

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 12 ฉบับ

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการ ทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" ISSN: 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 12 ฉบับ ตั้งแต่ ปี 2564 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นายสมยศ พันโคคา ศิลปกรรม: นายสุรัชย์ บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง

พิสูจน์อักษร: นายวิชัย ชัยบำรุง, นายไพศาล วิเศษชาติ

วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 08-4147-6164 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

จัดพิมพ์โดย: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 โทร. 035-248-000 ต่อ 8555. แฟกซ์. 035-248-000 ต่อ 8545

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.รัตน์ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุนิษฐ์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กัญญาณทน กาญจนาทวีกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุดม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือตง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อัฉรดา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
รศ.ดร.ศิวะ ศรีโสภากุล	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศักรินทร์ วรวัฒน์ประปัญญา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษณุกร นาถชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ผศ.ดร.ณรงค์ลักษณ์ ใจฉลาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วรรณทร วรวิรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุภาพ ผู้รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.นพดล ดีไทยสงค์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ธิดา หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.เสกสรร สนวนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.ประทีป พิฆทองกลาง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผศ.ดร.ธีรภัทร กิจจารักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ต่อ)

ผศ.ดร.จิตติวรดา พลเยี่ยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ญาณัญญา ศิริภักธธาดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.จิตติพร อุ่นใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผศ.ดร.กมลวิช ลอยมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.สยาม ราชวัตร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร.นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.เอกอนงค์ ศรีสำอังก์	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.สุภชัย ตริทศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.บงกช นิมิตระกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.อาจารย์ ประจวบเหมาะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวนงศ์	สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
ผศ.ดร.ปรธูมาศ พลิชฐ์ภักกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ผศ.ดร.นพพร บัวอินทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ผศ.ดร.ดุจฤดี คงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผศ.ว่าที่ร้อยตรี ดร.ไชยะ เทพา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผศ.ว่าที่ร้อยตรีพงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.มานิตย์ อรรถชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อ.ดร.ขจรอรุณพน พงศ์วิริทธิ์ธร	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.ณฐาพัชร วรพงศ์พัชร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
อ.ดร.ทศพร มะหะหมัด	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
อ.ดร.เพ็ญพิมพ์ พวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยพะเยา
อ.ดร.มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
อ.ดร.กรกต ชำบัณฑิต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
อ.ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
อ.ดร.อาภรณ์รัตน์ เลิศไผ่รอด	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.ดร.สาลินี ชัยวัฒนพร	มหาวิทยาลัยแสตมฟอร์ด
อ.ดร.ณัฐพัชร มณีโรจน์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อ.ดร.ผกามาศ ชัยรัตน์	มหาวิทยาลัยพะเยา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 12 ประจำเดือน ธันวาคม 2564 ที่ได้รับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) เพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่าเป็นความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความทั้ง 30 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุวัฒนธรรมในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิเทศและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ กระสังข์
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ (Editorial Board)	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)	(2)
บทบรรณาธิการ (Editorial)	(4)
แนวทางการสร้างความมั่นคงของชาติ ผ่านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีสำหรับ แรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษาแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ.....	1
ทรงยศ ใจวงศ์, ลัณฐฐาน ชยนนท์, วิจิตรา ศรีสอน	
ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร: กรณีศึกษาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตสินค้าเกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	15
สุธี ศิริภักดิ์, พิไลวรรณ ประพฤติ	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจ แห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร.....	31
ธีรวัฒน์ สุขสมบัติ, ธัญนันท์ บุญอยู่	
การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน เมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว.....	45
म्मหอม เชิดโกทา, สุวารี ศรีปุณณะ, ประภาพร ชูลีลัง	
การปรับตัวเชิงกลยุทธ์และการปรับใช้บัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ใน สถานการณ์โควิด-19 กรณีศึกษา ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พัก อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	61
อภิชาติ ลิ้มเมธี, สรียา วิจิตรเสถียร	
การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.....	73
สาธิต คำมาอ้าย	
ทุนทางสังคมกับการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพ คนพิการในพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก.....	87
สุเทพ คำเมฆ, ธรรนินทร์ เสนานิมิต	

สารบัญ (Content)

	หน้า
การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.....	99
วลัยลักษณ์ พันธูรี, ขจรอรรถพนธ์ พงศ์วิริทธิ์ธร, พรพรรณ สีเทียน สุภาภรณ์ บุญทองเถิง, วาทีนี พรหมทอง	
แนวทางการบริหารหลักสูตรปัญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้า ในตลาดแรงงานยุค 4.0.....	113
ปฐวิภาณ เกิดลาภ, วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์	
อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศและอายุเป็นตัวแปรกำกับ.....	123
สินิทธรา สุขสวัสดิ์, ยอดมนี เทพานนท์	
แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย.....	141
วีรพล น้อยคล้าย, พยอมน ธรรมบุตร	
การประเมินความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา.....	153
วรสิรา วงษ์เตมีย์, ณัฏฐพงษ์ ฉายแสงประทีป, จรินทร์ พิภพประไพ	
การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เรื่องอาณาจักรอยุธยาสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	167
วรภัฏฐา มุขรัรักษ์, สุธิตาเทพ ศิริพิพัฒน์กุล, สันุชัย พัฒนสิทธิ์	
แรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น.....	181
นันทยา ศรีมามาศ, กฤษวรรณ โล้วชรินทร์	
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องพืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทรน้อย จังหวัดพิษณุโลก.....	195
ชลดา เกษมสุขวิมล	
การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี.....	209
สายสมร จันทร์หอม, สมกุล ถาวรกิจ	

สารบัญ (Content)

	หน้า
อิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความภักดีของพนักงาน เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์.....	225
อังคณา สุ่นจันทร์, ธัญนันท์ บุญอยู่	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน ดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2.....	239
สมชาย อังสุโชติเมธี	
ผลการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.....	255
สรียกานต์ ยี่เก็งเยี่ยม	
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาระหว่างก่อน กับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษา นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.....	271
รุ่งอรุณ กระแสสินธุ์, บุญยวีร์ โชคประเสริฐสม, น้ำพร สติรกุล, ปิยะ เสงี่ยมชัย ไกล่รุ่ง กระแสสินธุ์, ธารทิพย์ พจน์สุภาพ	
ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่: องค์ความรู้ที่สูญหาย การเสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดหนองแขม	285
วรารัตน์ จิเนราวัต	
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์.....	299
นพพล ธาระวานิช, เสรี วงษ์มณฑา	
กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์วีรรา.....	313
วิภาวรรณ จันทร์ประชุม, ธีระวัฒน์ จันทิก, พัทธ์ศ ศิริวงศ์	
การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	335
นันทิยา น้อยจันทร์	
ปัจจัยการตลาดบริการ ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมและปัจจัยจิตวิทยาที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่.....	349
เชษฐตะวัน พลอยประสิทธิ์, เกียรติชัย เวชฎาพันธุ์, อูษา ศิลป์เรืองวิไล	
แนวโน้มการขับเคลื่อนไปข้างหน้าของการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ ความปกติระยะถัดไป.....	361
อติเทพ งามศิลปเสถียร	

สารบัญ (Content)

	หน้า
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่า ทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา.....	375
ธนากร ทั้งเรื่อง	
บทบาทพยาบาล: การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินตามวัย.....	393
กุลธิดา กุลประทีปปัญญา, นิพพาภักดิ์ สิ้นทรัพย์, บุปผา ใจมั่น	
ประโยชน์ของเทคโนโลยีบล็อกเชนต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	411
เกสสิณี ตริพงษ์พันธุ์	
การสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาแบบองค์รวม.....	423
กฤษณะ ไกรสี, อานนท์ เมธีวรวัชร	
ภาคผนวก.....	430
หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	

แนวทางการสร้างความมั่นคงของชาติ ผ่านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี
สำหรับแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษาแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ
Conception for Strengthening National Security Through Religion,
Culture And Tradition for Migrant Workers, Case Study Of Myanmar
Workers In Samutprakan Province

ทรงยศ ไจวงษ์¹ สันฐาน ชยนนท์² วิจิตรา ศรีสอน³

Songyos Jaivong, Sunthan Chayanon, Wijitra Srisorn

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา เพื่อศึกษาปัญหา องค์ประกอบด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติและแนวทางในการสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างและการวิจัยเชิงปริมาณ และการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ วัด ผู้นำชุมชนและผู้นำกลุ่มแรงงานเมียนมาร์ ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวม 28 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การหาความถี่ที่เป็นค่าร้อยละของผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์สรุปอุปนิสัยด้วยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาปัญหาความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติ ผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านสาธารณสุข โรคโควิด 19 ปัญหาการแย่งงานคนไทยทำให้คนไทยเลือกงานและปัญหาความเหลื่อมล้ำ องค์ประกอบด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติพบว่าวัดกลายเป็นศูนย์กลางของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศ มีการรักษารากเหง้าของวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต เข้าร่วมประเพณีต่าง ๆ เหมือนในประเทศตน แนวทางในการสร้างความมั่นคงนั้นควรนำศาสนาวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ นำมาสร้างระเบียบใหม่ให้แก่แรงงานชาวเมียนมาร์ เป็นการสร้างความมั่นคงแบบหลวม ๆ ในสถานการณ์ปัจจุบันเรื่อง

Received: 2021-04-21 Revised: 2021-05-02 Accepted: 2021-05-04

¹ หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Master of Political Science Program Department of Political Science. Corresponding Author e-mail: s61463825036@ssru.ac.th

² วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University

³ วิทยาลัยการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Politics and Government Suan Sunandha Rajabhat University

Covid-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจไม่ดี ควรสงวนแรงงานเพื่อให้คนไทยทำงานและคนเมียนมาร์ช่วงหลังเริ่มเลิกงานหรือมาทำงานน้อยลงอาจทำให้ผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงาน และกลุ่มที่ไม่มีปัญหาใด ๆ

คำสำคัญ (Keywords): การสร้างความมั่นคง; แรงงานข้ามชาติ; ความมั่นคงของชาติ

Abstract

The purposes of research aim to 1. To study the problems to study the religious, cultural and traditional elements of Myanmar migrant workers for the building of national security and Guidelines for building national security through religion, culture and traditions. Which is a combination of research and quantitative research and a qualitative research Data collected from government agencies, temple operators, community leaders and Myanmar workers. With simple sampling, a total of 28 samples. Analyze descriptive data The frequency determination of the percentage of key informants and the analysis of the data was also performed. The analysis of inductive conclusions by interpretation creates conclusions based on concrete results. A study of national security issues with migrant workers through religion, culture and tradition. It was found that most of the problems that arose were health problems, covid-19 disease, competition for Thai workers, causing Thai people to choose jobs and inequality problems. Religion, cultural and tradition elements of Myanmar migrant workers towards building national security showed that temples became the center of migrant workers working in the country. Maintaining the roots of culture, traditions, life, joining various traditions. As in their own country. The security approach should bring religion, culture and traditions to create a new order for Myanmar workers. It creates a loosely stable security in the current situation about Covid-19, resulting in a bad economy. Labor should be reserved for Thais to work and Myanmar people in the latter part of starting to choose a job or come to work less, may lead to labor shortage of entrepreneurs. And the group without any problems

Keywords: Building Security; Migrant Workers; National Security

บทนำ (Introduction)

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community, AEC) ได้กำหนดเป้าหมายมุ่งสู่การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันภายใต้การเป็นเครือข่ายการผลิตในภูมิภาคในมิติของการเข้าไปลงทุนมีความต้องการแรงงานทั้งมีฝีมือและไร้ฝีมือ ซึ่งในประเทศอาเซียนที่มีแรงงานในลักษณะที่ต้องการเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายแรงงานไร้ฝีมือโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างรัฐกับรัฐ แต่ในแผนดำเนินการเปิดเสรีด้านเคลื่อนย้ายแรงงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ไม่ได้กำหนดการบริหารจัดการแรงงานไร้ฝีมือข้ามชาติ โดยที่ปรากฏมีเฉพาะการกำหนดมาตรฐานการเคลื่อนย้ายแรงงานวิชาชีพที่เป็นแรงงานฝีมือเท่านั้น สำหรับเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community, ASCC) ได้ดำเนินการเกี่ยวข้องกับแรงงานไร้ฝีมือมากที่สุด (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและพัฒนา, 2559) ซึ่งการย้ายถิ่นอาจเป็นการย้ายถิ่นข้ามชาติ สาเหตุของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศนั้นสามารถจำแนกได้เป็นปัจจัย “ผลัก” และ “ดึง” ปัจจัยดึงคือขนาดและโครงสร้างของแรงงานในท้องถิ่น การปรับระบบการศึกษาภาคบังคับ ทำให้การเข้าสู่ตลาดแรงงานรุ่นหนุ่มสาวต้องใช้เวลาออกไป เกิดช่องว่างสำหรับแรงงานต่างด้าวไร้ทักษะเข้ามาทำงานแทนปัจจัยที่เป็นตัวผลัก คือ การว่างงาน ความยากจน และความด้อยพัฒนาของประเทศที่ส่งออกแรงงานประเทศ อย่างไรก็ตามแนวโน้มการอพยพมีการเพิ่มขึ้นตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2562) ประกอบกับประเทศไทยมีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านถึง 4 ประเทศ ได้แก่ พรมแดนด้านเมียนมาร์ ยาว 2,202 กิโลเมตร พรมแดนด้านลาว 1,750 กิโลเมตร พรมแดนด้านกัมพูชา 798 กิโลเมตร พรมแดนด้านมาเลเซีย 576 กิโลเมตร แต่ประเทศที่มีแนวพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยมากที่สุด คือ ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ซึ่งอยู่ติดพรมแดนทาง ด้านทิศตะวันตกของประเทศไทยโดยมีเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศไทยยาวถึง 2,202 กิโลเมตร อยู่ในเขตพื้นที่ จ.เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในเป้าหมายของแรงงานต่างด้าวที่นิยมเดินทางเข้ามาทำงานอย่างมาก สถิติจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่แท้จริงได้ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อทั้งผลดีและผลเสียต่อประเทศไทย ผลดีส่วนใหญ่จะตกแก่นายจ้าง คือ การที่นายจ้างมีแรงงานต่างด้าวมาใช้ทดแทนแรงงานไทยในส่วนที่ขาดแคลนและสามารถจ้างได้ในราคาถูกกว่าคนไทย แต่ผลเสียกลับกระทบต่อสังคมในวงกว้าง เช่น ด้านความมั่นคงมีประเด็นผลกระทบด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านสาธารณสุข การควบคุมโรค ด้านเศรษฐกิจ การแย่งงานและผลกระทบทางสังคม เช่น ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การก่ออาชญากรรม การแบ่งแยกเชิงสังคม ขบวนการลักลอบการเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ ปัญหาเด็กไร้สัญชาติ นอกจากนี้สถานการณ์จำนวนแรงงานต่างด้าวหรือแรงงานอพยพที่เพิ่มขึ้นนี้กลายเป็นประเด็นถกเถียงที่สำคัญที่ว่าด้วยการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่น แสดงให้เห็นความกังวลใจของรัฐและพลเมืองของรัฐต่อการมีอยู่ของแรงงานต่างด้าวที่อาจจะส่งผลกระทบต่อหลาย

ด้านที่สำคัญอันได้แก่ ด้านความมั่นคงของชาติ ด้านสังคม และวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจจากมุมมองเศรษฐกิจทางการเมืองจะเห็นถึงพลวัตของกลไกการผลิตซ้ำในระบบทุนนิยมที่มุ่งแปรเปลี่ยนแรงงานในฐานะมนุษย์ให้เป็นแรงงานในฐานะสินค้าและเกิดภาวะการแปลกแยกและไร้อำนาจในหมู่ผู้ใช้แรงงานข้ามชาติ เกิดความแตกต่างระหว่างความคุ้นเคยและความสะดวกสบายของถิ่นเดิมกับความไม่คุ้นเคยในถิ่นใหม่ (เมตตา วิวัฒนานุกูล, 2548)

แรงงานชาวเมียนมาร์โดยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนาและเป็นพุทธศาสนิกชนที่มีความเคารพต่อพระรัตนตรัยเป็นอย่างมาก เมื่อชาวเมียนมาร์เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทยซึ่งเป็นเมืองพุทธเหมือนกันจึงมีความต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจเหมือนขณะที่อาศัยอยู่ในประเทศเมียนมาร์ “วัด” จึงเปรียบเสมือนหนึ่งสถานที่รวมตัวกันประกอบกิจกรรมทางความดีเพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวเมียนมาร์ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมร่วมกับการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านพระพุทธศาสนาที่ชาวเมียนมาร์ร่วมกันจัดทำขึ้นในวัด ถือเป็นพลังศรัทธาอันมุ่งมั่นทางด้านบุญ ทาน การกุศล มีการจัดกิจกรรมการบวชพระหลายร้อยรูปเพื่อถวายเป็นพระราชกุศล มีชาวเมียนมาร์มาใส่บาตรและทำบุญจำนวนมาก ตามความเชื่อของชาวเมียนมาร์ที่ว่านิยมทำบุญกันเป็นกลุ่ม ๆ เพราะเชื่อว่าชาติหน้าจะได้ทำบุญร่วมกันอีก (Suphot Tabaselo, 2018) จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าแรงงานข้ามชาตินอกจากมาทำงานแล้วจะได้นำเอาศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาใช้ในประเทศไทย จะเกิดอะไรขึ้นบ้าง เช่น 1) ความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติมีปัญหาอะไรบ้าง 2) การสร้างความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติที่นำเอาศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีมาใช้ในประเทศไทยจะมีปัญหาอย่างไรบ้างและ 3) แนวทางการสร้างความมั่นคงของชาติ ด้วยการเอาศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ของแรงงานข้ามชาติจะเป็นอย่างไร ซึ่งมีผู้วิจัยในลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น ขวัญชนก พันธุ์ฟัก (2557) กล่าวว่าแรงงานชาวเมียนมาร์มีปัญหาการสื่อสารและการปรับตัวด้านความรู้ ความเข้าใจในระดับต่ำ แต่มีปัญหาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยสูงกว่าด้านกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ แรงงานมีทิศทางการปรับตัวแบบ “คงความเป็นชาติพันธุ์ตน” โดยเน้นรักษาความเป็นเมียนมาร์ นอกจากนี้แรงงานชาวเมียนมาร์ที่มีชาติพันธุ์ต่างกันและลักษณะการอยู่อาศัยที่แตกต่างกัน มีระดับความสามารถในการปรับตัวแตกต่างกัน ด้วยเหตุผลที่แสดงถึงความสำคัญทำให้ผู้ศึกษาสนใจศึกษาเรื่องการสร้างความมั่นคงชาติ ผ่านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี สำหรับแรงงานข้ามชาติกรณีศึกษาแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้ไม่เพียงกรณีศึกษาแรงงานจะเกิดแก่ตัวผู้ศึกษาเองเท่านั้น แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อสังคม และประชาชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัญหาความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติ ผ่าน ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี

2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติ

3. แนวทางในการสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างและการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) และการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ในรูปแบบของ Explain and interpret

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ (วัฒนธรรมจังหวัด) 2) หน่วยงานเอกชน 3) วัด (พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาส เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด) และ 4) ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มแรงงานเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสัญลักษณ์ (Typical Case Sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างในเชิงสัญลักษณ์ โดยเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ คือ หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานวัฒนธรรมจังหวัด 5 ราย หน่วยงานความมั่นคง 4 ราย ผู้ประกอบการ รวม 2 คน วัด 8 ราย ผู้นำชุมชน 5 ราย และผู้นำกลุ่มแรงงานเมียนมาร์ 4 ราย ด้วยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย รวม 28 ตัวอย่าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ สังกัดหน่วยงาน

3.2 เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Interviewing key informants) โดยใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open end) และคำถามที่ตรงกับวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ตรงและเกี่ยวข้องประเด็นในการสัมภาษณ์ และทำการสืบค้นข้อมูลด้วยการกำหนดประเด็นหลัก (Main Issue) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต หนังสือทางวิชาการ บทความ สารนิพนธ์ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 จัดทำหนังสือขอลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และติดต่อประสานงานกับบุคคลกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้บุคคลกลุ่มตัวอย่างรับทราบและขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อวางแผนในการศึกษา

4.2 ติดต่อประสานงานบุคคลกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ เพื่อขออนุญาตให้ความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์

4.3 สํารวจพื้นที่และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

4.4 การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Interviewing key informants) พูดคุยและเปลี่ยนข้อคิดเห็น ประสพการณ์ให้ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องที่ต้องการศึกษา ขออนุญาตบันทึกเสียงและภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและขออนุญาตบันทึกข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยมีระยะเวลาในการสัมภาษณ์ต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ 1 ท่าน ประมาณ 20 – 40 นาที (Nastasi and Schensul, 2005)

4.5 นำผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก มาสรุปให้ครบถ้วนถูกต้องตามประเด็นต่าง ๆ ที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ รวมทั้งข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบประเด็นต่าง ๆ ที่ตั้งไว้ หากพบขาดประเด็นหรือไม่ชัดเจนประเด็นไหน ต้องลงไปสัมภาษณ์อีกจนกว่าได้ประเด็นและผลการศึกษาที่ครบถ้วนตามต้องการ

4.6 นำผลการการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การหาความถี่ที่เป็นร้อยละของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) ด้วยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ ที่มองเห็นที่เก็บรวบรวมมาได้จากข้อมูลในด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และความมั่นคงของแรงงานชาวเมียนมาร์ที่มาทำงานในจังหวัดสมุทรปราการ เมื่อผู้วิจัยได้เห็นหรือสังเกตหลาย ๆ เหตุการณ์แล้วทำการสรุป แต่หากข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบอื่น ๆ หากได้รับการยืนยันก็ถือว่าเป็นข้อสรุปซึ่งมีความเป็นนามธรรมในระดับต้น ๆ

ผลการวิจัย (Research Results)

การสร้างความมั่นคงให้กับชาติผ่านวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี กรณีศึกษาแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติ ผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี พบว่าปัญหาแรงงานชาวเมียนมาร์กับความมั่นคงของชาติ ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เห็นว่าไม่มีปัญหา จำนวน 15 คน เนื่องจากแรงงานชาวเมียนมาร์มีพื้นฐานด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีมีพื้นฐานกตัญญูรู้คุณคน มาทำงานกับมาทำบุญไม่มีบ่อนทำลายความมั่นคง หมดยุวิชาาก็กลับหรือต่ออายุทำงาน 2) กลุ่มผู้เห็นว่ามีปัญหาเพียงเล็กน้อย จำนวน 2 คน เช่น ปัญหาด้านการเข้าเมืองไม่ถูกต้อง การทะเลาะวิวาท ระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชาวเมียนมาร์ และ 3) กลุ่มผู้เห็นว่ามีปัญหามาก จำนวน 11 คน เช่น ปัญหาด้านสาธารณสุข โรคโควิด 19 ปัญหาการแย่งงานคนไทยทำให้คนไทยเลิกงานและปัญหาความเหลื่อมล้ำ

2.การศึกษาองค์ประกอบด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ของแรงงานข้ามชาติ ชาวเมียนมาร์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติ พบว่า

2.1 ความมั่นคงของชาติด้านความสามัคคีกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นว่าวัดกลายเป็นศูนย์กลางของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมโยงระหว่างชุมชน แรงงานต่างด้าวจึงใช้วัดเป็นแหล่งสร้างกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำมาสร้างความมั่นคงของชาติด้านความสามัคคี โดยการใช่วัดเป็นศูนย์กลางซึ่งชาวเมียนมาร์จะเข้าทำพิธีกรรมทางศาสนาจำนวนมาก ซึ่งทุกคนรู้จักกันเป็นอย่างดี มีความสามัคคีความกลมกลืน ด้านวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมการกิน การอยู่ การแต่งกายและการดำเนินชีวิต มีการรักษารากเหง้าของวัฒนธรรมเมื่อมาอยู่ในไทยเข้าวัดจะการการแต่งกายประจำถิ่นตามชาติพันธุ์ การดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ เจียมตัวดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี ซึ่งทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันกับชุมชนคน ด้านประเพณี พบว่าเป็นประเพณีที่มีความคล้ายคลึงกับประเพณีไทยมาก โดยประเพณีส่วนใหญ่จะจัดขึ้นที่วัดก็จะมีผู้คนจำนวนมากหลายเผ่าหลายภาษาเข้ามาเข้าร่วมงาน โดยเฉพาะแรงงานชาวเมียนมาร์ถือว่าเป็นกลุ่มที่กระตือรือร้นเข้าวัดอย่างพร้อมเพียงกันเป็นกลุ่มแรก ๆ ซึ่งทั้งสามปัจจัยนี้สามารถนำมาสร้างความมั่นคงของชาติด้านความสามัคคีได้

2.2 ความมั่นคงของชาติด้านความปลอดภัยกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นว่าวัดกลายเป็นศูนย์กลางของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย เพราะวัดเป็นสิ่งศักดิ์ เข้ามาแล้วมีความรู้สึกว่ามีความปลอดภัย ไร้กังวล ไม่มีอันตราย มีพระภิกษุหรือเจ้าอาวาสเป็นผู้นำ โดยผ่านผู้นำแรงงานชาวเมียนมาร์ เชิญชวนให้ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวเข้ามาที่วัด ซึ่งสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ เป็นการสร้างความปลอดภัยในชุมชน ด้านวัฒนธรรม การกิน การอยู่ การแต่งกายและการดำเนินชีวิตของชาวเมียนมาร์ค่อนข้างเรียบง่าย การแต่งกายเป็นเอกลักษณ์สวยงาม เพราะสามารถแยกได้ว่าใครเป็นใครซึ่งจะไม่ปะปนกับคนในชุมชนซึ่งเป็นคนไทย คนในชุมชนเห็นแล้วความรู้สึกว่าไม่กังวล ไม่สร้างอันตรายให้ สามารถนำมาสร้างความมั่นคงของชาติ ด้านประเพณีของทั้งสองประเทศมีประเพณีคล้ายกัน คนในชุมชนมีการร่วมใจเข้ากันได้อย่างสนิทใจ ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกว่ามีความปลอดภัย ไร้กังวล ไม่มีอันตราย เมื่อร่วมประเพณีของกลุ่มแรงงานชาวเมียนมาร์

2.3 ความมั่นคงของชาติด้านความกังวลกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นว่าวัดเป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมโยงระหว่างชุมชน ด้านวัฒนธรรม พบว่า การกิน การอยู่ การแต่งกายและการดำเนินชีวิตที่แสดงออกมัล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะ ด้านประเพณีของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ชุมชนไม่มีความกังวลใจในเรื่องนี้ ด้านประเพณีของชาวเมียนมาร์และคนไทย มีความคล้ายคลึงกันมากคนในชุมชนเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ แรงงานเมียนมาร์ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สร้างความสนิทสนมกันมาเป็นเวลานาน

3. แนวทางในการสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเชื่อว่า แนวทางสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ถือเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ไม่สร้างปัญหาให้กับชุมชน เนื่องจากแรงงานชาวเมียนมาร์ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีความตั้งใจทางด้านเศรษฐกิจที่จะเข้ามาหาเงินเพื่อส่งกลับบ้าน ความเป็นอยู่ยังยึดตามรูปแบบเดิมที่เคยอยู่ในประเทศ เมื่อมาอยู่ในไทยยังคงรวมกลุ่มกันเข้าวัด การแต่งกายในกรณีวันสำคัญจะแต่งกายตามรูปแบบชนของตนเอง อีกทั้งประเพณีก็มีลักษณะคล้ายกับของไทย จึงไม่ใช่ว่ามาอยู่แล้วสร้างปัญหา แต่กลับเป็นการแสดงออกถึงความสามัคคีของกลุ่มเขาเอง ซึ่งชุมชนคนไทยในพื้นที่เห็นแล้วไม่เกิดความเสี่ยงแต่อย่างใด ไม่วิตกกังวลแต่อย่างใด รู้สึกปลอดภัยมากกว่าแรงงานคนไทย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การสร้างความมั่นคงให้กับชาติผ่านวิถีชีวิต ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี กรณีศึกษา แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาจำแนกตามวัตถุประสงค์นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาปัญหาความมั่นคงของชาติกับแรงงานข้ามชาติ ผ่าน ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี พบว่าปัญหาแรงงานชาวเมียนมาร์กับความมั่นคงของชาติ ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่เห็นว่าไม่มีปัญหา จำนวน 15 คน เนื่องจากแรงงานชาวเมียนมาร์มีพื้นฐานด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีมีพื้นฐานกตัญญูรู้คุณคน มาทำงานกับมาทำบุญไม่มีบ่อนทำลายความมั่นคงหมดอายุวีซาก็กลับหรือต่ออายุทำงาน 2) กลุ่มผู้เห็นว่ามีปัญหาเพียงเล็กน้อย จำนวน 2 คน เช่น ปัญหาด้านการเข้าเมืองไม่ถูกต้อง การทะเลาะวิวาท ระหว่างกลุ่มวัยรุ่นชาวเมียนมาร์ และ 3) กลุ่มผู้เห็นว่าปัญหามาก จำนวน 11 คน เช่น ปัญหาด้านสาธารณสุข โรคโควิด 19 ปัญหาการแย่งงานคนไทยทำให้คนไทยเลิกงานและปัญหาความเหลื่อมล้ำ ดังแนวคิดของสิริรัฐ สุกันธา (2557) ที่กล่าวว่าปัจจัยดึงดูดในประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า (Pull Factors) สาเหตุที่ดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายจากประเทศบ้านเกิดเข้าสู่ประเทศใดประเทศหนึ่ง มีปัจจัยสำคัญได้แก่ปัจจัยทางสังคม และการเมือง ได้แก่การไม่มีการกีดกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา สีผิว การยินดีต้อนรับผู้ย้ายถิ่นเข้ามาทำงาน ความผูกพันทางการเมืองระหว่างประเทศและการมีเสรีภาพในระดับสูง ปัจจัยทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ต้นทาง (Origin) มีสาเหตุมาจากการ “ผลักดัน” เกี่ยวข้องกับการย้ายถิ่นฐานออกจากถิ่นที่อยู่เดิมหรือถิ่นต้นทางจากการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกรขาดแคลนน้ำและอุปกรณ์อื่น ๆ ในการทำการเกษตรทำให้ต้องย้ายออกจากชนบทเข้าสู่เมือง (อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร, 2560)

2. การศึกษาองค์ประกอบด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาร์ต่อการสร้างความมั่นคงของชาติ พบว่า

ความมั่นคงของชาติด้านความสามัคคีกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นว่าวัดกลายเป็นศูนย์กลางของแรงงานต่างด้าวที่

เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมโยงระหว่างชุมชน แรงงานต่างด้าวจึงใช้วัดเป็นแหล่งสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา ความเชื่อ คำสอน ลัทธิ พิธีการ ของแรงงานเมียนมาร์ที่นำมาประพฤติปฏิบัติเมื่อมาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ ในด้านความมั่นคงของชาติด้านความปลอดภัยกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ จะเห็นว่าวัดกลายเป็นศูนย์กลางของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินในประเทศไทย เป็นศูนย์กลางหรือจุดเชื่อมโยงระหว่างชุมชน แรงงานต่างด้าวจึงใช้วัดเป็นแหล่งสร้างกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ด้านศาสนา ความเชื่อ คำสอน ลัทธิ พิธีการ ของแรงงานเมียนมาร์ที่นำมาประพฤติปฏิบัติเมื่อมาอยู่ในจังหวัดสมุทรปราการ มีวัดเป็นศูนย์กลาง เพราะวัดเป็นสิ่งศักดิ์ เข้ามาแล้วมีความรู้สึกว่ามีความปลอดภัย ไร้กังวล ไม่มีอันตราย มีพระภิกษุหรือเจ้าอาวาสเป็นผู้นำ โดยผ่านผู้นำแรงงานชาวเมียนมาร์ เชิญชวนให้ทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าวเข้ามาที่วัด ซึ่งสามารถทำกิจกรรมร่วมกันได้ เป็นการสร้างความปลอดภัยในชุมชน และด้านความมั่นคงของชาติ ด้านความกังวลกับปัจจัยด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การกินการอยู่การแต่งกายและการดำเนินชีวิตที่แสดงออกมา ชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีความกังวลใจในการเข้ามาอยู่ของแรงงานชาวเมียนมาร์ ซึ่งโดยปกติแล้วเป็นกลุ่มชนที่มีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะ ด้านประเพณี เช่น สงกรานต์ งานบวชพระเณร งานเข้าพรรษา งานทอดกฐินและงานตามประเพณีของแรงงานชาวเมียนมาร์ในจังหวัดสมุทรปราการ ชุมชนไม่มีความกังวลใจในเรื่องนี้ ด้านประเพณีของชาวเมียนมาร์และคนไทย มีความคล้ายคลึงกันมาก มีการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งสองฝ่าย คนในชุมชนเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ แรงงานเมียนมาร์ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี สร้างความสนิทสนมกันมาเป็นเวลานาน นอกจากนี้ผู้ประสานงานหรือชาวเมียนมาร์ที่มาอยู่ในไทยมานานจะคอยให้ความรู้และประสานงานในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ฝ่ายตนจะต้องทำ จึงไม่ก่อให้เกิดความกังวลใจต่อชุมชนทั้งนี้อาจเป็นเพราะพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่แข็งแกร่งที่สุดในเมียนมาร์ สืบเนื่องจากประเพณีปฏิบัติอันยาวนานหลายประการ ผ่านการปะทะสังสรรค์กับผู้นำทางศาสนาประเทศอื่น ๆ ในเครือพุทธศาสนาเถรวาท โดยเฉพาะศรีลังกาและไทย การทุ่มเททรัพยากรสมบัติวัตถุและงานฝีมืออันประณีตบรรจงให้กับปูชนียสถาน และโลกทางกายภาพของชาวพุทธ (นฤมล ธีรวัฒน์ และคณะ, 2551) ลักษณะเด่นของพุทธศาสนาเถรวาทของเมียนมาร์ที่สามารถเป็นแกนหลักในความหลากหลาย ในขณะเดียวกัน พุทธศาสนาก็มีความลึกซึ้งในหลายระดับทั้งระดับปรัชญา ระดับการปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนา ไปจนถึงพุทธศาสนาระดับชาวบ้าน ศาสนาพุทธจึงสามารถสร้างความเป็นปึกแผ่นในความหลากหลายให้สังคมเมียนมาร์ได้และกลายเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นเอกภาพร่วมกัน สอดคล้องกับ สุदारตัน พิมลรัตนกานต์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) พบว่า มีการนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท โดยยึดถือคำสอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักคำสอน ส่วนเรื่องของความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจะเป็นในเรื่องของการนับถือผีบรรพบุรุษ แต่ถ้าเป็นในเรื่องของการปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีจะนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท โดยยึดถือคำ

สอนของพระพุทธเจ้าโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักคำสอน และการศึกษาของธงชัย ภูวนาถจิตร, อัจฉรา สโรบล และปรีชา วงศ์ทิพย์ (2560) พบว่า คนเชียงใหม่นับถือพุทธศาสนาและมีวัดที่ชาวไทใหญ่สามารถ เดินทางไปทำบุญและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตั้งนั้นวัฒนธรรมชาวเมียนมาร์ โดยคนเมียนมาร์มีถิ่นฐานในดินแดนประเทศเมียนมาร์มายาวนาน ได้ปฏิสัมพันธ์ต่อกันกับเชื้อชาติอื่นที่อยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งต่างก็รู้จักคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม มีการไปมาหาสู่ระหว่างชนชาติทั้งในเรื่องการซื้อขายกัน การอพยพโยกย้ายที่ทำมาหากิน คนเมียนมาร์ไม่ว่าจะย้ายไปอยู่แห่งใดก็ได้สร้างสรรค์ ปรับตัว กลมกลืน เพื่อให้ตนเองดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเหล่านั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สนิท สัตโยภาส (2559) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรมชาวไทใหญ่ที่ข้ามมาฝั่งไทยเพื่อขายแรงงาน จะพยายามปรับตัวด้านสังคมและวัฒนธรรม ในลักษณะของการ “อนุรักษ์ของเดิมเดิม ประสพการณ์ของใหม่” เพราะ ผลการวิจัยพบว่าชาวไทใหญ่ฝั่งไทยยังมีประเพณีบวชลูกแก้ว การเคร่งครัดในพระธรรมคำสอนของพระพุทธ ศาสนา แต่งกายแบบไทย รับประทานอาหารไทใหญ่ที่ปรุงเอง แต่ในขณะเดียวกันพวกเขาก็เข้าร่วมงานบุญที่คนไทยจัด แต่งกายแบบคนไทย และฝึกการทำอาหารไทย อันส่งผลให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันกับคนในชุมชน การศึกษาของสุภารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) พบว่า ลักษณะด้านวัฒนธรรม ในเรื่องของความเชื่อที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจะเป็นในเรื่องของการนับถือผีบรรพบุรุษ แต่ถ้าเป็นในเรื่องของการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี จะนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาท โดยยึดถือคำสอนของพระพุทธเจ้า โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงหลักคำสอน การศึกษาของ ธงชัย ภูวนาถจิตร, อัจฉรา สโรบล และปรีชา วงศ์ทิพย์ (2560) พบว่า กิจกรรมการสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ส่งผลต่อการท่องเที่ยว ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านบวก ได้แก่ การเข้าร่วมประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ในเมืองเชียงใหม่ในวันสำคัญต่าง ๆ การสืบทอดประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทใหญ่ในเมืองเชียงใหม่จากความสัมพันธ์ เชิงเครือญาติสูง เกิดการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้วัฒนธรรมไทใหญ่กับคนในท้องถิ่น ส่วนผลกระทบด้านลบ ได้แก่ แรงงานไทใหญ่บางส่วนเริ่มรับวัฒนธรรมตามแบบคนเมืองในเชียงใหม่ ส่งผลทำให้แรงงานบางกลุ่มทำงานในกลุ่มอาชีพที่ขัดต่อวัฒนธรรมไทใหญ่ การนำเอาวัฒนธรรมไทใหญ่ไปแสดงเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและคนในเชียงใหม่ บางกลุ่มไม่ให้ความสำคัญต่อแรงงานไทใหญ่ และการศึกษาของอภิชาติ สุวรรณรัตน์ (2556) พบว่า การปรับตัวที่ยากที่สุดของแรงงานลาวข้ามแดนในจังหวัดสงขลา คือ การปรับตัวด้านสังคม ซึ่งถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดสำหรับแรงงานลาวข้ามแดนที่ต้องพยายามเรียนรู้การปรับตัวให้เข้ากับชีวิตความเป็นอยู่แห่งใหม่ซึ่งมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น แต่ในด้านภาษา และวัฒนธรรม แรงงานลาวสามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็วเพราะมีความคล้ายคลึงกันและเป็นสังคมแห่งวิถีพุทธเหมือนกัน ทั้งนี้ แรงงานลาวข้ามแดนก็ยังคงอ้างไว้ซึ่งความเป็นสังคมเดิมของตนเองได้อย่างเหมาะสมในสังคมไทย

3. แนวทางในการสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดเชื่อว่า แนวทางสร้างความมั่นคงของชาติผ่านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี ถือเป็นแนวทางที่ถูกต้อง ไม่สร้างปัญหาให้กับชุมชน เนื่องจากแรงงานชาวเมียนมาร์ที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมีความตั้งใจทางด้านเศรษฐกิจที่จะเข้ามาหาเงินเพื่อส่งกลับบ้าน ความเป็นอยู่ยังยึดตามรูปแบบเดิมที่เคยอยู่ในประเทศของเขา ข้อเสนอแนะความคิดเห็นของกลุ่มแรกจะให้ใช้ระเบียบและกฎหมายแรงงาน และกฎระเบียบทางสังคมที่เข้มงวด ส่วนกลุ่มที่สอง ควรใช้ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ นำมาสร้างระเบียบใหม่ให้แก่แรงงานชาวเมียนมาร์ เป็นการสร้างความมั่นคงแบบหลวม ๆ อีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นการให้ความเห็นในสถานการณ์ปัจจุบันเรื่อง Covid-19 เศรษฐกิจไม่ดี มาแย่งงานคนไทย สอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชา ระเบียบศรี, ณัฐมน นานโพธิ์ศรี, หทัยกาญจน์ ทวีทอง, ภาดา วงศ์อุไร (2560) ผลการวิจัย พบว่า บริบทที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วยภาครัฐของประเทศไทยและกัมพูชาที่มีแนวโน้มจะประสานความร่วมมือมากขึ้นการบริหารยังยึดติดจารีตประเพณีและค่านิยมของแต่ละฝ่าย การศึกษาของ สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และนรินทร์สังข์รักษา (2560) พบว่า มีการปฏิบัติตาม ขนบธรรมเนียมประเพณีโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง การศึกษาของศิริสุข คาน (ไม่ได้ระบุปี) พบว่า กลุ่มแรงงานข้ามชาติลาวที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับคนไทยมี มากกว่าร้อยละ 50 และการศึกษาของ อภิชาติ จำรัสฤทธิ์รงค์, จรัมพร ใกล้เคียงและกัญญา อภิพรชัยสกุล (2554) พบว่า แรงงานลาวเข้าร่วมกิจกรรมทางประเพณี ในวันสำคัญทางศาสนา ร้อยละ 57.9 และร่วมกิจกรรมทางสังคม ร้อยละ 54.9 ซึ่งมีสัดส่วนมากกว่าแรงงานข้ามชาติจากเมียนมาร์ และกัมพูชา เนื่องจากความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีในกลุ่มแม่น้ำโขงระหว่าง ผังไทยและลาว จึงทำให้ง่ายต่อการปรับตัว นอกจากนี้เมื่อเข้าในเขตพุทธเจดีย์จะต้องถอดรองเท้านับแต่เริ่มเข้าสู่ทางเข้าเจดีย์นั้น การสวมรองเท้าหรือถุงเท้าเข้าเขตเจดีย์จึงถือเป็นข้อห้ามสำหรับทุกคน (วิรัช นิยมธรรม และอรนุช นิยมธรรม, 2551) ซึ่งเป็นการใช้หลักการทางศาสนาเข้ามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความมั่นคงร่วมกันระหว่างกลุ่มแรงงานนั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 วัด ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ วัฒนธรรมจังหวัด ควรใช้โอกาสนี้จัดกิจกรรมหรือโครงการที่จะส่งเสริมโดยใช้วัฒนธรรม ประเพณีเป็นเครื่องมือที่จะทำให้คนไทยได้เข้าวัดให้มากขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐความมั่นคงควรส่งเสริมการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างไทยและเมียนมาร์ (ทูตวัฒนธรรม) เจรจากพูดคุยประสานงานกับผู้นำชุมชนกับผู้นำเมียนมาร์ประสานงานวัดผู้นำท้องถิ่น

1.3 ผู้ประกอบการ ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการจ้างต่าง ๆ อย่างเคร่งครัด เช่น การจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวด โดยเน้นที่สิทธิการรักษาพยาบาล

หรือสิทธิอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันกับประกันสังคม ภาคเอกชนต้องมีส่วนร่วมสำคัญในการจัดสวัสดิการสำหรับแรงงาน ที่อยู่อาศัยที่มีลักษณะรวมหมู่ในชุมชนที่มีความเหมาะสม

1.4 ภาครัฐ การลดอำนาจรัฐบาลส่วนกลางเพิ่มอิสระให้แก่อำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การติดต่อประสานงานปัญหาสามารถทำได้ในช่องทางเดียว คือ อำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องเพิ่มความโปร่งใสตรวจสอบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ด้านกลุ่มตัวอย่าง ขยายกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาให้กว้างขวาง ครอบคลุมกลุ่มประชากรกลุ่มแรงงานข้ามชาติประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สปป. ลาว กัมพูชา

2.2 ด้านพื้นที่ ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดใกล้เคียงที่มีแรงงานชาวมียนมาร์ทำงานอยู่

2.3 ด้านตัวแปร มีการศึกษาวิจัยในตัวแปรให้ครอบคลุมเฉพาะเรื่อง โดยเฉพาะการประเมินผลนโยบายที่จะชี้ให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของนโยบาย และทำให้เห็นภาพเชิงลึกประเด็นต่าง ๆ ครอบคลุมสมบูรณ์ ทำให้เกิดความเข้าใจปัญหาและการแก้ไขปัญหาแรงงานข้ามชาติอย่างเป็นระบบและชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

ขวัญชนก พันธุ์พัก. (2557). *การสื่อสารและการปรับตัวของแรงงานพม่าในสังคมไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสาขาสถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต. สาขาวิชานิเทศศาสตร์. คณะนิเทศศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, อัจฉรา สโรบล และ ปรีชา วงศ์ทิพย์. (2560). แนวโน้มทิศทางการย้ายถิ่นของแรงงานข้ามชาติและการจัดการเพื่อรองรับการ รวมกลุ่มประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาแรงงานไทใหญ่ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารมนุษยศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. 8 (2), 30–42.

นฤมล ธีรวัฒน์ และคณะ. (2551). *มองพม่าผ่านขเวดากอง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์.

นรินทร์ สังข์รักษา. (2560). การพัฒนาเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองโอ่ง ดินสุกและตุ๊กตา” เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและเชื่อมโยงสินค้าOTOP และสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองแห่งศิลปะและการพักผ่อนของจังหวัดราชบุรีปีที่ 2. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. ฉบับภาษาไทย *สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 10(2), 2127–2142

เมตตา วิวัฒนานุกูล. (2548). *การสื่อสารต่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์. (2562). การย้ายถิ่นระหว่างประเทศกับสถานการณ์แรงงานต่างด้าวในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*. 8(2), 92-102
- วิรัช นิยมธรรมและอรนุช นิยมธรรม. (2551). *เรียนรู้สังคมและวัฒนธรรมพม่า*. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและพัฒนา (องค์การมหาชน). (2559). *รายงานวิจัยในลักษณะ Quick Research ประเด็นเร่งด่วนของประชาคมอาเซียน เรื่อง แรงงานข้ามชาติ. รายงานการวิจัย นำเสนอสำนักเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*.
- สนธิ สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*. 7 (1), 91-104
- สิริรัฐ สุกันธา. (2557). *การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติสัญชาติพม่า ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
- อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร. (2560). *ล่องล้องเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพฯธุรกิจ
- อภิชา ระเบียบศรี, ณัฐมน นานโพธิ์ศรี, หทัยกาญจน์ ทวีทอง และภาดา วงศ์อุไร. (2560). รูปแบบที่เหมาะสมในการบริหารจัดการแรงงานสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 8(2), 93 -100
- Nastasi, B.K. and Schensul, S.L. (2005). Contributions of qualitative research to the validity of intervention research. *Journal of School Psychology*. 43(3), 177-195.
- Suphot Tabaselo, (2018) The Community Sustainable Development; The Correlation between the Sufficiency Economy Community and the Sila 5 village in Ubonratchathani, Sisaket, Buriram and Surin. *Journal of MCU Peace Studies*. 6 (1), 116-128.

ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ
การผลิตสินค้าเกษตร: กรณีศึกษา ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
เกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

Satisfaction of Service Receivers towards Services of Learning Center
for Increasing Efficiency of Producing Agricultural Products: A Case
Study of the Learning Center for Increasing Efficiency of Producing
Agricultural Products at Thung Tam Sao Sub-district, Hat Yai District,
Songkhla Province

สุธี ศิริภักดี¹ พิไลวรรณ ประพุดติ²

Sutee Siripakdee, Pilaiwan Prapruit

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
สินค้าเกษตร (ศพก.) ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างคือผู้รับบริการ
จำนวน 260 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล
ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบไคสแควร์ ผลการศึกษา
พบว่า ผู้รับบริการของ ศพก. ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.6) อายุเฉลี่ย 39 ปี 7 เดือน นับถือ
ศาสนาพุทธ (ร้อยละ 80.4) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 44.2) มีการเข้าร่วมเป็นสมาชิก
กลุ่มทางการเกษตร (ร้อยละ 51.9) ประเด็นทางการเกษตรที่ผู้รับบริการให้ความสนใจมากที่สุดคือ
เกษตรพอเพียง (ร้อยละ 77.7) ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการภาพรวมอยู่ในระดับมาก
โดยพึงพอใจมากที่สุดในด้านเกษตรกรต้นแบบ ($\bar{X}$ = 4.33) ด้านฐานเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.25) และด้าน
สภาพทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.08) ตามลำดับ ความพึงพอใจเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสื่อที่ ศพก.
ให้บริการ พบว่า ข้อมูลความรู้ที่ผู้รับบริการพึงพอใจมากที่สุด คือ การปลูกผักกูดแซมสวนยางพารา

Received: 2021-03-20 Revised: 2021-05-10 Accepted: 2021-05-12

¹ สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of Natural Resources,
Prince of Songkla University, Hat Yai Campus.

Corresponding Author e-mail: sutheesiripukdee2539@gmail.com

² สาขาวิชานวัตกรรมการเกษตรและการจัดการ คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตหาดใหญ่ Asst. Prof. Dr., Agricultural Innovation and Management Division, Faculty of
Natural Resources, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus

($\bar{X} = 4.18$) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการรับบริการ พบว่า เพศ งานอดิเรก การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และค่าใช้จ่ายสนับสนุนการเดินทาง มีความสัมพันธ์กับการรับบริการของ ศพก. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (Keywords) : การบริการ; ความพึงพอใจ; ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

Abstract

This study aimed to analyze the satisfaction level and factors related to satisfaction of service receivers towards services of Learning Center for Increasing Efficiency of Producing Agricultural Products (CIEPAP) at Thung Tam Sao sub-district, Hat Yai district, Songkhla province. A sample group of 260 service receivers was randomly selected. A structured questionnaire was used for data collection. Statistics used for data analysis were frequency, mean, percentage, S.D., and chi-square test. The results of this study indicated that most CIEPAP-service receivers were female for 59.6%, had average age at 39 years 7 months, were Buddhists for 80.4%, had agricultural careers for 44.2%, and were members of agricultural groups for 51.9%. Service receivers rated sufficiency agriculture at the most interesting issue for 77.7%. Also, satisfaction for the whole service image was rated at the high level. The highest satisfactions were prototype farmer ($\bar{X} = 4.33$), learning base ($\bar{X} = 4.25$), and physical condition ($\bar{X} = 4.08$), respectively. For satisfaction related to knowledge learned from media provided at CIEPAP, the study found that the highest satisfied knowledge was growing vegetable fern as intercropping in the rubber plantation ($\bar{X} = 4.18$). For factors related to service satisfaction, the study indicated that gender, hobbies, being group member, and financial support for travelling had relationships with receiving services at statistically significant level 0.05.

Keywords: Services; Satisfaction; Learning Center for Increasing Efficiency of Producing Agricultural Products

บทนำ (Introduction)

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) เป็นหนึ่งในรูปแบบของ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนด้านการเกษตร จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ มอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายใน

การจัดตั้ง ศพก. โดยมีศูนย์ฯ หลักและศูนย์เครือข่ายเพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านการเกษตรของชุมชนที่สามารถตอบสนองความต้องการการทำเกษตรของคนในชุมชนและนอกชุมชนได้ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการเรียนรู้จากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้บริการครอบคลุมประเด็นในเรื่องการเพิ่มผลผลิตและการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการผลิต ตลอดจนยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตทางการเกษตร ดังนั้น ศพก. จึงเป็นแหล่งให้บริการข้อมูลข่าวสารและบริการความรู้เกษตรด้านต่าง ๆ ให้กับผู้รับบริการ เป็นจุดนัดพบปะพูดคุยระหว่างเจ้าหน้าที่เกษตรกับเกษตรกร เกษตรกรกับเกษตรกรด้วยกันเอง และผู้สนใจทางการเกษตรกับเกษตรกรต้นแบบ ปัจจุบันกรมส่งเสริมการเกษตรได้ดำเนินการจัดตั้ง ศพก. ในประเทศไทย ที่เป็นศูนย์ฯ หลักอำเภอละ 1 แห่ง รวมทั้งหมด 882 แห่ง และได้ขยายศูนย์เครือข่าย จำนวน 11,559 แห่ง (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

จังหวัดสงขลามีพื้นที่การเกษตร จำนวน 2.6 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.52 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีพืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ สวนยางพารา 1.97 ล้านไร่ เกษตรกร 87,525 ครัวเรือน พื้นที่ปลูกข้าว 210,104 ไร่ เกษตรกร 20,000 ครัวเรือน สวนปาล์มน้ำมัน 66,503 ไร่ เกษตรกร 6,253 ครัวเรือน ไม้ผลไม้ยืนต้น 206,138 ไร่ และพืชผัก 26,540 ไร่ ศพก. ที่เป็นศูนย์หลักของจังหวัดสงขลามีจำนวนทั้งหมด 16 แห่ง และมีศูนย์เครือข่าย ศพก. อีกจำนวน 167 แห่ง ทำหน้าที่เป็นแหล่งถ่ายทอดความรู้ทางการเกษตร โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่และความเหมาะสมการปลูกพืชของ ศพก. หลักทั้ง 16 แห่ง ตามชนิดพืชสินค้าหลักของศูนย์ฯ ซึ่งสามารถจัดประเภทของ ศพก. จังหวัดสงขลาได้เป็น 4 กลุ่ม (จิรวรรณ โรจนพรทิพย์, 2562) ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ด้านยางพารา จำนวน 9 แห่ง 2) ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว จำนวน 5 แห่ง 3) ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล จำนวน 1 แห่ง และ 4) ศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสาน จำนวน 1 แห่ง

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 89/2 หมู่ที่ 7 ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็น ศพก. หลักประจำอำเภอหาดใหญ่ และเป็นหนึ่งในเก้าของศูนย์เรียนรู้ด้านยางพาราของจังหวัดสงขลา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2558 เป็นศูนย์ฯ ที่ให้บริการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการผลิตยางพาราแบบผสมผสาน ซึ่ง ศพก. อำเภอหาดใหญ่ มีจุดเด่นในด้านการสร้างรายได้เพิ่มและลดต้นทุนการผลิตยางพารา จากการรายงานผลการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร (2562) พบว่า ผลการดำเนินงานของ ศพก. อำเภอหาดใหญ่ อยู่ในระดับดีมาก (A) มีรายได้จากการทำสวนยางพาราแบบผสมผสานประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี โดยมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 75 ต่อปี เมื่อเทียบกับการปลูกยางพาราแบบเชิงเดี่ยว และในแต่ละปีมีผู้เข้ารับบริการต่าง ๆ ของ ศพก. อำเภอหาดใหญ่ มากกว่า 1,300 ราย ทำให้เกิดการส่งต่อข้อมูลความรู้ทางด้านการเกษตรอย่างแพร่หลาย การศึกษาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของ ศพก. เนื่องจากความพึงพอใจของผู้รับบริการเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินคุณภาพการดำเนินงานของ ศพก. ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาใช้ใน

การพัฒนาหรือปรับปรุงการบริการของศูนย์ฯ ให้มีลักษณะและคุณภาพที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการ เมื่อผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ก็มีแนวโน้มที่ผู้รับบริการจะกลับมาใช้บริการซ้ำและมีแนวโน้มที่จะกระจายข้อมูลหรือส่งต่อข้อมูลความรู้ด้านการเกษตรอย่างกว้างขวาง อีกทั้งอาจเป็นกรณีตัวอย่างให้กับ ศพก. อื่น ๆ ที่มีลักษณะการให้บริการที่ใกล้เคียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานของ ศพก. ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objective)

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กำหนดประชากรจากผู้เยี่ยมชมที่รับบริการต่าง ๆ จาก ศพก. ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งไม่สามารถระบุจำนวนประชากรที่ชัดเจนได้ เนื่องจาก ศพก. ไม่ได้จัดทำระบบบันทึกจำนวนผู้เข้าเยี่ยมชม ผู้วิจัยได้สอบถามประธานศูนย์ฯ พบว่าจำนวนผู้เยี่ยมชมอยู่ระหว่าง 1,000 - 1,300 คนต่อปี และจากคู่มือ ศพก. อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รายงานว่ามีผู้เยี่ยมชม ศพก. ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประมาณ 1,300 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ใช้กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 20 ของจำนวนประชากร (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 260 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างโดยแบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้ 1) ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ 2) ด้านลักษณะการเข้ารับบริการ 3) ด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสาร 4) ด้านรูปแบบการเดินทาง และ 5) ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับความพึงพอใจ เป็น 5 ระดับ ดังนี้ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย และ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ย กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย โดยแบ่งมาตราส่วนประมาณค่าระดับออกเป็น 3 ช่วงเท่า ๆ กัน ดังนี้ 1.00 – 2.33 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับน้อย 2.34 – 3.67 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับปานกลาง และ 3.68 – 5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจระดับมาก

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสม นำมาปรับปรุงแก้ไข และหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้รับบริการ ศพก. อื่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 ราย และนำมาคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ของ Cronbach's alpha และวิเคราะห์รายข้อ (Item analysis) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์เท่ากับ 0.825

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และใช้สถิติไคสแควร์ (Chi - square test) ในการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร

ผลการวิจัย (Research results)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้รับบริการ

ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.6 อยู่ในช่วงอายุ 38 – 48 ปี โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 39 ปี 7 เดือน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 80.4 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด ร้อยละ 44.2 ส่วนใหญ่มีงานอดิเรก คิดเป็นร้อยละ 61.2 ผู้รับบริการเกินครึ่งเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 60.0 ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 51.9 ประเด็นทางการเกษตรที่ผู้รับบริการสนใจมากที่สุดคือ เกษตรพอเพียง รองลงมาคือ เกษตรทฤษฎีใหม่ และเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart farmer) ร้อยละ 77.7, 36.9 และ 30.4 ตามลำดับ กิจกรรมทางการเกษตรที่ผู้รับบริการปฏิบัติอยู่ส่วนใหญ่คือ การปลูกพืช รองลงมาคือ การเลี้ยงสัตว์ ธุรกิจด้านการเกษตร และการทำประมง คิดเป็นร้อยละ 75.0, 29.6, 11.2 และ 7.7 ตามลำดับ

ด้านลักษณะการเข้ารับบริการ พบว่า วัตถุประสงค์หลักของการเข้ารับบริการคือ ทักษะ ศึกษา ขอคำปรึกษา และท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 58.8, 31.9 และ 9.2 ตามลำดับ ผู้รับบริการส่วนใหญ่เข้ารับบริการ การถ่ายทอดความรู้/เทคโนโลยี รองลงมาคือ การพบปะพูดคุยกับอาสาสมัครเกษตร ร้อยละ 66.5 และ 38.8 ตามลำดับ กิจกรรมที่ผู้รับบริการเข้าร่วมในการถ่ายทอดความรู้ส่วนใหญ่คือ การบรรยาย รองลงมาคือ การอบรม ร้อยละ 59.2 และ 45.8 ตามลำดับ ผู้รับบริการส่วนใหญ่เข้ารับบริการจาก ศพก. ตำบลทุ่งตำเสาเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 86.2 และผู้รับบริการส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเข้าเยี่ยมชม ศพก. อื่น คิดเป็นร้อยละ 66.5 ผู้รับบริการส่วนใหญ่ว่าจะกลับมาใช้บริการ ศพก. อีกครั้ง ร้อยละ 73.5 รองลงมา ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 26.2 และมีเพียงส่วนน้อยที่คาดว่าจะไม่กลับมาใช้บริการ ร้อยละ 0.4

ด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ผู้รับบริการรู้จัก ศพก. ตำบลทุ่งตำเสา จากหน่วยงานมากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อน และผู้นำชุมชน ร้อยละ 70.0, 29.2, และ 16.2 ตามลำดับ

ความถี่ของการได้รับความรู้ทางการเกษตรเฉลี่ยมากที่สุดคือ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ เฉลี่ย 4.92 ครั้ง/ปี รองลงมาคือ จากเพื่อนบ้านเฉลี่ย 2.21 ครั้ง/ปี และในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันได้แก่ จากการศึกษาดูงาน จากนักวิชาการเกษตร และจากการอบรม ค่าเฉลี่ย 1.93, 1.92 และ 1.71 ครั้ง/ปี ตามลำดับ

ด้านรูปแบบการเดินทาง พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เดินทางมาying ศพก. โดยยานพาหนะของตนเอง รองลงมา เดินทางด้วยรถตู้ ร้อยละ 52.3 และ 39.2 ตามลำดับ รูปแบบการเข้ารับบริการส่วนใหญ่มาเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ คิดเป็นร้อยละ 69.6 ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง พบว่า ผู้รับบริการได้รับเงินสนับสนุนมากกว่าใช้เงินส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 70.0 ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 41.5

2. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

ด้านเกษตรกรรมต้นแบบ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) โดยพึงพอใจระดับมากในทุกประเด็น สามารถเรียงลำดับความพึงพอใจรายประเด็นได้ดังนี้ ความสุภาพให้เกียรติต่อผู้รับบริการ การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายในการอธิบายเนื้อหาต่าง ๆ การมีทักษะความชำนาญในการถ่ายทอดความรู้ การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้รับบริการ ความพร้อมในการให้คำปรึกษา ความสามารถในการตอบข้อคำถามเพื่อคลายความสงสัย และความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี ค่าเฉลี่ย 4.43, 4.37, 4.35, 4.33, 4.31, 4.27 และ 4.23 ตามลำดับ (Table 1)

Table 1 Satisfaction of service receivers on master trainer

(n = 260)

Items of satisfaction	$\bar{X}$	S.D.	Satisfaction level
Ability to communicate with service receivers	4.23	0.69	high
Attentive of the service receivers	4.33	0.71	high
Ready to give advice to service receivers	4.31	0.73	high
Skills and expertise to transfer knowledge	4.35	0.69	high
Polite and respectful with service receivers	4.43	0.66	high
Explain with simple language which understand easily	4.37	0.67	high
Ability to answer questions	4.26	0.69	high
Total	4.33	0.59	high

ด้านสภาพทางกายภาพ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) โดยพึงพอใจระดับมากในทุกประเด็น สามารถเรียงลำดับความพึงพอใจรายประเด็นได้ดังนี้ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ขนาดพื้นที่เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรม แผนผังของศูนย์

เรียนรู้เห็นได้ชัดเจน ความสะดวกในการเข้าถึงสถานที่ ความสะอาดของสถานที่ และป้ายสัญลักษณ์บอกทางมายังศูนย์เรียนรู้ ค่าเฉลี่ย 4.24, 4.13, 4.11, 4.09, 4.03, 3.91 ตามลำดับ (Table 2)

Table 2 Satisfaction of service receivers on physical environment

(n = 260)

Items of satisfaction	$\bar{X}$	S.D.	Satisfaction level
Convenient accessibility location	4.09	0.80	high
Direction signage sign along the way to the place	3.91	0.84	high
Cleanliness of the place	4.03	0.85	high
Suitable area for conducting activities	4.13	0.80	high
The site map of the learning center is clearly visible	4.11	0.76	high
Physical environment conducive to learning	4.24	0.75	high
Total	4.08	0.67	high

ด้านฐานเรียนรู้ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) โดยฐานเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ได้แก่ ฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ/ลดต้นทุนในการผลิต ($\bar{X} = 4.28$) ฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 4.25$) และฐานเรียนรู้การเพิ่มรายได้ในการผลิต ($\bar{X} = 4.21$)

เมื่อพิจารณาฐานเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพ/ลดต้นทุนในการผลิต พบว่า สื่อที่ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความพึงพอใจจากฐานเรียนรู้ 3 อันดับแรก คือ การผลิตยางพารา ($\bar{X} = 4.15$) การใช้ปุ๋ยหมัก ($\bar{X} = 4.08$) และการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ ($\bar{X} = 3.98$) สำหรับข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากฐานเรียนรู้ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจข้อมูลความรู้ 3 อันดับแรก คือ การผลิตยางพารา ($\bar{X} = 4.16$) การใช้ปุ๋ยหมัก ($\bar{X} = 4.10$) และการผลิตปุ๋ยหมักเติมอากาศ ($\bar{X} = 3.98$) ดังแสดงใน Table 3

Table 3 Satisfaction of service receivers on the learning base for optimization /
reduce the cost of agricultural production

(n = 260)

Items of satisfaction	$\bar{X}$	S.D.	Satisfacti on level
Para rubber production			
• Media provided	4.15	0.67	high
• Knowledge information provided	4.16	0.71	high
Management of rubber plantations			
• Media provided	4.06	0.76	high
• Knowledge information provided	4.08	0.77	high
Uses of Fertilizer according to soil analysis results			
• Media provided	4.03	0.79	high
• Knowledge information provided	4.04	0.80	high
Uses of compost			
• Media provided	4.08	0.76	high
• Knowledge information provided	4.10	0.78	high
Aerated static pile composting system			
• Media provided	3.98	0.82	high
• Knowledge information provided	3.98	0.82	high
Uses of biological products to prevent disease and pest control			
• Media provided	4.01	0.80	high
• Knowledge information provided	4.05	0.82	high
Total	4.28	0.66	high

สำหรับฐานเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า สื่อที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก คือ การเลี้ยงปลา ($\bar{X}$ = 4.08) การปลูกมะนาวในพ้อ ($\bar{X}$ = 4.07) และการปลูกไผ่หวาน ($\bar{X}$ = 3.96) ส่วนข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากฐานเรียนรู้นี้ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจข้อมูลความรู้ 3 อันดับแรก คือ การปลูกผักหวาน ($\bar{X}$ = 4.08) การเลี้ยงปลา ($\bar{X}$ = 4.06) และการเลี้ยงผึ้งโพรงไทย ($\bar{X}$ = 3.98) ดังแสดงใน Table 4

Table 4 Satisfaction of service receivers on the learning base for sufficiency economy
(n = 260)

Items of satisfaction	$\bar{x}$	S.D.	Satisfacti on level
Lemon in a pipe plantation			
● Media provided	4.07	0.75	high
● Knowledge information provided	4.03	0.77	high
<i>Sauropus androgynus</i> (L.) plantation			
● Media provided	4.05	0.78	high
● Knowledge information provided	4.08	0.78	high
Fish culture			
● Media provided	4.08	0.76	high
● Knowledge information provided	4.06	0.78	high
Pit pig raising			
● Media provided	4.02	0.81	high
● Knowledge information provided	4.02	0.80	high
<i>Acacia pennata</i> (L.) plantation			
● Media provided	4.02	0.76	high
● Knowledge information provided	4.02	0.80	high
Sweet bamboo plantation			
● Media provided	3.96	0.81	high
● Knowledge information provided	3.99	0.81	high
<i>Apis cerana</i> raising			
● Media provided	3.97	0.86	high
● Knowledge information provided	3.98	0.86	high
Total	4.25	0.73	high

ในส่วนของฐานเรียนรู้การเพิ่มรายได้ในการผลิต พบว่า สื่อที่ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก คือ การปลูกผักกูดแซมยาง ($\bar{x}$ = 4.21) การขยายพันธุ์พืชเพื่อจำหน่าย ($\bar{x}$ = 4.15) และการปลูกลองกองร่วมยาง ($\bar{x}$ = 4.08) ส่วนข้อมูลความรู้ที่ได้รับ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึง

พอใจข้อมูลความรู้ 3 อันดับแรก คือ การปลูกผักกูดแซมยาง ($\bar{X}$ = 4.18) การขยายพันธุ์พืชเพื่อจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.13) และการปลูกลองกองรวมยาง ($\bar{X}$ = 4.08) ดังแสดงใน Table 5

Table 5 Satisfaction of service receivers on the learning base for income increasing in agricultural production

(n = 260)			
Items of satisfaction	$\bar{X}$	S.D.	Satisfaction level
Banana plantation			
● Media provided	4.11	0.75	high
● Knowledge information provided	4.11	0.76	high
Small vegetable fern plantation			
● Media provided	4.21	0.80	high
● Knowledge information provided	4.18	0.80	high
Longkong plantation			
● Media provided	4.08	0.76	high
● Knowledge information provided	4.08	0.77	high
Propagating plants for sale			
● Media provided	4.15	0.76	high
● Knowledge information provided	4.13	0.76	high
Total	4.21	0.77	high

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้รับบริการ

การศึกษาครั้งนี้ พบว่า เพศ งานอดิเรก การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และค่าใช้จ่ายสนับสนุนการเดินทางของผู้รับบริการ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการรับบริการ จาก ศพก. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงใน Table 6

Table 6 Factors associated with the Satisfaction of Service Receivers towards Services of Learning Center for Increasing Efficiency of Producing Agricultural Products (n = 260)

Independent variable	Satisfaction	
	χ^2	P-value
General information of service receivers		
Gender	6.100	0.047*
Age	6.941	0.542 ^{ns}
Religion	1.073	0.898 ^{ns}
Career	7.811	0.800 ^{ns}
Hobby	7.599	0.022*
Group member joining	6.221	0.044*
Agricultural issues of interest	2.347	0.993 ^{ns}
Practical agricultural activities	3.026	0.933 ^{ns}
Service received characteristics		
The main purpose of service received	6.559	0.161 ^{ns}
Service activities received	5.699	0.840 ^{ns}
Amount of service visits	2.441	0.875 ^{ns}
Activities participating in the learning base	5.769	0.450 ^{ns}
Experience of visiting other learning center	1.072	0.585 ^{ns}
Expecting to revisiting	7.423	0.115 ^{ns}
Information perception		
What sources do you know here	1.530	0.999 ^{ns}
Channels for obtaining agricultural knowledge	9.959	0.444 ^{ns}
Frequency of acquiring agricultural knowledge	6.028	0.813 ^{ns}
Travel form		
Vehicles used for travel	2.766	0.948 ^{ns}
Group characteristic of travel	11.797	0.067 ^{ns}
Travel expenses	6.575	0.037*

หมายเหตุ: * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 ns หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากตารางที่ 6 เมื่อพิจารณาในประเด็นที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ พบว่า ผู้รับบริการเพศหญิง มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของ ศพก. ในระดับมาก โดยที่เพศหญิงส่วนใหญ่ที่มีงานอดิเรกด้านการปลูกพืชผักสวนครัว มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของ ศพก. ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้รับบริการเพศหญิงเป็นผู้ที่มีความชื่นชอบในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่วนประเด็นการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ผู้รับบริการที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของ ศพก. ในระดับมาก มากกว่าผู้รับบริการที่ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม อาจเป็นเพราะผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มทางการเกษตรมีความสนใจในกิจกรรมด้านการเกษตรและมีความต้องการทราบข้อมูลความรู้ทางการเกษตรมากกว่าผู้ไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้รับบริการที่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มีความพึงพอใจในระดับมาก มากกว่าผู้รับบริการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง อาจเป็นเพราะหน่วยงานที่สนับสนุนมีการคัดกรองการสนับสนุนงบประมาณให้แก่ผู้ที่มีความมุ่งมั่นและต้องการเรียนรู้งานด้านเกษตรกรรมจริง ๆ การมารับบริการที่ ศพก. จึงบรรลุตามวัตถุประสงค์ของผู้รับบริการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาครั้งนี้สามารถอภิปรายและสรุปผลได้ดังนี้

ด้านข้อมูลพื้นฐานของผู้รับบริการ พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับ ชะลอ ทรัพย์วิจิตร (2548) ที่กล่าวว่า เพศหญิงจะมีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 38 – 48 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 39 ปี 7 เดือน มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักและส่วนใหญ่มีงานอดิเรก กิจกรรมทางการเกษตรที่ผู้รับบริการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการปลูกพืช ผู้รับบริการส่วนใหญ่เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มด้านการเกษตร และมีความสนใจในประเด็นทางการเกษตรเรื่องเกษตรพอเพียงมากที่สุด

ด้านลักษณะการเข้ารับบริการ พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เข้ารับบริการเป็นครั้งแรก โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทัศนศึกษา มีการรับบริการจาก ศพก. ด้านการถ่ายทอดความรู้/เทคโนโลยีมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านวิธีการบรรยาย ทั้งนี้เพราะเกษตรกรต้นแบบเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการสื่อสารกับผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเคยมีประสบการณ์จากการปฏิบัติด้วยตนเองมาก่อน จึงทำให้ผู้รับบริการส่วนใหญ่ร้อยละ 73.5 คาดว่าจะกลับมาใช้บริการ ศพก. อีกครั้ง

ด้านช่องทางการรับรู้ข่าวสาร พบว่า ผู้รับบริการรู้จัก ศพก. ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มาจากหน่วยงาน มีความถี่ของการได้รับความรู้ทางการเกษตรจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ มากที่สุด (เฉลี่ย 4.92 ครั้ง/ปี) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ กิตติมา แซ่จิว และคณะ (2561) ที่พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้หรือข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรจากนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้น ศพก. จึงถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางการเรียนรู้ข้อมูล

ข่าวสารทางการเกษตรที่เพิ่มเติมจากงานส่งเสริมการเกษตรแบบเดิมที่มีนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ด้านรูปแบบการเดินทาง พบว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เดินทางมายัง ศพก. โดยยานพาหนะของตนเอง และส่วนใหญ่มีรูปแบบการเข้ารับบริการเป็นกลุ่ม/หมู่คณะ โดยผู้รับบริการได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางจากภาครัฐมากกว่าการใช้เงินส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิลาวัลย์ อินทง และคณะ (2562) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าผู้รับบริการมีรูปแบบการเดินทางมาในลักษณะกลุ่ม โดยมีการเดินทางมากับหน่วยงานที่สังกัดหรือสถาบันการศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการเตรียมการรับรองของ ศพก. ควรคำนึงการให้บริการแบบหมู่คณะ และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐเพื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ ศพก. ให้เป็นที่รับรู้ เพื่อหน่วยงานภาครัฐจะได้สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเกษตรกรมาศึกษาดูงาน

ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการในภาพรวม (ด้านเกษตรกรต้นแบบ ด้านฐานเรียนรู้ และด้านสภาพทางกายภาพ) อยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์ผู้รับบริการส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ชื่นชอบในความเป็นกันเองของเกษตรกรต้นแบบ เนื่องจากมีการพูดจาที่ฉะฉานน่าเชื่อถือ ถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ที่เกิดจากการลองผิดลองถูกของตนเอง อีกทั้งยังสามารถให้คำปรึกษากับผู้รับบริการที่มีข้อสงสัยและสามารถตอบคำถามเพื่อคลายความสงสัยได้ ทำให้ผู้รับบริการสามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mahdzar et al. (2017) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เยี่ยมชมสวนเกษตรที่อุทยานมรดกการเกษตรปุตราจาया ประเทศมาเลเซีย พบว่า ปัจจัยด้านประสบการณ์ของผู้เยี่ยมชม และการได้รับความดูแลเอาใจใส่จากผู้นำเที่ยว มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้เยี่ยมชม โดยเฉพาะผู้นำเที่ยวที่มีทักษะในการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) จะทำให้ผู้เยี่ยมชมเกิดความเพลิดเพลินและประทับใจมากกว่าการสื่อสารแบบทางเดียว (One-way communication) อีกทั้งการที่ ศพก.มีฐานเรียนรู้ตัวอย่างที่ผู้รับบริการสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้รับบริการสามารถเข้าใจและนำความรู้ไปปรับใช้สู่การปฏิบัติจริงได้ ส่วนด้านสภาพทางกายภาพแม้จะได้คะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แต่เป็นหัวข้อที่ได้คะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุดในรายการประเมินทั้งหมด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเดินทางมายัง ศพก. ยังไม่มีจุดสังเกตที่สามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน และสภาพโดยทั่วไปยังคงมีกลิ่นไม่พึงประสงค์ที่เกิดจากกิจกรรมที่อยู่ในระหว่างการผลิต รวมทั้งการจัดช่องทางในการเดินเข้าชมและรับบริการบริเวณฐานเรียนรู้ต่าง ๆ ยังไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2560) ที่ได้ทำการประเมินความพร้อมของ ศพก. ในประเทศไทยพบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของ ศพก. คือ ด้านสถานที่ที่ยังไม่มีความสมบูรณ์ ขาดความพร้อมและอุปกรณ์ในการถ่ายทอดความรู้

ด้านความพึงพอใจเกี่ยวกับความรู้ที่ได้จากสื่อที่ ศพก. ให้บริการ พบว่า ฐานเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้รับบริการพึงพอใจมากที่สุด คือ ฐานการปลูกผักกูดแซมสวนยางพารา ทั้งนี้เพราะผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นชาวสวนยางพาราแบบเชิงเดี่ยว ที่มีความสนใจการปลูกพืชสร้าง

รายได้เสริมในสวนยางพารา ซึ่งผักกูดเป็นพืชที่ดูแลง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถปลูกและจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี และเป็นพืชที่ได้รับความนิยมจากผู้บริโภค

ด้านปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้รับบริการ พบว่า เพศ งานอดิเรก การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และค่าใช้จ่ายสนับสนุนการเดินทาง มีความสัมพันธ์กับการรับบริการของ ศพก. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถอธิบายได้ว่า ผู้รับบริการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและส่วนใหญ่นอกจากการประกอบอาชีพหลักแล้วยังมีงานอดิเรกในด้านการเพาะปลูกพืชผักสวนครัวและพืชผักอื่น ๆ เพื่อการบริโภคในครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งยังมีการเข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้ยังพบว่าค่าใช้จ่ายที่สนับสนุนการเดินทางซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ อาจทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการรับบริการของ ศพก. ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และการศึกษาของ วันทนี ศรีพวงผกาพันธุ์ และคณะ (2560) ได้ศึกษาความพึงพอใจเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด ที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ทิพวัล มลิแสง (2553) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่ พบว่า เพศ และรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้น เพศ ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเกี่ยวกับเจตคติที่เกี่ยวข้องกับการบริการด้านการเกษตร

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ด้านสภาพทางกายภาพ ศพก. ควรมีการดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ เช่น พื้นที่ต้อนรับผู้รับบริการ ความสะอาดของห้องสุขา เป็นต้น รวมทั้งการมีป้ายบอกทางมายัง ศพก. ที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจนเพื่อให้ผู้รับบริการสามารถเดินทางมารับบริการด้วยความสะดวกมากยิ่งขึ้น

ด้านสื่อ ศพก. ควรมีการปรับปรุงป้ายหรือสื่อที่ให้ความรู้ประจำฐานเรียนรู้ ให้มีสภาพที่สามารถใช้งานได้และมีความคงทนมากขึ้น จะทำให้ผู้รับบริการสามารถเข้าศึกษาเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ด้านฐานเรียนรู้ของ ศพก. ควรมีการดูแลฐานเรียนรู้ให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ เนื่องจากฐานเรียนรู้บางจุดมีสภาพชำรุด ไม่พร้อมใช้งาน จึงทำให้ผู้รับบริการไม่สามารถรับความรู้ได้อย่างเต็มที่เท่าที่ควร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้รับบริการกับ ศพก. ที่เป็นศูนย์หลักในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของ ศพก. ในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

ควรมีการศึกษาในประเด็นด้านการบริหารจัดการองค์กรของ ศพก. ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อสามารถนำไปสู่การปรับปรุงหรือพัฒนาให้ ศพก. มีความพร้อมต่อการให้บริการกับผู้รับบริการต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *ทำเนียบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก <http://alc.doae.go.th>.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2563). *โครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร*. สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://alc.doae.go.th>.
- จิรวรรณ โรจนพรทิพย์. (2563). *เกษตรจังหวัดสงขลาชวนโยบาย เมืองเกษตรอาหารปลอดภัย*. สืบค้น 5 มีนาคม 2563, จาก <https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article>.
- ทิพวัล มลิแสง. (2553). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกสหกรณ์ภาคการเกษตรในจังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นิลาวัลย์ อินทคง, สุพัตรา ศรีสุวรรณ และสุรินทร์ นิยมามกุล. (2562). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตำบลวังอ่าง อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*. 5(2), 87-96.
- วันทนี ศรีพวงผกาพันธ์, สาวิตรี รังสิภัทร์, และพัชราวดี ศรีบุญเรือง. (2560). ความพึงพอใจเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยหอมทองต่อการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของสหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. *เกษตรพระจอมเกล้า*. 35(3), 117-126.
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *การบริการและการท่องเที่ยว*. 7(1), 58-66.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *รายงานการประเมินผลโครงการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปีงบประมาณ 2560*. สืบค้น 9 มกราคม 2562, จาก [ออนไลน์].แหล่งที่มา : <http://www2.oae.go.th/EVA/download>.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อการของพนักงาน
ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร
Causal Factor Affected on Organizational Commitment of a State
Enterprise Bank Officers in Samut Sakhon Branch

ธีรวัฒน์ สุขสมบัติ¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²

Thirawat Sooksombat, Thanyanan Boonyoo

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์กร ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อการของพนักงาน และ 2) ปัจจัยเชิงสาเหตุของวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์กร และความพึงพอใจในงานที่มีต่อความผูกพันต่อการของพนักงาน ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 83 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า พนักงานรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครมีระดับของวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์กร ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อการมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น และวัฒนธรรมองค์กรและบรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อการของพนักงาน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันต่อการด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ความพึงพอใจในงานก็มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อการของพนักงาน

คำสำคัญ (Keywords): วัฒนธรรมองค์กร; บรรยากาศองค์กร; ความพึงพอใจในงาน

Received: 2021-04-24 Revised: 2021-05-13 Accepted: 2021-05-15

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: ponglay@hotmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University.

Abstract

The aims of this study were to investigate: 1) levels of organizational culture, organizational climate, job satisfaction, and organizational commitment of bank officers; and 2) causal factors of organizational culture, organizational climate, job satisfaction influencing organizational commitment of in a State enterprise bank officers in Samut Sakhon Branch. Samples in the study were 83 State Enterprise bank officers in Samut Sakhon branch and the research instrument used in the study was a questionnaire. Statistics used in this study included percentage, means, standard deviation (S.D.), and structural equation modelling (SEM) analyses. Research findings revealed that: State Enterprise bank officers in Samut Sakhon branch overall had the highest level of organizational culture, organizational climate, job satisfaction, and organizational commitment aspects. Additionally, organizational culture and organizational climate both had directly influenced on job satisfaction and organizational commitment of bank officers and had indirectly influenced on the organizational commitment as well. Furthermore, job satisfaction had a direct effect on organizational commitment of bank officers.

Keywords: Organizational Culture; Organizational Climate; Job Satisfaction

บทนำ (Introduction)

จังหวัดสมุทรสาคร เป็นเขตย่านชานเมืองที่รองรับความเจริญจากกรุงเทพมหานคร โดยเป็นจังหวัดที่มีเขตพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยของผู้ที่ทำงานในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเป็นจำนวนมาก ประกอบกับจังหวัดสมุทรสาครเป็นพื้นที่เศรษฐกิจที่มีภาวการณ์ลงทุนในประเภทอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง และประชาชนมีภาวการณ์ทำงานที่สูงเช่นกัน โดยในปี 2561 พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่เป็นกลุ่มลูกจ้างเอกชนมากที่สุดถึงร้อยละ 71.13 และเมื่อจำแนกเป็นรายอุตสาหกรรมก็พบว่า ผู้มีงานทำในภาคเกษตรร้อยละ 6.73 และนอกภาคเกษตรถึงร้อยละ 93.27 ของผู้มีงานทำทั้งหมด ซึ่งจากภาวการณ์มีงานทำของประชาชนในเขตพื้นที่สมุทรสาครที่เพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร, 2563) จึงทำให้การย้ายถิ่นฐานของประชาชนที่เกิดจากเหตุผลในหน้าที่การค่อนข้างสูงเช่นกัน ส่งผลให้ประชาชนที่ย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานภายในพื้นที่ที่ต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร, 2560) และจากการสำรวจของสำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2560) ได้คาดประมาณความต้องการที่อยู่อาศัยของประเทศไทยปี 2560-2580 พบว่า ครึ่งเรือนไทยผู้ที่มิรายได้มีแนวโน้มความต้องการที่อยู่อาศัย

ใหม่สูงขึ้นทุก ๆ ปี จากร้อยละ 23 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 25 ในปี 2559 คิดเป็นจำนวนครัวเรือนที่ยังไม่มีการมสทธิ์ในที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 7,248,294 ล้านครัวเรือนที่ยังไม่มีการมสทธิ์ในที่อยู่อาศัย แต่จากสภาพการทำงานของคนส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน ทำให้ประชาชนที่ต้องการที่อยู่อาศัยมีรายได้ที่ไม่เพียงพอต่อการซื้อที่อยู่อาศัย จึงทำให้ธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครเป็นสถาบันการเงินหนึ่งที่มีความสำคัญ ประกอบกับเป็นสถาบันการเงินที่มุ่งเน้นให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลาง และเป็นผู้นำด้านส่วนแบ่งทางการตลาดสินเชื่อที่อยู่อาศัย ตลอดจนเป็นผู้ให้บริการหลักแก่ผู้ที่เข้าไม่ถึงสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์และการบริการที่อาศัยพนักงานเป็นกำลังสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชน (อุบลวรรณ ขุนทอง, 2563)

สภาวะการณ์ปัจจุบันของธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาครได้มีแผนแม่บทการบริหารทรัพยากรบุคคลในการสร้างและพัฒนาพนักงานกลุ่มเป้าหมายขึ้นสู่ตำแหน่งในอนาคต ประกอบกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การด้านการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมกับองค์การ พร้อมทั้งจัดกิจกรรมสร้างความผูกพันของพนักงานที่มีต่อองค์การ เพื่อเป็นแรงผลักดันให้ธนาคารบรรลุเป้าหมายและเป็นองค์การที่มีความมั่นคงและยั่งยืน (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2562) และจากการศึกษาวิจัยในอดีต พบว่า การที่จะทำให้พนักงานภายในองค์การเกิดความผูกพันต่อองค์การที่สูงขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องมีปัจจัยที่ประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ และความพึงพอใจในงานที่จะสามารถสร้างความผูกพันต่อองค์การของพนักงานได้ ดังเช่นงานวิจัย Soryani, Syah & Raras (2018) ที่กล่าวว่า ความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมองค์การจะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็สามารถทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์การได้อย่างยั่งยืน ขณะที่การศึกษาของสุดาร์ตน์ พิมลรัตน์กานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) กล่าวว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในการทำงานจะทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการกระทำที่บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์การไว้ (Majid & Mohammad, 2018)

วัฒนธรรมองค์การเป็นลักษณะของวิถีชีวิตกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งจะกลายเป็นนิสัยและความเคยชินอันเป็นขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม ทัศนคติ มาตรฐาน และความเชื่อที่ทุกคนในองค์การมีส่วนร่วม ตลอดจนยกย่องและเป็นแบบอย่างในการสร้างความแตกต่างระหว่างองค์การหนึ่งกับอีกองค์การหนึ่ง (ธัญนันท์ บุญอยู่, 2561) ซึ่งสิ่งสำคัญสำหรับองค์การยุคใหม่นั้นมีแนวโน้มที่วัฒนธรรมองค์การจะมุ่งเน้นไปที่ตัวพนักงานมากกว่าเดิม โดยเฉพาะการมอบโอกาสในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในยุคดิจิทัล รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้พนักงานผูกพันกับองค์การมากกว่าเดิม (ปิยะ นาควัชร, 2562) และจากการศึกษาวิจัยของ Zhang & Polsaram (2013) พบว่า วัฒนธรรมองค์การเป็นระบบคุณค่าร่วมและความเชื่อที่เป็นบรรทัดฐานทางพฤติกรรมจะสามารถสร้างให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงานได้ โดยจะทำให้พนักงานเกิด

ความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นการเชื่อมโยงทางจิตใจระหว่างพนักงานกับองค์กรด้วยความเต็มใจที่จะดำรงอยู่และสร้างอาชีพของตนภายในองค์กรมากขึ้น นอกจากนี้ Firuzjaeyan, Firuzjaeyan & Sadeghi (2015) ก็พบว่า วัฒนธรรมองค์การมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับความผูกพันต่อองค์กร เมื่อองค์กรมีวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็งก็จะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็จะสามารถทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างยั่งยืนเช่นกัน (Soryani, Syah & Raras, 2018)

บรรยากาศองค์การจะทำให้พนักงานแต่ละคนมีการรับรู้ทัศนคติต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นโครงสร้าง ความเป็นอิสระ รางวัลตอบแทน ความอบอุ่น การยอมรับความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงในองค์กร (สุदारตัน พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560) ตลอดจนเป็นการรับรู้โดยรวมของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงานทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานที่มีต่อองค์กร (รัฐปัทม บุญเที่ยง, 2561) และจากการศึกษาวิจัยของสรียา บุญธรรม (2558) พบว่า บรรยากาศองค์การเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดรูปแบบความคาดหวังของสมาชิกขององค์กรที่มีความสัมพันธ์โดยตรงที่เอื้ออำนวยให้เกิดความพึงพอใจในงานของพนักงานทุกระดับและมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรที่ปฏิบัติได้ (อัจฉรา เฉลยสุข, 2556) นอกจากนี้ยังสามารถแสดงพฤติกรรมการกระทำที่บุคคลเกิดความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์กรไว้ (สุदारตัน พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2560)

ความพึงพอใจในงานจะเป็นทฤษฎีที่มีความหลากหลายอันเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของมนุษย์สัมพันธ์ สหภาพแรงงานและมุมมองการเติบโตในลักษณะงาน ซึ่งก่อตัวขึ้นในทศวรรษที่ 1920-1930 และส่งผลต่อแนวคิดของความพึงพอใจในงานมากกว่าสิ่งอื่นใด (Majid & Mohammad, 2018) โดยความพึงพอใจในงานจะเป็นความรู้สึกในทิศทางที่ดี ตลอดจนทัศนคติในเชิงบวกที่มีต่องานที่ปฏิบัติอยู่ โดยพนักงานที่ได้รับการตอบสนองที่ดีจากองค์กรจะทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน รวมถึงมีความสุขในการทำงานที่จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้ (Zhang & Polsaram, 2013) และจากการศึกษาวิจัยของ Khan & Jan (2015) พบว่า ความพึงพอใจในงานที่มีแง่มุมที่สำคัญอันประกอบด้วย เงินเดือน การทำงาน การเลื่อนตำแหน่ง เพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสำคัญสำหรับพนักงานทุกคนที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร และการศึกษาของ Majid & Mohammad (2018) พบว่า ความพึงพอใจในงานของพนักงานมีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน โดยความพึงพอใจในงานจะเป็นความรู้สึก ความเชื่อ และ

ทัศนคติที่บุคคลมีต่องานที่จะสามารถสร้างให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นความเชื่อมั่นในองค์กรและยอมรับคุณค่าและเป้าหมายขององค์กร (Soryani, Syah & Raras, 2018)

ดังนั้น จากประเด็นของความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า มีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ที่จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรที่จะทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่ดีของพนักงานในเขตสมุทรสาคร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการให้บริการและการปรับปรุงที่มีประสิทธิภาพต่อองค์กร เพื่อให้พนักงานมีความตั้งใจที่จะคงอยู่เพื่อองค์กร และสามารถเป็นแนวทางในการรักษาพนักงานไว้ให้อยู่กับองค์กรตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนทำให้องค์กรพัฒนาก้าวไกลและยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์กร ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของวัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์กร และความพึงพอใจในงานที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

- สมมติฐานที่ 1 (H1) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน
 สมมติฐานที่ 2 (H2) วัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร
 สมมติฐานที่ 3 (H3) บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน
 สมมติฐานที่ 4 (H4) บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร
 สมมติฐานที่ 5 (H5) ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวนทั้งสิ้น 105 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 83 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งเหมาะสมกับขนาดประชากรที่มีขนาดเล็ก โดยการ

วิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างได้ ± 5 ซึ่งสามารถคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$\begin{aligned} n &= \frac{X^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + X^2 p (1-p)} \\ &= \frac{3.841 * 105 * 0.5 (1-0.5)}{0.05^2 (105-1) + 3.841 * 0.5 (1-0.5)} \\ &= \frac{100.826}{1.220} \\ &= 82.628 \approx 83 \end{aligned}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

X^2 = ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95% ($X^2=3.841$)

p = สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p=0.5$)

การสุ่มตัวอย่างได้พิจารณาลักษณะข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรที่ได้มุ่งศึกษา จึงทำให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเลือกสุ่มประชากรที่เป็นพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยใช้สูตรคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วนดังตารางที่ 1

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละสาขา} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรกลุ่มย่อย}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร

สาขา	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
1. สำนักงานเขตสมุทรสาคร	5	4
2. สาขาสุมุทรสาคร	21	17
3. สาขาสุมุทรสงคราม	8	6
4. สาขานครปฐม	18	14
5. สาขาศาลายา-พุทธมณฑลสาย 4	8	6
6. สาขาเขินทรวิไลพลาซ่าศาลายา	9	7

7. สาขาราชบุรี	14	11
8. สาขาบ้านโป่ง	8	6
9. สาขากาญจนบุรี	14	11
รวม	105	83

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยการปรับปรุงและพัฒนาจากมาตรวัดที่ได้รับการยอมรับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ส่วนที่ 2-5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932) โดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลอันตรภาค (Interval Scale) ที่มีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “น้อยที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน” “น้อย ให้คะแนน 2 คะแนน” “ปานกลาง ให้คะแนน 3 คะแนน” “มาก ให้คะแนน 4 คะแนน” “มากที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน” ส่วนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รายข้อเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของภาษาและถ้อยคำให้เกิดความสอดคล้อง และค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จะต้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 มาเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และหลังจากนั้นผู้วิจัยก็นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและสร้างแบบสอบถาม เพื่อไปทดลองใช้ (Try Out) กับพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร จำนวน 30 คน ก่อนนำไปใช้จริง และถ้าผลการประเมินหาความสอดคล้องภายในของตัวแปรแต่ละตัวเป็นไปตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ จะนำแบบสอบถามที่ทดลองใช้นี้มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะต้องได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ที่มีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงสูงผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้และสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจริงได้ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยนี้ได้ทำการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach พบว่า วัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.899, 0.943, 0.941 และ 0.965 ตามลำดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน คือ 1) ขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงผู้จัดการธนาคารวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร 2) เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นพนักงานของธนาคารวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลกระทำในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 ได้แบบสอบถามจำนวน 83 ฉบับ และ 3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลที่ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร ด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวความคิดของ Best (1981) ที่มีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด” “ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง น้อย” “ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง” “ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มาก” “ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด” และ 3) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน ด้วยการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.27) มีอายุ 25-35 ปี (ร้อยละ 48.19) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 50.60) มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 91.57) และมีระยะเวลาในการทำงาน 1-5 ปี (ร้อยละ 44.58)

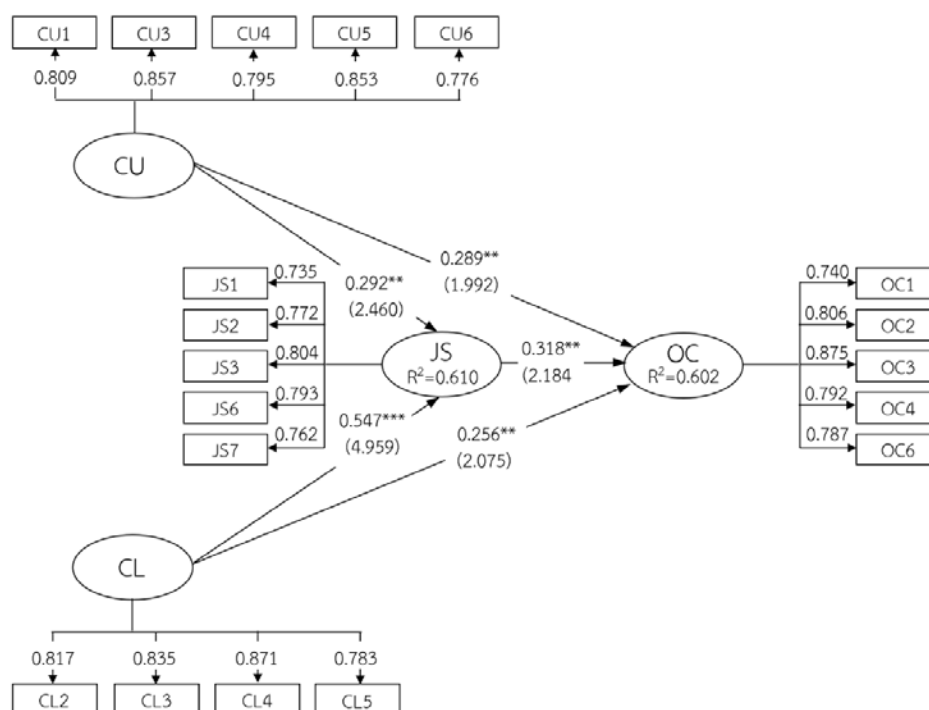
2. การวิเคราะห์ระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับของค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร/มาตรวัด	$\bar{X}$	SD	ระดับ
วัฒนธรรมองค์กร	4.69	0.423	มากที่สุด
บรรยากาศองค์การ	4.68	0.450	มากที่สุด
ความพึงพอใจในงาน	4.69	0.373	มากที่สุด
ความผูกพันต่อองค์การ	4.79	0.353	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กร บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของพนักงานอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.69, 4.68, 4.69 และ 4.79 ตามลำดับ โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.423, 0.450, 0.373 และ 0.353 ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยสัมประสิทธิ์ความถดถอยอิทธิพลทางตรงที่มีต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร โดยผลการวิเคราะห์เป็นดังนี้

ภาพที่ 1 เส้นทางความสัมพันธ์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ที่มา: การทดสอบตัวแบบสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

จากภาพที่ 1 แสดงเส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้าง พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) พบว่า วัฒนธรรมองค์กร (CU) บรรยายาคองค์กร (CL) และความพึงพอใจในงาน (JS) มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีค่าเท่ากับ 0.289, 0.256 และ 0.318 ตามลำดับ ส่วนวัฒนธรรมองค์กร (CU) และบรรยายาคองค์กร (CL) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) โดยมีค่าเท่ากับ 0.093 และ 0.173 ตามลำดับ และ 2) ปัจจัยที่มีผลโดยรวมต่อความพึงพอใจในงาน (JS) พบว่า วัฒนธรรมองค์กร (CU) และบรรยายาคองค์กร (CL) มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน (JS) มีค่าเท่ากับ 0.292 และ 0.547 ตามลำดับ

4. สรุปผลการทดสอบสมมติฐานเส้นทางความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)			สัมประสิทธิ์ เส้นทาง (Coef.)	ค่า t-test	ผลลัพธ์
H1	CU	→ JS	0.292**	2.460	สนับสนุน
H2	CU	→ OC	0.289**	1.992	สนับสนุน
H3	CL	→ JS	0.547***	4.959	สนับสนุน
H4	CL	→ OC	0.256**	2.075	สนับสนุน
H5	JS	→ OC	0.318**	2.184	สนับสนุน

หมายเหตุ (* หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.10$ หรือ ค่า $t \geq 1.65$); (** หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.05$ หรือ ค่า $t \geq 1.96$); (***) หมายถึง $p\text{-value} \leq 0.01$ หรือ ค่า $t \geq 2.58$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า 1) วัฒนธรรมองค์กร (CU) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน (JS) และความผูกพันต่อองค์กร (OC) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 2.460 และ 1.992 ตามลำดับ 2) บรรยายาคองค์กร (CL) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงาน (JS) และความผูกพันต่อองค์กร (OC) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 4.959 และ 2.075 ตามลำดับ และ 3) ความพึงพอใจในงาน (JS) มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) โดยมีค่า t-test เท่ากับ 2.184 ซึ่งจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทางวัฒนธรรมองค์กร บรรยายาคองค์กร และความพึงพอใจในงานจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างมากที่สนับสนุนให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร รวมทั้งเป็นปัจจัยผลักดันให้พนักงานเกิดการพัฒนาตนเองให้เติบโตในสายงานอาชีพที่ต่อยอดไปสู่ความสำเร็จอันเป็นรางวัลส่วนบุคคลควบคู่กับการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาคร” มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลการวิจัยในส่วนของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งในเขตสมุทรสาครมีระดับของวัฒนธรรมองค์การ บรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากองค์การได้มีการมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เกิดเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการแสดงความคิดเห็นภายในองค์กรหรือแม้แต่เปิดโอกาสให้แสดงความสามารถอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่องค์กร ตลอดจนมีการสร้างบรรยากาศในองค์การด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานให้เกิดความสามัคคีกันอย่างเหนียวแน่นที่จะสามารถทำให้เกิดการทำงานเป็นทีม และเกิดความพึงพอใจในงานที่ได้รับความร่วมมือกันปฏิบัติอย่างเหมาะสม เพื่อนำไปสู่การทำงานที่ได้รับมอบหมายให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิภาพผลที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของปิยะ นาควัชร (2562) ที่ว่า วัฒนธรรมองค์การเชิงสร้างสรรค์ทั้งด้านการมุ่งเน้นความสำเร็จ การมุ่งเน้นบุคคล และการมุ่งเน้นมิตรสัมพันธ์ให้ดีขึ้นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของรณฤฎ์ บัญเฑียร (2561) ที่ว่า บุคลากรสำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทยมีระดับความคิดเห็นต่อบรรยากาศองค์การ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

2. การวิเคราะห์ผลการวิจัยในส่วนของวัฒนธรรมองค์การและบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันต่อองค์กรด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ความพึงพอใจในงานก็มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากองค์การได้มีการสร้างวัฒนธรรมองค์การให้เกิดความเข้มแข็งที่สนับสนุนการให้รางวัลแก่พนักงานและให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของงานที่เกิดจากการใช้เทคนิคใหม่ ๆ จนทำให้งานบรรลุเป้าหมาย และสามารถสร้างบรรยากาศองค์การให้เกิดการทำงานที่ราบรื่นภายในองค์การ ประกอบกับปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เหมาะสมให้แก่พนักงานอย่างชัดเจนก็จะส่งผลให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงานทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและการมอบหมายงานในปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละวันที่จะสามารถทำให้พนักงานเกิดความผูกพันต่อองค์กร พร้อมทั้งจะอยู่กับองค์การจนเกษียณอายุงานและทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Soryani, Syah & Raras (2018) ที่ว่า ความแข็งแกร่งของวัฒนธรรมองค์การจะทำให้พนักงานรู้สึกพึงพอใจต่อการทำงาน และวัฒนธรรมเชิงบวกก็สามารถทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างยั่งยืน เช่นเดียวกับการศึกษาของสุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2560) ก็พบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์การในการทำงานจะทำให้พนักงานแสดงพฤติกรรมการทำงานที่บุคคลเกิดความพึง

พอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรในทิศทางบวกที่แสดงออกในรูปแบบของความปรารถนาที่จะรักษาสมาชิกภาพขององค์กรไว้ (Majid & Mohammad, 2018)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือในการทำงานด้วยการจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ให้เกิดการมีส่วนร่วมและการยืดหยุ่นของงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างบุคคลกับองค์กรให้สามารถพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

1.2 ควรส่งเสริมความร่วมมือในขั้นการวางแผนงานจัดกิจกรรมให้ได้คิด วางแผน และใช้เทคนิคต่าง ๆ ร่วมกัน และส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ การช่วยเหลือและความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมและเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งกับความสำเร็จขององค์กร

1.3 ควรมีการส่งเสริมให้พนักงานเกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงานเสมอ เพื่อให้พนักงานเกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจจะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง อาทิ ตัวแปรด้านนโยบายและการบริหารงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เทคนิคการควบคุมดูแล เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการสร้างความผูกพันต่อองค์กรและพัฒนาองค์กรได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นระดับการวัดความคิดเห็นของพนักงาน จึงไม่สามารถเจาะลึกถึงปัญหาหรือทราบถึงตัวแปรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรได้ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์. (2564). การบริหารทรัพยากรบุคคล. สืบค้น 31 มกราคม 2564, จาก

<https://www.ghbank.co.th/information/human-resource-management-anddevelopment/human-resource-management/>.

ธัญนันท์ บุญอยู่. (2561). อิทธิพลของความสามารถทางนวัตกรรมในฐานตัวแปรคั่นกลางที่ถ่ายทอด

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร การมุ่งเน้นการตลาด การจัดการความรู้และการเป็น

ผู้ประกอบการสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืนของอุตสาหกรรมรองเท้าและเครื่อง

- หนัง. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 8 (ฉบับพิเศษ), 44-62.
- ปิยะ นาควัชร. (2562). ตัวแบบสมการโครงสร้างการพัฒนอย่งยั่งยืนของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
ปลอดภัยต้นแบบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. วารสาร *Veridian* มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ. 12(4), 1494-1511.
- รัฐปกัค บุญเที่ยง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันขององค์กร กรณีศึกษา: บุคลากรสำนักงาน
การกีฬาแห่งประเทศไทย. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคม
ศึกษาศาสตร์. 4(2), 273-282.
- สรียา บุญธรรม. (2558). บรรยากาศองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความ
พึงพอใจในงาน: กรณีศึกษาโรงแรมสามพราน ริเวอร์ไซด์ จังหวัดนครปฐม. สารนิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานแรงงานจังหวัดสมุทรสาคร. (2564). รายงานสถานการณ์แรงงานจังหวัดสมุทรสาคร.
สืบค้น 31 มกราคม 2564, จาก <https://samutsakhon.mol.go.th.pdf>.
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). การคาดประมาณความ
ต้องการที่อยู่อาศัยของประเทศไทยปี 2560-2580. สืบค้น 31 มกราคม 2564, จาก
<https://housingkc.nha.co.th/files/article/attachments/1e4088e3248bf37fa3f0a140d773b792.pdf>.
- สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรสาคร. (2564). การย้ายถิ่นของประชากรในจังหวัดสมุทรสาครปี 2560.
สืบค้น 31 มกราคม 2564, จาก http://smsakhon.nso.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=436:2018-10-10-07-48-14&catid=83&Itemid=524.
- สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ และวิโรจน์ เกษภูาลักษณ์. (2560). อิทธิพลของการรับรู้บรรยากาศ
องค์การผ่านความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การที่มีผลการปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่. วารสาร *Veridian* มหาวิทยาลัยศิลปากร, มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
และศิลปะ. 10(2), 1611-1629.
- อัจฉรา เฉลยสุข. (2556). อิทธิพลของบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การ
คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อพนักงาน. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี.
- อุบลวรรณ ขุนทอง. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะของพนักงานตามความ
คาดหวังของผู้บริหารในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ. วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 6(2), 17-31.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey:
Prentice-Hall.

- Firuzjaeyan, A. A., Firuzjaeyan, M., & Sadeghi, B. (2015). A survey of the effect of organizational culture on organizational commitment based on Allen and Meyer model (Case study: High school teachers of Bandpey region). *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 5(1), 1-9.
- Khan, A. S., & Jan, F. (2015). The study of organizational commitment and job satisfaction among hospital nurses. A survey of district hospitals of Dera Ismail Khan. *Global Journal of Management and Business Research: A Administration and Management*. 15(1), 16-28.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140(22), 5-55.
- Majid, E., & Mohammad, R. (2018). Investigating the impact of commitment, satisfaction, and loyalty of employees on providing high-quality service to customer. *Studies in Business and Economics*. 13(1), 41-57.
- Soryani, T., Syah, T. Y. R., & Raras, P. (2018). The influence of organization culture on organizational commitment and job satisfaction. *International Journal of Economics and Management*. 6(5), 151-165.
- Zhang, Y., & Polsaram, P. (2013). The effect of organizational culture and organizational justice on employee satisfaction and organizational commitment in Bangkok, Thailand. *Journal of Finance, Investment, Marketing and Business Management*. 3(1), 184-199.

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน
เมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว

Tourism Development for Participation Learning in Organic Farm at
12 Sub-community of Ban Klong Jan Sa Kaeo Province

ผมหอม เชิดโกทา¹ สุวารีย์ ศรีปุณณะ² ประภาพร ชูลีลัง³

Pomhom cheardgotha, Suwaree Sripoona, Prapaporn Chulilung

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจานจังหวัดสระแก้ว 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม รูปแบบการวิจัยและพัฒนา(R&D) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งวิธีการเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณและเชิงปฏิบัติการ เลือกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 30 คน ประกอบด้วย ประธาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ตัวแทนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ จำนวน 30 คน และตัวแทนจากหน่วยงานเทศบาลเมืองสระแก้ว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ประเด็นการประชุมแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึกการปฏิบัติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ พบว่า กลุ่มเกษตรอินทรีย์มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจำนวน 6 คน เพื่อทำหน้าที่ร่วมกันวางแผน ควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม โดยแบ่งโครงสร้างกลุ่มตามหน้าที่ ประกอบด้วยประธาน รองประธาน เภรณญิก เลขานุการ และผู้ประสานงาน 2) ผล

Received: 2021-04-28 Revised: 2021-06-02 Accepted: 2021-06-08

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Doctor of Philosophy Program in Environmental Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage.

Corresponding Author e-mail: pomhom07@gmail.com

² หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Doctor of Philosophy Program in Environmental Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

³ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Doctor of Philosophy Program in Environmental Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under The Royal Patronage

การวิเคราะห์ความต้องการจัดการท่องเที่ยวการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ พบว่า ชุมชนมีความต้องการจัดการท่องเที่ยวการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.32 3) การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ได้พัฒนาให้มีฐานการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ 5 ฐาน ได้แก่ ฐานกล้วยเบิกนำ ฐานฟักข้าวชะลอวัย ฐานมะนาวอายุวัฒนะ ฐานดอกไม้ไล่แมลงและฐานปฏิบัติการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยมีเจ้าของสวนเป็นวิทยากรให้ความรู้ประจำฐาน และจัดให้มีเส้นทางท่องเที่ยวเดินทำรอบสวนเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าระยะทาง 1,000 เมตร รวมทั้งมีใบความรู้เป็นสื่อให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ มีป้ายแสดงตำแหน่งฐานเรียนรู้และป้ายบอกเส้นทาง

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาการท่องเที่ยว; ชุมชน; การเรียนรู้เกษตรอินทรีย์

Abstract

The objective of this research is to develop tourism management for participation learning of organic farm at 12 Sub-community of Ban Klong Jan, Sa Kaeo province 1) To study the management of organic farming groups with participation 2) To study the need of the development of tourism management for learning organic farm with participation 3) To develop the tourism management for learning organic farming with participation. This research was research and development (R&D) using mixed method including qualitative, quantitative and operation methods. The 30 samples were selected by purposive sampling as key informants from chairman, community leader, representative of organic farming group members, representative of organic product processing entrepreneurs and representative of Sa Kaeo Municipality. Data were collected by interviewing, questionnaires, meeting issues with participation and operation record form then were analyzed by content analysis and statistics of percentage, mean and standard deviation. The results of the research found that 1) the results of the study of the management of the organic farming group revealed that the organic farming group has set up a 6 executive committee to work together for planning, controlling and monitoring the performance of the group by divided the group structure by function. It consists of the president, vice president, treasurer, secretary and coordinator. 2) The results of analysis of the need of the development of tourism management for learning organic farm found that there have a need to manage tourism of learning organic farm in overall was a high level with a mean is 4.15 and a standard deviation is 0.32 3) The development of tourism management for learning organic farm with participation through created 5 organic farming learning bases, including, the Berk Nam banana base, the gac slow-aging base, the lime longevity base, the insect repellent flower base and the organic

farming learning base with the owner of the garden as a lecturer. Moreover, there provide a walking path around the garden in a rectangle distance of 1,000 meters, including a knowledge sheet for tourists learning. At last, there are the signs which indicated the learning base and directions.

Keywords: The Tourism Development; Community; Organic Farm Learning

บทนำ (Introduction)

ในประเทศไทย ถือได้ว่าเริ่มมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นรูปแบบและเป็นระบบมากขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว และเพิ่มรูปแบบทางการท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตลอดปี และเพื่อเพิ่มการกระจายตัวไปทั่วภูมิภาค การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกับการเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติโดยมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และตระหนักถึงความสำคัญของธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ดำรงอยู่ได้โดยไม่มีการทำลาย ดังนั้นทุกคนควรคำนึงถึงความสำคัญที่จะช่วยรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนไม่ให้เสื่อมโทรมเนื่องจากมีความหนาแน่นของนักท่องเที่ยวเกินขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวประเทศไทย ถือได้ว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม พร้อมทั้งมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพทางการเกษตร มีภูมิปัญญาทางการเกษตร มีชื่อเสียงทางด้านไม้ผล ข้าว การประมง และกิจกรรมปศุสัตว์ที่ก้าวหน้ามาแต่โบราณ ความหลากหลายดังกล่าว จะเป็นสิ่งดึงดูดใจและนำความประทับใจมาสู่นักท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมกับเกษตรกร สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิถีชีวิต การเกษตรที่ผสมผสานกิจกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีตลอดจนการศึกษา เรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านกระบวนการประกอบสัมมาชีพอย่างใกล้ชิด และยังเพิ่มการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น การกำหนดกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ชัดเจนนั้น จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางดำเนินการกำหนดตัวชี้วัดและกำหนดมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับแก่นักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป เพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนรวมทั้งกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการ คุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เป็นไปตามระดับมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กำหนดไว้ต่อไป (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2557)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดจากการเน้นการพักผ่อนเป็นการหาประสบการณ์ใหม่ๆ หรือเรียกว่าการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ (Education Turin) สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมการเรียนรู้และชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ จึงได้ทั้งความเพลิดเพลินและการได้รับความรู้จากแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการประกอบ

การในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์คุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมหรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบของการดำรงชีวิตและเป็นต้นแบบที่เชิงสร้างสรรค์ของสังคม ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทำให้กลุ่มจังหวัดควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เพื่อฉกฉวยโอกาสที่เข้ามาให้ได้รับประโยชน์สู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม (ราณี อธิชัยกุล, 2558) โดยองค์ความรู้ที่ประเทศไทยต้องการ คือ องค์ความรู้และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยววิถีเกษตรที่มุ่งเน้นให้ 1) นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลิน 2) กลุ่มเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เกษตรตลอดจนชุมชนท้องถิ่น ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง 3) แนวทางป้องกันผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางการเกษตร และวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น 4) การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนในรูปแบบธุรกิจขนาดเล็กภายในครอบครัวหรือจัดการร่วมกันกับชุมชน โดยการจัดให้มีสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลผลิตของชุมชนสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งและหรือพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเพื่อร่วมกันประกอบธุรกิจเป็นระบบเศรษฐกิจฐานราก เน้นการจัดการทุนและทรัพยากรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

จากอดีตจนถึงปัจจุบันภาคการเกษตรไทย ประสบปัญหา ราคาผลผลิตที่ขาดเสถียรภาพ การใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่เหมาะสม ความเสื่อมโทรมของ ทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาหนี้สินครัวเรือนเกษตรกรที่ อยู่ระดับสูง ถึงแม้รัฐบาลจะมีการช่วยเหลือ แต่เป็นการ ช่วยเหลือในระยะสั้นและเป็นการแก้ไขเฉพาะหน้ากระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) เพื่อจะให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ประเด็นที่น่าสนใจ คือ การพัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ระบบการผลิต ปัจจัยการผลิต ปัญหา หนี้สิน และที่ดินทำกินของเกษตรกร การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร และการผลิตสินค้าคุณภาพสูง เช่น สินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อขยับสินค้าจากตลาดล่าง และ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2559) ซึ่งสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย มีพื้นที่การผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับรอง มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขยายตัวเพิ่มขึ้นจาก 235,523.35 ไร่ ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 284,918.44 ไร่ ในปี พ.ศ. 2558 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.97) โดยแบ่งเป็นพื้นที่ปลูกข้าว 168,310.45 ไร่ พืชไร่ 43,842.57 ไร่ ผัก 3,161.19 ไร่ ผลไม้ 14,260.50 ไร่ ชา/กาแฟ 10,286.71 ไร่ ผัก/ผลไม้ผสมผสาน 37,415.87 ไร่ และพืชอื่นๆ 7,641.16 ไร่ (มูลนิธิสืบนาคะเสถียร, 2559) แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการทำเกษตรอินทรีย์ที่มีเป้าหมายในการขยายตัว เชิงพื้นที่ ทำให้จำนวนเกษตรกรอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการขับเคลื่อนการทำเกษตรอินทรีย์อย่างเป็นรูปธรรม ควรมีการส่งเสริมและยกระดับศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรให้มีความแข็งแรงและพึ่งตนเองได้ในการรองรับการพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน เช่น สามพรานโมเดลที่ก่อตัว

เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งปัจจุบันได้กลายเป็นโมเดล ธุรกิจที่ยั่งยืนบนพื้นฐานความเป็นธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การขับเคลื่อนโดยมูลนิธิสังคมสุขใจ ด้วยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สามพราน โมเดลสนับสนุนให้เกษตรกรในจังหวัดนครปฐม และจังหวัดราชบุรี โดยสามพรานโมเดลเป็นรูปแบบการทำเกษตร อินทรีย์ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีการเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ที่ให้ความสำคัญตั้งแต่ปัจจัยการผลิต การผลิต การเก็บเกี่ยว การขนส่ง และแปรรูปจนถึงตลาด อีกทั้ง เป็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างเอกชนกับภาครัฐ ที่เข้ามาสนับสนุนและพัฒนากิจการเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบกลุ่ม โดยเกษตรกรมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ/ดำเนินงาน ร่วมรักษา ผลประโยชน์ ร่วมประเมิณผล โดยเกษตรกรมีส่วนร่วม กันในการประชุมและมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิสังคมสุขใจ เป็นพี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษา ส่งผลให้เป็นการทำ เกษตรอินทรีย์ที่เข้มแข็ง และปัจจุบันสามารถขยายเครือข่ายการทำเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบกลุ่มที่มีการเชื่อมโยงกันในพื้นที่ใกล้เคียง จึงมีความจำเป็นที่ต้องศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสามพราน โมเดล รวมถึงศึกษาข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ข้อมูล ด้านเศรษฐกิจและสังคม ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้นำกลุ่ม ที่ทำให้ทราบถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในสามพรานโมเดล ซึ่งจะนำไปสู่ประโยชน์ในการสนับสนุนกระบวนการขับเคลื่อน การทำเกษตรอินทรีย์ของสามพรานโมเดล และสามารถ ขยายผลการพัฒนาระบบเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ต่อไป(กิตติคุณ แสงนิลและสันติธร ฐิริภักดี, 2561)

จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มจังหวัดชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีคือ บ้านใหม่ไทยพัฒนาและชุมชนบ้านทับทิมสยาม สืบค้นจากเว็บไซต์ (<https://www.cdd.go.th>) ดังเช่นชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มและมีผลผลิตจำหน่ายทั้งในท้องถิ่นและส่งเข้าสู่ตลาดสีเขียวในต่างจังหวัดมานานกว่า 5 ปีแล้วและได้รับการรวมผลผลิตเกษตรอินทรีย์ที่ได้มาตรฐานเป็นตัวอย่างตามเกณฑ์เกษตรอินทรีย์และมีกลุ่มคนจากหน่วยงานต่างๆ และนักท่องเที่ยวเข้าไปศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่องและได้สะท้อนความเห็นว่าการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรอินทรีย์เป็นตัวอย่างที่ดีที่คนส่วนใหญ่ในสังคมควรได้เรียนรู้และนำไปเป็นแบบอย่างเพื่อการผลิตเกษตรอินทรีย์ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจานช่วยเหลือสังคมให้กว้างขวางต่อไป กลุ่มเกษตรอินทรีย์ได้รับการยกย่องจากสำนักงานเทศบาลเมืองสระแก้วให้เป็นต้นแบบของการผลิตเกษตรอินทรีย์ระดับกลุ่ม ดังนั้น กลุ่มเกษตรอินทรีย์ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจานซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรที่เข้มแข็งมีความต้องการให้ยกระดับพื้นที่เกษตรอินทรีย์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลเมืองสระแก้วให้การสนับสนุนควรได้รับการเผยแพร่ขยายผล โดยการสนับสนุนให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวโดยเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว (สัมภาษณ์:สถาพร สว่างอารมณ์, 2563) พัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในภาคตะวันออก โดยให้มีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน

ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่สามารถนำผลการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์จากการท่องเที่ยว ไปใช้ในการพัฒนาชีวิตให้ปลอดภัย และเศรษฐกิจมั่นคงและพัฒนาเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. **รูปแบบการวิจัย** รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสม (Mixed method) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้วิธีการเชิงปริมาณเสริม โดยมีการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการจัดประชุมที่เทศบาลเมืองสระแก้ว ประกอบไปด้วย

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการประชุมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย่อยที่ 12 บ้านคลองจานจังหวัดสระแก้ว วางแผนพัฒนา โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคนิคจัดประชุม 2 ครั้ง เพื่อค้นหาแนวทางและจัดทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ที่มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ กำหนดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านการพัฒนาชุดความรู้และฐานการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ด้านการเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรอินทรีย์ ด้านการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวผู้ร่วมประชุม ได้แก่ ผู้นำชุมชน ตัวแทนกรรมการและตัวแทนสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ตัวแทนผู้ประกอบการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ จำนวน 26 คน และตัวแทนจากหน่วยงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จำนวน 4 คน รวม 30 คน โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยว โดยการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยว 2 ครั้ง ครั้งละ 30 คน ครั้งที่ 1 อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการท่องเที่ยว สร้างชุดความรู้เกษตรอินทรีย์และพัฒนาฐาน

การเรียนรู้ ครั้งที่ 2 อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเพิ่มความหลากหลายของผลิตภัณฑ์แปรรูปเกษตรอินทรีย์ พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ และหลังจากนั้นจึงร่วมกันปฏิบัติการพัฒนาร่วมกันอย่างต่อเนื่องใช้เวลา 1 เดือน มีผู้เข้าร่วมปฏิบัติการอย่างน้อย 30 คน ในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่มเกษตรอินทรีย์และสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์ ผู้นำชุมชนและคนในชุมชนที่สนใจมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์เพื่อการเรียนรู้ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์โดยชุมชน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth) และใช้ประเด็นคำถามในการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสังเกตสภาพจริง ประกอบการสัมภาษณ์ พร้อมแบบบันทึกภาคสนาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จัดหมวดหมู่เนื้อหาและนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ แบบแผนการทำเกษตรอินทรีย์และการแปรรูปเกษตรอินทรีย์

3.1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสร้างแบบสอบถามที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.1.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินแบบสอบถามด้านเนื้อหา ความตรง (Validity) เชิงเนื้อหา ของแบบสอบถาม และแบบตรวจสอบรายการด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยหลักการแล้วข้อคำถามใด ได้ค่า IOC ≥ 0.5 (มากกว่าหรือเท่ากับศูนย์จุดห้า) หมายความว่า คำถามข้อนั้นจะวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547, น. 146) ในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่านทำการตรวจสอบ พบว่า คะแนนของข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า IOC ≥ 0.6 จึงสามารถนำไปใช้ได้

3.2 แบบประเมินศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้างแบบประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3.2.2 สร้างและนำแบบประเมินศักยภาพและความต้องการที่สร้างขึ้น ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา ความตรง เชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของข้อความและความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามและวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง การคัดเลือกข้อคำถาม ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า

ดัชนีความสอดคล้อง มากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC $\geq$ 0.6 จึงสามารถนำไปใช้ได้

3.3 ประเด็นคำถามในการจัดประชุม ผู้วิจัยได้จัดประชุมร่วมกับชุมชน (Community meetings) การมีส่วนร่วมหลายมิติ 1) ร่วมศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา 2) ร่วมวางแผน 3) ร่วมดำเนินการ 4) ร่วมรับผลประโยชน์/ร่วมรับผิดชอบ และ 5) ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานวิจัยและผลการพัฒนาจากการดำเนินการ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3.4 แบบบันทึกการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ แบบบันทึกการปฏิบัติการพัฒนาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวและ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยประยุกต์ (Applied research) ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสม (Mixed method) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพเป็นหลักและใช้วิธีการเชิงปริมาณเสริม โดยการศึกษาจากเอกสาร บทสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินทั้งแบบมีโครงสร้างและกึ่งโครงสร้าง

4.2 ในการวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนา การหาประสิทธิภาพและผลการใช้รูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมหลังการหยุดใช้สารพาราควอตและไกลโฟเสทของแหล่งเกษตรกรรมในเขตกิจกรรมพิเศษของอุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ข้อความคำตอบ วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ในรูปของค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลพื้นฐาน

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 การคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Item-Objective Congruence: IOC)

5.1.2 การหาการคำนวณค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค และวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน โดยใช้แบบสอบถามทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับการวิจัยนี้ (Carmines & Zeller, 1979)

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์ด้วยความถี่และค่าร้อยละ

5.2.2 สอบถามความต้องการจัดการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ต่อการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แบ่งเกณฑ์การแปลผลเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุดโดยแปลความหมายตามเกณฑ์ในการประเมินระดับความพึงพอใจ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 อ้างถึงใน วิมลพรรณ อาภาเวชและ ฉันทนา ปาปัดถา, 2554)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจากสมาชิกกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ร่วมกันวางแผน การควบคุมติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม โดยแบ่งตามโครงสร้างกลุ่มตามหน้าที่โดยมีประธานกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบหลักและมีทีมผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 5 คน ประกอบด้วยรายชื่อดังนี้ ประธานกลุ่ม ได้แก่ นายสถาพร สว่างอารมณ์ รองประธานและเหรัญญิก ได้แก่ นายปรกรณ์ แก้วชูพันธ์ เลขานุการ ได้แก่ นางนันทยา หาญคำ ผู้ประสานงาน ได้แก่ นายบรรพจน์ ธาดาและนางสาวรัตติยา ลีลับ ช่อมบำรุง ได้แก่ นายธีรศักดิ์ สุขบรรเทิง รูปแบบบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมกับกลุ่มตามหน้าที่ของการจัดการโดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม เพื่อช่วยกันอำนวยความสะดวกกับสมาชิกกลุ่มชาวสวนในการดูแลรักษากฎระเบียบดังต่อไปนี้ (สัมภาษณ์นายสถาพร สว่างอารมณ์ ประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์)

การทำเกษตรในยุคอดีตโดยการสัมภาษณ์ นายเนียน สว่างอารมณ์ ประธานกลุ่มคนเก่าได้กล่าวว่า เมื่อปี พ.ศ. 2501 การทำเกษตรเริ่มต้นมีกลุ่มเกษตรทำเรื่องไปขอพื้นที่ จำนวน 5 ไร่ ซึ่งได้รับจัดสรรจากเทศบาลเมืองสระแก้ว โดยนายกเทศมนตรี นายหลุยส์ สุขกุล ได้อนุมัติให้จัดสรรที่ดิน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุมาพักผ่อนได้มีอากาศบริสุทธิ์หายใจทำให้ผู้สูงอายุมาพบปะกัน เมื่อในอดีตนั้นพื้นที่นี้เป็นป่าโปร่งไม่มีต้นไม้ใหญ่ นายเนียน สว่างอารมณ์ ได้ปรึกษากับนายไพรัตน์ ฌัชปราชญ์ ซึ่งเป็นประธานชุมชนเมื่อในอดีต และมีเครื่องจักรหนักนำมาปรับพื้นที่จำนวน 5 ไร่ ซึ่งเป็นที่รกร้างจึงต้องการปรับพื้นที่นี้เป็นชมรมผู้สูงอายุ โดยนายกเทศมนตรีพัฒนาพื้นที่นี้เป็นเกษตรเพื่อให้ผู้สูงอายุได้พบปะกันหลังจากปรับพื้นที่แล้วมีคนให้ความสนใจเป็นจำนวนมากเข้ามาขอจองพื้นที่ ดังนั้นที่จำนวน 5 ไร่ จึงไม่เพียงพอและมีโครงการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 โครงการ SMLเข้ามามายกเทศมนตรี นายฤทธิ์ สุขสกุล จึงร่วมมือกันกับหน่วยงานทหาร ให้เครื่องจักรของทหารมาปรับพื้นที่อีกจำนวน 26 ไร่ คนในชุมชนมาช่วยกันมาเก็บไม้เผาและจับจองพื้นที่คนเก่าเข้ามาช่วยเก็บ โดยมีพรรคคนเข้ามาช่วยงาน หลังจากปรับพื้นที่เสร็จแล้วประธานชุมชนคือ นายไพรัตน์ ฌัชปราชญ์และ นายเนียน สว่างอารมณ์ มีการปรึกษากันเพื่อจัดแบ่งแปลงพื้นที่ให้กับเกษตรกรมีการจัดจัดแบ่งแปลงเกษตรออกเป็นแปลงละ 50 ตารางวา มีโครงการของท่านนายกเทศมนตรีเข้ามาทำระบบน้ำตั้งแท้งค์เก็บน้ำและมีเงินเหลือ จึงนำมา

เดินทางมีคนในชุมชนช่วยกันเดินทางทั้งส่วนเดินทางกันเองผู้สูงอายุจะมีความสุขมากเมื่องานเสร็จก็จะมาทานข้าวร่วมกัน

2. ผลการประเมินศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

2.1 ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว พบว่า ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน มีความต้องการพัฒนาสวนเกษตรอินทรีย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ปรากฏว่าชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้วมีความต้องการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .318 เมื่อตรวจสอบรายข้อพบว่า กลุ่มเกษตรอินทรีย์มีความต้องการจัดการท่องเที่ยวแยกเป็นรายด้านดังนี้

ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการองค์กรและแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ย 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .466 รองลงมา การจัดการของเสียในชุมชนอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.504 ที่รายการน้อยที่สุด การบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.947

ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านระบบประปา ไฟฟ้า มีค่าเฉลี่ย 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .466 รองลงมา เส้นทางเดินเข้าถึงพื้นที่เกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.521 ที่รายการน้อยที่สุด ด้านของบุคลากรในการรับรองนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.07 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.785

ด้านการบริการนักท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ สถานที่สำหรับให้บริการผู้สูงอายุและคนพิการ มีค่าเฉลี่ย 4.27 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .450 รองลงมาด้าน บุคลากรต้อนรับสร้างบรรยากาศ มีค่าเฉลี่ย 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.504 รายการน้อยที่สุด การให้บริการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย 3.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.980

ด้านพัฒนาศักยภาพในการดึงดูดเพื่อการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การศึกษาดูงานด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวและโฮมสเตย์ มีค่าเฉลี่ย 4.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .504 รองลงมาด้าน พัฒนาความหลากหลายของผลผลิตทางการเกษตรผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.610 รายการน้อยที่สุด สร้างความโดดเด่นทางการเกษตรอินทรีย์และองค์ความรู้เฉพาะเกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ย 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.910

3. ผลการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว สรุปการวิจัยพบว่าจากการวางแผนพัฒนา โดยการจัดประชุมทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดย

สมาชิกกลุ่มและกรรมการกลุ่ม ผู้นำชุมชนและตัวแทนจากเทศบาลเมืองสระแก้ว ได้แผนพัฒนา 3 แผน และแบ่งงานกันปฏิบัติการตามแผนโดยใช้เวลา 3 เดือน ได้ผลการพัฒนา โดยสรุป แผนที่ 1 แผนการเพิ่มความสามารถของสมาชิกในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ ดังนี้ กิจกรรมที่ 1 การอบรมการแปรรูปอาหาร ได้แก่ การแปรรูปกล้วยน้ำหว่านเป็นกล้วยม้วน การแปรรูปข้าวเกรียบจากผลิตผลทางการเกษตร เช่น มันม่วง มันแครอท พักข้าว เสาวรส และหน่อไม้ การแปรรูปพริกเป็นน้ำพริกแคบหมู กิจกรรมที่ 2 จัดการศึกษาดูงานการจัดการโฮมสเตย์ กิจกรรมที่ 3 การเพิ่มความสามารถในการขยายพันธุ์พืชพื้นบ้านเพื่อการพึ่งตนเอง โดยใช้พันธุ์พืชพื้นบ้านมากขึ้นแทนการซื้อจากร้านค้าด้วยการแลกเปลี่ยนแบ่งปันกันจึงมีสมาชิกกลุ่มอย่างน้อย 4 ราย ได้ปลูกพืชผักให้มีความหลากหลายขึ้นในแปลงอย่างน้อย 3-7 ชนิด แผนที่ 2 แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 1 การปรับปรุงระบบน้ำให้มีน้ำเพียงพอและทั่วถึงในแปลง โดยต่อท่อจากสระน้ำของประธานกลุ่มเข้าเสริมปริมาณน้ำแก่แปลงสมาชิกด้วยงบประมาณจากโครงการวิจัย กิจกรรมที่ 2 การทำป้ายตำแหน่งและบอกเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้ป้ายติดบอกและป้ายกลุ่มจำนวน 10 ป้าย กิจกรรมที่ 3 การปรับปรุงห้องน้ำรองรับการท่องเที่ยว ได้ทาสีและซ่อมแซมต่อท่อน้ำใหม่ กิจกรรมที่ 4 การปรับปรุงสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยว ได้พื้นสะอาดจอดรถได้สะดวก กิจกรรมที่ 5 จัดจุดจำหน่ายผลิตภัณฑ์แก่นักท่องเที่ยวในสวนเกษตรที่ทางออกศาลาเอนกประสงค์ใกล้ลานจอดรถให้นักท่องเที่ยวซื้อสะดวกหลังเสร็จจากท่องเที่ยวในแปลงเกษตร และแผนที่ 3 แผนการจัดทำสื่อและฐานการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แก่นักท่องเที่ยว กิจกรรมที่ 1 การจัดทำใบความรู้เพื่อการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์เป็นใบความรู้ 1 ชุดเพื่อแก่นักท่องเที่ยว เป็นข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์และฐานการเรียนรู้ กิจกรรมที่ 2 การจัดทำวัสดุอุปกรณ์และต้นพันธุ์เพื่อการฝึกปฏิบัติการปลูกพืชอินทรีย์ โดยใช้วัสดุดินและปุ๋ยที่เป็นสูตรของกลุ่มและจัดให้มีตะกร้าไม้ไผ่และพันธุ์พืชให้นักท่องเที่ยวฝึกการเพาะต้นไม้อย่างไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม กิจกรรมที่ 3 การพัฒนาฐานเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยให้เจ้าของแปลงเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ จำนวน 5 ฐาน ได้แก่ฐานที่ 1 ฐานกล้วยเบกน้า ที่สวนคุณรัตติยา ฐานที่ 2 ฐานพักข้าวชะลอวัย ที่สวนพ่อเนียน ฐานที่ 3 ฐานมะนาวอายุวัฒนะ ที่สวนบ้านวย ฐานที่ 4 ฐานดอกไม้ไล่แมลง ที่สวนป่าไผ่ ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ฐานปฏิบัติการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ใช้โรงเรือนกลางของกลุ่ม ให้นักท่องเที่ยวฝึกการปรุงดิน การทำปุ๋ยอินทรีย์และการปลูกพืชที่ถุกวิธีในตะกร้าที่ทำจากไม้ไผ่เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก และให้นำพืชที่ปลูกในตะกร้ากลับไปดูแลต่อบ้านและฝึกการแปรรูปข้าวเกรียบ และการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองจาน มีแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านคลองจานซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ชาติ ของคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ 2560 ที่สรุปยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 ที่ได้รับความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2560 ว่าให้มีกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ได้มีการจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนทั้งระดับชาติ และระดับจังหวัด โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้ง

ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา เกษตรกรและผู้บริโภค เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเพิ่มพื้นที่และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพิ่มสัดส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ รวมทั้งยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้าน นำไปสู่การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย ตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย เป็นผู้นำในระดับภูมิภาค ด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้าและการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล” ต่อไปนอกจากนี้ แผนและการปฏิบัติการพัฒนาของกลุ่มยัง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การอภิปรายผลสภาพการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์และความต้องการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ชุมชนเมืองย้อย 12 บ้านคลองจาน รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เป็นการบริหารงานกลุ่มมานาน 13 ปี เริ่มจากความต้องการของคนในชุมชนบ้านคลองจาน เทศบาลจึงจัดที่ดินสาธารณะให้เริ่มแรกเพื่อให้ชมรมผู้สูงอายุได้ใช้พักผ่อนพบปะกันและปลูกผักสวนครัวไว้บริโภค ภายหลังเทศบาลได้ขยายเพิ่มพื้นที่ให้และมีสนับสนุนจากโครงการ SML โดยหน่วยงานกองทัพให้เครื่องจักรของทหารมาปรับพื้นที่ให้ และมีการบริหารงานโดยจัดตั้งเป็นกลุ่มเกษตรอินทรีย์ จนปัจจุบันมีพื้นที่โดยรวม 26 ไร่ ให้สมาชิกทำกินคนละ 1-2 แปลงหรือมากกว่าเพราะบางครอบครัวมีสมาชิกหลายคน เทศบาลได้ให้ใช้เป็นพื้นที่ทำกินต่อไปถึงรุ่นลูกหลานได้ ใน 1 แปลง มีเนื้อที่ 50 ตารางวา ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่ม 36 คน บริหารงานโดยคณะกรรมการกลุ่มที่ประกอบด้วยตำแหน่งประธาน รองประธานและเหรัญญิก เลขานุการผู้ประสานงาน และฝ่ายซ่อมบำรุง รวม 5 คน ที่ได้มาโดยการเลือกตั้ง อยู่ในตำแหน่งโดยไม่มีการกำหนดวาระ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม มีการประชุมกลุ่มทุกวันที่ 25 ของเดือน มีข้อตกลงของกลุ่มให้เก็บค่าบำรุงเป็นค่าน้ำ ค่าไฟฟ้าและค่าซ่อมบำรุงแปลงละ 20 บาทต่อเดือน สมาชิกปลูกพืชด้วยตนเองได้ไม่จำกัดชนิดแต่ต้องใช้หลักการเกษตรอินทรีย์แต่ห้ามปลูกต้นไม้ใหญ่ให้มีความสามัคคีและเคารพสิทธิผู้อื่น มีการให้คะแนนผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมากเพื่อให้สิทธิประโยชน์จากกลุ่ม ผลผลิตที่เหลือก็นำไปขายในชุมชนและตลาดสีเขียวที่โรงพยาบาลพระยพราชเมืองสระแก้วและอรัญประเทศ และกลุ่มได้จัดให้มีโครงการออมวันละ 1 บาทเพื่อเป็นสวัสดิการและสร้างความมั่นคงแก่สมาชิกซึ่งคนในชุมชนก็เข้าร่วมออมได้ การบริหารกลุ่มดังกล่าวสอดคล้องกับ สุพจน์ บุญแรง (2552) ที่สรุปว่าเป้าหมายของเกษตรอินทรีย์ มุ่งให้เกิดลักษณะการพึ่งพาตนเองและก่อให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศโดย“เกษตรอินทรีย์เป็นการเกษตรที่ใช้หลักการพึ่งพิงสมดุลตามธรรมชาติอย่างเป็นองค์รวมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดระบบนิเวศการเกษตรที่ยั่งยืนสามารถได้ผลผลิตที่ดีในสภาพแวดล้อมที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องอย่างยั่งยืนผสมผสานระบบการเกษตรทุกระบบที่ส่งเสริมและปรับปรุงสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ เพื่อผลิตอาหารและปัจจัยพื้นฐานการดำรงชีพที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค

2. ความต้องการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้ว พบว่า ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน มีความต้องการพัฒนาสวนเกษตรอินทรีย์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ปรากฏว่า ชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน จังหวัดสระแก้วมีความต้องการจัดการท่องเที่ยวการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .318 และต้องการการเผยแพร่ผลผลิตและความรู้เกษตรอินทรีย์ที่กลุ่มสั่งสมมากกว่า 10 ปี สู้ผู้บริโภคและผู้สนใจที่จะเรียนรู้ผ่านการจัดการท่องเที่ยว ต้องการแปรรูปผลผลิตจากเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าทั้งเพื่อการบริโภคและการจำหน่ายแก่ผู้สนใจและนักท่องเที่ยว ต้องการมีป้ายบอกทางเป็นระยะๆ และป้ายแสดงเส้นทางเพื่อให้ผู้มาเยี่ยมชมเข้าถึงได้ง่าย ต้องการชุดลอบบ์เก็บน้ำให้ลึกมากขึ้นหรือมีระบบเติมน้ำในบ่อเพื่อให้มีน้ำใช้เพาะปลูกได้ตลอดปีให้เพียงพอทุกแปลง และต้องการเพิ่มชนิดพันธุ์พืชที่ปลูกให้มีความหลากหลายมากขึ้นและกลายเป็นแหล่งพันธุ์หรือธนาคารพันธุ์พืชขยายแก่ชุมชนอื่นและไม่ต้องซื้อพันธุ์พืชจากตลาดต่อไป สอดคล้องกับ เทพกร ณ สงขลา (2554) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคือ การท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายให้อาสาสมัครท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งได้รับความเพลิดเพลินและการพักผ่อน และในแง่เกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นการนำทรัพยากรและวัฒนธรรมเกษตรมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นความเป็นอยู่ของชุมชนชนบทมีรายได้เพิ่มขึ้น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรการเกษตรในต่างประเทศให้ความหมายคล้ายคลึงกันว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือกิจกรรมที่ดำเนินการในฟาร์ม เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ บันทึกราย การศึกษาหรือเพื่อความสนุกสนานกิจกรรมในฟาร์ม ทั้งด้านการปศุสัตว์วัฒนธรรม การเก็บเกี่ยวหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. การอภิปรายผลการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมชุมชนเมืองย้อยที่ 12 บ้านคลองจาน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ที่ค้นพบว่า ในการวางแผนพัฒนาโดยการจัดประชุมทำแผนพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยสมาชิกกลุ่มและกรรมการกลุ่ม ผู้นำชุมชนและตัวแทนจากเทศบาลเมืองสระแก้ว ได้แผนพัฒนา 3 แผน ประกอบด้วย แผนที่ 1 แผนการเพิ่มความสามารถของสมาชิกในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ แผนที่ 2 แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และแผนที่ 3 แผนการจัดทำสื่อและฐานการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์แก่นักท่องเที่ยว และสร้างกิจกรรมตามแผน โดยการพัฒนาฐานเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ โดยให้เจ้าของแปลงเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ จำนวน 5 ฐาน ได้แก่ฐานที่ 1 ฐานกล้วยเบิกน้ำ ที่สวนคุณรัตติยา ฐานที่ 2 ฐานฟักข้าวชะลอวัย ที่สวนพ่อเนียน ฐานที่ 3 ฐานมะนาวอายุวัฒนะ ที่สวนบ้านวย ฐานที่ 4 ฐานดอกไม้ไล่แมลง ที่สวนป่าไพ ฐานการเรียนรู้ที่ 5 ฐานปฏิบัติการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ใช้โรงเรือนกลางของกลุ่ม ให้นักท่องเที่ยวฝึกการปรุงดิน การทำปุ๋ยอินทรีย์และการปลูกพืชที่ถูกต้องในตะกร้าที่ทำจากไม้ไผ่เพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก และให้นำพืชที่ปลูกในตะกร้ากลับไปปลูกดูแลต่อบ้านและฝึก

การแปรรูปข้าวเกรียบ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ อนุรักษ์ฯ ฉายแสงประทีป, 2557) การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบท โดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร นักท่องเที่ยวได้รับความเพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม และสอดคล้องกับ นีออน ศรีสยอง (2552) ที่อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการเกษตรเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวหลักสามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวโดยมีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในชุมชน ให้ผู้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเต็มตัว ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเป็นหนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนโดยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ได้แก่ ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต และผลิตผลทางการเกษตร มีการบริการ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว ต้องเกี่ยวกับการเกษตรชนบท ตัวอย่าง เช่น ที่พักตามบ้าน (Home stay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm stay) ซึ่งสำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557) ได้แบ่งตามขนาดของแหล่งท่องเที่ยวการเกษตรไว้ 3 ประเภท คือ แหล่งท่องเที่ยว ขนาดใหญ่ (51 ไร่ ขึ้นไป) ขนาดกลาง (21-50ไร่) ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 20 ไร่) และสอดคล้องกับเกษณีย์ สัตตรัตน์ขจร (2550) ที่ให้ข้อสรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร(Agrotourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางด้านการเกษตร เช่น สวนเกษตร การปลูกพืชสวนและฟาร์มปศุสัตว์ มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมโดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้นๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของ กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ชุมชนบ้านคลองจาน ควรเพิ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์และขยายพันธุ์พืชเกษตรอินทรีย์ให้หลากหลาย ไว้บริการนักท่องเที่ยวและผู้สนใจ โดยยึดหลักการพัฒนาเศรษฐกิจแนวใหม่ (BCG Model) จะได้เป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืนโดยการบริหารจัดการโดยชุมชนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ หากการศึกษาในอนาคต ควรวิจัยพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ชุมชนบ้านคลองจานกับแหล่งท่องเที่ยวในด้านอื่นๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถาน แหล่งท่องเที่ยว ธรรมชาติ ในพื้นที่ของเทศบาลเมืองสระแก้วและพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). แผนยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. 2556 - 2559.
กรุงเทพฯ : ฝ่ายโรงพิมพ์ สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมส่งเสริมการเกษตร
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). แผนพัฒนาการเกษตร ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้น 27 กันยายน 2559, จาก
http://www.oae.go.th/download/journal/development_plan2559.pdf
- เกศณีย์ สัตตขจร. (2550). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร :
กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. การศึกษาอิสระปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณรงค์ คงมาก (2560). คู่มือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์. สืบค้น 4 มีนาคม 2560, จาก
www.clinictech.most.go.th.>online>organicnet.
- ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป. (2557). รูปแบบและกระบวนการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวเชิง
เกษตร. *Veridian E-Journal*. 7(3), 310-321
- เทพกร ณ สงขลา. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการ
ใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชนชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัด
นครศรีธรรมราช. *วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์*. 6(2), 1-12.
- นืออน ศรีสมยง. (2552). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ในชนบทและทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- มูลนิธิสายใยแผ่นดิน. (2559). ภาพรวมสถานการณ์เกษตรอินทรีย์ไทย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2560,
จาก <http://www.greenet.or.th/article/411>.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2558). ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน:
โครงการหลวงปางตะ. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*. 9(1), 19-35.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานีประศาสน์. (2547). ระเบียบวิธีการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี
การพิมพ์.
- วิมลพรรณ อาภาเวทและ ฉันทนา ปาปัดถา. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2557). คู่มือการ
ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์
องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุพจน์ บุญแรง. (2552). ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์. เชียงใหม่: คณะเทคโนโลยี
การเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

การปรับตัวเชิงกลยุทธ์และการปรับใช้บัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานการณ์
โควิด-19 กรณีศึกษา ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พัก อำเภอหัวหิน
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Strategic Adaptation and Adjustment of Strategic Management
Accounting in the COVID-19 Situation: A Case Study of
Accommodation Business in Hua Hin District,
Prachuap Khiri Khan Province

อภิชาติ ลิ้มเมธี¹ สรียา วิจิตรเสถียร²

Apichat Limmethee, Sareeya Wichitsatian

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พักในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เป็นการศึกษาด้วยวิธีการเชิงคุณภาพ โดยใช้กรณีศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ภายใต้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการเปรียบเทียบ มีพื้นที่ในการศึกษา คือ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ธุรกิจที่พัก ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ธุรกิจที่พักรายเดือน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ และธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิม และธุรกิจที่พักรายวัน จำนวน 2 แห่ง ได้แก่ ธุรกิจพูลวิลล่า และธุรกิจโรงแรม ผลการศึกษา พบว่า (1) ด้านประเภทของกลยุทธ์ ธุรกิจที่พักรายวัน มีการปรับกลยุทธ์จากกลยุทธ์แบบนักวิเคราะห์ มาสู่กลยุทธ์แบบผู้ตอบโต้ ส่วนธุรกิจที่พักรายเดือน ไม่มีการปรับกลยุทธ์ (2) ด้านรูปแบบการปรับกลยุทธ์ ธุรกิจที่พักรายวันมีการปรับกลยุทธ์ไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้าวันต่อวัน (3) ด้านการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่ จึงมีการปรับใช้การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ทั้ง 3 มิติ ได้แก่ การพิจารณาสภาพแวดล้อม , การประเมินคู่แข่ง และการคาดการณ์อนาคต ส่วนธุรกิจประเภทอื่นใช้รูปแบบการคาดการณ์อนาคตเท่านั้น

Received: 2021-04-24 Revised: 2021-05-31 Accepted: 2021-06-08

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Doctor of Philosophy Program in Management, Institute of Social Technology, Suranaree University of Technology. Corresponding Author e-mail: apichat.lim@gmail.com

² สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี Institute of Social Technology, Suranaree University of Technology

คำสำคัญ (Keywords): ธุรกิจประเภทที่พัก; การจัดการเชิงกลยุทธ์; การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์; กรณีศึกษาธุรกิจไทย

Abstract

This research aimed to study the adjustment of the accommodation business operators in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, in the COVID-19 situation. This study uses qualitative method by case study with in-depth interviews. Data was analyzed by content analysis with analytic comparison. The researcher selected 4 accommodation business operators by purposive sampling. It was divided into 2 groups: the monthly-paid accommodation business and the daily-paid accommodation business. The results of the study are demonstrated three parts. First, type of strategy, the daily-paid accommodation business strategy has been adjusted from the analyzer strategy to the reactor strategy but the monthly-paid accommodation business strategy has not been adjusted. Second, form of strategic adjustment, the daily-paid accommodation business strategy has been adjusted according to emergent strategy (day-to-day strategy). Third, in terms of strategic management accounting, the hotel business is a large business, therefore, 3 types of strategic management accounting are applied: environmental scanning, competitor orientation and forward-looking Information. Other types of business use only the forward-looking information.

Keyword: Accommodation Business; Strategic Management; Strategic Management Accounting; Thai Business Case Study

บทนำ (Introduction)

ภาคธุรกิจไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายทางเศรษฐกิจอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่มในวงกว้างทั่วทุกมุมโลก เกิดความผันผวนต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจทั้งระบบ และปัญหาผลการดำเนินงานของธุรกิจที่ไม่มีความแน่นอน โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้หลักได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง การดำเนินธุรกิจด้านการท่องเที่ยวหยุดชะงักมาตั้งแต่เดือนเมษายน 2563 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.7 ของขนาดเศรษฐกิจ หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้อันดับที่ 2 เป็นรองเพียงภาคอุตสาหกรรม (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ภาคธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องปรับตัวเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างสมดุลเชิงโครงสร้างใหม่เป็นการช่วย

ผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยมีกลไกการขับเคลื่อนทั้งจากภายนอก เช่น มาตรการฟื้นฟูและบรรเทาผลกระทบจากภาครัฐ และการปรับตัวของภาคธุรกิจเองเพื่อเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในระยะยาว และส่งเสริมให้ธุรกิจการท่องเที่ยวมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2563)

การปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นศึกษาที่น่าสนใจ และเป็นที่มาของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยใช้แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Accounting: SMA) ซึ่งผู้วิจัยเลือกกรณีศึกษาในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เนื่องจากอำเภอหัวหินนับเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย การเรียนรู้ถึงการปรับตัวเชิงกลยุทธ์และการปรับใช้บัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พักดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน จึงเป็นความท้าทายที่ควรจะได้มีการศึกษาเพื่อนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวประเภทที่พักในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผ่านมุมมองเชิงกลยุทธ์และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานการณ์โควิด-19 โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังต่อไปนี้

วิธีการวิจัย (Research Methods)

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยกรณีศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ภายใต้กรอบแนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในสถานการณ์โควิด-19 ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการเปรียบเทียบ (Analytic comparison) มีพื้นที่ในการศึกษาคือ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก 4 แห่ง แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ธุรกิจที่พักรายเดือน 2 แห่ง ได้แก่ ธุรกิจบ้านพัก 2 แห่ง และธุรกิจที่พักรายวัน 2 แห่ง ได้แก่ ธุรกิจพูลวิลล่า 1 แห่ง และธุรกิจโรงแรม 1 แห่ง และทำการศึกษาจากข้อมูลของผู้ประกอบการโดยตรงในธุรกิจดังกล่าวว่า สถานการณ์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจที่พักของผู้ประกอบการรายย่อยทั้ง 4 แห่ง มีการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อเกิดสถานการณ์โควิด -19 โดยมุ่งเน้นไปที่ลักษณะทั่วไปของการประกอบธุรกิจที่พัก ประเภทของกลยุทธ์ รูปแบบการปรับกลยุทธ์ และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการศึกษาได้

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กรณีศึกษา สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ธุรกิจที่พักรายเดือน ได้แก่ บ้านพักแบบสมัยใหม่ และบ้านพักแบบดั้งเดิม และ 2) ธุรกิจที่พักรายวัน ได้แก่ พูลวิลล่าและโรงแรม ดังต่อไปนี้

ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ ผู้ประกอบการเพศชาย อายุ 33 ปี ประกอบธุรกิจบ้านพัก ให้เช่ารายเดือนจำนวน 5 หลัง และอาคารพาณิชย์ 8 คูหา ระยะเวลาการประกอบธุรกิจ 12 ปี มีจุดเด่น ได้แก่ ทำเลที่ตั้ง, ความสะอาด, ความปลอดภัย

ธุรกิจบ้านแบบดั้งเดิม ผู้ประกอบการเพศชาย อายุ 63 ปี ประกอบธุรกิจบ้านพักจำนวน 5 หลัง ให้เช่ารายเดือน ระยะเวลาการประกอบธุรกิจประมาณ 10 ปี มีจุดเด่น ได้แก่ ความยืดหยุ่น, อยู่กันแบบครอบครัว

ข้อแตกต่างระหว่างธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ และบ้านพักแบบดั้งเดิม ได้แก่ การใช้ช่องทางการตลาดที่แตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ใช้ช่องทางการตลาดในรูปแบบ Social Media ซึ่งเป็นช่องทางออนไลน์เป็นเครื่องมือหลักทางการตลาด ส่วนผู้ประกอบการบ้านพักแบบดั้งเดิมใช้ช่องทางการตลาดด้วยการปิดป้ายโฆษณาในบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้กลุ่มลูกค้าเข้ามาติดต่อด้วยตนเอง (Walk in)

ธุรกิจพูลวิลล่า ผู้ประกอบการเพศหญิง อายุ 45 ปี ประกอบธุรกิจบ้านพักพูลวิลล่าจำนวน 7 หลัง ซึ่งลูกค้าสามารถเข้าพักหลังละ 10-60 คน เป็นธุรกิจที่พักรายวัน ระยะเวลาการประกอบธุรกิจประมาณ 8 ปี มีจุดเด่น ได้แก่ ความสะอาดและการบริการ

ธุรกิจโรงแรม ผู้ประกอบการเพศหญิงอายุ 35 ปี ประกอบธุรกิจโรงแรมขนาด 40 ห้อง พร้อมสระว่ายน้ำ ห้องอาหาร เป็นธุรกิจที่พักรายวัน ระยะเวลาการประกอบธุรกิจประมาณ 10 ปี มีจุดเด่น ได้แก่ การบริการ, ห้องอาหารมีคุณภาพ

ผลการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ประเภทของกลยุทธ์, รูปแบบการปรับกลยุทธ์ และการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

1. ประเภทของกลยุทธ์

ในด้านประเภทของกลยุทธ์ สามารถแบ่งกลยุทธ์ออกได้เป็น 4 ประเภท (Miles and Snow, 1978) (Desarbo, 2005) (Shortell and Zajac, 1990) (Cadez and Guilding, 2012) ประกอบด้วย (1) ผู้นำในการมองหาโอกาส (Prospector) (2) ผู้วิเคราะห์ (Analyzer) (3) ผู้ตั้งรับ (Defender) (4) ผู้ตอบโต้ (Reactor) โดยมีผลการศึกษาดังนี้

ในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 ธุรกิจมีการดำเนินกลยุทธ์ใน 2 ลักษณะ คือ ผู้วิเคราะห์และผู้ตั้งรับ โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการในกรณีศึกษาบ้านพักสมัยใหม่ พูลวิลล่า และโรงแรม ใช้กลยุทธ์แบบผู้วิเคราะห์ ซึ่งกลยุทธ์แบบผู้วิเคราะห์ (Analyzer) หมายถึง กลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับการตลาดและการขายเป็นหลัก เน้นรักษาสายผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่ โดยผู้ประกอบการจะไม่ใช่ผู้เริ่มในการให้บริการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆในตลาด แต่จะดำเนินการธุรกิจ

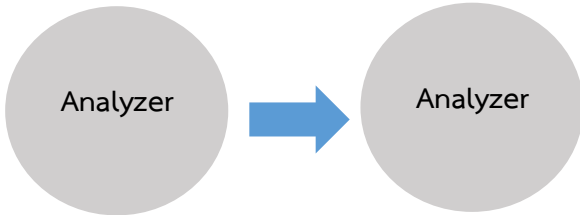
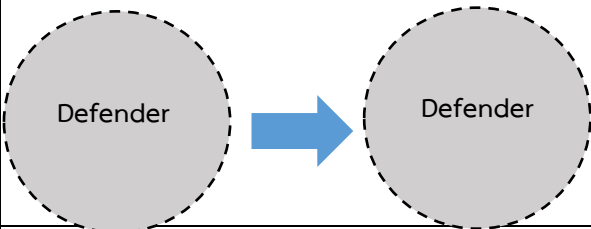
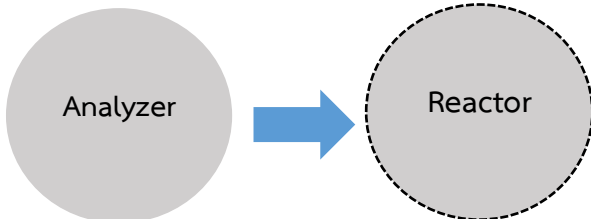
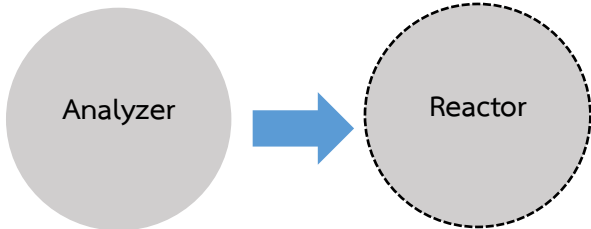
ไม่ให้ด้อยไปกว่าคู่แข่งรายหลักในตลาด โดยเลือกจะมีส่วนแบ่งในตลาดในอันดับรองมากกว่าที่จะเป็นผู้นำตลาด ส่วน**กรณีศึกษาบ้านพักแบบดั้งเดิม** ใช้กลยุทธ์แบบผู้ตั้งรับ (Defender) หมายถึง กลยุทธ์ที่เน้นการปกป้องส่วนแบ่งตลาดมากกว่าการเป็นผู้นำในตลาด ไม่ดำเนินการทางการตลาด และการขายอย่างเข้มข้น ซึ่งธุรกิจที่เลือกใช้กลยุทธ์ผู้ตั้งรับมักเกิดจากข้อจำกัดภายในองค์กร มีผลิตภัณฑ์และบริการที่ไม่หลากหลาย ดำเนินงานแบบรวมศูนย์ เนื่องจากผู้ประกอบการบ้านพักแบบดั้งเดิม ไม่มีความสนใจที่จะใช้ประโยชน์จากการดำเนินการทางการตลาดสมัยใหม่ เช่น การใช้ Social Marketing จึงทำให้มุ่งเน้นใช้กลยุทธ์ผู้ตั้งรับเป็นหลัก โดยมีจุดเด่นได้แก่ ความยืดหยุ่น, อยู่กันแบบครอบครัว และให้กลุ่มลูกค้าเข้ามาติดต่อเองเป็นวิธีการหลัก

เมื่อเกิดสถานการณ์โควิด-19 ผลกระทบต่อธุรกิจในแต่ละประเภทแตกต่างกัน **กรณีที่** **พักแบบรายเดือน** ได้แก่ **กรณีศึกษาบ้านพักสมัยใหม่** และ **กรณีศึกษาบ้านพักแบบดั้งเดิม** กลยุทธ์ของธุรกิจไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเหตุการณ์โควิด โดยธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ ผู้ประกอบการยังคงใช้กลยุทธ์ผู้วิเคราะห์ ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญกับการตลาดและการขาย ผู้ประกอบการจะเน้นช่องทางการตลาดและการขายเป็นหลักในการดำเนินการทางธุรกิจ มีการนำเครื่องมือ Social media ไปใช้ในการดำเนินการในช่องทางการจัดจำหน่ายห้องพัก ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวก็ยังใช้อย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้ว ผู้ประกอบการยืนยันว่า กลยุทธ์ดังกล่าวยังคงใช้ได้ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านลบกับธุรกิจ ส่วนธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิม ผู้ประกอบการยังคงใช้กลยุทธ์ผู้ตั้งรับ ในการปกป้องส่วนครองตลาด เนื่องจากเป็นกลยุทธ์ที่ไม่ได้เกิดผลในด้านลบต่อธุรกิจ ยังคงใช้กลยุทธ์ผู้ตั้งรับเมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นอย่างต่อเนื่อง **กรณีที่พักแบบรายวัน** แบ่งได้เป็น 2 กรณีศึกษา ได้แก่ **ธุรกิจพูลวิลล่า** ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเปลี่ยนกลยุทธ์จากเดิมในช่วงก่อนโควิด ใช้กลยุทธ์ผู้วิเคราะห์ ที่ให้ความสำคัญกับการตลาดและการขาย โดยมุ่งเน้นการโฆษณาในสื่อออนไลน์ทั้ง Facebook และ LINE รวมถึงมีการจัดตั้งเพจออนไลน์เป็นของตนเอง แต่เนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถเดินทางเข้าพื้นที่ได้ ลูกค้าลดลงอย่างมาก ไม่สามารถใช้กลยุทธ์เดิมในการดำเนินธุรกิจได้ กลายเป็นกลยุทธ์ผู้ตอบโต้ หมายถึง กลยุทธ์ที่ธุรกิจตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างไม่เป็นระบบ รวมถึงการดำเนินงานอย่างที่ไม่ได้วิเคราะห์หรือไม่ได้มีแผนงานที่ชัดเจน เป็นเพียงการดำเนินการทางธุรกิจไปวันต่อวัน เพื่อรอให้สถานการณ์คลี่คลาย ส่วน **ธุรกิจโรงแรม** ช่วงก่อนเหตุการณ์ ผู้ประกอบการใช้กลยุทธ์ของผู้วิเคราะห์ โดยให้ความสำคัญกับการตลาดและการขายเช่นเดียวกัน มุ่งเน้นในเรื่องของการหาลูกค้าผ่านระบบนายหน้า (Agent) ออนไลน์ของเครือข่ายโรงแรม รวมถึงการขายห้องพักในนิตยสารการท่องเที่ยวต่างๆ แต่จากเหตุการณ์ทำให้กลุ่มลูกค้าเดิมเกือบทั้งหมด ไม่สามารถเข้ามาใช้บริการของโรงแรมได้ ทำให้กลยุทธ์ในช่วงเมื่อเกิดโควิด เปลี่ยนเป็นกลยุทธ์ผู้ตอบโต้ กล่าวคือ ไม่สามารถดำเนินแผนกลยุทธ์เดิมได้ และต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างไม่เป็นระบบ ไม่ได้มีการวิเคราะห์ ไม่มีแผนงานที่ชัดเจนในช่วงเวลาดังกล่าว

2. รูปแบบการปรับกลยุทธ์

ในด้านรูปแบบการปรับกลยุทธ์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การปรับกลยุทธ์โดยตั้งใจ(Deliberate Strategy) และการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ (Emergent Strategy) ซึ่งมีเกณฑ์วัดระดับของการปรับกลยุทธ์แบ่งออกได้เป็น 3 เกณฑ์ ได้แก่ 1 ผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ 2 ความตั้งใจเชิงกลยุทธ์ 3 การดำเนินการเชิงกลยุทธ์ตามที่ได้วางแผนไว้ว่ามีมากน้อยเพียงใด รวมถึงการจัดการขององค์กรในการดำเนินกลยุทธ์ และความสามารถของบุคลากร(Mintzberg, 1987) (Desarbo, 2005) (Shortell and Zajac, 1990) (Cadez and Guilding, 2012)

จากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อภาคการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศชะลอตัวอย่างมาก โดยเฉพาะจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสะสมตั้งแต่เดือน มกราคม – พฤศจิกายน 2563 ลดลงร้อยละ 81.38 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ธุรกิจบ้านพักทั้งแบบสมัยใหม่และแบบดั้งเดิมไม่ได้รับผลกระทบมากนักจากสถานการณ์โควิด-19 แตกต่างจากธุรกิจพูลวิลล่าและโรงแรม ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ในด้านรูปแบบการปรับกลยุทธ์ พบว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มธุรกิจที่พักรายเดือน ได้แก่ กรณีสึกษาบ้านพักสมัยใหม่และบ้านพักดั้งเดิมนั้น ไม่มีการปรับกลยุทธ์แต่อย่างใด ยังคงใช้รูปแบบกลยุทธ์เดิม ทั้งในช่วงก่อนและในช่วงที่เกิดเหตุการณ์ขึ้น ตรงข้ามกับกรณีสึกษาธุรกิจที่พักประเภทรายวัน ได้แก่ พูลวิลล่า และ โรงแรมนั้นมีการปรับกลยุทธ์ โดยมีรูปแบบการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ (Emergent Strategy) ผลการศึกษาแสดงในตารางดังนี้

ประเภทกิจการ	การปรับตัวเชิงกลยุทธ์		รูปแบบการปรับกลยุทธ์
	ก่อนสถานการณ์โควิด-19	หลังสถานการณ์โควิด-19	
ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ (รายเดือน)			ไม่มีการปรับกลยุทธ์
ธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิม (รายเดือน)			ไม่มีการปรับกลยุทธ์
พูลวิลล่า (รายวัน)			ปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ (Emergent Strategy)
โรงแรม (รายวัน)			ปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ (Emergent Strategy)

3. การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์

การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Accounting) สามารถแบ่งออกได้ในหลายลักษณะ ในที่นี้จะนำเสนอใน 2 ลักษณะ ได้แก่ มุมมองอย่างกว้าง 3 มิติ ได้แก่ การพิจารณาสภาพแวดล้อม (Environmental scanning) , การประเมินคู่แข่ง (Competitor orientation) และการคาดการณ์อนาคต (Forward Looking information) (Phornlaphatrachakorn & Na-kalasindhu, 2020) และ มุมมองที่จัดแบ่งตามเทคนิคย่อยทางการบัญชี เช่น Activity based costing, Life cycle costing, Quality costing, Benchmarking (Juras, 2014) และ (Soljakova, 2012)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด-19 ธุรกิจในทุกกรณีศึกษาเลือกใช้การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประเภท Forward Looking information ได้แก่ เทคนิคย่อย Activity based costing, Life cycle costing, Quality costing, Benchmarking โดยมีเฉพาะกรณีศึกษาโรงแรม จะใช้รูปแบบเพิ่มเติม นั่นคือ Competitor orientation และ Environmental scanning และเมื่อเกิดสถานการณ์โควิด-19 พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงในส่วนของกรณีศึกษาบ้านพักสมัยใหม่ และบ้านพักดั้งเดิม ซึ่งมีการเพิ่มเติม การใช้การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประเภท Environmental scanning ได้แก่ เทคนิคย่อย Customer profitability/cost analysis เข้ามาใช้ในสถานการณ์เมื่อเกิดโควิด โดยธุรกิจที่พักรายเดือน ทั้งพูลวิลล่า และโรงแรม ไม่มีการนำการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้เพิ่มเติม เมื่อเกิดโควิดแต่อย่างใด ดังข้อมูลตามผลการศึกษาในตารางต่อไปนี้

รูปแบบ	ก่อนเกิดโควิด19	เทคนิคย่อย	เมื่อเกิดโควิด19	เทคนิคย่อย
บ้านพัก (สมัยใหม่)	Forward-Looking Information	Activity based costing, Life cycle costing, Quality costing, Benchmarking	เพิ่มเติม Environmental Scanning	Customer profitability/cost analysis
บ้านพัก (ดั้งเดิม)	Forward-Looking Information	Activity based costing, Life cycle costing, Quality costing, Benchmarking	เพิ่มเติม Environmental Scanning	Customer profitability/cost analysis
พูลวิลล่า	Forward-Looking Information	Activity based costing, Attribute costing, Benchmarking	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
โรงแรม	Environmental Scanning . Competitor Orientation และ Forward-Looking Information	Activity Based Costing, Attribute Costing, Benchmarking, Competitive Position Monitoring , Customer profitability/cost analysis	ไม่เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยข้อ 1 ประเภทของกลยุทธ์ ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ มีลักษณะของการใช้กลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับการตลาดและการขาย แต่จะเป็นไปในลักษณะของการใช้ช่องทางการขายแบบ Social Media ในลักษณะที่เป็นกลุ่มเพจ Facebook สาธารณะของหัวหิน โดย

ผู้ประกอบการเข้าไปส่งเสริมการขายห้องพักของกิจการในเพจ Facebook กลุ่มห้องเช่า ที่พักในหัวหิน แตกต่างจากช่องทางการตลาดของธุรกิจพูลวิลล่า เนื่องจากธุรกิจพูลวิลล่ามีการสร้าง Facebook page ของตนเองเป็นการเฉพาะ ส่วนธุรกิจโรงแรมนั้น เนื่องจากมีขนาดของธุรกิจที่ใหญ่กว่าธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ และธุรกิจพูลวิลล่า ดังนั้น ธุรกิจโรงแรมจะเน้นการใช้ช่องทางการตลาดที่กว้างกว่าทั้งระบบออนไลน์เอเจนซี่ การเปิดการขายที่พักในเทศกาลท่องเที่ยว รวมถึงใช้ประโยชน์จาก Application เช่น Agoda Booking.com เนื่องจากนักท่องเที่ยวของโรงแรมส่วนใหญ่ จะมาจากนักท่องเที่ยวในยุโรป เช่น สแกนดิเนเวีย รัสเซีย ในขณะที่ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ และ ธุรกิจพูลวิลล่า จะเน้นนักท่องเที่ยวคนไทยเป็นหลัก

เนื่องจากธุรกิจที่พักในเขตอำเภอหัวหินมีเป็นจำนวนมาก ในทุกประเภทของธุรกิจที่พัก อีกทั้งการลงทุนธุรกิจที่พักนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยที่ไม่สามารถลงทุนด้วยจำนวนเงินในปริมาณที่สูง ไม่มีศักยภาพในการใช้กลยุทธ์แบบผู้นำในการมองหาโอกาสได้ จึงเน้นกลยุทธ์แบบผู้วิเศษซึ่งเป็นการดำเนินธุรกิจในลักษณะที่ไม่เสียเปรียบคู่แข่งหลักในตลาดมากจนเกินไป แต่ก็ไม่ต้องลงทุนสูงเพื่อเป็นผู้นำในตลาด เน้นการดำเนินงานเพื่อให้เป็นตัวเลือกที่ไม่แตกต่างจากตัวเลือกอื่นในตลาดมากนัก โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้ห้องพักของกิจการมีคนเข้าพักเต็มจำนวน เนื่องจากในสถานการณ์ปกติ นักท่องเที่ยวในอำเภอหัวหินมีจำนวนมากและหลากหลายกลุ่ม ดังนั้น ธุรกิจที่พักส่วนใหญ่จึงเลือกใช้กลยุทธ์ดังกล่าวในการดำเนินงานทางธุรกิจ

ในกรณีของธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิมนั้น เนื่องจาก ผู้ประกอบการไม่สนใจในการใช้กลยุทธ์ที่รุกทางการตลาด กลยุทธ์ของบ้านพักแบบดั้งเดิมจะเน้นไปที่การตั้งรับด้วยการปิดป้ายประกาศเพื่อให้ลูกค้า walk in เข้ามาใช้บริการเท่านั้น ซึ่งผู้ประกอบการเองยืนยันว่าต้องการที่จะใช้กลยุทธ์ดังกล่าวในการดำเนินธุรกิจ โดยไม่สนใจว่าธุรกิจของคู่แข่งจะใช้กลยุทธ์ทางการตลาดแบบใด ผู้ประกอบการธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิม เป็นผู้ประกอบการเพียงรายเดียวที่ใช้กลยุทธ์แบบผู้ตั้งรับ

จากผลการวิจัยข้อ 2 รูปแบบการปรับกลยุทธ์ สะท้อนให้เห็นว่า ประเภทของกลยุทธ์ธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลง สำหรับธุรกิจประเภทที่พักรายวัน ในขณะที่ธุรกิจที่พักประเภทรายเดิมนั้น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ของธุรกิจ เนื่องจากกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน ในกรณีของธุรกิจที่พักรายเดิมนั้น กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นคนไทยหรือผู้ที่มีสัญชาติของประเทศเพื่อนบ้านที่ทำงานในบริเวณใกล้เคียงกับธุรกิจที่พักรายเดิมนั้น ซึ่งกลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้ทำงานในบริเวณดังกล่าวนี้ ยังพักอาศัย หรือ ทำงานอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทำให้กลุ่มลูกค้าของธุรกิจที่พักรายเดิมนั้น ไม่ได้ลดลงหรือเปลี่ยนแปลงมากนัก ผลกระทบจากเหตุการณ์โควิด-19 นั้นไม่ได้กระทบกับธุรกิจที่พักรายเดิมน้อยอย่างรุนแรง หรือ มีผลกระทบเพียงเล็กน้อย ในขณะที่กลุ่มลูกค้าของธุรกิจที่พักรายวันนั้น เป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากพื้นที่อื่นๆ เช่น กรณีสักขาพูลวิลล่า นักท่องเที่ยวมาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวคนไทย จากกรุงเทพฯ และพื้นที่อื่นๆของประเทศ ส่วนธุรกิจโรงแรม กลุ่มลูกค้ามาจากนักท่องเที่ยวในยุโรป เช่น สแกนดิเนเวีย รัสเซีย และนักท่องเที่ยวคนไทยจากพื้นที่อื่นๆนอกเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้เมื่อเกิดเหตุการณ์โควิด การเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศเป็นไปได้ยาก

แม้กระทั่งการเคลื่อนย้ายของนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ก็ไม่สามารถทำได้ ในช่วงระยะเวลายาวนาน จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อธุรกิจประเภทที่พักรายวันเป็นอย่างมาก นำไปสู่การเปลี่ยนกลยุทธ์จากกลยุทธ์แบบผู้วิเคราะห์ กลายเป็นกลยุทธ์แบบผู้ตอบโต้ ถือเป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมอย่างไม่เป็นระบบโดยไม่มีการวิเคราะห์และไม่มีแผนงานรองรับในช่วงเวลาดังกล่าวเลย และเป็นรูปแบบการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์ (Emergent strategy) เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน

เมื่อพิจารณาจากเกณฑ์พิจารณารูปแบบการปรับกลยุทธ์ พบว่า **ผู้มีอำนาจตัดสินใจเชิงกลยุทธ์** คือผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรายวันนั้น ไม่สามารถพิจารณาประเด็นต่างๆล่วงหน้าได้ในการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ สถานการณ์เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ได้มีการเตรียมตัว ไม่ได้มีการวางแผนใดๆ นอกจากนี้ **ความตั้งใจในเชิงกลยุทธ์** ผู้ประกอบการไม่ได้มีความมุ่งมั่น ในการปรับใช้กลยุทธ์ผู้ตอบโต้กับการดำเนินงาน แต่เป็นการปรับกลยุทธ์ไปตามสถานการณ์วันต่อวัน องค์กรไม่ได้มีการตั้งจุดมุ่งหมาย เพื่อควบคุมทิศทางในการบรรลุวิสัยทัศน์ขององค์กร ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ภายนอกที่บีบบังคับให้องค์กรต้องเผชิญหน้ากับข้อจำกัดของสถานการณ์ **การดำเนินกลยุทธ์และความสามารถของบุคลากร** ที่เข้าใจกลยุทธ์โดยรวมขององค์กร ไม่สามารถดำเนินงานอย่างสอดคล้องกับกลยุทธ์ที่ใช้ในสถานการณ์ปกติ จึงบีบบังคับให้ธุรกิจที่พักรายวันนั้นต้องปรับมาเป็นกลยุทธ์ผู้ตอบโต้ โดยเป็นการปรับกลยุทธ์ตามสถานการณ์

จากผลการวิจัยข้อ 3 การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากธุรกิจประเภทที่พักในกรณีศึกษาโรงแรมนั้น มีลักษณะเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่กว่ากรณีศึกษาอื่น จึงทำให้มีการเลือกใช้รูปแบบการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่หลากหลาย ได้แก่ การปรับใช้ทั้ง 3 รูปแบบมาก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์โควิดขึ้น ได้แก่ Environmental scanning , Competitor orientation และ Forward-looking information ส่วนธุรกิจอื่นๆในทุกกรณีศึกษาต่างก็ใช้รูปแบบการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เป็น Forward-looking information ทั้งสิ้น

เมื่อเกิดเหตุการณ์โควิดขึ้น จะพบว่าธุรกิจประเภทที่พักรายวัน ได้แก่ ธุรกิจพูลวิลล่า และธุรกิจโรงแรม ไม่สามารถปรับกลยุทธ์ หรือ มีการดำเนินการเพิ่มเติมในด้านการบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ได้ เนื่องจากผลกระทบที่เข้ามาสู่องค์กรนั้น เป็นไปอย่างรุนแรงและรวดเร็ว ไม่มีลูกค้าที่จะเข้ามาใช้บริการ ส่วนธุรกิจที่พักประเภทรายเดือน ได้แก่ ธุรกิจบ้านพักสมัยใหม่ และ ธุรกิจบ้านพักแบบดั้งเดิม ได้รับผลกระทบเพียงเล็กน้อย ยังสามารถดำเนินธุรกิจได้ตามปกติ ลูกค้ายังคงใช้บริการอยู่ อย่างไรก็ตาม ธุรกิจก็ต้องเพิ่มความระมัดระวังในการดำเนินงาน จึงเพิ่มการใช้การบัญชีเพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ ประเภท Environmental scanning ได้แก่ เทคนิคย่อยประเภท Customer profitability /cost analysis เข้ามาใช้ในการดำเนินงานมากขึ้นนั่นเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ประเด็นสำคัญที่ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักรอให้ความสำคัญ และพึงตระหนักใน อนาคตหากเกิดเหตุการณ์ที่มีผลกระทบภายนอกที่รุนแรงมากระทบกิจการ แม้ว่าโควิด-19 จะเป็น สถานการณ์ภายนอกที่กระทบอย่างรวดเร็วไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่พื้นฐานของธุรกิจที่ แตกต่างกันก็ส่งผลต่อความพร้อมในการรับมือที่แตกต่างกัน เช่น ต้นทุนการก่อสร้าง ที่หากเป็นการ กู้ยืม จะต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากจะมีผลต่อความยั่งยืนในการดำเนินงานใน ระยะยาว ธุรกิจที่พักรอเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนสูง เมื่อธุรกิจเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป อย่างรวดเร็ว และมีต้นทุนจากการกู้ยืม จึงมีความเสี่ยงมากกว่าธุรกิจที่ดำเนินการโดยใช้เงินทุนจาก ส่วนของเจ้าของ หรือ ใช้การเช่าอสังหาริมทรัพย์มาดำเนินการ

1.2 สถานการณ์โควิด-19 เป็นผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระทบกับ ธุรกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะกับธุรกิจที่พักรอวัน กิจการจึงควรพิจารณาการกระจายความเสี่ยงไป ยังธุรกิจอื่นมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากธุรกิจที่เป็นตัวอย่างในกรณีศึกษา เป็นกิจการขนาดเล็กไม่ได้จัดทำบัญชีอย่าง เป็นระบบ และไม่ได้ใช้เครื่องมือด้านบัญชีบริหารในการดำเนินงานดังเช่นกิจการขนาดใหญ่ จึงทำให้ ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างจำกัด ดังนั้น การศึกษาในอนาคตอาจมุ่งเน้นไปที่กรณีศึกษาที่เป็นธุรกิจ ขนาดใหญ่ นอกจากนี้ อาจขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น หรือ อุตสาหกรรมอื่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยว เดือนพฤศจิกายน 2563*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *ภาวะเศรษฐกิจในประเทศไทย*. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=qgdp_page.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2563). *ผลกระทบเชื้อไวรัส COVID-19 ต่อวิกฤตการท่องเที่ยวของ ประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- Cadez, Simon., & Guilding, Chris. (2012). Strategy, Strategic Management Accounting and Performance : A Configurational Analysis. *Industrial Management and Data Systems*. 112(3), 484-501.
- Desarbo, W.S., & Di Benedetto, C.A. (2006). Revisiting the Miles and Snow Strategic Framework: Uncovering Relationships between Strategic Types, Capabilities, Environmental Uncertainty, and Firm Performance. *Strategic Management Journal*. 26(1), 47-74.
- Juras, Ana. (2014). Strategic Management Accounting : What is the Current State of the Concept?. *Economy Transdisciplinarity Cognition*. 17(2), 76-83.

- Miles, R.E., & Snow, C.G. (1978). *Organizational Strategy, Structure and Process*. New York: McGraw-Hill.
- Mintzberg, H. (1987). Crafting Strategy. *Harvard Business Review*. 65(1), 66-75.
- Phornlaphatrachakorn, Kornchai., & Na-kalasindhu, Khajit. (2020). Strategic Management Accounting and Firm Performance: Evidence from Finance Business in Thailand. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*. 7(8), 309-321.
- Shortell, S.M., & Zajack, E.J. (1990). Perceptual and Archival Measures of Miles and Snow's Strategic Types: A Comprehensive Assessment of Reliability and Validity. *Academy of Management Journal*. 3(4), 817-832.
- Soljakova, Libuse. (2012). Strategic Management Accounting Development during Last 30 Years. *European Financial and Accounting Journal*. 7(2), 24-35.

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
Analyzing the Elements of Success in School Academic
Administration Expanding Educational Opportunities to Raise
the Level of Achievement of Learners Under the Office of Sukhothai
Primary Educational Service Area 2

สาธิต คำมาอ้าย¹

Satit Khomaeye

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและศึกษาระดับของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 544 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการแบบมีโครงสร้าง 2) แบบสอบถามองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .541-.789 องค์ประกอบที่ 2 ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .317-.803 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .368-.897 องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศภายใน มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .340-.737 องค์ประกอบที่ 5 การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .368-.643

Received: 2021-04-24 Revised: 2021-05-13 Accepted: 2021-05-16

¹ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ Master of Education Program Educational Administration Program Uttaradit Rajabhat University.
Corresponding Author e-mail: khomaeye@gmail.com

องค์ประกอบที่ 6 การบริหารงานบุคคล มีค่าน้ำหนักของประกอบอยู่ระหว่าง .310-.781 และ องค์ประกอบที่ 7 สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบอยู่ระหว่าง .409-.437 2. ระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีระดับ ความสำเร็จมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.91) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .17) และองค์ประกอบที่มีระดับความสำเร็จน้อยที่สุด คือ องค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .35)

คำสำคัญ (Keywords): การวิเคราะห์องค์ประกอบ; การบริหารงานวิชาการ; โรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา; ยกระดับผลสัมฤทธิ์

Abstract

This study aims to analyze the components and to study the level of success of the academic administration system in schools for expanding educational opportunities, with the hope to raise the level of achievement of learners under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2. The target population in this study are 544 directors and teachers in schools for expanding educational opportunities under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2. The research instruments are 1) an interview guide of the components of success of the structured academic administration system 2) a survey about the components of success of the academic administration system. The data were analyzed using Exploratory Factor Analysis and the basic statistics are mean ($\bar{X}$) and standard deviation. The finding of the research was 1. According to the analyzation of the components of success of the academic administration system in schools for expanding educational opportunities, with the hope to raise the level of achievement of learners under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, found that there are 7 components of success which are 1) school administration the component weight value of each component was between .541-.789 2) professionalism of administrators and teachers the component weight value of each component was between .317-.803 3) student-focused instruction the component weight value of each component was between .368-.897 4) internal supervision the component weight value of each component was between .340-.737 5) participate administration the component weight value of each component was between .368-

.643 6) personnel management the component weight value of each component was between .310-.781 and 7) educational media and technology the component weight value of each component was between .409-.437. 2. According to the study of the level of success of the academic administration system in schools for expanding educational opportunities, with the hope to raise the level of achievement of learners under the Office of Sukhothai Primary Educational Service Area 2, the total level of success is the best. When the researcher considered the components, it is noticed that the most successful component is personnel management ($\bar{X}$ = 4.91, S.D.= .17) and the least successful component is school administration ($\bar{X}$ = 4.22, S.D.= .35).

Keywords: The analyzation of the components; Academic administration; Opportunity expansion school; Raise the level of achievement.

บทนำ (Introduction)

การบริหารจัดการการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าคนทุกคนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ทั้งนี้การศึกษาช่วยเสริมสร้างความรู้ความคิด ทักษะในการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ (แก่นนคร พูนกลาง, 2559)

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารการศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553) ซึ่ง

สอดคล้องกับ (สันติ บุญภิรมย์, 2553) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด งานวิชาการถือเป็นงานหลักของสถานศึกษา ส่วนงานอื่น ๆ ในการบริหารสถานศึกษาถือเป็นงานเสริมหรืองานสนับสนุนงานวิชาการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ (มูนา จารง, 2560) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญอันดับแรก ส่วนงานอื่นเป็นงานที่สนับสนุนวิชาการให้มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรู้จักวางแผน การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน การควบคุมบังคับบัญชา การวินิจฉัยสั่งการ การมอบหมายงานให้ถูกต้องและเหมาะสมเพื่อให้การปฏิบัติงานวิชาการบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 5 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอศรีสำโรง อำเภอทุ่งเสลี่ยม อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอสวรรคโลก และอำเภอศรีนคร มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งสิ้นจำนวน 36 โรงเรียน จากการศึกษาผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2560-2562 พบว่า ผลการทดสอบมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ในทุกปีการศึกษา โดยเฉพาะความสามารถทางด้านการคิด วิเคราะห์ มีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ สะท้อนให้เห็นว่าคุณภาพการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพที่ลดลงซึ่งควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากผลทดสอบทาง การศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (o-net) ในแต่ละปีจะเป็นอีกตัวชี้วัดผลงานด้านวิชาการของสถานศึกษาแต่ละแห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พนัดดา หัสปราบ, 2557) ได้กล่าวว่า คะแนนเฉลี่ยการสอบ o-net ในแต่ละปีจะบ่งบอกได้ว่าโรงเรียน แต่ละแห่งพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาไปในแนวทางใด นักเรียนมีคุณภาพ การศึกษาอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับการศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกัน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 544 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการแบบมีโครงสร้าง ระยะที่ 2 แบบสอบถามองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

4.1 ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

4.1.2 นำประเด็นที่ได้จากการศึกษามาร่างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ จากนั้นนำร่างแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.1.3 นำแบบสัมภาษณ์แบบสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรเป้าหมายในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหาร และครูวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสจำนวน 5 โรงเรียน

4.2 ระยะที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบและระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 นำผลที่ได้จากเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 มาจัดทำร่างแบบสอบถามองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จากนั้นนำร่างแบบสอบถามองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

4.2.3 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มประชากรเป้าหมายในระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 544 คน และนำข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จำนวน 2 ข้อ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดได้ตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา มี 42 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .541-.789 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 17.756 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 16.441

องค์ประกอบที่ 2 ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู มี 24 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .317-.803 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 11.284 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 10.448

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .368-.897 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 8.400 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 7.778

องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศภายใน มี 10 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .340-.737 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 6.092 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 5.641

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารแบบมีส่วนร่วม มี 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .368-.643 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 5.611 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 5.196

องค์ประกอบที่ 6 การบริหารงานบุคคล มี 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .310-.781 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 5.059 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 4.684

องค์ประกอบที่ 7 สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มี 2 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .409-.437 มีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 3.340 และร้อยละความแปรปรวนเท่ากับ 3.092

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ลำดับ	องค์ประกอบ	Mean	Std. Deviation	ระดับความสำเร็จ
1	การบริหารจัดการสถานศึกษา	4.22	.35	มาก
2	ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู	4.65	.28	มากที่สุด
3	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.40	.40	มาก
4	การนิเทศภายใน	4.57	.31	มากที่สุด
5	การบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.40	.37	มาก
6	การบริหารงานบุคคล	4.91	.17	มากที่สุด
7	สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.52	.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีระดับความสำเร็จมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.91) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .17) และองค์ประกอบที่มีระดับความสำเร็จต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .35)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศภายใน องค์ประกอบที่ 5 การบริหารแบบมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 6 การบริหารงานบุคคล และองค์ประกอบที่ 7 สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบเป็นองค์ประกอบที่ครอบคลุมการบริหารงานภายในสถานศึกษา และเป้าหมายของทุกองค์ประกอบ

จะเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารและครูจะต้องร่วมกันวางแผน กำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกด้านของสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งต้องให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ และบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นการนำองค์ประกอบที่เป็นผลการวิจัยไปปรับใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องศึกษาหลักการบริหารที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร และทำให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่ง (ดวงนภา เตปา, 2562) ได้เสนอหลักการในการบริหารงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ สามารถจำแนกออกเป็น 3 หลักการ ได้แก่ หลักการพัฒนาคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วมหลัก 3 องค์ประกอบ (3-Es) และหลักความเป็นวิชาการ แต่ละหลักการมีความสอดคล้องกัน ถ้าหากขาดหลักการใดหลักการหนึ่งก็จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการไม่ราบรื่นและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลลดลง และการบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงจะทำให้ผลผลิตมีคุณภาพ ในการดำเนินงานควรคำนึงถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและความประหยัด จึงจะบรรลุความสำเร็จได้ เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบ สามารถอภิปรายผลในแต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อร่าม วัฒนะ, 2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 6 ด้านการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐาปณี พวงงาม และ พรรณี สุวดี, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบกาปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

องค์ประกอบที่ 2 ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารและครู พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เบญจภรณ์ รัตนธนา, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 2 ความเป็นครูมืออาชีพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐาปณี พวงงาม และ พรรณี สุวดี, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบกาปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐาปณี พวงงาม และ พรรณี สุวดี, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบกาปฏิบัติที่เป็นเลิศที่

ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 5 การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โด่งสยาม โสมภา, 2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวปฏิบัติเป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยที่ 7 การเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศภายใน พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เบญจภรณ์ รัญธนา, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การนิเทศภายใน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฐาปณี พวงงาม และพรรณี สุวดี, 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 6 การนิเทศภายใน

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารแบบมีส่วนร่วม พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู, 2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐธิดา งามตา, 2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตตองโขง พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

องค์ประกอบที่ 6 การบริหารงานบุคคล พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สมกิต บุญยะโพธิ์, 2557) ได้ทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การบริหารทรัพยากรบุคคล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โด่งสยาม โสมภา, 2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยที่ 4 บุคลากรและการบริหารงานบุคลากร

องค์ประกอบที่ 7 สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กมลรัตน์ ทิสมบุญ และทองหล่อ วงษ์อินทร์, 2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว พบว่า องค์ประกอบที่สอดคล้องกัน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 4 การใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อิวัฒน์ พันธุ์รัตน์, 2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

2. การศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีระดับความสำเร็จมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.91) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .17) และองค์ประกอบที่มีระดับความสำเร็จต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.22) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = .35) ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจสำคัญ ด้านหนึ่งของการบริหารงานในสถานศึกษา สถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ เกิดจากการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการบริหารงานบุคคลผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านหลักในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องเข้าใจธรรมชาติของคนและธรรมชาติของงาน มีการวางแผนที่เหมาะสม มอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคล มีการสนับสนุน เสริมแรง และสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้องค์การเกิดความเจริญก้าวหน้าและเกิดประสิทธิภาพตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จามร จังหวัดกลาง และเข็มทอง ศิริแสงเลิศ, 2561) ได้ทำวิจัย เรื่อง ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5 พบว่าระดับปัจจัยด้านบุคคล มีค่าระดับอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ควรนำองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

2. หน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ควรนำองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่ค้นพบทั้ง 7 องค์ประกอบไปเป็นตัวชี้วัดการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่อง ผลของการนำองค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการ

2.2 ควรวิจัยเรื่อง องค์ประกอบของความสำเร็จในการบริหารงานฝ่ายอื่น เช่น ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไป เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กมลรัตน์ ทิสมบุญ และทองหล่อ วงษ์อินทร์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กจังหวัดสระแก้ว. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*. 11(2). 153-162.
- แก่นนคร พูนกลาง. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไกรพันธ์ พูลพันธ์ชู. (2561). รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาต้นแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. 5(ฉบับพิเศษ). 222-236.
- จามร จังหวัดกลาง และเข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2561). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 5. *วารสารราชพฤกษ์*. 16(3). 37-44.
- ฐาปณี พวงงาม และพรณิสุวดี. (2560). องค์ประกอบการบริหารงานปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 9(2), 271-288.
- ณัฐธิดา งามตา. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง. *การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยพะเยา
- ดวงนภา เตปา. (2562). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านท่าบุญเรือง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โด่งสยาม โสมภา. (2559). การวิเคราะห์ปัจจัยและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อรับรางวัลพระราชทาน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*. 21(1). 101-121.
- เบญจวรรณ รัญระนา. (2560). องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนครปฐม. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 7(2), 97-107.

- ปนัดดา หัสปราบ. (2557). แนวทางการนำผลการทดสอบทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน).
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- มูนา จารง. (2560). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะครูผู้สอนในศูนย์เครือข่ายตลิ่งชัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2557). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 6(2). 80-95.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2562. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อร่าม วัฒนะ. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ทุนทางสังคมกับการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพ
คนพิการเชิงพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
Social Capital and the Development Operation of the
Multi- disciplinary for the Disability Community-Based Rehabilitation
in PlakRaet Sub-district, Bang Rakram District Phitsanulok Province

สุเทพ คำเมฆ¹ ธรนินทร์ เสนานิมิตร²

Suthep Khammek, Thoranin Senanimitr

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของทุนทางสังคมที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพ และเพื่อเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่ชุมชนในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีพื้นที่ศึกษา คือ กลุ่มสหวิชาชีพเทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เป็นกรณีศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แกนนำและสมาชิกกลุ่มสหวิชาชีพชุมชน ผู้นำชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่มีบทบาทเกี่ยวข้อง และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า ลักษณะทุนทางสังคมที่สำคัญต่อการพัฒนากลุ่มของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ ได้แก่ เครือข่ายทางสังคม การมีส่วนร่วมของสังคม ความเชื่อมั่นทางสังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่ม ซึ่งทั้งสี่ลักษณะเป็นองค์ประกอบที่ช่วยการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการดำเนินงานทุกขั้นตอนของกลุ่มสหวิชาชีพ และแนวทางการพัฒนาและสร้างบทบาทของเครือข่ายด้านในการพัฒนาศักยภาพคนพิการแบบบูรณาการของหน่วยงานในพื้นที่ต้องผ่านกระบวนการมี

Received: 2021-04-24 Revised: 2021-05-04 Accepted: 2021-05-05

¹ หลักสูตรสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก Bachelor of Social Work Program, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: suthep.khammek@gmail.com

² หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ พิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก Bachelor of Public Administration, College of Local Management and Development, Pibulsongkram Rajabhat University

ส่วนร่วมทุกฝ่ายทั้งในระดับท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการทำงานกับคนพิการในชุมชนแบบองค์รวม

คำสำคัญ (Keywords): ทูทางสังคม; คนพิการ; สหวิชาชีพชุมชน

Abstract

The objective of this study was to study the characteristics of social capital that affect the operation of multi-disciplinary groups and to provide guidance to the community in the development of the multi-disciplinary process. Using qualitative research method. The study area was a multi-disciplinary group of PlakRaet Sub-district, Bang Rakram District Phitsanulok Province As a case study. Data collection by Focus groups discussion, In-depth Interview and Non-participation observations. The sample used in the study included leaders and members of multi-disciplinary groups, communities, community leaders, and other relevant external agencies and using content analysis. The results of the study found that the characteristics of social capital that were important for the development of multidisciplinary groups for the development of spatial disabilities was Social networks, Social participation, Social confidence and group learning and these four attributes drive and improve the workflow of a multi-disciplinary group. and the approach to development and building the role of a network multi-disciplinary for the development of the capacity of persons with disabilities in an integrated area of the local agencies must go through a process of participation in all parties, both at the local and external levels, to achieve the development of the knowledge and skills to work with people with disabilities in a holistic community.

Keywords: Social Capital, Disability, Multi-Disciplinary

บทนำ (Introduction)

“คนพิการ” เป็นบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็นการได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด ประกอบกับมีปัญหาและอุปสรรคในด้านปัญหาสุขภาพ ความเจ็บป่วย รายได้ อาชีพ การมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

ต่างๆ จำกัดสิทธิคนพิการ สิ่งแวดล้อม และการใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ จึงต้องมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2552) ข้อมูลจากการสำรวจประชากรที่พิการในประเทศไทย ในปี พ.ศ.2555 พบว่ามีประชากรที่พิการประมาณ 1.5 ล้านคน หรือร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งประเทศ โดยส่วนใหญ่พบ ความพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหวมากที่สุด จำนวน 794,648 คน คิดเป็นร้อยละ 48.37 ของคนพิการทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าประเด็นที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในเรื่องของ “การพัฒนาระบบการดูแลและพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชน” เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อผลักดันให้เกิดการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนานโยบาย กลไก และการจัดการในพื้นที่ โดยการเสริมกลไกประสานในระดับพื้นที่ (จังหวัด อำเภอหรือตำบล) และสร้างมาตรฐานทำงานดูแลคนพิการในชุมชนที่มุ่งเน้นให้เกิดแนวทางสำคัญในการดำเนินงานระบบดูแลคนพิการในประเทศไทย โดยใช้โรงพยาบาลตำบลส่งเสริมสุขภาพ แกนนำชุมชน ครอบครัว อาสาสมัครสาธารณสุข และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการจัดการและให้บริการโดยมีหน่วยงานองค์กรในชุมชนให้การสนับสนุน นอกจากนี้ การเสริมสร้างศักยภาพบริการปฐมภูมิ โดยเน้นครอบครัวและชุมชนเป็นฐานสำหรับคนพิการ เน้นระบบการดูแลสุขภาพและสังคมอย่างต่อเนื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการคัดกรองด้าน สุขภาพ การดูแลรักษาโรคและความเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ รวมถึงบริการทางสังคมให้แก่กลุ่มคนเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้คนพิการมีคุณภาพชีวิตที่ดีสามารถดำเนินชีวิตให้เป็นอิสระเท่าที่จะเป็นไปได้โดยอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2562)

ทั้งนี้ ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยสำนักงานเทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลกมีการพัฒนาระบบการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพดูแลคนพิการระดับตำบล จึงทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สนใจเกี่ยวกับลักษณะและแนวทางการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่และแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนของเครือข่ายของกลุ่มสหวิชาชีพที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการกระบวนการดำเนินงานในรูปแบบทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีชุมชนเป็นฐาน โดยการพัฒนากระบวนการดูแลและพัฒนาศักยภาพเพื่อทำให้เกิดการเสริมพลังแก่คนพิการทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพมากขึ้น เป็นข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาชุมชนอื่นๆในสร้างเครือข่ายสหวิชาชีพในการดูแลและพัฒนาศักยภาพคนพิการในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

- เพื่อศึกษาลักษณะของทุนทางสังคมที่สำคัญในการพัฒนาการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ของกลุ่มสหวิชาชีพ
- เพื่อเสนอแนวทางและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่ชุมชนในการพัฒนาระบบการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพในการพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เน้นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานในชุมชนและใช้กระบวนการขั้นตอนของการจัดการความรู้และถอดบทเรียนของข้อมูลระดับพื้นที่ โดยใช้การศึกษาภาคสนามด้วยการเก็บข้อมูลผ่านการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในพื้นที่ที่เป็นตัวอย่างของชุมชนเทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่จะพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับทุนทางสังคมกับการพัฒนาระบบดำเนินงานของสหวิชาชีพชุมชนในการทำงานกับกลุ่มคนพิการ

2. กลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ในการทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กลุ่มเครือข่ายสหวิชาชีพ แกนนำกลุ่มคนพิการในชุมชน ผู้นำชุมชน (ผู้นำฝ่ายบริหาร/ผู้นำฝ่ายปกครอง) ครอบครัว แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล นักสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์/นักพัฒนาสังคม) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยโครงการวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากพื้นที่จริง โดยใช้เครื่องมือและเทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่

การสนทนากลุ่ม (Focus Groups Discussion) การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนาหรือทำกิจกรรมต่างๆเพื่อสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่ม ทำให้การสนทนาเป็นไปแบบเป็นกันเอง ได้แก่ กลุ่มภาคีเครือข่ายสหวิชาชีพ (แกนนำคนพิการ ผู้นำชุมชน (ผู้นำฝ่ายบริหาร/ผู้นำฝ่ายปกครอง) ครอบครัว แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล นักสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์/นักพัฒนาสังคม) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครผู้ดูแลคนพิการ)

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตัวแทนกลุ่มเครือข่ายสหวิชาชีพ ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน และและตัวแทนหน่วยงานสนับสนุนภายนอก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การเลือกพื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยทำการเลือกหมู่บ้านตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ กลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ระยะที่ 2 การเข้าสู่ชุมชน หลังจากที่คุณวิจัยเลือกหมู่บ้านตัวอย่างได้แล้ว จึงได้ประสานงานกับเจ้าหน้าที่กองการบริการส่วนตำบล ที่รับผิดชอบหมู่บ้านตัวอย่าง เพื่อขอความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นแรกของการเข้าชุมชนผู้วิจัยเข้าไปแนะนำตัวกับผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษา พร้อมขออนุญาตให้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัย

ระยะที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้ทำการติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ และได้ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนแล้ว เพื่อที่ขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มสหวิชาชีพทั้งภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม โดยมีแนวคำถามข้างต้นเพื่อให้ได้ประเด็นที่ต้องการและต้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิธีการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมและการสังเกตไม่มีส่วนร่วมกับบริบทพื้นที่ศึกษาจริง เพื่อบรรยายและแปลผลตามข้อเท็จจริงจากข้อมูลพื้นที่ แล้วจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อนำไปสู่การอธิบายข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่องทุนทางสังคมกับการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

จากการดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการ ซึ่งจากข้อค้นพบ การทำงานของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนมีลักษณะ “Multidisciplinary” ซึ่งประกอบด้วย แกนนำคนพิการ ผู้นำชุมชน (ผู้นำฝ่ายบริหาร/ผู้นำฝ่ายปกครอง) ครอบครัว แพทย์พยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล นักสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์/นักพัฒนาสังคม) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครผู้ดูแลคนพิการ โดยมีกระบวนการการทำงานการบูรณาการ

หน่วยงานในระดับเชิงพื้นที่ซึ่งประกอบด้วยหลายภาคส่วนในการขับเคลื่อนการทำงานภายใต้แนวคิด “การเกื้อหนุนทางสังคมต่อคนพิการ” (Social Support for Disabilities) โดยมีกระบวนการทำงานแบบทีมสหวิชาชีพ ภายใต้หลักการสำคัญในการทำงานแบบสหวิชาชีพนั้นมีพื้นฐานอยู่บนข้อเท็จจริง ปราศจากอารมณ์ ความคิดเห็น หรือความเชื่อส่วนบุคคลเข้ามาปะปน ซึ่งจะทำให้การคลี่คลายปัญหาของทีมสหวิชาชีพมีความเที่ยงตรง และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยมีการใช้ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) เป็นฐาน ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะทุนทางสังคมของกลุ่มสหวิชาชีพ ได้สรุปความหมายของทุนทางสังคมของกลุ่มไว้ว่า “เป็นกระบวนการบริหารจัดการในกลุ่มที่มีประสิทธิภาพ โดยให้แกนนำกลุ่มสหวิชาชีพ ชุมชนในการขับเคลื่อนในการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันผ่านการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการมีความไว้วางใจกันทางสังคม และสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานผ่านกระบวนการดำเนินงานตั้งแต่การศึกษาหาข้อเท็จจริง (Fact-finding) การวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา (Problem analysis and Diagnosis) การวางแผนการทำงานร่วมกัน (Collaboration planning) การดำเนินงาน (Operation) และการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) เพื่อทำให้กลุ่มคนพิการสามารถมีศักยภาพในการใช้ชีวิตภายใต้ความเป็นมนุษย์และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งหลักการทำงานของกลุ่มมี ดังนี้

1) การดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกันภายในทีมเพื่อชี้เป้า เฝ้าระวัง และช่วยเหลือคนพิการทั้งในสุขภาพ สิ่งแวดล้อม อาชีพ และการบริการทางสังคมเพื่อประสานงานกับคนพิการ ผู้นำชุมชน ครอบครัว หน่วยงานในพื้นที่เพื่อค้นหาปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

2) กลุ่มสหวิชาชีพชุมชนมีการกำหนดหน้าที่และวิธีการของแต่ละคนและหน่วยงานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในการทำงานแต่ละส่วนภายใต้หน่วยงานในระดับพื้นที่ทั้งกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในรูปแบบอาสาสมัคร (เป็นด้านหน้าในการทำงานลงพื้นที่ เยี่ยมบ้าน และพูดคุยพบปะกับการทำงานทั้งคนพิการและผู้ดูแลคนพิการ เพื่อประสานงานค้นหาปัญหาและความต้องการของคนพิการในพื้นที่เบื้องต้น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลปลักแรด (มีบทบาทในการฟื้นฟูและพัฒนาด้านสุขภาพอนามัยของคนพิการ) เทศบาลตำบลปลักแรด (มีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการที่พึงจะได้) และกองทุนสวัสดิการชุมชนปลักแรด (มีบทบาทในการช่วยเหลือเสริมจากหน่วยงานในการจัดสวัสดิการของตัวชุมชนโดยกลุ่มเป้าหมายคนพิการก็สามารถได้รับสิทธิเทียบเท่ากับประชาชนทั่วไป) ดังนั้นภายใต้การดำเนินงานจะเห็นได้ว่ารับทราบเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ระบบ และกระบวนการทำงานร่วมกันภายใต้เครือข่ายสหวิชาชีพชุมชน

3) มีการทำงานเชิงรุกและเชิงรับของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนโดยอาศัยหลักวิชาชีพในการดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ทุกระบวนการดำเนินการตามบทบาทภารกิจของเครือข่ายการทำงานตามเป้าหมายที่ได้รับผิดชอบ)

4) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในส่วนกลุ่มภาคีเครือข่ายสหวิชาชีพ เพื่อพัฒนาทักษะและการดูแลช่วยเหลือคนพิการในการดำรงชีวิตด้วยการแสดงความคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะตามหลักวิชาชีพในส่วนที่ศึกษามาของแต่ละกลุ่มทำงานเพื่อเติมเต็มองค์ความรู้กันทั้งในเรื่องด้านการแพทย์/การคัดกรอง ด้านการศึกษา/การพัฒนาทักษะ ด้านการใช้ชีวิตในสังคม ด้านพิทักษ์สิทธิและสวัสดิการ และเทคโนโลยีต่างๆ เป็นต้น

จากความสำเร็จในการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ คือ “ทุนทางสังคม” (Social Capital) ได้เข้ามามีบทบาทและปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานของกลุ่ม ให้กลุ่มสหวิชาชีพมีความรู้สึกความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถกำหนดทิศทางและการตัดสินใจภายในกลุ่มร่วมกันในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงานข้างต้น โดยลักษณะทุนทางสังคมที่สำคัญและแนวทางการใช้ประโยชน์การพัฒนาของกลุ่มของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ ได้แก่

1) **เครือข่ายทางสังคม (Social Network)** การบูรณาการการทำงานของกลุ่มของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1.1 **เครือข่ายภายในพื้นที่** ซึ่งประกอบด้วย เครือข่ายบุคคลภายในกลุ่ม ได้แก่ แกนนำและสมาชิกในกลุ่ม เป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน และการพัฒนาการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน

1.2 **เครือข่ายภายนอกพื้นที่** ประกอบด้วย เครือข่ายด้านวิชาการ เครือข่ายด้านอาชีพ และเครือข่ายด้านงบประมาณ เป็นเครือข่ายที่เข้ามาส่งเสริมในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ ทั้งในเรื่องกระบวนการองค์ความรู้การทำงานกับคนพิการ สิทธิขั้นพื้นฐานของคนพิการ การการเยี่ยมบ้าน การให้คำปรึกษา การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน การเรียนรู้บทบาทอาสาสมัคร และการทำงานกับครอบครัว คนพิการ และชุมชน ซึ่งเครือข่ายของกลุ่มนี้มีบทบาทในกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนทุกขั้นตอน โดยกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนมีจุดเน้นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน ให้เกิดการเชื่อมโยงและขยายการทำงานร่วมกันบนพื้นฐาน “เครือข่ายสหวิชาชีพชุมชนในการทำงานด้านคนพิการในเชิงพื้นที่”

ซึ่งการสร้างเครือข่ายของกลุ่มสหวิชาชีพสำหรับการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชน โดยมีเป้าหมายของการค้นหาคนพิการในชุมชน การจดทะเบียนคนพิการ

การแนะนำสิทธิ สวัสดิการ และการเข้าถึงสิทธิต่างๆ และการทำแผนช่วยเหลือและประสานต่อ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

2) **กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation)** ลักษณะการมีส่วนร่วม มี 2 รูป ได้แก่ “การมีส่วนร่วมแบบเป็นทางการ” เป็นการประชุมของกลุ่มสหวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ และ “การมีส่วนร่วมแบบไม่เป็นทางการ” เป็นการการพูดคุยปรึกษาหารือของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนและแกนนำคนพิการ เป็นต้น โดยกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้สมาชิกและเครือข่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการทำงานทุกขั้นตอน โดยใช้เวทีแลกเปลี่ยนชาวบ้านเป็นศูนย์กลางในการสร้างการมีส่วนร่วมของกลุ่มสหวิชาชีพในการระดมเพื่อออกแบบกิจกรรมและโครงการการทำงานเชิงรุกและเชิงรับในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ

3) **การสร้างเชื่อมั่นกันทางสังคม (Social Trust)** เป็นลักษณะการสร้างความเชื่อมั่นในกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนภายใต้แนวทางปฏิบัติหรือข้อตกลงในการทำงานร่วมกันในเป้าหมาย เพื่อเป็นพื้นฐานของการสร้างความไว้วางใจกันทางสังคมเพื่อยึดมั่นความถูกต้อง ความชอบทำ แลละเป็นประโยชน์ในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการทั้งในระดับกลุ่มการทำงาน กลุ่มเป้าหมาย และขับเคลื่อนภายใต้กระบวนการทำงานบนพื้นฐานของมีการกำหนดหน้าที่และวิธีการของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจนที่ร่วมทำงานกันมีความไว้วางใจกัน เกิดความสามัคคี เกิดจิตวิญญาณร่วมที่เป็นพลังงานอย่างยิ่งใหญ่ในการขับเคลื่อนระบบการดูแลคุณภาพชีวิตให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มการทำงานของสหวิชาชีพ ภายใต้ “สปิริตของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชน (Sprit of a Multidisciplinary Community) ที่อยู่ภายในจิตใจ และสั่งจะคำพูดของสมาชิกในกลุ่มที่มีบทบาทอย่างมากในทุกกระบวนการดำเนินการของกลุ่มสหวิชาชีพและกลุ่มคนพิการในระดับพื้นที่ การสร้างเชื่อมั่นในการดำเนินงานร่วมกัน

4) **การสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Exchange of knowledge together)** เป็นการสร้าง “พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้” (Platform) ซึ่งมีจุดศูนย์กลางในการการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม ซึ่งเป็นพื้นที่ในการสร้างเวทีแลกเปลี่ยนของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในกระบวนการการทำการช่วยเหลือและประสานส่งต่อให้คนพิการได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาการดำเนินงานของของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่ม สหวิชาชีพได้มีการพัฒนาตนเองในการเข้าใจการทำงานกับคนพิการในชุมชนในทุกด้านเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างบูรณาการแบบองค์รวม อาทิเช่น ในเรื่องสุขภาพ (Health) ได้แก่ การสร้างกิจกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ด้านการศึกษา (Education) ได้แก่ การฝึกอาชีพต่างๆ ด้านความเป็นอยู่ (Livelihood) ได้แก่ การ

ปรับสภาพที่อยู่อาศัย ด้านการเสริมพลัง (Empowerment) ได้แก่ การพัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มคนพิการ และด้านสังคม (Social) การสร้างความสัมพันธ์ครอบครัวกับคนพิการ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาทุนทางสังคมกับการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าภายใต้บริบทของทุนทางสังคมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่เทศบาลตำบลปลักแรด อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จนประสบความสำเร็จในการพัฒนาเครือข่ายสหวิชาชีพชุมชนในการทำงานกับกลุ่มคนพิการ ได้แก่ การเครือข่ายทางสังคม (Social Network) กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) การสร้างความเชื่อมั่นกันทางสังคม (Social Trust) และการสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (Exchange of knowledge together) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมใน 4 มิติด้วยกัน ได้แก่ “มิติโครงสร้างเน้นเรื่องเครือข่าย” “มิติปฏิสัมพันธ์เน้นเรื่องการมีส่วนร่วม” “มิติบรรทัดฐานเน้นเรื่องความไว้วางใจ” และ “มิติการรับรู้และเรียนรู้เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้” (อานันท์ กาญจนพันธ์. (2540) นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2543. และ Putmun Robret D., 2476. อ้างถึงใน ทุนทางสังคมกับความยากจนของ อัมมาร สยามวาลา, 2544) ซึ่งปัจจัยที่สำคัญข้างต้นมีส่วนในการพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ในทุกขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาหาข้อเท็จจริง (Fact-Finding) เป็นการสำรวจและค้นหาเกี่ยวกับข้อมูลจำนวน ประเภทคนพิการ แหล่งที่อยู่อาศัย และผู้ดูแลคนพิการ ซึ่งในขั้นตอนนี้ใช้ในเรื่องของเครือข่ายทางสังคมของสหวิชาชีพในพื้นที่ค้นหาเชิงรุกเพื่อให้ทราบข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจของปัญหาและความต้องการของคนพิการในพื้นที่เบื้องต้น

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์และวินิจฉัยปัญหา (Problem analysis and diagnosis) เป็นการใช้ทุนทางสังคมในลักษณะเครือข่ายทางสังคม กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชน โดยเป็นการการคัดกรอง การวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาในการจัดลำดับปัญหาและความต้องการของคนพิการเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตรงกับความต้องการในแต่ละประเภทของคนพิการ

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการทำงานร่วมกัน (Collaboration Planning) เป็นขั้นตอนเป็นการใช้ทุนทางสังคมในลักษณะเครือข่ายทางสังคม กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนที่เข้ามาในเรื่องของการ

ประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อวางแผนการจัดกิจกรรมและการบริการให้กับคนพิการโดยแต่ละหน่วยงานก็มีบทบาทที่รับผิดชอบที่แตกต่างกันบนพื้นฐานความชำนาญการและภารกิจของหน่วยงานผ่านเวทีประชาคม และเวทีชาวบ้านในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 การดำเนินงาน (Operation) ในแต่ละหน่วยงานของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนจะมีการดำเนินงานกิจกรรม หรือโครงการตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายภายใต้การดำเนินงานภายใต้ความเชื่อมั่นกันทางสังคม ของกลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการอย่างบูรณาการภายใต้กลุ่มสหวิชาชีพชุมชน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลปลักแรด เทศบาลตำบลปลักแรด และกองทุนสวัสดิการชุมชนปลักแรด ทั้งในเรื่องสุขภาพ (Health) การศึกษา (Education) ความเป็นอยู่ (Livelihood) การเสริมพลัง(Empowerment) สังคม (Social) และอาชีพ (Occupation)

และขั้นตอนที่ 5 การติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) การใช้บทบาททุนทางสังคมในลักษณะของ เครือข่ายทางสังคม กระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคม และความเชื่อมั่นกันทางสังคม ของกลุ่มสหวิชาชีพในเรื่องของเยี่ยมบ้านติดตามปัญหา ให้กำลังใจ ความก้าวหน้าในการฟื้นฟู การฝึกทักษะ การแนะนำผู้ดูแลในครอบครัว การจัดทำรายงานบันทึกการเยี่ยมบ้านให้คำปรึกษาของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชน ได้แก่ แกนนำคนพิการ ผู้นำชุมชน (ผู้นำฝ่ายบริหาร/ผู้นำฝ่ายปกครอง) ครอบครัว แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล นักสาธารณสุข นักสังคมสงเคราะห์/นักพัฒนาสังคม) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครผู้ดูแลคนพิการ

และแนวทางการพัฒนาดำเนินงานของกลุ่มสหวิชาชีพในการพัฒนาคนพิการกลุ่มคนพิการซึ่งเป็นกลุ่มประชากรสำคัญที่ควรเฝ้าระวังเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นทั้งในแง่ของจำนวนและสัดส่วนในแต่ละพื้นที่ แต่ขณะที่ระบบการปฏิบัติงานในเครือข่ายด้านการทำงานก็ยังขาดศักยภาพในการดูแลดูแลคนพิการทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนในแต่ละพื้นที่ต่างๆทั้งในเขตพื้นที่ชนบท และเขตเมือง จึงจำเป็นต้องเร่งดำเนินการศึกษามาตรฐานการกำหนดกลไกและระบบการจัดการเพื่อเพิ่มศักยภาพและคุณภาพชีวิตคนพิการเพื่อให้ใช้ชีวิตประจำวันและสามารถช่วยเหลือตนเองให้ได้มากที่สุด กอปรกับในปัจจุบันหน่วยงานภาครัฐต่างๆทั้งในพื้นที่ชุมชนและภายนอกชุมชนที่ทำงานเกี่ยวกับคนพิการถึงแม้จะมีนโยบายที่ช่วยสนับสนุนในพื้นที่แต่ยังขาดการบูรณาการให้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มประชากรคนพิการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งส่วนขาดที่สำคัญในระบบการดูแลสำหรับคนพิการซึ่งอยู่ในรูปแบบการทำงาน “สหวิชาชีพชุมชน” ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนต่างๆ ในระบบดูแล ช่วยเหลือ และประสานส่งต่อสำหรับคนพิการยังมีน้อย และขาดแบบแผนการดูแลระยะยาวในทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของคนพิการ เนื่องจากในหน่วยงานภาครัฐยังมุ่งเน้นทำงานแยกส่วนกันในแบบต่าง

คนต่างทำกันอยู่ไม่มีการบูรณาการงานกัน ดังนั้นจึงต้องมีการนโยบายการพัฒนาการดำเนินงานของสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่โดยใช้ทุนทางสังคมเป็นฐาน โดยเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายทั้งในระดับท้องถิ่นเพื่อสร้างเครือข่ายการปฏิบัติงานของสหวิชาชีพชุมชนที่มีทักษะและความรู้ในการช่วยเหลือและทำงานกับคนพิการทั้งในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของคนพิการ การทำงานเชิงรุกและเชิงรับของเครือข่ายทางสังคมเชิงพื้นที่ การพัฒนาทักษะและการดูแลช่วยเหลือคนพิการ และการสร้างบทบาทของเครือข่ายด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการของสหวิชาชีพชุมชนเพื่อปฏิบัติงานการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็งของกลุ่มสหวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่องในพื้นที่บริบทต่างๆ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากภาคสนามที่มีการวิเคราะห์เชิงลึกจากกรณีศึกษาในบริบทชุมชนไทยและได้พบองค์ประกอบที่สำคัญและปัจจัยความสำเร็จที่มีความสำคัญในการพัฒนากลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนอื่นๆ รวมถึงข้อเสนอแนะที่สำคัญต่อการกำหนดกรอบการขับเคลื่อนการพัฒนากลุ่มสหวิชาชีพเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่ในระดับกลุ่มและชุมชนต่อไป ได้แก่

1. การพัฒนาของสหวิชาชีพชุมชนเพื่อพัฒนาศักยภาพคนพิการเชิงพื้นที่จะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนทางสังคม เพราะลักษณะของแต่ละชุมชนมีจุดเด่นจุดด้อยของทุนทางสังคมที่แตกต่างกันไปเพื่อให้เกิดนำทุนมาใช้ในการดำเนินงานของกลุ่มมีประสิทธิภาพ

2. กลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในระดับชุมชนต้องมีเวทีและพื้นที่ ได้แก่ เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชาวบ้าน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมและเป็นพื้นที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นพบปะพูดคุย ระดมความคิดเห็นเพื่อกระตุ้นให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. กลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในระดับชุมชนต้องมีการพัฒนาเครือข่ายเรียนรู้ของชุมชนและระหว่างชุมชนโดยการสร้างเครือข่ายภายในการทำงานเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและมีความเข้มแข็งของกลุ่มมากขึ้น

4. กลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในระดับชุมชนต้องมีการสร้างผู้นำและแกนนำในการสืบทอดและขับเคลื่อนเพื่อปลูกฝังในการทำงานกับคนพิการต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาครั้งนี้ได้ผลการศึกษาเพื่อเป็นข้อเรียนรู้และข้อเสนอแนะในการพัฒนาชุมชนอื่นๆได้แต่อาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องบริบทของชุมชนเป็นเขตชนบท ดังนั้นการศึกษาต้องให้ความสำคัญในการศึกษาทั้งในเขตชนบท เขตกึ่งเมืองกึ่งชนบท และเขตเมือง ดังนี้

1.ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบทุนทางสังคมกับการพัฒนากลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในหลายๆพื้นที่เพื่อจะได้เห็นภาพการใช้ประโยชน์จากทุนทางสังคมของชุมชนในหลากหลายรูปแบบภายใต้บริบทของชุมชนทั้งในเขตชนบท เขตกึ่งเมืองกึ่งชนบท และเขตเมืองที่แตกต่างกัน

2.ควรทำการศึกษาทุนทางสังคมที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มสหวิชาชีพชุมชนในบริบทของพื้นที่เกิดจากชุมชนกับหน่วยงานภายนอกเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการนำทุนทางสังคมมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการทำงานของชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2562). *คู่มือการปฏิบัติงานเครือข่ายด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2543). *ทุนทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.
- สุวรรณิ คำมั่น และสุจิตราภรณ์ นาคะลักษณ์. (2546). *ทุนทางสังคมกับการเพิ่มความมั่นคงของมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2546 เรื่องความมั่นคงของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). *อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities-CRPD)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2555). *สำรวจความพิการ พ.ศ. 2555 (The 2012 Disability Survey, สืบค้น 23 กุมภาพันธ์ 2556, จาก www.nso.go.th.*
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2559). *ทุนทางสังคมกับการพัฒนาเมือง*. นนทบุรี: มูลนิธิสถาบันสร้างสรรค์ปัญญาสาธารณะ.
- อัมมาร สยามวาลา. (2544). *ทุนทางสังคมกับความยากจน*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2544 เรื่องยุทธศาสตร์จัดปัญหาความยากจน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์:
กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
Investment Decision-Making in the Stock Market for Baby Boomer
Generation: The Service Industry Officially Listed Companies on the
Stock Exchange of Thailand

วลัยลักษณ์ พันธุ์¹ ขจรอรุณ พงศ์วิริทธิ์ธร² พรพรรณ สีเทียน³

สุภาภรณ์ บุญทองเถิง⁴ วาทีนี พรหมทอง⁵

Walailuck Panturee, Kajornatthapol Pongwiritthon, Phonphan Sithian,

Supaporn Boonthonhtherng, Watinee Promthong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุน: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คนรุ่นเบบี้บูมเมอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1946 – 1964 (พ.ศ. 2489 – 2507) จำนวน 5 เขต ได้แก่ เขตวัฒนา เขตปทุมวัน เขตห้วยขวาง เขตจตุจักร และเขตราชบุรีบูรณะ โดยไม่ทราบกลุ่มจำนวนประชากร ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างเพื่อมาเป็นตัวแทนในการศึกษาแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติบรรยาย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบ ค่าที่ ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยภาพรวมระดับการตัดสินใจลงทุน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ด้านสังคมและการเมือง ด้านทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ย

Received: 2021-04-17 Revised: 2021-05-17 Accepted: 2021-05-19

¹ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College.

Corresponding Author e-mail: tok2029@gmail.com

^{2 3 4 5} คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern

College

ต่อเดือน อาชีพ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ไม่แตกต่างกัน มีอย่างนัยสำคัญที่ 0.05

คำสำคัญ (Keywords): การตัดสินใจ; ลงทุน; อุตสาหกรรมบริการ; เบบี้บูมเมอร์

Abstract

This research is a descriptive research with the objectives to study the investment decision-making on the Stock Exchange and the personal factors of the baby boomer generation that influencing the investment decision: the service industry officially listed companies on the Stock Exchange of Thailand. The population and sample were the baby boomers in Bangkok who were born between 1946-1964 in 5 districts, which are Wattana District, Phayathai District, Huay Kwang District, Chatuchak District and Rat Burana District without knowing the total of the population group by using the non-probability sampling method to select the sample group and using the quota sampling method to get the quota of 400 total samples. The research tools were a checklist questionnaire and a 5-level rating scale. While the quantitative data were analyzed by the descriptive statistic, frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. The results of the research showed that the level of the opinion on the investment decision-making in the stock market for baby boomer generation: the service industry officially listed companies on the Stock Exchange of Thailand in overall of the investment decision level was at a high level. Once considering each aspect in descending order, it was found out that the investment decision levels were at high levels for all aspect as follows: securities aspect, stock market aspect, social and political aspect, economic aspect and the other uncertain aspect. The test compared the characteristics of the respondents which were different in terms of the gender, age, marital status, education level, average monthly income and occupation showed an average level about the investment decision-making in the Stock Exchange of Thailand with no difference at the statistical significance of 0.05.

Keywords: Decision; Investment; Service Industry; Baby Boomer

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรทั่วโลกมีผลให้ประชากรผู้สูงอายุมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็นผลอันเนื่องมาจากการพัฒนาการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก สามารถทำให้มนุษย์มีอายุเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้น ซึ่งประเทศไทยก็มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง

โครงสร้างประชากรเป็นไปตามกระแสการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกาศใช้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ที่ได้กำหนดสิทธิผู้สูงอายุ จะต้องได้รับตามกฎหมาย เช่น การบริการทางการแพทย์ การบริการทางการศึกษา การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางสังคมและการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ภารกิจต่าง ๆ ข้างต้น เช่น การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การจัดงานศพตามประเพณี และสถานสงเคราะห์คนชรา การดำเนินการเพื่อการคุ้มครอง ส่งเสริม สนับสนุนผู้สูงอายุ ให้ส่วนราชการทั้งส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรัฐวิสาหกิจเป็นผู้ดำเนินการจะต้องคำนึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากนี้ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545-2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552 กำหนดให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งตนเองได้และมีหลักประกันที่มั่นคง โดยให้หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในภารกิจด้านผู้สูงอายุ โดยกำหนดยุทธศาสตร์และแผนการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุไว้ทั้งสิ้น 5 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ 3) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และ 5) ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนาและเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ปัจจุบัน ผู้สูงอายุกลายเป็นกลุ่มประชากรที่มีสัดส่วนสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในหลายประเทศ โดยในปี 2013 สัดส่วนของผู้สูงอายุต่อประชากรในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วอยู่ที่ ร้อยละ 23 หรือประมาณ 240 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 17 ในปี 1990 นั้นหมายถึงกลุ่มผู้บริโภครายสูงวัยที่จะมีขนาดใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ และมีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายด้านอุปโภคบริโภคในอนาคต ทั้งนี้ ในปี 2013 ขนาดของเม็ดเงินใช้จ่ายของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีมูลค่าประมาณ 1.1 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ^๖ หรือกว่าร้อยละ 15 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลก และคาดว่าจะขยายตัวเป็น 1.7 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ^๗ ภายในปี 2020 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6 ต่อปี (MICE Intelligence Center, 2562) โดยปัจจุบันการลงทุนในหุ้นได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับอย่างมากทั้งในวัยเกษียณ วัยทำงาน และวัยเรียนที่มีเงินออมและประสงค์จะบริหารเงินออมของตนให้มีความมั่นคง และมีอิสรภาพทางการเงินในระยะยาวแทนการฝากเงินไว้กับธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินต่าง ๆ เพื่อรับผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยเงินฝากที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และไม่สามารถจูงใจผู้ที่มีเงินออมได้ ตามหลักเศรษฐศาสตร์ในสังคมทุนเสรีนิยม ประกอบด้วยบุคคลและครอบครัว ซึ่งเป็นผู้บริโภคฝ่ายหนึ่งกับธุรกิจซึ่งเป็นผู้ผลิตอีกฝ่ายหนึ่ง บุคคลทั้งสองฝ่ายต่างมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ผู้บริโภคเป็นผู้ซื้อสินค้าและบริการจากผู้ผลิตหรือผู้ขาย สินค้าและบริการจะเคลื่อนจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค ขณะเดียวกัน ผู้บริโภคจะจ่ายเงินให้กับผู้ผลิตเป็นค่าสินค้าและบริการ ส่วนสถานที่สำหรับทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ ได้แก่ แรงงานและเงินทุน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้จากผู้บริโภค ผู้บริโภคจะบริการด้านแรงงานและเงินทุนให้ผู้ผลิต และผู้ผลิตจะจ่ายค่าแรงเป็นเงินเดือน ค่าเช่า เงินปันผล

ดอกเบี้ย และอื่นๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสัญญาที่ได้ตกลงกันระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคครึ่งหนึ่งเป็นรูปวงจรวงจรการลงทุนมีส่วนประกอบดังนี้ 1. ค่าครองชีพผู้บริโภค 2. รายได้ของผู้บริโภค 3. รายรับของธุรกิจ 4. ต้นทุนการผลิต (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2559) การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนของประเทศไทย การออมเงินและการลงทุนต่างกันที่การออมเงินจะเป็นการออมเงินที่ได้จากการประกอบอาชีพ โดยเงินที่เหลือจากการประกอบอาชีพ (รายรับ-รายจ่าย) จะถูกค่อย ๆ เก็บเงินไว้ในสินทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ ได้แก่ การฝากเงินสถาบันการเงิน โดยได้รับดอกเบี้ยเป็นผลตอบแทนจากการฝากเงิน ในขณะที่การลงทุนจะเป็นการนำเงินออมไปต่อยอดลงทุนสินทรัพย์ ซึ่งได้รับผลตอบแทนเป็นเงินปันผลที่เพิ่มมากขึ้น และมีความเสี่ยงสูงขึ้น โดยปกติจะแบ่งวัตถุประสงค์การลงทุนออกได้เป็น 3 ข้อ หลัก ๆ คือ ข้อที่หนึ่งเพื่อสำรองสภาพคล่อง จะเป็นการลงทุนระยะสั้น โดยอาจจะมีการใช้เงินภายใน 1 ปี ปกติคนเราควรมีเงินสำรองอย่างน้อย 3-6 เดือน ของค่าใช้จ่ายเฉลี่ย มีควรลงทุนในสินทรัพย์สินที่มีความเสี่ยงมากเกินไปเพราะอาจจะทำให้ประสบปัญหาการขาดทุนได้ในยามที่จำเป็นต้องขายสินทรัพย์นั้น เพราะต้องการเงินมาใช้ ควรลงทุนในสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงและราคาไม่ค่อยผันผวน เพื่อนำมาใช้จ่ายกรณีฉุกเฉินได้ แต่ก็ไม่ควรลงทุนในรูปแบบนี้มากเกินไป เพราะมีโอกาสได้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ (สวภพ ชัชวาลย์ และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์, 2563) ดังนั้นควรมีการพิจารณาการลงทุน ซึ่งการลงทุนแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ 1. การลงทุนเพื่อการบริโภค คือการลงทุนเพื่อการขายสินทรัพย์ถาวร เป็นการลงทุนที่ไม่หวังผลกำไร แต่ต้องการความพอใจแค่นั้น 2. ประเภทการลงทุนในธุรกิจ เป็นการซื้อสินทรัพย์เพื่อประกอบธุรกิจน้อยที่สุด เป้าหมายในการลงทุนของธุรกิจคือ กำไร และกำไรจะเป็นตัวดึงดูดทำให้ผู้ลงทุนนำเงินมาลงทุนมากขึ้น และ 3. การลงทุนในหลักทรัพย์ ในรูปของหลักทรัพย์เป็นพันธบัตร หุ้นกู้หรือหุ้นทุน การลงทุนประเภทนี้เป็นการลงทุนทางอ้อม ต่างจากการลงทุนในธุรกิจ เพราะผู้ลงทุนไม่ต้องประกอบธุรกิจ เป็นการลงทุนที่ผู้ลงทุนจะนำเงินที่ออมได้ ไปซื้อหลักทรัพย์ที่จะลงทุนผลตอบแทนที่ได้เป็นดอกเบี้ยหรือเป็นเงินปันผลแต่ประเภทของหลักทรัพย์ (จิรัตน์ สังข์แก้ว, 2544) และปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายการลงทุนได้แก่ อายุของผู้ลงทุน การมีครอบครัวและความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว สุขภาพของผู้ลงทุน นิสัยส่วนตัวของผู้ลงทุน ความสนใจในการลงทุนและความจำเป็นของผู้ลงทุน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อขายหุ้นของนักลงทุนได้แก่ 1. ด้านเศรษฐกิจ 2. ด้านภาวะหลักทรัพย์ 3. ด้านแหล่งข้อมูล ซึ่งการลดความเสี่ยงให้กับผู้ลงทุน ทำให้มีการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทยให้เป็นไปตามหลักการที่ดี และล่าสุดได้มีการปรับปรุงหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีสำหรับบริษัทจดทะเบียนไทยตั้งแต่ปี 2549 ซึ่งเป็นการนำข้อพึงปฏิบัติจากหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ ที่ได้มีการประกาศใช้เมื่อเดือนมีนาคม 2545 มาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม เพื่อให้เทียบเคียงกับหลักการกำกับดูแลกิจการขององค์การความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) และข้อเสนอแนะของธนาคารโลก รวมทั้งมีการติดตามผลการพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทยอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยจัดให้มีโครงการสำรวจและรายงานผลการสำรวจการกำกับดูแลกิจการของ

บริษัทจดทะเบียนไทย (สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย, 2559) ซึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีการบริหารจัดการเพื่อการขับเคลื่อนมูลค่าเพิ่มแก่กิจการนั้น จึงต้องมีการว่าจ้างให้บุคคลภายนอกเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แทนตนและเชื่อว่าบุคลากรทุกคนในกิจการย่อมมีแรงผลักดันหรือมีส่วนในการที่จะทำให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างแนวทางปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการปฏิบัติงานของบริษัท พบว่า หากการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการดีขึ้นไปด้วยนั้นส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของบริษัทที่ดีขึ้น จากหลักฐานเชิงประจักษ์เกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างแนวทางปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีกับผลการปฏิบัติงานของบริษัท หากการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการของบริษัทมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการดีขึ้นไปด้วยนั้นส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของบริษัทที่ดีขึ้นตามไปด้วยซึ่งวัดได้จากมุมมองของอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) ในทางตรงกันข้ามหากบริษัทมีแนวโน้มของการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ลดลง และมีคะแนนการกำกับดูแลกิจการในระดับที่ลดลงจะส่งผลกระทบต่อผลประกอบการด้านลบไปด้วยเช่นกัน (Lama, 2012) จึงทำให้ผู้ลงทุนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น

จากบริบทที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นแรงบันดาลใจให้คณะผู้วิจัยศึกษาการลงทุนของบุคคลทั่วไปในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อให้แนวทางการจัดการด้านการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและรู้เท่าทันอนาคต ซึ่งนักลงทุนสามารถตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้อย่างมีอาชีพ มีเป้าหมายและประสบความสำเร็จจากการการลงทุนรวมถึงสามารถนำไปประยุกต์กับการลงทุนอื่นๆ ที่ในลักษณะเช่นเดียวกันให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1.1 เพื่อศึกษาการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุน: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยออกแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการสำรวจ (Survey Research) ซึ่งการวิจัยเชิงพรรณนา โดยคณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ

นักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทุน ได้แก่ 1. ด้านเศรษฐกิจ 2. ด้านสังคมและการเมือง 3. ด้านอื่นๆ ที่มีความไม่แน่นอน 4. ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ 5. ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ด้านพฤติกรรมการลงทุน ได้แก่ 1. ระยะเวลาในการลงทุน 2. บริษัทหลักทรัพย์ที่ใช้บริการ 3. ปริมาณเงินที่ใช้ลงทุน 4. ที่มาของเงินทุน และซึ่งการวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คนรุ่นเบบี้บูมเมอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คนรุ่นเบบี้บูมเมอร์ เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1946 – 1964 (พ.ศ. 2489 – 2507) โดยเน้นผู้ที่พักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 เขต ได้แก่ เขตวัฒนา เขตปทุมธานี เขตห้วยขวาง เขตจตุจักร และเขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งเป็นเขตย่านธุรกิจที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร โดยไม่ทราบกลุ่มจำนวนประชากร ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างเพื่อมาเป็นตัวแทนในการศึกษาแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling Technique) จำนวน 400 รายและนำมาและแบ่งสัดส่วนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันของหน่วยทำงานที่เป็นพนักงานบริษัทในเขตกรุงเทพมหานครเขตละเท่า ๆ กัน จำนวน 80 ราย แล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละเขต โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เนื่องจากข้อมูลกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ให้ข้อมูลการตอบที่มีความสำคัญและต้องให้ผู้ตอบสมัครใจในการให้ข้อมูลแบบสอบถามการสมัครใจในการให้ข้อมูลของการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการแบบตัวเลือก (Checklist) แบ่งได้ 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการลงทุน ได้แก่ ระยะเวลาในการลงทุน บริษัทหลักทรัพย์ที่ใช้บริการ ปริมาณเงินที่ใช้ลงทุน ที่มาของเงินทุน และส่วนที่ 3 ข้อมูลการตัดสินใจลงทุน ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและการเมือง ด้านอื่นๆ ที่มีความไม่แน่นอน ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ และด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนมีลักษณะเป็นแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับของลิเคิร์ธ (Likert's rating scale) 5 ระดับ คือการตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับคะแนน 5 จนไปถึงการตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด ระดับคะแนน 1 และแปลความตามหลักการแบ่งอันตรภาคชั้น (Class Interval) ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 แสดงว่า การตัดสินใจอยู่ในระดับมากที่สุดจนไปถึงค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง การตัดสินใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.86 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้ (Kajornatthapol et al., 2020)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกำหนดสถิติที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางสถิติเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการบรรยายลักษณะของส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ในรูปแบบของผู้วิจัยนำมาใช้เพื่อการอธิบายถึงคุณสมบัติหรือลักษณะของการแจกแจงข้อมูลตัวแปร ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) สมมติฐานวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยการแจกแจงแบบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยนี้ จำนวน 400 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 มีช่วงอายุ 40-59 ปี จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00 สถานภาพสมรส จำนวน 242 คิดเป็นร้อยละ 60.50 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.25 รายได้มากกว่า 50,001 ขึ้นไป จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.32 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 50.75 ประสบการณ์การลงทุน 4-5 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50

การวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมการลงทุน พบว่า ในการลงทุนมากกว่า 1 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 กลุ่มทรัพยากร จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.25 ใช้บริการบริษัทหลักทรัพย์ บัวหลวง จำกัด (มหาชน) จำนวน 139 คิดเป็นร้อยละ 34.75 ใช้วิธีการส่งคำสั่งผ่านอินเทอร์เน็ต จำนวน 364 คน คิดเป็นร้อยละ 91.00 วิธีการชำระเงินของนักลงทุนใช้บัญชีเงินสด จำนวน 375 คน คิดเป็นร้อยละ 93.75 สถานที่ลงทุนของนักลงทุนเลือกศูนย์การลงทุนจำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 เงินลงทุนของนักลงทุน จำนวนน้อยกว่า 50,000 บาท จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 ที่มาของเงินทุนของนักลงทุนใช้เงินออม จำนวน 381 คน คิดเป็นร้อยละ 95.25 บุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อขายหุ้นของนักลงทุนคือการเชื่อกันเอง จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 78.75 แหล่งศึกษาข้อมูลของนักลงทุน ศึกษาทางอินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50 การถือครองหลักทรัพย์ จำนวน 3-5 ตัว จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53.00

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยภาพรวมระดับการตัดสินใจลงทุน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.79) ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ($\bar{X}=4.15$, S.D.= 0.62) ด้านสังคมและการเมือง ($\bar{X}=4.11$, S.D.= 0.81) ด้านทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.72) และด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน ($\bar{X}=4.03$, S.D.= 0.78) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยภาพรวม

การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับ กลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ตัดสินใจ ลงทุน
1. ด้านทางเศรษฐกิจ	4.10	0.72	มาก
1. สภาพคล่องทางเศรษฐกิจ	4.19	0.48	มาก
2. อัตราดอกเบี้ย	4.02	0.72	มาก
3. อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ	4.12	0.74	มาก
4. การผลิตและความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ	4.02	0.80	มาก
5. ภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า	3.98	0.86	มาก
6. อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ	4.24	0.70	มากที่สุด
2. ด้านสังคมและการเมือง	4.11	0.81	มาก
1. การกำหนดอัตราภาษี	4.12	0.79	มาก
2. การส่งเสริมการลงทุน	3.98	0.84	มาก
3. การเปิดตลาดกับต่างประเทศ	4.21	0.80	มากที่สุด
3. ด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน	4.03	0.78	มาก
1. ภัยธรรมชาติรุนแรง	4.00	0.78	มาก
2. การก่อการร้าย	4.10	0.80	มาก
3. โรคติดต่อร้ายแรง	3.98	0.75	มาก
4. ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์	4.15	0.62	มาก
1. ข่าวลือ	3.98	0.82	มาก
2. กฎระเบียบที่เข้มงวดหรือหย่อนยานเกินไป	4.21	0.86	มากที่สุด
3. อัตรากำไรจากการดำเนินงานหรือดอกเบี้ยที่ไม่เอื้อต่อผู้ลงทุน	4.25	0.79	มากที่สุด
5. ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์	4.38	0.79	มากที่สุด
1. ผลกำไรของบริษัท	4.52	0.74	มากที่สุด

การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับ กลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การ ตัดสินใจ ลงทุน
2. ฐานะการเงิน	4.35	0.76	มากที่สุด
3. การประกาศเพิ่มทุน	4.28	0.77	มากที่สุด
4. ข่าวเกี่ยวกับผู้บริหาร	4.35	0.87	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.17	0.74	มาก

การวิเคราะห์การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.72) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ($\bar{X}=4.24$, S.D.= 0.70) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพคล่องทางเศรษฐกิจ ($\bar{X}=4.19$, S.D.= 0.48) และอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ($\bar{X}=4.12$, S.D.= 0.74) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก

2. ด้านสังคมและการเมือง ($\bar{X}=4.11$, S.D.= 0.81) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การเปิดตลาดกับต่างประเทศ ($\bar{X}= 4.21$, S.D.=0.80) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการกำหนดอัตราภาษี ($\bar{X}= 4.12$, S.D.=0.79) และการส่งเสริมการลงทุน ($\bar{X}= 3.98$, S.D.=0.84) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก

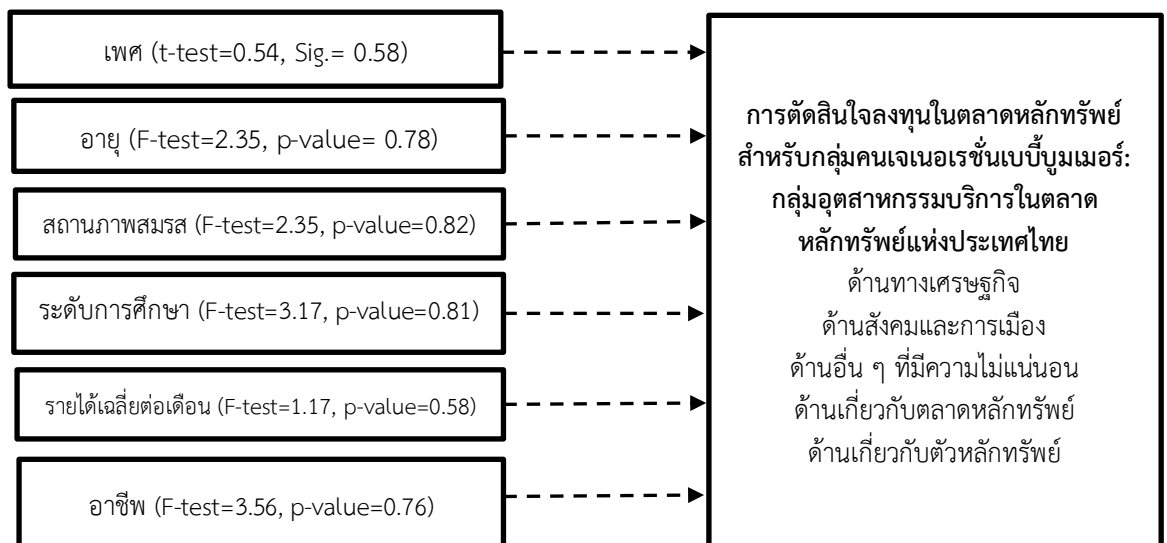
3. ด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน ($\bar{X}=4.03$, S.D.= 0.78) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การก่อการร้าย ($\bar{X}=4.10$, S.D.=0.80) ภัยธรรมชาติรุนแรง ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.78) และโรคติดต่อร้ายแรง ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.75) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก

4. ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ($\bar{X}=4.15$, S.D.= 0.62) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อัตรากำไรจากการดำเนินงานหรือดอกเบี้ยที่ไม่เอื้อต่อผู้ลงทุน ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.79) กฎระเบียบที่เข้มงวด หรือหย่อนยานเกินไป ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.86) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข่าวลือ ($\bar{X}=3.98$, S.D.=0.82) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก

5. ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ($\bar{X}=4.38$, S.D.= 0.79) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผลกำไรของบริษัท ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.74) ฐานะการเงิน ($\bar{X}=$

4.35, S.D.=0.76) และข่าวเกี่ยวกับผู้บริหาร ($\bar{X}$ =4.35, S.D.=0.87) ระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมากที่สุด

การทดสอบการเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ไม่แตกต่างกัน มีอย่างนัยสำคัญที่ 0.05 ดังภาพที่ 1

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.)

—————> หมายถึง มีความแตกต่างกัน, - - - - -> หมายถึง ไม่แตกต่างกัน

ภาพที่ 1 การสรุปผลสมมติฐานการวิจัย

ที่มา: คณะผู้วิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีประเด็นที่สามารถมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเนอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยภาพรวมระดับการตัดสินใจลงทุน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ด้าน

เกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ด้านสังคมและการเมือง ด้านทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ PhanThiXiem Thanh, (2021) ที่ได้ศึกษาปัจจัยในการลงทุนและการตัดสินใจลงทุนในหุ้นและอนุพันธ์ของนักลงทุนบริษัทหลักทรัพย์กู้ยืม “PHS” เวียดนามพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การวัดความเพียงพอของข้อมูลการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีเกเซอร์เมเยอร์-โอล์กิน (Kaiser Meyer Olkin Measure of Sampling Adequacy) มีค่าเท่ากับ 0.826 นอกจากนี้ยังพบว่าข้อมูลทั้งหมดสามารถสกัดองค์ประกอบได้เป็น 11 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบดังกล่าวสามารถอธิบายถึงความแปรปรวนได้ร้อยละ 66.080 ปัจจัยที่มีค่า Total Eigen Value และอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือ ด้านผลตอบแทนในการลงทุน (20.726) รองลงมาเป็นปัจจัยด้านที่มาของการลงทุน (8.786) ด้านภาพลักษณ์ของบริษัท (6.496) ด้านเป้าหมายในการลงทุน (5.191) ด้านข้อมูลมหภาค (4.415) ด้านข้อมูลทางบัญชี (3.904) ด้านภาวะการแข่งขัน (3.696) ด้านความเชื่อมั่น (3.588) ด้านข้อมูลพื้นฐาน (3.252) ด้านภาวะทางเศรษฐกิจ (3.023) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่า (Total Eigen Value) และอธิบายความแปรปรวนน้อยที่สุด คือ ด้านข้อมูลข่าวสาร (3.003) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสันต์ สันติประดิษฐ์กุล, (2561) ที่ได้ศึกษา การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของนักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้พบว่า การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ของนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหงโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ในทุกด้านระดับการตัดสินใจลงทุนอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านเกี่ยวกับตัวหลักทรัพย์ ด้านเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ ด้านสังคมและการเมือง ด้านทางเศรษฐกิจ และด้านอื่น ๆ ที่มีความไม่แน่นอน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Churaivan Rinthaphol and Vichit Uon, (2020) ที่พบว่า กระบวนการตัดสินใจมีอิทธิพลต่อผลการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ด้านการลงทุนของนักลงทุน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อนักลงทุนนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติและต้องการให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น นักลงทุนควรกำหนดตารางเวลาการดำเนินงาน งบประมาณ และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ ควรมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน และจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่จะช่วยให้การตัดสินใจเป็นที่ยอมรับ นอกจากนี้นักลงทุนควรกำหนดระเบียบวิธี กฎ และนโยบาย ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การปฏิบัติการลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Oriana-Helena (2014) ที่พบว่า การนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติเป็นการดำเนินการปฏิบัติ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลของการตัดสินใจสามารถแสดงถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการลงทุนครั้งๆ ได้ เช่นเดียวกับที่ Jalal-Karim (2013) ได้กล่าวไว้ว่าการตัดสินใจไปปฏิบัติเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเพราะนำไปสู่ผลของการดำเนินงานต่อไป

2. การเปรียบเทียบลักษณะสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันทางด้าน เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ มีระดับค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ไม่แตกต่างกัน มีอย่างนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่ง

สอดคล้องกับ PhanThiXiem Thanh, (2021) ที่ได้พบว่า การเปรียบเทียบสภาพทั่วไปในการลงทุน และการตัดสินใจลงทุนในหุ้นและอนุพันธ์ของนักลงทุนบริษัทหลักทรัพย์อยู่ “PHS” เวียดนาม จำแนกตามกลุ่มอาชีพ กลุ่มประเภทกิจการ กลุ่มวิธีการส่งคำสั่งซื้อและกลุ่มประเภทตราสารพบว่า แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ประกอบด้วย 1) ปฏิสัมพันธ์กลุ่มอาชีพมีปฏิสัมพันธ์ต่อปัจจัยในการลงทุนและการตัดสินใจลงทุนในหุ้น และอนุพันธ์ของนักลงทุนบริษัทหลักทรัพย์อยู่ “PHS” เวียดนาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ด้านภาพลักษณ์และภาวะการแข่งขัน รองลงมาเป็นด้านข้อมูลระดับมหภาคและภาวะเศรษฐกิจและด้านข้อมูลพื้นฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ศรีนวล (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการลงทุนและแรงจูงใจในการลงทุน ที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ออาชีพต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจลงทุนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ปฏิสัมพันธ์กลุ่มประเภทกิจการแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 3 ปัจจัย ด้านภาพลักษณ์และภาวะการแข่งขัน รองลงมาเป็นด้านข้อมูลทางบัญชีและด้านข้อมูลระดับมหภาคและภาวะทางเศรษฐกิจ 3) ปฏิสัมพันธ์กลุ่มวิธีการส่งคำสั่งซื้อแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 2 ปัจจัย ด้านข้อมูลทางบัญชีและด้านข้อมูลพื้นฐาน 4) ปฏิสัมพันธ์กลุ่มประเภทตราสารที่ลงทุนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จำนวน 2 ปัจจัย ด้านข้อมูลทางบัญชี และด้านข้อมูลพื้นฐานตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ในเชิงวิชาการที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับกลุ่มคนเจนเอเรชั่นเบบี้บูมเมอร์: กลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมุ่งเน้นดังนี้

1.1 การพัฒนาด้านการให้บริการสำหรับนักลงทุนเข้ามาทำการซื้อขายหลักทรัพย์ให้เหมาะสมกับการลงทุนเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนที่เหมาะสม

1.2 การให้ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยง การลงทุน กลยุทธ์ของการลงทุนที่ประสบความสำเร็จสำหรับนักลงทุน

1.3 การพัฒนาด้านพฤติกรรมการลงทุน สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานข้อมูลในการตอบสนองความต้องการของนักลงทุนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรทำต่อไปในอนาคตได้แก่ ควรศึกษานักลงทุนในเขตอื่นๆ ที่มีบริบทต่างกัน เพื่อการศึกษาเพิ่มเติมผลิตภัณฑ์การเงินที่มีความหลากหลายและความรู้พื้นฐาน เพื่อให้ทราบปัจจัยในการบริหารและพัฒนาประสิทธิภาพในสภาวะการณ์การเงินในสภาวะการณ์ต่างๆ ให้เกิดผลตอบแทนจากการลงทุนสูงสุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กนกวรรณ ศรีนวล. (2558). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการลงทุน และแรงจูงใจในการลงทุนที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- คมสันต์ สันติประดิษฐ์กุล. (2561). การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของนักศึกษาปริญญาโทมหาวิทยาลัยรามคำแหง. สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จิรัตน์ สังข์แก้ว. (2544). *รู้วิเคราะห์เจาะเรื่องหุ้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- สวภาพ ชัชวาลย์ และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์. (2563). การตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์สำหรับบุคคลทั่วไป. *วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 18(2), 137-144.
- สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย. (2559). รายงานการกำกับดูแลกิจการของบริษัทจดทะเบียนไทย (*Corporate Governance Report of Thai Listed Companies 201*). สืบค้น 11 ธันวาคม 2563, จาก <http://www.thai-iod.com/>.
- Churaivan Rinthaphol and Vichit Uon, (2020). Strategic decision making in investment of investors in stock exchange of Thailand. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences*. 19(2), 49-62.
- Jalal-Karim, A. (2013). Evaluating the impact of information security on enhancing the business decision-making process. *World Journal of Entrepreneurship Management and Sustainable Development*. 9(1), 55 – 64.
- Kajornatthapol Pongwiritthon, Salinee Chaiwattanaporn, Sikarnmanee Syers, Pakphum Pakvipas, Sutheemon Chongesiroj. (2020). Development Guidelines of Transformational Leadership of the School Administrator of Schools in Special Economic Zone: Chiang Rai. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*. 6(6), 1-15.
- Lama, T. (2012). Empirical evidence on the link between compliance with Governance of best practice and firms' operating results. *Australasian Accounting Business and Finance Journal*. 6(5), 63-80.
- MICE Intelligence Center. (2562). *ประชากรสูงวัยและแนวโน้มในอนาคต*. สืบค้น 28 มกราคม 2563, จาก <https://intelligence.busesseventsthailand.com/th/insight/aging-trends-01-th>.

-
- Oriana-Helena Negulescu. (2014). Using a decision-making process model in strategic management. *Review of General Management*. 19(1), 1-11
- PanThiXiem Thanh. (2021). Guidelines for Investment and the Decision to Invest in Stocks and Derivatives of Phu Hung Securities Corporation "PHS" in Vietnam. *NEU Academic and Research Journal*. 10(10), 49.78.

แนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพ วิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0

Approaches for Administration of Bachelor Degree Programs Responding to Electrical Engineering Skills in the 4.0 Labor Market Era

ปฏิภาณ เกิดลาภ¹ วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์²
Patiphan Kerdlap, Weerawat Utairat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตร (2) ศึกษาความต้องการแรงงานที่มีทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0 (3) ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้า กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จำนวน 44 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับของความต้อการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดลำดับความต้อการจำเป็นเกี่ยวกับกระบวนการผลิตกำลังคน (PNI_{modified} = 0.194) กระบวนการบริหารหลักสูตรด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (PNI_{modified} = 0.177) ด้านการนำหลักสูตรที่ออกแบบไว้นำไปจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.185) และด้านการวัดและการประเมินผล (PNI_{modified} = 0.191) 2) ความต้อการทักษะอาชีพในตลาดแรงงานยุค 4.0 ประกอบด้วย ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการบริหารจัดการตนเอง ทักษะความคิดริเริ่มที่ทำให้เกิดนวัตกรรม และทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ตามลำดับ 3) แนวทางในการบริหารหลักสูตรที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้ามี 16 แนวทาง ที่ครอบคลุมด้านการวางแผนการผลิตกำลังคน การนำแผนการผลิตกำลังคนไปปฏิบัติ การประเมินผลการปฏิบัติตามแผนการผลิตกำลังคน การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรที่ออกแบบไว้ไปจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

คำสำคัญ (Keywords): แนวทางการบริหารหลักสูตร; ทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้า; วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต; ตลาดแรงงานยุค 4.0

Received: 2021-04-23 Revised: 2021-05-05 Accepted: 2021-05-05

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Doctor of Education, Education Administration and Leadership for Change, Eastern Asia University. Corresponding Author e-mail: patiphan@eau.ac.th

² หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Doctor of Education, Education Administration and Leadership for Change, Eastern Asia University

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the current and desirable conditions of the administration of bachelor degree programs. 2) Study the needs of skills labor occupation of an electrical engineer in the labor market 4.0 and 3) study approaches for administration of bachelor degree programs responding to electrical engineer skills. The samples included 44 lecturers at bachelor of engineering program selected by purposive sampling. The tool used in this research included a questionnaire and interviews. The data were analyzed using descriptive statistics: frequency, percentage, mean and standard deviation. The priority needs were determined using Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}). The results showed that 1) The priority needs index of the workforce production process (PNI_{modified} = 0.194). Curriculum design and development process (PNI_{modified} = 0.177). Bringing the designed curriculum into teaching and learning (PNI_{modified} = 0.185). And measurement and evaluation (PNI_{modified} = 0.191). 2) The need for to electrical engineering skills in the 4.0 labor market era as follows: Higher-order thinking skills, Self-management, Communication, Teamwork, Technology and Digital Proficiency, and Innovative outcomes. 3) approaches for the management of graduate programs that meet 16 curriculum management approaches. Management approach consists of: manpower production planning, Implementing the manpower production plan, Evaluation of the performance of the workforce production plan, Curriculum design and development, Implementing the designed curriculum for teaching and learning, Measurement and evaluation.

Keywords: Approaches for Administration; Electrical Engineering Skills; Bachelor of Engineering; The 4.0 Labor Market Era

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันโลกเข้าสู่ยุคของการแข่งขันทำให้มหาวิทยาลัยต้องพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัยตอบโจทย์ตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างทักษะที่ตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน โดยการมุ่งเน้นทักษะพื้นฐานในการประกอบวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประเทศกำลังเดินทางเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านนโยบาย ประเทศไทยยุค 4.0 ทำให้เกิดความต้องการแรงงานที่มีทักษะเฉพาะด้านในการทำงาน กระบวนการบริหารหลักสูตรในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งจึงต้องมุ่งเน้นทักษะอาชีพให้ตรงกับความต้องการของนายจ้างด้วย ปัจจุบันแรงงานไทยมีการศึกษาสูงขึ้นแต่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ นอกจากนี้คุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษางานบางส่วนด้อยลงส่งผลให้ต้องไปทำงานต่ำกว่าวุฒิมากขึ้นเห็นได้จากสัดส่วนของคนจบปริญญาตรีขึ้นไปเข้าสู่

ตลาดแรงงานมากขึ้นแต่ผลิตภาพแรงงานโดยรวมกลับไม่เพิ่มขึ้น (เสาวณี จันทะพงษ์ และคณะ, 2558: 26) ซึ่งทำให้เกิดการว่างงานเพิ่มสูงขึ้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่างงานมากที่สุด 1.34 แสนคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ทั้งนี้อาจเกิดจากรูปแบบการศึกษาที่ทำให้แรงงานมีทักษะไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทำให้เกิดการว่างงานที่สูง การสอบแบบท่องจำเนื้อหาหรือท่องจำวิธีคำนวณเป็นการเรียนเพื่อสอบและการเรียนเพื่อเรียนต่อ หรือแม้แต่วิธีแบบการศึกษาที่มุ่งเน้นเฉพาะทฤษฎีหรือการเรียนในห้องเรียนก็ไม่สามารถมีส่วนช่วยในการพัฒนาขีดความสามารถที่จำเป็นสำหรับการจ้างงาน (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2559) ซึ่งการเติบโตของเทคโนโลยีตามนโยบายของรัฐบาลสู่ประเทศไทย 4.0 เป็นแรงจูงใจให้แรงงานในอนาคตต้องหาความรู้เพิ่มพูนทักษะและความชำนาญ เพื่อตอบสนองความต้องการในตลาดแรงงานผลสำรวจพบว่า นายจ้าง 62 % เห็นว่า แรงงานต้องมีทักษะในการแก้ไขปัญหา การมีทักษะด้านภาษา และการสื่อสารที่ดีมีความสำคัญมาก (ภูวดล โกมลรัตนเสถียร, 2561) ผู้จบสายวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ทำงานไม่ตรงกับสาขาที่ศึกษา (ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์, 2561) จากงานวิจัยความต้องการของตลาดแรงงานในประเทศไทยพบว่า มากกว่าร้อยละ 50 ของผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์เลือกที่จะไม่เป็นวิศวกร ทำให้ภาคธุรกิจขาดแคลนกำลังคนที่ตรงกับความต้องการอันนำมาสู่การลดลงของผลิตภาพแรงงานของประเทศ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2560) ปัญหาที่ต้องดำเนินการเร่งด่วนคือ ปัญหาของนักศึกษาที่มีทักษะอาชีพไม่เพียงพอในการทำงาน หากเริ่มดำเนินการช้าอาจไม่ทันกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต (ศิริวรรณ มุนินทรวงศ์, 2561) และประเด็นปัญหาของแรงงานไทยคือ (1) แรงงานไทยมีผลิตภาพแรงงานต่ำ โดยจัดอยู่ในอันดับที่ 56 จากทั้งหมด 61 ประเทศ (2) ทักษะแรงงานอยู่ในระดับต่ำกว่าความต้องการของผู้ประกอบการทั้งทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์หรือการคำนวณ ทักษะการสื่อสาร การบริหารจัดการ ความสามารถเฉพาะในวิชาชีพ (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0 เพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในการวางแผนให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาทุกคนมีทักษะอาชีพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพตามนโยบายการขับเคลื่อนในยุคประเทศไทย 4.0

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0
2. เพื่อศึกษาความต้องการด้านแรงงานที่มีทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าของสถานประกอบการในตลาดแรงงานยุค 4.0

3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method research) ตามการวิจัยผสมผสานวิธีแบบคู่ขนาน (convergent design) (กันต์ฤทัย คลังพหล, 2563)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต ที่ดำเนินการเปิดสอนระดับปริญญาบัณฑิต ผ่านการรับรองหลักสูตร รับรองปริญญา ในการประกอบวิชาชีพวิศวกรรมควบคุมโดยสภาวิศวกรตั้งแต่ปี 2560 ขึ้นไป ในมหาวิทยาลัย จำนวน 50 แห่ง แห่งละ 5 คน รวมจำนวน 250 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมาจากการสุ่มเฉพาะเจาะจงในมหาวิทยาลัย แห่งละ 1 คน รวมทั้งหมด 50 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรมีลักษณะเป็นเอกพันธ์ (homogeneity) ตามหลักการของลินสโตนและเทอร์รอฟ (Linstone & Turoff, 1975)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 63 ข้อ มีรายละเอียดในการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรใช้แบบสอบถามด้วย Rating Scale โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.71- 1.0 แสดงว่ามีความตรงเชิงเนื้อหาผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับอาจารย์ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.893

2. ความต้องการแรงงานที่มีทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าของสถานประกอบการในตลาดแรงงานยุค 4.0 ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

3. แนวทางการบริหารหลักสูตรใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์เป็นเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ใช้นิติตประเมินแนวทางดังกล่าว

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 3 เดือน จากนั้นเก็บรวบรวมและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีอัตราการตอบกลับจำนวนทั้งสิ้น 44 คน คิดเป็นร้อยละ 88 เป็นค่าที่ยอมรับได้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 (วรณี แกมเกต, 2551)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย มีขั้นตอนการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) จากนั้นนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สภาพความต้องการแรงงานที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0 สังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการสัมภาษณ์สถานประกอบการ จากนั้นนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารหลักสูตรนำเสนอด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ปรับปรุงโดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) เพื่อประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารหลักสูตร จากนั้นนำผลการสังเคราะห์ข้อมูลให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญประเมินเพื่อให้การรับรองความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเป็นประโยชน์ ตามประเด็นการพิจารณารับรองของกสศ (Guskey, 2000)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ และตำแหน่งการทำงาน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	39	88.64
หญิง	5	11.36
รวม	44	100
อายุ		
25-30 ปี	1	2.27
31-40 ปี	10	22.73
41-50 ปี	30	68.18
51 ปีขึ้นไป	3	6.82

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รวม	44	100
ตำแหน่ง		
คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	2	4.55
รองคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	2	4.55
ผู้ช่วยคณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์	7	15.90
หัวหน้าภาควิชา/สาขาหรือประธานหลักสูตร	20	45.45
อาจารย์ประจำหลักสูตรหรืออาจารย์ประจำภาควิชา/สาขา	13	29.55
รวม	44	100

จากตาราง 1 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 88.64 ส่วนใหญ่อายุ 41–50 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 68.18 และมีตำแหน่งหัวหน้าภาควิชา/สาขาหรือประธานหลักสูตร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลจัดลำดับความต้องการจำเป็นในภาพรวมเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร

กระบวนการบริหารหลักสูตร	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. กระบวนการผลิตกำลังคน	0.194	1
2. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร	0.177	4
3. การนำหลักสูตรที่ออกแบบไว้นำไปจัดการเรียนการสอน	0.185	3
4. การวัดและการประเมินผล	0.191	2

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารหลักสูตร โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมด้วยแบบสอบถามวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค (PNI_{modified}) เพื่อประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นพบว่า กระบวนการผลิตกำลังคนของมหาวิทยาลัย (PNI_{modified} =0.194) กระบวนการบริหารหลักสูตรด้านการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (PNI_{modified} =0.177) ด้านการนำหลักสูตรที่ออกแบบไว้นำไปจัดการเรียนการสอน (PNI_{modified} =0.185) และด้านการวัดและการประเมินผล (PNI_{modified} =0.191)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์สถานประกอบการ โดยกลุ่มสถานประกอบการที่เป็นส่วนงานราชการ รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการบริษัทเอกชน สามารถจัดเรียงลำดับความต้องการทักษะ ดังนี้ (1) ทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking skills) (2) ทักษะการทำงานเป็นทีม (Teamwork) (3) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (Communication) (4) ทักษะการบริหารจัดการตนเอง (Self-management) (5) ทักษะความคิดริเริ่มที่ทำให้เกิดนวัตกรรม

(Innovative outcomes) และ (6) ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล (Technology and Digital Proficiency) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้า

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นจากค่าดัชนี PNI_(Modified) มากำหนดและสร้างแนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0 ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ 2) การออกแบบหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้ทันสมัยตลอดเวลา 3) การจัดทำแผนการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ 4) การผลิตบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work-Integrated Learning - WIL) 5) การส่งเสริมทำความเข้าใจกับผู้สอนในแต่ละรายวิชาเกี่ยวกับพัฒนาทักษะ 6) การอบรมหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว เพื่อสร้างระบบการ Training ในทุกส่วนของระบบงาน 7) การส่งเสริมให้ผู้สอนนำกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรไปส่งเสริมการเรียนรู้ การคิดค้น และการเรียนรู้นอกสถานที่ของผู้เรียน 8) การประเมินแผนการพัฒนาทักษะวิชาชีพและผลสำเร็จในการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาทักษะตามมาตรฐานการผลิตบัณฑิตให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) และ 9) การประเมินแผนการพัฒนาทักษะวิชาชีพและผลสำเร็จในการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาทักษะตามมาตรฐานการศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2561 10) การจัดทำแผนความร่วมมือกับภาคเอกชนในการส่งเสริมบุคลากรให้เกิดความชำนาญในทางด้านการปฏิบัติและการลงมือทำมากกว่าเชิงทฤษฎีเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ 11) การกำหนดตัวชี้วัดแผนการพัฒนาทักษะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ และสอดคล้องนโยบายภาครัฐ 12) การส่งเสริมระบบการศึกษาแบบคู่ขนาน (dual education) การเรียนกับการฝึกงานควบคู่กันไป 13) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ด้านวิศวกรรมไฟฟ้า (Electrical Learning Center) สร้างบัณฑิตให้เป็นนักปฏิบัติตามศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและมีความเชี่ยวชาญ เพื่อเสริมสร้างความรู้ทางด้าน AutoCAD, PLC, Renewable Energy, Building Management 14) การบูรณาการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของตลาดแรงงานโดยการบูรณาการร่วมศาสตร์ซึ่งมีเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมและผู้ที่กำลังจะเตรียมตัวเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ประกอบด้วยหลักสูตรการตลาด เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพวิศวกรฝ่ายขาย หลักสูตรภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสาร หลักสูตรสถาปัตยกรรม เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะความคิดริเริ่มที่ทำให้เกิดนวัตกรรม หลักสูตรวิศวกรรมแขนงอื่น เพื่อส่งเสริมให้เกิดทักษะการทำงานเป็นทีม 15) การปรับรูปแบบการเรียนการสอน ที่เน้นการปฏิบัติด้านวิศวกรรมเฉพาะทางมากขึ้น และ 16) การนำคำแนะนำจากภาคอุตสาหกรรมหรือ

ผู้ประกอบการมาเป็นส่วนหนึ่งของการปรับปรุงในแต่ละปีการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารหลักสูตรกระบวนการผลิตกำลังคนของมหาวิทยาลัยมีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมาคือการวัดและประเมินผล เนื่องจากสถานศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญในการสร้างและผลิตแรงงานที่มีคุณภาพเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยภายใต้การดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของกำลังคนในประเทศโดยนโยบายของการพัฒนาประเทศมาสร้างวิสัยทัศน์เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายตามเป้าประสงค์ของการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การพัฒนากำลังคนและสถาบันความรู้ (2) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ท้าทายของสังคม (3) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน และ (4) การวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ (สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562: 7) สอดคล้องกับข้อคิดเห็นของ West, E.G. (1992: 38) ที่กล่าวว่า ถ้ากำลังแรงงานไม่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอจะทำให้ระบบการผลิตในอุตสาหกรรมมีปัญหา และสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559: 9) ที่มีข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษาว่าควรทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการด้านแรงงานมีทักษะอาชีพวิศวกรรมไฟฟ้า ประกอบด้วย 6 ทักษะสอดคล้องกับ Asonitou S. (2015, 175: 283-290) ที่ได้ศึกษาทักษะการจ้างงานระดับอุดมศึกษาในประเทศกรีซพบว่า การพัฒนาทักษะการจ้างงานเป็นสิ่งที่สำคัญ สอดคล้องกับ Sermsuk S., Triwichitkhun D. and Wongwanich S. (2014, 116: 1848-1854) ได้ศึกษาเงื่อนไขการจ้างงานและทักษะความสามารถในการจ้างงานที่จำเป็นโดยนายจ้างสำหรับบัณฑิต พบว่าทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นสำหรับการจ้างงานที่มีศักยภาพสูงประกอบด้วยทักษะการจัดการส่วนบุคคลทักษะพื้นฐานและทักษะการทำงานเป็นทีม และธัญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์ (2561, 26(2): 190) ที่กล่าวว่าแรงงานยังขาดทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการค้นหา และวิเคราะห์ข้อมูล ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการเลือกสรรและประมวลผลข้อมูลข่าวสารที่มีอย่างท่วมท้น

3. จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารหลักสูตรที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรรมไฟฟ้ามี 16 แนวทางมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษามั่นใจว่าตนเองจะได้รับความรู้และการพัฒนาทักษะที่เป็นประโยชน์เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพภายหลังจบการศึกษา ผู้ใช้บัณฑิตมั่นใจว่าบัณฑิตที่รับเข้ามาสามารถปฏิบัติงานได้ เป็นคนที่มีความรับผิดชอบ และสามารถพัฒนาตัวเองได้สอดคล้องกับ สุภัญญา แซ่ม้อยและคณะ. (2560: 120) ที่กล่าวว่าหลักการและเงื่อนไขสำคัญของการประกัน

คุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยหลัก 5 ด้าน หนึ่งในนั้นคือ การมีส่วนร่วม (Participation) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) จากผลของการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ดำเนินการ ประเมิน และรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามที่ตลาดแรงงานต้องการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้วิจัยเสนอแนะให้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรโดยนำทักษะได้นำเสนอในงานวิจัยที่สถานประกอบการต้องการให้กำลังคนในหน่วยงานมีทักษะพื้นฐานเหล่านี้ในการทำงานได้ทันทีที่เข้าสู่สถานประกอบการ

1.2 การบริหารหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิตจำเป็นต้องบริหารควบคู่ไปกับเกณฑ์ประกันคุณภาพในการบริหารหลักสูตร ดังนั้นหลักสูตรจึงควรจะมีการดำเนินการปรับปรุงตามรอบเกณฑ์ประกันคุณภาพของหลักสูตรอยู่เสมอ

1.3 หลักสูตรควรมีการสำรวจความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์โลกอยู่เสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับบัณฑิตในการพัฒนาตนเองให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

1.4 การจัดทำระบบเก็บข้อมูลของบัณฑิตภายหลังสำเร็จการศึกษาในช่วงเวลาประมาณ 1-2 ปี เพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์การทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบถึงทักษะอาชีพตามความต้องการของตลาดแรงงานตามสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อให้เกิดทักษะที่สอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อต่อยอดการนำแนวทางการบริหารหลักสูตรปริญญาบัณฑิตที่ตอบสนองทักษะอาชีพวิศวกรรมไฟฟ้าในตลาดแรงงานยุค 4.0 ไปพัฒนาเป็นกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพตามบริบทของการบริหารหลักสูตรของแต่ละมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กันต์ฤทัย คลังพล. (2563). การวิจัยแบบผสมวิธี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 14(1), 235-256.
- ธัญญลักษณ์ รุ่งแสงจันทร์. (2561). การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 ของแรงงานไทย. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*. 26(2), 172-204.

- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2563). *ความ (ไม่) พร้อมของตลาดแรงงานไทย ในยุค 4.0*. สืบค้น 10 มกราคม 2563, จาก <http://piriya-pholpirul.blogspot.com/2017/03/40.html>.
- ภูวดล โกมลรัตนเสถียร. (2561). *ทักษะแรงงานที่ทั่วโลกต้องการ*. สืบค้น 27 มีนาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/market/news/534258>.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์. (2559). *เปิดมุมมองปัญหาการศึกษาไทยสู่แนวทางการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ. วารสารวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 3(2), 2-8.
- ศิริวรรณ มุรินทร์วงศ์. (2561). *ปัญหาการฝึกงานและทักษะในการทำงานของนักศึกษา สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. วารสารเครือข่ายผู้ป็นศึกษา*. 8(3), 206-218.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปผลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรที่วราชาอาณาจักร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *นโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2570 และแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2563-2565*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย และคณะ. (2560). *ภาวะผู้นำในการบริหารและการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Linstone, H. A., & Turoff, M. (1975). *Introduction in the delphi method: Techniques and applications*. London: Addison-Wesley.
- West, E.G. (1992). *Adam Smith and Modern Economics from Market Behaviors to Public Choice*. Hampshire, England: Edward Elgar Publishing Limited Reprinted.

อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศและอายุเป็นตัวแปรกำกับ
Influence of Destination Image and Authenticity toward Perceived
Value of Cultural Tourism in Thailand with Gender and Age as a
Moderators

สินิตรา สุขสวัสดิ์¹ ยอดมนี เทพานนท์²

Sinittra Suksawat, Yodmanee Tepanon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเพศเป็นตัวแปรกำกับ และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีอายุเป็นตัวแปรกำกับ กลุ่มตัวอย่างคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา จำนวน 397 คน และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ความจริงแท้เชิงวัตถุและความจริงแท้จากกิจกรรม มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยสามารถร่วมกันอธิบายการรับรู้คุณค่าได้ร้อยละ 56.2 และเมื่อทดสอบอิทธิพลของตัวแปรกำกับเพศ พบว่าเพศเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่า และระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่า โดยเพศหญิงจะทำให้อิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าสูงขึ้น ในขณะที่ทำให้อิทธิพลระหว่างความจริงแท้กับการรับรู้คุณค่าลดลง ส่วนตัวแปรกำกับอายุ พบว่าผู้ที่มีอายุ

Received: 2021-05-06 Revised: 2021-06-06 Accepted: 2021-06-08

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Business Administration, Kasetsart University. Corresponding Author e-mail: sinitttra@vru.ac.th

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Business Administration, Kasetsart University. e-mail: yodmanee.t@ku.ac.th

30-39 ปี จะทำให้อิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าสูงขึ้น ในขณะที่ทำให้อิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าลดลง

คำสำคัญ (Keywords): ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว; การรับรู้คุณค่า; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

This research is a quantitative research with the objectives were 1) study the influence of destination image and authenticity on perceived value in cultural tourism; 2) to study the influence of destination image and authenticity on perceived value in cultural tourism with gender as a moderator; and 3) to study the influence of destination image and authenticity on perceived value in cultural tourism with ages as a moderator. The sample consisted of 397 Thai tourists aged 20 years and over who had traveled to cultural tourism in the past 4 years. The research tool was a questionnaire and using Cronbach's alpha coefficient to find the confidence of the questionnaire. The statistics were frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis and hierarchy multiple regression analysis. The results showed that the infrastructure of the destination image, environment image, objective authenticity and existential authenticity have the influence on perceived value at the statistical significance level of 0.05, which could mutually describe the perceived value by 56.2%. Moreover, when tested the gender moderator effect, it was found that gender was a moderator between the destination image and the perceived value; and between the authenticity and the perceived value which the females will increase the influence between destination image and perceived value while reducing the influence between authenticity and perceived value. Whereas, ages as a moderator, it was found that aged 30-39 years old had a higher influence between destination image and perceived value, while reducing the influence between authenticity and perceived value.

Keywords: Destination Image; Perceived value; Cultural Tourism.

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่าเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ต่างยอมรับว่าการท่องเที่ยวเป็นภาคอุตสาหกรรมสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและช่วยให้ประเทศ

บรรลุเป้าหมายทางสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ (กรมการท่องเที่ยว, 2559) รวมทั้งยังทำให้เกิดการสร้างงานในหลากหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจและเป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งจะมีส่วนช่วยในการสร้างเสถียรภาพให้กับประเทศ โดยการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น โดยปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากขึ้น เนื่องจากได้สัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน เกิดการสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ให้กับชีวิต จนได้รับความนิยมเป็นอันดับ 2 รองจากการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติหรือนิเวศวิทยาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) ประกอบกับอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีค่านิยมและพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปคือ ต้องการเรียนรู้ความดั้งเดิมหรือความเป็นของแท้ของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น ดังนั้นประเทศต่างๆ จึงใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยที่เน้นย้ำในเรื่องของการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการรับรู้คุณค่าของการท่องเที่ยว ผ่านการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมไทยที่โดดเด่นและวิถีชีวิตความเป็นไทย ซึ่งถือเป็นจุดขายที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว, 2559)

สำหรับการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมีการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าเริ่มจากภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากภาพลักษณ์มีผลต่อความสำเร็จของการตลาดท่องเที่ยว เพราะเป็นจุดขายหลักที่ผ่านการนำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สถานที่ ผู้คน การคมนาคมขนส่ง การเดินทาง และความสวยงามของสถานที่ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางมาสัมผัสยังสถานที่นั้นๆ นอกจากนี้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวยังมีบทบาทที่สำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว คือภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยว และส่งผลต่อพฤติกรรมหลังการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวมาซึ่งการสร้างคามพึงพอใจ และการประเมินผลหลังการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะกลับมาเที่ยวอีกครั้ง หรือมีการบอกต่อให้กับบุคคลอื่น (Cooper *et al.*, 1998) ซึ่งส่วนใหญ่พบว่ามีการศึกษาภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวใน 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี และด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็คือความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากความจริงแท้เป็นปัจจัยที่ทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวมีมุมมองและการประเมินความเป็นของแท้ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างไร และความจริงแท้ยังเป็นคุณค่าสากลและเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความต้องการในการท่องเที่ยว (Cohen and Cohen, 2012; Kolar and Zabkar, 2010) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Ivanovic, 2014) ซึ่งจะประเมินใน 3 ด้าน คือ ความจริงแท้เชิงวัตถุ ความจริงแท้จากการตีความ และความจริงแท้จาก

กิจกรรม/ประสบการณ์การท่องเที่ยว (Wang, 1999) นอกจากนี้จากการทบทวนบทความวิจัยในต่างประเทศและในประเทศไทย พบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรกำกับค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแปรกำกับด้านเพศและอายุในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งๆที่ผลการวิจัยจากงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่นั้น พบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวมีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจท่องเที่ยว (Ahn, 2019; Huang and Veen, 2018) ในอนาคต

ดังนั้นจากความสำคัญของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว และความสำคัญของปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอนาคต รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาเรื่องอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศและอายุเป็นตัวแปรกำกับ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปสู่การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความผูกพัน เกิดการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะนำมาสู่การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอนาคต รวมทั้งผู้บริหารการท่องเที่ยวสามารถนำผลการวิจัยมาวางแผนกลยุทธ์ด้านการตลาดท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อชุมชนและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเพศเป็นตัวแปรกำกับ
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีอายุเป็นตัวแปรกำกับ

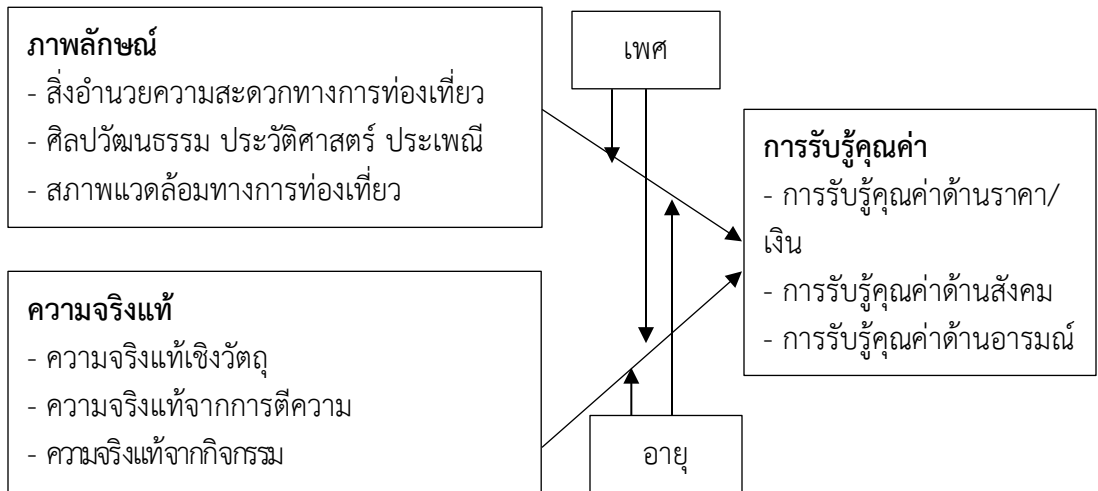
สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

H1 : ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

H2 : เพศเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

H3 : อายุเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Frameworks)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบ 4 ปี (Oppermann, 2000)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย ซึ่งประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบ 4 ปี จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 และนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อให้สอดคล้องกับตัวแปรและวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

3.1.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 5 ข้อ

3.1.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นคำถามที่สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะอาดทางการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ประเพณี และด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว จำนวน 13 ข้อ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดของ Chi and Qu (2008); BOVÉ-SANS (2013); Artuger and Cetinsoz (2017) โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่มีความคิดเห็นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.1.3 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความจริงแท้ เป็นคำถามที่สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยว 3 ด้าน ได้แก่ ความจริงแท้เชิงวัตถุ ความจริงแท้จากการตีความ และความจริงแท้จากกิจกรรมหรือประสบการณ์ จำนวน 14 ข้อ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดของ Kolar and Zabkar (2010) โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่มีความคิดเห็นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.1.4 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการรับรู้คุณค่า เป็นคำถามที่สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวใน 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านราคา/เงิน การรับรู้คุณค่าด้านสังคมและการรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ จำนวน 12 ข้อ ซึ่งประยุกต์มาจากแนวคิดของ Dedeoglu (2019); Ramseook-Munhurrin *et al.* (2014) โดยข้อคำถามเป็นลักษณะมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย 3 หมายถึง ไม่มีความคิดเห็นเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง 4 หมายถึง เห็นด้วย และ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3.2 สำหรับการแปลความหมายคะแนนค่าเฉลี่ยของข้อคำถามมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ จะถูกแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80) น้อย (ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60) ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40) มาก (ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20) และมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00) โดยเกณฑ์ในการแบ่งค่าคะแนนเฉลี่ยในแต่ละช่วงจะพิจารณาจากความกว้างของอันตรภาคชั้น ซึ่งในแต่ละช่วงจะมีความกว้างเท่ากับ 0.80

3.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด โดยใช้การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) พบว่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.716-0.847 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ความเชื่อมั่นสูง (ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป) และสามารถนำไปใช้ในการทดสอบได้ (Tavakol and Dennick, 2011)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 7 แห่ง ได้แก่ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย งานประเพณีลอยกระทง จังหวัดสุโขทัย งานประเพณีสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ ตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้รับจากจัดอันดับจากอนุสาร อ.ส.ท. (ภาคภูมิ น้อยวัฒน์, 2553) และได้รับการโหวตจากเว็บไซต์ TripAdvisor หรือ Skyscanner)

4.2 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามโดยใช้การตรวจสอบหาข้อมูลที่มีค่าผิดปกติแบบหลายตัวแปร (Multivariate outlier) ด้วยเทคนิค Mahalanobis (D^2) โดยพิจารณาจากค่า p ที่น้อยกว่า 0.001 (Hair *et al.*, 2014) พบว่ามีตัวอย่างจำนวน 3 ตัวอย่างที่มีค่าผิดปกติ ผู้วิจัยจึงได้ทำการตัดตัวอย่าง 3 ตัวอย่างนี้ออกจากการวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ ดังนั้นจึงเหลือตัวอย่างที่จะทำการวิเคราะห์ทั้งหมด 397 ตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha)

5.2 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น

5.4 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น ซึ่งได้มีการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

5.4.1 การทดสอบการแจกแจงแบบปกติของข้อมูล ซึ่งพบว่ามีค่าความเบ้ อยู่ระหว่าง -1.019 ถึง -0.046 ซึ่งมีค่าไม่เกิน ± 3 และค่าความโด่ง มีค่าอยู่ระหว่าง -0.673 ถึง 2.160 ซึ่งมีค่าไม่เกิน ± 10 แสดงว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ

5.4.2 การตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ เพื่อป้องกันปัญหา Multicollinearity พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระมีค่า 0.695 ซึ่งต่ำกว่า 0.800 จึงไม่มีปัญหาความสัมพันธ์เกิดขึ้น

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศและอายุเป็นตัวแปรกำกับตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ปัจจัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ			อาชีพ		
ชาย	108	27.20	นักศึกษา	14	3.50
หญิง	289	72.80	พนักงานบริษัทเอกชน	179	45.10
อายุ			ข้าราชการ	161	40.60
20-29 ปี	318	80.10	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	23	5.80
30-39 ปี	61	15.40	อาชีพอิสระ	8	2.00
40-49 ปี	18	4.50	ข้าราชการบำนาญ	2	0.50
			รับจ้างทั่วไป	9	2.27
			ธุรกิจส่วนตัว	1	0.25
ระดับการศึกษา			รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	115	29.00	ไม่เกิน 15,000 บาท	74	18.60
ปริญญาตรี	213	53.70	15,001 – 25,00 บาท	191	48.10
สูงกว่าปริญญาตรี	69	17.40	25,001 – 35,000 บาท	82	20.70
			35,001 บาทขึ้นไป	50	12.50

จากตารางที่ 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.8 มีอายุระหว่าง 20-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 80.1 มีระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.7 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 45.1 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.1

2. ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความจริงแท้และการรับรู้คุณค่า

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ความจริงแท้และการรับรู้คุณค่า

n = 397

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย	S.D	การแปลผล
ภาพลักษณ์	4.15	0.53	มาก
- ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว	4.20	0.59	มาก
- ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี	4.18	0.62	มาก
- ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว	4.07	0.63	มาก
ความจริงแท้	4.12	0.53	มาก
- เชิงวัตถุ	4.16	0.61	มาก
- จากการตีความ	4.10	0.63	มาก
- จากกิจกรรม/ประสบการณ์	4.10	0.66	มาก
การรับรู้คุณค่า	4.16	0.58	มาก
- ด้านราคา/เงิน	4.24	0.66	มากที่สุด
- ด้านอารมณ์	4.15	0.62	มาก
- ด้านสังคม	4.10	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ประเพณี และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยในระดับมากตามลำดับ ส่วนค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับความจริงแท้ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความจริงแท้เชิงวัตถุ ความจริงแท้จากกิจกรรม และความจริงแท้จากการตีความ มีค่าเฉลี่ยในระดับมากตามลำดับ ในขณะที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ การรับรู้คุณค่าด้านสังคม และการรับรู้คุณค่าด้านราคา/เงิน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากตามลำดับ

3. อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตารางที่ 3 อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Model	B	t	Sig.
(Constant)	0.632	3.845	0.000***
ภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	0.095	2.340	0.020*
ภาพลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ประเพณี	0.095	1.946	0.052
ภาพลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว	0.149	2.942	0.003**

ความจริงแท้เชิงวัตถุ	0.213	4.651	0.000***
ความจริงแท้จากการตีความ	-0.022	-0.562	0.575
ความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์	0.322	6.830	0.000***

$$R = 0.754 \quad R^2 = 0.568 \quad \text{Adj.}R^2 = 0.562$$

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ***นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 3 พบว่าภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ความจริงแท้เชิงวัตถุและความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์ มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่า และสามารถอธิบายการรับรู้คุณค่าร่วมกันได้ร้อยละ 56.2 โดยความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์มีอิทธิพลมากที่สุด ($\beta = 0.351$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 รองลงมาคือความจริงแท้เชิงวัตถุ ($\beta = 0.225$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 ภาพลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ($\beta = 0.153$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ($\beta = 0.105$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามลำดับ ส่วนภาพลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ประเพณี และความจริงแท้จากการตีความไม่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐาน H1 และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

การรับรู้คุณค่า = $0.632 + 0.322(\text{ความจริงแท้จากกิจกรรม}) + 0.213(\text{ความจริงแท้เชิงวัตถุ}) + 0.149(\text{ภาพลักษณ์ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว}) + 0.095(\text{ภาพลักษณ์ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก})$

4. อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีเพศเป็นตัวแปรกำกับ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้นของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศเป็นตัวแปรกำกับ

n = 397

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β)	p-value
ขั้นที่ 1		
ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว	0.340	0.000
ความจริงแท้	0.455	0.000
เพศหญิง	0.071	0.038**
R^2	0.551	

จากตารางที่ 4 เป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น โดยในการวิเคราะห์มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำการกำหนดตัวแปรหุ่นเป็นเพศหญิง และทำการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิงชั้น พบว่าเพศหญิงมีความสำคัญต่ออิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อ

การรับรู้คุณค่า ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณในขั้นที่ 2 พบว่า เพศหญิงมีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) ของสมการทำนายเพิ่มขึ้น 0.002 ในด้านของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและด้านของความจริงแท้ จึงสรุปได้ว่าเพศหญิงเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเพศหญิงจะช่วยส่งเสริมอิทธิพลด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย ในขณะที่ด้านความจริงแท้พบว่า เพศหญิงจะช่วยส่งเสริมอิทธิพลด้านความจริงแท้น้อยกว่าเพศชาย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.408 และ -0.469 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ตามลำดับ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐาน H2

5. อิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยมีอายุเป็นตัวแปรกำกับ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้นของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีอายุเป็นตัวแปรกำกับ

n = 397

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β)	p-value	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β)	p-value
ขั้นที่ 1	อายุ 20-29 ปี		อายุ 30-39 ปี	
ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว	0.346	0.000	0.349	0.000
ความจริงแท้	0.453	0.000	0.453	0.000
อายุ 20-29 ปี	-0.057	0.040*	-	-
อายุ 30-39 ปี	-	-	0.036	0.003**
R ²	0.549		0.547	
ขั้นที่ 2				
ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว	0.420	0.000	0.313	0.000
ความจริงแท้	0.234	0.040	0.512	0.000
อายุ 20-29 ปี	-0.598	0.045	-	-
อายุ 30-39 ปี	-	-	0.415	0.150
ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว* อายุ 20-29 ปี	-0.284	0.472	-	-
ความจริงแท้*อายุ 20-29 ปี	0.849	0.035*	-	-
ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว* อายุ 30-39 ปี	-	-	0.975	0.019*
ความจริงแท้*อายุ 30-39 ปี	-	-	-0.357	0.001**

R^2	0.556	0.560
R^2 change	0.006	0.013

จากตารางที่ 5 เป็นการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงชั้น โดยในการวิเคราะห์ขั้นที่ 1 ทำการกำหนดตัวแปรหุ่นให้กับตัวแปรอายุและกำหนดให้อายุ 40-49 ปี เป็นตัวแปรอ้างอิง พบว่า อายุ 20-29 ปี และอายุ 30-39 ปี มีความสำคัญต่ออิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังนั้นจึงทำการวิเคราะห์ในขั้นที่ 2 พบว่าอายุ 20-29 ปี มีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) ของสมการทำนายเพิ่มขึ้น 0.006 ในด้านของความจริงแท้ จึงสรุปได้ว่าอายุ 20-29 ปี เป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะช่วยส่งเสริมอิทธิพลมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.849 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในด้านของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว พบว่าอายุ 20-29 ปี ไม่มีอิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และเมื่อพิจารณา อายุ 30-39 พบว่ามีผลทำให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (R^2) ของสมการทำนายเพิ่มขึ้น 0.013 ทั้งในด้านของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ จึงสรุปได้ว่าอายุ 30-39 ปี เป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยในด้านของภาพลักษณ์แหล่งเที่ยวนั้น อายุ 30-39 ปี จะช่วยส่งเสริมอิทธิพลมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.975 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนในด้านความจริงแท้ พบว่า อายุ 30-39 ปี จะช่วยส่งเสริมอิทธิพลน้อยกว่าช่วงอายุอื่นๆ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.357 ณ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่ายอมรับสมมติฐาน H3

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยมีเพศและอายุเป็นตัวแปรกำกับ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ความจริงแท้เชิงวัตถุและความจริงแท้จากการเข้าร่วมกิจกรรมมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่ามากที่สุด นั้นอาจจะเป็นเพราะความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์นั้น เป็นความจริงแท้ที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในแหล่งท่องเที่ยว และเป็นผลทำให้เกิดการรับรู้คุณค่ามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yi et al. (2018) พบว่าการรับรู้ความจริงแท้ของสินค้าที่ระลึกมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าของสินค้าที่ระลึก

2. เพศหญิงเป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยในด้านภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้

คุณค่า พบว่าเพศหญิงจะส่งเสริมอิทธิพลของภาพลักษณ์ที่มีต่อการรับรู้คุณค่ามากกว่าเพศชาย นั่นคือ เพศหญิงจะทำให้อิทธิพลของภาพลักษณ์ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวสูงขึ้น แสดงว่าหากเพศหญิงมีการรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวสูง จะทำให้การรับรู้คุณค่าสูงตามไปด้วย ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากเพศหญิงมักจะเป็นผู้ที่ตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวหรือเดินทางท่องเที่ยว และมีพฤติกรรมในการสืบค้นข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทย เพศหญิงมักจะเน้นเรื่องความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว ชื่นชอบการถ่ายภาพและให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัย ความสะอาด การเลือกสถานที่พักที่หรูหรา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมทั้งมีการศึกษาสถานที่ท่องเที่ยวก่อนการเดินทางไปสถานที่แห่งนั้น (นวพร บุญประสม, 2016) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang and Veen (2018) ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของตัวแปรกำกับเพศและรุ่นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านทัศนคติของนักท่องเที่ยวและความตั้งใจในการเยี่ยมชม: การศึกษาผู้เยี่ยมชมชาวจีนที่มาเยือนออสเตรเลีย พบว่าผลกระทบทัศนคติของเพศชายที่มีต่อการบริการและการท่องเที่ยวสูงกว่าเพศหญิง ในขณะที่ผลกระทบของทัศนคติเกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเพศหญิงนั้นสูงกว่าเพศชาย และงานวิจัยของ Almeida and Rafael (2017) เรื่องลักษณะทางสังคม - ประชากรศาสตร์และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในสภาพแวดล้อมออนไลน์ พบว่าเพศหญิงรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศชาย อย่างไรก็ตามในเรื่องของอิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าพบว่า เพศชายทำให้อิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าสูงขึ้น นั่นคือหากเพศชายมีการรับรู้ความจริงแท้สูงขึ้น ก็จะทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าสูงตามไปด้วย ซึ่งอาจจะเป็นเพราะลักษณะบุคลิกของเพศชายที่มีความละเอียดอ่อนน้อยกว่าเพศหญิง จึงทำให้มีการรับรู้ความจริงแท้ได้มากกว่าเพศหญิง ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ Kirillova, Lehto and Cai (2017) ทำวิจัยเรื่องความจริงแท้จากประสบการณ์และความวิตกกังวลเป็นผลลัพธ์ของนักท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจประสบการณ์ พบว่าเพศไม่มีผลต่อความจริงแท้จากประสบการณ์และความวิตกกังวลของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะความแตกต่างในเรื่องของวัฒนธรรมประเพณี เชื้อชาติและประเทศที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกัน ดังนั้นจากผลการวิจัยดังกล่าว แหล่งท่องเที่ยวหรือผู้ให้บริการการท่องเที่ยวจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจและเกิดการท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวเพศหญิงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและกำลังซื้อสูง

3. ช่วงอายุ 20-29 ปี และอายุ 30-39 ปี เป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลของภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและความจริงแท้ต่อการรับรู้คุณค่าในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยอายุ 20-29 ปี จะช่วยส่งเสริมอิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าให้สูงขึ้น ส่วนอายุ 30-39 ปี เป็นตัวแปรกำกับอิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าและระหว่างความจริงแท้กับการรับรู้คุณค่า โดยอายุ 30-39 ปี จะทำให้อิทธิพลระหว่างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวและการรับรู้คุณค่าสูงขึ้น นั่นอาจจะเป็นเพราะกลุ่มคนช่วงอายุนี้นี้จะให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและความ

สะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ช่วงอายุ 30-39 ปี จะทำให้อิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าลดลง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีการรับรู้เกี่ยวกับความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยวมาแล้ว จึงทำให้อิทธิพลระหว่างความจริงแท้และการรับรู้คุณค่าลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Huang and Veen (2018) ทำการวิจัยเรื่องอิทธิพลของตัวแปรกำกับเพศและรุ่นต่อการรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านทัศนคติของนักท่องเที่ยวและความตั้งใจในการเยี่ยมชม: การศึกษาผู้เยี่ยมชมชาวจีนที่มาจากเมืองออสเตรเลีย พบว่านักท่องเที่ยวรุ่นยุคหลังทศวรรษ 1980/1990 มีผลกระทบของทัศนคติเกี่ยวกับภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสูงกว่านักท่องเที่ยวรุ่นยุคหลังทศวรรษ 1960/1970 และงานวิจัยของ Almeida and Rafael (2017) เรื่องลักษณะทางสังคม - ประชากรศาสตร์และภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในสภาพแวดล้อมออนไลน์ พบว่าอายุ 18-20 ปี มีการรับรู้ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวในสภาพแวดล้อมออนไลน์ด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าช่วงอายุอื่นๆ รวมทั้งงานวิจัยของ Kirillova, Lehto and Cai (2017) ทำวิจัยเรื่องความจริงแท้จากประสบการณ์และความวิตกกังวลเป็นผลลัพธ์ของนักท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจมิติประสบการณ์ พบว่านักท่องเที่ยวที่อายุนกว่าจะรับรู้ความจริงแท้จากประสบการณ์สูงกว่านักท่องเที่ยวที่อายุน้อยกว่า

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวเพศหญิงให้มากขึ้น ทั้งในด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น คุณภาพของที่พักร้านอาหาร เส้นทางสัญจร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จุดเช็คอิน และข้อมูลการท่องเที่ยวต่างๆ รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยว เช่น ความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ความเป็นมิตรของผู้คนในท้องถิ่น และความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งสิ่งต่างๆเหล่านี้ จะทำให้นักท่องเที่ยวเพศหญิง ซึ่งชื่นชอบความสะดวกสบายและนิยมถ่ายภาพแหล่งท่องเที่ยว ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในอนาคต

1.2 ผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจมากยิ่งขึ้น ผ่านการสร้างกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายมากขึ้น เช่น การแต่งกายด้วยชุดไทยในแหล่งท่องเที่ยว การทดลองทำอาหารพื้นบ้านหรืออาหารไทย การเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนผ่านโฮมสเตย์ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักท่องเที่ยวเพศหญิงซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งหากสามารถดึงดูดใจหรือประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่เป็นความจริงแท้อย่างใกล้ชิด ก็จะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดการ

รับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหรือการแนะนำบอกต่อแหล่งท่องเที่ยวให้กับบุคคลอื่นในอนาคต

1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและด้านสภาพแวดล้อมทางการท่องเที่ยวเป็นต้น กับนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 30-39 ปี ให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงและมีความพร้อมในเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคต

1.4 ควรมีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับความจริงแท้ของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งความจริงแท้เชิงวัตถุ เช่น ความเป็นประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุต่าง เป็นต้น และความจริงแท้จากกิจกรรม/ประสบการณ์ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีต่างๆ เช่น กิจกรรมสงกรานต์ กิจกรรมวันลอยกระทง เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการรับรู้คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 20-29 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญกับความเป็นของแท้หรือความเป็นของจริงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งจะนำมาซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวและเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรกำกับอื่นๆ เพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม เช่น รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา หรือตัวแปรต่อเนื่อง เช่น ความผูกพันต่อแหล่งท่องเที่ยว ตราสินค้าของแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดและส่งเสริมการท่องเที่ยว

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่นเพิ่มเติม เช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว (2559). แผนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของอาเซียน พ.ศ. 2559-2568. สืบค้น 20 มีนาคม 2564, จาก https://www.mots.go.th/ewtdl_link.php?nid=10854.
- นวพร บุญประสม. (2016). มิติใหม่แห่งการท่องเที่ยวเพื่อรองรับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้หญิงโสด. *Southeast Bangkok Journal*. 2(2), 124-132.
- ภาควิชา น้อยวัฒน์ (2553). “50 สุดยอดแหล่งท่องเที่ยวในดวงใจ”. *อนุสาร อสท*. 50(1), 16-28.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2560. สืบค้น 20 มีนาคม 2564, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13.new.pdf>.

- Ahn, J. (2020). Effectiveness of demographic characteristics in understanding Malaysian customers' perceived value of the integrated resort sector. *Journal of Vacation Marketing*. 26(2), 195–210.
- Almeida, A., and Rafael, C. (2017). Socio-demographic Tourist Profile and Destination Image in Online Environment. *Journal of Advanced Management Science*. 5(5), 373-379.
- Artuger, S. and B. Cetinsöz. 2017. The Impact of Destination Image and the Intention to Revisit: A Study Regarding Arab Tourists. *European Scientific Journal*. 13 (5), 82-98.
- Bove-Sans, M. A. and R. L. Ramirez. 2013. Destination Image Analysis for Tarragona Cultural Heritage. *Review of Economic Analysis*. 5 (1), 103-126.
- Chi, C. G. Q. and H. Qu. 2008. Examining the structural relationships of destination image, tourist satisfaction and destination loyalty: An integrated approach. *Tourism Management*. 29 (4), 624–636.
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons. Inc
- Cohen, E. and S. A. Cohen. (2012). Authentication: hot and cool. *Annals of Tourism Research*. 39 (3), 1295–1314.
- Cooper, C., Fletcher, J., Gilbert, D. and Wanhill, S. (1998). *Tourism: Principles and Practice*. Pitman: London.
- Dedeoğlu, B. (2019). Shaping tourists' destination quality perception and loyalty through destination country image: The importance of involvement and perceived value. *Tourism Management Perspectives*. 29(4), 105-117.
- Hair, J., Sarstedt, M., Hopkins, L. and Kuppelwieser, V. (2014). Partial Least Squares Structural Equation Modeling (PLS-SEM): An Emerging Tool for Business Research. *European Business Review*. 26(4), 106-121.
- Huang, S., and Veen, R. (2019). The moderation of gender and generation in the effects of perceived destination image on tourist attitude and visit intention: A study of potential Chinese visitors to Australia. *Journal of Vacation Marketing*. 25(3), 375–389.
- Ivanovic, M. (2014). The Perceived Authenticity of Iconic Heritage Sites in Urban Tourism: the Case of Constitutional Hill, Johannesburg, South Africa. *Urban Forum*. 25 (25), 501-515.

- Kirillova, K., Lehto, X. Y., and Cai, L. (2017). Existential Authenticity and Anxiety as Outcomes: The Tourist in the Experience Economy. *International Journal of Tourism Research*. 19(1), 13– 26.
- Kolar, T. and V. Zabkar. (2010). A consumer-based model of authenticity: An oxymoron or the foundation of cultural heritage marketing ?. *Tourism Management*. 31 (5), 652-664.
- Oppermann, M. (2000). Tourism Destination Loyalty. *Journal of Travel Research*. 39(1), 78-84.
- Ramseook-Munhurrin, P., V.N. Seebaluck and P. Naidoo. (2015). Examining the Structural Relationships of Destination Image, Perceived Value, Tourist Satisfaction and Loyalty: Case of Mauritius. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 175(4), 252-259.
- Tavakol, M. & Dennick, R. (2011). Making sense of Cronbach's alpha. *International Journal of Medical Education*. 2(4), 53-55.
- Wang, N. (1999). Rethinking authenticity in tourism experience. *Annals of Tourism Research*. 26(2), 349-370.
- Yi, F., L. Xiaoming, W. Yongqiang, and C. Ren-Fang. (2018). How experiential consumption moderates the effects of souvenir authenticity on behavioral intention through perceived value. *Tourism Management*. 69(4), 356-367.

แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน
ในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

Strategic Plan for Integrated Sustainable Tourism Development
in Lopburi Province, Thailand

วีรพล น้อยคล้าย¹ พยอม ธรรมบุตร²
Weerapol Noiklai, Payom Dhamabutra

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี 2) วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสานด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีเครื่องมือ ได้แก่ แบบรายการศึกษาชุมชน แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว สัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยกระบวนการแบบมีส่วนร่วม การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา มีประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน จากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน รวมทั้งนักท่องเที่ยว และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว รวมจำนวน 400 คน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) จังหวัดลพบุรีมีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การสื่อความหมาย ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของจังหวัดลพบุรี และด้านการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน 2) แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี มีวิสัยทัศน์คือ จังหวัดลพบุรีจะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นในเอเชีย มีแบรนด์ที่มีจุดยืน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ แบนด์ที่ 1 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม 4 สมัย ฝึกปฏิบัติธรรม ณ เมืองละโว้ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ แบนด์ที่ 2 ลพบุรีเมืองนวัตกรรมอาหารโลก เพิ่มประสบการณ์ชีวิตด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในเทศกาลอาหาร ดนตรี กีฬา สุขภาพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้ แบนด์ที่ 3 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวธรรมชาติ “ป่าซับลังกา” ป่าฝัน

Received: 2021-04-23 Revised: 2021-07-12 Accepted: 2021-07-13

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา Doctor of Philosophy Program in Tourism Management, College of Management Bangkok, University of Phayao. Corresponding Author e-mail: weerapolnoiklai@gmail.com

² สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยว วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา Program in Tourism Management, College of Management Bangkok, University of Phayao.

ใหญ่ของภาคกลางตอนบน รับพลังแสงอาทิตย์กลางทุ่งดอกทานตะวันผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พักผ่อนกลางสายน้ำ ณ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแบรนด์ที่ 4 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวสังคมพหุลักษณะวัฒนธรรม พุทธ คริสต์ อิสลาม และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): แผนยุทธศาสตร์; การพัฒนาการท่องเที่ยว; การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the potential of sustainable integrated tourism development in Lopburi Province 2) plan a strategy for sustainable integrated tourism development in Lopburi Province This research used the mixed method with exploratory design, the main research was qualitative while the supporting was quantitative, using Participatory Action Research: PAR. The qualitative research instruments were community study checklists, tourism resource audit checklists and the structured in- depth interview and focus group form. The qualitative data were collected from 32 key informants belonging to public sector, private sector, people and tourists. The quantitative research instrument was the questionnaires, the data were collected from 400 respondents. The qualitative data were verified and analyzed with Triangulation and the content analysis while the statistics used to analyze the quantitative data were: percentage, mean and standard deviation. The research revealed that 1) Lopburi Province had the potentials of natural and cultural tourism resources, capacity to create various activities to raise awareness of conservation and mind development, community participation to develop tourism and capacity to manage sustainable tourism. 2) The strategic plan had the vision to brand Lopburi as one of the best destination in Asia, enhancing 4 brands with various positions: Brand No.1: Lopburi will be the best destination of arts and civilization of 4 eras and the world hub of meditation practice. Brand No.2: Lopburi will be the world food innopolis with various creative activity of festivals and events: food, music, sport and health to develop local economy and to distribute income to people. Brand No.3: Lopburi will be the best destination of world natural tourism in Sub-Lanka Forest, the large forest in the central plain of Thailand, the largest sunflower plantation and Pasak Jonsit Dam. Brand No.4: Lopburi will be the multicultural destination: Buddhism, Christianity, Islam and various ethnic groups, living together in peace.

Keywords: Strategic Plan; Tourism Development; Sustainable Tourism

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคือฟันเฟืองที่สำคัญในการขับเคลื่อนประเทศที่ทุกประเทศในโลกต่างใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO, 2015) ได้คาดการณ์ถึงปี พ.ศ.2573 ว่าภูมิภาคที่จะได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวสูงสุดคือภูมิภาคยุโรป รองลงมาคือเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก ซึ่งการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้นย่อมส่งผลดีต่อประเทศในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้นานาประเทศให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเพื่อหวังผลประโยชน์การเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเชิงเศรษฐกิจเป็นส่วนใหญ่ ขาดความสมดุลของการพัฒนาที่ยั่งยืน อันประกอบด้วยมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาจิตใจของคนในประเทศ

ในปี พ.ศ.2515 องค์การสหประชาชาติได้จัดการประชุมโดยมีวาระการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (United Nation Conference on Human and Environment) ณ กรุงสตอกโฮล์ม ราชอาณาจักรสวีเดน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้นานาประเทศทั่วโลกหันมาให้ความสนใจกับการพัฒนารูปแบบใหม่ที่สามารถลดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่เกิดมาจากการพัฒนาประเทศ เป็นที่มาของแนวคิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2556) โดยในปี พ.ศ.2558 องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้ประกาศให้ปี ค.ศ.2017 เป็นปีสากลแห่งการเริ่มต้นการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าวที่เรียกว่า Sustainable Development Goals (SDGs 17) ซึ่งมี 17 เป้าหมายของการพัฒนาที่สมดุลในด้านต่าง ๆ (พยอม ธรรมบุตร, 2560) ด้วยเหตุนี้นานาชาติทั่วโลกที่ต้องการความยั่งยืนจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ ที่ครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาจิตใจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศที่ยึดหลักและประยุกต์การใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยึดหลักสมดุล ยั่งยืน กระจายรายได้ และพัฒนาอย่างเท่าเทียม มีระบบนิเวศที่ดี สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) อนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนและตอบสนองและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยให้ความสำคัญกับการวางรากฐานและแก้ไขปัญหาคือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว บุคลากรการท่องเที่ยว และ

โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดลพบุรีจึงได้มีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดระยะ 4 ปี พ.ศ.2561-2564 ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563 (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2563) โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้เกิดมูลค่าเพิ่ม ส่งเสริมการตลาดเชิงรุก และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการ ซึ่งหากพิจารณาแนวทางการพัฒนาที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรีระยะ 4 ปี ยังขาดแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดให้เป็นจุดหมายปลายทางที่โดดเด่นสำหรับนักท่องเที่ยว และเพื่อบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของโลก ดังนั้นผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี โดยผลจากการวิจัยที่เกิดจากการบูรณาการทางความคิดของทุกภาคส่วน ก่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนาที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาจังหวัดลพบุรี ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจิตใจ อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย
2. เพื่อวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยแบบผสมผสานเชิงสำรวจ ซึ่งมีการดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ

1. วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 32 คน ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน

ประชาชนที่อาศัยในจังหวัดลพบุรี และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี กลุ่มละ 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบรายการศึกษาชุมชน แบบตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว สัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต้น (Secondary) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) มีวิธีการ ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาชุมชน โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบรายการตรวจสอบชุมชนศึกษา และแบบรายการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

2.2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การประชุมกลุ่มย่อย และวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.3 ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพและการประชุมกลุ่มย่อยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อหาโอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีในอนาคต ร่วมกันทำการวิเคราะห์ SWOT และสังเคราะห์ TOWS และร่วมกันหาคำพยากรณ์ของการพัฒนาการท่องเที่ยว

2.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาวางนโยบายและให้ที่ประชุมลงความเห็นร่วมกัน ในการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์และโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ลำดับความสำคัญ จัดกลุ่มของเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์ จำแนก และสรุปประเด็นสำคัญ (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2554)

2. ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบ ข้อมูลจากแหล่งที่มาของข้อมูลด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกันในจังหวัดลพบุรี

3. ผู้วิจัยนำผลข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการวิจัยเชิงคุณภาพมาทำการประมวลผล เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามของการวิจัยเชิงปริมาณ

2. วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้สูตรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 2551) ในการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 385 คน และเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูล จึงเพิ่มจำนวนประชากรอีกร้อยละ 4 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (Quota Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ ภาครัฐ จำนวน 100 คน ภาคเอกชน จำนวน 100 คน ประชาชนที่อาศัยใน

จังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรี จำนวน 100 คน ซึ่งในการรวมกลุ่มตัวอย่างจากผู้ตอบแบบสอบถามที่ต่างกลุ่มกัน ผู้วิจัยใช้ One-Way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างค่าตอบของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 กลุ่ม โดยผลการทดสอบพบว่า คะแนนของการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งได้สร้างขึ้นจากการนำผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เป็นข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำตอบเป็นแบบตัวเลือก (Check List) ตอนที่ 2-4 เป็นคำถามให้ตัดสินใจเลือกด้วยเกณฑ์การตอบจากมากที่สุด - น้อยที่สุดดังนี้ ตอนที่ 2 การตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ตอนที่ 3 การประเมินศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยว และ ตอนที่ 4 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ และตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบดังนี้

1. ทดสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถาม (Index of Item-Objective Congruence: IOC) จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้นำมาคำนวณแล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

2. ทดสอบกับกลุ่มคน 30 คน เพื่อนำคำตอบมาหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการทดสอบการเก็บข้อมูลจริงโดยวัดความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัต (Cronbach's alpha coefficient) (สุวิมล ติรกันันท์, 2550, หน้า 146) โดยค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามอยู่ที่ 0.90 ซึ่งมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.71 ดังนั้นแบบสอบถามจึงเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 400 ชุดไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้กำหนดไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมแบบสอบถาม เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์
2. บันทึกข้อมูลเพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS)
3. ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และแสดงผลออกมาเป็นคำร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยบรรยายข้อมูลระดับความคิดเห็นของแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย” สามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรี พบว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวอันดับที่ 1 คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 รองลงมา อันดับที่ 2 คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.81 อันดับที่ 3 คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านมหรหรรเทศกาลและประเพณี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 อันดับที่ 4 คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านกิจกรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 และอันดับสุดท้าย คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบริการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.49 ตามลำดับ สำหรับศักยภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้ ศักยภาพอันดับที่ 1 คือ ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 ศักยภาพอันดับที่ 2 คือ ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การสื่อความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 ศักยภาพอันดับที่ 3 คือ ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของจังหวัดลพบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.61 และศักยภาพอันดับสุดท้าย คือ ปัจจัยบ่งชี้ศักยภาพการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ

2. การวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย พบว่า วิสัยทัศน์จังหวัดลพบุรี อันดับที่ 1 คือ ลพบุรีเมืองท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรมอารยธรรม 4 สมัย ฝึกปฏิบัติธรรม ณ เมืองละโว้ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 รองลงมา อันดับที่ 2 คือ ลพบุรีเมืองนวัตกรรมอาหารโลก เพิ่มประสบการณ์ชีวิตด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในเทศกาลอาหารดนตรี กีฬา สุขภาพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 อันดับที่ 3 คือ ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวธรรมชาติ “ป่าซับลังกา” ป่าผืนใหญ่ของภาคกลางตอนบน รับพลังแสงอาทิตย์กลางทุ่งดอกทานตะวันผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พักผ่อนกลางสายน้ำ ณ เชื้อนป่าสักชลสิทธิ์ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.06 และอันดับสุดท้าย คือ ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวสังคมพหุวัฒนธรรม พุทธ คริสต์ อิสลาม และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 ตามลำดับ โดยภายใต้วิสัยทัศน์ซึ่งเป็นกรอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีจะประกอบด้วยยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม โดยให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์เป็นอันดับที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17 รองลงมา อันดับที่ 2 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 อันดับที่ 3 คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.12 และอันดับสุดท้าย คือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนเพื่อพัฒนาสังคม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 ตามลำดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1.1 กลยุทธ์การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิถีชีวิตชุมชน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาอารยธรรม ศิลปกรรม 4 สมัยของลพบุรี และโครงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาสมุนไพรและแพทย์แผนไทย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามลำดับ กลยุทธ์ที่ 1.2 กลยุทธ์การพัฒนาจิตใจ และปลูกจิตสำนึก มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้หนทางแห่งการพ้นทุกข์ ณ ศูนย์พัฒนาจิตและปัญญาแห่งโลก และโครงการสร้างแพคเกจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพใจด้วยแพทย์แผนไทย ตามลำดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 2.1 กลยุทธ์การพัฒนาสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการสร้างแพคเกจท่องเที่ยวเชิงเกษตรปลอดภัย ส่งเสริมลพบุรีเมืองนวัตกรรมอาหารโลกที่ปลอดภัย และโครงการสร้างแพคเกจท่องเที่ยวอโรยล้นถิ่นเมืองละโว้ กินอาหารไทยไร้โรคพยาธิ ตามลำดับ กลยุทธ์ที่ 2.2 กลยุทธ์เชิงการตลาด มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.97 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการพัฒนาช่องทาง การจัดจำหน่ายสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีให้เป็นแบบ One Stop Service ที่เป็นสากล และโครงการศึกษากลุ่มตลาดเป้าหมายด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ตลาดจีน อินเดีย อาเซียน ตลาดผู้มีฐานะ ตลาดผู้สูงอายุ ตลาดออนไลน์ ตามลำดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 3.1 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของจังหวัด และโครงการสร้างโรงไฟฟ้าพลังงานขยะครบวงจร ตามลำดับ กลยุทธ์ที่ 3.2 กลยุทธ์การใช้ประโยชน์พื้นที่ (Land Use) เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.88 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบโบราณสถานและย่านประวัติศาสตร์ และโครงการเพิ่มพื้นที่ปลูกดอกทานตะวัน ดอกไม้ในยุคนสมเด็จพระนารายณ์ และดอกดาวกระจาย ตามลำดับ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนเพื่อพัฒนาสังคม ประกอบด้วยกลยุทธ์และโครงการ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 4.1 กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งและการกระจายรายได้ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 โดยมีความคิดเห็นของโครงการใน

อันดับต้น คือ โครงการจ้างงานและพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และโครงการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตภาคกลาง ตามลำดับ **กลยุทธ์ที่ 4.2 กลยุทธ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว** มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.89 โดยมีความคิดเห็นของโครงการในอันดับต้น คือ โครงการวางแผนปฏิบัติการการจัดการท่องเที่ยวระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัดลพบุรี และโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อรับวิกฤตและภัยพิบัติในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัยเรื่อง “แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ประเทศไทย” มีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน นักท่องเที่ยว ตลอดจนผู้วิจัยได้ร่วมกันค้นพบว่า จังหวัดลพบุรีมีศักยภาพด้านทรัพยากรท่องเที่ยวมากที่สุด ผู้วิจัยขออภิปรายว่า จังหวัดลพบุรีเป็นจังหวัดในภาคกลางมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว มีความหลากหลายทางทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม สมควรแก่การส่งเสริมให้เป็นเมืองท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องด้วยจังหวัดลพบุรีมีความเจริญทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องและยาวนานกว่า 3,000 ปี ตั้งแต่ก่อนยุคประวัติศาสตร์ สมัย ทวารวดี สมัยลพบุรี สมัยอยุธยา จนมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ที่ได้มีการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรีและจังหวัดโดยรอบ ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และเกษตร โดยปรับปรุงและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่ม มีความหลากหลาย และเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอย่างยั่งยืน 2) ศักยภาพด้านการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การสื่อความหมาย ผู้วิจัยขออภิปรายว่า จังหวัดลพบุรีมีกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับพื้นที่และเอื้อต่อการส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อแหล่งท่องเที่ยว และมีกิจกรรมสามารถให้ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจและมีความคุ้มค่าในการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยววิถีกลุ่มชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวในเขตทหาร เป็นต้น สมควรส่งเสริมให้จังหวัดลพบุรีเป็นเมืองการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ 3) ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน นักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ปัจจุบันจังหวัดลพบุรีเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ โดยมีการเชิญตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งประชาชน ผู้นำชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้าร่วมเพื่อแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของแต่ละพื้นที่ เห็นได้จากการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี ประจำปีงบประมาณ 2561 - 2565 (สำนักงานจังหวัดลพบุรี, 2563) โดยได้มีการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการ

ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการ และ 4) ศักยภาพการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี ผู้วิจัยขออภิปรายว่า การจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืนที่ดีที่สุด โดยงานวิจัยของรศดา เวชภูพานธุ์ และสุมาลี สันติพลวฒ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่า การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความยั่งยืนในด้านสังคมสูงสุด รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ซึ่งปัจจุบันจังหวัดลพบุรีได้กำหนดแผนพัฒนาจังหวัด โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก พัฒนาบุคลากรและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เพิ่มสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้เกิดมูลค่าเพิ่ม พัฒนาการตลาดเชิงรุกเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบบูรณาการ ซึ่งหากพิจารณาแนวทางการพัฒนาที่ได้กล่าวมาจะเห็นว่าแผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี ยังขาดแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมในทุกมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นจังหวัดลพบุรีควรมีการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ยั่งยืน เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เหมาะสมต่อท้องถิ่น บนพื้นฐานของความเสมอภาค และเพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้มาเยือน

2. ผู้วิจัยขออภิปรายว่า ภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และนักท่องเที่ยว ได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นทำให้เกิดแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนในจังหวัดลพบุรี มีวิสัยทัศน์ คือ จังหวัดลพบุรีจะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่น มีแบรนด์ที่มีจุดยืน 4 ด้านดังนี้ แบรินด์ที่ 1 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมอารยธรรม 4 สมัย ฝึกปฏิบัติธรรม ณ เมืองละโว้ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ แบรินด์ที่ 2 ลพบุรีเมืองนวัตกรรมอาหารโลก เพิ่มประสบการณ์ชีวิตด้วยกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในเทศกาลอาหาร ดนตรี กีฬา สุขภาพ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและกระจายรายได้ แบรินด์ที่ 3 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวธรรมชาติ “ป่าซับลังกา” ป่าผืนใหญ่ที่สุดของภาคกลางตอนบน รับพลังแสงอาทิตย์กลางทุ่งดอกทานตะวันผืนใหญ่ที่สุดในประเทศไทย พักผ่อนกลางสายน้ำ ณ เขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแบรินด์ที่ 4 ลพบุรีเมืองท่องเที่ยวสังคมพหุลักษณะวัฒนธรรม พุทธ คริสต์ อิสลาม และกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เพื่อพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน ซึ่งวิสัยทัศน์ของการพัฒนาดังกล่าวจะนำมาเป็นกรอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีในรูปแบบของตราสินค้าด้านการท่องเที่ยว (Tourism Brand) โดยมีความปรารถนาที่จะสร้างจังหวัดลพบุรีให้เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นระดับโลก (Branding Lopburi as A World Destination) และบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งการจะบรรลุวิสัยทัศน์จำเป็นต้องมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และโครงการให้ครอบคลุมทุกมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยอาศัยการท่องเที่ยวคานาคิดนำจังหวัดลพบุรีไปสู่การพัฒนาพื้นที่ (Area Based Development) ในภาพรวมแบบบูรณา

การอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและพัฒนาจิตใจ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของพยอม ธรรมบุตร (2558, หน้า 22) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีแนวทางการพัฒนาและจัดการ ต้องนำมาใช้กับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบในทุกพื้นที่จุดหมายปลายทาง โดยมีหลักการที่ครอบคลุมการพัฒนาทั้งสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาทั้งด้านจิตใจ ซึ่งแนวทางการพัฒนาดังกล่าวจะต้องเป็นการพัฒนาที่มีความสมดุลของทุกด้าน เพื่อประกันความยั่งยืนระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถนำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลพบุรีได้

1.2 ภาคเอกชน ควรนำแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรีไปสู่การปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี

1.3 ภาคประชาชน ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของจังหวัดลพบุรี เพื่อสร้างความเข้มแข็งในชุมชนและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดลพบุรีต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เพื่อส่งเสริมให้จังหวัดลพบุรีเป็นเมืองนวัตกรรมอาหารที่ปลอดภัยตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดในการเป็นแหล่งผลิตอาหารปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560–2564). กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม. (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2551). การวิจัยปฏิบัติการ. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป.
- พยอม ธรรมบุตร. (2558). เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนา 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พยอม ธรรมบุตร. (2560). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยพะเยา.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานจังหวัดลพบุรี. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดลพบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561-2564 ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563*. สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก <http://website2021.lobburi.go.th/lobburi-province-development-plan>.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอี่ยมพร หลินเจริญ. (2554). *การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องการศึกษาชุมชนเพื่อสืบค้นองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

การประเมินความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของรีสอร์ท
อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
Evaluate the Expectations and Perceptions of the Resort Service
Quality in Wangnamkhiao District, Nakhon Ratchasima Province

วริศรา วงษ์เตมีย์¹ ณัฐพงษ์ ฉายแสงประทีป² จรินทร์ พักประไพ³
Varisara Vongtamee, Nattapong Chaisaengpratheep, Charin Phakpraphai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยว และเพื่อประเมินความพึงพอใจในคุณภาพบริการของรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ จำนวน 384 คน เลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และวิเคราะห์ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแบบจับคู่ (Paired t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคาดหวังคุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท โดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับการรับรู้คุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการเนื่องจากการรับรู้คุณภาพบริการโดยภาพรวมเป็นค่าบวก และมีค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าค่าเฉลี่ยความคาดหวังในคุณภาพบริการ

คำสำคัญ (Words): ความคาดหวัง; การรับรู้; คุณภาพการบริการ

Abstract

The purpose of this study was to examine tourists' expectations and perceptions of service quality. And to assess tourists' satisfaction with the resort's service quality in Wangnamkhiao District, Nakornratchasima Province. The sample group consists of 384 tourists who were chosen at Accidental Sampling. A

¹ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล Faculty of Business Administration, Vongchavalitkul University. Corresponding Author e-mail: siam2325@hotmail.com

² คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล Faculty of Business Administration, Vongchavalitkul University.

³ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม Faculty of Tourism and Hotel Management, Mahasarakham University.

questionnaire was utilized as a research tool; number, percentage, mean, standard deviation (SD), and Paired t-test. Overall, it's at an excellent level and the highest perceived level of overall service quality 2) The tourists' expectations and perceptions of service quality was significantly different at .05 level, and 3) the tourists satisfied with the quality of service. This is due to a generally positive perception of service quality and had service quality expectations that were perceived to be above average.

Keywords: Expectations; Perception; Service Quality

บทนำ (Introduction)

ธุรกิจโรงแรม ปี 2562 ได้สร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) มีมูลค่า 1.03 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.1 ของ GDP ทั้งประเทศ โดยรายได้จากนักท่องเที่ยวไทยมีสัดส่วนร้อยละ 35 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมด ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความสำคัญอย่างมากต่อธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมในจังหวัดท่องเที่ยว เช่น เชียงใหม่ ระยอง กาญจนบุรี รวมถึงจังหวัดศูนย์กลางของภูมิภาค เช่น นครราชสีมา พิษณุโลก ขอนแก่น (วิจัยกรุงศรี, 2564) ภาวะการแข่งขันในธุรกิจโรงแรมมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นจาก (1) คู่แข่งในกลุ่มธุรกิจเดียวกันยังคงขยายการลงทุนในพื้นที่ท่องเที่ยวหลักและเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจังหวัดนครราชสีมา (2) อัตราเข้าพักของธุรกิจโรงแรมในภาพรวมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำ สร้างแรงกดดันต่อรายได้ของธุรกิจโรงแรมโดยเฉพาะกลุ่ม SMEs เนื่องจากต้องใช้กลยุทธ์ด้านราคาเพื่อดึงดูดลูกค้า (วิจัยกรุงศรี, 2564) ในขณะเดียวกันจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐก่อให้เกิดการเติบโตของธุรกิจโรงแรม และเกิดโรงแรม/รีสอร์ทใหม่ๆ จำนวนมาก ทำให้ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ และมีประสบการณ์ รวมทั้งอัตราการหมุนเวียนพนักงานที่สูง สิ่งเหล่านี้ทำให้ธุรกิจเลือกจ้างแรงงานนอกสาขา และฝึกอบรมด้านบริการให้มีทักษะ เพื่อให้บริการที่ตรงตามมาตรฐาน (Tsaur & Lin, 2004; Hooper et al., 2013) นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องการทำความเข้าใจว่าคุณภาพบริการของที่พักแรมอำเภอวังน้ำเขียวเป็นอย่างไร รวมทั้งงานวิจัยมีจำนวนจำกัด อีกทั้งสถานการณ์ตลาดปัจจุบัน หากองค์การล้มเหลวในการจัดหาผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ อาจสูญเสียลูกค้าให้กับคู่แข่งรายอื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้บริโภคปัจจุบันมีความต้องการมากขึ้นและมีความคาดหวังเพิ่มขึ้น ส่งผลให้องค์การต้องยึดลูกค้าเป็นศูนย์กลาง โดยการส่งมอบคุณค่าที่เหนือกว่า ให้ลูกค้า สร้างความสัมพันธ์ควบคู่กับงานการตลาด องค์การในปัจจุบันต้องติดตามความคาดหวังของลูกค้า ประสิทธิภาพการทำงาน ความพึงพอใจของลูกค้า แม้กระทั่งคู่แข่ง เป็นความท้าทายที่เกิดจากการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในตลาดที่พักแรม (George & Kumar, 2014)

ปัจจุบันพนักงานกลายเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งมอบบริการให้กับลูกค้า และสามารถรับรู้ถึงคุณภาพบริการได้ ขณะที่ Dedeoglu & Demirer (2015) เน้นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพ

บริการของโรงแรมมักเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและสิ่งที่จับต้องได้จากพนักงาน อีกทั้ง Tsang et al., (2015) กล่าวว่า ความสำเร็จและความล้มเหลวในการให้บริการของโรงแรมส่วนใหญ่ ขึ้นอยู่กับทัศนคติและพฤติกรรมของพนักงาน ความคาดหวังของลูกค้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องมากขึ้นเรื่อยๆ ผู้บริโภคต้องการความคุ้มค่าของค่าใช้จ่ายที่จ่ายไป ซึ่งการรับรู้และความคาดหวังของลูกค้าจะถูกประเมินจากการส่งมอบบริการ (Lovelock & Wright, 1999) โดยลูกค้าจะประเมินคุณภาพบริการด้วยการเปรียบเทียบการรับรู้กับบริการที่ได้รับ ดังนั้น คุณภาพการบริการจึงมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้กับประสบการณ์ของลูกค้า (Lau et al, 2005)

คุณภาพบริการเป็นการประเมินหลังการบริโภคโดยลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว คุณภาพบริการมีความหมายพิเศษในด้านการบริการ “บริการเป็นข้อเสนอที่จับต้องไม่ได้โดยฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง ด้วยการแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อความบันเทิงและความสะดวก” (Kotler & Keller, 2009) การรับรู้ถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์กลายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด สำหรับการแข่งขันในโลกธุรกิจ งานวิจัยการรับรู้และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นการค้นพบที่ยังสรุปไม่ได้เกี่ยวกับสิ่งที่นักท่องเที่ยวพึงพอใจในแต่ละที่พักแรม/จุดหมายปลายทาง ซึ่งแต่ละแห่งมีบริบทและเอกลักษณ์เฉพาะตัวนำไปสู่ความไม่พึงพอใจหรือความพึงพอใจได้ (Philemon, 2015) ซึ่งนักท่องเที่ยวอาจพึงพอใจแตกต่างกันไปตามสถานที่

ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นผลรวมของการรับรู้ การประเมิน และปฏิกิริยาทางจิตใจ สู่ประสบการณ์การบริโภคสินค้า/บริการ (Yi, 1990) การศึกษาเชิงประจักษ์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณภาพบริการ และความพึงพอใจของลูกค้าแสดงให้เห็นว่า คุณภาพบริการกำหนดความพึงพอใจของลูกค้า (Culiberg & Rojsek, 2010) มีความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญและเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการรับรู้คุณภาพบริการโดยรวมและความพึงพอใจของลูกค้า (Nuseir et al., 2010) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด SERVQUAL มี 5 มิติ ประกอบด้วย การเป็นรูปธรรม ความน่าเชื่อถือความเอาใจใส่ การตอบสนองจากพนักงาน และความมั่นใจ เนื่องจากโมเดล SERVQUAL วัดความพึงพอใจของลูกค้าหลังจากให้บริการ (George & Kumar, 2014) และแนวคิด SERVQUAL มักใช้ในการวัดค่าและประเมินคุณภาพการบริการโดยเฉพาะธุรกิจที่พักแรมทั่วโลก

อำเภอวังน้ำเขียว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว มีลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีบางส่วนเป็นพื้นที่ราบลุ่มลักษณะภูมิอากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี นักท่องเที่ยวรู้จักวังน้ำเขียวในฐานะที่เป็นสถานที่ที่มีโอโซนติดอันดับ 1 ใน 7 ของโลกและได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกในปี 2548 เป็นมรดกโลกอันดับที่ 5 ของประเทศและเป็นอันดับที่ 2 ของมรดกทางธรรมชาติภายใต้ชื่อกลุ่ม “ดงพญาเย็น – เขาใหญ่” โดยอำเภอวังน้ำเขียวมีพื้นที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และอุทยานแห่งชาติทับลาน อำเภอวังน้ำเขียวจึงมีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ จึงกระตุ้นและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นจำนวนมาก รวมทั้งนักธุรกิจก็เข้ามาลงทุนดำเนินกิจการด้านที่พักแรม ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยประชาชนในพื้นที่ มีรูปแบบที่พักแรมหลายรูปแบบ

อีกทั้งการให้บริการที่พักรอยังไม่ตอบสนองตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในเรื่องคุณภาพบริการตามมาตรฐานการบริการได้

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประเมินความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพบริการของที่พักรอ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาให้มีมาตรฐาน เป็นที่นิยมและได้รับการยอมรับจากนักท่องเที่ยวชาวไทยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน แต่ทราบว่ามีจำนวนมาก กำหนดขึ้นด้วยการใช้สูตรของ (Khazanie, 2016) ได้กลุ่มตัวอย่าง 384 คน และเก็บตัวอย่างแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการเข้าพักที่พักรอ ระยะเวลาเข้าพัก

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ได้แก่

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองจากพนักงาน ด้านความมั่นใจในการบริการ ด้านการเอาใจใส่จากพนักงาน โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยของระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการแบ่งเป็น 5 ระดับ (ชูศรี วงศ์รัตนะ, 2550) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านตรวจสอบข้อมูล โดยการทดสอบความตรง (Test of Validity) ด้วย IOC เป็นการตรวจสอบความตรงเนื้อหา (Content Validity) มีเกณฑ์กำหนดค่า $IOC \geq 0.5-1.00$ หมายถึง คำถามข้อนั้นวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำไปใช้ดำเนินการวิจัยต่อไปได้ทันที แล้วนำแบบสอบถามไป (Try out) กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน โดยค่าความเชื่อมั่นมากกว่า 0.70 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามมีความเชื่อมั่นยอมรับได้ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา Cronbachs' Alpha Coefficient 0.90 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงคุณภาพอีกครั้ง เพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว ในช่วงตุลาคม 2562-มีนาคม 2563 โดยเป็นการเก็บข้อมูลด้วยตนเองจำนวน 384 ชุด จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามจนครบถ้วน

สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)
2. สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยแบบจับคู่ (Paired t-test)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 211 คน ร้อยละ 55.0 เพศชายจำนวน 173 คน ร้อยละ 45.0 มีอายุ 21-40 ปี จำนวน 231 คน ร้อยละ 60.0 รองลงมา อายุ 41-60 ปี จำนวน 82 คน ร้อยละ 21.4 อายุต่ำกว่า 21 ปี จำนวน 64 คน ร้อยละ 16.6 สถานภาพสมรส จำนวน 244 คน ร้อยละ 50.6 รองลงมา สถานภาพโสดจำนวน 182 คน ร้อยละ 47.3 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 260 คน ร้อยละ 67.5 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 99 คน ร้อยละ 25.7 ปริญญาตรีขึ้นไปจำนวน 25 คน ร้อยละ 6.8 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 135 คน ร้อยละ 35.00 รองลงมา รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 92 คน ร้อยละ 24.0 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 39 คน ร้อยละ 10 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 214 คน ร้อยละ 55.8 รองลงมาคือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาทจำนวน 165 คน ร้อยละ 41.25 รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 107 คน ร้อยละ 28.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 – 45,000 บาท จำนวน 46 คน ร้อยละ 12.0 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 45,001 บาทขึ้นไปจำนวน 16 คน ร้อยละ 4.2

วัตถุประสงค์ในการเข้าพัก คือการท่องเที่ยว/พักผ่อน จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 69.40 รองลงมา เพื่อติดต่อธุรกิจจำนวน 75 คน ร้อยละ 19.6 ระยะเวลาเข้าพักแรม 1-2 วันจำนวน

253 คนร้อยละ 66.0 รองลงมา 3-4 วันจำนวน 96 คนร้อยละ 25.0 ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางส่วนใหญ่เป็นรถยนต์ส่วนบุคคลจำนวน 357 คนร้อยละ 93.0 มากับญาติและครอบครัวจำนวน 227 คนร้อยละ 59.0 รองลงมา มากับเพื่อนจำนวน 119 คนร้อยละ 31.0 จอที่พิกแกรมกับทางรีสอร์ทโดยตรงจำนวน 223 คนร้อยละ 58.0 รองลงมา จอที่พิกแกรมทางออนไลน์จำนวน 104 คนร้อยละ 27.0 ผ่านทางบริษัทนำเที่ยวจำนวน 46 คนร้อยละ 12.0

2. ผลการศึกษาระดับของความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่พักแรม ตำบลวังหมี่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมของรายด้านและรายข้อ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่พักแรม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน

คุณภาพการบริการ	ระดับความคาดหวัง			ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ด้านความเป็นรูปธรรม	4.06	.68	มาก	4.40	.58	มากที่สุด
1. ห้องพักที่สะอาด	4.23	.67	มากที่สุด	4.39	.59	มากที่สุด
2. ที่จอดรถเพียงพอ	4.13	.62	มาก	4.00	.76	มาก
3. บริเวณที่ต้อนรับส่วนหน้า (lobby) มีที่นั่งเพียงพอ	3.75	.81	มาก	4.50	.51	มากที่สุด
4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและทันสมัย	4.10	.66	มาก	4.72	.45	มากที่สุด
5. เครื่องแบบพนักงานสุภาพเรียบร้อย	4.10	.63	มาก	4.39	.60	มากที่สุด
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	3.93	.75	มาก	4.30	.56	มากที่สุด
1. ท่านได้รับการตรงตามที่โรงแรมได้ให้สัญญาไว้	3.95	.68	มาก	4.38	.53	มากที่สุด
2. พนักงานให้บริการอย่างถูกต้องทุกขั้นตอน	3.88	.69	มาก	4.33	.57	มากที่สุด
3. พนักงานให้บริการถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรก	3.88	.83	มาก	4.25	.56	มากที่สุด
4. พนักงานแจ้งรายละเอียดที่พักแรมครบถ้วน	4.02	.78	มาก	4.25	.64	มากที่สุด
ด้านการตอบสนองจากพนักงาน	3.96	.65	มาก	4.06	.55	มาก

คุณภาพการบริการ	ระดับความคาดหวัง			ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. พนักงานให้บริการมีจำนวนเพียงพอ	4.57	.57	มากที่สุด	4.71	.54	มากที่สุด
2. พนักงานมีความกระตือรือร้นในการบริการ	4.12	.76	มาก	4.38	.53	มากที่สุด
3. ระบบลงทะเบียนเข้าพัก-ออกรวดเร็ว	3.60	.57	มาก	3.56	.59	มาก
4. พนักงานตอบสนองบริการรวดเร็ว	3.57	.56	มาก	3.60	.53	มาก
ด้านความมั่นใจในการบริการ	3.86	.66	มาก	4.46	.62	มากที่สุด
1. พนักงานมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	3.67	.60	มาก	4.44	.56	มากที่สุด
2. พนักงานพูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ	3.80	.69	มาก	4.53	.56	มากที่สุด
3. พนักงานมีกิจกรรมรยาทและบุคลิกภาพที่ดี	3.33	.99	ปานกลาง	4.06	.83	มาก
4. พนักงานมีความรู้และมีทักษะในการให้บริการ	4.20	.48	มาก	4.72	.57	มากที่สุด
5. พนักงานสามารถตอบคำถามและอธิบายให้ท่านเข้าใจจนเกิดความมั่นใจในการใช้บริการ	4.13	.57	มาก	4.44	.56	มากที่สุด
6. ท่านมีความมั่นใจในความปลอดภัยในระหว่างการเข้าพัก	4.03	.64	มาก	4.56	.59	มากที่สุด
ด้านการเอาใจใส่จากพนักงาน	3.67	.58	มาก	3.68	.51	มาก
1. พนักงานเข้าใจความต้องการที่แตกต่างของลูกค้า	3.74	.59	มาก	3.64	.51	มาก
2. พนักงานใส่ใจลูกค้า	3.74	.56	มาก	3.88	.35	มาก
3. พนักงานบริการลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ	3.61	.58	มาก	3.67	.55	มาก
4. โรงแรมเก็บข้อมูลลูกค้า และสามารถนำมาใช้ได้ทันที	3.60	.59	มาก	3.53	.597	มาก
โดยรวม	3.90	.66	มาก	4.18	.56	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการโดยรวมทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และ 4.18 ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การรับรู้มีค่าเฉลี่ยมากกว่าความคาดหวังทุกด้าน โดยด้านความมั่นใจในการบริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นรูปธรรม และความเชื่อถือไว้วางใจได้ ส่วนความคาดหวัง ด้านความเป็นรูปธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การตอบสนองจากพนักงาน

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพบริการรีสอร์ทของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม

คุณภาพบริการ	P	E	(P-E)	การแปลผล
ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ	4.30	3.93	0.37	พึงพอใจ
ด้านความมั่นใจในการบริการ	4.46	3.86	0.06	พึงพอใจ
ด้านความเป็นรูปธรรม	4.40	4.06	0.34	พึงพอใจ
ด้านการตอบสนองจากพนักงาน	4.06	3.96	0.29	พึงพอใจ
ด้านการเอาใจใส่จากพนักงาน	3.68	3.67	0.01	พึงพอใจ
โดยรวม	4.25	3.93	0.21	พึงพอใจ

จากตารางที่ 3 พบว่าการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพการบริการของผู้ใช้บริการ โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อพบว่า

1. ด้านความน่าเชื่อถือไว้วางใจ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพการบริการ ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวมเป็นค่าบวก โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าความคาดหวังเท่ากับ 0.37
2. ด้านการสร้างความมั่นใจในการบริการ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการ ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวมเป็นค่าศูนย์ โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้เท่ากับค่าเฉลี่ยความเท่ากับ 0.06
3. ด้านความเป็นรูปธรรม นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการ ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวมเป็นค่าบวก โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าความคาดหวังเท่ากับ 0.34
4. ด้านการตอบสนองจากพนักงาน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการ ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวมเป็นค่าบวก โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าความคาดหวังเท่ากับ 0.29
5. ด้านการเอาใจใส่จากพนักงาน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพบริการผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการในภาพรวมมีค่าเป็นบวก โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าความคาดหวังเท่ากับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ศึกษาระดับความคาดหวังและการรับรู้ นักท่องเที่ยวมีระดับความความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจ 2) ด้านการตอบสนองจากพนักงาน และ 3) ด้านความมั่นใจในการบริการ ระดับความคิดเห็นมาก ได้แก่ 1) ด้านการเอาใจใส่ของพนักงาน และ 2) ด้านความเป็นรูปธรรม ความคาดหวังและการรับรู้ของลูกค้าเป็นดัชนีชี้วัดการบริการ แม้ว่าความแตกต่างค่าเฉลี่ยเล็กน้อยในมิติการบริการทั้ง 5 ประการ ก็ทำให้ทราบว่าลูกค้ามีความเห็นว่าคุณภาพและความหลากหลายของการบริการเป็นที่น่าพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bo, 2559 พบว่า คุณภาพบริการของโรงแรมระดับ 3 ดาวในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรีในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกายภาพ และด้านความเห็นอกเห็นใจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุญญาพร บุญธรรมมาและณลินี เหมาะประสิทธิ์ (2564) พบว่า คุณภาพการบริการของโรงแรมขนาดกลางที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการโรงแรมขนาดกลางในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แนวคิดคุณภาพบริการของ (Parasuraman et al., 1985) ระบุไว้ว่าความคาดหวังของผู้รับบริการย่อมมีระดับที่แตกต่างกันไป ตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความคาดหวัง อาจเกิดจากการบอกต่อหรือจากคำแนะนำของเพื่อนที่พบว่ามีบริการเป็นอย่างดี ส่งผลให้ผู้ฟังเกิดความคาดหวังที่จะได้รับบริการเช่นนั้น หรือจากความต้องการส่วนบุคคล หรือ ประสบการณ์ในอดีต

การเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการรีสอร์ท อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นถึงคุณภาพบริการที่นักท่องเที่ยวรับรู้สูงกว่าความคาดหวังในการใช้บริการรีสอร์ททั้ง 5 ด้าน สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ว่า ระดับการรับรู้บริการที่ได้รับจริงโดยรวมอยู่ในระดับที่ดีกว่าความคาดหวังของนักท่องเที่ยวทุกด้าน เมื่อประสบการณ์ที่ได้รับจริงอยู่ในระดับที่ดีกว่าความคาดหวัง แสดงว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการเป็นอย่างมาก และมีโอกาสสูงที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำกับโรงแรมอีกครั้ง Parasuraman et al., (1985) เสนอแนะว่าเมื่อลูกค้ารับรู้ถึงคุณภาพการบริการมากกว่าความคาดหวังจะนำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า ความจริงที่ว่าคุณภาพการบริการ นำไปสู่ความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Leong, Hew & Ooi (2015) และ Spaho, 2017 พบว่า การรับรู้คุณภาพบริการของนักท่องเที่ยวสูงกว่าความคาดหวังในการใช้บริการ Tirana Hotel ทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 4.56 แตกต่างกับงานวิจัยของ (Md. Alauddin et al., 2020) พบว่า ความคาดหวังของผู้บริโภคสูงกว่าการรับรู้ของการบริการโรงแรมในบังคลาเทศ โดยเฉพาะมิติความเป็นรูปธรรม ซึ่งโรงแรมต้องออกแบบให้เหมาะสม มีสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงแรมควรดึงดูดสายตา นักท่องเที่ยว และพนักงานโรงแรมต้องเรียบร้อย และสะอาด

การประเมินความพึงพอใจในคุณภาพการบริการโดยใช้แนวคิด Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) โดยการหาผลต่างช่องว่าง (Gap) ระหว่างค่าเฉลี่ยของคาดหวังและการ

รับรู้คุณภาพบริการ พบว่า ผลต่างการรับรู้และความคาดหวังของนักท่องเที่ยวมีค่าเป็นบวก ($PS > ES$) แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในการบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งความคาดหวังเป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภคเกี่ยวกับการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการให้บริการของโรงแรมว่าควรจะมี หรือควรจะเป็นไปในลักษณะใดที่ผู้บริโภคคาดหวังไว้ ซึ่งหากการให้บริการตรงตามที่ผู้รับบริการคาดหวังไว้ย่อมส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ปรีวีร์ ศิริ, 2561) อีกทั้งความพึงพอใจของลูกค้าคือ การรับรู้ของลูกค้าว่าความคาดหวังของตนได้รับการตอบสนองหรือเหนือกว่าความคาดหวัง ลูกค้าอาจได้รับความพึงพอใจในระดับต่างๆ หากสินค้าหรือบริการมีประสิทธิภาพ ถ้าประสิทธิภาพเกินความคาดหวังที่ลูกค้าจะพึงพอใจหรือยินดีเป็นอย่างยิ่ง ความพึงพอใจของลูกค้าเชื่อมโยงกับคุณภาพอย่างใกล้ชิด (William, Appiah & Addo, 2016) และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา ธนฤตพัฒน์เมธ, 2559 พบว่า โรงแรมระดับ 4 ดาว บริเวณชายหาด 4 หาด ได้แก่ หาดพัทยาเหนือ หาดพัทยากลาง หาดพัทยาใต้และหาดจอมเทียน มีค่าเฉลี่ยการรับรู้มากกว่าความคาดหวัง ($PS > ES$) แสดงว่าการให้บริการมีคุณภาพเหนือกว่าความพึงพอใจที่ลูกค้าชาวไทยคาดหวังไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยา สร้อยสิงห์ (2016) พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในคุณภาพการบริการ ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการในภาพรวมเป็นค่าบวก โดยค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงกว่าความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการ แต่แตกต่างกับงานวิจัยของ Blesis et al., 2011; Uddin, 2015 พบว่าแขกไม่ค่อยพอใจกับบริการของโรงแรม เนื่องจากมีค่าความคาดหวังสูงกว่าการรับรู้ในทุกปัจจัย แสดงว่าการบริการอยู่ต่ำกว่ามาตรฐาน และต่ำกว่าที่ลูกค้าคาดหวังไว้

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การบริการของรีสอร์ทที่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 5 ด้านนั้นมีคุณภาพสูงกว่าความคาดหวังของแขกในระดับหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการบริการ การรักษามาตรฐานการบริการไว้ ลดช่องว่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ของการบริการให้น้อยที่สุด บุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการจัดการบริการตามมิติทั้ง 5 ประการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ คือ องค์การดำเนินการให้บริการอย่างถูกต้องตั้งแต่ครั้งแรก รวมถึงมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติตามสัญญาและให้ความสนใจกับผลลัพธ์ การแก้ปัญหาและราคา ความน่าเชื่อถือได้รับการจัดเป็นมิติแรกของคุณภาพบริการ (Lam, 2002) อีกทั้ง การตอบสนองลูกค้า คือ ความเต็มใจที่จะช่วยเหลือลูกค้าและให้บริการได้ทันทั่วทั้ง มิตินี้เน้นที่ทัศนคติและความรวดเร็วในการจัดการกับคำร้องขอของลูกค้า การตอบคำถาม การแก้ไขข้อร้องเรียนและปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นไปที่ความตรงต่อเวลา ความมุ่งมั่นในวิชาชีพ เป็นต้น รวมทั้งระยะเวลาที่ลูกค้ารอความช่วยเหลือ รอคำตอบ และกระบวนการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การให้บริการและทัศนคติของพนักงานที่มีต่อคำร้องขอของลูกค้า (Ramya et al., 2019) ขณะที่ ความมั่นใจ คือ การรับประกันสามารถกำหนดเป็น ความรู้ มารยาท และความสามารถ และความสุภาพของพนักงาน เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของลูกค้า รีสอร์ทต้องสร้างความไว้วางใจและความปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิตในขณะที่เข้าพักได้ ถัดมาคือ การเอาใจใส่ เป็นความห่วงใย ความสนใจลูกค้าเป็นรายบุคคล เน้นที่ความ

หลากหลายของบริการที่ตอบสนองความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้า มิติสุดท้ายคือ ความเป็นรูปธรรม คือ การจับต้องได้ในลักษณะที่ปรากฏในรีสอร์ท เช่น สิ่งอำนวยความสะดวก ลักษณะทางกายภาพ อุปกรณ์ การสื่อสาร วัสดุและเทคโนโลยี ทั้งหมดนี้ให้เพียงพอและทันสมัย รวมทั้งความรวดเร็ว และประสิทธิภาพของการทำธุรกรรม (Parasuraman et al., 1988) มิติดังนี้ยังช่วยเพิ่มภาพลักษณ์ขององค์กร ดังนั้นมิติความเป็นรูปธรรมจึงมีความสำคัญมากกับองค์กร และต้องลงทุนอย่างหนักในการจัดเตรียม สิ่งอำนวยความสะดวก และลักษณะทางกายภาพให้เหมาะสม สะอาด และทันสมัย ควรพยายามให้บริการคุณภาพสูงแก่แขกผู้เข้าพักมากกว่าที่คาดหวังไว้ แขกก็จะพึงพอใจและประทับใจกับคุณภาพบริการ (Ramya et al., 2019) และคุณภาพบริการมีความสำคัญอย่างมากในการดึงดูดและรักษาลูกค้า การทำกำไร การลดต้นทุน (Klidas et al., 2007)

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญในด้านความมั่นใจในการบริการ เพราะมีค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการควรรักษามาตรฐานการดำเนินการด้านนี้ไว้ โดยเฉพาะพนักงานมีความรู้และทักษะในการบริการ และความปลอดภัยในการเข้าพักแรม

1.2 ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับด้านความเป็นรูปธรรม เพราะมีค่าเฉลี่ยการรับรู้สูงรองลงมา โดยเฉพาะการมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครันและทันสมัย รวมทั้งบริเวณ lobby มีที่นั่งพักเพียงพอ

1.3 ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการเอาใจใส่ของพนักงาน ควรมีการพัฒนาพนักงานทราบความต้องการที่แตกต่างของลูกค้า การใส่ใจ และการเก็บข้อมูล และนำมาใช้ได้ทันที เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยการรับรู้ของนักท่องเที่ยวสูงกว่าความคาดหวังคุณภาพการบริการเพียงเล็กน้อย

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และความคาดหวังคุณภาพบริการของแผนกต่าง ๆ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริการต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ของรีสอร์ท และความตั้งใจในการซื้อซ้ำ (Repurchase Intention) ของลูกค้า เนื่องจากธุรกิจที่พักแรมมีความปรารถนาให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการอีกอย่างต่อเนื่อง และเป็นการรักษาลูกค้าไว้

เอกสารอ้างอิง (References)

- กัลยา สร้อยสิงห์. (2559). ความคาดหวังและการรับรู้ต่อความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของผู้ใช้บริการโรงแรมในเขตเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 10(1), 216-238.

- ชุดิมา วุฒิสถิร และประสพชัย พสนน (2558). ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำคลองมหาสวัสดิ์ บ้านศาลาดิน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal, Slipakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 8(2), 2066-2079.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: บริษัทไทนเรมิตกิจ อินเตอร์ โพรแกรสซิฟ จำกัด.
- ปรวิทย์ ศิริ. (2561). ความคาดหวังและความพึงพอใจในคุณภาพการบริการของผู้ใช้บริการโรงแรมราคาประหยัดในเขต สุขุมวิท กรุงเทพมหานคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- บุญญาพร บุญธรรมมา และนลินี เหมาะประสิทธิ์. (2564). คุณภาพการบริการและพฤติกรรมการเข้าพักที่มีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการ โรงแรมขนาดกลางในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. โครงการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ ประจำปี พ.ศ.2564, 132-147.
- Bo, L. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการโรงแรมระดับ 3 ดาว ของนักท่องเที่ยวชาวจีนในเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การจัดการธุรกิจโลก วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Cheng, B.-L. (2013). Service quality and the mediating effect of corporate image on the relationship between customer satisfaction and customer loyalty in the Malaysian hotel industry. *Gadjah Mada Int. J. Bus.* 15(4), 99–112.
- Culiberg, B. & Rojsek, I. (2010) Identifying service quality dimensions as antecedents to customer satisfaction in retail banking. *Eco Bus Rev.* 12(3), 151–156.
- Dedeoğlu, B. & Demirer, H. (2015). Differences in service quality perceptions of stakeholders in the hotel industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 27(4). 130-146.
- George, A. & Kumar, G.G. (2014). Impact of service quality dimensions in internet banking on customer satisfaction. *Decision*. 41(4), 73–85.
- Grewal, D., & Levy, M. (2010). *Marketing*. New York: McGraw-Hill.
- Kamal, Md, Ahsan, S., Alauddin, Md, Hassan, A., & Alam, M, (2020). The assessment of perceived service quality dimensions of hotel industry in Bangladesh. *Journal of multidisciplinary academic tourism*, 5(2), 105-114.
- Khazanie, R. (2016). *Statistics in a World of Applications* (4th ed.). New York: HarperCollins College Publisher.

- Klidas, Antonis & van den Berg, Peter & Wilderom, Celeste. (2007). Managing employee empowerment in luxury hotels in Europe. *International Journal of Service Industry Management*. 18(4), 70-88.
- Kotler, P. & Keller, K.L. (2009). *Marketing Management*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall.
- Lam, T.K. (2002). Making sense of SERVQUAL's dimensions to the Chinese customers in Macau. *Journal Market Focused Management*. 5(4), 43-58
- Lau, P. M., Abdolali Khatibi, A., & David, Y. G. F. (2005). Service quality: A study of the luxury hotels in Malaysia. *Journal of American Academy of Business*. 7(4), 46-55.
- Leong, L.-Y., Hew, T.-S., & Ooi, K.-B. (2015). An SEM-artificial-neural-network analysis of the relationships between SERVPERF, customer satisfaction and loyalty among low-cost and full-service airline. *Expert Systems with Applications*, 42(19), 6620- 6634.
- Lovelock, C.H. & Wright, L. (1999). *Principles of Service Management and Marketing*. Prentice Hall.
- Mey, L. P., Akbar, A. K., & Fie, D. Y. G. (2006). Measuring service quality and customer satisfaction of the hotels in Malaysia: Malaysian, Asian and non-Asian hotel guests. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 13(2), 144-160.
- Nuseir, M.T., Akroush, M.N., Mahadin, B.K. & Bataineh, A.Q. (2010) The effect of e-service quality on customer's satisfaction in banks operating in Jordan: an empirical investigation of customers' perspective. *Int J Serv Econ Manag* 2(1), 80-108.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of marketing*, 49(4), 41-50.
- Parasuraman, A.; Zeithaml, V.A. & Berry, L.L. (1988). Servqual: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions. *Journal Retail*. 64(4), 12.
- Philemon, J. R. M. (2015). Assessment of Tourists Perception and Satisfaction of Tanzania Destination. *European Scientific Journal*, ESJ, 11(13), 107-119.
- Ramya, N., Kowsalya, A. & Dharanipriya, K. (2019). Service Quality and Its Dimensions. *EPRA International Journal of Research and Development (IJRD)*. 4(2), 38-41.

- Rivera, M. & Croes, R. & Lee, J. S. H. (2015). Tourism development and happiness: A residents' perspective. *Journal of Destination Marketing & Management*. 5(4), 5-15.
- Spaho, A. (2018). Online Guest Ratings of Hotels in Tirana. *International Journal of Engineering Research*. 7(3). 10-13.
- Tsang, N. & Lee, L. & Qu, H. (2015). Service quality research on China's hospitality and tourism industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 27(3). 473-497.
- Tsaur, S.H., Lin, Y.C. & Lin, Yi-Chun. (2004). Promoting service quality in tourist hotels: The role of HRM practices and service behavior. *Tourism Management*. 25(4). 471-481.
- Uddin, M. Md. (2015). Assessing the Quality of Hospitality Services: A Study on Hotels in Chittagong. *European Journal of Business and Management*. 7(4), 18-28.
- William, O. & Appiah, E. & Addo, E. (2016). Assessment of Customer Expectation and Perception of Service Quality Delivery in Ghana Commercial Bank. *Journal of Humanity*. 4(1), 81-91.
- Zeithaml, V. A. & Bitner, M. J. (2003). *Service Marketing: Integrating Customer Focus across the Firm*. New York: McGraw-Hill.

การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เรื่องอาณาจักรอยุธยา
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
The Development of Interactive Multimedia Lesson on Ayutthaya
Kingdom For 5th Grade students

วรัฏฐา มุขรักษ์¹ สุตitech ศิริพิพัฒน์กุล² สันชัย พัฒนสิทธิ์³

Warattha Mookkaruk, Sutitthep Siripipattanakoon, Sunchai Pattanasit

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้น 2) ศึกษาผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดทองสุทธาราม สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 61 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) บทเรียนด้วยมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา 2) แบบทดสอบหลังเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t-test Dependent ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในภาพรวมด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) และในภาพรวมด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) 2) ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 95.4) และ 3) ความพึง

Received: 2021-04-25 Revised: 2021-05-20 Accepted: 2021-05-20

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Master of Education Program Department of Educational Technology
and Communication Kasetsart University. Corresponding Author e-mail: waratthabb@gmail.com

² ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Department of
Educational Technology and Communication Kasetsart University.

³ ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Department of
Educational Technology and Communication Kasetsart University.

พอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.43)

คำสำคัญ (Keywords): บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์; มัลติมีเดีย; อาณาจักรอยุธยา

Abstract

The purposes of this study were to 1) develop interactive multimedia lessons on the Ayutthaya Kingdom had better quality. 2) Study the results of using interactive multimedia lessons, Ayutthaya Kingdom and 3) study the satisfaction of the learner toward interactive multimedia lessons. The target group used in this research was 5th grade students at Wat Thongsutdharam School, Bangsue District Office, Bangkok, 2020, 61 students, 1) Interactive multimedia lessons on the Ayutthaya Kingdom 2) Examination form for using interactive multimedia lessons on the Ayutthaya Kingdom. and 3) The participant's satisfaction questionnaire toward interactive multimedia lessons. The statistics used for data analysis were percentage (Percentage), mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test Dependent. The results showed that 1) Interactive multimedia lessons on Ayutthaya Kingdom for 5th grade students, the content overview were very good ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) and in the media picture, educational technology were very good. ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48) 2) Results of using the interactive multimedia lesson on the Ayutthaya Kingdom, students had higher scores of academic achievement than the specified criteria, and 3) the satisfaction of the learner in the interactive multimedia lesson on Ayutthaya Kingdom. Overall, it was the highest level ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.43)

Keywords: Interactive Multimedia Lesson; Multimedia; Ayutthaya Kingdom

บทนำ (Introduction)

การเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว รูปแบบการจัดการเรียนด้วยสื่อมัลติมีเดีย บนเครือข่ายคอมพิวเตอร์มีแนวโน้มที่จะมีความสำคัญ และมีเพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญในระบบการจัดการเรียนการสอน ซึ่งได้นำเอาเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์มาใช้ในการพัฒนาโดยผ่านระบบเวปไซด์ไวด์เว็บ บทเรียนออนไลน์(e-learning) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเนื้อหาได้โดยการเชื่อมต่อเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ตและเข้าไปยังฐานข้อมูลของผู้สอนได้ออกแบบเอาไว้ โดยการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนกำหนดโปรแกรมการเรียนการสอน แผนการสอน เนื้อหารายวิชา และการ

ประเมินผล ผู้เรียนสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับบทเรียน ตามความสามารถ และความสนใจของตนเอง โดยเรียนรู้จากเนื้อหาของบทเรียนที่ประกอบไปด้วย ข้อความ รูปภาพ และแบบฝึกหัดทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน ความสำคัญต่อการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการทบทวนความรู้ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการทัศน์ใหม่ในการบริหารจัดการชั้นเรียน การจัดการชั้นเรียนยุคดิจิทัลสร้างและทบทวนทักษะพื้นฐานที่เชื่อมโยงกับหลักการและทฤษฎี ฝึกปฏิบัติการหลอมรวมเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการสอนเนื้อหาสาระ เพื่อให้ครูสามารถสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้สิ่งนี้ยังเป็นสิ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการเรียนการสอน (กิดานันท์ มลิทอง, 2531)

การออกแบบมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ได้รับการพัฒนาบนระบบคอมพิวเตอร์เพียงระบบเดียว เนื่องจากความมีประสิทธิภาพที่เท่าเทียมกับการนำมาต่อพ่วงร่วมกับระบบฮาร์ดแวร์อื่นๆ ทำให้มีความสะดวกในการใช้งานด้านการเรียนการสอนในชั้นเรียน หรือการเรียนการสอนแบบรายบุคคล ในวงการศึกษามักเรียกลักษณะนี้ว่า มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนการสอน (Interactive Multimedia Instruction หรือIMI) มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ เป็นมัลติมีเดียที่เน้นการให้ผู้ใช้งานเป็นผู้ควบคุมการนำเสนอ การเลือกเส้นทางเดิน(Navigation) เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติที่มีครูเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนโดยใช้มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์มีจุดเด่นอยู่ที่การควบคุมกิจกรรมการเรียน การควบคุมเวลาเรียน และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนเป็นรายบุคคล และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (ณัฐกร สงคราม, 2553)

ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงได้ออกแบบบทเรียนมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ขึ้น ซึ่งในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย บทเรียนมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ (Interactive multimedia) ซึ่งเป็นสื่อที่มีทั้งข้อความ รูปภาพ และแบบฝึกหัดทั้งก่อนเรียน และหลังเรียน ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อบทเรียนและสามารถควบคุมทิศทางการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกในการเรียน โดยผู้เรียนสามารถเลือกการตอบสนองด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ที่จะเสริมแรงจิตใจ ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ เสียง และการปฏิสัมพันธ์ ให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา จึงเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติที่มีครูเป็นศูนย์กลางและเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์โดยการใช้สื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เร้าความสนใจ ใช้อธิบายข้อเท็จจริง ของเนื้อหาหรืออีกชนิดหนึ่งอาจใช้เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งและการจัดการเรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์โดยการใช้สื่อที่หลากหลายจะช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากประสาทสัมผัสที่

ผสมผสานกันได้ค้นหาวิธีการที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการได้ด้วยตนเองมากขึ้น (จริยา เหนียนเฉลย, 2546)

ผู้ศึกษาวิจัยได้ศึกษาหลักการและเหตุผลดังกล่าว และดำเนินการพัฒนาบทเรียนด้วย มัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนา บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยาให้มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป เพื่อ ศึกษาผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเพื่อพัฒนาให้เป็น เครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และช่วย ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อีกทั้งยังได้สื่อที่ใช้มีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งนักเรียน สามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจง่าย เกิดความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น ตลอดจนเป็นแนวทางใน การพัฒนารูปแบบสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามที่โรงเรียนตั้งไว้

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 61 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดทองสุทธาราม สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนด้วยมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักร อยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคนิค

3.1.1 วิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหา และกำหนดคุณลักษณะที่จะประเมินคุณภาพของบทเรียนมัลติมีเดีย ได้แก่ คุณลักษณะด้านเนื้อหา คือ ประเมินด้านเนื้อหา ความถูกต้อง การใช้ภาพ การใช้ภาษา แบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยมีรายละเอียดด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านแบบทดสอบ/แบบฝึกหัด และด้านแผนการจัดการเรียนรู้

3.1.2 คุณลักษณะด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ การประเมินด้านเนื้อหา การนำเสนอด้วยภาพ ตัวอักษรและสี ด้านเทคนิคและวิธีการ รวมทั้งด้านแบบทดสอบและการประเมินผล โดยมีรายละเอียดด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านสื่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ และด้านแบบทดสอบและการประเมินผล

3.1.3 ศึกษาลักษณะรูปแบบและวิธีการสร้างแบบประเมินคุณภาพจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.4 เมื่อสร้างแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนด้วยมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง และบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ที่ได้รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง โดยได้ทำการสร้างแบบประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ โดยผู้ศึกษาสร้างแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3.2 แบบประเมินผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์

3.2.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง อาณาจักรอยุธยา แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) (Bloom, 1976)

3.2.2 การสร้างแบบทดสอบให้ได้มาตรฐานมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาโดยผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยพิจารณาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และนำแบบทดสอบที่ได้ไปทดลองในภาคสนาม (Try out) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย ก่อนนำไปใช้จริง

3.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำหนังสือจากภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ไปให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดทองสุทธารามเพื่อขอความร่วมมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

4.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้รับผิดชอบห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนวัดทองสุทธาราม โดยกำหนดให้ผู้เรียน 1 คนต่อคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง และผู้วิจัยได้ตรวจสอบห้องเรียนอุปกรณ์ต่างๆให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานเป็นที่เรียบร้อย

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ จำนวน 3 ครั้ง 6 ชั่วโมง และทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์จำนวน 3 ครั้ง 8 ชั่วโมง และทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์

4.4 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลจากแบบประเมินคุณภาพบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และด้านเทคโนโลยีทางการศึกษามาวิเคราะห์ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5.1.2 หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มาหาค่าความยากง่าย (P) การหาค่าอำนาจจำแนก (R) โดยใช้สูตรสัดส่วน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538)

5.1.3 หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ มาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

5.2 นำผลต่างระหว่างทดสอบหลังเรียนและก่อนเรียนไปคำนวณจากสูตร t-test Dependent แล้วเปรียบเทียบกับตารางนัยยะสำคัญที่ระดับ .05

5.3 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (X) ร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นไป แสดงผลดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงการหาคุณภาพการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาของสื่อการสอนบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่องอาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
เนื้อหา	4.50	0.18	ดีมาก
ด้านแบบทดสอบ/แบบฝึกหัด	4.52	0.18	ดีมาก
ด้านแผนการจัดการเรียนรู้	4.60	0.15	ดีมาก
ด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษา			
ด้านเนื้อหา	4.50	0.18	ดีมาก
ด้านสื่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์	4.67	0.00	ดีมาก
ด้านแบบทดสอบและการประเมินผล	4.46	0.29	ดี

จากตาราง 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพการประเมินด้านเนื้อหาของสื่อการสอนบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน พบว่าด้านที่มีคุณภาพคะแนนสูงที่สุดคือด้านแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.15) และด้านที่มีคุณภาพคะแนนต่ำที่สุดคือด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.18) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษาของสื่อการสอนบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 3 คน พบว่าด้านที่มีคุณภาพคะแนนสูงที่สุดคือด้านสื่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.00) และด้านที่มีคุณภาพคะแนนต่ำที่สุดคือด้านแบบทดสอบและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.29) โดยมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายถึง ดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายถึง ดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายถึง พอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายถึง ควรปรับปรุง

2. ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงผลดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คะแนน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig(2-tailed)
คะแนนก่อนเรียน	10	6.51	1.149	28.333	60	.000*
คะแนนหลังเรียน	10	9.54	.828			

จากตาราง 2 พบว่า ผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน ประชากรสามารถทำคะแนนได้เฉลี่ย 9.54 คิดเป็นร้อยละ 95.4 เมื่อนำผลที่ได้มาหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าทางสถิติ (t-test dependent) ปรากฏว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนจากผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3. ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แสดงผลดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

รายการ	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
เนื้อหา	4.82	0.41	มากที่สุด
ด้านสื่อมัลติมีเดีย	4.79	0.44	มากที่สุด
ด้านคุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับ	4.77	0.53	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
ภาพรวมทั้งหมด	4.79	0.45	มากที่สุด

จากตาราง 3 พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับความพึงพอใจสูงสุด คือ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.41) และด้านที่มีระดับความพึงพอใจต่ำสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) และในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 61 คน โรงเรียนวัดทองสุทธาราม สำนักงานเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินสื่อการสอนบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดตัวชี้วัด ให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เป็นสื่อความน่าสนใจและทันสมัย ซึ่งทุกขั้นตอนการสร้างอยู่ภายใต้การดูแลของผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพและข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ รูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน(CAI : Computer Assisted Instruction) จัดการด้านเนื้อหาที่นำเสนอบทเรียนไว้บนเว็บเพื่อให้นักเรียนเข้าไปศึกษาและมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนแบบสื่อประสมได้ด้วยตนเองและผสมผสานกับวิธีการสอนแบบต่อเนื่องผ่านเครือข่ายสารสนเทศ นักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและสื่อได้ จากรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว ผู้เรียนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและการทำแบบทดสอบทันที สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น ซึ่งสื่อการสอนบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยาสามารถเป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ และช่วยส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจง่าย เกิดความรู้ในวิชาประวัติศาสตร์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเรศ ชันธะรี (2558) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียน E-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีผลการศึกษาพบว่าบทเรียน e-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.70/83.20 3) ผลการทดสอบหลังจากนักศึกษาได้เรียนด้วยบทเรียน e-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา นักศึกษามีคะแนนมัธยฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนด้วยบทเรียน e-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตร์ตัน ทิพย์ธารัตน์ (2558) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียรูปแบบการ์ตูน วิชา ดนตรีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียรูปแบบการ์ตูน เรื่อง ดนตรีนาฏที่สร้างขึ้น มีค่า เท่ากับ 89.00 และ เท่ากับ 87.00 ซึ่งเป็นไปตาม

เกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังจากผู้เรียนได้ศึกษาจากสื่อการสอนนี้แล้ว พบว่าผลที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งมีคะแนนเต็ม 10 คะแนน ประชากรสามารถทำคะแนนได้เฉลี่ย 9.54 คิดเป็นร้อยละ 95.4 เมื่อนำผลที่ได้มาหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ค่าทางสถิติ (t-test dependent) ปรากฏว่า คะแนนทดสอบหลังเรียนจากผลการใช้บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จะพบว่ามีคะแนนแตกต่างกันมาก แต่เมื่อหลังจากได้เรียนด้วยบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ นักเรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ต่อบทเรียน และสามารถควบคุมทิศทางการเรียนรู้ของตนเองได้ สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับความสะดวกในการเรียน โดยผู้เรียนสามารถเลือกการตอบสนองด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ที่จะเสริมแรงใจได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว วิดีทัศน์ เสียง และการปฏิสัมพันธ์ ให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาสาระเพิ่มมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน ซึ่งผู้เรียนเป็นผู้คิด ตัดสินใจเรียน โดยสร้างความรู้และความเข้าใจใหม่ ๆ ด้วยตนเองสามารถสามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตจริงได้ จากประสิทธิภาพของบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศรี ถินคำเซ็ด (2553) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง Present continuous tense กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการศึกษาพบว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 89.59/82.46 นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.75 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ มาประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจากการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำการใช้บทเรียนและมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ทุกครั้งหลังจากการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาการออกแบบ วิเคราะห์ผู้เรียน การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อควบคุมการเรียนของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะทางการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ครั้งต่อๆ ไปผู้เรียนก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

วาทีตย์ สมุทรศรี (2559) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้น จึงสามารถนำสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาได้

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า บทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ เรื่อง อาณาจักรอยุธยา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นสื่อการเรียนรู้ที่สนับสนุนการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้รับโอกาสให้ศึกษาบทเรียนจากสื่อที่มีลักษณะแตกต่างไปจากรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม การได้เห็น ได้ฟัง ได้มีปฏิสัมพันธ์จากบทเรียน และการได้รับการสนับสนุน การแลกเปลี่ยนความคิดและทัศนคติทั้งจากครูผู้สอนและสมาชิกในชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพและความสนใจ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ไม่น่าเบื่อ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนเริ่มการเรียนการสอนผ่านบทเรียนควรให้ผู้เรียนทำความเข้าใจและฝึกทักษะการใช้งานโปรแกรมต่างๆของบทเรียนมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผู้สอนจะต้องอธิบายชี้แจงและทำความเข้าใจกับผู้เรียนให้เกิดความชัดเจนก่อนให้ผู้เรียนใช้สื่อ เพื่อกำจัดตัวแปรแทรกซ้อนอื่นๆ

1.2 หากผู้เรียนศึกษาเนื้อหาและทำแบบทดสอบหลังเรียนแล้วไม่ผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ควรแนะนำให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาเนื้อหาในบทเรียนซ้ำอีก จะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

1.3 ครูผู้สอนควรคำนึงว่า สื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นั้นเป็นเพียงสื่อหรือเครื่องมือชนิดหนึ่ง ที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้นครูผู้สอนควรให้คำแนะนำ อธิบาย และติดตามผลการเรียนของนักเรียนอย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาบทเรียนปฏิสัมพันธ์แบบเกม เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ อย่างสนุกสนานและท้าทายความสามารถ ทำให้เกิดประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง หรือการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิสัมพันธ์แบบกลุ่ม เพราะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความคิด ทัศนคติระหว่างกันได้

2.2 ควรพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย ผ่านรูปแบบออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ต เพื่อนำไปใช้เรียนด้วยตนเองอย่างอิสระ ทั้งในและนอกเวลาเรียน ตามความพร้อมความสนใจ ความต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง เหมาะกับยุคในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิดานันท์ มลิทอง. (2531). *เทคโนโลยีร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา เหนียนเฉลย. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดีจำกัด .
- ณัฐกร สงคราม. (2554). การออกแบบและพัฒนาโมดูลการเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพล ร้าโพ. (2561). *นวัตกรรมฉบับนักเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: วิสด้า อินเตอร์ จำกัด.
- ถนอม เลหาจรัสแสง. (2545). *Designing e-learning. หลักการออกแบบและสร้างเว็บเพื่อการเรียนการสอน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิตนา แคมณี. (2554). *ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นเรศ ชันธะรี (2558). การพัฒนาบทเรียน E-learning รายวิชาการจัดการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*. 15(ฉบับพิเศษ), 292-298.
- นวรรตน์ แซ่ไคว้. (2551). *การสร้างบทเรียนมัลติมีเดียปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบความจริงเสมือน เรื่อง การแนะนำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประคอง กรณสูตร. (2553). *สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เจริญผล.
- โรงเรียนวัดทองสุทธาราม. (2562). *รายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2562*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนวัดทองสุทธาราม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ ลิ้มอักษร. (2551). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- วาทีตย์ สมุทรศรี. (2559). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6. *NRRU Community Research Journal*. 12(2), 229-242.
- วิไล องค์ธนะสุข. (2538). *การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น,
- สมศรี ถินคำเชิด. (2553). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง Present continuous tense กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*. 4(2), 161-171.

สุจิตรัตน์ ทิพย์ธาดานัน. (2558). การพัฒนาบทเรียนมัลติมีเดียรูปแบบการตูน วิชา ดนตรีสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning*. New York: McGraw-Hill Book.

แรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดขอนแก่น

The Public Service Motivation Level of Local Administrative Organization Officials in Khon Kaen Province

นันทิยา ศรีมามาศ¹ กฤษวรรณ โลว์ชรินทร์²

Nantiya Srimamas, Grichawat Lowatcharin

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่าง 310 คน ซึ่งเป็นบุคลากรสังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น มีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะในภาพรวมในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 5.28$) นอกจากนั้น ผลการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจบริการสาธารณะของบุคลากรพบว่าบุคลากรที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทต่างกัันมีระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ฉะนั้น การส่งเสริมให้บุคลากรใน อปท. ต่าง ๆ มีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะเพิ่มขึ้น อปท. ต้องบูรณาการแนวคิดเรื่องแรงจูงใจในการบริการสาธารณะเข้าไปในกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

คำสำคัญ (Keywords): แรงจูงใจ; การบริการสาธารณะ; การปกครองท้องถิ่น

Received: 2021-04-30 Revised: 2021-06-14 Accepted: 2021-06-15

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น Master of Public Administration Student College of Local Administration, Khon Kaen University. Corresponding Author e-mail: Nantiya.s@kkumail.com

² วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น College of Local Administration, Khon Kaen University. E-mail: Grichawat@kku.ac.th

Abstract

The objective of this research was to study the public service motivation level of Local Administrative Organization officials. The quantitative survey research method was used with questionnaires as the tools of data collecting from a sample group of 310 officials of Local Administrative Organizations in Khon Kaen Province including the City Municipalities, Town Municipalities, Sub-district Municipalities and Sub-district Administrative Organizations. The statistics used were percentage, mean and standard deviation analysis. The findings showed that the local officials in Khon Kaen Province possess the highest public service motivation level ($\bar{x} = 5.28$). The results of comparing the level of public service motivation showed that local officials affiliated with different types of local administrative organizations have different levels of public service motivation at the significant level of 0.01. Therefore, to promote public service motivation level among officials in various types of administrative organizations, the local authorities must integrate the concept of public service motivation into the human resource management and the local strategic plan.

Keywords: Motivation; Public Service; Local Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

อาชีพข้าราชการกล่าวได้ว่าเป็นที่นิยมของผู้คนในสังคมไทย โดยจะเห็นได้จากการสมัครสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในแต่ละปี ซึ่งแรงจูงใจส่วนหนึ่งมาจากการได้รับผลจากบุคคลในครอบครัวที่เชื่อว่าเป็นอาชีพที่มีความแน่นอนและมีสวัสดิการรองรับ ไม่ว่าจะเป็นการครอบคลุมตั้งแต่การบรรจุเป็นข้าราชการจนถึงเกษียณอายุราชการ จนถึงเรื่องของการปรับเงินเดือนข้าราชการเพิ่มขึ้นจึงทำให้ในปัจจุบันเงินเดือนของข้าราชการไม่ได้ต่ำอีกต่อไป โดยข้าราชการ คือ บุคคลที่นำนโยบายจากรัฐบาลมาดำเนินการให้สัมพันธ์กับงานของรัฐในการบริหารงานเพื่อเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในประเทศ ในอดีตลักษณะการทำงานของข้าราชการจะเป็นการปฏิบัติภารกิจสำหรับการรับใช้พระมหากษัตริย์ ดังนั้นอาชีพข้าราชการจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับยกย่องนับถือ และค่านิยมการรับราชการจึงได้รับถ่ายทอดจากรุ่นพ่อแม่สู่รุ่นลูก (เบญจธรรม ดิสกุล และมณฑล สรไกร กิติกุล, 2561)

ส่วนบทบาทของหน่วยงานภาครัฐนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการความเป็นอยู่ของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นในด้านสาธารณสุข ปลอดภัย สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นภาครัฐจึงต้อง

มีการเตรียมความพร้อมในส่วนของวิสัยทัศน์ของผู้นำ การวางนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จำเป็นจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของการให้บริการสาธารณะของหน่วยงานรัฐ โดยความสามารถของบุคลากรที่จะนำองค์กรประสบความสำเร็จและพิจารณาว่าประชาชนหรือผู้รับบริการส่วนใหญ่นั้นมีความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อการให้บริการของหน่วยงานเพียงใด ซึ่งจากความคิดเห็นเหล่านี้จะสามารถเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จได้ว่าจะบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของผู้นำหรือข้าราชการและพนักงานของรัฐจะสามารถปฏิบัติการและให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพได้หรือไม่ และทำให้เกิดประสิทธิผลเพียงใด รวมทั้งมีการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความรับผิดชอบและภาระหน้าที่ที่หน่วยงานรัฐพึงตระหนักและดำเนินงานโดยเฉพาะในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนที่สามารถรับรู้ถึงปัญหาในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี การให้บริการที่ทั่วถึงครอบคลุมพื้นที่ความสะดวกในการให้บริการและการช่วยเหลือประชาชนได้ทันที รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้ประชาชนได้รับความพึงพอใจ ซึ่งจะเป็นการนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน (เบญจวรรณ วรรณทวิสุข, 2556)

ทั้งนี้ การปกครองในประเทศไทยเป็นแบบระบอบประชาธิปไตย มีการจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน มีการแบ่งเป็นราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาคและราชการส่วนท้องถิ่น โดยการกระจายอำนาจการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ที่มีการบัญญัติไว้เป็นหมวดการปกครองท้องถิ่นที่ชัดเจน โดยวางหลักการว่า ท้องถิ่นต้องมีความเป็นอิสระและสามารถปกครองตนเองได้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ถูกจัดตั้งขึ้นทั่วประเทศทั้งในรูปแบบทั่วไปและรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่และภารกิจตามกฎหมายที่กำหนด กระทั่งปัจจุบันการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินมานานหลายสิบปี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่และภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนเรื่อยมา (ภิรมย์พร ไชยยนต์, 2557) ซึ่งการที่ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขอบเขตกว้างขวางมากจะเป็นการผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดทำและให้บริการสาธารณะมากขึ้นในการจัดสรรผลประโยชน์และการให้บริการสาธารณะให้กับประชาชน ซึ่งเป็นกลไกของภาครัฐที่ประชาชนมีความคาดหวังว่าจะสามารถดำเนินภารกิจหน้าที่ตามที่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเสมอภาคและมีประสิทธิภาพตามสมรรถนะของท้องถิ่นที่พึงมี (สมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์, 2559)

ดังนั้น การบริการสาธารณะแก่ประชาชน จึงเป็นภารกิจที่รัฐดำเนินการเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในการอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้าง ความมั่นคง

และความปลอดภัยในขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชน ซึ่งแรงจูงใจในการบริการสาธารณะเป็นการกระทำระดับบุคคล โดยเป็นแนวคิดส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์กร ส่งผลในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติหน้าที่ และการที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะเป็นผลทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานที่มีความผูกพันกันในองค์กร และส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรที่ทุ่มเทและจริงจังในการบริการสาธารณะ ซึ่งการให้บริการสาธารณะเป็นสิ่งสำคัญ และสิ่งที่จะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปสู่จุดมุ่งหมายได้ โดยประชาชนจะต้องได้รับการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น (นัทที ขจรกิตติยา, 2555)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของการบริการสาธารณะ ซึ่งเป็นภารกิจหน้าที่หลักตามอำนาจหน้าที่ที่บุคลากรพึงกระทำ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดแตกต่างกันมีระดับแรงจูงใจบริการสาธารณะของบุคลากรที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานบริการสาธารณะต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงสามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบสำรวจกลุ่มตัวอย่าง (sample survey) โดยกำหนดพื้นที่การวิจัย คือ จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทำให้สามารถศึกษาคุณลักษณะและความคิดเห็นของบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ครบถ้วน

ผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการศึกษาแล้วไม่วางคืน ทั้งนี้ การสุ่มแต่ละประเภทออกมา คือ เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองศิลา เทศบาลตำบลภูน้ำใส และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,382 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด เรื่องแรงจูงใจ บริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่นที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะที่พัฒนาตามแนวคิดของ Kin et al. (2013) ส่วนที่ 3 ประเมินตนเอง และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นอื่น ๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยังกลุ่มตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น เนื้อหาในหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถามการวิจัย

4.2 นำคะแนนที่ได้จากการสำรวจมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เพื่อบรรยายให้เห็นคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะ

5.2 การทดสอบความแตกต่างของค่ากลาง (T-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของกลุ่มต่าง ๆ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 310 คน และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 282 คน คิดเป็นอัตราตอบกลับ (Response Rate) เท่ากับร้อยละ 90.1 จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

การวิเคราะห์ในประเด็นปัจจัยคุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน(282)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	103	36.5
	หญิง	179	63.5
2. อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	66	23.4

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน(282)	ร้อยละ
	31-40 ปี	96	34.0
	41-50 ปี	87	30.9
	51 ปีขึ้นไป	33	11.7
3. สถานภาพ	โสด	117	41.8
	สมรส	156	55.7
	หย่าร้าง	7	2.5
4. ระดับการศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	52	18.4
	ปริญญาตรี	179	63.5
	ปริญญาโท	50	17.7
	ปริญญาเอก	1	0.4
5. ตำแหน่งงาน	ระดับบริหาร	11	3.9
	ระดับวิชาการ	92	32.6
	ระดับทั่วไป	52	18.4
	ลูกจ้างประจำ	20	7.1
	พนักงานจ้าง	106	37.9
6. อายุงานในระบบราชการ	0-5 ปี	79	32.0
	6-10 ปี	76	30.8
	11-15 ปี	43	17.4
	16-20 ปี	26	10.5
	20 ปีขึ้นไป	23	9.3
7. อายุงานในตำแหน่งปัจจุบัน	0-5 ปี	93	38.9
	6-10 ปี	92	38.5
	11-15 ปี	38	15.9
	16-20 ปี	13	5.4
	20 ปีขึ้นไป	3	1.3
8. ภูมิลำเนาเดิม	ในเขตอปท.ที่สังกัด	139	49.5
	นอกเขตอปท.ที่สังกัด	91	32.4
	ต่างจังหวัด	51	18.1
9. ภูมิลำเนาปัจจุบัน	ในเขตอปท.ที่สังกัด	249	88.3
	นอกเขตอปท.ที่สังกัด	31	11.0

คุณลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร		จำนวน(282)	ร้อยละ
	ต่างจังหวัด	2	0.7

จากตารางที่ 2 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 63.5 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.5 โดยมีสัดส่วนใกล้เคียงกันในช่วงอายุ 31-40 ปี และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.0 และ 30.9 ตามลำดับ ซึ่งมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 55.7 ทั้งนี้ บุคลากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.5 ในส่วนของตำแหน่งงานนั้น เป็นบุคลากรในระดับพนักงานจ้าง ร้อยละ 37.7 รองลงมาคือ ระดับวิชาการร้อยละ 32.7 ตามลำดับ โดยมีอายุงานในช่วงอายุ 0-5 ปี และ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.9 และ 38.5 ตามลำดับ และบุคลากรมีภูมิลำเนาในเขต อปท.ที่สังกัด คิดเป็นร้อยละ 88.3

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในภาพรวม

มิติแรงจูงใจในการบริการสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ	5.16	0.600	สูง
2. ความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม	5.50	0.454	สูงที่สุด
3. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	5.36	0.586	สูงที่สุด
4. ความเสียสละ	5.08	0.612	สูง
รวม	5.28	0.443	สูงที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า บุคลากรมีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะในระดับสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 5.28, S.D. = 0.443) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า แรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรที่มีระดับสูงที่สุด คือ ด้านความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X}$ = 5.50, S.D. = 0.454) รองลงมา คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ($\bar{X}$ = 5.36, S.D. = 0.586) ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ($\bar{X}$ = 5.16, S.D. = 0.600) และด้านความเสียสละ ($\bar{X}$ = 5.08, S.D. = 0.612) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากร ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

การเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ

1. ท่านรู้สึกชื่นชมคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ช่วยเหลือสังคมมากน้อยเพียงใด	5.11	0.663	สูง
2. ท่านคิดว่าการอุทิศตนให้กิจกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาสังคมเป็นสิ่งสำคัญมากน้อยเพียงใด	5.12	0.724	สูง
3. ท่านถือว่าการให้บริการสาธารณะที่ดีแก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญมากน้อยเพียงใด	5.25	0.627	สูงที่สุด
4. ท่านให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการอุทิศตนเพื่อประโยชน์สาธารณะมากน้อยเพียงใด	5.16	0.705	สูง
รวม	5.16	0.600	สูง

จากตารางที่ 4 พบว่า บุคลากรมีระดับแรงจูงใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 5.16, S.D. = 0.600) โดยบุคลากรถือว่าการให้บริการสาธารณะที่ดีแก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญในระดับสูงที่สุด ($\bar{x}$ = 5.25, S.D. = 0.627) รองลงมา คือ บุคลากรให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการอุทิศตนเพื่อประโยชน์สาธารณะ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 5.16, S.D. = 0.705) ในขณะที่ บุคลากรคิดว่าการอุทิศตนให้กิจกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาสังคมเป็นสิ่งสำคัญและรู้สึกชื่นชมคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมช่วยเหลือสังคม อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 5.12, S.D. = 0.724 และ $\bar{x}$ = 5.11, S.D. = 0.663) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้านความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในด้านความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม

ความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
5. ท่านคิดว่าควรให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันมากน้อยเพียงใด	5.46	0.591	สูงที่สุด
6. ท่านคิดว่าประชาชนควรได้รับการบริการสาธารณะที่สามารถพึ่งพาได้อย่างต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด	5.46	0.614	สูงที่สุด
7. ท่านคิดว่าการกำหนดนโยบายสาธารณะควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนรุ่นหลังมากน้อยเพียงใด	5.46	0.597	สูงที่สุด
8. ท่านคิดว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมมากน้อยเพียงใด	5.64	0.543	สูงที่สุด
รวม	5.50	0.454	สูงที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า บุคลากรมีแรงงใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 5.50$, S.D. = 0.454) โดยบุคลากรคิดว่าข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 5.64$, S.D. = 0.543) ในขณะที่มีระดับแรงงใจอยู่ในระดับสูงที่สุดเท่ากัน คือ บุคลากรคิดว่าควรให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ($\bar{x} = 5.46$, S.D. = 0.591) บุคลากรคิดว่าประชาชนควรได้รับการสาธารณะที่สามารถพึ่งพาได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 5.46$, S.D. = 0.614) และบุคลากรคิดว่าการกำหนดนโยบายสาธารณะควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนรุ่นหลัง ($\bar{x} = 5.46$, S.D. = 0.597) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของแรงงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
9. ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสที่กำลังตกทุกข์ได้ยากมากน้อยเพียงใด	5.37	0.658	สูงที่สุด
10. ท่านรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ที่กำลังเผชิญความยากลำบากในชีวิตมากน้อยเพียงใด	5.38	0.639	สูงที่สุด
11. ท่านไม่สบายใจเมื่อเห็นผู้รับบริการไม่ได้รับความสะดวกในการมารับบริการในองค์กรของท่านมากน้อยเพียงใด	5.34	0.710	สูงที่สุด
12. ท่านคิดว่าการคำนึงถึงความผาสุกของผู้อื่นมากน้อยเพียงใด	5.34	0.689	สูงที่สุด
รวม	5.36	0.586	สูงที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า บุคลากรมีแรงงใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 5.36$, S.D. = 0.586) โดยบุคลากรรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ที่กำลังเผชิญความยากลำบากในชีวิตอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 5.38$, S.D. = 0.639) รองลงมา คือ บุคลากรรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ด้อยโอกาสที่กำลังตกทุกข์ได้ยากอยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{x} = 5.37$, S.D. = 0.658) ในขณะที่มีระดับแรงงใจอยู่ในระดับสูงที่สุดเท่ากัน คือ บุคลากรคิดว่าการคำนึงถึงความผาสุกของผู้อื่น ($\bar{x} = 5.34$, S.D. = 0.689) และบุคลากรไม่สบายใจเมื่อเห็นผู้รับบริการไม่ได้รับความสะดวกในการมารับบริการในองค์กร ($\bar{x} = 5.34$, S.D. = 0.710) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของแรงงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองท้องถิ่น ด้านความเสียสละ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับแรงงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรในด้านความเสียสละ

ความเสียสละ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ
13. ท่านพร้อมที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคมมากน้อยเพียงใด	5.17	0.616	สูง
14. ท่านเชื่อว่าการทำเพื่อส่วนรวมต้องมาก่อนการทำให้ส่วนตัวมากน้อยเพียงใด	5.17	0.642	สูง
15. ท่านยอมสูญเสียความเป็นส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นมากน้อยเพียงใด	5.11	0.752	สูง
16. ท่านเห็นด้วยกับนโยบายยกระดับคุณภาพชีวิตคนจน แม้ว่าท่านต้องแบกรับภาษีสูงขึ้นมากน้อยเพียงใด	4.86	0.884	สูง
รวม	5.08	0.612	สูง

จากตารางที่ 7 พบว่า บุคลากรมีแรงงใจในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 5.08, S.D. = 0.612) โดยบุคลากรพร้อมที่จะเสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคม และบุคลากรเชื่อว่าการทำเพื่อส่วนรวมต้องมาก่อนการทำให้ส่วนตัว อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 5.17, S.D. = 0.616 และ $\bar{x}$ = 5.17, S.D. = 0.642) ตามลำดับ รองลงมา คือ บุคลากรยอมสูญเสียความเป็นส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$ = 5.11, S.D. = 0.752) และบุคลากรเห็นด้วยกับนโยบายยกระดับคุณภาพชีวิตคนจน แม้จะต้องแบกรับภาษีสูงขึ้น อยู่ในระดับสูงเช่นกัน ($\bar{x}$ = 4.86, S.D. = 0.884)

การเปรียบเทียบของระดับแรงงใจในการบริการสาธารณะ โดยการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความแตกต่างของระดับแรงงใจบริการสาธารณะของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามคุณสมบัติส่วนบุคคล โดยกำหนดตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ อายุนาน สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ภูมิลำเนา และประเภทของ อปท. ที่สังกัด ส่วนตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับแรงงใจบริการสาธารณะของบุคลากร

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของแรงงใจในการบริการสาธารณะกับประเภทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	2.419	3	0.806	4.249	0.006*
ภายในกลุ่ม	52.760	278	0.190		
รวม	55.179	281			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจบริการสาธารณะของบุคลากรที่มีคุณสมบัติส่วนบุคคลแตกต่างกัน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง เพศ อายุ อายุงาน สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และภูมิลำเนา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ความแปรปรวนของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรกับประเภท อปท. ที่สังกัด พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ($F = 4.249$)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยบุคลากรอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี มีสถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี บุคลากรอยู่ในระดับตำแหน่งงานพนักงานจ้าง ซึ่งบุคลากรมีอายุงานราชการ 0-5 ปี และมีภูมิลำเนาในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากร พบว่า บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น มีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะในระดับสูงที่สุด เมื่อพิจารณาแรงจูงใจในแต่ละด้านพบว่า แรงจูงใจด้านการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะอยู่ในระดับสูงที่สุด แรงจูงใจด้านความมุ่งมั่นในการรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด แรงจูงใจด้านความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับสูงที่สุด และแรงจูงใจด้านความเสียสละอยู่ในระดับสูง โดยแรงจูงใจเป็นแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคลที่เป็นเหตุให้บุคลากรในองค์กรสาธารณะมีความมุ่งมั่นการปฏิบัติหน้าที่ในการบริการสาธารณะให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงความต้องการของบุคคลที่จะกระทำการต่าง ๆ เพื่อต้องการปกป้อง สนับสนุน และทำในสิ่งที่เป็นผลดีต่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับภินันท์ รัชดาจารย์ (2555) ที่ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก ซึ่งบุคลากรจะมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ทั้งยังมีความกระตือรือร้นในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมถึงผู้บริหารให้อิสระในการแสดงความคิดเห็น สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในการทำงาน เพิ่มพูนความรู้ โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับแรงจูงใจบริการสาธารณะของบุคลากรที่มีคุณสมบัติส่วนบุคคลแตกต่างกัน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในเรื่อง เพศ อายุ อายุงาน สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และภูมิลำเนา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการ

วิจัยที่ตั้งไว้ แม้ว่าผลการศึกษจะไม่พบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากร แต่องค์กรก็ควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการบริการสาธารณะ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับชนวนพิศ เงินฉลาด (2562) ที่พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน ไม่ได้ส่งผลให้ข้าราชการมีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะต่างกัน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ความแปรปรวนของแรงจูงใจในการบริการสาธารณะของบุคลากรกับประเภท องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สังกัด พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ข้อค้นพบนี้เป็นข้อค้นพบใหม่ที่เกิดจากงานวิจัยนี้ การที่บุคลากรในสังกัดประเภทองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต่างกันมีระดับแรงจูงใจในการบริการสาธารณะแตกต่างกัน ย่อมตีความได้ว่าบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นบางประเภทให้มีแรงผลักดันในการบริการประชาชนน้อยกว่าบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประเภทอื่น ซึ่งย่อมไม่เป็นผลดีต่อประชาชนและสังคมโดยรวม ทั้งนี้ บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อองค์กร ฉะนั้น การที่บุคลากรมีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะในระดับสูงทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ส่งผลถึงความรู้สึกผูกพันกับองค์กรของบุคลากรด้วย ทั้งนี้ เมื่อบุคลากรมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้น บุคลากรก็จะมีความรู้สึกว่าองค์กรแห่งนี้เป็นพื้นที่ของตนเอง ทำให้สามารถแสดงความสามารถออกมาได้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการศึกษพบว่า บุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น มีแรงจูงใจในการบริการสาธารณะภาพรวมอยู่ในระดับสูงที่สุด โดยมีด้านความเสียสละอยู่ในระดับสูง ดังนั้น องค์กรควรสร้างค่านิยมให้บุคลากรมีการให้ความสำคัญกับความเสียสละ เพื่อให้การปฏิบัติงานและการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของทั้งองค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

1.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจบริการสาธารณะให้บุคลากรด้านทัศนคติและความเสียสละ โดยบุคลากรจะมีความรู้สึกเต็มใจและมีแรงจูงใจที่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่ส่งผลถึงความรู้สึกผูกพันกับองค์กรของบุคลากรด้วย โดยผนวกไว้เป็นหนึ่งในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการและกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในระดับภูมิภาคหรือประเทศ และควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพร่วมด้วย เพื่อตอบคำถามวิจัยได้สมบูรณ์ขึ้นและให้ทราบถึงมิติแรงจูงใจในการบริการสาธารณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทขององค์กร และเป็นแนวทางให้องค์กรนำไปใช้ในการพัฒนา

บุคลากรให้มีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานและสร้างแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างเต็มที่

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- เฉลิมวุฒิ เงินทอง และธนวัต ลิ้มปัทมชัยกุล. (2562). อิทธิพลกำกับของแรงจูงใจในการบริการ
สาธารณะต่อความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งระหว่างงานกับครอบครัวและพฤติกรรม
ต่อต้านการปฏิบัติงาน. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*. 12(17), 55-72.
- ชวนพิศ เงินฉลาด. (2562). แรงจูงใจในการบริการสาธารณะ กรณีศึกษาศูนย์อู่ศูนย์นิคมวิทยาภาคใต้.
สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ธนวัฒน์ พุทธาโร (ม.ป.ป.). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจในการบริการสาธารณะของ* หน่วยงาน
ภาครัฐในจังหวัดนนทบุรี. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธีรศานต์ ลิกะโต และคนน ไตรจันทร์. (2560). *ปัจจัยทำนายผลการปฏิบัติงานองค์กรภาครัฐของ*
องค์กรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่าย
บัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ.
- นัทธี ขจรกิตติยา และคณะ. (2555). ตัวแปรเชิงสาเหตุและเชิงผลของแรงจูงใจในการบริการ
สาธารณะของพนักงานเทศบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. *วารสารวิทยาการ*
จัดการ. 29(2), 95-109.
- บุษบา เชิดชู. (2556). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขต*
อำเภอขลุ้ง จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- เบญจธรรม ดิสกุล และมณฑล สรไกรกิติกุล. (2561). เบื้องลึกของการเป็นข้าราชการ: แรงจูงใจใน
การบริการสาธารณะและสวัสดิการ. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*. 10(1), 55-71.
- เบญจวรรณ วรรณทวีสุข. (2556). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะของ*
เทศบาลตำบลแสนตุง อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการ
บริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ภินันท์ รัชตาจ้าย. (2555). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอโป่งน้ำร้อน. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิรมย์พร ไชยยนต์. (2557). การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่น: ศึกษากรณีการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในระดับจังหวัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมศักดิ์ แสงเจริญรัตน์. (2559). คุณภาพการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลในจังหวัดเลย. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. 2(1), 68-79.
- สุภาพ กันธิมา (2550). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลตำบล จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Kim, S., Vandenabeele, W., Wright, B. E., Andersen, L. B., Cerase, F. P., Christensen, R. K., De Vivo, P. (2013). investigating the structure and meaning of public service motivation across populations: Developing an international instrument and addressing issues of measurement invariance. *Journal of public Administration Research and Theory*. 23(1), 79-102.
- Perry, J. L. (1996). Measuring public service motivation: An assessment of construct reliability and validity. *Journal of public Administration Research and Theory*. 6(1), 5-22.

**การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่องพืชพันธุ์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย จังหวัดพิษณุโลก**
**The Development of Science Learning Activity Sets Interesting Plants,
for Grade 4 Students of Chumchonbansaiyoi School
Phitsanulok Province**

ชลดา เกษมสุขวิมล¹

Chonlada Kasemsukwimon

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยการทดสอบก่อนและหลังทำการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย อำเภอนิคมบ่งพร จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าร้อยละ ทดสอบค่าที และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.16/80.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เรื่อง พืชพันธุ์ หลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.46)

คำสำคัญ (Keywords): ชุดกิจกรรมการเรียนรู้; พืชพันธุ์

Received: 2021-04-28 Revised: 2021-05-21 Accepted: 2021-05-23

¹ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College
Tak. Corresponding Author e-mail: chonlada074@gmail.com

Abstract

The purposes of this study were to 1) develop the Science Learning Activity Sets; Interesting Plants, for Grade 4 Students by the criterion at 80/80 2) compare the Achievement by using the Science Learning Activity Sets ; Interesting Plants, for Grade 4 Student between Pre-test and Post –test . 3) To study the students' satisfaction to the Science Learning Activity Sets; Interesting Plants, for Grade 4 Students. The research was Experimental Research; One-Group-Pretest-Posttest Design. The grade four 20 sampling students who were studying in the first semester in 2020 of Chumchonbansaiyoi School in Noen Maprang district, Phitsanulok Province by purposive sampling. The studying tools were 1) the Science Learning Activity Sets; Interesting Plants, for Grade 4 Students 2) achievement test and 3) satisfaction questionnaire, Analyzing the data by using percentage t-test and mean . The results were as follows: 1. The efficiency of the Science Learning Activity Sets ; Interesting Plants, for Grade 4 Students was as criterion at 82.16/80.26, higher than the criterion at 80/80 2. The studying achievement by using the Science Learning Activity Sets; Interesting Plants, for Grade 4 Students; Post –test was significantly higher than Pre –test at level .05. 3) The students' satisfaction to the instruction on using the Science Learning Activity Sets; Interesting Plants, for Grade 4 Students was appropriate at high level.

Keywords: Science Learning Activity Sets; Interesting Plants

บทนำ (Introduction)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคตวิทยาศาสตร์ช่วยให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้ ใช้ความรู้และทักษะเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานด้วยกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ และมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับแนวทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 42 ที่ระบุให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึก

ทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหา โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น และควรปลูกฝังกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนไปด้วยในเวลาเดียวกัน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการ จัดหาสื่อการเรียนรู้ และวัสดุอุปกรณ์การศึกษาย่างเพียงพอ รวมทั้ง ให้โอกาสผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและเรียนรู้ด้วยตนเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555)

ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ผ่านมาของไทย ปัญหาที่พบคือ การจัดการเรียนการสอนโดยไม่เน้นผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม ทำให้นักเรียนขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนอย่างแท้จริง เป็นผลให้ไม่สามารถประเมินความสามารถของผู้เรียนได้ ทำให้ระดับคุณภาพยังไม่ถึงเกณฑ์เป้าหมาย ของมาตรฐานการเรียนรู้ (ดวงนภา เรืองนนท์, 2556) นอกจากนี้ ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน คือ ด้านครูผู้สอนจะดำเนินการสอนแบบบรรยายตามตำรา ไม่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูยังใช้วิธีสอนแบบเก่า ๆ ยึดครูเป็นศูนย์กลาง การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพของโรงเรียนชุมชนบ้านไทรน้อย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านมานั้นพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 38.92 ตามแบบบันทึกผลการเรียนประจำรายวิชา (ปพ.5) ปีการศึกษา 2561 และ 2562 ทั้งนี้อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนการสอนจะเรียนตามเอกสารประกอบการเรียนเท่านั้น เน้นที่ความรู้ ความจำ ไม่มีการวิเคราะห์และศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ขาดแหล่งการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมซึ่งอาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ในปีการศึกษา 2562 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.36 จากคะแนนเต็ม 100 ซึ่งต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับจังหวัด และระดับประเทศ

จากปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สาระการเรียนรู้ที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงวิธีการจัดการเรียนรู้โดยตรง จำเป็นต้องรีบแก้ไขเพื่อให้นักเรียนมีทักษะความรู้ความเข้าใจและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ รวมทั้งเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ดังกล่าวให้สูงขึ้น โดยให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติได้สัมผัสด้วยตนเอง ได้คิดแก้ปัญหาจากข้อมูลพื้นฐานที่ปรากฏซึ่งทำให้สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ จากการศึกษาเอกสารและเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ใช้สอนวิทยาศาสตร์ พบว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการประมวลเนื้อหา วิธีการ กิจกรรมและสื่อได้อย่างสอดคล้องกัน การเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น นักเรียนมีโอกาส ได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจึงทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงมีความสนใจที่จะพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น และเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ตอนที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจุดประสงค์และรายละเอียดของเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มาตรฐาน ว 1.1

2. สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 ชุด

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาสาระ การใช้ภาษา ขนาดตัวอักษร แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

4. ผู้เชี่ยวชาญประเมินความคิดเห็นลงในแบบประเมินชุดกิจกรรม นำผลการประเมินชุดกิจกรรม ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย โดยยึดเกณฑ์การประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

5. นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ตามขั้นตอนดังนี้

5.1 ขั้นตอนทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ซึ่งมาจากการคัดเลือกผู้เรียนที่เรียนเก่ง เรียนปานกลาง และเรียนอ่อน กลุ่มละ 1 คน รวม 3 คน เป็นการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข นำคะแนนที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ผลการทดลองในครั้งนี้ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.67/83.33 (ภาคผนวก ฉ)

5.2 ทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small-Group Testing) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ซึ่งมาจากการคัดเลือกผู้เรียนที่เรียนเก่ง 3 คน เรียนปานกลาง 3 คน และเรียนอ่อน 3 คน รวม 9 คน ที่ไม่ใช่ในข้อ 5.1 เพื่อหาข้อบกพร่องเพิ่มเติมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มเติมจากครั้งที่ 1 และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนนที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ผลการทดลองในครั้งนี้ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 84.44/81.85 (ภาคผนวก ฉ)

5.3 ทดลองภาคสนาม (Field Testing) นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 38 คน เพื่อหาข้อบกพร่องเพิ่มเติมของ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มเติมจากครั้งที่ 2 และหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนนที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ผลการทดลองในครั้งนี้ พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.16/80.26 (ภาคผนวก ฉ) ผู้วิจัยจึงตัดสินใจกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 80/80 เป็นเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ในการศึกษาครั้งนี้ และได้แก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนที่บกพร่อง จนได้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์ขึ้น

5.4 ทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย ภาควิชาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ได้มาโดยเลือกแบบเจาะจง เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือตามเกณฑ์ 80/80

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชพันธุ์ วิชาวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชพันธุ์ วิชาวิทยาศาสตร์ ที่สร้างขึ้นใช้สำหรับวัดผลและประเมินผลเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก รวม 30 ข้อ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)
2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และแนวคิดในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบอิงเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2554)
3. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ เรื่อง พืชพันธุ์ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชพันธุ์ วิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นข้อทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ให้ครอบคลุมจุดประสงค์ เนื้อหา และเหมาะสมกับวัยนักเรียน

5. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่าง แบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

6. วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้สูตร IOC (สมนึก ภัททิยธนี, 2553) โดยเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.00 เป็นข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ปรากฏว่าแบบทดสอบมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 (ภาคผนวก จ)

7. นำแบบทดสอบที่ผ่านการหาค่า IOC แล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ที่เคยเรียนเนื้อหาแล้ว จำนวน 38 คน เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการทำข้อสอบในแบบทดสอบ เวลาที่ใช้ในการสอบ และความเข้าใจในข้อคำถาม จนสามารถตอบข้อคำถามได้อย่างเข้าใจตรงกัน จากการทดลองใช้ พบว่า นักเรียนสามารถอ่านข้อคำถามได้อย่างเข้าใจตรงกัน และนักเรียนมีความสบายใจในระหว่างทำข้อสอบ

8. นำคะแนนที่ได้จากข้อ 7 มาวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบทดสอบเป็นรายข้อ จากนั้นทำการคัดเลือกข้อสอบให้เหลือเพียง 30 ข้อ โดยตัดข้อสอบข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก เลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก 0.20 ขึ้นไป จากนั้นจึงทำการคัดเลือกข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ไว้ทั้งหมด 30 ข้อ จากจำนวน 50 ข้อ ที่ผ่านเกณฑ์ คัดเลือกข้อสอบโดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พืชพันธุ์ ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้เป็นหลัก เพื่อให้ข้อสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความครอบคลุมทุกจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำแบบทดสอบมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรครุเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR 20) พบว่า มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ(r_{tt}) เท่ากับ 0.93 (ภาคผนวก จ)

9. จัดพิมพ์แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พืชพันธุ์ จำนวน 30 ข้อ ที่ผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว ให้เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบในการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หาค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร K.R.20

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้โดยใช้สูตรคำนวณหาค่า t-test แบบ Dependent และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์คะแนนหลังเรียน

ตอนที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับความพึงพอใจจากตำราของ อาร์ พันธ์ณี (2557)

2. ศึกษาเทคนิคการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจจากหนังสือวิจัยเบื้องต้น ของบุญชม ศรีสะอาด (2554)

3. ศึกษาวิธีการสร้าง แบบสอบถามความพึงพอใจ มาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักของลิเคิร์ต (Likert) เพื่อให้ทราบแนวทางและหลักการ สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. สร้างแบบสอบถามตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตรฐานประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

5. นำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พืชพันธุ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิม จำนวน 5 คน ประเมินความสอดคล้อง ข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

6. วิเคราะห์ข้อมูลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสอบถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้สูตร IOC (สมนึก ภัททิยธณี, 2553) พบว่า แบบสอบถาม มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 ถึง 1.00 (ภาคผนวก จ) และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ คือ การใช้ภาษาควรเรียบเรียงให้ถูกต้องตามโครงสร้างของประโยค และให้ได้ความหมายชัดเจน ข้อคำถามที่ความหมายคล้ายกันให้ปรับรวมเข้าเป็นข้อเดียวกัน

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเนินมะปราง จำนวน 38 คน หลังจากทดลองเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ มาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนก (r_{xy}) รายข้อระหว่าง 0.32 ถึง 0.83 (ภาคผนวก จ) และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.83 (ภาคผนวก จ)

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 15 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้ง 5 ชุด มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 8.21 คิดเป็นร้อยละ 82.16 นั่นคือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.16 และค่าเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 24.08 คิดเป็นร้อยละ 80.26 นั่นคือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 80.26 ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ เท่ากับ 82.16/80.26 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงให้เห็นผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 14.46 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 25.40 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย จำนวน 15 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ข้อ 10 นักเรียนพอใจกับผลงานของตนเอง อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ข้อ 7 ชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และข้อ 4 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย มีประเด็นที่ค้นพบควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น พบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 82.16/80. สูงกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งแสดงว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้ ทั้งนี้เพราะว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พืชพันธุ์ ที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอน ที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหา ศึกษาเนื้อหาแล้วเลือกเนื้อหาที่จะสร้าง พิจารณาวัตถุประสงค์ และพิจารณารูปแบบและวิธีการสร้าง หลังจากนั้น จึงได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง พืชพันธุ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้อง ทั้งในด้านเนื้อหา จุดประสงค์ ภาษา และเวลาที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติ เพื่อนำมาทดลองหาข้อบกพร่องและหาคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2554) สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2553) และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553) ที่กล่าวถึง หลักการการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า จะต้องศึกษาเนื้อหาของรายวิชา เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกใช้สื่อที่เหมาะสม จัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดลองใช้เพื่อปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ก่อนนำไปใช้จริง จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนมีความกระตือรือร้น ในการทำกิจกรรมประจำชุดกิจกรรม ทั้งใบความรู้ และใบกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม และกล้าแสดงออก ในการร่วมกิจกรรม นักเรียนเกิดความภูมิใจในผลงาน สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นส่วนเพิ่มเติมเสริมจากหนังสือเรียน และยังช่วยให้นักเรียน ได้ทำกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้การเรียนรู้ เรื่อง พืชพันธุ์ อย่างคงทนและยังสามารถทำได้หลาย ๆ ครั้ง รวมทั้ง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้

ดังนั้นกระบวนการสร้างจึงเป็นไปตามกระบวนการตามหลักการที่ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชพันธุ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่ตั้งไว้ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของการศึกษาของปริยาภรณ์ ขบวน (2557) อ้างอิงใน ปานลดา เอกนพวุฒิ

พันธุ์, 2560, หน้า 70). ที่ได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 92.59/88.97 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช นำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แสดงให้เห็นผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช นำรู้ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 14.46 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 25.40 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะว่า เครื่องมือที่ใช้ คือ ชุดกิจกรรมและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ได้รับการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ดำเนินการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพ คุณภาพอย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ และได้ผ่านการวิเคราะห์ หาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และศึกษาเอกสารการจัดทำแบบทดสอบและนำมาสร้างแบบทดสอบ มาวิเคราะห์หาคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้จริงแสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ดังที่มินักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา โดยใช้สื่อการสอนตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปรวมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ต้องการ สื่อที่ใช้อย่างร่วมกันจะช่วยเสริมประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2553) ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2553) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปริญญา ขบวน (2557 อ้างอิงใน ปานลดา เอกนพคุณพันธุ์, 2560) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนที่เรียนโยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช นำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พืช นำรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านไทร้อย อำนาจ 15 คน โดยภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถามพบว่านักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ข้อ 10 นักเรียนพอใจกับผลงานของตัวเอง อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ข้อ 7 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และข้อ 4 ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีกระบวนการสร้างโดยอาศัย

หลักในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี และคำนึงถึงหลักจิตวิทยา มีจุดประสงค์ว่าจะพัฒนาเรื่องใด มีความเหมาะสมกับเนื้อหา และเวลา รวมทั้งมีภาพประกอบชุดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้ยึดแนวทางในการสร้างชุดกิจกรรมครั้งนี้ของ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2554) ที่ได้กล่าวว่าการสร้างชุดกิจกรรมควรคำนึงถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดกิจกรรมเป็นสื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความสามารถ ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงนำมาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการทำและการใช้ชุดกิจกรรมเช่นเดียวกับที่ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2553) ได้กล่าวถึงแนวความคิดที่จะนำสู่การผลิต ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แนวความคิดในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาใช้ โดยการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความสามารถและความสนใจของตนเอง ทั้งยังได้ทราบผลการปฏิบัติกิจกรรมของตน เมื่อปฏิบัติกิจกรรมถูกต้องก็จะได้รับการเสริมแรง ทำให้เกิดความพึงพอใจ และความพยายามปฏิบัติกิจกรรมต่อไปด้วยความตั้งใจ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่ามีผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วันวิสาข์ ศรีวิไล (2555) ได้ศึกษาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเจตคติทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ย 3.38 ซึ่ง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ระดับดี (ระดับ 4) โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชมารู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ไปใช้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น โดยทำการประยุกต์เนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พืชมารู้ ด้วยวิธีอื่น เช่น การใช้รูปแบบการสอนที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2553). ระบบสื่อการสอน ประมวลสาระชุดวิชา 27703 (หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1), 7-19.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2554). การออกแบบพัฒนาโปรแกรมบทเรียนและบทเรียนบนเว็บ. พิมพ์ครั้งที่ 15. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- ทิตนา แคมณี. (2559). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2553). นวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปานลดา เอกนพคุณพันธ์. (2560). ผลการใช้ชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชใกล้ตัว สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- โรงเรียนชุมชนบ้านไทรน้อย. (2562). รายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562. โรงเรียนชุมชนบ้านไทรน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. (อัดสำเนา)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). คู่มือวัดผลและประเมินผล วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ศูนย์กลางดพรว.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ. (2553). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อารี พันธมณี. (2557). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไยใหม่เอ็ดดูเคชั่น
- Good, Cater Victor. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.co.

**การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี**
**Welfare and Health Management of Teachers in School Under Lop
Buri Provincial Administrative Organization**

สายสมร จันทร์หอม¹ สมกุล ถาวรกิจ²
Saisamon Junhom, Somkul Tawornkit

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานของครู การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำนวน 495 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจง ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test, F-test ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือ สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.27$) สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.86$) และข้อที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สวัสดิการด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.48$) 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำแนก

Received: 2021-07-26 Revised: 2021-08-04 Accepted: 2021-08-04

¹ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Graduate School Siam Technology College. Corresponding Author e-mail: analaumon@aru.ac.th

² หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม Master of Education Program in Educational Administration, Faculty of Education, Graduate School Siam Technology College.

ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของครู โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ (keywords): การบริหารจัดการสวัสดิการ; สุขภาพของครู; โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี

Abstract

The purpose to this study were to 1) To study the welfare and health management of Teachers in School Under Lop Buri Provincial Administrative Organization 2) Comparison of welfare and health management of Teachers in School Under Lop Buri Provincial Administrative Organization, classified by gender, age, educational level and teacher's work experience. In this research, the researcher used a quantitative research method. The population used in the research was teachers under the local government organization. Lopburi Province, 495 people The samples used in the research were: Teachers under the local government organization Lopburi set sample size By opening a prefabricated table, set the sample size of Craigie and Morgan. A total of 217 people were sampled. The research instrument was a questionnaire. A 5-level estimation scale model with a confidence value of 0.86. The statistics used in the data analysis were distribution, frequency, percentage, mean, standard deviation, statistical t-test, F-test. The research found that 1) Welfare and health management of school teachers under local administrative organizations. Lopburi Overall, the practice was at a moderate level ($\bar{X} = 3.09$). Considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was health welfare ($\bar{X} = 3.77$), followed by social and recreation welfare ($\bar{X} = 3.27$). economic ($\bar{X} = 2.86$) and the lowest mean is Educational Welfare ($\bar{X} = 2.48$) 2) Comparison of Welfare and Health Management of School Teachers Under Local Administrative Organizations Lopburi Province classified by sex, age, education level and teacher work experience Overall, there was no statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Welfare management; teacher health; Lop Buri Provincial Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทยค่อนข้างขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานเห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของครูทั่วประเทศ พบว่า ปัญหาครูในปัจจุบันหนักใจมากที่สุดเรื่อง เงินเดือน สวัสดิการ ปัญหาหนี้สิน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย รวมถึงไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ จากการสำรวจของสวนดุสิตโพล (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2562) มีภาระหนี้ในสถาบันการเงินต่างๆ โดยมีวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน เพื่อใช้หมุนเวียนในครอบครัวมากที่สุด รองลงมาคือ ซื้อที่อยู่อาศัย การที่ครูมีปัญหานี้สินมาก จนกลายเป็นความทุกข์ยากของครูจำนวนมาก แขนๆ คน ต้องถือเป็นวิกฤตไม่ใช่เฉพาะของครู แต่ต้องถือว่าเป็นวิกฤตของการศึกษาไทย ซึ่งทุกฝ่ายควรต้องช่วยกันหาทางแก้ไข และพัฒนาให้ครูมีชีวิตความเป็นอยู่ที่มั่นคง มีจิตใจปลอดโปร่ง เพื่อให้ทำหน้าที่ครูได้อย่างดีที่สุด (กำจร ตติยกวี, 2559) ปัญหาหนี้สินข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในเรื่องการรับสิทธิด้านสวัสดิการและการรักษาพยาบาล ที่ต้องสำรองจ่าย และเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง ระยะเวลาเบิกจ่ายก็ค่อนข้างนาน ทำให้มีผลกระทบกับข้าราชการชั้นผู้น้อย ที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กที่มีงบประมาณน้อย แต่เสียค่ารักษาพยาบาลจำนวนมาก จึงเป็นภาระปัญหาที่หนักหนาของข้าราชการในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ระหว่างคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติและตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับสวัสดิการการรักษาพยาบาลจากรัฐตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยสามารถเข้าถึงบริการ การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วยได้เท่าเทียมกับข้าราชการ สามารถเบิกจ่ายตรง และไม่ต้องกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะให้พนักงานและลูกจ้างของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้สิทธิรับบริการสาธารณสุขตาม มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพ แห่งชาติพ.ศ. 2545 (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2559) การลงทะเบียนใช้สิทธิจ่ายตรงยังมีความยุ่งยาก เนื่องจากมีหลายขั้นตอน และต้องนำหลักฐานต่าง ๆ ไปยื่นต่อนายทะเบียนที่ตนสังกัด และใช้เวลาในการตรวจสอบสิทธิินาน ทั้งนี้ หากได้รับสิทธิจ่ายตรงจะช่วยสร้างขวัญและกำลังใจได้ดียิ่งขึ้น ตามแนวคิดการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เชื่อว่าหากมีการดูแลบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรจะมีความสามารถเพิ่มขึ้น มีความสุขกับการทำงานและชีวิตส่วนตัว (สุรมงคล นิยมจิตต์ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559) อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนว่า สวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรเปลี่ยนจากการดูแลเฉพาะเรื่องการเงินเป็นการดูแลทั้งกายและใจ ความเป็นอยู่ การพัฒนาวิชาชีพที่เน้นการบูรณาการตลอดช่วงชีวิต จนถึงภายหลังการเกษียณอายุราชการ เพื่อให้ครูเป็นบุคลากรของประเทศที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางกายและใจจนสามารถนำความพร้อมสมบูรณ์ของตนเองไปพัฒนาผู้เรียนได้ต่อไป (กิตติพงษ์ พุ่มพวง และพัชรินทร์ บุรณะกร, 2557) รวมถึงจากผล การวิจัยยังพบว่า ช่วงอายุที่ต่างกันมีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการและสวัสดิภาพที่ต่างกัน (วรรณ กุลชาติ, 2552) การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพครูเป็นกระบวนการหนึ่งในการพัฒนาองค์กร ซึ่งถือว่าเป็น

เรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงกับผู้ปฏิบัติงานในองค์กร ผู้บริหารควรให้ความสนใจและเอาใจใส่บุคลากร สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูได้รับความพึงพอใจส่งผลให้องค์กร สามารถดำเนินกิจกรรมและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ชัชวาล ทัดศิวัช, 2553)

บริบทจากการศึกษาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสวัสดิการและสุขภาพครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ซึ่งผู้วิจัยเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นในส่วนของพนักงานครู และเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบในเรื่องสวัสดิการของภาครัฐเช่นเดียวกัน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงาน ด้านสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ และสวัสดิการด้านการศึกษา ซึ่งมีปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มาเกี่ยวข้อง (กิตตินันต์ พิศสุวรรณ, 2553) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาสวัสดิการของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของครู

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำนวน 495 คน (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลพบุรี, 2563)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ และสวัสดิการด้านการศึกษา มีลักษณะ

เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ น้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนตามแนวคิดของลิคเคอร์ต (Likert) (สุวรีย์ ศิริโกศาภิรมย์, 2546) ดังต่อไปนี้

- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติมาก
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติน้อย
- ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม

1. กำหนดขอบข่ายในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเขียนข้อคำถาม

2. สร้างข้อคำถามฉบับร่างตามขอบข่ายที่กำหนดในเรื่องที่จะดำเนินการ จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย จำนวน 9 ข้อ สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ จำนวน 15 ข้อ สวัสดิการด้านสังคม และนันทนาการ จำนวน 7 ข้อ และสวัสดิการด้านการศึกษา จำนวน 9 ข้อ รวมข้อคำถามทั้งสิ้น จำนวน 40 ข้อ

3. นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ร.ศ. ดร.สมกุล ถาวรกิจ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้วิธีของโรเนลลีและแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1977) โดยนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความสอดคล้องแล้วเลือกข้อที่มี (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป ซึ่งสามารถนำมาเป็นแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามจำนวน 40 ข้อ มีค่าความสอดคล้องทั้งฉบับระหว่าง 0.67 – 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1971) โดยเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าไม่ต่ำกว่า 0.70 ขึ้นไป ซึ่งจากการทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.864 ถือว่ายอมรับได้ สามารถเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์ ลงใน Google Form และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ข้างต้นและนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มาวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
- ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งแปลความหมายช่วงระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ เทียบเคียงตามแนวทางของลิเคิร์ต (Likert Scale) (สุรวิทย์ ศรีโกคาภิรมย์, 2546)
- วิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูในโรงเรียน ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test, F-test หรือความแปรปรวนทางเดียว (Oneway ANOVA) (กานดา พูนลาภทวี, 2539) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (ปรายรัตน์ สุวรรณ, 2548)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัย มีดังนี้

- ผลการศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน

ข้อ	การบริหารจัดการสวัสดิการ และสุขภาพของครู	ระดับการปฏิบัติ			
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	อันดับ
1.	สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	3.77	0.18	มาก	1
2.	สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ	2.86	0.13	ปานกลาง	3
3.	สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ	3.27	0.16	ปานกลาง	2
4.	สวัสดิการด้านการศึกษา	2.48	0.15	น้อย	4
รวม		3.09	0.15	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมา

สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.27$) สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.86$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สวัสดิการด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.48$)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ

การบริหารจัดการสวัสดิการ และสุขภาพของครู	เพศ				t	Sig.
	ชาย (n = 88)		หญิง (n = 129)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1 สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	3.77	0.18	3.77	0.18	0.15	0.88
2 สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ	2.87	0.13	2.85	0.13	0.81	0.42
3 สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ	3.26	0.17	3.27	0.16	-0.17	0.87
4 สวัสดิการด้านการศึกษา	2.47	0.17	2.48	0.14	-0.23	0.82
ค่าเฉลี่ย	3.90	0.16	3.90	0.15	0.15	0.74

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่า sig ปฏิเสธสมมติฐานทุกด้าน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ

การบริหารจัดการสวัสดิการ และสุขภาพของครู	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	0.06	2.00	0.03	0.96	0.38
	ภายในกลุ่ม	6.80	214	0.03		
	รวม	6.86	216			
สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.00	2.00	0.00	0.08	0.93
	ภายในกลุ่ม	3.44	214	0.02		

	รวม	3.44	216			
สวัสดิการด้านสังคมและ นันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.07	2.00	0.03	1.30	0.28
	ภายในกลุ่ม	5.70	214	0.03		
	รวม	5.77	216			
สวัสดิการด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2.00	0.00	0.18	0.84
	ภายในกลุ่ม	5.10	214	0.02		
	รวม	5.10	216			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.02	2.00	0.01	1.56	0.21
	ภายในกลุ่ม	1.29	214	0.01		
	รวม	1.31	216			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่า sig ปฏิเสธสมมุติฐานทุกด้าน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารจัดการสวัสดิการ และสุขภาพของครู	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	0.00	1.00	0.01	0.15	0.70
	ภายในกลุ่ม	6.85	215	0.03		
	รวม	6.86	216			
สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.01	1.00	0.01	0.75	0.39
	ภายในกลุ่ม	3.43	215	0.02		
	รวม	3.44	216			
สวัสดิการด้านสังคมและ นันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.01	1.00	0.01	0.40	0.53
	ภายในกลุ่ม	5.76	215	0.03		
	รวม	5.77	216			
สวัสดิการด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.03	1.00	0.03	1.48	0.22
	ภายในกลุ่ม					

	ภายในกลุ่ม	5.07	215	0.02		
	รวม	5.10	216			
	ระหว่างกลุ่ม	0.00	1.00	0.00	0.71	0.40
ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	1.31	215	0.01		
	รวม	1.31	216			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่า sig ปฏิเสธสมมุติฐานทุกด้าน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารจัดการสวัสดิการ และสุขภาพของครู	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย	ระหว่างกลุ่ม	0.10	2.00	0.05	1.64	0.20
	ภายในกลุ่ม	6.75	214	0.03		
	รวม	6.86	216			
สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2.00	0.00	0.20	0.82
	ภายในกลุ่ม	3.43	214	0.02		
	รวม	3.44	216			
สวัสดิการด้านสังคมและ นันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	0.17	2.00	0.08	3.17	0.04*
	ภายในกลุ่ม	5.60	214	0.03		
	รวม	5.77	216			
สวัสดิการด้านการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2.00	0.02	0.77	0.47
	ภายในกลุ่ม	5.07	214	0.02		
	รวม	5.10	216			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2.00	0.01	1.11	0.33
	ภายในกลุ่ม	1.30	214	0.01		
	รวม	1.31	216			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่า sig ปฏิเสธสมมติฐาน ใน 3 ด้าน คือ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิการด้านเศรษฐกิจสวัสดิการด้านการศึกษา ส่วนอีก 1 ด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ซึ่งค่า sig ยอมรับสมมติฐาน คือ ด้านสวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษามีประเด็นที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ยังไม่เท่าเทียมกัน ขาดการวางแผนบริหารจัดการ ไม่มีผู้รับผิดชอบงานสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนประจำเนื่องจากครูมีภาระงานสอนและมีภาระงานอื่น ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ วลัยชอร์ ชูแก้ว (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการในการจัดสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการจัดสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ในภาพรวมทุกด้านอยู่ ในระดับปานกลาง

1.1 สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย ($\bar{X} = 3.77$) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มีความพร้อมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของครูในสังกัด เนื่องจากมีปัจจัยเอื้อต่อการส่งเสริม เช่น มีอาคารสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ สะอาด ร่มรื่น มีสวัสดิการตรวจสุขภาพประจำปี มีบริการนำส่งโรงพยาบาล กรณีเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ มีบริการนำดื่มตามจุดต่าง ๆ ที่เพียงพอต่อความต้องการ มีห้องน้ำห้องส้วมที่เพียงพอและสะอาด มีโรงอาหารที่สะอาด มีห้องพยาบาลที่มีมียาและเวชภัณฑ์ สำหรับการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเพียงพอ มีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล และมีโครงการแอร์โบริคอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าสวัสดิการด้านสุขภาพและอนามัย มีความสำคัญต่อบุคลากรในองค์กรอย่างยิ่งสอดคล้องกับ วีรยุทธ คำแก้ว และราเชนทร์ นพณัฐวงศ์ (2564) ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเขตสัมพันธวงศ์กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมผู้สูงอายุในเขตสัมพันธวงศ์กรุงเทพมหานคร มีความต้องการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$)

1.2 สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ ($\bar{X} = 3.27$) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ด้านสังคมและนันทนาการอาจยังไม่เป็นรูปธรรม มีข้อจำกัดของการใช้งบประมาณในการดำเนินการ ไม่เปิดโอกาสให้ใช้งบประมาณในการจัดสวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการได้โดยตรง การจัด

กิจกรรมด้านสังคมและนันทนาการ เช่น โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแข่งขันกีฬาภายในเป็นประจำทุกปี โดยครูแข่งขันพร้อมกับกีฬาภายในของนักเรียน การส่งเสริมบุคลากรด้านกีฬานั้นก็ไม่ต่อเนื่องเนื่องจากมีส่วนน้อยที่โรงเรียนเด่นด้านการกีฬาในแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนจัดให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่แต่เป็นการศึกษานอกสถานที่พร้อมกับนักเรียนตามโครงการเรียนฟรี 15 ปี มีการจัดกิจกรรมวันครูมอบรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูที่มีผลงานดีเด่นในด้านต่าง ๆ โรงเรียนมีการจัดสถานที่ออกกำลังกายเล่นกีฬาในโรงเรียน มีการจัดงานเกษียณงานเลี้ยงปีใหม่ และจัดสถานที่สำหรับครูพักผ่อนหย่อนใจยังไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากครูมีเวลาสอนมากกว่าเวลาพัก การบริหารสวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการช่วยส่งเสริมให้ครูมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์ทั้งกายและใจ สอดคล้องกับ เสมอ จัดพล (2556) ได้ศึกษาการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านสวัสดิการด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 2.86$) และสวัสดิการด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.48$) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพครู ด้านสวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ และด้านเศรษฐกิจที่ยังไม่ครอบคลุม เช่น ข้าราชการครูไม่มีค่าตอบแทนปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ ส่วนใหญ่ข้าราชการครูจะเสียสละเวลาเพื่อประโยชน์ส่วนรวมในการมาปฏิบัติหน้าที่ในวันหยุดไม่มีค่าล่วงเวลา สถานศึกษาบางแห่งมีการสนับสนุนค่าพาหนะเดินทางไปราชการเฉพาะผู้ที่เดินทางตามคำสั่งของโรงเรียน ข้าราชการครูได้รับเบี้ยขยันหรือเลื่อนขั้นเงินเดือนไม่เต็มที่ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและรูปแบบการเลื่อนขั้นเงินเดือน ข้าราชการครูบางส่วนเข้ากองทุนทดแทนเพื่อเป็นหลักประกันในการรักษาพยาบาล เนื่องจากการทำเรื่องเบิกตรงมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก มีสวัสดิการด้านการกู้ยืมเงินประเภทต่าง ๆ จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครู โดยมีดอกเบี้ยที่สูง และมีเงินปันผลสหกรณ์ออมทรัพย์ครู ข้าราชการครูน้อยไม่มีสิทธิเบิกค่าเช่าบ้าน การทำประกันสุขภาพหมู่ทำประกันเพียงเฉพาะบางกรณีเช่นเข้าค่ายลูกเสือหรือทัศนศึกษา บ้านพักครูในสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีครูจำนวนมากไม่เพียงพอสำหรับครูบรรจุใหม่ ครูที่บรรจุใหม่ห้องเช่าห้องพักภายนอกโรงเรียน สวัสดิการทุนการศึกษาสำหรับบุตรมีให้เฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ครู แต่ไม่เพียงพอกับสมาชิกทุกคน จากข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้ข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพครูด้านเศรษฐกิจ ภาพรวมเพียงปานกลาง คงเนื่องมาจากข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขึ้นตรงกับกระทรวงมหาดไทย ทำให้กระบวนการ ตรงในกรณีรักษาพยาบาลมีขั้นตอนในการดำเนินการหลายขั้นตอน บางกรณีต้องสำรองจ่าย ส่งผลให้ข้าราชการครูองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหลื่อมล้ำสิทธิรักษาพยาบาล ต่างจากข้าราชการครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาในระดับปานกลางสอดคล้องกับการศึกษาของ มลธิรา อินทกุลชัย (2551) ได้ศึกษาความพึงพอใจของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของธนาคาร ผลการศึกษาพบว่า พนักงานออมสินมีความพึงพอใจต่อการจัดสวัสดิการของ

ธนาคารอยู่ใน ระดับปานกลาง ในด้านวันเวลาทำงาน สวัสดิการในหน่วยงาน ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทนด้านเงินกู้พนักงาน ส่วนสวัสดิการด้านครอบครัวพนักงานมีความพึงพอใจระดับน้อยสุด ปัญหาจากการได้รับสวัสดิการของพนักงานออมสินสรุปได้ดังนี้ พบว่าเงินเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับค่าสอทดครองชีพ พนักงานโสดได้รับ สวัสดิการพื้นฐานน้อยกว่าพนักงานที่สมรสแล้ว เงินช่วยเหลือครอบครัวน้อยเกินไป อัตราดอกเบี้ยที่สูงเกินไป และ กิตตินันต์ พิศสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการของพนักงานกรณีศึกษา : บริษัท ลานนาอุตสาหกรรมการเกษตร จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในสวัสดิการของกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง ในด้านสุขภาพอนามัยเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและนันทนาการ และด้านการศึกษา

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สวัสดิการด้านการศึกษา ($\bar{X} = 2.48$) มีค่าเฉลี่ยต่ำ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่มีบุคลากรไม่ครบชั้น เนื่องจากข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการย้ายไปยังกระทรวงศึกษาธิการหลายตำแหน่ง จากเหตุผลนี้ ทำให้โรงเรียนขาดครูผู้สอน จึงมีส่วนน้อยที่บุคลากรครูจะสามารถลาศึกษาต่อได้ ครูผู้สอนส่วนมากขออนุญาตศึกษาต่อในภาคพิเศษ เช่นศึกษาในภาคค่ำ และในวันเสาร์ และอาทิตย์ เป็นต้น โรงเรียนไม่มีทุนการศึกษาให้ครูศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่มทักษะประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตนในบางครั้ง เนื่องจากอาจกระทบกับการจัดการเรียนการสอน สวัสดิการด้านการศึกษา นับว่ามีความสำคัญที่ครูต้องการ เนื่องจากเป็นการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในหน้าที่การสอน ผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับ นภาพร ไกรรัตน์ (2559) ได้ศึกษาความต้องการและความพึงพอใจในสวัสดิการของบุคลากร กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น บุคลากรมีความพึงพอใจในด้านการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.37 และ กิตตินันต์ พิศสุวรรณ (2553) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการสวัสดิการของพนักงานกรณีศึกษา : บริษัท ลานนาอุตสาหกรรมการเกษตร จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการในสวัสดิการของกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางโดยพบว่ามีความต้องการในระดับปานกลาง ในด้านสุขภาพอนามัยเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและนันทนาการ และด้านการศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบความเห็นของครู สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ที่มีต่อการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ และสวัสดิการด้านการศึกษา จำแนกตามเพศ อายุระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลพบุรี ครูมีความคิดที่ไม่จำกัดเพศ มีอายุระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานที่มากน้อยไม่แตกต่างกัน มีบริบทและภาระงานที่

ได้รับมอบหมายคล้ายคลึงกัน คล้ายคลึงกันทำให้มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยชอร์ ชูแก้ว (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและความต้องการในการจัดสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่นันทบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการในการจัดสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานันทบุรีเขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีปัญหาและความต้องการในการจัดสวัสดิการไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีปัญหาและความต้องการไม่แตกต่างกันและครูที่มีขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงานแตกต่างกันมีปัญหาและความต้องการไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงานและขนาดโรงเรียนต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการด้านเศรษฐกิจกับด้านสุขภาพและอนามัยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ บรรจบ วงษ์จันทร์ (2650) ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในโรงเรียนอุบลวิทยาคมตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในโรงเรียนอุบลวิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บุคลากรที่มีเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ แตกต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในโรงเรียนอุบลวิทยาคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่งงาน มีความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในโรงเรียนอุบลวิทยาคมไม่แตกต่างกัน และชัยวุฒิ ทวีศักดิ์ (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสวัสดิการของครูที่มีต่อการบริหารงานด้านสวัสดิการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจในโดยภาพรวมรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารควรมีการวางแผนและเพิ่มสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลให้กับครู โดยโรงเรียนมีการจัดตั้งกองทุนสำรองจ่ายค่ารักษาพยาบาล ปรับกระบวนการในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้รวดเร็วขึ้น ลดขั้นตอนในการลงทะเบียนใช้สิทธิจ่ายตรง เพื่อความสะดวกและรวดเร็วขึ้นในการรักษาพยาบาลของครูในยามเจ็บป่วย

1.2 ผู้บริหารควรวางแผนเพิ่มงบประมาณ การให้โบนัสประจำปีแก่ครู และค่าล่วงเวลาในกรณีครูทำงานนอกเวลาราชการ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตของครู นำไปสู่ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น

1.3 ผู้บริหารควรวางแผนการพัฒนาครูที่มีความสามารถด้านกีฬาประเภทต่างๆ โดยจัดตั้งกองทุนการส่งเสริมและพัฒนาด้านกีฬา ต่อยอดความสามารถพิเศษของครู ส่งเสริมครูที่มี

ความสามารถด้านกีฬา ฝึกพัฒนาทักษะให้แก่ผู้เรียนได้เข้าร่วมการแข่งขันกีฬาแต่ละประเภทในระดับที่สูงขึ้น

1.4 ผู้บริหารควรวางแผนในการจัดตั้งกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาของครู เพื่อให้ครูได้รับโอกาสทางการศึกษา ได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเพื่อเป็นการพัฒนาครูและพัฒนาวิชาชีพของครูให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับสวัสดิการและสุขภาพของครูร่วมกับโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดใกล้เคียง

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อนำข้อแตกต่าง มาพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย (Body of Knowledge)

สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย

1. การบริการนำส่งโรงพยาบาล กรณีเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ได้ทันที
2. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ สะอาด ร่มรื่น
3. มีหน่วยบริการทางการแพทย์มาตรวจสุขภาพประจำปี

สวัสดิการด้านสังคมและนันทนาการ

1. มีสถานที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ
2. จัดงานเลี้ยงสังสรรค์ประจำปี เช่น งานเลี้ยงปีใหม่ งานเกษียณโดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม
3. มีการนำกีฬาสถาปัตยกรรมใหม่ๆ เข้ามา จัดกิจกรรมแข่งขันให้ก้าวสู่มาตรฐานชาติ

การบริหารจัดการสวัสดิการและสุขภาพของครู โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สวัสดิการด้านเศรษฐกิจ

1. มีบ้านพักครูเพื่อสวัสดิการที่พักอาศัยที่ดี ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของบุคลากร
2. ส่งเสริมการออมจากเงินปันผลจากการเข้าร่วมลงทุนกับสหกรณ์ออมทรัพย์ครู
3. มีบริการกู้ยืมประเภทต่าง ๆ จากสหกรณ์ออมทรัพย์ครูในอัตราดอกเบี้ยต่ำและการพักชำระหนี้เพื่อให้เกิดสภาพคล่อง

สวัสดิการด้านการศึกษา

1. พัฒนาครูและผู้เรียนให้ก้าวสู่การศึกษาในยุคออนไลน์ จัดหาห้องคอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต ในการค้นหาข้อมูล เพื่อสะดวกการปฏิบัติหน้าที่อย่างเพียงพอ
2. จัดทำเพจหรือเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อให้มีความรู้ทันเหตุการณ์
3. เปิดโอกาสให้ครูเข้าร่วมเข้าร่วมอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ และเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ที่จัดการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2559). สิทธิประโยชน์ของพนักงานส่วนท้องถิ่น และบุคคลในครอบครัวตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยเงินสวัสดิการ เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของพนักงานส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541. กรุงเทพมหานคร: กรมปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กานดา พูนลาภทวี. (2539). สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์เซ็นเตอร์
- กำจร ตติยกวี. (2559, เมษายน 14). ผลสำรวจหนี้สินครู. *เดลินิวส์*, น.13.
- กิตตินันต์ พิศสุวรรณ. (2553). ความต้องการสวัสดิการของพนักงาน กรณีศึกษาบริษัทล้านนาอุตสาหกรรมเกษตร จำกัด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติพงษ์ พุ่มพวง และ พชรินทร์ บุรณะกร, (2557). การจัดสวัสดิการและสุขภาพแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา : การประเมินผลและการศึกษาแนวใหม่. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*. 9(17), 13-24.
- ชัชวาล ทัดศิริช. (2553). คุณภาพชีวิตการทำงาน องค์ประกอบหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อความยั่งยืนขององค์กร. *วารสารรัฐสภาสาร*. 58(3), 79.
- ชัยวุฒิ ทวีศักดิ์. (2560). การบริหารจัดการสวัสดิการของครูที่มีต่อการบริหารงานด้านสวัสดิการในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเครือข่ายที่ 36 สำนักงานเขตลาดกระบัง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นภาพร ไอรารัตน์ (2559). ความต้องการและความพึงพอใจในสวัสดิการของบุคลากร กองกิจการนักศึกษา. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรจบ วงษ์ขันธ. (2560). ได้ศึกษาความต้องการสวัสดิการของบุคลากรในโรงเรียนอุบลวิทยาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. 4(2), 126.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด บุ๊ค.
- มลธิรา อินทกุลชัย. (2551). การศึกษาความพึงพอใจของพนักงานธนาคารออมสินในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีต่อการจัดสวัสดิการของธนาคาร. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ .
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2562). ผลการสำรวจสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษา.สืบค้น 3 สิงหาคม 2562, จาก <https://suandusitpoll.dusit.ac.th/WEB/>
- สุรมงคล นิมจิตต์ และ ธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์กับการเป็นองค์กรศึกษภาพสูง. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*. 9(2), 1-10.

- วรรณ กุลชาติ. (2552). การศึกษาความพึงพอใจของครูและบุคลากรทางการศึกษาภาคตะวันออกที่มีต่อการบริการของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- วลัญชอร์ ชูแก้ว. (2553). ปัญหาและความต้องการในการจัดสวัสดิการของครูโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์, (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เสมอ จัดพล. (2556). การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal*. 6(3), 510.
- Cronbach, L.J. (1971). *Essentials of psychological testing*. Harper & Row: New York.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*. 2(5), 49-60.

**อิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความภักดีของ
พนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์**
**Effects of Human Resource Management towards Organizational
Loyalty of the Thai Bar under the Royal Patronage Officials**

อังคณา สุ่นจันทร์¹ ธัญนันท์ บุญอยู่²
Angkana Soonchan, Thanyanan Boonyoo

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งเน้นศึกษา 1) ความพึงพอใจในงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน และ 2) ความผูกพันต่อองค์กรที่อยู่ในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 92 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิและสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัทระหว่าง 0.801-0.910 โดยได้สร้างแบบสอบถามมาใช้เป็นเครื่องมือวิจัย ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การวิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.069 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.219 และ 2) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่างเท่ากับ 0.127 และขอบเขตบนเท่ากับ 0.273

คำสำคัญ (Keywords): การจัดการทรัพยากรมนุษย์; ความพึงพอใจในงาน; ความผูกพันต่อองค์กร; ความภักดีของพนักงาน

Received: 2021-04-30 Revised: 2021-05-15 Accepted: 2021-05-15

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Business Administration Program, Business Administration, Graduate School, Southeast Asia University. Corresponding Author e-mail: ann7566@hotmail.com

Abstract

The aims of this qualitative study were to explore: 1) job satisfaction as a mediated factor between human resource management and organizational loyalty; and 2) organizational commitment as a mediated factor between human resource management and organizational loyalty of the Thai Bar under the Royal Patronage officials. Samples in the study were 92 samples of the Thai Bar under the Royal Patronage officials by using stratified random sampling and simple random sampling, which had the index of consistency (IOC) at 1.00 and the Cronbach's alpha coefficient scales from 0.801 to 0.910. Questionnaire was implemented as the research instrument in this study. Statistics used in the study included percentage, means, standard deviation, and structural equation model analyses. Findings in the study revealed that: 1) job satisfaction as a mediated factor between human resource management and organizational loyalty had the coefficient scale of Boot LLCI (Boot Strap Lower Limit Confidence Intervals) at 0.069; where the coefficient scale of Boot ULCI (Boot Strap Upper Limit Confidence Intervals) at 0.219. 2) Finally, organizational commitment as a mediated factor between human resource management and organizational loyalty had the coefficient scale of Boot LLCI (Boot Strap Lower Limit Confidence Intervals) at 0.127; whereas the coefficient scale of Boot ULCI (Boot Strap Upper Limit Confidence Intervals) at 0.273.

Keywords: Human Resource Management; Job Satisfaction; Organizational Commitment; Organization Loyalty

บทนำ (Introduction)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผลลัพธ์ของพฤติกรรมและผลการดำเนินงานที่มั่นคงอันเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์จะนำไปสู่แนวทางการเพิ่มผลิตภาพของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Suksod & Cruthaka, 2020) โดยทรัพยากรมนุษย์จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่สอดคล้องกับกลยุทธ์การจัดการสินทรัพย์ที่มีคุณค่าสูงสุดขององค์กร และเป็นสินทรัพย์ที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จ ตลอดจนผสมผสานแนวปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถกำหนดรูปแบบของกิจกรรมขององค์กรให้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดการทุนมนุษย์ภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นและสร้างผลผลิตที่ยอดเยี่ยม (Huang et al.,

2018) นอกจากนี้ความพึงพอใจในงานก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสามารถสร้างทัศนคติในทิศทางบวกให้กับทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรได้อย่างเป็นระบบ พร้อมกับสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจที่จูงใจให้พนักงานภายในองค์กรนำทักษะ ประสบการณ์ และความชำนาญมาสร้างสรรค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นวรรตน์ อยู่สุภาพ และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564) ประกอบกับสร้างความคาดหวังและทัศนคติที่ดีอย่างต่อเนื่องให้พนักงานเกิดความรักและความผูกพันต่อองค์กรเพิ่มสูงขึ้น เพื่อให้พนักงานในองค์กรสามารถแสดงอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลเพื่อให้เข้ากับองค์กรได้อย่างยาวนานจนนำไปสู่การธำรงรักษาให้ทรัพยากรมนุษย์คงอยู่ภายในองค์กรได้อย่างยั่งยืน (Hosseinipour & Hassan, 2016)

เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กร โดยมีโครงสร้างการบริหารงานที่ประกอบด้วยสภานายกพิเศษมีอำนาจหน้าที่กำกับกิจการของเนติบัณฑิตยสภา มีคณะกรรมการคณะหนึ่งที่เรียกว่า คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งประกอบไปด้วยประธานศาลฎีกาเป็น “นายก” อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์และอธิบดีกรมอัยการเป็น “อุปนายก” และมีคณะกรรมการอื่น ๆ อีกทั้งยังมีพนักงานในแต่ละแผนกอีกมากมายที่มีหน้าที่ในการจัดการกิจการงานต่าง ๆ ของเนติบัณฑิตยสภาให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานถึงร้อยละ 80 ขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยพนักงานกองกลาง กองคลัง กองบริการ และกองสนับสนุนบริการการศึกษา โดยพนักงานเหล่านี้จะได้รับค่าตอบแทนขั้นต่ำขั้นสูงสอดคล้องกับเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี มีการพ้นจากงานก็ต่อเมื่อพนักงานมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ โดยเมื่อเทียบกับข้าราชการพลเรือนทั่วไปของภาครัฐจะมีอายุการทำงานแค่เพียง 60 ปีบริบูรณ์เท่านั้น จึงทำให้พนักงานของเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นกลุ่มที่น่านสนใจต่อการศึกษาวิจัย ประกอบกับเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นองค์กรหลักที่กำกับดูแลการประกอบอาชีพของนักกฎหมาย จึงมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นสร้างคุณภาพด้วยอาศัยหลักจริยธรรมและเกียรติศักดิ์มาตรฐานสากล เพื่อให้ประชาชนเชื่อถือและศรัทธาต่อกฎหมาย และเน้นบทบาทการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนให้เห็นอย่างเด่นชัด และจากวิสัยทัศน์ดังกล่าว ทำให้พนักงานภายในองค์กรเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญและเป็นแนวทางที่จะนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติให้เกิดความสำเร็จสู่องค์กร และจำเป็นที่องค์กรจะต้องธำรงรักษาและพัฒนาความรู้ให้พนักงานอย่างสม่ำเสมอ (เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564) และการที่องค์กรจะธำรงรักษาและพัฒนาพนักงานที่มีศักยภาพให้เกิดความภักดีต่อองค์กร เพื่อให้พนักงานมีพฤติกรรมที่แสดงออกได้ถึงทัศนคติที่มีต่อเพื่อนร่วมงานและสร้างความเชื่อถือได้ให้แก่องค์กร (สกวเดือน พิมพิศาล และทรงพล โชติกเวชกุล, 2558) โดยปัจจัยหลักที่จะทำให้พนักงานเกิดความภักดีได้ คือ ปัจจัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นกระบวนการหรือ

ขั้นตอนการทำงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในองค์กรที่จะช่วยให้องค์กรสามารถจัดการบริหารองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพได้ (นวรรัตน์ อยู่สุภาพ และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564) ซึ่งการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่สอดคล้องกับความคาดหวังของพนักงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในงาน (Koc, Covus & Saracoglu, 2014) และจงใจให้พนักงานทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนทุ่มเทและใช้ทักษะในการทำงานที่เป็นปัจจัยพื้นฐานทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กร (Esmailpour & Ranjbar, 2017) ด้วยความสมดุลที่สัมพันธ์กันระหว่างพนักงานกับองค์กร ในทิศทางบวกจนนำไปสู่ความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์กรด้วยความสมัครใจและพร้อมที่จะปฏิบัติงานให้แก่องค์กรด้วยความรักดีต่อองค์กร (Potiwan & Jarinto, 2017)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวการปฏิบัติงานพื้นฐานทางนโยบายที่มุ่งเน้นจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นสินทรัพย์ที่สำคัญที่สุด โดยการจัดการทรัพยากรมนุษย์จะมีกระบวนการปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ประกอบด้วย การสรรหา การคัดเลือก การฝึกอบรม การพัฒนา ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน (Koc, Covus & Saracoglu, 2014) ซึ่งนับว่า การมีพนักงานที่มีทักษะและสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพถือเป็นทุนที่สำคัญสำหรับองค์กรที่สามารถสร้างความสำเร็จที่ดีให้แก่องค์กร (Hosseini pour & Hassan, 2016) และจากการศึกษาของนวรรัตน์ อยู่สุภาพ และธัญนันท์ บุญอยู่ (2564) กล่าวว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเป็นแนวปฏิบัติด้านการจัดการที่มีประสิทธิภาพและสามารถเสริมสร้างให้เกิดความพึงพอใจในงานได้ ไม่ว่าจะเป็นการให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม การให้รางวัลตอบแทนที่เพิ่มความคาดหวังให้แก่พนักงาน (Koc, Covus & Saracoglu, 2014) และสามารถสร้างความต่อเนื่องให้พนักงานเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร เกิดความรัก เกิดความปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกขององค์กร (Suksod & Cruthaka, 2020) และพร้อมที่จะทำงานให้แก่องค์กรด้วยความเต็มใจ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ก็จะนำไปสู่ความรักดีของพนักงานที่มีต่อองค์กรได้เช่นกัน (Huang et al., 2018)

ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกโดยรวมในทิศทางบวกที่มีต่องานหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นการประเมินค่าอรรถประโยชน์ทางพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจากแง่มุมต่าง ๆ ที่มีต่องาน ตลอดจนเป็นปัจจัยสะท้อนให้ความคิดเห็น ทศนคติและความคาดหวังของพนักงานที่มีต่องานและองค์กร (Potiwan & Jarinto, 2017) โดยความพึงพอใจในงานจะมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของแต่ละบุคคลในสถานที่ทำงาน และสัมพันธ์กับอารมณ์ของแต่ละบุคคลที่จะสามารถสร้างประสิทธิผลในงานที่สร้างสรรค์และมุ่งมั่นในการทำงานให้แก่องค์กร และจากการศึกษาของ Esmailpour & Ranjbar (2017) กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานจะเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พนักงานคาดหวังในงานของตนที่จะมุ่งมั่นตอบสนองที่จะจงใจให้พนักงานเกิดความผูกพันที่มุ่งมั่นในการแสดงความสามารถในการทำงานให้แก่องค์กร ตลอดจนนำไปสู่ความสมดุลระหว่างพนักงานกับองค์กร เพื่อปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกในองค์กรด้วยความรักดีต่อองค์กร (Potiwan & Jarinto, 2017)

ความผูกพันต่อองค์กรจะเป็นความรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีที่บุคคลมีให้ต่อองค์กร มีความตั้งใจและเต็มใจที่จะทำงานให้แก่องค์กร มีความเชื่อมั่นและยอมรับในเป้าหมายที่เป็นค่านิยมที่ดี และพร้อมที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญธิภา แก้วแสง, 2558) ซึ่ง Saksod & Cruthaka (2020) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรจะเป็นการมีส่วนร่วมของบุคคลกับองค์กรที่มุ่งมั่นเชิงบรรทัดฐานที่แสดงออกของแต่ละบุคคลอันเกี่ยวกับองค์กรและการทำงานที่ต่อเนื่องที่จะสร้างความภาคภูมิใจให้แก่พนักงานเกิดความภักดีและคงอยู่กับองค์กรได้ในระยะยาว (Huang et al., 2018) และจากการศึกษาของ Awan, Haq & Awan (2014) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานจะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดความเต็มใจที่จะทำงานในองค์กรด้วยความทุ่มเทและใช้ทักษะที่ดีที่สุดสร้างผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพให้แก่องค์กร โดยความผูกพันที่พนักงานมีต่อองค์กรจะส่งผลให้พนักงานเกิดพฤติกรรมความภักดีต่อองค์กรที่จะมุ่งมั่นสร้างผลลัพธ์ในเชิงบวกและสร้างประโยชน์ที่ดีให้แก่องค์กรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Esmaeilpour & Ranjbar (2017) กล่าวว่า ความผูกพันต่อองค์กรที่เป็นทัศนคติและสภาวะทางจิตใจจะก่อให้เกิดความปรารถนาและความต้องการที่จะปฏิบัติงานที่สัมพันธ์ในทิศทางบวกที่ส่งผลให้พนักงานเกิดความภักดีต่อองค์กรเช่นกัน (ธัญธิภา แก้วแสง, 2558)

ดังนั้นจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยจะศึกษาประเด็นที่ว่า เพราะเหตุใด หรือมีปัจจัยใดบ้างหรือไม่ที่จะเป็นปัจจัยนำไปสู่ความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำแนวคิดมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความภักดีและมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพตอบสนองต่อองค์กร รวมทั้งนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานด้านบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กร เพื่อให้พนักงานมีความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่สามารถเพิ่มศักยภาพในการทำงานและพัฒนาพนักงานให้สามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังรักษาพนักงานที่มีความภักดีต่อองค์กรให้คงอยู่ได้ยาวนานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในงานที่อยู่ในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อองค์กรที่อยู่ในฐานะตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 (H1) ความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน

สมมติฐานที่ 2 (H2) ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรต้นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวนทั้งสิ้น 119 คน (ข้อมูลเดือนมกราคม พ.ศ. 2564) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 92 คน โดยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมกับขนาดประชากรที่มีขนาดเล็ก

3. การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้ทำการพิจารณาลักษณะข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างจากกลุ่มประชากรที่ได้มุ่งศึกษาไว้ โดยใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์แบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model--SEM) โดยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ที่เลือกสุ่มประชากรพนักงานของเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งใช้สูตรคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิที่ประกอบด้วย กองกลาง จำนวน 24 คน กองคลัง จำนวน 26 คน กองบริการสำนักอบรมศึกษากฎหมาย จำนวน 24 คน และกองสนับสนุนบริการการศึกษา จำนวน 18 คน และขั้นที่ 2 เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกองงานแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกองงาน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่

เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีข้อคำถาม 5 ข้อ โดยให้เลือกคำตอบเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวนทั้งหมด 8 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความพึงพอใจในงาน มีจำนวนทั้งหมด 8 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความผูกพันต่อองค์กร มีจำนวนทั้งหมด 7 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามเพื่อวัดระดับความภักดีของพนักงาน มีจำนวนทั้งหมด 6 ข้อ โดยมีลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1932)

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและเครื่องมือวิจัย โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจคุณภาพของแบบสอบถามตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งการหาค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 มาเป็นข้อคำถาม และจากการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โดยรวมเท่ากับ 1.00 เมื่อได้แบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่เหลือจากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน เพื่อนำไปทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยผลการทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความภักดีของพนักงานมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.915, 0.880, 0.945 และ 0.938 ตามลำดับ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ถึงเลขาธิการเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อขออนุญาตในการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 92 ฉบับ มีอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

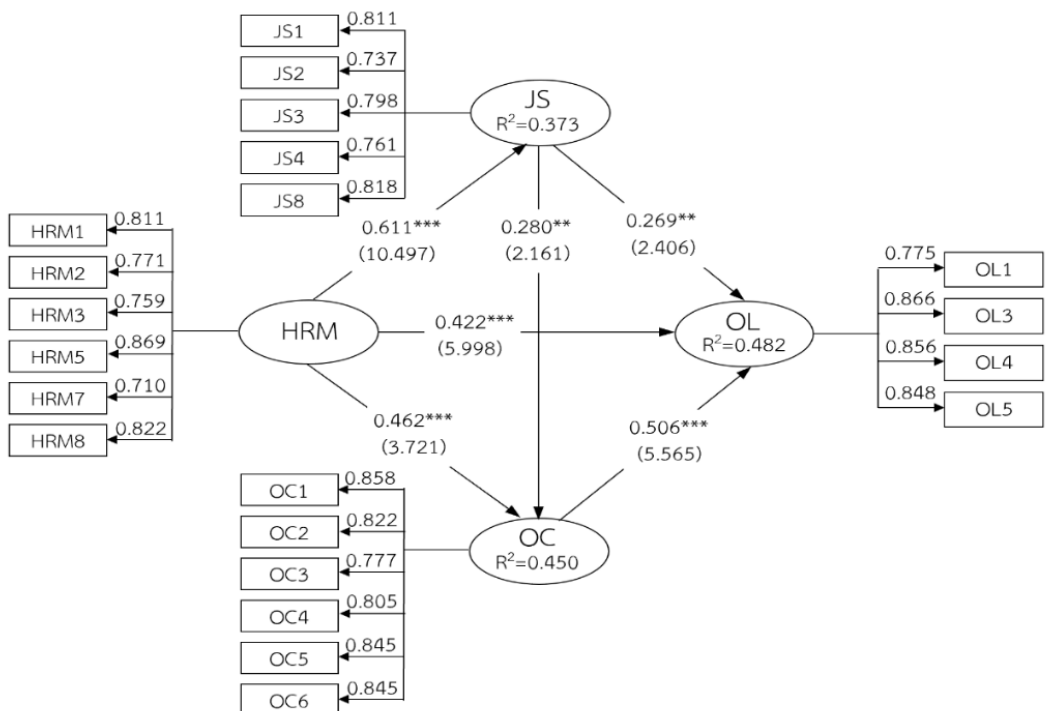
การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งเป็นสถิติเพื่อใช้อธิบายลักษณะต่าง ๆ ของข้อมูลที่ได้ดำเนินการวิจัย โดยจะประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายตามแนวความคิดของ Best (1981) ที่มีเกณฑ์การกำหนดค่าระดับ คือ “ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง น้อยที่สุด” “ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง น้อย” “ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ปานกลาง” “ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มาก” “ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มากที่สุด” นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ด้วยการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 67.39 มีอายุมากกว่า 45 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 43.48 มีสถานภาพสมรสแล้ว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 46.74 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 77.17 และมีระยะเวลาในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 79.35

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความพึงพอใจในงาน ความผูกพันต่อองค์กร และความภักดีของพนักงาน พบว่า พนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์มีปัจจัยความภักดีโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.73$, $SD=0.378$) ส่วนพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์มีปัจจัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.59$, 4.34 และ 4.34 ตามลำดับ, $SD=0.862$, 0.501 และ 0.665 ตามลำดับ)

3. ผลการวิเคราะห์สมการโครงสร้างของอิทธิพลการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งจะปรากฏได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 1 แสดงเส้นทางการความสัมพันธ์ของการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง พบว่า 1) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) ความพึงพอใจในงาน (JS) ความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของพนักงาน (OL) มีค่าเท่ากับ 0.422, 0.269 และ 0.506 ตามลำดับ ส่วนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) และความพึงพอใจในงาน (JS) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความภักดีของพนักงาน (OL) โดยมีค่าเท่ากับ 0.485 และ 0.142 ตามลำดับ 2) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) และความพึงพอใจในงาน (JS) มีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) มีค่าเท่ากับ 0.462 และ 0.280 ตามลำดับ ส่วนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) มีอิทธิพลทางอ้อมต่อความผูกพันต่อองค์กร (OC) โดยมีค่าเท่ากับ 0.171 และ 3) การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (HRM) มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน (JS) มีค่าเท่ากับ 0.611

4. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง (Mediation Variables) ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลาง

สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis)						Effect	Boot SE	Boot LLCI	Boot ULCI
H1	HRM	→	JS	→	OL	0.133	0.037	0.069	0.219
H2	HRM	→	OC	→	OL	0.190	0.037	0.127	0.273

จากตารางที่ 1 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรคั่นกลางของความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน โดยมีค่าผลคูณของของสัมประสิทธิ์ขอบเขตล่าง (Boot LLCI) มีค่าเท่ากับ 0.069 และ 0.127 ตามลำดับ และมีค่าผลคูณของของสัมประสิทธิ์ขอบเขตบน (Boot ULCI) มีค่าเท่ากับ 0.219 และ 0.273 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน โดยมีค่าช่วงความเชื่อมั่นไม่คลุม 0 ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความภักดีของพนักงานเนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัยและตีความข้อมูลต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภักดีของพนักงาน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรได้มีการมุ่งเน้นส่งเสริมการวางแผนทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพื่อเสริมสร้างอำนาจที่ทำให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความพึง

พอใจในงานและความภาคภูมิใจต่อองค์กร ตลอดจนสร้างให้เกิดความตั้งใจทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อที่จะธำรงรักษาให้พนักงานคงอยู่ในองค์กรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Koc, Covus & Saracoglu (2014) ที่พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์จะเป็นแนวปฏิบัติด้านการจัดการที่เสริมสร้างให้เกิดความพึงพอใจในงานที่วัดได้จากค่าตอบแทนและการให้รางวัลตามความคาดหวังของพนักงาน โดยมุ่งเน้นตอบสนองให้พนักงานเกิดความผูกพันที่มุ่งมั่นในการทำงานให้แก่องค์กร และปรารถนาที่จะให้เป็นสมาชิกขององค์กรด้วยความภาคภูมิใจต่อองค์กร (Potiwan & Jarinto, 2017) และทำนองเดียวกับการศึกษาของน้ำทิพย์ พึ่งเย็น (2558) ที่พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดขององค์กรด้วยการสร้างให้ทรัพยากรมนุษย์เกิดความรู้สึกพึงพอใจในงาน สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการทำงานอย่างเต็มที่ที่จะส่งผลให้พนักงานเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรและพร้อมที่จะตั้งใจพัฒนากระบวนการทำงานในองค์กรประสบความสำเร็จ (นวรรัตน์ อยู่สุภาพ และธัญนันท์ บุญอยู่, 2564) เช่นเดียวกับการศึกษาของ Esmaeilpour & Ranjbar (2017) ที่พบว่า ปัจจัยภายในและภายนอกองค์กรที่มีกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารองค์กรก็จะสามารถสร้างให้พนักงานเกิดความรู้สึกพึงพอใจในงานและมีความสุขที่ได้รับจากการทำงาน ซึ่งอิทธิพลเหล่านี้จะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับพนักงานจนนำไปสู่การสร้างผลผลิตของงานที่ดีและทำให้พนักงานเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรได้ในระยะยาว

2. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรเป็นตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความภาคภูมิใจของพนักงาน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรมุ่งเน้นกระบวนการสรรหาให้ได้พนักงานที่มีความสามารถและทัศนคติที่ดีตรงตามตำแหน่งที่จะทำให้พนักงานภายในองค์กรเกิดความภาคภูมิใจที่จะมุ่งมั่นทำงานให้แก่องค์กร ประกอบกับองค์กรมีการสร้างความสัมพันธ์ให้พนักงานรู้สึกเปรียบเสมือนบุคคลในครอบครัว เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กรและพร้อมที่จะรักษาประโยชน์ให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Awan, Haq & Awan (2014) ที่พบว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการบริหารและขับเคลื่อนขององค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายโดยมีความผูกพันเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดความปรารถนาและความต้องการที่จะปฏิบัติงานให้สัมพันธ์ในทิศทางบวกที่ส่งผลให้พนักงานเกิดความภาคภูมิใจต่อองค์กร (ธัญธิภา แก้วแสง, 2558) และทำนองเดียวกับการศึกษาของพัชรกานต์ นิมิตรศศิกุล (2558) ที่พบว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ประกอบด้วย การวางแผน การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริการค่าตอบแทน การให้สวัสดิการ และการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีความเหมาะสมจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติงานกับองค์กรที่จะทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรพร้อมที่จะทุ่มเทกับการปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างเต็มความสามารถและตั้งใจทำงานด้วยความภาคภูมิใจต่อองค์กร เพื่อทำงานในองค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (Esmaeilpour & Ranjbar, 2017)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า ควรจัดให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านการได้รับการฝึกอบรมความรู้ หรือการฝึกอบรมโครงการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับภาระงานที่ปฏิบัติอยู่ เพื่อเพิ่มศักยภาพของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้ทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้องกับงานขององค์กรมาดำเนินการฝึกอบรมให้กับพนักงาน เพื่อเพิ่มทักษะในการทำงานและได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ จากผู้เชี่ยวชาญภายนอกองค์กร

1.2 จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของความพึงพอใจในงาน เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของความพึงพอใจในงาน พบว่า ควรเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็น ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนงาน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและปฏิบัติงานได้สำเร็จ ส่งผลให้เกิดการยอมรับในการแสดงความสามารถในการทำงาน รวมทั้งสร้างความพึงพอใจและความมั่นใจในการทำงานต่อไป

1.3 จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของความผูกพันต่อองค์กร เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของความผูกพันต่อองค์กร พบว่า ควรส่งเสริมให้พนักงานมีความก้าวหน้าในสายงาน เพื่อให้พนักงานเกิดความเชื่อมั่นว่า องค์กรแห่งนี้มีความมั่นคงและให้เกิดความรู้สึกรักและสนุกกับงานเปรียบเสมือนให้เป็นบ้านหลังที่สองจนเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากยิ่งขึ้น

1.4 จากผลการศึกษาข้อมูลของตัวชี้วัดของความภักดีของพนักงาน เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของความภักดีของพนักงาน พบว่า ควรปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยมขององค์กร เพื่อให้พนักงานมีทัศนคติในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างความภักดีของพนักงานที่มีให้แก่องค์กร ทั้งยังส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านแรงจูงใจในการทำงาน โดยการเพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่จะส่งผลต่อความภักดีของพนักงาน เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ นอกเหนือจากการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น และเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานแสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทาง เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรต่อไป

2.3 การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาความภักดีของพนักงานในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะองค์กรเช่นเดียวกัน เพื่อศึกษาและเป็นข้อมูลเปรียบเทียบเรื่องความภักดีต่อองค์กรว่า สอดคล้อง

หรือแตกต่างกันอย่างไร จะได้นำผลที่ได้ไปพัฒนาการเสริมสร้างความภาคภูมิใจของพนักงานที่มีต่อองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธัญธิภา แก้วแสง. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันต่อองค์กรกับความจงรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากรสหกรณ์โคนมหนองโพราชบุรี จำกัด (ในพระบรมราชูปถัมภ์). วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวรรตน์ อยู่สุภาพ และธัญนันท์ บุญอยู่. (2564). อิทธิพลของความพึงพอใจในงานและการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่อยู่ในฐานะตัวแปรคั่นกลางระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์สู่การคงอยู่ในงานของพนักงานอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในอำเภอกระทุ่มแบบ จังหวัดสมุทรสาคร. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 7(1), 105-118.
- น้ำทิพย์ พงษ์เย็น. (2558). การจัดการทรัพยากรมนุษย์ สภาพแวดล้อมภายใน แรงจูงใจและความพึงพอใจในงานที่มีอิทธิพลต่อความภาคภูมิใจขององค์กร: กรณีศึกษาธนาคารออมสินภาค 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เนติบัณฑิตยสภา ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). ประวัติเนติบัณฑิตยสภา. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก [http:// www.thethaibar.or.th/thaibarweb/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=186&lang=th](http://www.thethaibar.or.th/thaibarweb/index.php?option=com_content&view=article&id=19&Itemid=186&lang=th).
- พัชรกานต์ นิมิตรศตกุล. (2558). กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สกวเดือน พิมพิศาล และทรงพล โชติกิจเวชกุล. (2558). คุณภาพชีวิตการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันและความภาคภูมิใจต่อองค์กรของบุคลากรสายสนับสนุนในสถาบันอุดมศึกษา. วารสารธรรมทรรศน์. 15(3), 129-138.
- Awan, Z. G., Haq, J. U., & Awan, A. A. (2014). Worth of employee motivation and commitment on loyalty and its consequences. *Elixir International Journal, Organizational Behaviour*. 74(4), 27102-27107.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. (4th ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Esmailpour, M., & Ranjbar, M. (2017). Investigating the impact of commitment, satisfaction, and loyalty of employees on providing high-quality service to customer. *Romanian Economic and Business Review*. 12(1), 82-98.

- Hosseini pour, S. J., & Hassan, N. (2016). The consequences of human resource policy on organizational commitment. *International Research Journal of Applied and Basic Sciences*. 10(5), 486-498.
- Huang, Q., Rosemond, A., Prince, K., & Helena, A. (2018). Employees' views and loyalty on HRM activities: The case of Sekyere Rural Bank-Ghana. *European Journal of Business and Management*. 10(26), 47-61.
- Koc, M., Covus, M. F., & Saracoglu, T. (2014). Human resource management practices, job satisfaction and organizational commitment. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*. 4(9), 178-190.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.
- Likert, R. A. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 140(22), 5-55.
- Potiwan, N., & Jarinto, K. (2017). The impact of job satisfaction on employee loyalty: The case of 3MB company, LTD. *RMUTT Global Business Accounting and Finance Review*. 1(3), 43-54.
- Suksod, P., & Cruthaka, C. (2020). The effects of human resource practices on employee organizational commitment: Findings from the pharmaceutical industry in Thailand. *A Multifaceted Review Journal in the Field of Pharmacy*. 11(3), 77-86.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
The Guidelines to Development the Creative Leadership
of School Administrators of Doksieow School Group
Under Tak Primary Educational Service Area Office 2

สมชาย อังสุโชติเมธี¹
Somchai Angsuchotmetee

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากร ได้แก่ ครู และบุคลากร จำนวน 108 คน ของกลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ และคุณสมบัติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำในการวิเคราะห์องค์การกำหนดวิสัยทัศน์องค์กรจัดให้มีแผนพัฒนาองค์กรและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้รายงานการประเมินตนเองมาพัฒนางานในหน้าที่ มีการมอบหมายงานตรงตามหน้าที่และความสามารถ สนับสนุนให้ครูทุกคนได้พัฒนานตนเองอยู่เสมอ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์ สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน และแนะนำให้ครูใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์มาแก้ไขปัญหา ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานมีแผนการพัฒนาบุคลากรและทีมงานอย่างต่อเนื่อง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ (Keywords): แนวทางการพัฒนา; ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

Received: 2021-05-03 Revised: 2021-06-01 Accepted: 2021-06-08

¹ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Faculty of Education, Northern College.

Corresponding Author e-mail: somchaing63@gmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study condition and the guidelines to development the creative leadership of administrators of Dokseiw School Group, under Tak Primary Educational Service Area Office 2. The population included 108 teachers and educational personnel of Dokseiw School Group, The source of information of this research included 9 experts selected using purposive sampling considering specified criteria and qualification. The instruments used in this research were 1) questionnaires 2) Interview. The statistics used included percentage, mean, and standard deviation. The results of this research were as followed: 1) The level of creative leadership of the administrators both overall and individule of Dokseiw School Group, under Tak Primary Educational Service Area Office 2 is high. 2) The guidelines to development the creative leadership administrators with vision is that the administrators should be leaders in organization analysis to define organizational visions, and design organization development plans and annual action plans with definite operating procedures. With the ability to communicate individualized consideration vision, the administrators should encourage teachers to use their self assessment reports in order to improve their working performance, moreover, they should assign work that's fit to the individual duties and abilities. The administrators should support every teacher to continuously develop themselves. With flexibility and adaptability, the administrators should be able to adapt to the situation, assign duties to the subordinates, provide advices and encouragement, and create a good atmosphere at work. With creativity, the administrators should provide opportunities for the teachers to work their best, encourage the teachers to use technology to teach their classes, and suggest the teachers to use analytical thinking process to solve problems. With teamwork, the administrators should encourage their subordinates to take part in the determination of roles and performance goals, always have plans to develop the personnel and team abilities, and exchange thoughts to effectively develop their working performance.

Keywords: The Guidelines to development; The creative leadership

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 กำหนดไว้ใน มาตรา 53 ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะ เป็นองค์กรอิสระภายใต้การบริหารของสภาวิชาชีพในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนด มาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตาม มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงจัดให้มีสภาวิชาชีพครู หรือ ครุสภา กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตาม มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในส่วนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และถือปฏิบัติในการ คัดสรร พัฒนาบุคคลที่จะเข้ารับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ผลการปฏิบัติงานของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็ยังคงพบปัญหาซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคลากรที่สำคัญในการแก้ปัญหา สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) ที่ได้ศึกษาถึงความสำเร็จของการจัดการศึกษาว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีทักษะ พร้อมเป็นผู้นำของความเปลี่ยนแปลง และปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนความเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร หรือผู้นำระดับโรงเรียน (School-level leadership) การสนับสนุนด้านนโยบายและการติดต่อสื่อสาร ได้แก่ ความซับซ้อนของการปฏิรูป งบประมาณสนับสนุน ทักษะของผู้ร่วมงาน ดังนั้นสาเหตุที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอาจเกิดจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ ทั้งที่ผู้บริหารต้องมีบทบาทในการสนับสนุนให้ครูปรับเปลี่ยนการปฏิบัติมูลฐานสู่การปฏิรูป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญ และจากการที่ผู้บริหารไม่สามารถแสดงความเป็นผู้นำเชิงวิชาการได้ จึงเกิดเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารขาดศักยภาพและความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำปฏิรูป โดยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาว่า ควรปรับเปลี่ยนเกณฑ์พิจารณาผู้บริหาร และการพัฒนาหลักสูตรฝึกฝนทักษะการเป็นผู้นำเชิงวิชาการอย่างเข้มข้น และควรมีเนื้อหาสำคัญ ได้แก่ การจัดการความเปลี่ยนแปลง การตัดสินใจบนพื้นฐานข้อมูล การสอนแนะเพื่อพัฒนา วิจัยจัดการสอนและการเรียนรู้ที่ส่งผลกระทบสำคัญและการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนความเป็นผู้นำทางวิชาการและสนับสนุนการสอน นอกจากนี้ ยังต้องสามารถประสานสัมพันธ์การทำงานร่วมกับชุมชนได้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ความสำเร็จของการจัดการศึกษาบุคคลที่สำคัญที่สุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีภาวะผู้นำ

“ภาวะผู้นำ”ของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในปัจจุบันการบริหารองค์กร ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หรือเอกชนต่างเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนาหรือปรับปรุงวิธีการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล และ ประโยชน์สูงสุดเพื่อจะได้เพิ่มขีด

ความสามารถในการบริหารงานแก่องค์กรให้มากขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อองค์กรนั้นโดยตรงแล้ว ยังทำให้องค์กรสามารถปรับตัวรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างเหมาะสม (เกศสรินทร์ ตรีเดช, 2552 :1) สอดคล้องกับ นเรศ บุญช่วย,(2553:3) กล่าวว่า “ผู้นำเชิงสร้างสรรค์” จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติในเชิงบวกต่อโลกและต่อชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่พร้อมจะก้าวข้ามอุปสรรคไปด้วยกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ที่แสดงถึงความยืดหยุ่นทางความคิดและการกระทำ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความสมดุลในชีวิตที่รู้จักพัฒนาตนเองเสมอทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และจิตวิญญาณ ในภาวะปัจจุบัน สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคือภาวะผู้นำ และควรเป็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เพื่อจะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ แก้ปัญหาให้แก่กระทรวงศึกษาธิการได้

สถานศึกษาในอำเภออุ้มผาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม โรงเรียน ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว และกลุ่มโรงเรียนทิลอชู มีโรงเรียนทั้งหมด 15 แห่ง โรงเรียนสาขา 2 แห่ง ซึ่งการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาย่อมมีความแตกต่างกันในด้านการบริหารงานทั้ง 4 งานหลัก คือ งานวิชาการ งานบริหารบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป ซึ่งย่อมมีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา โดยโรงเรียนในแต่ละกลุ่ม มีผลการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ในเรื่องของผลการทดสอบและประเมินผลระดับชาติ O-NET ของนักเรียน อีกทั้งยังรวมถึงขนาดโรงเรียน และการจัดการศึกษาที่แตกต่างกัน ทั้งหมดนี้ล้วนต้องใช้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีผลต่อการบริหารจัดการ และควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ตั้งอยู่ในเขตอำเภออุ้มผาง มีสภาพ ภูมิศาสตร์เป็นพื้นที่สูงห่างไกล ทุกกัณดาร การคมนาคมไม่สะดวก ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพตามเกณฑ์ และไม่ได้รับการรับรองจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เหตุปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนไม่ได้รับการรับรองเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 7 มิถุนายน 2559) โรงเรียนในกลุ่มดอกเสี้ยวจึงมีความ จำเป็นต้องมีผู้นำหรือผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์มากเป็นพิเศษ เพราะ จะได้เป็นการสร้างความมั่นใจ สร้างขวัญกำลังใจ ให้เกิดแก่ครูและบุคลากรของสถานศึกษา ในการร่วมแรงร่วมใจกับผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ปัญหา และพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างแนวทางให้โรงเรียนในสภาพภูมิศาสตร์ หรือโรงเรียนที่มีลักษณะเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน

ทั้งในเขตจังหวัดตาก หรือในเขตจังหวัดอื่น ๆ ได้นำไปใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่สูงหรือต่อยอดไปยังโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้วยแบบสอบถาม

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research)

2. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 108 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานภาพ เพศ ขนาดโรงเรียน ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Multiple choice)

ตอนที่ 2 สอบถามระดับการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open - ended Form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว จำนวน 7 โรงเรียน ที่เป็นประชากรในการวิจัย จำนวน 108 ฉบับ และได้รับการตอบกลับ จำนวน 108 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบสอบถามดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณมือ ใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556:121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 แปลความหมายว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยการสัมภาษณ์

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

2.1 นักวิชาการด้านการศึกษา มีคุณวุฒิระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การสอนในระดับอุดมศึกษา จำนวน 3 คน

2.2 ผู้บริหารการศึกษา ระดับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ในการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviews) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน ทางโทรศัพท์ การส่งเอกสารแบบสัมภาษณ์ทางไปรษณีย์ และการสัมภาษณ์ผ่านระบบออนไลน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)ผลการวิจัย (Research Results)

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

รายด้าน	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
	μ	σ	
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.29	0.73	มาก
2. ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.24	0.65	มาก
3. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.39	0.64	มาก
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.29	0.65	มาก
5. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.31	0.64	มาก
โดยรวม	4.31	0.49	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$) รองลงมา ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.29$) ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.24$) ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ตารางที่ 2 แสดงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ด้าน	แนวทางการพัฒนา
การมีวิสัยทัศน์	1. ผู้บริหารควรเป็นผู้นำบุคลากรในการวิเคราะห์องค์กรเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร(f=9) 2. ผู้บริหารควรจัดให้มีแผนพัฒนาองค์กร และแผนปฏิบัติการประจำปี มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน (f=7) 3. ผู้บริหารควรมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์สร้างวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร (f=5) 4. ผู้บริหารควรมีขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิสัยทัศน์(f=3)
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	1. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้รายงานการประเมินตนเองมาพัฒนางานในหน้าที่ (f=9) 2. ผู้บริหารควรมีการมอบหมายงานตามหน้าที่และความสามารถของครูแต่ละคน (f=7) 3. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ (f=5) 4. ผู้บริหารควรได้ศึกษาถึงคุณสมบัติของครูแต่ละคน (f=2)
การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	1. ผู้บริหารควรมีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทอย่างเหมาะสม (f=9) 2. ผู้บริหารควรมอบหมายอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และคอยแนะนำให้กำลังใจ (f=8) 3. ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม (f=7) 4. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ปฏิบัติงาน (f=3)
การมีความคิดสร้างสรรค์	1. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ (f=9) 2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอน (f=7) 3. ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์มาแก้ไขปัญหาการทำงาน (f=5) 4. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงาน (f=3)

ด้าน	แนวทางการพัฒนา
การทำงานเป็นทีม	1. ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน (f=9) 2. ผู้บริหารควรมีแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และทีมงานอย่างต่อเนื่อง (f=8) 3. ผู้บริหารควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ (f=7) 4. ผู้บริหารควรมีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เห็นความสำคัญของทีมงาน และการทำงานเป็นทีม (f=2)

จากตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้แก่

ด้านการมีวิสัยทัศน์ แนวทางการพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำบุคลากรในการวิเคราะห์องค์กรเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร ควรจัดให้มีแผนพัฒนาองค์กรและแผนปฏิบัติการประจำปี และควรมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์สร้างวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แนวทางการพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรกคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้รายงานการประเมินตนเองมาพัฒนางานในหน้าที่ ควรมีการมอบหมายงานตามหน้าที่และความสามารถของครูแต่ละคน และ ควรสนับสนุน ให้ครูทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว แนวทางการพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทอย่างเหมาะสม ควรมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา และคอยแนะนำให้กำลังใจ และ ควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานเน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม

ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน และ ผู้บริหารควรแนะนำให้ครูใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาการทำงาน

ด้านการทำงานเป็นทีม แนวทางการพัฒนาที่มีค่าความถี่สูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมาย ของการปฏิบัติงานร่วมกัน ควรมีแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และทีมงานอย่างต่อเนื่อง และ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และมีขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของวิสัยทัศน์ รับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจ สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และมีการวางแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและทีมงานอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของจารินี สิกุลจ้อย และคณะ ได้ศึกษาในหัวข้อ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ มีความยืดหยุ่น วิสัยทัศน์ และจินตนาการ

2. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าผู้นำมีการกำหนดขั้นตอน ในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นนทิพร สาแก้ว, (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือตอนล่าง พบว่าระดับภาวะ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษารับฟังเรื่องราว ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานด้วยความสนใจสอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นาวิ, (2551) ได้ศึกษาและสรุปความสำคัญของภาวะผู้นำที่มีความสำคัญต่อองค์กรว่า ภาวะผู้นำจะช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคคลทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร องค์กรจะต้องมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายอย่างเพื่อที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจและทุ่มเททำงานให้ เช่นบุคคลได้ทำงานตรงตามความถนัดและความสามารถ ผู้บังคับบัญชาต้องรู้จักรับฟังความคิดเห็น การประเมินการปฏิบัติงานก็ต้องมีความยุติธรรม และสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ขาดเสียมิได้ก็คือ ผู้บริหารขององค์กรจะต้องมีภาวะผู้นำในตัวผู้บริหารจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการยอมรับ เกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่นว่าผู้บริหารไม่เพียงแต่นำองค์กรให้อยู่รอดเท่านั้น แต่จะนำความเจริญก้าวหน้าความภาคภูมิใจ เกียรติยศชื่อเสียงและความ สำเร็จมาสู่องค์กรด้วย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ร่วมงาน โดยคำนึงถึง

ความแตกต่างระหว่างบุคคล มอบหมายงานเหมาะสมตามความสามารถด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน แนะนำให้คำปรึกษา พร้อมทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานพัฒนาประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานตามความสนใจ

4. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาคิดหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2550) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับ ผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัว ความร่วมมือและความเชื่อมโยงไร้พรหมแดน

5. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถกระตุ้นผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า ผู้บริหารหรือผู้นำองค์กรไม่ได้เพียงมีหน้าที่ในการบริหารสั่งการเท่านั้น แต่ความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความสลับซับซ้อน ผู้นำต้องอาศัยกระบวนการคิด และมุมมองที่แตกต่างจากเดิม ในการมองหาทิศทางใหม่ในการขับเคลื่อนองค์กร อย่างมีวิสัยทัศน์ มองโลกในแง่ดี มีความยืดหยุ่น มีความคิดสร้างสรรค์และมีจินตนาการ

6. จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและทีมงานอย่างต่อเนื่อง มีทักษะและความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เห็นความสำคัญของทีมงาน และการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ นิลภักย์ (2556) ได้ศึกษาในหัวข้อ ทรรศนะของผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดความสุขในการทำงานกับสมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด พบว่า ผู้บริหารมีการประชุมปรึกษาทำความเข้าใจร่วมกันกับครู แบ่งงานหรือมอบหมายงานพิจารณาจากความถนัด และประสบการณ์ในการทำงานของครู สนับสนุนความต้องการของครู โดยให้ครูคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักในการทำงาน ผู้บริหารให้อิสระทางความคิด คอยให้คำปรึกษาในการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งผู้บริหารใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้งให้รู้จักการอภัยซึ่งกันและกันให้ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ที่สำคัญผู้บริหารต้องมีความเป็นกลาง และผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างที่ดีเต็มที่ และเต็มใจในการทำงานร่วมกันกับครู มีความเป็นกัลยาณมิตรกับครูเน้นการทำงานเป็นทีมสนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของครู

7. จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยวสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พบว่า

ด้านการมีวิสัยทัศน์ แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำบุคลากรในการวิเคราะห์องค์กรเพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์องค์กร ควรจัดให้มีแผนพัฒนาองค์กร และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่มีขั้นตอนการปฏิบัติที่ชัดเจน และ ควรมีความสามารถในการสื่อสารวิสัยทัศน์สร้างวิสัยทัศน์ร่วมขององค์กรเป็นเพราะว่า การมีวิสัยทัศน์นำสู่การกำหนดเป้าหมายร่วมขององค์กร นำสู่แผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการประจำปี การทำงานที่เป็นระบบจำเป็นต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และเป็นวิสัยทัศน์ที่เกิดจากการร่วมกันวิเคราะห์องค์กร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิ พิพัฒน์ รักพรหมมล (2558) ได้ศึกษาในหัวข้อ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในการพัฒนาสถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันคือ 1) ผู้บริหาร ต้องทำหน้าที่เป็นผู้สอนแนะ พี่เลี้ยง และผู้สนับสนุนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน 2) พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้ยอมรับในวิสัยทัศน์ขององค์กร 3) พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาให้รู้จักการนำวิสัยทัศน์ไปใช้

ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูใช้รายงานการประเมินตนเองมาพัฒนางานในหน้าที่ ควรมีการมอบหมายงานตามหน้าที่และความสามารถของครูแต่ละคน และ ควรสนับสนุน ให้ครูทุกคนได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ เป็นเพราะว่า รายงานการประเมินตนเองเป็นการทบทวนภารกิจของแต่ละบุคคล ทำให้ทราบข้อบกพร่อง และทำให้ผู้บริหารมีข้อมูลในการมอบหมายงานได้ตรงตามความถนัดและความสามารถของครูแต่ละคนสามารถสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาตนเองตามต้องการและมีประโยชน์ต่อองค์กร สอดคล้องกับ แนวคิด ของ ชาลี พิทยาอำรง (2556) กล่าวว่า เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนของตนเอง ครูจึงต้องมีการประเมินตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเองของครู เป็นเรื่องสำคัญเป็นพิเศษ เพราะในปัจจุบันมุ่งให้ครูมีความรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และการพัฒนาทางวิชาชีพของครู การประเมินตนเองของครูเป็นกระบวนการที่ครูตัดสินใจส่วนตัวในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ และสิ่งอื่นใดที่มีผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงตนเอง

ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารควรมีความสามารถในการปรับตัวตามสถานการณ์และบริบทอย่างเหมาะสม ควรมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชา คอยแนะนำให้กำลังใจ และ ควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2550) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น มีความสามารถ

ในการปรับตัว ความร่วมมือและความเชื่อมโยงไร้พรมแดน การสร้างนวัตกรรมในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำในอนาคต

ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน และควรแนะนำให้ครูใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์หามาแก้ปัญหาการทำงาน เป็นเพราะว่าผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าสิ่งที่เป็อุปสรรคต่อการสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ครู ส่วนหนึ่งมาจากผู้บริหารมีความเคร่งครัดต่อการปฏิบัติงานของครูไม่เปิดกว้างให้ครูได้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล และคณะ(2554) ได้ศึกษาในหัวข้อ ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานและคุณลักษณะส่วนบุคคลต่อระดับความคิดสร้างสรรค์พบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งสามารถพัฒนาและหล่อหลอมได้ความคิดสร้างสรรค์ ไม่ได้เป็นเรื่องเฉพาะบุคคลเท่านั้น แต่สภาพแวดล้อมและบริบทของสังคมเองก็สามารถช่วยขับเคลื่อน ผลักดันให้บุคคลเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน องค์กรในปัจจุบันรวมถึงผู้บริหารควรให้ความสำคัญ และมีส่วนช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน กระตุ้นและสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรมีเวทีในการคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ด้านการทำงานเป็นทีม แนวทางการพัฒนา ได้แก่ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน ควรมีแผนการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร และทีมงานอย่างต่อเนื่อง และ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เป็นเพราะว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ เห็นว่า การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ได้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท และเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน การมีแผนพัฒนาบุคลากรในการทำงานเป็นทีม และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นทีมราบรื่นงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ อภิชาติ นิลภักย์ (2556) ได้ศึกษาในหัวข้อ ทรรศนะของผู้บริหารเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกิดความสุขในการทำงานกับสมรรถนะของข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด พบว่า ผู้บริหารมีการประชุมปรึกษาทำความเข้าใจร่วมกันกับครู แบ่งงานหรือมอบหมายงานพิจารณาจากความถนัด และประสบการณ์ในการทำงานของครู สนับสนุนความต้องการของครู โดยให้ครูคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักในการทำงาน ผู้บริหารให้อิสระทางความคิด คอยให้คำปรึกษาในการทำงาน เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งผู้บริหารใช้วิธีการเจรจาไกล่เกลี่ยปัญหาความขัดแย้ง ให้รู้จักการอภัยซึ่งกันและกันให้ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ที่สำคัญผู้บริหารต้องมีความเป็นกลาง และผู้บริหารต้องเป็นตัวอย่างที่ดีเต็มที่ และเต็มใจในการทำงานร่วมกันกับครู มีความเป็นกัลยาณมิตรกับครูเน้นการทำงานเป็นทีม

ข้อเสนอแนะการวิจัย(Research Suggestions)

1.ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาได้นำไปพิจารณาปรับปรุงตนเอง เพิ่มเติมในสิ่งที่ยังบกพร่อง เป็นผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สมบูรณ์ พัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว จึงเป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการยืดหยุ่นและปรับตัวให้มากยิ่งขึ้น

1.3 ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 5 ด้าน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ เป็นด้านที่ควรให้ความสนใจ เนื่องจาก สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการวิเคราะห์องค์กรเพื่อหาจุดเด่น จุดด้อย กำหนดเป็น วิสัยทัศน์ร่วมขององค์กร มีแผนพัฒนาการศึกษา และแผนปฏิบัติการที่ไม่ได้นำมาปฏิบัติจริง จึงเป็นข้อมูลในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ดำเนินการจัดให้สถานศึกษา ได้มีการวิเคราะห์องค์กร จัดทำแผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ใช้ปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีระบบ

1.4 ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนดอกเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีสภาพเป็นพื้นที่สูง ห่างไกล ทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานศึกษามีความคล้ายคลึงกัน

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่ราบกับผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูง

2.2. ควรวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การบริหารการศึกษา):
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- เกศรินทร์ ตรีเดช. (2552). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครู
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. การค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา): มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จารินี สิกุลจ้อย และคณะ. (2558). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ
บรรยากาศของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้
เขต 2. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(1), 45-56
- ชาลี พิทยาธำรง. (2556). การพัฒนาชุดเครื่องมือประเมินตนเอง รายการสอนของครู ระดับ
ประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 3. วารสารวิชาการ
เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. 3(4), 75
- เดชา เดชะวัฒน์ไพศาล และคณะ. (2554). ผลกระทบของสภาพแวดล้อมในการทำงานและ
คุณลักษณะส่วนบุคคลต่อระดับความคิดสร้างสรรค์. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
5(3), 28
- นนทิพร สาแก้ว. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต (การบริหารการศึกษา): มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นเรศ บุญช่วย. (2553). แผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหาร
สถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิริ
ยาสาน.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2551). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: ภาควิชา
บริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมงคล. (2558). แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนา
สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. 4(1), 159
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์. (2550). ภาวะผู้นำทางการศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
, 9(1), 74-79
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยแนวโน้มภาพอนาคตการศึกษาและ
การเรียนรู้ของไทยในปี พ.ศ. 2573. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด
- อภิชาติ นิลภักย์. (2556). ความสุขในการทำงานกับสมรรถนะข้าราชการครูกรุงเทพ महानคร
สังกัดสำนักงานเขตบางพลัด. วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร. 4(1), 9

ผลการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

The Thai Orthographical Forms Produced by the Students
of Graduate Diploma Program in Teaching Profession
of Ubon Ratchathani Rajabhat University

สรียกานต์ ยี่เก็งเอี่ยม¹

Sariyagan Yeekengaem

บทคัดย่อ(Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถิติการเขียนสะกดคำภาษาไทย 2) ศึกษา
ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทย และ3) ศึกษาสาเหตุการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง
ของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ
นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา
2563 จำนวน 59 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบการเขียนสะกดคำภาษาไทย
จำนวน 1 ชุด โดยใช้แบบบันทึกผลในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธี
พรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis) และเสนอข้อมูลค่าสถิติร้อยละ ผลการศึกษาพบว่า 1)
ผลจากการทดสอบเขียนสะกดคำภาษาไทย พบว่านักศึกษาเขียนคำถูกมากที่สุดคือ 20 คำ(ถูกทุก
คำ) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.39 ส่วนนักศึกษาที่เขียนคำถูกน้อยที่สุด คือเขียนถูกจำนวน 5
คำจาก20 คำ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69 2) ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ
ภาษาไทย มี 7 ลักษณะ ได้แก่ สะกดตัวการันต์ไม่ถูกต้อง, สะกดพยัญชนะตัวสะกดไม่ถูกต้อง, คำ
ที่ไม่มีตัวสะกดการันต์ แต่นักศึกษาเขียนแบบมีตัวสะกดการันต์, สะกดวรรณยุกต์ผิด, สะกดโดยเติม
สระที่ท้ายพยัญชนะตัวสะกด, วางสระไม่ถูกต้อง และสะกดคำควบกล้ำผิด และ3)จากลักษณะ
ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำสามารถวิเคราะห์สาเหตุการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องของนักศึกษา
ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้ 6 ประการคือ มีประสบการณ์เคย
เห็นว่าเขียนเช่นนั้นจึงจำมาใช้แบบไม่ถูกต้อง, ไม่รู้ความหมายของคำ, มีแนวเทียบผิด, ขาดความรู้
ทางหลักภาษา, ไม่รู้วิธีการเขียนคำทับศัพท์ และ ออกเสียงผิด จึงทำให้เขียนสะกดคำผิด

คำสำคัญ (Keywords): การเขียนสะกดคำ; ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

Received: 2021-04-03 Revised: 2021-05-22 Accepted: 2021-05-22

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี Faculty of Humanities
and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University. Corresponding Author e-mail:
sariyagan587@hotmail.com

Abstract

The objectives of the study were to 1) study statistics of Thai orthographical forms produced by the students of Graduate Diploma Program in Teaching Profession of Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2) examine errors in Thai orthographical forms produced by the students of Graduate Diploma Program in Teaching Profession of Ubon Ratchathani Rajabhat University, and 3) study causes of misspelled Thai words produced by the students of Graduate Diploma Program in Teaching Profession of Ubon Ratchathani Rajabhat University. The population consisted of 59 students who enrolled in “Communicative Language for Teachers” in the second semester of 2020 academic year. The research tool was a set of Thai orthographical test, gathering data with a record form. The research results – presented with descriptive analysis, statistics, and percentage – revealed as follows. 1) From the Thai orthographical test, 2 students or 3.39% wrote 20 words (all the words) correctly whereas 1 student or 1.69% wrote 5 from 20 words correctly. 2) The errors found in Thai orthographical forms could be categorized into 7 types; misspelled Karant, misspelled final consonants, words without Karant but students used Karant, misspelled tones, adding vowels after final consonants, misplaced vowels, and misspelled consonant clusters. 3) After analyzing the errors in Thai orthographical forms, the causes could be concluded into 6 types; experiences of seeing the usage of wrongly written words before, word meaning ignorance, false analogy, lacking of grammar knowledge, transliteration ignorance, and false pronunciation leading to false word spelling.

Keywords: Orthographical forms; Graduate Diploma Program in Teaching Profession

บทนำ (Introduction)

การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่ซับซ้อนกว่าทักษะอื่น ๆ เพราะต้องอาศัยความรู้ ความคิด การศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง รวมถึงประสบการณ์ในเรื่องที่เขียนมาประกอบด้วย ดังนั้นหากผู้เขียนใช้ภาษาโดยขาดความรับผิดชอบเอาใจใส่ ไม่คำนึงถึงความถูกต้องตามระเบียบแบบแผน อาจเป็นเหตุให้ภาษาถึงกาลวิบัติได้ ดังที่ สุจริต เพียรชอบ(2542) ได้กล่าวว่า ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนยากกว่าทักษะอื่น ๆ ด้วยผู้เขียนต้องใช้ความรู้ความสามารถในการสังเคราะห์เรียบเรียงถ้อยคำภาษา ให้ถูกต้องและสื่อความหมายได้ชัดเจนตามที่ผู้เขียนต้องการ (ธนุ ทดแทนคุณ และ ปวีณา จันทรสุวรรณ, 2558)

จะเห็นได้ว่า การเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาที่ผู้เขียนต้องหมั่นฝึกฝนและอาศัยความพิถีพิถันในการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาไทยในการสื่อสารให้ถูกต้อง ชัดเจน ตรงประเด็น ซึ่งสิ่งที่ควรให้ความสำคัญด้วยเป็นพื้นฐานของการเขียน นั่นก็คือ การเขียนสะกดคำ

การเขียนสะกดคำเป็นหลักเกณฑ์การเรียงลำดับคำ ประกอบด้วย พยัญชนะต้น สระวรรณยุกต์ พยัญชนะตัวสะกด ให้ถูกต้องตามพจนานุกรม ซึ่งการเทียบความถูกต้องตามพจนานุกรมนั้นต้องเทียบกับฉบับที่ทันสมัยที่สุด นั่นก็คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ทั้งนี้การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องจะช่วยให้การเขียนและการอ่านออกเสียงถูกต้อง สื่อความหมายได้ชัดเจนทำให้ผลงานที่เขียนมีคุณค่าเพิ่มขึ้น ดังที่ เปลื้อง ณ นคร (2549) กล่าวว่า “เมื่ออักขระวิบัติแล้ว ก็เข้าใจเนื้อความได้ยาก” แสดงให้เห็นว่าการเขียนสะกดคำผิดส่งผลให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อความได้ยาก หรืออาจจะส่งผลความเข้าใจความหมายที่ผิดไปด้วย อีกทั้งยังแสดงถึงระดับความรู้ของผู้เขียน โดยเฉพาะผู้เขียนที่ประกอบอาชีพในแวดวงวิชาการ เช่น นักวิชาการ ครูอาจารย์ จะต้องระมัดระวังในการเขียนสะกดคำไม่ให้เกิดความผิดพลาดได้ ดังตัวอย่างเช่น

คำที่สะกดถูก

กระทะ

เกม

กรวดน้ำ

อเนก

สัมมนา

บุคลากร

ฯลฯ

คำที่สะกดผิด

กระทะ

เกมส์

กรวดน้ำ

อเนก

สัมมนา

บุคลากร

ปัจจุบันการเขียนสะกดคำมักถูกมองข้ามความสำคัญไปด้วยอาจเห็นว่าเป็นเรื่องง่ายจนละเลย โดยไม่ทราบว่าที่เขียนนั้นไม่ถูกต้อง หรือนิยมเขียน หรือเห็นในแบบที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการเขียนสะกดคำถือเป็นสิ่งแรกที่สำคัญของการเขียน ดังที่ วรรณิ โสมประยูร (2539) กล่าวว่า “การสะกดคำเป็นพื้นฐานที่จำเป็นของการเขียนอย่างหนึ่ง เพราะเดี๋ยวจึงจะต้องรู้จักสะกดคำได้ก่อนจึงสามารถเขียนเป็นประโยคและเรื่องราวได้ ถ้าเด็กสะกดคำไม่ได้ก็จะไม่เข้าใจเรื่องจากผู้อื่นและไม่สามารถแสดงให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตนได้” ซึ่งผู้ที่จะเป็นตัวอย่างที่ดีในการเขียนให้กับผู้เรียน นั่นก็คือ ครูอาจารย์

บุคคลที่ประกอบวิชาชีพครูเป็นต้นแบบในการใช้ภาษาให้กับผู้เรียน ถ้าครูใช้ภาษาได้ดีถูกต้อง ผู้เรียนก็จะนำไปเป็นแบบอย่างในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู หรือ ป.บัณฑิต เป็นหลักสูตรที่รับนักศึกษาที่ประกอบวิชาชีพครูซึ่งจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และไม่มีวุฒิครู มาศึกษา เพื่อให้ได้รับ

สิทธิ์ในการสอบใบประกอบวิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษากลุ่มนี้มีความหลากหลายในศาสตร์ต่าง ๆ เพราะจบมาจากหลายสาขาวิชา อาทิ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ฟิสิกส์ เคมี นาฏศิลป์ ดนตรี ศิลปะ บัญชี รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เป็นต้น

นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครูจึงควรมีทักษะการเขียนที่ดี เพราะส่วนใหญ่จะสอนในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา ซึ่งต้องสอนทุกวิชาโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยที่ต้องสอนให้กับเด็กเล็กจะต้องมีพื้นฐานทางภาษาไทยที่ดี ส่งผลให้เมื่อเรียนในระดับที่สูงขึ้น เด็กก็จะมีพัฒนาการการเขียนและการใช้ภาษาที่ดียิ่งขึ้น

ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเขียนสะกดคำของนักศึกษาในกลุ่มดังกล่าว ด้วยการเขียนสะกดคำนั้นเป็นพื้นฐานของการเขียนและเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ที่ประกอบวิชาชีพเป็นครูผู้สอนให้กับเด็กนักเรียนในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยข้อบกพร่องการเขียนสะกดคำนี้จะนำไปใช้ปรับปรุงวิธีการสอนในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู และพัฒนาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย(Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสถิติการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาสาเหตุการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย(Research Methods)

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเขียนสะกดคำภาษาไทย ปัญหา และสาเหตุของการเขียนสะกดคำภาษาไทย โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ วันชัย แก้วหนู นวลและภัสร์ธีรา ฉลองเดช(2561) ธนู ทดแทนคุณและปวีณา จันทร์สุวรรณ (2558) ปณิธาน บรรณาธรรม(2555) และ กุณฑิกา ขาพิมล(2560) และสร้างเกณฑ์เพื่อใช้เป็นแนวทางพิจารณาข้อผิดพลาดและสาเหตุในการเขียนสะกดคำภาษาไทย ดังนี้

1.1 ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำ

1.1.1 สะกดตัวการันต์ผิด

- 1.1.2 สะกดสระผิด
- 1.1.3 สะกดพยัญชนะตัวสะกดผิด
- 1.1.4 สะกดตามการออกเสียงโดยเติมอักษร ห นำ
- 1.1.5 สะกดพยัญชนะต้น ร ล ผิด
- 1.1.6 สะกดสระที่มีเสียงเหมือนกัน
- 1.1.7 สะกดคำควบกล้ำผิด
- 1.1.8 สะกดวรรณยุกต์ผิด
- 1.1.9 สะกดคำที่ประวิสรรชนีย์ผิด
- 1.2 สาเหตุของการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง
 - 1.2.1 มีประสบการณ์เกี่ยวกับคำที่ผิด
 - 1.2.2 ไม่รู้วิธีการในการเขียนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ
 - 1.2.3 ไม่รู้หลักการเขียน
 - 1.2.4 มีแนวเทียบที่ผิด
 - 1.2.5 ไม่มีประสบการณ์การเขียนกับคำนั้น
 - 1.2.6 การฟังและออกเสียง ร ล ไม่ถูกต้อง
 - 1.2.7 ออกเสียงคำควบกล้ำผิด

2. ประชากรที่ใช้ศึกษา

ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 59 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบทดสอบการเขียนสะกดคำภาษาไทย จำนวน 1 ชุด ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกคำศัพท์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 และรายงานการวิจัยเรื่องคำที่นิสิตและบุคลากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ของสถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ. 2557 ของ ยาท้าวเจริญชัย และ ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์ เป็นหลัก ซึ่งคำศัพท์ที่ผู้วิจัยเลือกส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำที่เกี่ยวกับภาษาไทย คำที่คาดว่าจะเป็นคำสะกดผิด คำที่เป็นการเขียนคำทับศัพท์ เป็นต้น จำนวน 20 คำ ซึ่งมีคำที่สะกดผิด 15 คำ สะกดถูก 5 คำ โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกคำที่คิดว่าสะกดผิดและแก้ไขให้ถูกต้อง

4. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลงานวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการทดสอบการเขียนสะกดคำภาษาไทย ในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 59 คนแบ่งเป็น

นักศึกษาที่จบปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาไทย จำนวน 8 คน และสาขาอื่น ๆ จำนวน 51 คน โดยให้นักศึกษาเลือกคำที่คิดว่าสะกดผิดและแก้ไขให้ถูกต้อง จากนั้นจึงนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยเก็บรวบรวมผลลงในแบบบันทึกข้อมูลและหาสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดนั้นต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู จำนวน 59 คนแล้วได้นำผลการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษามาหาผลการเขียนสะกดคำที่ถูกต้องคิดเป็นค่าสถิติร้อยละจากจำนวนนักศึกษาที่ทำแบบทดสอบทั้งหมด และวิเคราะห์ลักษณะและสาเหตุของคำศัพท์ที่นักศึกษาส่วนใหญ่สะกดผิด และนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์(Descriptive Analysis) และประเมินผลทางสถิติหาค่าร้อยละ รวมทั้งสรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

1. สถิติการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู
มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี

ตารางที่ 1 แสดงสถิติผลการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

จำนวนคำที่สะกดถูก	จำนวนนักศึกษา	คิดเป็นร้อยละ
20	2	3.39
19	2	3.39
18	8	13.56
17	5	8.47
16	4	6.78
15	4	6.78
14	3	5.08
13	3	5.08
12	3	5.08
11	4	6.78

10	4	6.78
9	6	10.17
8	4	6.78
7	4	6.78
6	2	3.39
5	1	1.69
4		
3		
2		
1		
รวม	59	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผลจากการทดสอบเขียนสะกดคำภาษาไทย ของนักศึกษาวิชาชีพครู รุ่นที่ 10 ปีการศึกษา 2563 พบว่า จากคำทั้งหมด 20 คำ ส่วนใหญ่นักศึกษา 59 คน เขียนคำถูกมากที่สุดคือ 20 คำ(ถูกทุกคำ) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.39 เป็นนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาไทยทั้ง 2 คน ส่วนนักศึกษาที่เขียนคำถูกน้อยที่สุด คือเขียนถูกจำนวน 5 คำจาก 20 คำ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69 จบปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย อีกทั้งพบว่า โดยส่วนใหญ่นักศึกษาจะเขียนถูก 18 คำ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 13.56 รองลงมาคือ 9 คำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 10.17 ตามลำดับ

2. ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ตารางที่ 2 ลักษณะของข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

คำทดสอบ	จำนวนคนที่เขียน สะกดผิด	คิดเป็นร้อยละ	เขียนผิดเป็น
ไตรยางค์	54	91.52	ไตรยางค์
ปรีศนี	38	64.41	ปรีศนี
ย่อมเยา	36	61.02	ย่อมเยาว์
ประติติประดอย	31	52.54	ประติษฐ์ประดอย
ภาพยนตร์	30	50.85	ภาพยนตร์
อินสตาแกรม	27	45.76	อินสตราแกรม อิสตรา แกรม

ทนายายาด	27	45.76	ทนายายาท
เจตจำนง	25	42.37	เจตจำนงค์
กล้วยบวชชี	22	37.29	กล้วยบวดชี
อเนกประสงค์	22	37.29	เอนกประสงค์
อีเมล	18	30.51	อีเมลล์ อีเมลล์
สมุดโน้ต	17	28.81	สมุดโน้ต
จักสาน	16	27.12	จักรสาร จักสาร
		จักรสาน	
มุกตลก	12	20.34	มุขตลก
บิณฑบาต	11	18.64	บิณฑบาตร
สังเกต	8	13.56	สังเกตุดู
เบญจเพส	8	13.56	เบญจเพศ
อนุญาต	6	10.17	อนุญาติ
ผูกพัน	6	10.17	ผูกพันธ์
เกษียณอายุ	1	1.69	เกษียรอายุ

จากตารางที่ 2 พบว่า คำที่นักศึกษาเขียนผิดมากที่สุด คือคำว่า ไตรยางค์ คิดเป็นร้อยละ 91.52 รองลงมาคือคำว่า ปรีศนี้ และ ประดิติประดอย คิดเป็นร้อยละ 64.41 และ 61.02 ตามลำดับ ส่วนคำที่นักศึกษาเขียนผิดน้อยที่สุดคือคำว่า เกษียณอายุ คิดเป็นร้อยละ 1.69

นอกจากข้อมูลสถิติผลการเขียนสะกดคำภาษาไทยข้างต้น ในการวิจัยครั้งนี้พบลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ซึ่งหากจำแนกคำศัพท์ทั้ง 20 คำ จะพบลักษณะของคำศัพท์ดังนี้

1. คำศัพท์ที่เกี่ยวกับภาษาไทย ได้แก่ ไตรยางค์
2. คำที่เกี่ยวกับการเขียนคำทับศัพท์ เช่น อีเมล อินสตาแกรม สมุดโน้ต
3. คำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กล้วยบวชชี เบญจเพส มุกตลก บิณฑบาต ประดิติประดอย เกษียณอายุ ทนายายาด อนุญาต ผูกพัน อเนกประสงค์ สังเกต ภาพยนตร์ ปรีศนี้ ย่อมเยา จักสาน เจตจำนง

นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มี 7 ลักษณะ โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกลักษณะข้อผิดพลาดที่พบเป็นส่วนใหญ่ ดังนี้

1. สะกดตัวการันต์ไม่ถูกต้อง เช่นคำว่า ไตรยางศ์ นักศึกษามักสะกดด้วยตัวอักษร ค์ แทน ศ์ คำว่า ภาพยนตร์ นักศึกษามักสะกดด้วย ต์ แทน ตร์
2. สะกดพยัญชนะตัวสะกดไม่ถูกต้อง เช่นคำว่า มุกตลก นักศึกษามักสะกดด้วยตัวอักษร ข แทน ก คำว่า ทนทายาท นักศึกษามักสะกดด้วยตัวอักษร ท แทน ด คำว่า กล้วยบวชชี นักศึกษามักสะกดด้วยตัวอักษร ด แทน ข คำว่า บิณฑบาต นักศึกษามักสะกดด้วยคำว่า ตร แทน ต คำว่า เบญจเพส มักสะกดด้วย ศ แทน ส คำว่า ประดิติประตอย นักศึกษามักสะกดด้วย ชฐ์ แทน ด คำว่า จักสาน นักศึกษาเขียนสะกดเป็น จักรสาน จักสาร
3. คำที่ไม่มีตัวสะกดการันต์ นักศึกษาก็กเขียนสะกดแบบมีตัวสะกดการันต์ เช่น ปรัศนี มักสะกด ด้วย ย์ เป็น ปรัศนี คำว่า ย่อมเยา มักสะกดด้วย ว์ เป็น ย่อมเยา คำว่า อีเมล มักเติมการันต์ที่ตัวสะกด ล (เมล) คำว่า เจตจำนง มักสะกดด้วย ค์ เป็น เจตจำนง คำว่า ผูกพัน มักสะกดด้วย ธ์ เป็น ผูกพัน
4. สะกดวรรณยุกต์ผิด เช่นคำว่า สมุดโน้ต เป็น สมุดโน้ต
5. สะกดโดยเติมสระที่ท้ายพยัญชนะตัวสะกด เช่นคำว่า อนุญาต นักศึกษามักจะเติมสระอิที่พยัญชนะ ต (อนุญาต) คำว่า สังเกต เติมสระอุที่พยัญชนะ ต (สังเกต)
6. วางสระไม่ถูกต้อง เช่นคำว่า อเนกประสงค์ มักนำสระเอออยู่หน้า อ
7. สะกดคำควบกล้ำผิด เช่นคำว่า อินสตาแกรม นักศึกษามักจะเพิ่มคำควบกล้ำ ร เป็น อินสตราแกรม

3. สาเหตุการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

จากข้อผิดพลาดที่นักศึกษามักจะเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องทั้ง 7 ลักษณะ สามารถวิเคราะห์สาเหตุของการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่ถูกต้องได้ 6 ประการคือ

1. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะมีประสบการณ์เคยเห็นว่าเขียนเช่นนั้นจึงจำมาใช้แบบไม่ถูกต้อง เช่น ไตรยางศ์ มักสะกดด้วย ..ค์
2. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะไม่รู้ความหมายของคำ เช่น บิณฑบาต เขียนผิดเป็น บิณฑบาตร เบญจเพส เขียนผิดเป็น เบญจเพศ อนุญาต มักเขียนผิดเป็น อนุญาติ จักสาน เขียนผิดเป็น จักรสาน จักรสาร เกษียณอายุ เขียนผิดเป็น เกษียณอายุ
3. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะมีแนวเทียบผิด เกิดจากความไม่มั่นใจจึงเทียบเคียงกับคำอื่นที่ออกเสียงเหมือนกันมาเป็นแนวเทียบ จึงทำให้เขียนผิดเนื่องด้วยความหมาย รูปศัพท์ และหลักภาษาต่างกันจะใช้กฎอันเดียวกันไม่ได้ เช่น ย่อมเยา เขียนผิดเป็น ย่อมเยา เพราะเทียบกับ คำ

ว่า **ยาว้วย** ประดิประดอย เขียนผิดเป็น **ประดิษฐ์** ประดอย เพราะเทียบกับคำว่า **ประดิษฐ์** กล้วย**บวช** เขียนผิดเป็น กล้วย**บวช** เพราะเทียบกับคำว่า **แกงบวด** ภาพยนตร์ เขียนผิดเป็น ภาพยนตร์ เพราะเทียบกับคำว่า เครื่องยนต์ ทน**หายา** เขียนผิดเป็น ทน**หายา** เพราะเทียบกับคำว่า **หายา** ผูกพัน เขียนผิดเป็น ผูก**พันธ์** เพราะเทียบกับคำว่า (ผูก)สัมพันธ์

4. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะขาดความรู้ทางหลักภาษา เช่น อนุประสงค์ เพราะ อนุมาจาก อนุ + เอก เจตจำนง คำว่า จำนง แผลงมาจาก จง

5. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะไม่รู้วิธีการเขียนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น อีเมล (E-Mail) เขียนผิดเป็น อีเมล์ อีเมลล์ โน้ต เขียนผิดเป็น โน๊ต

6. เขียนไม่ถูกต้อง เพราะออกเสียงผิด เช่น อินสตาแกรม ออกเสียงผิดเป็น อินสตราแกรม อีสตราแกรม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สถิติการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผลจากการทดสอบเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่านักศึกษาเขียนคำถูกมากที่สุดคือ 20 คำ(ถูกทุกคำ) จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 3.39 เป็นนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาภาษาไทยทั้ง 2 คน ส่วนนักศึกษาที่เขียนคำถูกน้อยที่สุด คือเขียนถูกจำนวน 5 คำจาก 20 คำ มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.69 จบปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลดังกล่าวจะเห็นว่าผู้ที่จบการศึกษาในสาขาวิชาภาษาไทยจะสามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้องมากกว่าผู้ที่จบปริญญาตรี ในสาขาวิชาอื่น ๆ อาจเป็นเพราะผู้ที่จบสาขาภาษาไทยมีการเพิ่มพูนและฝึกฝนความรู้ทางหลักภาษาตลอดระยะเวลา 4 ปีในระดับปริญญาตรี จึงทำให้เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ด้วยหลักภาษาเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้เขียนสะกดคำได้ถูกต้อง ดังที่ สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ (2542) กล่าวว่า หลักภาษาไทยนับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการเรียนภาษา การที่จะเรียนโดยไม่ต้องรู้หลักนั้นเป็นไปได้ แต่เนื่องจากหลักภาษามีข้อยกเว้นมากมายจึงควรตระหนักในข้อนี้โดยเฉพาะการเขียน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของนวลทิพย์ เพิ่มเกสร (2552) ที่ว่า การเขียนที่ถูกต้องนั้น จำเป็นต้องเข้าใจหลักไวยากรณ์ที่ถูกต้องด้วย นอกจากนี้คำศัพท์ทั้ง 20 คำที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกมานั้น ส่วนใหญ่

เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่พบว่านักศึกษาเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีก็ควรให้ความสำคัญกับการสอนการเขียนสะกดคำด้วยเช่นกัน

2. ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มีจำนวน 7 ลักษณะ ได้แก่ (1) สะกดตัวการันต์ไม่ถูกต้อง (2) สะกดพยัญชนะตัวสะกดไม่ถูกต้อง (3) คำที่ไม่มีตัวสะกดการันต์ นักศึกษาก็เขียนสะกดแบบมีตัวสะกดการันต์ (4) สะกดสระผิด (5) สะกดโดยเติมสระที่ท้ายพยัญชนะ (6) วางสระไม่ถูกต้อง และ (7) สะกดคำควบกล้ำผิด สอดคล้องกับ ธนู ทดแทนคุณ และ ปวีณา จันทรสุวรรณ(2558) ศึกษาวิจัยเรื่องข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทย : กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี พบว่า การเขียนสะกดคำผิด เพราะใช้พยัญชนะและสระผิด เป็นการสะกดคำโดยการใช้พยัญชนะสะกดไม่ถูกต้อง ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะตัวสะกด รวมถึงการใช้สระในการสะกดไม่ถูกต้องด้วย ทั้ง ๆ ที่เป็นคำที่คุ้นเคยและใช้ในชีวิตประจำวัน อาจเป็นเพราะเกิดจากไม่จดจำการอ่านและขาดความระมัดระวังในการเขียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุณฑิกา ขาพิมล(2560) เรื่องการเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในระดับอุดมศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต พบว่าลักษณะข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำภาษาไทย ได้แก่ เขียนตัวสะกดผิด เขียนตัวการันต์ผิด เขียนผิด เพราะเติมหรือตัดพยัญชนะ เขียนใช้ ร ล ผิด เขียนใช้วิสรรชนีย์ผิด เขียนใช้ ไ ผิด และเขียนวรรณยุกต์ผิด

3. สาเหตุการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

พบว่ามีสาเหตุ 6 ประการที่ทำให้เขียนสะกดคำไม่ถูกต้อง คือ (1) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะมีประสบการณ์เคยเห็นว่าเขียนเช่นนั้นจึงจำมาใช้แบบไม่ถูกต้อง (2) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะไม่รู้ความหมายของคำ (3) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะมีแนวเทียบผิด (4) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะขาดความรู้ทางหลักภาษา (5) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะไม่รู้วิธีการเขียนคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ และ (6) เขียนไม่ถูกต้อง เพราะออกเสียงผิด ซึ่งจะเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เขียนสะกดคำไม่ถูกต้องเกิดจากตัวนักศึกษาเอง ที่ขาดความสังเกต ขาดการฝึกฝน ขาดหลักเกณฑ์ที่ถูกต้อง ดังนั้นนักศึกษาควรฝึกฝนตนเองโดยการอ่านจากแหล่งที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเพื่อป้องกันการพบเห็นถ้อยคำที่ไม่

ถูกต้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันชัย แก้วหนูนวล และ ภัทร์ธีรา ฉลองเดช(2561) ซึ่งพบว่าสาเหตุของข้อผิดพลาดในการเขียนสะกดคำผิดของนักศึกษาปริญญาตรี ปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ไว้ว่าเกิดจากความเลินเล่อ ไม่รอบคอบ ไม่ตรวจทานของผู้เขียนเอง อีกทั้งเกิดจากความไม่รู้จักรูปแบบกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ ไม่ทราบที่มาและความหมายของคำ จนทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการเขียนขึ้นได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ แบลย์(Blair. 1968) ที่กล่าวว่าสาเหตุของการสะกดคำผิดนั้นอาจมาจากความไม่พร้อมหรือข้อบกพร่องในด้านสุขภาพ ร่างกายและอารมณ์ การออกเสียงและการรับฟังเสียงไม่ถูกต้อง การจำคำไปใช้อย่างผิด ๆ จำการเรียงลำดับอักษรไม่ได้ ได้รับการฝึกหรือการออกเสียงผิดมาตั้งแต่เริ่มแรก และไม่ได้รับแรงจูงใจ หรือฝึกให้เขียนสะกดคำ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการเขียนสะกดคำผิด ทั้งที่คำบางคำเป็นคำที่คุ้นเคยและมักใช้กันอยู่เสมอ ๆ ในชีวิตประจำวันแต่ก็ยังปรากฏการเขียนผิด ทั้งนี้อาจเกิดจากการไม่สังเกตและขาดความระมัดระวังในการเขียนคำ ซึ่งการจะเขียนสะกดคำให้ถูกต้องนั้น นักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถกระทำได้ดังนี้

1. รู้ความหมายของคำ เนื่องจากคำในภาษาไทยมีทั้งความหมายโดยตรง ความหมายโดยนัย มีคำพ้องรูป พ้องเสียง ดังนั้นการรู้ความหมายของคำจะสามารถเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง เช่น พัน(ผูก) พันธ(เกี่ยวข้อ) พันธุ์ (สืบทอด) ภัณฑ์(สิ่งของ) พรรณ(ชนิด, ผิว,สี)

2. ไม่ใช่แนวเทียบผิด คำบางคำแม้จะเสียงเหมือนกัน แต่ความหมายหรือรูปศัพท์ตลอดจนที่มาแตกต่างกัน จะใช้แนวเทียบเดียวกันไม่ได้ เช่น น่ารัก หน้าตา เพ็งทราบ เพ็งพา

3. การเขียนกับการอ่านมีความสัมพันธ์กัน การเขียนสะกดคำได้ถูกต้องเกิดจากการอ่านที่ถูกต้อง ฉะนั้นต้องออกเสียงให้ถูกต้อง ถ้าไม่มั่นใจว่าคำนั้นออกเสียงอย่างไรควรตรวจสอบจากพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน สอดคล้องกับ แบลคเบิร์น (Blackburn, 1984) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการเขียนสะกดคำต้องมีความรู้เกี่ยวกับเสียง ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงกับสัญลักษณ์ และการเชื่อมโยงคำ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เชลล์ (Schell. 1992) ซึ่งกล่าวไว้ว่าพัฒนาการทางการสะกดตัวหนังสือจะต้องสัมพันธ์กับการอ่านและการเขียนสระและพยัญชนะ เด็กที่มีปัญหาการอ่านจะมีปัญหาการเขียนด้วย ดังนั้นการอ่านจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการเขียน ยิ่งอ่านมากเท่าไรความสามารถในการเขียนยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

4. แก้ไขประสบการณ์ที่ผิด ๆ ให้ถูกต้อง ซึ่งการพบเห็นคำที่เขียนผิดบ่อยๆ จากสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่อออนไลน์ อาจทำให้เกิดจดจำคำที่สะกดผิดไปด้วย ดังนั้นก่อนเขียนคำจึงควรศึกษาให้ถูกต้อง

5. ต้องมีความรู้เรื่องหลักภาษา เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การประวิสรรชนีย์ การใช้ตัว ศ ษ ส หลักการสะกดการันต์ หลักการใช้ตัวสะกด หลักการผันวรรณยุกต์ หลักการทับศัพท์ รวมทั้งหลักการของคำสมาส-สนธิ ก็จะช่วยทำให้เขียนคำได้ถูกต้อง

6. ต้องศึกษาและติดตามเรื่องการเขียนสะกดคำที่เป็นประกาศของราชการ ทั้งสำนักนายกรัฐมนตรี หนังสือและเอกสารของราชบัณฑิตยสถาน เช่น พจนานุกรม สารานุกรม การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเขียนชื่อเมือง ชื่อประเทศ ตลอดจนศัพท์บัญญัติต่าง ๆ และติดตามการเขียนจากประกาศของทางราชการอย่างสม่ำเสมอ(Sawada Tsunayoshi. 2556)

7. ไม่เขียนตามความนิยมของวัยรุ่นในสังคมออนไลน์ ซึ่งแม้ว่าจะใช้เพื่อการสื่อสารเฉพาะกลุ่ม แต่เมื่อเขียนบ่อย ๆ อาจทำให้เกิดความเคยชินจนนำมาเขียนผิด ๆ ได้ ดังนั้นจึงควรเขียนให้ถูกต้องไม่ว่าจะสื่อสารกับบุคคลใด หรือช่องทางสื่อสารใดก็ตาม เช่น อาราย(อะไร) ใช้ปะ(ใช่ไหม) จิงดิ(จริงหรือ) ม่ายรุ (ไม่รู้)

นอกจากนี้คำบางคำเขียนได้มากกว่า 1 รูป เช่น หยากไย อาจเขียนว่า หยากไย หรือ หยักไย ก็ได้ ดังนั้น ผู้ใช้ภาษาควรจะรู้จักการเขียนทุกๆ รูป ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากอ่านอย่างไร เขียนอย่างไร และพจนานุกรม ของ ราชบัณฑิตยสถานฉบับปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ(Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีข้อบกพร่องในการเขียนสะกดคำ ทั้ง ๆ ที่คำส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สะท้อนให้เห็นว่าผู้สอนควรตระหนักในการสอนเขียนสะกดคำให้กับนักศึกษา โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน

1.2 ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำไปพัฒนาแนวทางการสอนเขียนสะกดคำภาษาไทย เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาทักษะด้านการเขียนภาษาไทยของนักศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของผู้ปฏิบัติงานด้านเอกสาร และธุรการ ที่พบในการเขียนหนังสือราชการต่าง ๆ

2.2 ควรศึกษาข้อบกพร่องการเขียนสะกดคำภาษาไทยในช่องทางการสื่อสารออนไลน์
ของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง เฟซบุ๊กและเว็บไซต์

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษฏีกา ขาพิมล. (2560). การเขียนสะกดคำภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในระดับอุดมศึกษา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 13(1), 47-60.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกสร. (2552). การสอนทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยแก่ผู้เรียนชาว
ต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: มิสเตอร์ก๊อปปี้(ประเทศไทย).
- ปณิธาน บรรณาธรรม. (2555). นักศึกษาจีนกับข้อพิพาทในการเขียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เปลื้อง ณ นคร. (2549). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- มนัส สุวรรณ. (2556). ระเบียบวิธีวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ยาภา ลีวเจริญชัย และ ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2557). รายงานการวิจัยคำที่ผิดและบุคลาการจุฬาฯ
สะกดผิดบ่อย. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทยสิรินธร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554. กรุงเทพฯ:
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- วรรณิ โสมประยูร. (2539). การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วันชัย แก้วหนูนวลและภัทร์ธีรา ฉลองเดช. (2561). ลักษณะข้อผิดพลาดในการใช้ภาษาไทย :
กรณีศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยนราธิวาส
ราชนครินทร์. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 5(2), 1-11.
- สุจิริต เพียรชอบ. (2542). ภูมิปัญญาไทยในภาษา. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2540). หลักภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). การเขียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธัญ ทดแทนคุณ และปวีณา จันทรสุวรรณ. (2558). ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทย:
กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี. นนทบุรี:
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี.

Blackburn, Ellen. (1984, May). Common ground developing relationships between reading and writing. *Language Art*. 61(4), 367-382.

Blair, G.M. (1968). *Educational Psychology*. New York: Macmillan

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาระหว่างก่อน
กับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษา นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น
Academic Achievement Student Performance Management Before
and After Receiving A Case Study Management. Students of Thai-Nichi
Institute of Technology

รุ่งอรุณ กระแสร์สินธุ์¹ บุญยวีร์ โชคประเสริฐสม² น้ำพร สติรกุล³ ปิยะ เสงี่ยมชัย⁴
ไกล่รุ่ง กระแสร์สินธุ์⁵ ธารทิพย์ พจน์สุภาพ⁶

Rungarun Khasasin, Bunyawee Chokprasoetsom, Namporn Sathirakul,
Piya Hengmeechai, Kairung Khasasin, Thantip Pojsupap

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษา และ 2. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษา เป็นการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasi-experimental Research) กลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน จำนวน 65 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลัง กรณีศึกษา และแบบสอบถามความพึงพอใจ เก็บข้อมูลจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการผลการ

Received: 2021-05-04 Revised: 2021-05-25 Accepted: 2021-05-28

¹คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology. Corresponding Author e-mail: lek_runarun@yahoo.co.th, rungarun@tni.ac.th

²คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology, e-mail: bunyawee@tni.ac.th

³คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology, e-mail: namporn@tni.ac.th

⁴คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น Faculty of Business Administration Thai-Nichi Institute of Technology, e-mail: piya@tni.ac.th

⁵คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี Faculty of Admiration and Accounting, Pathumthani University, e-mail: kairung2011@yahoo.com

⁶คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต Faculty of Business Administration Kasembundit University e-mail: tantip.poj@kbu.ac.th

ปฏิบัติงาน และวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ใช้การทดสอบค่า t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษา เท่ากับ 34.65 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนซึ่งมีค่าเท่ากับ 25.20 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 7.18 และก่อนเรียนเท่ากับ 6.46 ตามลำดับเมื่อทำการเปรียบเทียบผลคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียน และ 2) ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาได้แก่ ด้านรูปแบบการเรียนรู้ ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้และด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยความพึงพอใจด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากกว่าด้านอื่น

คำสำคัญ (Keyword): ผลการจัดการเรียนรู้; ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน; ความพึงพอใจต่อการเรียน

Abstract

This research aimed to study 1. comparing academic achievement, academic performance management of students. Before and after learning was managed using case studies and 2. satisfaction towards the learning of the students who were managed using a case study. This research is a quasi-experimental research. The sample of the research consisted of 65 students enrolled in the Performance Management course using Purposive Sampling Method. In this research, it was a pre-study and post-study achievement test, a case study, and satisfaction questionnaire. Collect information from students enrolled in the performance management course. And analyze research data by processing with a computer package The descriptive statistics were used as mean, standard deviation, and t-test. The results showed that 1) mean score of academic achievement in student performance management. After learning, the case study was 34.65, higher than the pre-score mean of 25.20, and the post-study standard deviation of 7.18 and pre-study was 6.46, respectively. The pre-test and post-study test showed a significant difference in the mean scores from taking the pre- and post-study tests at a 95% confidence level, with the average score taking the post-study test was high. And 2) the results of analyzing the satisfaction of the students who managed

to learn by using case studies were: Learning style in terms of learning behavior and knowledge and understanding in case studies, it was found that the overall level was at a high level. By the satisfaction of knowledge and understanding in the case study The average of satisfaction was at the higher level than other aspects.

Keywords: Learning management results; achievement in the course; Satisfaction with studying

บทนำ (Introduction)

การเรียนการสอนในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) รายวิชานี้มีความสำคัญกับนักศึกษาเป็นอย่างมาก ด้วยเนื้อหาของรายวิชานี้ประกอบด้วยวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เครื่องมือและเทคนิคการออกแบบแบบประเมินผลปฏิบัติงาน การแจ้งผลการปฏิบัติงานและการให้คำปรึกษา หลักการในการจัดการผลปฏิบัติงาน ระบบการจัดการผลปฏิบัติงาน การวางแผนผลปฏิบัติงาน การนำผลปฏิบัติงานไปใช้ประโยชน์ในวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น การฝึกอบรมและพัฒนา การขึ้นค่าจ้างเงินเดือน การให้ค่าตอบแทน การเลื่อนตำแหน่ง การโยกย้าย ฯลฯ และกรณีศึกษา การจัดการผลปฏิบัติงานเชิงปฏิบัติในองค์กรรูปแบบต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อทางด้านการบริหารจัดการทางธุรกิจทั้งปัจจุบันและในอนาคต สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตได้จริง ดังนั้นผู้สอนจึงต้องนำกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงหรือสมมติเข้าใช้ในการเรียนการสอนทั้งก่อนและหลังเรียนในทุก ๆ บทเรียน รวมถึงยังเป็นการพัฒนาการสอนโดยการใช้กรณีศึกษาในรายวิชาดังกล่าวอย่างไรก็ตามเทคนิคการสอนที่พบมากที่สุดในการศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่คือการสอนแบบบรรยาย โดยมีผู้สอนเป็นศูนย์กลาง การสอนแบบบรรยายเป็นการสอนที่ไม่คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เพราะนักศึกษาต้องรับรู้เรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกัน ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นขาดโอกาสฝึกความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนการสอนน้อย จึงอาจเป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดความสนใจในการสอนแบบบรรยาย การบรรยายเป็นวิธีสอนที่อาศัยความสามารถของผู้บรรยาย ถ้าผู้บรรยายไม่มีศิลปะในการบรรยายที่สามารถดึงดูดใจผู้เรียน อาจทำให้ผู้เรียนขาดความสนใจ และถ้าผู้สอนขาดการเรียบเรียงเนื้อหาสาระอย่างเหมาะสม ผู้เรียนอาจเกิดความไม่เข้าใจและไม่สามารถซักถามได้ ถ้าผู้บรรยายไม่เปิดโอกาสให้ซักถามได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Johnson, Johnson & Holubec, (1992) ที่กล่าวว่า การเรียนแบบบรรยาย ทำให้ความสนใจของนักศึกษาจะลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่ฟังการบรรยายบางคนจะมีความสนใจในอีกครั้งก็เมื่อใกล้จะจบการบรรยาย สำหรับการบรรยายโดยทั่วไปแล้ว หลังจากการฟังคำบรรยาย ผู้ฟังจะระลึกในเนื้อหาได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ยกเว้นผู้มีสติปัญญาดี การสอนแบบบรรยายจะส่งเสริมการเรียนรู้ระดับต่ำ คือการเรียนรู้ข้อเท็จจริงเท่านั้น ผลการวิจัยยังพบว่า การสอนแบบบรรยายจะให้ผลเท่ากับการอ่านหรือวิธีอื่น ๆ ที่สอนข้อเท็จจริง แต่ให้ผลน้อย

ในการส่งเสริมการคิดหรือเปลี่ยนเจตคติ การสอนโดยใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษา (case study method) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการนำมาใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ในระดับปริญญาตรี การจัดการเรียนการสอน โดยกรณีศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมติขึ้นมาจากความเป็นจริงและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ แล้วนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งวิธีการสอนโดยใช้กรณีศึกษายังเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางความคิดวิเคราะห์ รู้จักวิธีการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองและรู้จักความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัฒนา ศิริโชติบัณฑิต ที่ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ของการใช้กรณีศึกษาในการสอนรายวิชา การโฆษณาและการส่งเสริมการขาย ของ นักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ โปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยการสอบกลางภาคและการสอบปลายภาคของนักศึกษาทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้วยการทดสอบสถิติ paired sample t-test โดยนักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนโดยเทคนิควิธีการใช้กรณีศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักศึกษาที่ได้รับการเรียนการสอนแบบบรรยายตามปกติทั่วไป(พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต, 2553)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษา นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ซึ่งผลการวิจัย สามารถแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในการคิด การวิเคราะห์ การแก้ไขปัญหา และตัดสินใจในระยะเวลาที่กำหนด โดยวิธีการจัดการสอนโดยใช้กรณีศึกษา อีกทั้งสามารถประเมินผลความพึงพอใจของผู้เรียนในเรื่องคุณภาพการสอน เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง(Quasi-experimental Research) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยการเก็บข้อมูลกับนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 65 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 65 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในรายวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) อีกทั้งเอกสารวิชาการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอน และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยพิจารณาจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ผ่านมาและจากการสอบถามนักศึกษาในภาคเรียนที่ผ่านมาเช่นกัน ถึงความต้องการในการใช้กรณีศึกษาเข้ามาใช้ในแต่ละบทเรียน จากบทเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน จำนวน 11 บท ผู้วิจัยจึงเลือกใช้กรณีศึกษาในการวิจัยจำนวน 5 บทเรียน ได้แก่ บทที่ 1 แนวคิดการจัดการผลการปฏิบัติงานบทที่ 3 ตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน บทที่ 5 เครื่องมือประเมินผลการปฏิบัติงาน บทที่ 7 การทบทวนผลการปฏิบัติงาน และ บทที่ 8 การให้ข้อมูลย้อนกลับและการโค้ชเพื่อผลการปฏิบัติงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยฉบับนี้คือ

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังการใช้กรณีศึกษาในการเรียนการสอน

2. กรณีศึกษา จำนวน 5 กรณีศึกษา

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้กรณีศึกษาในการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิด rating scale 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะ โดยใช้แผนการเรียนรู้รายวิชา HRM-414 การจัดการผลการปฏิบัติงาน (Performance Management) เพื่อใช้เป็นแบบแผนและแนวทางในการเรียนการสอน การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน

2. ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังการใช้กรณีศึกษาในการเรียนการสอนโดยนำแบบทดสอบดังกล่าวเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินความความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและเชิงทฤษฎี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิควิธีการศึกษาเป็นหลักซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลดังนี้

1. อาจารย์ผู้สอนบรรยายพร้อมยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาในแต่ละบทเรียน จากนั้นทำการประเมินผลก่อนเรียน (pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการทดลอง 1 สัปดาห์ และบันทึกผลคะแนนก่อนเรียน

2. ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาพร้อมกับอภิปรายร่วมกับนักศึกษา โดยการเชื่อมโยงเนื้อหาในแต่ละบทเรียน

3. ทำการประเมินผลหลังเรียน (posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียน (pretest)

4. นำคะแนน pretest/posttest มาวิเคราะห์ทาง สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย

5. ทำการประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจในของนักศึกษาต่อการใช้กรณีศึกษาในการเรียนการสอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ

4.1 การประมวลผลข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถาม หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่ได้รับคำตอบที่สมบูรณ์ครบตามจำนวนที่ระบุไว้

4.1.2 บันทึกข้อมูลที่ป้อนรหัสลงในแบบบันทึกข้อมูล และเครื่องคอมพิวเตอร์ตามลำดับ

4.1.3 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

4.1.4 ประมวลผลข้อมูลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ จำนวน (n) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ ใช้การทดสอบค่า t-test

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับการวิเคราะห์และตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการจัดการผลการปฏิบัติงาน จำนวน 65 คน โดยใช้กรณีศึกษา ซึ่งข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	33.85
หญิง	43	66.15
รวม	65	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา พบว่า นักศึกษาที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 66.15 จากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	($\bar{X}$)	S.D.	df	t	sig
ก่อนเรียน	65	50	25.20	6.40	64	-21.04	0.000
หลังเรียน	65	50	34.65	7.18	64		

*p-Value < .05

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษา ($\bar{X}$ = 34.65, S.D. = 7.18) สูงกว่าค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 25.20, S.D. = 6.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ผลปรากฏดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้
โดยใช้กรณีศึกษา ด้านรูปแบบการเรียนรู้

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
1.	มีการระบุแผนการเรียนรู้ไว้ในรายวิชาอย่างชัดเจน	3.87	0.68	มาก
2.	เป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดความน่าสนใจที่จะเลือก ประเด็นการเรียนรู้	3.95	0.74	มาก
3.	บรรยากาศในการเรียนการสอนกระตุ้นให้อยาก เรียนรู้เพิ่มมากขึ้น	4.23	0.86	มากที่สุด
4.	รูปแบบ และความยากง่ายของกรณีศึกษา เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.01	0.80	มาก
5.	เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนมีอิสระการเรียนรู้เพิ่มมา ขึ้น	3.68	0.62	มาก
6.	บรรยากาศในการเรียนรู้ทำให้รู้สึกมีความเป็น อิสระในการคิดและการเสนอเหตุผล	3.90	0.72	มาก
7.	บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนมีความ เป็นกันเองระหว่างผู้สอนและผู้เรียน	4.12	0.83	มาก
8.	วิธีการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการ เรียนและการศึกษาค้นคว้า	3.78	0.65	มาก
9.	บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนไม่ทำให้ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอึดอัด	3.84	0.66	มาก
10.	เป็นรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เพิ่มมากขึ้น	3.93	0.73	มาก
	รวม	3.93	0.73	

จากตารางที่ 3 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ด้านรูปแบบการเรียนรู้ สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุดพบว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนกระตุ้นให้อยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.86) บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอนมีความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.83) และรูปแบบ และความยากง่ายของกรณีศึกษาเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.80)

ตารางที่ 4 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1.	กรณีศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของ รายวิชามากขึ้น	4.04	0.82	มาก
2.	กรณีศึกษามีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ในการเรียนรู้	3.84	0.75	มาก
3.	ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น	4.02	0.81	มาก
4.	กรณีศึกษามีประสิทธิภาพในการสร้างความรู้สึกลึกถึงความเป็นเจ้าของชิ้นงานนั้น	3.79	0.70	มาก
5.	กรณีศึกษามีประสิทธิภาพในการเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจด้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิมได้มากขึ้น	3.88	0.62	มาก
6.	กรณีศึกษามีประสิทธิภาพในการช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นมากขึ้น	3.98	0.69	มาก
7.	กรณีศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับ การประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี	4.11	0.80	มาก
8.	กรณีศึกษาช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความเข้าใจและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับจากรายวิชามากขึ้น	3.81	0.70	มาก
9.	กรณีศึกษาทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.80	0.70	มาก
10.	โดยภาพรวมความรู้ที่ได้จากการใช้กรณีศึกษาทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น	3.92	0.73	มาก
	รวม	3.99	0.77	

จากตารางที่ 4 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด พบว่ากรณีศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับ การประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.80) กรณีศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของรายวิชามากขึ้น

($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.82) และผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.81)

ตารางที่ 5 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้

ลำดับที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
1.	ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในขณะเรียน	3.89	0.72	มาก
2.	ผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล	4.00	0.83	มาก
3.	ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่	3.86	0.70	มาก
4.	ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้จากการศึกษามา ผสมผสานใช้ในการแก้ปัญหา	3.91	0.80	มาก
5.	ผู้เรียนมีโอกาสซักถามได้ตามความต้องการ	3.83	0.72	มาก
6.	ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น	3.67	0.61	มาก
7.	ผู้เรียนมีความมั่นใจที่จะนำความรู้ที่เรียนไป ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง	3.85	0.83	มาก
8.	ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ระหว่างผู้ร่วมเรียน	3.73	0.78	มาก
9.	ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.83	0.75	มาก
10.	โดยภาพรวมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาช่วย ส่งเสริมการปรับพฤติกรรมการเรียนรู้	3.85	0.83	มาก
	รวม	3.84	0.83	

จากตารางที่ 5 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด พบว่าผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.83) ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้จากการศึกษามาผสมผสานใช้ในการแก้ปัญหา ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.80) และผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในขณะเรียน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.72)

ตารางที่ 6 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ในภาพรวม

ลำดับที่	รายด้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	S.D.	ระดับความ พึงพอใจ
1.	ด้านรูปแบบการเรียนรู้	3.93	0.73	มาก
2.	ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา	3.99	0.77	มาก
3.	ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้	3.84	0.83	มาก
	รวม	3.92	0.74	

จากตารางที่ 6 แสดงผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนของนักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ในภาพรวม พบว่า ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา มีความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.77) รองลงมาด้านรูปแบบการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.73) และน้อยที่สุดด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.83)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ระหว่างก่อนกับหลังได้รับการจัดการเรียนรู้กรณีศึกษา นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 34.65 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัศร กลีบประทุม (2561) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาภาวะผู้นำและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการทำแบบทดสอบก่อนเรียน และผลความพึงพอใจของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ที่มีต่อความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ในภาพรวม พบว่า ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา มีความพึงพอใจสูงสุด รองลงมาด้านรูปแบบการเรียนรู้ และน้อยที่สุดด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

1. ด้านรูปแบบการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด พบว่า บรรยายภาคในการเรียนการสอนกระตุ้นให้อยากเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น บรรยายภาคในการจัดการเรียนการสอนมีความเป็นกันเองระหว่างผู้สอนและผู้เรียน และรูปแบบและความยากง่ายของกรณีศึกษาเหมาะสมกับ

เนื้อหาที่เรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภัสสร กลีบประทุม (2561) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาภาวะผู้นำและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า บรรยายากาศในการเรียนทำให้รู้สึกอิสระในการคิดและการเสนอเหตุผล วิธีการสอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนและการศึกษาค้นคว้า และเป็นรูปแบบที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยของทวี วัชรเกียรติศักดิ์ (2557) พบว่าผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมในระดับที่ดี โดยภาพรวม เห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้อช่วยให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพในการเรียนรู้ พึงพอใจต่อการบรรยายสนุกสนานเป็นกันเอง ส่งเสริมความเข้าใจจากเนื้อหาความรู้ที่ต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์

2. ด้านความรู้และความเข้าใจในกรณีศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด พบว่า กรณีศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นแนวปฏิบัติสำหรับการประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี กรณีศึกษาสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของรายวิชามากขึ้น และผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งโรจน์ พุ่มรีว และคณะ (2557) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง กรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการกรณีศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนด้วย ทั้งนี้จะเป็นเพราะผู้สอนได้สร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน การทำงานเป็นคู่ และเข้าใจบทบาทของแต่ละคน การมีเอกสารประกอบและมีใบงาน(โจทย์) ที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้กลุ่มทำงานแบบอิสระในการวิเคราะห์กรณีศึกษา การค้นหาสาเหตุและการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การให้นำเสนอผลงาน การแนะนำให้ข้อคิดเห็นของผู้สอน และการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในกลุ่มของตนเอง

3. ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด สามลำดับแรกที่นักศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด พบว่า ผู้เรียนได้ฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้จากการศึกษามาผสมผสานใช้ในการแก้ปัญหา และผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในขณะเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิวัติ จันทราช (2554) ที่พบว่าผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการกรณีศึกษาในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร กลีบประทุม (2561) ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาภาวะผู้นำและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร พบว่า ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด 3 ข้อแรกคือโดยภาพรวมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาช่วยส่งเสริมการปรับพฤติกรรมการ

เรียนรู้ ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในขณะที่เรียนและ ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างผู้ร่วมเรียน ตามลำดับ

นอกจากนี้ ความคงทนของความสามารถ (retention ability) ของนักศึกษาในรายวิชานี้ มีความสำคัญด้วยเช่นกัน หากนักศึกษาได้เรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาแล้ว ภายหลังจากได้ทำการศึกษา เสร็จสิ้น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้ไป นักศึกษาสามารถที่จะประยุกต์ใช้เกี่ยวกับ วิธีการหรือแนวทางในการจัดการผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนี้การติดตามความคงทน ของความสามารถของนักศึกษาจากการเรียนโดยใช้กรณีศึกษาอาจมีความเหมาะสมมากกว่าได้โดย การทดสอบซ้ำก่อนจบการศึกษาในวิชานี้

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1. ผู้สอนควรวางแผนการสอนทุกครั้งก่อนสอนในแต่ละบทเรียน โดยเตรียมกรณีศึกษาให้ พร้อม เตรียมกิจกรรมให้เหมาะสมและต้องเข้าใจกระบวนการกลุ่ม กรณีศึกษาที่เหมาะสมต้องมี สารที่ช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง นอกจากนี้ผู้สอนต้องเตรียมประเด็นคำถามเพื่อใช้สำหรับการอภิปรายทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ ตามต้องการ

2. ผู้สอนควรแบ่งกลุ่มนักศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลุ่มละ 5-6 คน โดยคำนึงถึง วัตถุประสงค์ของการสอน เช่น แบ่งตามความสะดวก แบ่งตามความถนัด แบ่งตามความสนใจ แบ่งตามประสบการณ์ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษามีการรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้ หลายแง่มุม แล้วนำเอาความคิดเห็นต่าง ๆ มาผสมผสานกัน

3. ผู้สอนควรสร้างขวัญและกำลังใจและมีการเสริมแรงทางบวกให้แก่ นักศึกษา รวมทั้ง ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้มีการผ่อนคลาย

4. ผู้สอนควรกำหนดระยะเวลาที่ใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษาประมาณ 1-1.5 ชั่วโมงต่อ ครั้ง หากน้อยกว่านี้อาจทำให้มีเวลาในกระบวนการกลุ่มน้อย และผู้สอนควรลดบทบาทเป็นเพียงผู้ กระตุ้น กิจกรรมการเรียนการสอนเท่านั้น

5. เมื่อผู้สอนทำการสอนจบในแต่ละบทแล้วผู้สอนควรจัดกลุ่มผู้เรียนใหม่ เพื่อให้ นักศึกษามีปฏิสัมพันธ์กันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนแบบวิธีปกติกับการสอนแบบใช้กรณีศึกษา เพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยวิธีการสอนทั้ง 2 แบบ

2. หลังจากอาจารย์ผู้สอนนำกรณีศึกษาไปใช้ ควรวัดความสามารถในการคิดของ นักศึกษา เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการทดสอบวิธีการสอนจาก กรณีศึกษา และเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

3. ควรมีการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษาใน รายวิชาการบริหารธุรกิจอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง (Reference)

- ประภัสสร กลีบประทุม. (2561). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาภาวะผู้นำและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 3 ประจำปี 2561. (น.474-482). กาญจนบุรี, ประเทศไทย.
- นิวัติ จันทราช. (2554). ผลของการใช้วิธีการเรียนแบบกรณีศึกษาในรายวิชา MGT351พฤติกรรมองค์การและการพัฒนาองค์การ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัฒนา ศิริโชติบัณฑิต. (2553). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้กรณีศึกษาในการสอนวิชาโฆษณาและส่งเสริมการขายของนักศึกษาคณะศิลปกรรมศาสตร์ ในโปรแกรมบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รุ่งโรจน์ พุ่มริ้ว, ระวีวรรณ แสงฉาย, ลำศักดิ์ ขวัญชัย, อุดมศักดิ์ คงเมือง, ยุวดี จอมพิทักษ์, มารยาท โยทองยศ, พิมพ์สินี นาวานุรักษ์, พณิชนันท์ งามสม. (2557). ผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กรณีศึกษาต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี.
- Johnson, D., Johnson, R. & Holubec, E. (1992). *Advanced Cooperative Learning*. Interaction Book Company, Minnesota.

ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่: องค์ความรู้ที่สูญหาย เสด็จประพาสต้นของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ วัดหนองแขม

Historical Research Methodology in Digital and Modern Era: The Lost History of King Chulalongkorn the Great at Wat Nong Khaem

วราลี จิเนราวัต¹

Varalee Chinerawat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ข้อเสนอแนะระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่ อาทิ เครื่องมือสังคมมิติ เครื่องมือพงศาวลีวิทยาสำหรับลำดับชั้นตระกูลสามัญชน ฐานข้อมูลประวัติศาสตร์ดิจิทัล สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่โดยไม่เข้าข่ายการกระทำความผิดมาตรา 112 และนำไปสร้างสรรค์ความสามัคคีของคนในชาติ 2) เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการอภิวัฒน์สยามประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อการสร้างความสามัคคีในชาติ จากวิจัยกรณีศึกษาพบว่า ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่ ด้วยเครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลาย ส่งผลให้ผลการวิจัยไม่เข้าข่ายการกระทำความผิดมาตรา 112 และสามารถนำประวัติศาสตร์สูญหายไปนำไปสร้างสรรค์ความสามัคคีของคนในชาติได้ 2) หลักฐานเบื้องต้นบ่งชี้ว่าแนวพระราชกรณียกิจธรรมราชาในการสร้างอารยธรรมสยามของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ฝังอยู่ในความภาคภูมิใจของผู้นำชุมชนรอยัลลิสต์และลูกหลานในด้านการพัฒนาสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพอย่างสร้างสรรค์จนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ในการร่วมมือกับคณะราษฎรนำพาประเทศชาติพ้นวิกฤติการณ์

คำสำคัญ (Keywords): วัดหนองแขม; เสด็จประพาสต้น; รัชกาลที่ 5; มาตรา 112; ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

Abstract

This research article was written with the following objectives: 1) To provide recommendations for the usage of digital history as a research methodology, i.e., a sociometry tool, genealogy tool, digital database, and an archival tool, to the new generation of researchers, so not to violate Act 112 and to create unity of the people in the nation 2) To synthesize the new knowledge regarding King Rama V the Great's

Received: 2021-05-05 Revised: 2021-07-21 Accepted: 2021-07-22

¹ สถาบัน IKI-SEA มหาวิทยาลัยกรุงเทพ IKI-SEA Bangkok University. Corresponding Author
email varalee.c@bu.ac.th

Dhammaraja in Siam civilization for national unity. It was found that applying this new Digital and Modern Historical Research Methodology with digital tools did not to violate Act 112 and create unity of the people and recover lost history of King Rama V the Great's Dhammaraja. 2) With preliminary evidence suggesting that King Rama V the Great's Dhammaraja in Siam civilization was embedded in the royalist community leaders' and their descendants' pride through constructive human rights and liberty movement until World War II with collaborative action with "People's Party" to overcome crisis.

Keywords: Nong Khaem Temple; Royal Visit; King Rama V the Great; Act 112; historical research methodology

บทนำ (Introduction)

ในสังคมไทยปัจจุบันน้อยคนนักที่จะทราบถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในการเสด็จประพาสต้น ประทับค้างแรม ณ ชุมชนวัดหนองแขม ในวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2447 (วรรณศิลป์ พิรพันธุ์, 2560) โดยได้ถูกบันทึกอยู่ในจดหมายเหตุการเสด็จประพาสต้น และบันทึกการเสด็จประพาสต้นเมื่อ ร.ศ. 123 (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2460) ซึ่งถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่พลิกประวัติศาสตร์และนำมาซึ่งการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสิทธิเสรีภาพมากมายส่งผลต่อความเป็นอยู่อันดีของพสกนิกรที่อาศัยธรรมราชาเป็นกรอบแห่งวิถีทางการอภิวัฒน์ประเทศ ล้วนแล้วเป็นพระราชกรณียกิจอันดำรงไว้ซึ่งปรัชญาธรรมราชา ซึ่งพระองค์ได้ทรงวางแนวทางอภิวัฒน์สยามให้มีอารยะ (Siam Modernization (นรเศรษฐ์ นาคภัทรพงศ์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ปิยนาด บุนนาค, 2555) ผ่านพระราชกรณียกิจการบริหารจัดการมณฑลเทศาภิบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเหตุการณ์ก่อนการประกาศเลิกทาสทรงวางรากฐาน กลไก การขับเคลื่อนชนชั้นไพร่สามัญให้เข้ามาเป็นชนชั้นปัญญาชนและชนชั้นปกครองจำนวนมากในรัชสมัยต่อมา แต่เนื่องจากระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์คลาสสิกที่เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้น มีข้อเคร่งครัดทางกฎหมายในการวิจัยและนำเสนอ โดยอิงหลักฐานขั้นต้นเป็นหลักส่งผลให้องค์ความรู้จำนวนมากทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าเกี่ยวกับธรรมราชาที่เป็นรูปธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ จากตระกูลไพร่สามัญสูญหายและถูกทำลาย ไม่มีบุตรหลานในชุมชนได้เก็บรักษาและถ่ายทอดต่อ โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจขับเคลื่อนสยามอภิวัฒน์ด้วยเหล่าไพร่ทาสจิตอาสา ซึ่งล้วนแล้วเป็นองค์ความรู้ทั้งพระบรมราโชบาย พระราชกุศโลบายอันแนบคาย และพระราชกรณียกิจที่พสกนิกรสามารถนำมาใช้เป็นแบบอย่างและแก้ไขปัญหาสหิทธิมนุษยชน เสรีภาพ ในสมัยปัจจุบันภายใต้ระบอบธรรมราชาสูญหายไป กระบวนการศึกษาดังกล่าว

งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งทดสอบระเบียบวิธีการวิจัยประวัติศาสตร์แบบดิจิทัลและเครื่องมือการวิจัยสมัยประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ว่าสามารถใช้กับบริบทสังคมไทยและกฎหมายมาตรา 112 ได้

หรือไม่ เพื่อลดอคติการสืบค้นข้อมูล ลดปริมาณการทอดทิ้งองค์ความรู้สูญหาย ลดการปิดกั้น ข่าวสารข้อมูลเบาะแสใหม่ด้วยอคติทางการเมือง และลดปัญหาการเผยแพร่ที่สร้างความแตกแยกทางสังคม รวมทั้งการจัดเก็บชั้นความลับฐานข้อมูลที่เผยแพร่ได้และชั้นลับอย่างเป็นระบบในรูปแบบดิจิทัลและรูปแบบปัญญาประดิษฐ์ (Arend, Lange, Chen, et al., 2014) อันก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ธรรมชาติเพื่อการสร้างสรรคสามัคคี ความเท่าเทียมและเป็นธรรมในปัจจุบันและพัฒนาสังคมไทยให้เป็นธรรมราชายุคดิจิทัลปัญญาประดิษฐ์ในอนาคต

การประยุกต์เครื่องมือการวิจัยประวัติศาสตร์แบบดิจิทัล เครื่องมือทางสังคมวิทยา พงศาวลีวิทยาของ Russell (2016) สืบสาแหรกวงศ์ตระกูลไพร่สามัญในเหตุการณ์แทนที่จะไปเน้นการสืบสาแหรกเอกสารชั้นต้นจากราชสำนักฯ ตามหลักการวิจัยประวัติศาสตร์ไทยดั้งเดิม เครื่องมือจิตวิทยาสังคมมิติของ Scott (2021) การใช้เทคนิคการสืบเสาะคลังความรู้เอกสารชั้นต้นที่สูญหาย ระบบการสืบค้นและจัดเก็บแหล่งข้อมูลวิจัยสอบสวนเนื้อหาโดยเครื่องมือดิจิทัลเพื่อลดอคติ การคัดกรองก่อนการเผยแพร่อย่างเป็นระบบจากฐานข้อมูลทั้งในและต่างประเทศด้วยระเบียบวิธีของ Bucheli and Wadhvani (2013) ที่เผยแพร่ในหนังสือ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด เพื่อค้นหาคำตอบว่า ระเบียบวิธีการวิจัยนี้จะเป็นการเสริมสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่โดยไม่เข้าข่ายมาตรา 112 ได้หรือไม่ และควรทำอย่างไรให้นักวิจัยมีคุณค่าและเก็บรักษาเผยแพร่องค์ความรู้เท่าที่ได้ ประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objective)

1. เพื่อให้ข้อเสนอแนะระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่ อาทิ เครื่องมือสังคมมิติและเครื่องมือพงศาวลีวิทยาสาแหรกลำดับชั้นตระกูลสามัญชน ฐานข้อมูลประวัติศาสตร์ดิจิทัล สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่โดยไม่เข้าข่ายการกระทำความผิดมาตรา 112 และนำไปสร้างสรรค์ความสามัคคีของคนในชาติ
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการอภิวัฒน์สยามประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ด้วยธรรมราชาเพื่อการสร้างสามัคคีในชาติ

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ยุคดิจิทัลสมัยใหม่ อาทิ เครื่องมือสังคมมิติและเครื่องมือพงศาวลีวิทยาสาแหรกลำดับชั้นตระกูลสามัญชน ฐานข้อมูลประวัติศาสตร์ดิจิทัล สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่โดยไม่เข้าข่ายการกระทำความผิดมาตรา 112 และนำไปสร้างสรรค์ความสามัคคีได้
2. มืองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการอภิวัฒน์สยามประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เพื่อการสร้างสามัคคีในชาติ ด้านสิทธิ และมนุษยชนด้วยธรรมราชาที่เป็นรูปธรรมจากการใช้ “เทคนิคการศึกษาประวัติศาสตร์พงศาวลีวิทยาสามัญชน และสังคมมิติสามัญชน พ.ศ. 2564 ภายใต้กรอบมาตรา 112”

การวิจัยกรณีศึกษาทดสอบระเบียบวิธีวิจัยประวัติศาสตร์ดิจิทัล ตามแนวทางของ Norkus (2012) และเทคนิคการตรวจสอบความตรงข้อมูลประวัติศาสตร์ แบบสามเสา Bucheli and Wadhvani (2013) ของสำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย อ็อกซ์ฟอร์ด สหราชอาณาจักร

กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาและวิธีการสุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเชิงกรณีศึกษาเพื่อทดสอบระเบียบวิธีการวิจัยสมัยใหม่พบข้อค้นพบ 2 ประการ **ประการแรก** ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสต้นยุคดิจิทัลสมัยใหม่ ที่เรียกว่า “เทคนิคการศึกษาประวัติศาสตร์พงศาวลีวิทยาสัมภาษณ์ และ สังคมมิติสัมภาษณ์ พ.ศ. 2564 ภายใต้กรอบมาตรา 112” สามารถใช้สำหรับการสืบค้นประวัติศาสตร์สุญหายเกี่ยวกับธรรมราชา และพระราชกรณียกิจที่สำคัญของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและคณะตามเสด็จประพาสต้นได้เชิงประจักษ์

4.1 เครื่องมือดิจิทัลที่หลากหลายและการนำเสนอแบบตะวันตกมีประเด็นขัดต่อกฎหมาย
ไทยมาตรา 112 ที่ต้องพึงระวัง

4.2 การใช้แนวการวิจัยประวัติศาสตร์ไทย“เทคนิคการศึกษาประวัติศาสตร์พงศาวลีวิทยา
สามัญชน และ สังคมมิตีสามัญชน พ.ศ. 2564 ภายใต้กรอบมาตรา 112” ควรต้องมีหน่วยงาน
กลั่นกรองจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้านธรรมราชาและสันติศึกษาและ
หน่วยงานความมั่นคงเชิงสร้างสรรค์ การคัดเลือกช่วงอายุผู้ทรงคุณวุฒิระหว่าง 41-55 ปี จะทำให้
การดำเนินงานราบรื่น กว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่คุ้นเคยงานดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ อายุผู้ทรงคุณวุฒิ
ระหว่าง 56-85 ปี

4.3 การพิจารณาบทความไม่ควรนำผู้ทรงคุณวุฒิที่อนุรักษ์นิยมสุดโต่งและลิเบอรัลสุดโต่งเข้ามาในการวิจัยกลั่นกรองเพราะจะทำให้เกิด False Positive และ False negative Scientific

transparency (2018) และละเมิดจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ตามมาตรฐานจริยธรรมการแพทย์ (ชมรมจริยธรรมการทํารววจัยในคน, 2560) และได้ข้อมูลสูญหายจำนวนมาก

4.4 ระเบียบวิธีการวิจัยที่ “เทคนิคพงศาวลีวิทยาสามัญชน และ สังคมมิติสามัญชน พ.ศ. 2564 ภายใต้กรอบมาตรา 112“ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ขยายจาก 10 ขั้นตอนเป็น 12 ขั้นตอน และพบปัญหาอุปสรรคที่ต้องให้ข้อกำหนดที่ชัดเจนแก่นักวิจัยรุ่นใหม่ในการศึกษา อันได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนกรอบหลักการการศึกษาและสหวิทยาการการวิจัยดิจิทัล ประวัติศาสตร์ที่สูญหาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากสภาพการณ์สืบค้นจริงไม่พอเพียงสำหรับการวิจัย ควรแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นปฐมภูมิ เอกสาร วัตถุโบราณที่หน่วยงานราชการและราชสำนักฯ ในชั้นต้น ได้แก่ จารึก แผนที่เสด็จประพาสต้น ประกาศคำสั่งพิพากษาและพิจารณาคดี ประกาศพระราชบัญญัติ ประกาศพระบรมราชโองการ ประกาศหนังสือแต่งตั้ง หรือพระราชฐานนามสกุล ชื่อคลอง ถนน สะพาน ประกาศหอพิพิธภัณฑ์ สนธิสัญญาระหว่างรัฐ แผนที่ทหารและกรมฯ และมหาดไทย พระราชหัตถเลขาบันทึกรายงานประจำวันเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จารึกพระสุพรรณบัฏ เอกสาร ขึ้นรองที่รับรองโดยราชสำนักฯ

ขั้นทุติยภูมิ บทสัมภาษณ์บุคคลแวดล้อมในเหตุการณ์ประกอบภาพถ่ายและสังคมมิติ บทการสัมภาษณ์เก่าที่บุคคลในอดีตได้บันทึกไว้จะต้องมีการใช้เอกสารภาพถ่ายประกอบเป็นสิ่งที่หายากและแสดงตัวตนได้อย่างเชิงประจักษ์ โดยการแสวงหาข้อมูลทุติยภูมิตรวจสอบสังคมมิติ กลุ่มย่อย และสายสัมพันธ์ภายในชุมชน ช่วงสมัยโบราณในปีที่เกิดเหตุการณ์ (Scott, 2021) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในงานวิจัยประวัติศาสตร์ที่สูญหายในปัจจุบัน โดยจะมีการบันทึกเบาะแสรายชื่อและลำดับเหตุการณ์แต่ละปีในการสาแหรกตระกูลสามัญชน ซึ่งวิธีการสืบสาแหรกขุนนางระดับต้นถึงสูงนี้เป็นวิธีการและเทคนิคร่วมสมัยที่นิยมใช้กันมากในต่างประเทศและงานวารสารวิชาการประวัติศาสตร์นานาชาติ Martin (2016) เนื่องจากในยุคสมัยล่าอาณานิคมนั้นกลุ่มคนอ่านออกเขียนได้มีจำนวนจำกัดในวงแคบ ประกอบกับภาวะสงครามจากการล่าอาณานิคม และการปฏิวัติราชวงศ์ต่าง ๆ ทั้ง ยุโรป รัสเซีย จีน ได้มีความยาวนานต่อเนื่องมาจนถึงยุคสงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2 ทำให้เอกสารและข้อมูลเกือบจะทุกชาติถูกทำลายไป อีกทั้งที่ปลอดภัยสงครามเอกสารและข้อมูลก็ได้กระจัดกระจายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อยไม่เป็นระบบ และไม่มีการจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ให้เป็นเรื่องเดียวกัน

ขั้นตติยภูมิ เสาหาพยานเอกสารวงนอกเหตุการณ์จากสถานที่ราชการและประวัติที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการอภิวัฒน์สยามประเทศ โดยตามกฎหมายและธรรมเนียมแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงพระราชทานนามฯ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นและทรงฉายภาพถ่ายที่มาจากลายฝีพระหัตถ์ผ่าน การจารึกลงใบอนุญาติต่าง ๆ ที่ราชสำนักสยาม หรือเสนาบดีกระทรวงฯ เคยรับรองประกอบไว้ และต้องมีการระบุปี วัน เวลา เสาหลักโหนด สุนัขบัตร สถานที่ พยานวัตถุ และบุคคลเสมอ ทำให้ผู้วิจัยสอบทานเอกสารและพยานวงนอกเหตุการณ์ รวมทั้งเหตุจูงใจได้ชัดเจนและครอบคลุม

ชั้นจตุรภูมิ เสาหาแหล่งข้อมูลนอกประเทศจากบันทึกเก่าจากบุคคลที่ 3 ที่ถวายเป็น **ใกล้ชิดและมีพระชนมะตวันตก** บันทึกจากบุคคลที่ 3 ที่ถวายเป็นใกล้ชิด เช่น แพทย์หลวง หมอสมิทธิ์ หรือ ราชเลขาในการในพระองค์ที่บันทึกเหตุการณ์ไว้ หรือบันทึกภาพข่าวในหนังสือพิมพ์ บางกอกเรคคอร์ดเดอร์ (Bangkok Recorder) หรือหนังสือพิมพ์จีนโนสยามวารของนายเชียวฮุดเล้งชาวจีนปัญญาชนคนสำคัญในยุคสมัยนั้น รวมถึงเอกสารบทวิจารณ์ บทความของนาย กุหลาบ ตฤณานนท์ (ก.ศ.ร.กุหลาบ) เจ้าของหนังสือพิมพ์ สยามประเพณี (บุญพิสิฐ ศรีหงส์, 2560) ซึ่งเป็นนักวิชาการนักคิดหรือนักเขียนในสมัยนั้นอาจจะปรุงแต่งจินตนาการและตีความตามพระชนมะตวันตกเองตามแบบตะวันตกและไม่ได้มีส่วนได้เสียกับการเลิกไพร่และทาส

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่สูญหายในยุคดิจิทัล ในโลกยุคดิจิทัลการศึกษาประวัติศาสตร์สามารถศึกษา และเปรียบเทียบกับข้อค้นพบกับต่างประเทศและประเทศเพื่อนบ้านได้หลากหลายลักษณะ ดังนี้ 1) การมีอยู่จริงของเหตุการณ์ช่วงเวลา และปีนั้น ๆ รวมถึงบุคคลแวดล้อม สาเหตุปัจจัยเบื้องหลังเหตุการณ์จากมุมมองภายนอก 2) การเรียนรู้หลักการการพิสูจน์ การสืบสอบ และการเปรียบเทียบ 3) การตีความและการให้เหตุผลในมุมมองหลากหลายมิติ 4) การลำดับเส้นทางการเวลาร่วมสมัยกับเหตุการณ์ในต่างประเทศ โดยผู้วิจัยสามารถประยุกต์อุปกรณ์และเทคโนโลยีการจัดเก็บกลับกรองสืบค้นคัดกรองแบบดิจิทัลหรือปัญญาประดิษฐ์ หรือ แพลตฟอร์ม IoT ได้ตามสมควรแก่ประมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่สูญหาย ฐานข้อมูลดิจิทัลประวัติศาสตร์ขั้นต้นที่น่าเชื่อถือ เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้น จากการทดสอบการวิจัยการเสด็จประพาสวัดหนองแขมแล้วไม่เกิดข้อโต้แย้งในวงวิชาการและมาตรา 112 (วราลี จิเนรวัด, 2564) ได้แก่ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ฐานข้อมูลวิชาการประวัติศาสตร์ราชสำนักไทยที่สอบทานนานาชาติแล้ว The Journal of The Siam Society (JSS) และ Royal Asiatic Society พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอสมุดมูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ หอสมุดดำรงราชานุภาพฯ หอสมุดแห่งชาติ สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ คณะกรรมการสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันอาศรมศิลป์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Facebook สำนักงานเขต คลิปสารคดี facebook ของกรมศิลปากร คลิปสารคดี Youtube ของ มหาวิทยาลัยศิลปากร กรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและเพลงชาติไทย หอการค้าจังหวัด หรือ หอจดหมายเหตุประจำจังหวัด หนังสือ ปกขาว ก.ศ.ร.กุหลาบ บันทึก หม่อมแอนนาและหลุยส์ เลียวโนเวนส์ บันทึก หมอสมิทธิ์ (Malcolm Smith) นายแพทย์หลวงชาวอเมริกัน ที่ปรึกษาชาวต่างชาติ 200 คนในสยามสมัยรัชกาลที่ 5 หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑล

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดหัวเรื่องที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมธรรมราชา ความสามัคคี และความสร้างสรรค์ในสังคม หลังจากที่ได้รับข้อมูลประวัติศาสตร์ ทั้ง 4 ชั้นภูมิ จาก 3 ขั้นตอนแรก ลำดับถัดไปผู้วิจัยต้องทำตารางสังเคราะห์มิติแห่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยหรือ Conceptual Framework ที่สามารถจะนำทฤษฎีสมัยใหม่เข้าผสาน

การวิจัยได้ ได้แก่ มิติการปกครองหรือรัฐศาสตร์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ และพระราชกรณียกิจหรือพระราชกุศลโอบายที่ทำให้เหตุการณ์ร้ายกลายเป็นดีในมิติการผลักดันนวัตกรรมสังคมของชนชั้นขุนนางหัวก้าวหน้า มิติของพ่อค้า เจ้าสัว มิติขุนศึก นายทุนชาวต่างชาติ ทั้งจีนและฝรั่งที่คุมเศรษฐกิจ มิติการเป็นผู้รับผลกระทบไพร่เข้าสู่สังคมชนชั้นปกครอง มิติของกรรมสิทธิ์ และกลไกเงินที่ใช้ปัญหาและความอดสาหัสผลักดันการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ในการนำพาชาติสยามให้เจริญก้าวหน้า รวมถึงปัญหาอุปสรรคที่ชนชั้นกรรมาชีพได้รับจากจุดบอดของสังคมศักดินาที่ขาดการกำกับควบคุมธรรมาภิบาลด้วยธรรมราชาที่มักเกิดขึ้นเสมอ ๆ

ขั้นตอนที่ 5 การรวบรวมองค์ความรู้ หลักฐานขั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง

เมื่อได้หัวเรื่องที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์แล้วให้นำข้อมูลและองค์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ มาพัฒนากรอบการเล่าเรื่อง โดยยึดตามปฏิทินกาลเวลา หรือลำดับเหตุการณ์ระดับโลก ระดับชาติ ระดับราชสำนัก ระดับชุมชน และระดับบุคคล

ขั้นตอนที่ 6 การถอดรหัส การสังเคราะห์ และการวิเคราะห์องค์ความรู้ การถอดรหัส

การสังเคราะห์ และการวิเคราะห์องค์ความรู้มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยเชิงคุณภาพทั่วไป (วราลิ จินะวัต, 2564) แต่มีความซับซ้อนกว่าในแง่ของปฏิทินเส้นทางการเวลา การจำแนกความคิดเห็นกับข้อเท็จจริง การจัดเก็บและทำรหัส Tag แยกชั้นประเด็นที่ขาดหลักฐานสนับสนุนหรือข้อมูลขัดแย้งกันเอง การสอบทานพงศาวลีวิทยา การจัดทำสังคมมิติ การพิสูจน์รื้อสืบสาแหรกอາชี甫ให้ข้อมูล และถิ่นฐาน โดยทัศนคติเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ผู้วิจัยต้องระมัดระวังแนวคิดสุดโต่ง คือ รักเกินไปเกลียดเกินไปจริง

ขั้นตอนที่ 7 การตีความและการบริหารจัดการข้อโต้แย้งกับข้อมูลอนุรักษ์นิยมสุดโต่ง

หรือวงวิชาการแบบปิดในประเทศที่ไม่ทำลายนวัตกรรมและข้อมูลใหม่ ๆ ที่สมควรแก่การอนุรักษ์ ในวงวิชาการประวัติศาสตร์อนุรักษ์นิยมมีปรากฏการณ์ที่พึงระวังจากทฤษฎีจิตวิทยา (Nickerson, 1998) คือ ความเอนเอียงเพื่อยืนยัน (Confirmation Bias) หรือการพยายามจะหาข้อมูลและเหตุผลด้านเดียวที่สนับสนุนความเชื่อความชอบเดิมของตนเองในการวิจัยและปฏิเสธข้อมูลอื่น ๆ อีกทั้งเมื่อเจอเพียงข้อมูลเล็กน้อยที่ตรงกับฐานความเชื่อเดิมของตนเองก็จะทำลายปฏิเสธ และต่อต้านข้อมูลอื่น ๆ ที่อาจจะหลากหลายกว่า มีความน่าเชื่อถือกว่า มีความน่าสนใจหรือเป็นที่ยอมรับด้วยเทคโนโลยีการศึกษาใหม่ ๆ มากกว่า ซึ่งมักจะเป็นอคติในวงวิชาการประวัติศาสตร์ที่ทำลายนวัตกรรมและทำลายข้อมูลใหม่ ๆ อันทรงคุณค่าที่ควรแก่การอนุรักษ์ในการศึกษาในมิติอื่น

ขั้นตอนที่ 8 การสอบทานและการบริหารความเสี่ยงมาตรา 112 และการโต้แย้งหรือ

การหลีกเลี่ยงการนำเสนอความจริงที่สร้างความเกลียดชังทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงการปิดบังตัวตน วงวิชาการประวัติศาสตร์ในโลกเสรีไม่มีประเด็นมาตรา 112 มากนักเนื่องจากจริยธรรมการวิจัย การค้นหา และการตรวจสอบหลักฐานข้อมูลดิจิทัลมีความทันสมัย ทุกคนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลระดับต้นได้ ดังนั้น โอกาสที่จะเกิดการเข้าใจผิดหรือหมิ่นพระบรมเดชานุภาพสามารถเกิด

ได้ยาก และทำให้นักวิจัยและนักวิชาการรุ่นใหม่ที่มีความสามารถไม่ค่อยมีคนสนใจทำวิจัยเพราะว่า อาจจะเสี่ยงต่อการฟ้องร้องได้ อย่างไรก็ตาม การไม่วิจัยอะไรที่แตกต่างหรือแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ในวงประวัติศาสตร์ไทยที่เรียกว่าลอยตัวแล้วปล่อยให้ประวัติศาสตร์ชาติไทยสูญหายเสื่อมไปหมด ก็ไม่ใช่คุณค่าและจริยธรรมการวิจัยของนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรฐานวิชาชีพสากล

ขั้นตอนที่ 9 การแยกชุดจัดเก็บข้อมูลสังเคราะห์ ข้อมูลหลังสอบทาน ข้อมูลการนำเสนอที่สร้างความเกลียดชังทั้งในและต่างประเทศ และข้อมูลหลังเซนเซอร์ หลังจากได้ผลการศึกษาแล้ว ให้ทำขั้นลำดับการแยกจัดเก็บข้อมูลในคลังความรู้ 10 ขั้น ดังนี้ 1) ข้อมูลหลังสอบทานรอเผยแพร่ 2) ข้อมูลการนำเสนอที่สร้างความเกลียดชังทั้งในและต่างประเทศ 3) ข้อมูลที่เซนเซอร์ออก 4) ข้อมูลดิบที่ใส่รหัสลับไฟล์ดิจิทัล 5) ข้อมูลที่รอการวิจัยอนาคตเพิ่มเติม 6) ข้อมูลที่อันตรายห้ามเผยแพร่ ป้องกันการขัดแย้งลูกหลาน 7) ข้อมูลพงศาวดารกระซิบที่ดัดแปลงแล้ว เช่น ศิลปวัฒนธรรม ช่องวังหลวง 8) ข้อมูลที่รอเวลาการเผยแพร่ที่เหมาะสมป้องกันการโต้เถียงรุนแรงในวงวิชาการ 9) ข้อมูลที่ตรงกันทั้งในและต่างประเทศแต่มีปัญหาเกี่ยวกับนักวิชาการฝ่ายอนุรักษ์นิยม 10) เอกสารรักษาความลับที่ยินยอมให้ข้อมูล (บางกรณี)

ขั้นตอนที่ 10 การเก็บรักษาองค์ความรู้ดิจิทัล การปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ การแบ่งปันองค์ความรู้ในช่องทางปลอดภัยมาตรา 112 และการโต้แย้ง หลังจากได้องค์ความรู้และข้อมูล 10 ลำดับขั้นในคลังความรู้แล้ว จากนั้นให้นำไปบรรจุในรูปแบบดิจิทัลด้วยรหัสการเก็บข้อมูลที่ป้องกันการจารกรรมแอบอ่านข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อพบแหล่งข้อมูลใหม่ ๆ ให้ใส่บันทึกสื่อวันที่แหล่งอ้างอิงในกล่องความคิดเห็นเพิ่มเติมไว้

ขั้นตอนที่ 11 การนำไปเผยแพร่ให้ถูกช่องทางและตรวจสอบราชทินนาม สิ่งที่นักวิจัยรุ่นใหม่พึงระลึกไว้เสมอ คือ การเผยแพร่ในสังคมอนุรักษ์นิยมและสภาพการณ์ประเทศไทยที่มีปัญหาการกระทำผิดมาตรา 112 ดังนั้น การวิจัยและการเผยแพร่จำเป็นจะต้องดำเนินการผ่านวารสารวิชาการวิจัย TCI 1-2 ซึ่งหากไม่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาต หรือดำเนินการเองโดยไม่ใช้หน่วยงานในราชสำนักฯ หรือหน่วยงานในพระบรมราชูปถัมภ์ การใช้วารสารวิชาการนานาชาติที่มีเนื้อหาและข้อความหมิ่นเหม่อาจจะนำเสนอในต่างประเทศ หากเป็นกรณีเร่งด่วนให้ทำบันทึกหนังสือแจ้งไปยังหน่วยงานความมั่นคงที่รับผิดชอบเกี่ยวกับมาตรา 112 โดยระบุวัตถุประสงค์การวิจัยและการนำเสนอ เนื้อหาที่ต้องการใช้ และสถานที่เผยแพร่ อย่างน้อย 7 วันก่อนดำเนินการ และระดับภาษาที่ใช้ควรเทียบเคียงกับ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) (2561) เช่น หนังสือ สาคบุรี จากวิธีชาวบ้าน จะทำให้เข้าถึงผู้อ่านได้มากกว่าและหลากหลาย ไม่รู้สึกแตกแยกทางชนชั้นและการเมือง

ขั้นตอนที่ 12 หลักการการตรวจสอบราชทินนาม และการเลือกใช้ตัวตนบุคคลสามัญชน ในการนำเสนอบทความวิจัยและวิชาการเชิงประวัติศาสตร์ตัวตนบุคคลสามัญชนในรัชสมัยรัชกาลที่ 5-7 ผู้วิจัยต้องเลือกใช้และมีการตรวจสอบราชทินนามตาม พงศาวลีวิทยา (Genealogy) โดยตรวจสอบตัวตนบุคคลสามัญชนจากราชทินนาม ชื่อยศบรรดาศักดิ์ ตำแหน่งวิชาการบุคคลที่อยู่

แวดล้อมเหตุการณ์ประพาสต้นในรัชกาลที่ 5 และ 6 ที่ทรงอภิวัดนประเทศสยาม 4-5 รุ่นต่อมา การเลือกใช้ที่เหมาะสมกับลำดับเหตุการณ์พงศาวลีวิทยา (Genealogy) ตัวตนบุคคลสามัญชน ปกติจะใช้ขึ้นต้นด้วยราชทินนาม เว้นแต่จะมีผู้ถวายคืนราชทินนามช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ. 2475 แล้ววงเล็บด้วยชื่อและนามสกุลตาม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติชื่อนามสกุลขึ้นเมื่อวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2455 ตัวอย่างเช่น 1) หมื่นประสารธูระราชกูร์ (ผู้ใหญ่ช้างนาควัระ)

ประการที่สอง พบว่า องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการอภิวัดนสยามประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ด้วยธรรมราชาเพื่อการสร้างความสามัคคีในชาติได้ฝังอยู่ในความภาคภูมิใจของผู้นำชุมชนรอยัลลิสต์ (วรालี จินะรวัด, 2564) จากการศึกษาพบองค์ความรู้ที่สังเคราะห์และสกัดใหม่ และสอบทาน อดีต ดังนี้

1. พระราชกรณียกิจอันมีปรัญญาธรรมราชาเป็นฐานก่อนและหลังเสด็จประพาสต้น ร.ศ. 123 ส่งผลโดยตรงต่อการปฏิรูปสิทธิและเสรีภาพของไพร่ ทาส ราษฎรจนสยามอภิวัดนประเทศสำเร็จด้วยความสามัคคี

2. รูปแบบค่านิยม พฤติกรรม และกิจกรรมชุมชนวัดหนองแขมมีความเหมือนและสอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิม ตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปัจจุบัน ระยะเวลากว่า 4 รุ่น โดยเฉพาะรุ่นที่ 2 ในสมัยรัชกาลที่ 6-7 ได้สร้างให้เกิดกลุ่มรอยัลลิสต์ที่เน้นรากแก้ววัฒนธรรม คุณธรรม รักษาความสมดุลวัฒนธรรมไทยทัดเทียมอารยะตะวันตก

3. ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งสถานียำเภอนองแขม โดยที่ว่าการอำเภอสัมนั้นขึ้นต่อจากกระทรวงนครบาลบริเวณริมคลองภาษีเจริญฯ ใกล้วัดหนองแขมโดยสำนักงานดังกล่าวได้ก่อตั้งที่ว่าการอยู่หน้าโรงจับกัง (บ้านพักคนงาน) ซึ่งเป็นโรงสีเหลียงเฮงฮวดในปัจจุบัน จนถึงปี พ.ศ. 2452 จึงได้ทำการย้ายไปตั้งริมคลองภาษีเจริญฝั่งเหนือบริเวณปากคลองมหาสาร หมู่ที่ 5 ตำบลหนองแขม เป็นที่ว่าการอำเภอ ศูนย์ราชการสุขาภิบาล ซึ่งถวายเพื่อเป็นพระราชกุศลตามโครงการพระราชดำริสุขาภิบาล 5 ปี ก่อนผลิตแผ่นดินโดยผู้ใหญ่ช้าง (หมื่นประสารธูระราชกูร์) และนางเจื่อน นาควัระ ตามโฉนดที่ปรากฏเพื่อวางรากฐานงานด้านมหาดไทยและตำรวจตามอย่างตะวันตก

4. ทรงเสด็จประพาสเยี่ยมชมและมีปฏิสันถารกับชาวบ้านในตลาดเช้าวัดหนองแขม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชปฏิสันถารอย่างไม่ถือพระองค์กับประชาชนที่มารอรับเสด็จตรัสถามทุกข์สุขของชาวบ้านในร พระพุทธเจ้าหลวงฯ ทรงเห็นความอุตสาหะตั้งใจของชาวบ้านในชุมชนที่จะช่วยเหลือ โดยทรงจัดให้ชาวบ้านในชุมชนให้บุตรหลานได้มีการศึกษาแบบตะวันตกที่มีคุณภาพเหมือนในพระนครและสามารถเลื่อนขั้นทางสังคมได้

5. บุตรหลานเชื่อมโยงสำคัญกับการปฏิวัติเพลงไทยเดิมเป็นไทยสากลของคณะราษฎรและเสรีไทย ในชุมชนปัจจุบันได้อพยพไปเปิดการแสดงดนตรีไทย นาฏศิลป์ไทยที่ต่างประเทศมีความเชื่อมโยงสังคมมิติครูเพลงดนตรีไทย นักประดิษฐ์แม่ไม้เพลงไทย เช่น ขุนชำนาญ ขบวนสาส์น (ถนอม นาควัระ) อดีตผู้ใกล้ชิดหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) และมีส่วน

เชื่อมโยงสำคัญกับการปฏิวัติเพลงไทยเดิมเป็นไทยสากลของคณะราษฎร เพลงชาติไทยใหม่ พ.ศ. 2481

6. การเสด็จประพาสต้น ร.ศ. 123 ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความเจริญก้าวหน้า การส่งเสริมการค้าเสรี และการเปิดประเทศ การพัฒนาข้าวและชลประทานการตำรวจ การโดยเสด็จประพาสต้นของมกุฎราชกุมาร (ล้นเกล้ารัชกาลที่ 6) ทำให้ได้มีเสือป่าที่เป็นไพร่สามัญ ก่อนจัดตั้งกองเสือป่าอย่างเป็นทางการหลังจากทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ และการพัฒนาวางระบบการตำรวจวางรากฐานระบบราชการ และการบริหารแผ่นดินในรัชสมัยนั้น ดังปรากฏโรงพักเก่าเรือนปั้นหยากรมทหารโปลิศ “โรงพักเรือนปั้นหย่า ร.ศ. 123” ซึ่งเป็นหมุดฉนวนตรึงวัดในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นช่วงที่ไพร่และลูกทาสที่พอมีความรู้ได้เข้ามาสมัครรับราชการในกรมการโปลิศและกองลาดตระเวนเพื่อเลื่อนชนชั้นทางสังคม

7. บทบาทของพลเสือป่าและสมาชิกชุมชน มุ่งช่วยเหลือชาวบ้านหลังการเลิกทาสหรือไพร่ ซึ่งชาวหนองแขมนั้นมีส่วนร่วม จากการตามหาเอกสารจากบรรพบุรุษชุมชนมาอ้างอิงได้ในปี พ.ศ. 2456 ของหลวงตรณกิจวิฑูร (ชด เมนะโพธิ) พบว่า นายชดได้เข้าเป็นเสือป่าลำดับที่ 41 โดยได้ร่วมกับสมาชิกเสือป่า เพื่อนบ้าน ราษฎร กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในชุมชน เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา โรงเรียนให้แก่ลูกทาส ลูกไทย และดูแลกิจการพื้นที่ เขตนครปฐม รวมถึงชุมชนราษฎรแถววัดหนองแขมให้มีวิชาความรู้แบบช่องทางรวดเร็วพิเศษ (Fast track lane) ไปเป็นพ่อค้า ขุนนาง ปัญญาชนได้ในสมัยรัชกาลที่ 6-7 และรุ่นที่ 3 กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของเสรีไทยสายอเมริกันและอังกฤษในเวลาต่อมา

8. จากความสัมพันธ์ดังกล่าวในยุค ร.ศ. 123 อาจจะมีส่วนส่งผลทางอ้อมทำให้คนในชุมชนแห่งนี้ที่เป็นรอยัลลิสต์มีความสามัคคียอมรับได้กับความเป็นตะวันตกและปรับตัวได้กับกลุ่มลิเบอรัลที่มีความคิดเสรีสูงเช่นคณะราษฎร สันนิษฐานว่าด้วยความสัมพันธ์ดั้งเดิมของผู้ก่อตั้งคณะราษฎร (บางส่วน) กับรอยัลลิสต์เสรีไทยสายอังกฤษและสหรัฐอเมริกาแต่รุ่นปู่ย่า พ่อแม่และตนเอง ที่มีกับราชวงศ์ไทยและราชสำนักฯ ด้านการปฏิรูปสิทธิและเสรีภาพเร่งรัดให้การศึกษาไพร่ทาสและยับยั้งการกีดกันไพร่และทาสสู่ชนชั้นปกครองด้วยพระวริยะอุตสาหะยาวนานตั้งแต่รัชสมัยรัชกาลที่ 5 และตลอดรัชสมัยรัชกาลที่ 6 สะท้อนจาก ดังปรากฏหลักฐานประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 พ.ศ. 2499 สมัยจอมพลแปลก พิบูลสงคราม (ไทยโพสท์, 2564) และการพยายามช่วยเหลือพระราชกรณียกิจสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีของ ศ.ปรีดี พนมยงค์ทั้งก่อนลี้ภัยและหลังลี้ภัยในต่างแดน ซึ่งต้องรอเอกสารขั้นต้นสอบทานจากฝั่ง ศ.ปรีดี พนมยงค์ ปี พ.ศ. 2566 ที่เก็บรักษาไว้ที่ปารีส สอบทานกับเอกสารหลักฐานที่ยังไม่ได้ทำการเผยแพร่จากฝั่งรอยัลลิสต์ เสรีไทยหนองแขมก่อน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการทดสอบและการวิจัยขั้นตอนระเบียบวิธีการวิจัย 10 ขั้นตอน ด้วยการอิง ระเบียบวิธีการวิจัยคลาสสิก (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2460; นรเศรษฐ์ นาครัฏระพงศ์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ปิยนาด บุนนาค, 2555; วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, 2560) เกี่ยวกับการเสด็จประพาสต้น โดยอิงหลักฐานขั้นต้นเป็นหลักด้วยข้อกำหนดทางกฎหมาย มาตรา 112 ที่เคร่งครัด พบเบาะแสองค์ความรู้จำนวนมากทางประวัติศาสตร์ที่ทรงคุณค่าเกี่ยวกับธรรมเนียมราชาที่เป็นรูปธรรมในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ฯ จากตระกูลไพร่สามัญสุญหายและไม่มีบุตรหลานในชุมชนได้เก็บรักษาและถ่ายทอดต่อ โดยเฉพาะพระราชกรณียกิจขับเคลื่อนสิทธิ์และเสรีภาพ ปราบปรามคอร์รัปชัน ภายใต้ระบอบธรรมเนียมราชาที่น่ายกย่องเชิดชูให้เป็นต้นแบบผู้นำการปกครองสมัยใหม่ และประวัติศาสตร์ต้นแบบที่มีส่วนในการก่อร่างประเทศสุญหายไปในระบบการศึกษาดังกล่าวและมีความสำคัญต่อการสร้างความสามัคคีในชาติในปัจจุบัน

ระเบียบวิธีการวิจัยประวัติศาสตร์แบบดิจิทัลและเครื่องมือการวิจัยสมัยประวัติศาสตร์สมัยใหม่ ว่าสามารถใช้กับบริบทสังคมไทยและกฎหมายมาตรา 112 สามารถลดอคติการสืบค้นข้อมูล ลดปริมาณการละเลยเพิกเฉยทอดทิ้งองค์ความรู้จนสูญหาย ลดการปิดกั้นข่าวสารข้อมูลเบาะแสใหม่ด้วยอคติทางการเมือง และลดปัญหาการเผยแพร่ที่สร้างความแตกแยกทางสังคม (Arend, Lange, Chen, et al., 2014) การประยุกต์เครื่องมือการวิจัยประวัติศาสตร์ เครื่องมือทางสังคมวิทยาพงศาวลีวิทยาของ Russell (2016) สืบสาวแหกรวงศ์ตระกูลไพร่สามัญและเครื่องมือจิตวิทยาสังคมมิติของ Scott (2021) และ ระเบียบวิธีของ Bucheli and Wadhvani (2013) ที่เผยแพร่ในหนังสือ Organizations in Time: History, Theory, Methods UK สามารถนำมาใช้ได้ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังไม่พอสำหรับประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับ สมาคมลับของพลเสือป่า เสรีไทย และคณะราษฎร ที่รับใช้ใกล้ชิดและปฏิบัติการขับเคลื่อนธรรมเนียมราชา เพราะหาเอกสารที่เผยแพร่มีทั้งข่าวจริงข่าวลวงและข้อมูลชั้นลับที่ถูกทำลายทิ้งกระจายช่วงภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ต้องเพิ่มเป็น 12 ขั้นตอน และ 4 ขั้นตอนข้อมูลและ 2 เครื่องมือ พงศาวลีวิทยาและสังคมมิติ จึงจะสามารถเผยแพร่งานวิจัยทางประวัติศาสตร์ใหม่ได้ รวมเรียกว่า “เทคนิคพงศาวลีวิทยาสามัญชน และ สังคมมิติสามัญชน พ.ศ.2564 ภายใต้กรอบมาตรา 112” และอาจจะใช้ร่วมกับ แพลตฟอร์ม 4.0 หรือปัญญาประดิษฐ์ 5.0 ให้คอมพิวเตอร์เร็วและตรวจสอบทานกับเอกสารหลักฐานในและต่างประเทศได้ด้วยราชาศัพท์และราชทินนามที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ข้อเสนอแนะการพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เทคโนโลยีในอนาคต

สำหรับการวิจัยประวัติศาสตร์การเสด็จประพาสต้น และข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ในอนาคตอันใกล้ สามารถใช้ระเบียบวิธีวิจัยประวัติศาสตร์ร่วมกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ที่ออกแบบสัญลักษณ์ความสัมพันธ์ (Use Case Diagram) สำหรับการ

บริหารจัดการองค์ความรู้สืบค้น สกัดความรู้ แปลงราชศัพท์ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานวิจัย เพื่อให้นักวิจัยรุ่นใหม่และผู้ที่ศึกษาสามารถเข้าใจและสื่อสารได้ง่าย ปัญญาประดิษฐ์ในการเก็บรักษาข้อมูลชั้นความลับและเผยแพร่ได้ Arend, Lange, Chen, et al. (2014) และอาจจะใช้ สอบทานกับพงศาวลีวิทยา (Genealogy) และชุดข้อมูลจากราชวงศ์ต่างประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะการใช้อนุกรณจริยธรรม

นักวิจัยรุ่นใหม่สามารถเลือกใช้การกรองปิดบัง เปิดเผยข้อมูล หลักจริยธรรมในการวิจัยว่าด้วยการทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550 (ชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคน, 2560)

เอกสารอ้างอิง (References)

- จดหมายเหตุหนองแขม. (2560). ประวัติหลวงเพชรเกษมวิถีสวัสดิ์ (แถม เพชรเกษม). สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.facebook.com/426169074414558/posts/4275255242789>
- ชมรมจริยธรรมการทำวิจัยในคน. (2560). หลักจริยธรรมในการวิจัย: การทำวิจัยในคนในประเทศไทย พ.ศ. 2550. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.nrms.go.th/FileUpload/AttatchFile/News/256010121923328671661.pdf>.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2460). บันทึกการเสด็จประพาสต้น. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- ไทยโพสต์. (2564). วัฒนาการมาตรา 112 โทษหนัก "ตัดหัว" สู้อำนาจ: ประวัติการตราประมวลกฎหมายอาญา ปรากฏมาตรา 112 พ.ศ. 2499. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/88924>.
- นรเศรษฐ์ นาคภัทรพงศ์, สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ปิยนาล บุนนาค. (2555). การบริหารจัดการมณฑลเทศาภิบาลในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วารสารพหุวัฒนธรรม ศาสตร. 18(2), 65.
- นิภา ศรีโพธิ์โรจน์. (2560). เอกสารประกอบคำสอนเรื่อง "ประเภทของการวิจัย". สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <http://www.watpon.com/Elearning/res14.htm>.
- บุญพิสิฐ ศรีหงส์. (2560). นาย ก.ศ.ร.กุลลาบ แห่งกรุงสยาม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มติชน
- ประชาไท. (2561). อัยการศาลทหารกรุงเทพมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ส.ศิริรักษ์ มาตรา 112. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://prachatai.com/journal/2018/01/74980>.
- ปิยนาล บุนนาค. (2556). พระมหากษัตริย์ ข้าราชการ และประชาชน : มุมมองผ่านการเสด็จประพาสต้น คราวแรกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วารสารไทยศึกษา. 9(1), 15.

- พระมหาพรหม ธรรมหาโส. (2561). แนวคิดและปรัชญาธรรมราชา: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/274>
- วรรณศิลป์ ไพรัตน์. (2549). ตามรอยเสด็จประพาสต้น จังหวัดสมุทรสงคราม-อัมพวา. *วารสารวิชาการคณะ สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 57(2), 6-30.
- วรลี จินะรัต. (2564). การจัดการความรู้ประวัติศาสตร์สูญหาย การเสด็จประพาสต้นของรัชกาลที่ 5 ณ วัดหนองแขม : รากแก้วสยามอารยะ สู่ยุครัฐนิยม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์*. 5 (1), 42-64.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2561). *สาครบุรี จากวิถีชาวบ้าน*. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2562, จาก <http://thesis.swu.ac.th/swuebook/A420792.pdf>.
- Arend, D., Lange, M., Chen, J. et al. (2014). e!DAL - a framework to store, share and publish research data. *BMC Bioinformatics*. 15(214), 65.
- MIKE.org (2020). *Global Knowledge Management Criteria*. Retrieved March 14, 2021, from <https://www.thaimikeaward.org>.
- Nickerson, R.S. (1998). Confirmation Bias: A Ubiquitous Phenomenon in Many Guises. *Review of General Psychology*. 2(2), 175-220.
- Norkus, Z. (2012). Modeling in Historical Research practice and methodology: Contribution from Poland. *History & Theory Journal*. 51(2), 292-304.
- Russell, E. M. (2016). Historical Genealogy: The Evolving Definition and Uses of an Ancillary Historical Discipline. *Russian Studies in History*. 55(1), 1-9.
- Scientific transparency. (2018). *Why False Positive Results are Harmful to Scientific Research?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://www.enago.com/academy/why-false-positive-results-are-harmful-to-scientific-research>.
- Scott, J. (2021). History of social network analysis: What is Social Network Analysis?. London: *Bloomsbury Academic* 2(1) 7-30.

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์

The Ways to Develop the Cultural Tourist Attractions in Rattanakosin Island

นพปฎล ธาระวานิช¹ เสรี วงษ์มณฑา²

Noppadol Dharawanij, Seree Wongmontha

บทคัดย่อ (Abstract)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์มีความหลากหลาย และมีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวครบทั้ง 6 ด้าน ทว่านักท่องเที่ยวกลับรู้จักเพียงแหล่งท่องเที่ยวหลักของเกาะรัตนโกสินทร์ เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์มีการทำการประชาสัมพันธ์และการทำการตลาดที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไรและศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบเจาะจงจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม จำนวน 25 คน ได้แก่ กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน กลุ่มนักท่องเที่ยวและกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่ ผลการวิจัย พบว่า เกาะรัตนโกสินทร์มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายเป็นจำนวนมาก ได้รับการดูแลรักษาและอนุรักษ์ให้อยู่ในสภาพที่ดี แต่สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่สมบูรณ์ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ทั้งแบบออนไลน์และแบบออฟไลน์สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย แต่การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของภาครัฐยังไม่พัฒนาในด้านการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ควรปรับปรุงและพัฒนาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ และแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยหน่วยงานภาครัฐต้องมีการบูรณาการให้ภาคเอกชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและร่วมกันอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยว และพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords): การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; ชุมชนท่องเที่ยวเกาะรัตนโกสินทร์; การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์

Received: 2021-07-23 Revised: 2021-07-29 Accepted: 2021-07-29

¹ สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา Tourism and hotel management, College of Management, Phayao University. Corresponding Author e-mail: dharawanij@gmail.com

² สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและโรงแรม วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยพะเยา Tourism and hotel management, College of Management, Phayao University

Abstract

Even though cultural tourism sites in Rattanakosin Island were highly diverse, and possessed all 6 components of tourism elements, they were not known as widely as other primary tourist attractions like the Emerald Buddha Temple, the Grand Palace, or the Temple of Reclining Buddha. Therefore, the author decided to study the efficiency and practicability of the public relations and marketing strategy for cultural tourism sites in Rattanakosin Island, as well as working on the improvement guidelines for the cultural tourism sites via quantitative research. the author gathered the necessary data from specific samples of questionnaire participants, which consisted of 25 individuals from 4 groups, namely government sectors, private sector, marketeers, and local community leaders. The results indicated that many cultural tourism sites in Rattanakosin Island were considerably diverse, excellently conserved and kept in good condition, but unfortunately, insufficiency in facilities could still be found. As for public relations, the cultural tourism sites were publicized via both online and offline channels, providing easy access to tourists. However, public relations on government sectors were still underdeveloped, thus requiring optimization and more utilization of online channels. Lastly, government's guidelines on the improvement of cultural tourism sites should encourage private sectors to participate in the improvement and conservation of the local tourism sites to attract more tourists, which would finally lead to a strong and sustainable tourism community.

Keywords: Cultural Tourism; Rattanakosin Island Community Based Tourism; The Development of Cultural Tourism in Rattanakosin Island

บทนำ (Introduction)

กรุงเทพมหานครเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจำนวนมาก ในปีพ.ศ. 2560 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยเข้ามาท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานครจำนวน 18,012,990 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 12,216,866 คน รวมทั้งสิ้น 30,229,856 คน ส่วนในปีพ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 18,860,718 คน นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 13,290,610 คน รวมทั้งสิ้น 32,151,328 คน เพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2560 จำนวน 1,921,472 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2562) กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ได้รับการสำรวจจากดัชนีจุดหมายปลายทางนักท่องเที่ยวทั่วโลก (Global Destination Cities Index)

ประจำปี 2560 โดยมาสเตอร์การ์ดว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลกอย่างต่อเนื่อง 3 ปีซ้อนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 (Master Card, 2017) สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว (ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, 2544) และ (สุวัฒน์ จูธารณ์, 2546) แหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศนิยมเข้ามาเยี่ยมชมมากที่สุดคือ วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วและพระบรมมหาราชวังซึ่งตั้งอยู่ในเกาะรัตนโกสินทร์ชั้นใน แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ในขณะที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายอีกเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ประณีตศิลป์ รวมทั้งสถาปัตยกรรมทางศาสนาต่าง ๆ ได้แก่ พระอารามในพระพุทธศาสนา โบสถ์พราหมณ์ ในศาสนาพราหมณ์หรือฮินดูและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ เช่น ป้อมปราการ พิพิธภัณฑ์สถาน อาคารบ้านเรือน โบราณ สถานที่สำคัญต่าง ๆ ตลอดจนอาหารการกินที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ งานประเพณี วิถีชีวิต การใช้ชีวิต ความเชื่อ ความเป็นอยู่ของผู้คน การผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนต่างเชื้อชาติที่มีความเก่าแก่จากการที่พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เป็นที่ของเมืองหลวงถึง 2 แห่งคือกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ (ศูนย์ข้อมูลเกาะรัตนโกสินทร์, 2562) แต่ไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจะเป็นเพราะการสื่อสารประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์ยังไม่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (กุลธิดา สามะพุทธิ, 2540) ที่มีองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวหลัก 6 ประการ (6 As) ดังนี้ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเข้าถึง (Accessibilities) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) 5) ที่พัก (Accommodation) และ 6) กิจกรรม (Activities) (Buhalis, 2000) และ (Pelasol, 2012) ได้อย่างกว้างขวางเท่าที่ควร การทำการประชาสัมพันธ์และตลาดผ่านสื่อดิจิทัลโดยใช้ช่องทางดิจิทัลในการติดต่อกับผู้บริโภค ต้องมีการปรับเปลี่ยนช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค (Reitzen, 2007) (Wertime and Fenwick, 2008) (กันต์ฐศิษฐ์ เลิศไพโรจน์, 2550) (ณัฐพล โยไพโรจน์, 2558) ด้วยการประชาสัมพันธ์และการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครต้องมีการวางแผนที่ดีมีการ บูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ สอดคล้องกับวรลักษณ์ คงอ้วน (2562) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โดยผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 สรिता พันธุ์เทียม, ทรงคุณ จันทกรและมาริสสา โกเศสโยธิน (2561) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย: แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลาง นิชา นันทน์ เสริมศรี (2560) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวศาสนสถานในเขตเมือง: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) พบว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) วรญาณ แก้วกัลยาและจิรัชย์ ศิริศิริรัมย์ (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา (2558) ศึกษาเรื่อง คำถามต่อทิศทางการฟื้นฟูอาคาร-ย่านเก่าแก่เพื่อการท่องเที่ยวบน

พื้นฐานของความโหยหาอดีต-แท้หรือจริง: กรณีศึกษา ประเทศไทย และ Lusetyowati, T. (2015) ศึกษาเรื่อง Preservation and Conservation through Cultural Heritage Tourism Case Study: Musi Riverside Palembang พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างโอกาสทางการทำงานธุรกิจใหม่และสร้างความแข็งแกร่งให้แก่เศรษฐกิจของท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมยังช่วยในการปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนและผู้เยี่ยมเยือน การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับมรดกและวัฒนธรรมจะสร้างผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและยังรักษามรดกและวัฒนธรรมใน เขตเมืองเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเที่ยวชมและสร้างผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอีกด้วย

จากที่กล่าวมาแล้วผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อนำผลวิจัยที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนและพัฒนาและปรับปรุงให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างหลากหลายให้เป็นที่ยุ้มนักท่องเที่ยวมากขึ้น หาทางแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องสิ่งอำนวยความสะดวกที่ยังไม่สมบูรณ์ให้มีความสมบูรณ์และมีมาตรฐานรวมทั้งให้ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีแนวโน้มที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในเชิงลึกเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์
2. เพื่อศึกษาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ลักษณะการศึกษาข้อมูลหัตถ์จากเอกสาร วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม โดยใช้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยกลุ่มภาครัฐ ได้แก่ กลุ่มภาครัฐได้แก่ กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 1 คน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจำนวน 1 คน กรุงเทพมหานคร สำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานครจำนวน 1 คน และสำนักงานเขตพระนครและแขวง จำนวน 4 คน กลุ่มภาคเอกชนได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวจำนวน 3 คน ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรม จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม

จำนวน 2 คน ผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าของที่ระลึกจำนวน 3 คน และผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 คน กลุ่มนักวิชาการด้านการตลาด 2 คนและกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่จำนวน 4 คน รวม 25 คน เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์โดยตรง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งเป็นการทำแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงาน ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว 6 ด้าน (6As) ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเข้าถึง (Accessibilities) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) 5) ที่พัก (Accommodation) และ 6) กิจกรรม (Activities) ส่วนที่ 3 การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว รูปแบบของการประชาสัมพันธ์ การนำเสนอการประชาสัมพันธ์ สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ และ ส่วนที่ 4 การกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสาธารณูปโภคในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว การบูรณาการความร่วมมือกับภาคเอกชนและประชาชนในชุมชนในพื้นที่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม จำนวน 25 คนด้วยการสัมภาษณ์โดยตรงและการสัมภาษณ์ออนไลน์ และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล เพื่อประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลหลักในการทำแบบสัมภาษณ์การวิจัยครั้งนี้ จำนวน 25 คน จาก 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มภาครัฐประกอบด้วยกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานครและสำนักงานเขตพระนคร และแขวง กลุ่มภาคเอกชนได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจที่พักแรม ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ประกอบการธุรกิจสินค้าของที่ระลึก และผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง กลุ่มนักวิชาการด้านการตลาดและกลุ่มผู้นำชุมชนในพื้นที่

ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่ม มีดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปความคิดเห็นของกลุ่มภาครัฐในแต่ละด้าน

หน่วยงาน	ด้าน	ความคิดเห็น
กลุ่มภาครัฐ	ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีหลากหลายประเภทเป็นจำนวนมาก องค์ประกอบทั้ง 6 ด้านครบถ้วนสมบูรณ์ในภาพรวม ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของห้องสุขาและถังรองรับขยะมูลฝอย รวมทั้งระบบการจัดเก็บขยะ ความปลอดภัยและการจราจรในพื้นที่
	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของทางราชการและสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook การนำเสนอสื่อทางเว็บไซต์จะเน้นข้อมูลที่ถูกต้องและชัดเจน โดยมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่ใช้เป็นทางการที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้
	การกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	หน่วยงานหลักมีเป็นผู้จัดทำแผนและนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยมอบหมายให้สำนักงานวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงตามนโยบายของรัฐบาล
กลุ่มภาคเอกชน	ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่มีความหลากหลาย มีองค์ประกอบทางการท่องเที่ยวที่ค่อนข้างสมบูรณ์ เป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่
	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	มีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Youtube และอื่น ๆ

หน่วยงาน	ด้าน	ความคิดเห็น
		โดยการนำข้อมูลจากสื่อเว็บไซต์ของภาครัฐมาใช้ในการนำเสนอลูกค้าโดยมีนำเสนอภาพ เรื่องและเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสามารถโต้ตอบได้แบบปัจจุบัน มีการติดต่อกับนักท่องเที่ยวด้วยระบบออนไลน์และชำระเงินผ่านทางออนไลน์ มีการจัดทำเป็น Package เพื่อจัดจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ติดต่อกับนักท่องเที่ยวผ่านทางออนไลน์ได้ 24 ชั่วโมง
	การกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ไม่มีส่วนในการวางแผนและกำหนดนโยบายใด ๆ แต่คอยติดตามแผนและนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ และได้รับความร่วมมือจากภาครัฐในการเข้ามาบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและดูแลความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว
กลุ่มนักท่องเที่ยว	ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ที่มีความหลากหลายและมีจำนวนมาก มีองค์ประกอบค่อนข้างสมบูรณ์
	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์และการตลาดดิจิทัล มีการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Youtube และอื่น ๆ นำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าถึงลูกค้าโดยมีนำเสนอภาพ เรื่องและเนื้อหาที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และสามารถ

หน่วยงาน	ด้าน	ความคิดเห็น
		ได้ตอบได้แบบปัจจุบันตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวตามตลาดของผู้ประกอบการ จัดจำหน่ายผ่านทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ มีการทำการตลาดที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวได้มากและเข้าถึงได้ง่าย
	การกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	แผนและนโยบายเป็นอำนาจหน้าที่ของภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดแผนและนโยบาย ผู้ประกอบธุรกิจต่าง ๆ ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ยึดถือและปฏิบัติตาม ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น
กลุ่มชุมชนในพื้นที่	ข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	ในแต่ละพื้นที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายเป็นจำนวนมาก มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว
	การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	การประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์และสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook Youtube และอื่น ๆ นำข้อมูลจากสื่อเว็บไซต์ของภาครัฐมาใช้ในการนำเสนอแต่ยังไม่มีการติดต่อกับนักท่องเที่ยวโดยตรงส่วนใหญ่ผ่านทางธุรกิจนำเที่ยวและต้องอาศัยภาครัฐช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ
	การกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	ชุมชนได้รับการพัฒนาจากภาครัฐในการเข้ามาพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยว ในชุมชนได้รับการประสานความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนในการนำนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ใน

หน่วยงาน	ด้าน	ความคิดเห็น
		อนาคตจะมีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งส่งเสริมสินค้าชุมชนให้เป็นรู้จักเพิ่มมากขึ้น

จากตารางทั้ง 4 ข้างต้น พบว่า ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 4 กลุ่มมีความเห็นตรงกันว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์มีความหลากหลายและมีเป็นจำนวนมาก โดยภาครัฐ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร โดยสำนักวัฒนธรรม กีฬาและการท่องเที่ยวเป็นหน่วยงานหลักในการดูแล รักษาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมด้วย แต่ยังคงความสมบูรณ์ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลายหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวข้อง ส่วนภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนในการนำข้อมูลที่ภาครัฐประชาสัมพันธ์มาใช้ในการโฆษณาผลิตภัณฑ์ของธุรกิจของตนเพื่อติดต่อกับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยวของตน แต่การประชาสัมพันธ์ออนไลน์ของภาครัฐยังใช้ช่องทางสื่อสังคมออนไลน์น้อยเกินไป และการกำหนดแผนและนโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยของภาครัฐ แต่ภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ยังไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร ซึ่งไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักวิชาการด้านการตลาดที่มีความเห็นว่า ควรให้ภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์สามารถนำมาอภิปรายผลได้ 3 ประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์มีเป็นจำนวนมากและมีความหลากหลายเป็นปัจจัยดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในเกาะรัตนโกสินทร์ตรงกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยว ฉลองศรี พิมลสมพงศ์, (2544) สุวัฒน์ จุฑาภรณ์, (2546) ที่เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ด้วยความสมัครใจและไม่ใช่การประกอบอาชีพหรือหารายได้ หรือเพื่อจุดประสงค์อื่น ๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ซึ่งจะมีสภาพแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป หรือตามวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว นั้น ๆ และเป็นวัตถุประสงค์ทางด้านศึกษาวัฒนธรรม ศาสนาและชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ กุลธิดา สามีพุทธิ, (2540) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่กล่าวถึงการเดินทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่น เพื่อชื่นชมเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่น โดยให้ความเคารพในวัฒนธรรมของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้

ความเข้าใจ และความซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ โดยมีองค์ประกอบหลัก 6 ประการ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 2) การเข้าถึง (Accessibilities) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary Services) 5) ที่พัก (Accommodation) และ 6) กิจกรรม (Activities) (Pelaso, 2012) แต่มีปัญหาเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ที่ยังไม่สมบูรณ์ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบขนส่งสาธารณะ ห้องสุขาสาธารณะ ถังรองรับขยะมูลฝอยและระบบการกำจัดขยะ ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวและสภาพการจราจรในพื้นที่

2. การวิเคราะห์การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สอดคล้องกับ Reitzen, (2007) Wertime and Fenwick, (2008) Kotler, P. (2016) กันต์ฐศิษฐ์ เลิศไพโรจน์, (2550) ณัฐพล ไยไพโรจน์, (2558) ที่ใช้การประชาสัมพันธ์และการตลาดดิจิทัลเพื่อส่งเสริมประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ใช้ช่องทางดิจิทัลในการติดต่อกับผู้บริโภค ทั้งยังนำหลักการแบบดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้เพียงแต่ปรับเปลี่ยนช่องทางการติดต่อสื่อสารกับผู้บริโภค นำข้อมูลที่ทราบแบบเรียลไทม์ (Real time) นี้ รวมทั้งความคิดเห็นที่รับตรงจากลูกค้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคต่อไป และเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น ดังนั้นภาครัฐควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการกระจายข้อมูลข่าวสารสู่ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวให้กว้างขึ้น

3. การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 สอดคล้องกับวรลักษณ์ คงอ้วน (2562) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร โดยผั่งเมืองรวม กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2556 สรिता พันธุ์เทียม, ทรงคุณ จันทจรและมาริสสา โกเศยะโยธิน (2561) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย: แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลางโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นิษานันท์ เสริมศรี (2560) ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวศาสนสถานในเขตเมือง: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์) วรรณฤ แก้วกัลยาและจิรัชย์ ศิริศิริรัมย์ (2560) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร ศิริเพ็ญ เขี่ยมจรรยา (2558) ศึกษาเรื่อง คำถามต่อทิศทาง การฟื้นฟูอาคาร-ย่านเก่าแก่เพื่อการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความโยหยหาอดีต-แท้หรือจริง: กรณีศึกษา ประเทศไทย และ Lusetyowati (2015) ศึกษาเรื่อง Preservation and Conservation through Cultural Heritage Tourism Case Study: Musi Riverside Palembang ผู้ประกอบการธุรกิจภาคเอกชนและชุมชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาจากภาครัฐเท่าที่ควร ทำให้ไม่มี

การบูรณาการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงไม่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่ในงานวิจัยนี้คือ แนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ ควรมุ่งเน้นดังนี้

1.2 พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องสุขาสาธารณะ ถึงรองขยะมูลฝอยและระบบการจัดเก็บขยะ ความปลอดภัยและการจราจร

1.2 ควรใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์ สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อสำคัญที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารด้านการท่องเที่ยวสามารถแพร่หลายไปได้กว้างไกล ภาครัฐควรใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้นและผลิตสื่อออฟไลน์สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่อาจยังไม่มีทัศนคติในการใช้สื่อออนไลน์ ส่วนภาคเอกชนควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น

1.3 ภาครัฐโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครเป็นผู้กำหนดแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเกาะรัตนโกสินทร์ และให้ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมกันกับภาครัฐ รวมทั้งให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนช่วยในการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน สร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชน ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและยั่งยืนรองรับนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มเข้ามาท่องเที่ยวในเชิงลึกเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หัวข้องานวิจัยที่ควรจะได้ทำต่อไปในอนาคต ได้แก่ ควรมีการศึกษาการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal) ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 การเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในอนาคตและการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จะเข้ามาท่องเที่ยวเชิงลึก

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการท่องเที่ยว. (2562). สถิตินักท่องเที่ยว. สืบค้น 18 มิถุนายน 2563 จาก https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411.

กันต์รัฐศิษฐ์ เลิศไพโรจน์. (2550). การตลาดด้วยอีเมล E-mail Marketing. กรุงเทพมหานคร: ไอ.เอ็ม.บี.เค.

- กุลธิดา สามะพุทธิ. (2540). *การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางเลือกใหม่ของการเดินทาง*.
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ.
- ฉลองศรี พิมลสมพงศ์. (2544). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: งานวิชาการคณะ
มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพล ไยไพโรจน์. (2558). *Digital Marketing: Concept & Case Study อัปเดต 2015*.
นนทบุรี: บริษัท ไอทีซี พรีเมียร์ จำกัด.
- ณิชานันท์ เสริมศรี. (2560). การท่องเที่ยวศาสนสถานในเขตเมือง: วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
ราชวรมหาวิหาร (วัดโพธิ์). *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10(4), 254-
267.
- วรัญญู แก้วกัลยาและจิรัสย์ ศิริศิริรัมย์. (2560). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง
วัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร.
วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 13(2), 201-215.
- วรลักษณ์ คงอ้วน. (2562). ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรมและส่งเสริมการท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร *วารสารวิจัยและพัฒนา วไล
ยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. 14(1), 89-99.
- ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา. (2558). คำถามต่อการฟื้นฟูอาคาร-ย่านเก่าแก่เพื่อการท่องเที่ยวบนพื้นฐาน
ของความหยൊหาดิต-แท้หรือเท็จ: กรณีศึกษาประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจและ
ศิลปศาสตร์ ราชชมงคลล้านนา*. 3(2), 50-62
- ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2562). *ประวัติศาสตร์เกาะรัตนโกสินทร์*. สืบค้น 18 มิถุนายน 2563
จาก <http://www.thapra.lib.su.ac.th/ratanagosin/location.htm>.
- สรिता พันธุ์เทียม, ทรงคุณ จันทกรและชุติมา โกเศยะโยธิน. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย:
แนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในเขตลุ่มแม่น้ำภาคกลางโดยใช้
แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 5(2), 184-
195.
- สุวัฒน์ จุฑาภรณ์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว* หน่วยที่ 16. นนทบุรี:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Buhalis, D. (2000). Marketing the Competitive Destination in the Future. *Tourism
Management*. 21(1), 15.
- Master Card. (2017). *Mastercard Global Destination Cities Index 2017 [Press release]*.
Retrieved 2020/07/16 from <https://newsroom.mastercard.com/digital-press-kits/mastercard-global-destination-cities-index-2017>.

- Pelasol, J. (2012). Igcabugao: A Potential Tourist Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines International *JPAIR Multidisciplinary Research* is being Certified for QMS ISO 9001-2008.by the Anglo Japanese American Registrars of the United Kingdom.
- Reitzen, J. (2007). *What is Digital Marketing?* Retrieved 2020/07/16 from <http://www.mobilestorm.com/resources/digitalmarketing.blog/whatisdigitalmarketing>.
- Wertime, K. and Fenwick, I. (2008). *Digi Marketing: the Essential Guide to New Media and Digital Marketing*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia).

กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา

A Study of Cultural Tourism Management Strategies in the Thailand Riviera

วิภาวรรณ จันทรประชุม¹ ธีระวัฒน์ จันทิก² พัทธกษ ศิริวงศ์³

Wipawan Janprachom, Thirawat Chantuk, Pitak Siriwong

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย และสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวรีเวียราในต่างประเทศ 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง 3) กำหนดกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสอบถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ประสบการณ์เฉพาะทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ของหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 17 คน โดยการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง การเก็บรวบรวมข้อมูลสนทนาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหลักการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย พบว่า แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการจัดการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ผลการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การขับเคลื่อนของชุมชนเป็นสิ่งกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนในสังคม และชุมชน การสื่อสารการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การสร้างแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต้องอาศัยกลยุทธ์แรงดึงดูด แรงจูงใจ และผู้มีอิทธิพล การส่งเสริมอัตลักษณ์ จะสะท้อนความเป็นวิถีของคนในชุมชน และการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวจากการวิเคราะห์ SWOT Analysis พื้นที่ทั้ง 4 จังหวัด มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต และมีความหลากหลายทางทรัพยากร แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ และงบประมาณ และมีการส่งเสริมจากทางภาครัฐตามนโยบายต่าง ๆ อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid – 19) ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก จากการวิเคราะห์การวิเคราะห์ TOWS Matrix ทำให้ได้ 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ทั้งหมด 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ การขับเคลื่อน

Received: 2021-09-09 Revised: 2021-09-13 Accepted: 2021-09-13

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร Faculty of Management Science, Silpakorn University. Corresponding Author e-mail: wipawan.jan@rmutr.com

^{2,3} คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร Faculty of Management Science, Silpakorn University

ของชุมชน การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว การสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว การส่งเสริมอัตลักษณ์ และการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว โดยกลยุทธ์เหล่านี้จะเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียร์ต่อไป

คำสำคัญ (Keywords): การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม; กลยุทธ์การจัดการ; ไทยแลนด์รีเวียร์

Abstract

The objectives of this research were 1) to synthesize information about cultural tourism management in Thailand. and synthesize information on Riviera tourism management abroad; 2) analyze strengths, weaknesses, opportunities and obstacles of cultural tourism resources; in the Thailand Riviera Tourism Area in Phetchaburi Province Prachuap Khiri Khan, Chumphon and Ranong 3) formulate cultural tourism management strategies in the Thailand Riviera Tourism Area By using a qualitative research method to ask key informants. which is a group of knowledgeable experts Specialized experience in the development of tourism in Thailand Riviera of 17 government agencies by purposive selection, conversational data collection by in-depth interview and data analysis using Content Analysis. The results of the research revealed that the cultural tourism strategy formulation in the Thailand Riviera Tourism Management Area The results of the content analysis revealed that Local movement is a stimulus for people's participation in society and the community. Tourism communication helps to enhance the image of tourist attractions. Tourism Motivation requires a strategy of attraction, motivation, and influencers. Identity support will reflect the way of life of the people in the community and creating outstanding tourism destinations It is the process of creating a distinctive destination that meets the needs of tourists from the SWOT Analysis. All 4 provinces are outstanding in culture, way of life, and diverse in resources. But there is a lack of public relations and budgets and there is a promotion from the government according to various policies, as well as the situation of the corona virus 2019 (Covid-19) causing tourism to stop. From the analysis of TOWS Matrix analysis, there are 5 main strategies. Local Movement Social Communication Tourism Motivation Identity Support and Travel Destination These strategies will serve as guidelines for formulating cultural tourism strategies. in the Thailand Riviera tourism area next

Keywords: Cultural Tourism; Tourism Management; Thailand Riviera

บทนำ (Introduction)

การขยายตัวอย่างรวดเร็วในด้านการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตประจำวันของชุมชนเหล่านั้น (Green, 2005; Pongponrat, 2011). พื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของประเทศไทย ถูกจัดให้เป็นระเบียบเศรษฐกิจภาคใต้ 4 จังหวัดชายฝั่งทะเล โดยเริ่มต้นจากจังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับไฮเอนด์ ซึ่งถูกเรียกว่า ไทยแลนด์รีเวียรา จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2553 – 2562 แสดงให้เห็นถึงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตไทยแลนด์รีเวีย โดยแบ่งสัดส่วนของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มากที่สุด รองลงมา จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดชุมพร และจังหวัดระนอง (การท่องเที่ยวและกีฬา, 2560) มีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังขาดกลไกการเชื่อมโยงด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบองค์รวมซึ่งจะทำให้เกิดรายได้เข้าสู่พื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การปรับและเพิ่มมูลค่าการค้าและบริการของประเทศ การเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รวมทั้งการกระจายรายได้และการจ้างงาน รูปแบบการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดเน้นสินค้าหรือบริการในรูปแบบใหม่ โดยการสร้างความร่วมมือของผู้ประกอบการและชุมชน (ปิ่นรัตน์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559)

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560–2564) ระบุว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังคงมีแนวโน้มการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ด้วยศักยภาพของทำเลที่ตั้งในการเป็นจุดศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวและความมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทย ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และมีน้ำใจของคนไทย ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพและขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องให้มีความสอดคล้องและตอบรับกับแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของโลก เช่น การเติบโตของชนชั้นกลางที่มีกำลังการใช้จ่ายใช้สอยในการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของกลุ่มผู้สูงอายุที่ต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงจากโรคอุบัติใหม่ที่กำลังเปลี่ยนโลกของการท่องเที่ยวให้สร้างความปลอดภัยมากขึ้น และเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบปกติใหม่ที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ จังหวัดเพชรบุรีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง แต่ยังพบปัญหาด้านการเชื่อมโยงและการส่งเสริมการพัฒนา เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และมาตรฐาน อีกทั้งการรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยว รวมไปถึงการปรับปรุงพัฒนาเส้นทางคมนาคมในเส้นทางที่ไปถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยว และการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยังขาดความ

ต่อเนื่องที่ต้องอาศัยการสนับสนุนงบประมาณจากทางภาครัฐ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ โดยได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยดูจากสัดส่วนปริมาณนักท่องเที่ยวก่อนการเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) เพิ่มขึ้นทุกปี มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่รองรับการเติบโตของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2561-2565) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะภูมิประเทศที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ โดยมีแนวเทือกเขาและทะเล เป็นชายฝั่งทะเลยาว 224 กิโลเมตร เป็นหาดทรายทอดยาวตลอดชายฝั่ง อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ป่า ภูเขา ถ้ำ น้ำตก ทะเล และเกาะ อีกทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ที่กระจายอยู่ในทุกพื้นที่ แต่ยังคงพบว่า เนื่องจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ทอดยาว ทำให้การกระจายตัวของแหล่งท่องเที่ยวมีมากส่งผลให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจึงเกิดเฉพาะพื้นที่เท่านั้น (แผนพัฒนาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2561-2565) ด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดชุมพร ตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดชุมพร พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวน จังหวัดชุมพรมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นอนุสรณ์สถานเสด็จในกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ เกาะแก่งต่าง ๆ และแหล่งท่องเที่ยวชุมชนตามวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำและเป็นประตูสู่การท่องเที่ยวฝั่งอ่าวไทย และอันดามันของจังหวัดชุมพร พบว่ามีสภาพปัญหาในด้านแหล่งท่องเที่ยวทั้งร้าง ไม่ได้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งไม่มีผังข้อมูลในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในตาละอำเภอ ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัด กิจกรรมการท่องเที่ยวมีน้อย ไม่มีท่าเรือมารีนาและท่าเรือสำราญ ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากรในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวยังไม่เพียงพอ ขาดการปลูกจิตสำนึกและมาตรฐานด้านอุตสาหกรรมบริการ และขาดมาตรการการควบคุมความปลอดภัยทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ และการพัฒนาทักษะของบุคลากรทางด้านภาษา เป็นต้น แผนพัฒนาจังหวัดระนอง พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน) ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาจังหวัดเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness city) อีกทั้งความสมบูรณ์ของแหล่งธรรมชาติทางทะเล ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชุมชน ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังพื้นที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งนโยบายรัฐบาลในโครงการ 12 เมืองต้องห้ามพลาด Plus ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกเพิ่มขึ้น แต่เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์ไปยังนักท่องเที่ยวต่างชาติ อีกทั้งเป็นเมืองที่มีฝน 8 เดือน 4 ซึ่งมีปริมาณของฤดูฝนมากกว่าจึงเป็นอุปสรรคในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ศักยภาพทางด้านแหล่งท่องเที่ยวของ 4 จังหวัด พบว่าแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมีความหลากหลาย ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังขาดกลไกการเชื่อมโยงด้านการจัดการท่องเที่ยวแบบองค์รวมซึ่งจะทำให้

เกิดรายได้เข้าสู่พื้นที่เป็นอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดธุรกิจที่ผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น การปรับและเพิ่มมูลค่าการค้าและบริการของประเทศ การเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ รวมทั้งการกระจายรายได้และการจ้างงาน นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีความสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี (Smith, 1989) อีกทั้ง การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลให้เกิดการสูญเสียเม็ดเงินมหาศาล ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีผลกระทบอย่างมาก (Abbas, 2021 ; Jones et al., 2015 ; Avery, 2010). อีกทั้งยังส่งผลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการยกเลิกการเดินทาง เพื่อชะลอการแพร่ระบาดและการกระจายของโรค (Jamal, T. etc, 2020) ประเทศไทยมีนโยบายการปิดเมือง และกำหนดมาตรการควบคุมสถานประกอบการต่างๆ ส่งผลความต้องการในส่วนเกี่ยวเนื่องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวลดลง อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงต้องมีการกำหนดแผนเพื่อรองรับการเปิดประเทศ และปรับตัวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

จากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการวิจัยครั้งนี้ซึ่งผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้การศึกษาแนวทางกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ให้กับองค์กรได้นำไปประยุกต์ใช้ อีกทั้งได้สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างแผนยุทธศาสตร์หรือแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนประเทศในด้านการท่องเที่ยวหลังวิกฤตการณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objective)

1. เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย และสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวรีเวียราในต่างประเทศ
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง
3. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ประสบการณ์เฉพาะทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ของหน่วยงานภาครัฐ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม 1 เป็นนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพัฒนาการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ กลุ่ม 2

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของหน่วยงานเอกชน และกลุ่ม 3 เป็นผู้นำชุมชนที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ที่ทำการศึกษ และนักวิชาการด้านการศึกษา ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย จำนวน 17 ท่าน

2. วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญโดยกำหนดให้เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่จะทำการศึกษเป็นสำคัญ หรือเป็นนักวิชาการที่มีผลงานทางวิชาการด้านการวิจัย โดยผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Selection) และมีการร่างกรอบคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจในระหว่างการสัมภาษณ์

3. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามในการตรวจสอบแนวคิด ด้วยการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและบริบทของพื้นที่ โดยได้ข้อมูลและกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ประเด็นคำถามจะมีความยืดหยุ่นและใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ (ชาย โพธิ์สิตา, 2549)

โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านด้วยตนเอง ในการเตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงพกพา กล้อง สมุดจดบันทึก ปากกา สำหรับการทำวิจัยภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากผู้เชี่ยวชาญในการบันทึกเสียงและบันทึกภาพ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัยและเก็บข้อมูลต่างๆ 3 วิธีการ คือ 1) การสนทนาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้ทำหน้าที่การสนทนา (Moderator) และจดบันทึก (note taker) 2) การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field-note) ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลด้วยการสังเกต โดยเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยได้รับการอนุญาตให้บันทึกเสียงการสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงพกพา กล้อง ดิจิตอล และไอโฟน สมุดจดบันทึก ปากกา เพื่อจดบันทึกในประเด็นสำคัญระหว่างการสนทนา เพื่อจดบันทึกในประเด็นสำคัญระหว่างการสนทนา 3) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์ริเวียร่า

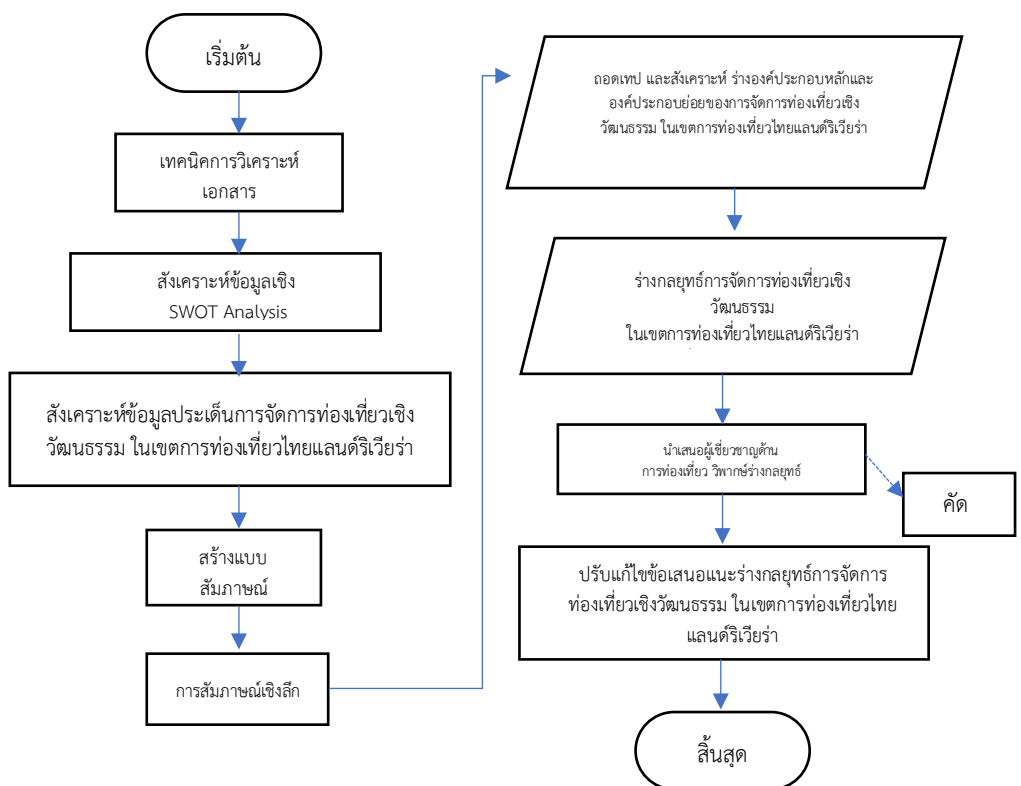
5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

สำหรับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นเรื่องเดียวกัน โดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participate Observation) ควบคู่ไปพร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น การแสดงหลักฐานของผู้ให้ข้อมูลหลักรวมถึงการซักถามผู้ใกล้ชิดของผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมกันนั้นก็ต้องศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม

จากแหล่งเอกสาร การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลโดยการแยกแยะเป็นหมวดหมู่ ตีความ และนำเสนอในรูปแบบการบรรยายต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์ริเวียร่า และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเพื่อปรับแก้ไขข้อเสนอแนะ ร่างกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์ริเวียร่า เพื่อให้สามารถนำ กลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีต่อไป

ภาพที่ 1 สรุปแผนผังขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยทั้งหมด

ผลการวิจัย (Research Results)

งานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์ริเวียร่า มีผลการวิจัยดังนี้

1. สังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย และสังเคราะห์ข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวริเวียร่าในต่างประเทศ

การวิเคราะห์หาประเด็นองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้เก็บรวบรวม เรียบเรียง ทบทวนเอกสาร วรรณกรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แรงจูงใจในการท่องเที่ยว การส่งเสริมกับอัตลักษณ์ การขับเคลื่อนชุมชน การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว การสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยแลนด์รีเวียรา การจัดการเชิงกลยุทธ์ และความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา แล้วนำมาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และตีความ ซึ่งเรียกว่าเป็นวิธีการนิรนัย (Deductive Approach) โดยได้ผลสรุปว่า ประเด็นร่างแนวโน้มองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียราที่ได้จากการวิจัยเอกสาร ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักสำคัญ ได้แก่ การขับเคลื่อนของคนในชุมชน (Local Movement) การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว (Social Communication) การสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Motivation Tourism) การส่งเสริมอัตลักษณ์ (Identity Support) และการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเอกสารมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกลำดับขั้นตอนต่อไป

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ให้ได้องค์ประกอบต่างๆ ของกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า แนวโน้มของกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้

1. ด้านการสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว การวิเคราะห์เนื้อหา ช่วยสร้างภาพลักษณ์และดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการเปรียบเทียบรายละเอียดของแหล่งท่องเที่ยว การกดไลค์กดแชร์ในสื่อออนไลน์ เป็นการกระตุ้นความต้องการในการท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อหรือเครื่องมือทางออนไลน์ และตัดสินใจซื้อผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อทำให้เกิดความประทับใจและกลับมายังแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่เดิม อีกทั้งบอกต่อโดยใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทาง

2. ด้านการสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว การวิเคราะห์เนื้อหา สถานที่ท่องเที่ยวสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวตามความรู้สึกของนักท่องเที่ยวแต่ละคน และการความต้องการของนักท่องเที่ยวเองที่เป็นแรงผลักดันภายในให้เดินทางท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางต่าง ๆ แรงจูงใจรับอิทธิพลของผู้ที่เป็นนักกริวิ หรือมีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวที่อยากเดินทาง

3. ด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์ การวิเคราะห์เนื้อหา อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งบ่งบอกลักษณะพิเศษของบุคคล หรือเป็นปรากฏการณ์ของคนในสังคมที่สะท้อนพฤติกรรมส่วนรวม อีกทั้งยังแสดงความเป็นปัจเจกชนในคนในชุมชนที่แสดงเอกลักษณ์พื้นที่ออกมาสู่สังคมภายนอก

4. ด้านการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว การวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างบรรยากาศในการท่องเที่ยว หรือความสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อม โอกาสในการ

ท่องเที่ยวบริการที่ครบวงจรที่สามารถตอบสนองลูกค้าในทุกระดับ แม้กระทั่งเส้นทางคมนาคมที่สะดวกปลอดภัย มีความหลากหลายของอาหาร ที่พักเพียงพอ ราคาเหมาะสม และกิจกรรมในการดึงดูดนักท่องเที่ยว

5. ด้านการขับเคลื่อนของชุมชน การวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์ให้กับผู้มารับบริการ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระยะยาว อีกทั้งการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อกระจายรายได้ของชุมชน การมีสินค้าที่มีคุณภาพสูง เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเฉพาะกลุ่ม และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมโดยให้สิทธิพิเศษแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และภาคีเครือข่าย เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการในระดับจังหวัด หรือระดับประเทศ

2. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง

จากผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา

SWOT Analysis	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
ปัจจัยภายใน	S1 มีความโดดเด่นในเรื่องของวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน	W1 ขาดการประชาสัมพันธ์ทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี
	S2 ชุมชนมีความโดดเด่นในด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองอย่างชัดเจน	W2 ได้รับงบประมาณในการจัดสรรไม่เพียงพอ
	S3 มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพมากขึ้น	W3 นักท่องเที่ยวเข้าไม่ถึงแหล่งท่องเที่ยว
	S4 มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง	W4 Internet WIFI ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่
	S5 คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	W5 คนในชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการท่องเที่ยว
	S6 มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย	W6 แหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร
		W7 ขาดแคลนแรงงานที่ทักษะในบางประเภท

	S7 มีแหล่งศึกษาเรียนรู้โครงการในพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 S8 มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกเข้าถึงได้ง่ายและเชื่อมต่อไปได้หลายจังหวัดที่จะมุ่งสู่ภาคใต้	W8 ปัญหาด้านการเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี W9 บุคลากรในพื้นที่ขาดความรู้ทักษะภาษาอังกฤษ
	โอกาส (Opportunities: O)	อุปสรรค (Threats: T)
ปัจจัยภายนอก	O1 การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวกรวดเร็ว O2 พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น O3 หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตไทยแลนด์ รีเวียรา O4 หน่วยงานภาครัฐมีการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ O5 หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม O6 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการจัดอบรมด้านภาษาให้กับคนในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	T1 สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 T2 งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เพียงพอ T3 วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป T4 ขาดการลงทุนในพื้นที่จากหน่วยงานต่าง ๆ T5 ขาดหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่หรือตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ T6 สถานการณ์ภายในประเทศไทย โดยเฉพาะเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไม่มั่นคง T7 การจราจรหนาแน่นในช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว T8 เกิดภัยธรรมชาติ มลพิษทางอากาศ PM 2.5

จากการสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกผู้วิจัยได้นำมากำหนดแนวทางกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา เพื่อแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ตามกลยุทธ์ ดังแนวทางลำดับถัดไป

3. กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา

จากการสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์จากจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ SWOT มาเป็นแนวทางในการ กำหนดทิศทางกลยุทธ์ 4 ลักษณะ คือ กลยุทธ์เชิงรุก (SO) กลยุทธ์เชิงรับ (WT) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) และกลยุทธ์เชิงแก้ไขสถานการณ์ (WO) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ TOWS Matrix ซึ่งเป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งและจุดจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจาก สภาพแวดล้อมภายนอก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 : การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา

TOWS Matrix	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
โอกาส (Opportunities: O)	1. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (S3,O2,O3) 2. หน่วยงานภาครัฐมีการสนับสนุนและส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาระบบสารสนเทศให้มีการเข้าถึงได้ทั่วทุกพื้นที่ที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี (S6, O4) 3. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต (S5, O2, O3) 4. มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายและเชื่อมต่อไปยังภาคใต้ได้ (S8, O1)	1. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีการจัดอบรมและให้ความรู้ในด้านการท่องเที่ยว และยังเพิ่มเติมทักษะด้านภาษาให้กับคนในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (W5, O6) 2. หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีให้เป็นปัจจุบัน (W1, O4) 3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องของการพัฒนาเชื่อมต่อสัญญาณ WIFI ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ (W4, O4) 4. หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดสรรงบประมาณที่พอเพียงในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี (W2, O2)

TOWS Matrix	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
	5. หน่วยงานภาครัฐและทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการท่องเที่ยวในแหล่งศึกษาเรียนรู้โครงการในพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 (S7, O3) 6. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีการจัดอบรมส่งเสริมทักษะความรู้ความเข้าใจด้านภาษาให้แก่คนในชุมชนในเรื่องของวัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (S1, O6) 7. หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายในการพัฒนาระบบโครงการพื้นฐานทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีในทุก ๆ ด้านเพื่อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น (S4, O5) 8. มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้โดดเด่นในเรื่องของวิถีชีวิตของชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น (S2, O2)	5. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดระเบียบในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานของพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย รวดเร็ว และสะดวกขึ้น (W3,O2) 6. หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนงบประมาณในการอบรมหรือเพิ่มทักษะความรู้ (Up skill) ความสามารถของกับแรงงานในชุมชน (W7, O5) 7. สนับสนุนการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี (W1, O3)
อุปสรรค (Threats: T)	1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวควรจะให้ประชาชน คนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม (S3, T5)	1. สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก (W3, T1) 2. สถานการณ์ภายในประเทศไทย ปัญหาในหลาย ๆ ด้านทำให้มีปัญหในเรื่องของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (W6, T6)

TOWS Matrix	จุดแข็ง (Strength: S)	จุดอ่อน (Weakness: W)
	2. ควรจะมีมาตรการในการจัดการในเรื่องของการจราจรในช่วงวันหยุดเทศกาล (S8, T7) 3. แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีควรได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่องเป็นประจำ (S4, T2) 4. ควรจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเข้าไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงการให้ความรู้กับคนในชุมชน (S2, T5) 5. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจะสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี โดยเฉพาะโครงการในพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 (S7, T4)	3. งบประมาณไม่เพียงพอในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (W2, T2) 4. คนในพื้นที่ขาดความรู้ ความเข้าใจทางการท่องเที่ยวและทักษะทางด้านภาษา เพราะวิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนไป (W5, W9, T3) 5. สภาพปัญหาจากภัยธรรมชาติ มลพิษทางอากาศ PM 2.5 ทำให้มีปัญหาด้านการเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี (W8, T8)

จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม และสังเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกทำให้ได้แนวทางการกำหนดกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี ในเขตการจัดการท่องเที่ยวไทยแลนด์ศรีเวียร่า ทั้งหมด 5 กลยุทธ์หลัก และ 23 กลยุทธ์ย่อย ได้แก่

1. การขับเคลื่อนของชุมชน (Local Movement) คือ ความสามารถของคนในชุมชนที่จะคอยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในสังคม ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 4 กลยุทธ์ คือ 1) การบริการเฉพาะบุคคล (Personal Service) โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำว่า การบริการเฉพาะบุคคลนั้นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจะประทับใจกับการต้อนรับและการบริการของคนในชุมชนเป็นอันดับแรก (First Impression) 2) การสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน (Supporting the local economy) โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะมีงบประมาณในการสนับสนุนในเรื่องของสินค้า

ภายในชุมชน เพราะสินค้าของชุมชนนั้น จะเป็นรายได้ อีกทางหนึ่งที่ทำให้เศรษฐกิจของชุมชนเติบโตขึ้น 3) สินค้ามีคุณภาพสูง (Higher quality item) ควรจะมีการพัฒนาและต่อยอดสินค้าโดยการจัดอบรม เพิ่มความรู้ให้กับคนในชุมชนเพื่อที่จะสร้างจุดเด่นของตัวสินค้าให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานมากขึ้น สามารถเป็นสินค้าที่พูดแล้วต้องนึกถึงสถานที่นั้น เช่น ขนมหม้อแกง ต้องจังหวัดเพชรบุรี กล้วยเล็บมือนาง ต้องจังหวัดชุมพร สับปะรด ต้องจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นึกถึงกาหยู (มะม่วงหิมพานต์) ต้องจังหวัดระนอง เป็นต้น 4) การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นจุดแข็งจุดสำคัญที่สุดในการพัฒนาวางแผนหรือกำหนดกลยุทธ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถี เพราะถ้าในคนในชุมชนไม่ให้ความร่วมมือ ก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ แต่ถ้าให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเขา เขาก็จะรู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักถึงคุณค่าของมัน

2. การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว (Social Communication) คือ การท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ประกอบการที่มองถึงการสื่อสารการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว อาจจะใช้สื่อต่าง ๆ ในการสื่อสาร เช่น Facebook, Instagram, Website หรือ ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 6 กลยุทธ์ คือ 1) การรับรู้ (Awareness) โลกโซเชี่ยลมีเดียในปัจจุบันมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วมาก สามารถเข้าถึงได้จากทั่วโลกที่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมายังสถานที่จริง จะศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลออนไลน์ต่างๆ หรือบางคนอาจจะใช้ Google Map ลงมาเดินดูสถานที่ก่อนได้ นั่นก็คือการรับรู้ผ่านสื่อออนไลน์ 2) การประเมินทางเลือก (Consideration) เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม หรือหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ แล้ว ก็จะประเมินถึงความคุ้มค่าในการเดินทาง ประเมินถึงสิ่งที่ตัวเองสนใจ สถานที่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อเป็นตัวเลือกในการเลือกจุดหมายปลายทาง 3) ความชื่นชอบ (Preference) ความชื่นชอบของนักท่องเที่ยวเกิดจากความประทับใจเมื่อได้มาสัมผัสสถานที่จริง ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เหมือนกับข้อมูลที่ได้ค้นหามา การมีน้ำใจไมตรี การมีมนุษยสัมพันธ์ของคนในชุมชน และที่ขาดไม่ได้เลย คือ สินค้าที่ระลึกของชุมชน เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้นักท่องเที่ยวนึกถึง และอยากมาเที่ยวซ้ำ 4) การซื้อ (Purchasing) เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวก็เกิดการซื้อโปรแกรมทัวร์จากบริษัททัวร์ หรือเกิดการซื้อของที่ระลึกจากชุมชน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่นักท่องเที่ยวได้ทำการซื้อจะแสดงถึงความประทับใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อสถานที่นั้น ๆ 5) ความจงรักภักดี (Loyalty) และเมื่อนักท่องเที่ยวประทับใจและอยากกลับมาเที่ยวซ้ำหลาย ๆ ครั้ง จะเกิดความจงรักภักดีต่อสถานที่ท่องเที่ยวอยากกลับมาเที่ยวซ้ำแล้วซ้ำอีก หรือเมื่อซื้อสินค้าไปแล้วเกิดความประทับใจก็อยากจะซื้อสินค้านั้นจากแหล่งท่องเที่ยวนี้อีก ทำให้เกิดรายได้หมุนเวียนในชุมชน 6) การบอกต่อ (Advocacy) ความประทับใจของนักท่องเที่ยว นั้น มีผลต่อการบอกต่อ หรือการเชิญชวนให้คนอื่น ๆ มาเที่ยวหรือมาสัมผัสสถานที่จริงเพื่อให้เกิดความประทับใจและประชาสัมพันธ์ต่อไป การบอกต่อนั้นมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ถ้าได้รับการบริการที่ดี

การบอกต่อจะพูดไปในเชิงบวก แต่ถ้ามาแล้วไม่ประทับใจในการบริการ หรือข้อมูลเท็จก็จะเกิดการพูดในเชิงลบ ดังนั้น เวลาเราจะประชาสัมพันธ์อะไรออกไป ควรที่จะตรวจสอบข้อมูลด้วยทุกครั้ง

3. การสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Tourism Motivation) แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ตัวบุคคลมีความต้องการ หรือความสนใจในสิ่งนั้น ๆ ซึ่งการสร้างแรงจูงใจจะประกอบด้วยกลยุทธ 3 กลยุทธ์ คือ 1) แรงจูงใจดึงดูด (Pull motivation) 2) แรงจูงใจรับอิทธิพล (Influencer motivation) 3) แรงจูงใจผลักดัน (Push motivation) โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้กล่าวไว้ว่า แรงจูงใจทั้ง 3 ด้านนั้น จะต้องผสมกันให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น เขตไทยแลนด์รีเวียรามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีที่แตกต่างกัน มีจุดสนใจที่แตกต่างกัน ถ้านักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวไปใน 4 จังหวัดในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียร่า ก็จะทำให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกัน กล่าวคือ ถ้าท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี นอกจากทะเลแล้ว ยังมีชุมชนริมน้ำเพชรบุรีที่น่าสนใจ สามารถศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้อย่างใกล้ชิด มีของกินขึ้นชื่อ มีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับสุนทรภู่ กวีเอกของโลก ถ้าไปท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ก็จะนึกถึงพระราชวังไกลกังวล สถานที่ประทับของในหลวงรัชกาลที่ 9 นึกถึงเรื่องเล่าที่เล่าต่อกันมา คือ “ตามองลาย” ซึ่งตำนานเรื่องเล่า ตามองลายนี้จะเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยวหลายจังหวัด เดินทางไปจังหวัดชุมพร จะนึกถึงกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ นึกถึงหาดทรายรี ถ้าเดินทางไปจังหวัดระนอง จะนึกถึงภูเขาหญ้า เกาะพยาม หรือบ่อน้ำร้อนพรรั้ง เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนเป็นแรงจูงใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

4. การส่งเสริมอัตลักษณ์ (Identity Support) คือ การสร้างจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะ ประกอบด้วยกลยุทธ 3 กลยุทธ์ คือ 1) อัตลักษณ์ของชุมชน (Community identity) ชุมชนต้องสร้างจุดเด่นของชุมชน เพื่อเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม โดยเฉพาะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สำคัญและสืบทอดกันมายาวนาน เช่น วิถีชีวิตริมน้ำเพชรบุรี ชุมชนกะเหรี่ยงปาละฮู เป็นต้น 2) อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (Personal identity) เป็นการสร้างตัวบุคคลให้เป็นจุดเด่น และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวอยากจะมาหา เช่น มนัส จรรยงค์ “ราชาเรื่องสั้นของเมืองไทย” โผน กิ่งเพชร “วีรบุรุษนักชกแชมป์เปียนคนแรกของไทย” พลเรือเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาภากรเกียรติวงศ์ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ “บิดาแห่งทหารเรือไทย” เป็นต้น 3) อัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) เป็นการสร้างจุดเด่นของชุมชนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น

5. การสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว (Travel Destination) เป็นการผสมความรู้สึกและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเมื่อได้มาสัมผัสกับสถานที่จริง ประกอบด้วยกลยุทธ 7 กลยุทธ์ คือ 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) จุดสนใจ หรือเทศกาล ต่าง ๆ (Points of interest or festivals) 3) บริการด้านการท่องเที่ยว (Travel services) 4) การเดินทาง (Travel) 5) อาหารและเครื่องดื่ม (food and beverage) 6) ที่พัก (Accommodation) 7) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism activities) ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำโดยรวมของการสร้างความ

โดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยวไว้ว่า สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวต้องโดดเด่นทางเข้าถึงง่าย มีการประชาสัมพันธ์ในช่องทางที่หลากหลาย สามารถค้นหาข้อมูลได้ง่าย มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายมีเส้นทางการคมนาคมที่เดินทางได้สะดวก สามารถเดินทางด้วยพาหนะที่หลากหลาย เช่น รถยนต์ส่วนบุคคล รถทัวร์ เครื่องบิน เรือ เป็นต้น มีการบริการในเรื่องอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงที่พักที่หลากหลาย ราคาเป็นกันเอง และสามารถตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นได้ รวมถึงมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อเป็นตัวเลือกในการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หรือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวแต่ละประเภทจะต้องมีจุดเด่นของตัวเอง สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์ ริเวียราซึ่งผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ให้ได้อิงค์ประกอบต่างๆ ของกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า แนวโน้มของกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีดังนี้ ด้านการขับเคลื่อนของชุมชน จากการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนของชุมชนเป็นสิ่งกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนในสังคม และชุมชน ในการทำกิจกรรมส่วนร่วมโดยการกำหนดแนวทางร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อเป้าหมายเดียวกัน สอดคล้องกับ เบญจวรรณ สุจริต และ ชัชชัย สุจริต (2560) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและชุมชน การพัฒนาผู้นำและคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายของแหล่งการท่องเที่ยวภายในจังหวัดและจังหวัดใกล้เคียง ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจึงจะทำให้ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนของชุมชน ด้านการสื่อสารสังคมการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวให้ดีขึ้น โดยใช้สื่อเป็นการกระตุ้นการกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านทางช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ สอดคล้องกับชนิตวีปียา แสงเย็นพันธุ์ (2554) อธิบายว่า การสื่อสารออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปและสอดคล้องกับ กิตติยา เด่นชัย (2558) โดยอธิบายว่า การรับรู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานที่ท่องเที่ยวบนแพลตฟอร์มช่องทางต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสะดวกในการเข้าถึง ด้านการสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า การสร้างแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวต้องอาศัยกลยุทธ์แรงดึงดูด แรงจูงใจ และผู้มีอิทธิพล ในการสร้างกระบวนการกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรมในพื้นที่ หรือการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ สอดคล้องกับ McIntosh & Goeldler. (1986) อธิบายว่า แรงจูงใจทางกายภาพ วัฒนธรรม สถานภาพและชื่อเสียง ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลในการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลว่าต้องการ

ท่องเที่ยวในรูปแบบไหน ด้านการส่งเสริมอัตลักษณ์ จากการศึกษาพบว่า การส่งเสริมอัตลักษณ์ จะสะท้อนความเป็นวิถีของคนในชุมชนนั้น ๆ ผ่านกระบวนการท่องเที่ยวให้ผู้คนหรือนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนพร้อมทั้งสัมผัสประสบการณ์ในการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีสสินี บุญมีศรีสง่า (2556) อธิบายว่า องค์ประกอบในการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวมายังพื้นที่ โดยได้การดำเนินการศึกษาวิจัยในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแนวทางของ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวระดับประเทศ โดยการส่งเสริมกระบวนการพัฒนาเชิงพื้นที่ สอดคล้องกับ ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556) เสนอแนวทางการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 5 แนวทาง ได้แก่ การค้นหาอัตลักษณ์และคุณค่าของวัฒนธรรม การสร้างความโดดเด่นและความแตกต่างของแหล่งท่องเที่ยว การรับรู้ถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงลึก การเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสามารถไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์ในการท่องเที่ยวต่อไปได้

ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และระนอง พบว่า ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา มีจุดแข็งในด้านความโดดเด่นของ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ อีกทั้งมีทรัพยากรที่เกี่ยวที่มีความหลากหลาย แต่ยังคงพบว่า ยังขาดการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว งบประมาณที่ไม่เพียงพอ และปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวทำให้ไม่สนใจให้นักท่องเที่ยวมายังพื้นที่ ด้านโอกาส พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มีการสนับสนุนนโยบายเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพ อีกทั้งการพัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ด้านอุปสรรค พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid – 19) ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก ทำให้ไม่สามารถมาลงทุนหรือทำกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ อีกทั้งปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบอย่างยิ่งคือทางด้านเศรษฐกิจ และการเมืองที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องงานวิจัยของ ลลิตา เอื้ออำนวยชัย (2554) อธิบายว่า ความไม่มั่นคงทางการเมืองเป็นผลให้รายได้ของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวลดลง ซึ่งเป็นผลให้เกิดการชะลอตัวของการท่องเที่ยว

ผลกำหนดกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา โดยการวิเคราะห์ TOWS Matrix ทำให้ได้ 5 กลยุทธ์หลัก ได้แก่ การขับเคลื่อนของชุมชน (Local Movement) คือ ความสามารถของคนในชุมชนที่จะคอยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในสังคม การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว (Social Communication) คือ การท่องเที่ยวในมุมมองของผู้ประกอบการที่มองถึงการสื่อสารการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว การสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Tourism Motivation) แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะ

กระตุ้นให้ตัวบุคคลมีความต้องการ หรือความสนใจในสิ่งนั้น ๆ การส่งเสริมอัตลักษณ์ (Identity Support) คือ การสร้างจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยว การสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว (Travel Destination) เป็นการผสมความรู้สึกรู้สึกและการรับรู้ของนักท่องเที่ยวเมื่อได้มาสัมผัสกับสถานที่จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิป จันทร์สุริย์ (2562) อธิบายว่า องค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมทางวัฒนธรรม ความรู้ ทักษะ ชุมชน และเครือข่าย ผู้สืบทอดมรดกทางวัฒนธรรม ช่องทางการส่งผ่าน และประสบการณ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอสรุปกลยุทธ์การจัดการเชิงวัฒนธรรมวิถี ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา เป็นแผนภาพดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แสดงกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา ภายใต้แนวคิด LoTTIS

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรนำกลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสามารถนำองค์ประกอบของกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัยภายใต้แนวคิดที่ชื่อว่า LoTTIS ที่ประกอบไปด้วย การขับเคลื่อนของชุมชน (Local Movement) การสร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยว (Tourism Motivation) การสร้างความโดดเด่นของจุดหมายปลายทางในการท่องเที่ยว (Travel Destination) การส่งเสริมอัตลักษณ์ (Identity Support) และ การสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว (Social communication) โดยประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 4 จังหวัด โดยการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวต่อไป

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารสังคมในการท่องเที่ยว และการขับเคลื่อนของชุมชนที่ถูกเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมในยุคปัจจุบัน เพื่อสร้างแผนกลยุทธ์ แผนยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองต่อความก้าวหน้าในการท่องเที่ยวและการปรับตัวเป็นให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบดิจิทัล เช่น การศึกษารูปแบบการใช้ผู้มีอิทธิพลในการสร้างแรงขับเคลื่อนในการท่องเที่ยว ในเขตการท่องเที่ยวไทยแลนด์รีเวียรา เพราะพฤติกรรมหรือรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงจากนักท่องเที่ยวที่หันมาให้ความสนใจกับสื่อเพื่อค้นหาแหล่งท่องเที่ยว การดูรีวิวก่อนการตัดสินใจในการท่องเที่ยว โดยหาองค์ประกอบของการตัดสินใจ และปัจจัยในการเลือกท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ควรศึกษาผลสำเร็จในการท่องเที่ยวที่จะเกิดในอนาคตและแนวโน้มในการสร้างมาตรฐานในการท่องเที่ยวให้มีระดับที่สูงขึ้นในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ โดยการกระตุ้นจากการบอกต่อโดยผ่านช่องทางสื่อสังคม และการมีส่วนร่วมในการผลักดันของภาคีเครือข่ายและผู้มีอิทธิพลในสังคมที่เป็นคนขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศ เช่น การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวของประเทศที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบกับการจัดการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและวัดคุณภาพในการสร้างมาตรฐานในการท่องเที่ยวสู่ระดับสากลต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ พ.ศ.2560-2564. กรุงเทพฯ: พิมพ์พลี ปริ้นติ้ง.
- กิตติยา เคนชัย. (2558). พฤติกรรมการใช้และการรับรู้ข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเมืองพัทยา. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- นิตว์ปียา แสงเย็นพันธุ์. (2554). *ผลของข้อมูลจากสื่อออนไลน์ที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรีณธ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 9(1), 250–268.
- มนัสสินี บุญมีศรีสง่า. (2556). การสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอาเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal กลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 6(1), 548–560.
- สำนักงานจังหวัดชุมพร. (2564). *แผนพัฒนาจังหวัดชุมพรระยะ 5 ปี พ.ศ.2561 – 2565 (ฉบับทบทวน)*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก https://drive.google.com/file/d/1c6ik_lut-lbNPzJ1Cx4TVr9l_9SVdqld/view.
- สำนักงานจังหวัดชุมพร. (2563). *แผนปฏิบัติงานราชการประจำปีของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก http://www.prachuapkhirikhan.go.th/_2018/files/com_news_project/2019-03_8c0df8e5341ceb4.pdf.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2561). *แผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561-2564*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.phetchaburi.go.th/karn/plan6164.pdf>.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2561). *แผนพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดเพชรบุรี พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน)*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก http://phetchaburi.go.th/phet2/CODE/files/1558496349_plan6165.pdf.
- สำนักงานจังหวัดระนอง. (2563). *แผนพัฒนาจังหวัดระนอง พ.ศ. 2561 – 2565 (ฉบับทบทวน)*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2563, จาก https://ranongcities.com/2561/files/com_news_strategy/2021-04_9828d55e5823f3b.pdf.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). *การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภูริวัจน์ เดชอ้อม. (2556). *การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย*. สืบค้น 21 พฤษภาคม 2560, จาก <https://tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/15130>

- ลลิตา เอื้ออานวยชัย. (2554). ผลกระทบของเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ระหว่างปี พ.ศ. 2551-2553 ต่ออัตราส่วนทางการเงิน. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- อธิป จันทร์สุริย์ และคณะ. (2562). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม เป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร. *วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย*. 12(1), 371-395
- Green, R. (2005). Community perceptions of environmental and social change and tourism development on the island of Koh Samui, Thailand. *Journal of Environmental Psychology*. 25(1), 37–56.
- Hall, C. M., & Page, S. J. (2014). *The geography of tourism and recreation: Environment, place and space*. New York: Routledge
- Smith, V. (1989). *Hosts and guests: The anthropology of tourism*. (2nd ed.). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.

การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Development of Teacher Professional Competence by the
Experimental Teaching Process of 3rd Year Students Faculty of
Education, Suan Sunandha Rajabhat University

นันทิยา น้อยจันทร์¹

Nuntiya Noichun

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แบบประเมินรูปแบบ แบบประเมินผลการใช้รูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาที่สูงที่สุด ได้แก่ ด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) รองลงมา ด้านนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) ด้านอาจารย์นิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98) ด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87) และด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทดลองสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47) 2) การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา INS-Competency Model จากการประเมินผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ความถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.73) ความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.58) ความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.54) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.52) 3) การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอน

Received: 2021-08-06 Revised: 2021-08-17 Accepted: 2021-08-17

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. Corresponding Author e-mail: nuntiya.no@ssru.ac.th

ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชา ($\bar{X}$ = 4.76) รองลงมา ความรู้ทางวิชาชีพครู ($\bar{X}$ = 4.69) การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62) การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.58) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.56) การคิด ($\bar{X}$ = 4.53) และน้อยที่สุด การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.51)

คำสำคัญ (Keywords): สมรรถนะวิชาชีพครู; กระบวนการทดลองสอน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the problem of teacher professional experience training by the experimental teaching process of 3rd year students of the Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University 2) to develop a model of teacher professional competency development by an experimental teaching process of first year students. 3 Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University 3) To evaluate the use of the model of teacher competency development by the experimental teaching process of students of the Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. The sample group used in this research were undergraduate students, Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. for the academic year 2021 of 205 people. Tools used in this research It is an estimation scale questionnaire. model assessment form Evaluation form using the model Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. The results showed that 1) The problem of teaching professional experience training in the overall teaching process was at a high level ($\bar{X}$ = 4.04). the teaching school ($\bar{X}$ = 4.53) at the highest level, followed by students ($\bar{X}$ = 4.37), Instructor's supervision ($\bar{X}$ = 3.98). organizing activities to enhance experiences ($\bar{X}$ = 3.87) at a high level and the environment and atmosphere in teaching experiments ($\bar{X}$ = 3.47) at a moderate level 2) Develop a model for developing teacher competency by using the experimental teaching process of 3rd year students in the Faculty of Education, Suan Sunandha Rajabhat University. The INS- Competency Model from the assessment of 5 experts as a whole was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.59). Considering the details, it was found that the accuracy ($\bar{X}$ = 4.73) suitability ($\bar{X}$ = 4.58) feasibility. can ($\bar{X}$ = 4.54) and usefulness ($\bar{X}$ = 4.52) 3) The results of satisfaction assessment after the experimental model of teacher competency development by the teaching experimental process of the students of the Faculty of Education. Suan Sunandha

Rajabhat University as the overall and individual aspects are at the highest level. Can be sorted from highest to lowest as follows. Knowledge of subject content ($\bar{X}$ = 4.76), followed by professional knowledge ($\bar{X}$ = 4.69), learning management ($\bar{X}$ = 4.62), communication and technology ($\bar{X}$ = 4.58) morality. Professional Ethics and Ethics ($\bar{X}$ = 4.56) Thinking ($\bar{X}$ = 4.53) and Minimal Building relationships with communities ($\bar{X}$ = 4.51)

Keywords: Teacher Professional Competency; Experimental Teaching Process

บทนำ (Introduction)

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ที่นานาประเทศทั่วโลกต้องใช้ กลยุทธ์ ต่าง ๆ ทั้งด้านความร่วมมือ และการแข่งขันด้านคุณภาพของสินค้าและบริการ เพื่อความอยู่รอดและผลประโยชน์ของประเทศ สำหรับประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา สถานการณ์ด้านการผลิตและพัฒนา กำลังคนยังมีปัญหาอยู่มาก การผลิตกำลังคนส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามความสามารถในการผลิตของสถานศึกษา กำลังคนระดับอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อย ทำให้ประเทศขาดกำลังคนระดับกลางเพิ่มขึ้น สำหรับด้านคุณภาพกำลังคน พบว่า กำลังคนที่ผลิตได้ขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็น นอกจากนี้ยังพบปัญหาในเชิงระบบ เช่น ขาดระบบกลไกในการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายผลิต ฝ่ายผู้ใช้ขาดความร่วมมือและการประสานระหว่างภาครัฐด้วยตนเอง และกับภาคเอกชน ขาดฐานข้อมูลกำลังคนที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบ ขาดการกำหนดมาตรฐานอาชีพและวิชาชีพ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554 : คำนำ) การกำหนดให้วิชาชีพทางการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม นับเป็นความก้าวหน้าของวิชาชีพทางการศึกษาและเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้น อันจะเป็นผลต่อผู้รับบริการทางการศึกษาที่จะได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมีมาตรฐานที่สูงขึ้นด้วยซึ่ง จะทำให้วิชาชีพและผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้รับความเชื่อถือ ศรัทธา มีเกียรติและศักดิ์ศรี ในสังคม (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2548)

ปีพุทธศักราช 2562 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ความเป็นสากลอย่างสมบูรณ์ สิ่งที่จะต้องประสบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ภาวะการแข่งขัน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเรียนรู้และเข้าใจวัฒนธรรมที่แตกต่าง ตลอดจนการแสวงหาพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้กำลังจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน หลังจากประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า ปัญหาของนักเรียนไทย คือ ขาดความเข้มแข็งในด้านความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานด้านการใช้ภาษาและการคิดขั้นสูง (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 48) ความต่อเนื่องของแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติมีความสอดคล้องกันอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สู่ยุคโลกาภิวัตน์ (พ.ศ. 2560 - 2564) อยู่ในช่วงเวลาเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ

เพราะกำลังจะเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ดังนั้น ประเทศไทยจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งทางด้านการศึกษา ทักษะด้านภาษา ทักษะฝีมือแรงงาน รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจุดเน้นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนามนุษย์โดยตรง ดังที่ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคน โดยใช้คนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งมีนโยบายมุ่งเน้น คือ จะต้องพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับ พัฒนาคนให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง มีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมอันดีงามและความภาคภูมิใจในความเป็น ไทย ตลอดจนความเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพ และมาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 4-16) ปัจจุบันอาชีพครูถือว่า สำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง ให้ก้าวทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน แต่ก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญได้นั้น จะต้องพัฒนาคน ซึ่งได้แก่ เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพและมีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน จึงสามารถช่วยกันสร้างความเจริญให้แก่ชาติต่อไปได้และหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่งของครูก็คือการปลูกฝังความรู้ ความคิดและจิตใจแก่เยาวชน เพื่อให้เติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ดีและมีประสิทธิภาพของประเทศชาติในกาลข้างหน้า ผู้เป็นครูจึงจัดได้ว่าเป็นผู้ที่มามีบทบาทอย่างสำคัญในการสร้างสรรค์อนาคตของชาติบ้านเมือง

หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.4 ปี) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562 หลักสูตรอิงสมรรถนะที่เกิดจากความร่วมมือของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศร่วมจัดทำหลักสูตรเพื่อผลิตครูตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 และมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ พ.ศ.2562 (มคอ.1) และข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 โดยได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการประชุมวิพากษ์หลักสูตร เพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรบนพื้นฐานบริบทและอัตลักษณ์ความเป็นสวนสุนันทา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการผลิตครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง สร้างครูที่มีคุณภาพ มีความรู้และสมรรถนะทางวิชาชีพ เป็นผู้ยึดมั่นในค่านิยมอุดมการณ์ มีจิตวิญญาณความเป็นครูนำไปสู่การสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบเฝื่อนรู้ (Active Learning) ตามลักษณะและวัตถุประสงค์ของรายวิชาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในแต่ละชั้นปี

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการผลิตครูเพราะเป็นกระบวนการภาคปฏิบัติที่จะช่วยเสริมสร้างนักศึกษาครูให้เป็นผู้ที่มีความรักศรัทธาต่อวิชาชีพครูและมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูของนักศึกษาที่จะเป็นครูในอนาคต การพัฒนาสมรรถนะเพื่อการเป็นครูผู้สอนที่ดีโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นแล้ว ย่อมสามารถแก้ปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน และสามารถแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้และจะสามารถพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกำหนดเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 3 มีจำนวน 432 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 3 มีจำนวน 205คน จากการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.2.1 ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

1.2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

(1) ศึกษาเอกสารหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. 4 ปี) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562 หลักสูตรอิงสมรรถนะ

(2) วิเคราะห์ข้อบ่งชี้เนื้อหาวิชา EDC 3203 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 3 (Practicum 3) จำนวน 1 หน่วยกิต 90 ชั่วโมง โดยปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

(3) กำหนดประเด็นปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อสร้างแบบสอบถาม

(4) นำแบบสอบถามปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำไปทดลองใช้กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .936

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 จากแบบสอบถาม จำนวน 379 คน นำผลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.1 นำผลการวิเคราะห์ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 มากำหนดเป็นกรอบในการพัฒนารูปแบบ

2.2 วิเคราะห์เนื้อหาที่สมรรถนะวิชาชีพครูที่จำเป็นในกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 เพื่อนำมาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูได้สมรรถนะที่จำเป็น 7 ประเด็น

- (1) การมีความรู้ในเนื้อหาวิชา
- (2) ความรู้ทางวิชาชีพครู
- (3) การจัดการเรียนรู้
- (4) การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี
- (5) การคิด
- (6) การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน
- (7) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.3 ผู้วิจัยร่างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2.4 ประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์

ตอนที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์ จำนวน 15 คน และครูพี่เลี้ยงการฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 3 มีจำนวน 50 คน รวมทั้งสิ้น 65 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามพึงพอใจการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3.2.2 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

(1) กำหนดประเด็นปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เพื่อสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสมรรถนะวิชาชีพครูนักศึกษา ชั้นปีที่ 3

(2) นำแบบสอบถามปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำไปทดลองใช้กับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ .928

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 นำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ไปใช้กับนักศึกษาชั้นปี 3 ที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพโดยกระบวนการทดลองสอน

3.3.2 เก็บรวบรวมผลการประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาจากโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในขั้นตอนการทดลองสอน โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยครูพี่เลี้ยงจำนวน คน และอาจารย์นิเทศก์ คน

3.3.3 นำผลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัญหาที่สูงสุด ได้แก่ ปัญหาทางด้านโรงเรียนฝึกประสบการณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53) รองลงมา ปัญหาทางด้านนักศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) ปัญหาทางด้านอาจารย์นิเทศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.98) ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.87) และปัญหาด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการทดลองสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.47)

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ได้รู้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา INS-Competency Model ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) การเตรียมความพร้อม โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ในเนื้อหาวิชาและการวิชาชีพครู ฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ปลูกฝังทัศนคติ แรงจูงใจ จิตวิญญาณความเป็นครู และเสริมสร้างคุณลักษณะความป็นครู 2) การดำเนินการเป็นขั้นของการจัดทำฐานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูกับโรงเรียนร่วมพัฒนาตลอดจนการจัดประชุมทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์ 3) การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู โดยอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ซึ่งมีผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนจากการประเมินผู้เชี่ยวชาญ 5 คน โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.59) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่า ความถูกต้อง ($\bar{X}$ = 4.73) ความเหมาะสม ($\bar{X}$ = 4.58) ความเป็นไปได้ ($\bar{X}$ = 4.54) และความเป็นประโยชน์ ($\bar{X}$ = 4.51)

3. การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จากการรู้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา INS-Competency Model ซึ่งมีผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกองค์ประกอบมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด สามารถเรียงระดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชา ($\bar{X}$ = 4.76) รองลงมา ความรู้ทางวิชาชีพครู ($\bar{X}$ = 4.69) การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62) การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.58) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.56) การคิด ($\bar{X}$ = 4.53) และน้อยที่สุด การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.51)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04)

กระบวนการทดลองสอน เป็นกิจกรรมสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา EDC3203 การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน 3 1 (90 ชั่วโมง) Practicum 3 โดยปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ประพัตดินเป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมตามจรรยาบรรณ วิชาชีพ ออกแบบการจัดบรรยากาศชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด กระบวนการคิดขั้นสูงโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) ด้วยกระบวนการทดลองสอนในสถานศึกษา ที่ถูกต้องเพื่อให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเองได้อย่างชัดเจน จากผลการวิจัยที่ พบว่า ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรปี 2562 เป็นหลักสูตรอิงสมรรถนะ ที่นักศึกษาทุกชั้นปีต้องลงฝึกปฏิบัติตามกระบวนการตั้งชั้นปีที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างสถาบันผลิตครูกับโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ไม่ชัดเจนอาจทำให้เกิดปัญหาในการฝึกประสบการณ์

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา โดยภาพรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครบถ้วน อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 อย่างเป็นระบบตามหลักการพัฒนารูปแบบ โดยประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development R&D) ซึ่งเป็นการดำเนินการศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ อีกทั้งได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังที่แนวคิดของกลุ่มนักวิชาการ หน่วยงานต่างๆ เกี่ยวกับรูปแบบ อาทิ Carter, V. Good (1973) Keeves (1988); Husen and Postlethwaite (1994) ทิศนา ขัมมณี (2550) ได้ให้ความหมายว่า รูปแบบ คือโครงสร้างที่ถูกนำเสนอเพื่อใช้วินิจฉัยความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบที่สร้างมาจากเหตุการณ์ การหยั่งรู้ ด้วยวิธีการอุปมาอุปมัย หรือได้มาจากทฤษฎี รูปแบบจึงไม่ใช่ทฤษฎี สอดคล้องกับ มาเรียม นิลพันธุ์ (2554, น. 38) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า รูปแบบเป็นการ จำลองภาพในอุดมคติของสภาพความเป็นจริงที่นำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ไม่มีองค์ประกอบตายตัว หรือรายละเอียดทุกแง่มุมโดยผ่านกระบวนการทดสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความแม่นยำและเชื่อถือได้ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2545) ที่ได้กล่าวถึงการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำได้ 2 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างหรือพัฒนารูปแบบ 2) ทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ และ Eisner (1994) ได้เสนอแนวคิดการตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งการที่รูปแบบมีองค์ประกอบที่เหมือนและแตกต่างกันไปนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และบริบทของสิ่งที่ศึกษา ดังที่ Bardo and Hartman (1982) ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุรูปแบบ จะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ สอดคล้องกับ พิณสุตา สิริธรรักษ์ (2555) ที่สรุปผลการศึกษาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการว่า แต่ละรูปแบบมีแนวคิด หลักการ วิธีการ ของการนำเสนอ ที่คำนึงถึงความเหมาะสมตามบริบท ขนาด และความพร้อมในการจัดการศึกษาแต่ละรูปแบบดังกล่าว สอดรับกับยุคสมัย และบริบทที่นำไปใช้หรือทดลองใช้ ซึ่งสามารถนำมาเป็นต้นแบบเพื่อการวิจัยและพัฒนา รูปแบบอันจะส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาในที่สุด ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด โดยการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างรูปแบบ และการตรวจสอบรูปแบบ ซึ่งในการตรวจสอบรูปแบบเป็นขั้นตอนที่จะทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมานั้น มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้รูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในภาพรวม มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้องครบถ้วน อยู่ในระดับ มากที่สุด

3. การประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จากการใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา INS-Competency Model มีองค์ประกอบที่สำคัญที่แสดงให้เห็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญที่นักศึกษาจะได้เรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอน และงานในหน้าที่ครูอย่างเข้มข้นและเป็นรูปธรรม เป็นโอกาสที่จะได้นำความรู้และทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ และสร้างองค์ความรู้ทางการศึกษา เพื่อสร้างสรรค์และแก้ปัญหาในกระบวนการทำงาน โดยมีครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ และความช่วยเหลือ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การดำเนินการ 3) การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ในขั้นของการดำเนินการประเด็นของข้อมูลสารสนเทศเป็นเรื่องที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัย วาสนา สังข์พุ่ม และ ณมน จิรัสสุวรรณ (2560) ที่มีการศึกษาการพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์ การวางแผนหรือการกำหนดวัตถุประสงค์ การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้และการ

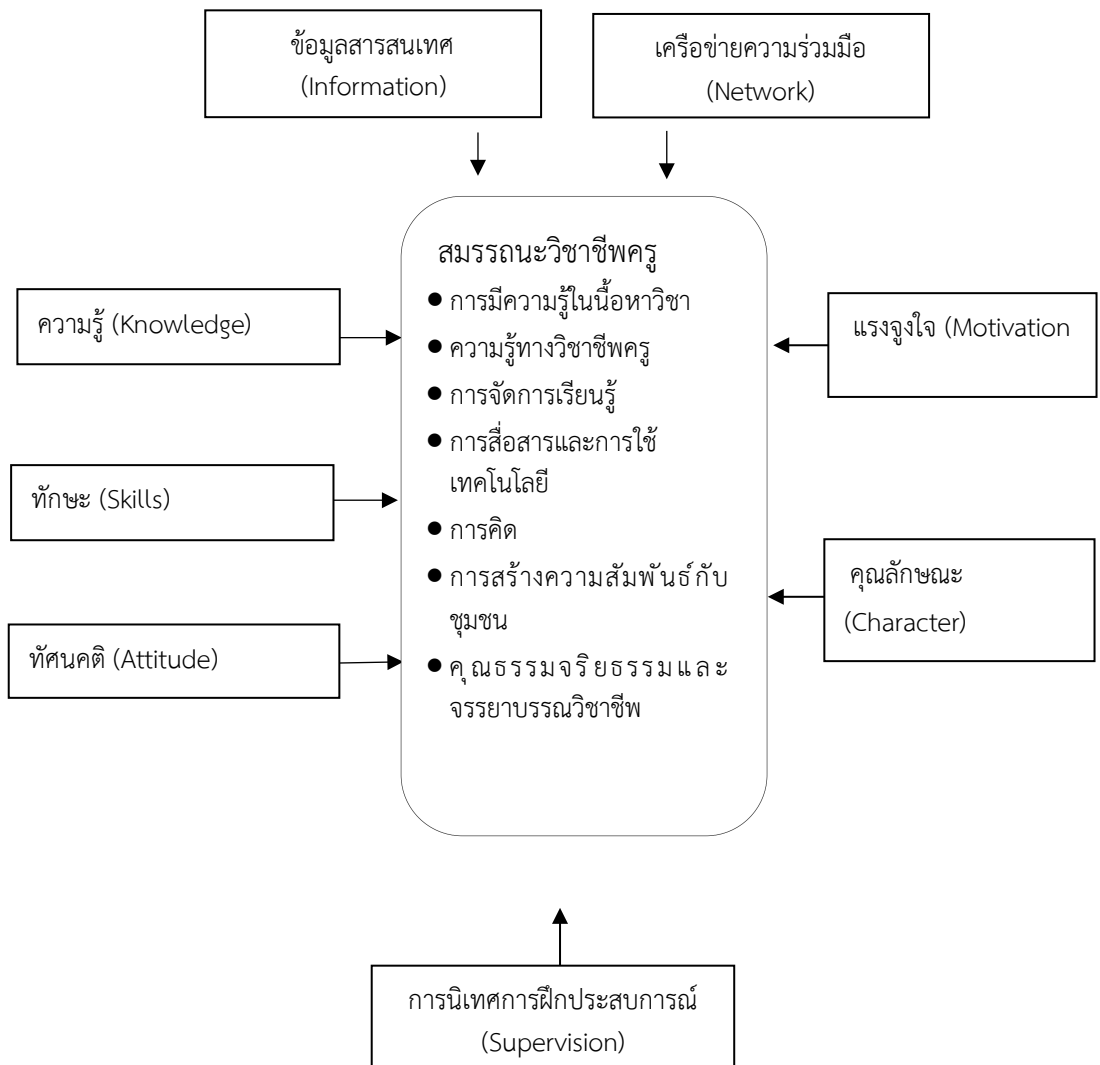
ประเมินผล การเผยแพร่และการบำรุงรักษา 2) แบบจำลองระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีประสิทธิภาพ และคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 3) การประเมินระบบสารสนเทศ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกองค์ประกอบมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เรียงลำดับความพึงพอใจจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชา ($\bar{X}$ = 4.76) รองลงมา ความรู้ทางวิชาชีพครู ($\bar{X}$ = 4.69) การจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.62) การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.58) คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.56) การคิด ($\bar{X}$ = 4.53) และน้อยที่สุด การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X}$ = 4.51) ซึ่งงานวิจัยของ มานูญณ์ สุติศา และศรายุทธ เงามคำ (2560) ที่มีการประเมินความรู้ของนักศึกษาตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความรู้ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา รองลงมาความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ และความรู้ด้านการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสำหรับการ ประเมินความรู้ของนักศึกษาตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ในส่วนของผู้ใช้บัณฑิต โดยรวมทั้ง 13 ด้าน เห็นว่านักศึกษา มีความรู้ตามสมรรถนะมาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ คือ ความรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณ รองลงมา คือ ความรู้ด้านการปฏิบัติ การสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ และด้าน จิตวิทยา สำหรับครู โชติ แยมแสง (2558) ได้ทำการวิจัยสาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบ วิชาชีพครู ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผลการวิจัย พบว่า มาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูทั้ง 11 ด้าน มีระดับสาระความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่า คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ส่วนการประกัน คุณภาพการศึกษาอยู่ในลำดับต่ำสุด ระดับสมรรถนะโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายมาตรฐาน พบว่า คุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาได้แก่ความเป็นครู ส่วนหลักสูตรอยู่ในลำดับต่ำสุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จากการวิจัยทำให้เกิดความรู้ใหม่ซึ่งเป็นการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอนของนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เป็นฐานของกระบวนการทดลองสอนที่จะพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูซึ่งส่วนหนึ่งของกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง 2562 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงสมรรถนะ ดังแผนภาพ

INS-Competency Model

โดยการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ในเนื้อหาวิชาการและวิชาชีพครู ฝึกทักษะการจัดการเรียนรู้ ปลุกฝังทัศนคติ แรงจูงใจ จิตวิญญาณความเป็นครู และเสริมสร้างคุณลักษณะความป็นครู เพื่อพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูโดยกระบวนการทดลองสอน

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถาบันผลิตครูควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักและเข้าใจร่วมกัน

1.2 ควรมีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับสถานศึกษาที่เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.3 ควรส่งเสริมให้มีการเตรียมความพร้อมและมีการติดตามนำผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ของนักศึกษาไปใช้เพื่อนำมาพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาในรุ่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาที่หลากหลาย เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาตัวแปรที่ส่งผลต่อรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา เช่น ระดับทักษะปฏิบัติการ ระดับทักษะการแก้ปัญหา และระดับทักษะการทำงานเป็นทีม

เอกสารอ้างอิง (References)

- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. *หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.4 ปี) เป็นหลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- โชติ แยมแสง. (2558). *สาระความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานความรู้ผู้ประกอบวิชาชีพครูของนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต* (รายงานการวิจัยทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิต.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ทิศนา ขัมมณี, และคณะ. (2548). *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิณสุดา สิริธรรงศรี. (2555). *รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน:การศึกษาโดยการมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- พิณสุดา สิริธรรงศรี. (2555). *รายงานการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2554). *การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายวิชาชีพครู กรณีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาสนา สังข์พุ่ม และ ฌมณ จีรังสุวรรณ. (2017). *การพัฒนาระบบสารสนเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*. Technical

Education Journal King Mongkut's University of Technology North
Bangkok. 8(1), 15.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การสังเคราะห์รายงานวิจัยการกระจายอำนาจใน 8 ประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

Carter, V Good. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.

Eisner, E. (1976). *Educational connoisseur and criticism: Their form and function in Educational evaluation*. *Journal of Aesthetic Education*, 39(2), 192-193

Keeves, P.J. (1988). *Model and Model Building*. *Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.

ปัจจัยการตลาดบริการ ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมและปัจจัยจิตวิทยาที่มีผล
ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่
Service Marketing Social and Cultural, and Psychological Factors
Affecting Community Participation of Temples in Chiang Mai Province

เชษฐตะวัน พลอยประสิทธิ์¹ เกียรติชัย เวชฎาพันธุ์² อุษา ศิลป์เรืองวิไล³
Chattawan Phloypasit, Kiatichai Vesdapunt, Usa Silraungwilai

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยการตลาดบริการ ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยจิตวิทยา ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนที่วัดในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบ t-test และ F-test และสถิติสมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ มีการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัด ที่มีความแตกต่างกัน ด้านเพศ ด้านอายุ ด้านอาชีพ ด้านรายได้ต่อเดือน ด้านบุคคลที่ชักนำเข้าวัด และด้านระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยการตลาดบริการ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านสถานที่ และเวลา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคลากรในการให้บริการ และด้านกระบวนการ ตามลำดับ ส่วนปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ด้านกลุ่มอ้างอิง และด้านครอบครัว ตามลำดับ ปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านทัศนคติ และด้านการรับรู้ ตามลำดับ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยการตลาดบริการ; ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม; ปัจจัยจิตวิทยา

Received: 2021-12-09 Revised: 2021-12-28 Accepted: 2021-12-30

¹ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Master of Business Administration Program, Eastern Asia University. Corresponding Author e-mail: chattawan00771@gmail.com

² หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Master of Business Administration Program, Eastern Asia University. e-mail: kiatichai@eau.ac.th

³ หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย Master of Business Administration Program, Eastern Asia University. e-mail: usa@eau.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to analyze the difference between the personal factors and the community participation of the temples in Chiang Mai province and to analyze the influence of the service marketing, social and cultural, and psychological factors affecting the participation of the temple community in Chiang Mai province. The samples were 400 participants of the temple community in Chiang Mai province, using multi-stage sampling. Data were collected by questionnaires. The data analysis were descriptive statistics, which consisted of frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and multiple regression equations. The results found that the difference between the personal factors and the community participation of the temples in Chiang Mai province were in terms of gender, age, occupation, monthly income/month, the person introduced to the temple and education level. Service marketing factors were location and time, and service marketing/marketing promotion/public relations; social and cultural factors were reference group and social class and psychological factors were motivation factors, influencing the involvement of the community participation in Chiang Mai province.

Keywords: Service Marketing; Social and Cultural; Psychological Factors

บทนำ (Introduction)

วัดเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัด ในบทบาทเหล่านี้กลายเป็นผู้นำจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพ เชื่อถือและร่วมมือ โดยนัยนี้ วัดกลายเป็นหลักประกันความมั่นคงของประเทศชาติ ในฐานะวัดเป็นที่ยึดเหนี่ยวของประชาชนให้มีความสามัคคี และให้รวมตัวกันเข้าเป็นหน่วยหนึ่ง ๆ ได้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2552) ซึ่งวัดเป็นที่พำนักของพระสงฆ์ วัดมีความสำคัญและความผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยโบราณกาล วัดมีความสำคัญคือเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม และเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชน วัดแต่ละแห่งถูกสร้างขึ้นอย่างงดงามตามศิลปะและสถาปัตยกรรมในแต่ละสมัย วัดจึงเป็นโบราณสถานที่สำคัญแสดงถึงประวัติศาสตร์ในยุคนั้น ๆ จากอดีตสู่ปัจจุบันความสำคัญของวัดได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ในอดีตวัดจะถูกสร้างในสถานที่ไม่ห่างไกลจากชุมชน ความสำคัญของวัดคือเป็นสถานที่พึ่งพิงเทศน์ฟังธรรม ชาวบ้านต้องไปทำบุญที่วัดทุกวันพระ ถ้ามีการประชุมหารือกันจะใช้วัดเป็นสถานที่ประชุม วัดในสมัยก่อนเปรียบเสมือนโรงเรียน พระสงฆ์ที่วัดเป็นผู้สอนเด็กให้รู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตควบคู่ไปกับการเรียนทางธรรมะ การจัดงานบุญงานกุศล

จะจัดกันที่วัด เมื่อมีการทะเลาะวิวาทมักไปตกลงไกล่เกลี่ยกันที่วัด แม้กระทั่งเมื่อตาย นำศพไปทำพิธีและเผาที่วัด ชีวิตคนไทยสมัยก่อนจึงผูกพันกับวัดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย (พระครูชินวรานุวัตร, 2554) กล่าวได้ว่าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงและความสับสนวุ่นวายของสังคมในปัจจุบัน พร้อมทั้งการลดบทบาทของวัดลงทั้งทางด้านการให้การศึกษากะเยาวชน และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ลงไปเป็นอันมากและรัฐบาลได้เริ่มดำเนินการพัฒนาประเทศโดยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยดำเนินการพัฒนาประเทศ ตามรูปแบบของตะวันตก ส่งผลให้ประเทศมีความก้าวหน้าทันสมัยทางเทคโนโลยีมากขึ้น แต่ในทางตรงกันข้ามความสำคัญของวัด เริ่มลดน้อยลงบทบาทเด่น ๆ หลายอย่าง เช่น การเป็นโรงเรียน การรักษาพยาบาล การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ตกไปเป็นหน้าที่และบทบาทของรัฐ รัฐได้รับเอาภารกิจที่วัดเคยทำอยู่ก่อนไปดำเนินการ แม้จะเป็นผลดีในด้านสร้างความเจริญให้แก่กิจการนั้น ๆ แต่เป็นปัจจัยสำคัญที่ได้พรากชาวบ้านออกไปจากวัด ดังนั้นจึงไม่ต้องพูดถึงสถานบริหารของรัฐที่ตั้งอยู่นอกบริเวณวัด ยิ่งห่างวัดยิ่งขึ้น บทบาทบางอย่างของวัดจึงถูกลืมและอีกอย่างหนึ่งที่เป็นปัจจัยให้เกิดความเหินห่างระหว่างวัดกับบ้าน คือสภาพของวัดเอง เพราะเมื่อเวลาได้ล่วงเลยไป แล้ววัดเสื่อมโทรมไปด้วย เหตุหลายประการมีวัดจำนวนไม่น้อยที่หมดคุณค่าอันควรแก่การเลื่อมใสศรัทธา เพราะเต็มไปด้วยสิ่งสกปรกและความไม่มีระเบียบสภาพดังกล่าว ทำให้ประชาชนพากันเหินห่างจากวัดคลายความเลื่อมใสในพระสงฆ์ ตลอดจนในสังคมปัจจุบันนี้การช่วยเหลือเกื้อกูล การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันที่ชาวบ้านได้รับการอบรมจากวัด จึงเริ่มลดน้อยลง จนเกือบจะสิ้นสุดลง เพราะสภาพสังคมไม่เอื้อให้พระสงฆ์กับชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเหมือนเช่นอดีต วัดกับบ้าน จึงมีช่องว่างต่อกันเป็นเหตุให้คุณค่าแท้ที่เต็มไปด้วยความงดงามทางศีลธรรม และจริยธรรมของวัดได้กลับกลายเป็นเพียงที่พึ่งทางพิธีกรรมและเป็นแหล่งทำให้ชาวบ้านยึดติดไสยศาสตร์ เป็นการทำให้ชาวบ้านได้รับความทุกข์ยากเข้าไปอีกซึ่งต่างจากในอดีตวัดเคยมีบทบาททางสังคมที่เด่น และนำเลื่อมใสศรัทธามาก บทบาทของวัดกลับลดน้อยลงด้วยปัจจัยหลายประการ กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนามีความสำคัญและเป็นที่รวมกันของคนในชุมชน การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา จะเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เพิ่มมากขึ้น เกิดการร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ทำให้เป็นพลังขับเคลื่อนชุมชนให้เข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research objective)

1. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของส่วนปัจจัยการตลาดบริการมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่

4. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยจิตวิทยามีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดประชากรผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 400 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่สามารถระบุจำนวนประชากร ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Cochran (1977, p. 285) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลด้วยการแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแปรปรวนค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และสถิติสมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการสำรวจปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสำรวจเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลเป็นจำนวนและร้อยละ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5 มีอายุ อยู่ในช่วง 19 - 35 ปี จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 มีอาชีพ รับราชการ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.0 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 มีบุคคลที่ชักนำท่านเข้าวัด ครอบครัว จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.0 มีระดับการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

2. ปัจจัยการตลาดบริการของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสำรวจเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยการตลาดบริการมีระดับความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมาคือด้านสถานที่ และเวลา ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านบุคลากรในการให้บริการ ด้านกระบวนการ และด้านการส่งเสริมการตลาด/ประชาสัมพันธ์

3. ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสำรวจเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมมีระดับความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม รองลงมาคือ ด้านกลุ่มอ้างอิง ด้านครอบครัว และด้านชนชั้นทางสังคม

4. ปัจจัยจิตวิทยาของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ โดยการสำรวจเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยจิตวิทยามี

ระดับความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ รองลงมาคือด้านทัศนคติ ด้านการรับรู้ และด้านแรงจูงใจ

5. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่โดยการสำรวจเชิงพรรณานำเสนอข้อมูลเป็นค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีระดับความสำคัญมากที่สุดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล และด้านการตัดสินใจ

6. ปัจจัยการตลาดบริการของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของปัจจัยการตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการวิเคราะห์หัตถ์แปรอิสระจำนวน 2 ตัว ของปัจจัยการตลาดบริการประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานที่ และเวลา และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์ มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมของชุมชน) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยตัวแปรต้น สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 41.9 จากตัวแปรต้นทั้งหมด 2 ตัว โดยที่ตัวแปรปัจจัยด้านสถานที่ และเวลา มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .308 ค่า t เท่ากับ 3.842 และค่า VIF มีค่า 1.218 และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .282 ค่า t เท่ากับ 9.192 แสดงว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กัน (multicollinearity)

ผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการเชิงเส้นแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดโดยรวม = $4.137 - .308$ (ปัจจัยด้านสถานที่ และเวลา) + $.282$ (ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์)

7. ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการวิเคราะห์หัตถ์แปรอิสระจำนวน 3 ตัว ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านกลุ่มอ้างอิง และปัจจัยด้านชนชั้นทางสังคม มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (การมีส่วนร่วมของชุมชน) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยตัวแปรต้น สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 62.1 จากตัวแปรต้นทั้งหมด 2 ตัว โดยที่ตัวแปร ปัจจัยด้านวัฒนธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -.631 ค่า t เท่ากับ -7.144 ปัจจัยด้านกลุ่มอ้างอิง มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .205 ค่า t เท่ากับ 2.602 ปัจจัยด้านชนชั้นทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .682 ค่า t เท่ากับ 14.973 และค่า VIF มีค่าระหว่าง 1.676 - 2.504 แสดงว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวไม่มีปัญหาความสัมพันธ์กัน

ผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการเชิงเส้นแสดงความสัมพันธ์ดังนี้

การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดโดยรวม = $2.932 + .682$ (ปัจจัยด้านชนชั้นทางสังคม) - $.631$ (ปัจจัยด้านวัฒนธรรม) + $.205$ (ปัจจัยด้านกลุ่มอ้างอิง)

8. ปัจจัยจิตวิทยาของผู้ที่มีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยของปัจจัยจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผลการวิเคราะห์หัตถ์แปรอิสระจำนวน 1 ตัว ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (การ

มีส่วนร่วมของชุมชน) อย่างมีนัยสำคัญที่ .05 โดยตัวแปรต้น สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม ได้ร้อยละ 50.0 จากตัวแปรต้นทั้งหมด 1 ตัว โดยที่ตัวแปร ปัจจัยด้านแรงจูงใจ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ .495 ค่า t เท่ากับ 11.533

ผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการเชิงเส้นแสดงความสัมพันธ์ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดโดยรวม = $1.696 + .495$ (ปัจจัยด้านแรงจูงใจ)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ปัจจัยการตลาดบริการ ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมและปัจจัยจิตวิทยาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ อาชีพ รายได้ต่อเดือน บุคคลที่ชักนำท่านเข้าวัด และระดับการศึกษา โดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 19-35 ปี มีอาชีพรับราชการ มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท มีบุคคลที่ชักนำท่านเข้าวัดครอบครัว มีระดับการศึกษาปริญญาตรี

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับปัจจัยการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องผลิตภัณฑ์ในรูปแบบสื่อดิจิทัลใช้สอนธรรม เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์กลุ่ม เป็นต้น และมีหลักธรรมะคำสอนให้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของผู้เข้ามาที่วัด ด้านราคา กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการให้ความสำคัญต่อการถวายทุนการศึกษา พระภิกษุ สามเณร ด้านสถานที่ และเวลา กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องสถานที่กว้างขวาง ร่มรื่น ด้านการส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องมีการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ด้านบุคลากรในการให้บริการ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องพระภิกษุ สามเณร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล มีความเป็นกันเอง ด้านกระบวนการ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องท่านให้ความสำคัญกับระยะเวลาที่ได้ปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ เพื่อหาทางแก้ปัญหาของตนเอง และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องสภาพแวดล้อมภายในวัดมีความเงียบสงบ รู้สึกสบายกายและใจ และการจัดการพื้นที่ต่าง ๆ และสภาพแวดล้อมของร้านขายของให้มีความสะอาด และเป็นระเบียบ ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อทำบุญ ฟังธรรม ด้านกลุ่มอ้างอิง กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องท่านคิดว่าครอบครัวมีความสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกเข้าวัด ด้านครอบครัว กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น ทำบุญตักบาตร สวดมนต์ข้ามปี วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น และด้านชนชั้นทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องต้องการเข้าวัดที่ดูมีความทันสมัย ตอบโจทย์คนสมัยใหม่ทั้งในเรื่องของอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และต้องการเข้าวัดที่กลุ่มคนส่วนใหญ่มีความสนใจความชอบในสิ่งต่างๆ คล้ายคลึงกัน เช่น ทำบุญ นั่งสมาธิภาวนา ฟังธรรม ปัจจัยจิตวิทยา ด้านการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการรับทราบข้อมูลการเข้าไปภายในวัดจากบุคคลในครอบครัว ด้านแรงจูงใจ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องเชื่อว่าธรรมมีความจำเป็นต่อการใช้ชีวิต ด้านการรับรู้ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการเรียนรู้ข้อมูลของวัดป่าไผ่โฆษณา ประชาสัมพันธ์ และด้านทัศนคติ กลุ่ม

ตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องมีแนวโน้มที่จะเข้าวัดอีกในโอกาสต่อ ๆ ไป ส่วนมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดในจังหวัดเชียงใหม่ ให้ความสำคัญด้านการตัดสินใจ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์กับวัด รองลงมาด้านการดำเนินการ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการได้สื่อสารเพื่อชักชวนคนรู้จักให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด เพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาสืบไป การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด และการได้ร่วมบริจาคหรือชักชวนเพื่อนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมของวัด ด้านการรับผลประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องคนในชุมชนมีความภูมิใจจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวัด และด้านการประเมินผล กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงเรื่องการได้เข้าร่วมติดตามการดำเนินการพัฒนาวัด และการได้ปรึกษาหารือ หรือเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงขั้นตอนในการพัฒนาวัด

เปรียบเทียบความแตกต่าง เพศหญิง เพราะมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา มีความละเอียดอ่อนที่มากกว่า ในส่วนของเพศชายจะทำงาน และการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญ ๆ ทำให้เพศหญิงเข้าวัดมากกว่าเพศชาย แต่ทุกคนล้วนมีความต้องการที่จะเข้าวัดไม่ช้าเร็วเหมือนกัน ไว้เพื่อทำบุญ พักผ่อนกายและใจในยามที่ความทุกข์ใจมาเยือน อายุระหว่าง 19-35 ปี เพราะทุกช่วงอายุต่างมีความต้องการที่จะมีความสุขทั้งกายและใจ แต่ไม่สามารถเข้าวัดได้ทุกคนทุกช่วงอายุ อาชีพรับราชการเพราะทุกช่วงอาชีพต่างมีความต้องการที่จะมีความสุขทั้งกายและใจ แต่ไม่สามารถเข้าวัดได้ทุกคนทุกช่วงอาชีพ มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท เพราะทุกคนไม่ว่าจะจนหรือรวยต่างมีความต้องการที่จะมีความสุขทั้งกายและใจ แต่ไม่สามารถเข้าวัดได้ทุกคนเพราะรายได้ต่อเดือนไม่เท่ากัน บุคคลที่ชักนำท่านเข้าวัดครอบครัว เพราะไม่ว่าจะเป็นใครที่ชักจูงท่านเข้าวัด ล้วนต้องการให้ท่านรู้จักการทำบุญ ให้ท่านซึ่งเป็นการนำความสุขมาสู่ตัวเรา ระดับการศึกษาปริญญาตรี เนื่องจากในชีวิตจริงคนที่เข้าไปมีการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัดไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาระดับสูง แต่ทุกคนไม่ช้าหรือเร็วต่างต้องการที่จะเข้าวัด ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีประชากรศาสตร์ของ Schiffman and Kanuk (2003) ได้กล่าวว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ หมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ และศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยทั่วไปแล้วจะใช้เป็นลักษณะพื้นฐานที่นักการตลาดจะนำมาพิจารณาแบ่งส่วนแบ่งการตลาด เพื่อเชื่อมโยงกับความต้องการ ความชอบ และอัตราการใช้สินค้าของผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยตลาดบริการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัด ปัจจัย 2 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านสถานที่ และเวลา และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด / ประชาสัมพันธ์ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการตลาดบริการของ Lovelock and Wirtz (2011) ได้กล่าวถึง แนวคิดปัจจัยการตลาดบริการ หมายถึง เครื่องมือทางการตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและได้เปรียบการแข่งขันในตลาดบริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ และเวลา การส่งเสริมการตลาด บุคลากรให้บริการ กระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยทางด้านผลิตภัณฑ์ ราคา บุคลากรผู้ให้บริการ กระบวนการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดซึ่งเห็นว่า ต้องการรูปแบบหลักธรรมคำสอนที่ทันสมัย ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบสื่อดิจิทัลใช้สอนธรรมเช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์กลุ่ม เป็นต้น การให้ความสำคัญต่อการบริจาคเงินเพื่อประโยชน์กับวัด เช่น ค่าน้ำค่าไฟ พระภิกษุ สามเณร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล มีความเป็นกันเอง และแต่งกายสำรวมเหมาะสม มีความสามารถที่ช่วยแก้ปัญหาได้ มีความกระชับของระยะเวลาในการทำพิธีกรรมทางศาสนาภายในวัด และความสะอาดภายใน และบริเวณรอบ ๆ วัดมีความเงียบสงบ รู้สึกสบายกายและใจ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมฤดี ศรีจรรยา (2551) อรรถพล จันทร์อยู่ (2562) ชญาภา บุญมีพิพิธ (2556) อัญญิกา แก้วศิริ (2560) ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์ (2562) Khumnualthong (2015) ที่พบว่า ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัด ปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านวัฒนธรรม ด้านกลุ่มอ้างอิง และด้านชนชั้นทางสังคม ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมของ Becker, Bryman and Ferguson (2012) ได้อธิบายถึงลักษณะทางสังคมว่าเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ ได้แก่ วัฒนธรรม กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยทางด้านครอบครัว เนื่องจากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดซึ่งเห็นว่า ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ เช่น หลักสูตรภาวนาสำหรับครอบครัว และมีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น ทำบุญตักบาตร สวดมนต์ข้ามปี วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนิกร คุปติเวช (2559) กิตติศักดิ์ อินทสาร (2557) ฌนนท์ ฌิม (2557) สานิตย์ หนูนิล (2562) Robert, Joyce and Leo (2014) ปัจจัยปัจจัยจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัด ปัจจัย 1 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดปัจจัยปัจจัยจิตวิทยาของ Kotler, P. (1984) กล่าวไว้ว่า ปัจจัยจิตวิทยา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค กระบวนการตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมการซื้อที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยทางการรับรู้ การเรียนรู้ และทัศนคติ เนื่องจากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดซึ่งเห็นว่า การรับรู้ข้อมูลของวัดผ่านทางสื่อต่าง ๆ และครอบครัว และการได้รับฟังธรรมผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา เลิกนอก (2559) สิริภาพ ชมเย็น (2559) สุพัตรา รักษาสนธิ์ (2561) นริศรา นิรามัยธาดา (2559) กิตติชัย เจริญชัย, ภณิตา สุนทรไชย และ Thanh (2562) และ Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกของชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดเป็นเพศหญิง อายุ 19-35 ปี อาชีพรับราชการ รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท บุคคลที่ชักนำเข้าวัดคือครอบครัว และระดับการศึกษาปริญญาตรี เป็นปัจจัยที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัด ทางวัดควรปรับกลยุทธ์โดยจัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมให้เหมาะสมกับลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัด

2. ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดให้ความสำคัญกับปัจจัยการตลาดบริการ ด้านผลิตภัณฑ์ ดังนั้น ทางวัดควรมีผลิตภัณฑ์ในรูปแบบสื่อดิจิทัลใช้สอนธรรม เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ ไลน์ กลุ่ม เป็นต้น และมีหลักธรรมะคำสอนให้หลายรูปแบบตามความเหมาะสมของผู้เข้ามาที่วัด เช่น อริยสัจ 4 ธรรมสำหรับดับทุกข์ อิทธิบาท 4 ธรรมสำหรับความสำเร็จ อบายมุข 6 ธรรมที่สอนถึงโทษของอบายมุข เป็นต้น เพื่อความสะดวกรวดเร็ว เข้าใจง่าย และมีความทันสมัย เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัด

3. ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านวัฒนธรรม คือการที่วัดกลับมาเป็นศูนย์กลางและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชน ไม่เพียงเพื่อทำบุญฟังธรรม แต่ยังสามารถเป็นที่พึ่งพิงจิตใจให้กับบุคคลทั่วไปได้อีกด้วย

4. ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนของวัดให้ความสำคัญกับปัจจัยปัจจัยจิตวิทยา ด้านการเรียนรู้ คือการที่รับทราบข้อมูลการเข้าไปภายในวัดจากบุคคลในครอบครัว และทางวัดควรส่งเสริมครอบครัวเพื่อที่จะเป็นตัวชักจูงให้คนในครอบครัวให้เข้ามามีส่วนร่วมในวัด

ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยใช้วิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูล การวิจัยครั้งต่อไป เพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มเพื่อผลการศึกษาในเชิงลึก โดยใช้คำถามที่สัมภาษณ์ถึง ข้อคิดเห็น ปัญหาต่างๆ

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาโดยการขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังจังหวัดอื่น หรือภูมิภาคเพื่อทราบถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนของวัด และใช้เป็นแนวทางกำหนดกลยุทธ์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติศักดิ์ อินทรสาร. (2557). ปัจจัยสังคม วัฒนธรรม และจิตวิทยาที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการบริการของธุรกิจจัดหาของประชาชนในเขตกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- กิตติชัย เจริญชัย, ภาณุตา สุนทรไชย และ Thanh. (2562). ปัจจัยด้านจิตวิทยาและกระบวนการตอบสนองโอดาโมเดลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนผ่านระบบ E-Learning ของสถาบันกวดวิชาในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- ชญาภา บุญมีพิพิธ. (2556). พฤติกรรมและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อกะยะของผู้ใช้บริการธนาคารออมสินเขตบางแค. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณันท์ ฉิม. (2557). ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางวัฒนธรรม สังคม จิตวิทยา และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อหม้อบ้านผู้ส่งหลังวัยเกษียณของประชากรในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมพัฒนาองค์การสหพันธ์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และผังเมือง, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นริศรา นิรามัยธาดา. (2559). การศึกษาด้านจิตวิทยาทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอนโดมิเนียมในเขตบางกะปิ. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปริญญ เลิกนอก. (2559). ปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการแพทย์โรงพยาบาลเอกชน ในเขตเทศบาลนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระครูชินวรานุวัตร. (2554). บทบาทของวัดต่องานด้านสาธารณสงเคราะห์: กรณีศึกษาชุมชน บ้านฮ่องน้อย จังหวัดราชบุรี(การจัดการเชิงพุทธ). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์, มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพาพร รุปงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- รัชนิกร คุปติเวช. (2559). ปัจจัยด้านสังคมและจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดูแลสัตว์เลี้ยงของเจ้าของสุนัขในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ฤทธิ์เจตน์ รินแก้วกาญจน์. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7Ps และปัจจัยด้านการให้บริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการคลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2552) ประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา. สืบค้น 27 มกราคม 2552, จาก http://www.onab.go.th/buddhism_power.htm
- सानิตย์ หนูนิล. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ในชนบทไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิรภพ ชมเย็น. (2559). ปัจจัยทางจิตวิทยา ปัจจัยทางครอบครัว และ ภาพยนตร์โฆษณา มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อมอเตอร์ไซด์บิ๊กไบค์ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- สุพัตรา รักษาสนธิ. (2561). ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องของประชาชนในเขตภาคตะวันออก. วิทยานิพนธ์สาทรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก.
- สมฤดี ศรีจรรยา. (2551). กลยุทธ์การตลาดขององค์กรไม่แสวงผลกำไรสำหรับศูนย์ฝึกสมาธิในประเทศไทยสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร. ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- อรรถพล จันทร์อยู่. (2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจใช้บริการสมัครเข้าร่วมงานวิ่งของผู้รักสุขภาพในอำเภอหาดใหญ่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อัญธิกา แก้วศิริ. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสำคัญต่อการใช้บริการร้านอาหารบุฟเฟ่ต์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- Becker, S., Bryman, A. & Ferguson, H. (2012). *Understanding research for social policy and social work*. Bristol: The Policy Press.
- Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation*. in *Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Kotler, P. (1984). *Marketing management: Analyzing consumer marketing and buyer behavior*. (10th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Khumnualthong, G. (2015). *The effects of service marketing mix (7Ps) on customer satisfaction and customer loyalty of medical aesthetic clinics*. Degree of Master of Business Administration International College, University of the Thai Chamber of Commerce.
- Lovelock, C. & Wirtz, J. (2011). *Principles of service marketing: People, technology, strategy*. (7th ed.) Upper Saddle River, NJ: Pearson education.
- Mashenene, R. (2014). *Socio-cultural determinants of entrepreneurial capabilities among the Chagga and Sukuma small and medium enterprises in Tanzania*. College of Business Education, Dodoma Campus, Department of Marketing.

Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L. (2003). *Consumer behavior*. Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.

**แนวโน้มการขับเคลื่อนไปข้างหน้าของการท่องเที่ยวประเทศไทย
ภายใต้สถานการณ์ความปกติระยะถัดไป**
**The Trend of Moving Forward of Thailand Tourism under
Next Normal Situation**

อติเทพ งามศิลป์เสถียร¹
Atitthep Ngamsilstian

บทคัดย่อ (Abstract)

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อหลายประเทศทั่วโลก ทำให้พฤติกรรมกรดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย รวมไปถึงในด้านของอุตสาหกรรมกรท่องเที่ยวที่ต้องถูกปรับเปลี่ยนรูปแบบกรให้บริการใหม่รวมถึงปัจจัยการวางแผนท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก็เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน แม้ว่าในอนาคตเชื้อโควิด-19 จะสามารถถูกยับยั้งได้แต่ในภาคธุรกิจกรท่องเที่ยวอาจต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการวางแผนใหม่โดยให้ความสำคัญด้านสุขภาพและความปลอดภัยมากขึ้นกว่าเดิม บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ธุรกิจกรท่องเที่ยวไทยจากผลกระทบของการแพร่ระบาดโควิด-19 และบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ต้องร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางทางฟื้นฟูอุตสาหกรรมกรท่องเที่ยวของไทยในฐานะกลไกหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้สามารถเดินหน้าเติบโตอย่างต่อเนื่องต่อไปได้ รวมถึงนำเสนอแนวทาง MOVE Model เพื่อช่วยสนับสนุนให้การท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถก้าวไปข้างหน้าได้มากยิ่งขึ้นภายใต้สถานการณ์ความปกติระยะถัดไป

คำสำคัญ (Keywords): การขับเคลื่อนไปข้างหน้า; การท่องเที่ยวประเทศไทย; สถานการณ์ความปกติระยะถัดไป

Abstract

COVID-19 epidemic severely affecting many countries around the world causing many changes in the daily behavior of the people, including the aspect of the tourism industry that has to be modified to a new service model and travel planning factors of tourists have also changed. Even if COVID-19 can be suppressed in the future, as for tourism, new planning may be needed with a greater emphasis

Received: 2021-11-22 Revised: 2021-12-28 Accepted: 2021-12-28

¹ วิทยาลัยการจัดการ กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยพะเยา College of Management, University of Phayao, Bangkok Campus. Corresponding Author e-mail: atitthep08@gmail.com

on health and safety. This article aims to analyze the situation of Thai tourism business from the impact of the COVID-19 epidemic and the role of all sectors related to tourism that must work together to revitalize Thailand's tourism industry as a key engine in the country's economic and social development to be able to continue to grow as well, Including the presentation of the MOVE Model to help support tourism in Thailand to move forward more under normal circumstances in the next phase.

Keywords: Moving Forward; Thailand Tourism; Next Normal Situation

บทนำ (Introduction)

หากย้อนเวลากลับไปในช่วงปี 2562 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 3.01 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้น 2.37% เมื่อเทียบกับปี 2561 โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยถึง 39.7 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากเดิม 4.2% ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ จีน มาเลเซีย อินเดีย เกาหลี และลาวตามลำดับ ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติสูงถึง 1.93 ล้านล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากเดิม 3.05% สำหรับด้านการท่องเที่ยวภายในประเทศของชาวไทยคิดเป็นจำนวน 166 ล้านคน สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวในประเทศ 1.08 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นถึง 1.18% โดยกรุงเทพฯ เชียงใหม่ และภูเก็ตคือจังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวของชาวไทยสูงสุด นอกจากนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬายังคาดการณ์ว่าแนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในปี 2563 จะยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมาหรือเติบโต 3-4% คิดเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 40.5-41 ล้านคน และเพิ่มมาตรการเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นการใช้จ่าย เช่น การคืนภาษีในแหล่งท่องเที่ยว (Downtown VAT Refund) (สำนักข่าวอิศรา, 2562) แต่ทว่าการท่องเที่ยวทั่วโลกกลับต้องพบกับห้วงเวลาแห่งความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ โดยตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2562 เป็นต้นมาได้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งส่งผลกระทบรุนแรงทำให้การท่องเที่ยวทั่วโลกจำเป็นต้องหยุดชะงักลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าจะสิ้นสุดลงเมื่อใด

ด้วยบริบทดังกล่าว ทำให้ประชากรโลกต้องเข้าสู่สถานการณ์ความปกติใหม่ (New Normal) หรือรูปแบบของการดำเนินวิถีชีวิตอย่างใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่แตกต่างจากแนวทางปฏิบัติในอดีตที่สังคมคุ้นเคย เป็นการปรับวิถีการดำรงชีวิตแบบใหม่เพื่อให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ เช่น การสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลา การเว้นระยะห่างทางสังคม การรักษาความสะอาดที่เข้มข้น (องค์การพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2563) สำหรับประเทศไทย กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) รายงานว่า จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน 2563 ลดลงอย่างน่าวิตกซึ่งเหลือเพียง 6.69 ล้านคนในช่วงเวลาเดียวกันของปี 2563 หรือลดลงถึง 52.17% ส่วนหนึ่งเป็นผลจากมาตรการ

ควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ส่งผลให้การจัดกิจกรรมหลายอย่างต้องถูกระงับลงทันที อาทิ การจำกัดการเดินทางทั้งการเดินทางข้ามประเทศและการเดินทางระหว่างจังหวัด มาตรการปิดแหล่งท่องเที่ยว และการห้ามการจัดประชุม สัมมนา และนิทรรศการ ฯลฯ

ถึงแม้ว่าบางประเทศซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันหรือมีพรมแดนติดกันได้พยายามร่วมกันหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหา โดยได้ดำเนินการให้มีการทำสัญญาความร่วมมือการท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่มีความปลอดภัยจากการระบาดของโควิด-19 (Travel Bubble) เพื่อให้ประชาชนของประเทศคู่สัญญาสามารถเดินทางไปมาสะดวกและยืดหยุ่นมากขึ้น แต่เมื่อการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ในหลาย ๆ ประเทศยังไม่คลี่คลายจึงทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศยังคงต้องใช้เวลานานอีกสักระยะกว่ากิจกรรมท่องเที่ยวจะกลับมาเป็นปกติ สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวของประเทศไทย ภาครัฐได้ดำเนินการจัดทำมาตรการกระตุ้นตลาดการท่องเที่ยวในประเทศออกมาอย่างจริงจัง และต่อเนื่องเพราะจำเป็นต้องพึ่งพารายได้จากตลาดคนไทยเป็นหลักเพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการท่องเที่ยวในช่วงที่ตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่ฟื้นตัวไปก่อน

การคาดการณ์ถึงอนาคตของการท่องเที่ยวประเทศไทยหลังจากผ่านวิกฤตสถานการณ์โควิด-19 ไปแล้วว่าการหารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติในระยะแรกอาจยังคงต้องอาศัยนักท่องเที่ยวจากตลาดเอเชียตะวันออกเป็นหลัก เช่น ประเทศจีน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ เพราะสามารถยับยั้งการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้เร็วและสูญเสียน้อยกว่าประเทศอื่น ที่สำคัญสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยต้องพร้อมปรับตัวเข้าสู่ความปกติของวิถีถัดไป (Next normal) ซึ่งยังควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวภายในประเทศพร้อมการประสานงานอย่างจริงจังและใกล้ชิดกับประเทศต่าง ๆ รวมไปถึงกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมกันทั้งระดับจังหวัดและระหว่างประเทศให้เป็นเมืองพื้นที่ปลอดภัยตลอดทุกห่วงโซ่อุปทานอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถเปิดการท่องเที่ยวที่สร้างความปลอดภัยที่สุดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวได้โดยเร็ว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

ดังนั้น ในอนาคตหลังจากโควิด-19 สามารถบรรเทาลงได้ระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของโลกมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยขึ้นอยู่กับว่าในขณะนั้นโควิด-19 จะอยู่ในรูปแบบไหนกับประเทศใด การวิเคราะห์แนวโน้มการขับเคลื่อนไปข้างหน้าของการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ความปกติระยะถัดไปจึงมีความสำคัญสำหรับเป็นหนึ่งในแนวทางเพื่อการวางแผนรับมือกับสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตให้สามารถปรับตัว พร้อมพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้ หากปัจจัยด้านการบริหารจัดการภายในของแต่ละประเทศสามารถจัดการได้ดี การท่องเที่ยวของประเทศไทยก็จะสามารถฟื้นตัวได้เร็ว ควบคู่ไปกับการพยายามรักษาและฟื้นฟูศักยภาพทางเศรษฐกิจ และเมื่อเวลาผ่านไปผู้คนในสังคมจะเกิดความคุ้นเคยกับพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวในวิถีชีวิตแบบใหม่จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติระยะถัดไปในที่สุด

ทิศทางการท่องเที่ยวหลังผลกระทบวิกฤตโควิด-19

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 แทบทุกประเทศทั่วโลกยังไม่คลี่คลายส่งผลให้การวางแผนเรื่องการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศรวมถึงการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นยังต้องคอยวิเคราะห์เพื่อคาดการณ์อย่างรอบคอบก่อน จากข้อมูลสถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวของไทยในปัจจุบันจากกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) พบว่า ในเดือนพฤษภาคม 2564 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเฉพาะประเภทพิเศษ (STV) นักท่องเที่ยวกลุ่มสิทธิพิเศษ (Thailand Privilege Card) และนักธุรกิจเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 6,052 คน ขยายตัวร้อยละ 100 เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนพฤษภาคม 2563 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศเนื่องมาจากการระบาดของโรค COVID-19 ในส่วนสถานการณ์การระบาดในกลุ่มประเทศอาเซียนพบผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยอันดับ 1 ยังคงเป็นประเทศอินโดนีเซียพบผู้ติดเชื้อสะสม 1.8 ล้านคน ส่วนประเทศไทยอยู่อันดับที่ 4 มีจำนวนผู้ติดเชื้อสะสมตั้งแต่ปี 2563 จำนวน 1.5 แสนคน รักษาหายแล้ว 108,345 คน และเสียชีวิต 1,031 คน

ด้านทิศทางการรับมือการท่องเที่ยวของต่างประเทศ คาดการณ์ว่าทั่วโลกจะฟื้นตัวในปี 2567 โดยประเทศจีนอาจจะฟื้นก่อนในช่วงปี 2566 ซึ่งรูปแบบการเดินทางเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนจะมาก่อนการเดินทางเพื่อธุรกิจ (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) รัฐบาลจีนเริ่มฟื้นฟูการท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยการอนุญาตให้บริษัทธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถขายทัวร์ท่องเที่ยวภายในประเทศระหว่างมณฑลได้ ทำให้ในช่วงเวลานี้โปรแกรมการท่องเที่ยว โรงแรม และตั๋วเครื่องบินในประเทศจีนราคาถูกลงมาก ถือเป็นโอกาสสำคัญของชาวจีนที่จะท่องเที่ยวในประเทศได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2563)

แต่ในด้านการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ รัฐบาลจีนยังคงดำเนินการปิดประเทศด้วยการปิดพรมแดนและล็อกดาวน์อย่างเข้มงวดต่อไป โดยห้ามประชากรจีนเดินทางท่องเที่ยวต่างแดน ถึงแม้ว่าจะฉีดวัคซีนครบ 2 โดสแล้วถึง 75% ก็ตาม ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะประเทศจีนต้องการควบคุม Covid-19 ให้ได้มากที่สุดเพื่อเตรียมการเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูหนาวที่กรุงปักกิ่งในเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2565 ซึ่งคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติของจีนประกาศชัดเจนว่าทุกท้องที่ควรยึดมั่นในนโยบายป้องกันการนำเข้าจากภายนอกและป้องกันภายในไม่ให้กลับมาอีก สัญญาณต่าง ๆ จึงบ่งบอกว่าประเทศจีนยังคงเดินทางจำกัดไว้สั้ให้หมดไปจากประเทศให้ได้ซึ่งสันนิษฐานว่าอาจมีการเปิดประเทศพร้อมมาตรการผ่อนคลายการกักตัวอย่างเร็วที่สุดในช่วงปลายปี 2565 หรืออาจใช้เวลานานไปจนถึงปี 2566 เมื่อสามารถฉีดวัคซีนให้กับประชากรทั่วประเทศได้ 85% (โพสต์ทูเดย์, 2564)

สำหรับประเทศญี่ปุ่นรัฐบาลได้เตรียมดำเนินแผนการเพื่อกระตุ้นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยพิจารณาแผนกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศในแคมเปญ “โก ทู แทรเวล” (Go To Travel) โดยใช้งบประมาณราว 1.35-1.7 ล้านล้านเยน เพื่รองรับการยกเลิกข้อจำกัดการ

เดินทางทั้งหมดของญี่ปุ่น นอกจากนั้น กรมการท่องเที่ยวญี่ปุ่น (เจทีเอ) เปิดเผยว่า แผนกระตุ้นภาคการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเป็นการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับพลเมืองญี่ปุ่นสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ โดยกระทรวงเศรษฐกิจญี่ปุ่นได้ระบุข้อเสนอให้มีการแจกบัตรกำนัลท่องเที่ยวสำหรับโรงแรมและร้านอาหารต่าง ๆ เพื่อเป็นส่วนลดให้กับนักท่องเที่ยวสูงสุด 20,000 เยน/คน ต่อการเข้าพักหรือการใช้บริการ 1 ครั้ง (ประชาชาติธุรกิจ, 2563)

ในส่วนของประเทศสิงคโปร์และฮ่องกงมีการพิจารณาข้อเสนอด้านการรื้อฟื้นการเปิดพรมแดนระหว่างประเทศอย่างปลอดภัยภายใต้ข้อตกลง Travel Bubble (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) เนื่องจากฮ่องกงสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยฮ่องกงเสนอให้ผู้เดินทางตามข้อตกลงนี้ต้องตรวจเชื้อโควิด-19 ก่อนเดินทางและหลังจากกลับเข้าประเทศ สำหรับชาวฮ่องกงต้องผ่านการฉีดวัคซีนโควิด-19 ครบสองโดส และมีระยะเวลาพักคอยหลังจากฉีดวัคซีนเข็มที่สอง 14 วัน จึงจะสามารถเดินทางได้ ก่อนหน้านี้นักท่องเที่ยวได้กำหนดจะเริ่มใช้ข้อตกลง Travel Bubble เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2563 โดยผู้เดินทางระหว่างสิงคโปร์กับฮ่องกงภายใต้เที่ยวบินพิเศษจะได้รับการยกเว้นการกักตัว แต่ทว่าเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 ระลอกใหม่ในฮ่องกง ทำให้ต้องเลื่อนเปิดการเดินทางในรูปแบบดังกล่าวออกไปอย่างไม่มีกำหนด

ขณะที่การฟื้นตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยในอนาคตคาดการณ์ว่าการแพร่ระบาดเบื้องต้นจะสามารถลดลงได้ประมาณปลายปี 2564 หรือต้นปี 2565 หากมีวัคซีนและยารักษาเพียงพอ ส่วนภาคของธุรกิจสายการบินจะฟื้นตัวในปี 2569 ภาคธุรกิจโรงแรมที่พักจะฟื้นตัวประมาณปี 2571 และธุรกิจท่องเที่ยวจะฟื้นตัวในปี 2573 แสดงให้เห็นว่าภาคธุรกิจการท่องเที่ยวทั้งหมดของไทยยังคงต้องอยู่กับไวรัสโควิด-19 ไปอีกระยะหนึ่ง (ประชาชาติธุรกิจ, 2564)

จากสถานการณ์ดังกล่าว สภาการเดินทางและท่องเที่ยวโลก (WTTC) ได้มีข้อเสนอมาตรการเพื่อรองรับการฟื้นตัวด้านการท่องเที่ยวจากโควิด-19 โดยเน้นในเรื่องการเดินทางที่ปลอดภัยสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว 11 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจให้การต้อนรับ (Hospitality) แหล่งท่องเที่ยว การจำหน่ายสินค้ากลางแจ้ง ธุรกิจการบิน สนามบิน บริการให้เช่าระยะสั้น เรือสำราญ บริษัทนำเที่ยว MICE ธุรกิจให้เช่ารถ และธุรกิจประกันภัย รวมถึง 4 แนวทางหลักในการดำเนินการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อมสำหรับทีมงานและการดำเนินงาน การสร้างประสบการณ์ที่ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและความเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยว และการวางนโยบายที่เป็นจริงได้มาสู่การปฏิบัติ (World Travel and Tourism Council, 2563) ดังนั้นในอนาคตอาจมีการปรับรูปแบบการดำเนินงานใหม่ โดยภาครัฐจะควบคุมเข้มข้นขึ้นในเรื่องของความปลอดภัย เช่น การทำหนังสือเดินทางเกี่ยวกับสุขภาพของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ (Heath digital passport) ภายใต้แนวคิด FTT หรือ Fit to Traveling ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องตรวจสอบสุขภาพก่อนการเดินทางไปต่างประเทศ ด้านนักท่องเที่ยวเองจะคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งเรื่องของวิธีเดินทางและการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวมากกว่าเดิม

ในส่วนของการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้เสนอแนวคิด “ล้มแล้วลุกไว” พร้อมรับ ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน (Cope, Adapt, Transform: CAT) โดยตั้งเป้าหมายบรรลุผลสำเร็จในระยะเวลา 2 ปี พ.ศ. 2564 - 2565 อันมี 4 ประเด็นที่เชื่อมโยงกันในมิติต่าง ๆ ของการดำเนินการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ (Local Economy) เชื่อมโยงความเจริญ 2) การยกระดับขีดความสามารถของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว (Future Growth) 3) การพัฒนาศักยภาพและยกระดับคุณภาพชีวิตของคน (Human Capital) และ 4) การปรับปรุงและพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ (Enabling Factors) เพื่อให้ประเทศไทยมีความเข้มแข็ง เหนือพ้น มีศักยภาพในการรับและลดความเสี่ยง สามารถสร้างสรรค์ผลประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนยืนหยัดและเจริญเติบโตต่อไปได้อย่างมีคุณภาพ ท้ายที่สุด เป็นธรรม และยั่งยืนได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ความปกติใหม่

แม้ว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหลายด้าน ดังเช่นจากงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด-19 (พัชรียา แก้วชู, 2563) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ สถานภาพ ระดับ การศึกษา อายุ รายได้ อาชีพ ต่างกัน จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติด้านการท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด-19 ที่ต่างกัน โดยจะมีการพิจารณาในการตัดสินใจเพื่อท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีจุดแข็งซึ่งเป็นความได้เปรียบในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวมากมาย นั่นคือ การเป็นประเทศอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติและชมทรัพย์ การท่องเที่ยวจำนวนมาก รวมไปถึงในแต่ละภูมิภาคมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดีในหลายแง่มุม การเดินทางมาเมืองไทยง่าย ตัวเครื่องบิน Low cost airline ที่ราคาประหยัด ค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพไม่แพง รวมถึงการเดินทางเพื่อไปเที่ยวชมทั้งในเมืองและชนบทได้รับการปรับปรุงให้เกิดความสะดวกมากกว่าเดิม

สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ชุมชนหนองหอย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ (อรรถพล ศิริเวชพันธุ์, 2564) ผลการศึกษาพบว่ากรณีผลกระทบด้านการท่องเที่ยวตั้งแต่เดือนมีนาคม-สิงหาคม พ.ศ. 2563 ไม่สามารถให้บริการนักท่องเที่ยวได้ ทว่าคนในชุมชนต้องการหารายได้ทดแทนโดยการผลิตสินค้าอัตลักษณ์ชุมชนจำหน่าย จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งคนในชุมชนเห็นว่ามาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย (SHA) นั้นมีความเหมาะสม มีการจัดโครงสร้าง 3 ด้าน คือผู้ประกอบการ

ผู้ให้บริการ และผู้รับบริการ ซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ระยะ คือ การกำหนดจุดคัดกรองนักท่องเที่ยว การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับ และการให้เช็คเอาท์พร้อมประเมินการให้บริการ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นการท่องเที่ยวชุมชนมาตรฐานความปกติใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก่ชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดอื่น ๆ ได้

ดังนั้นประเทศไทยควรหันมาสร้างโอกาสจากโควิด-19 ด้วยการใช้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ความปกติใหม่ ดังต่อไปนี้

1. การปรับกลยุทธ์การดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยเปลี่ยนจากการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวไปเป็นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ (Quality Tourism) เช่น การท่องเที่ยวสีเขียว (Green Tourism) ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อความยั่งยืน ซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควรบูรณาการทำงานร่วมกันเพื่อขับเคลื่อนแนวคิดดังกล่าวให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม (ไทยโพสต์, 2563)

2. รัฐบาลควรส่งเสริมการหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ มานำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่กำลังเปลี่ยนไป โดยเฉพาะเมื่อเข้าสู่ช่วงการฟื้นตัวจากสถานการณ์โควิด-19 ควรมีการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในส่วนเมืองหลัก 22 เมืองและเมืองรอง 55 เมืองอย่างจริงจังให้มีการขยับตัว เพราะนักท่องเที่ยวอาจไม่ต้องการท่องเที่ยวแค่สถานที่ที่คุ้นเคยหรือซ้ำ เช่น พัทยา ภูเก็ต สมุย โดยหน่วยงานท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ต้องมีการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยังไม่ได้ใช้ของเมืองต่าง ๆ ให้มากขึ้น ควรหันมาลงมือทบทวนและเริ่มทำการศึกษาจากทรัพยากรพื้นฐานที่มี (Resource based view) เพื่อสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่อย่างจริงจังให้ครบทุกด้านว่ามีส่วนใดบ้างและได้ใช้ประโยชน์ดีเพียงพอแล้วหรือไม่ รู้จักทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ดีจริงมากเพียงพอแล้วหรือยัง มีการนำมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเพียงใด และมีส่วนใดที่สามารถนำมาเสนอนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นได้อีก หลายจังหวัดมีทั้งทรัพยากรจับต้องได้ เช่น ดึก อาคาร วัด อาราม ภูเขา หรือแม่น้ำ และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ทั้งในด้านของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความเชื่อ วัฒนธรรมการดำรงชีวิต (Living culture) การแต่งตัว การแสดง ดนตรี การทำอาหาร ซึ่งต้องช่วยกันเสาะหาคุณค่า (value) จุดเด่น (Unique) หรือความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งเหล่านี้ออกมาให้พบ เพื่อสามารถนำมาเพิ่มเป็นจุดขายได้ ทั้งนี้เมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่น่าสนใจกว่าเกิดขึ้นจะสามารถทำให้ฐานลูกค้าของเมืองไทยกว้างขวางยิ่งขึ้น

3. การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือทำให้เป็น (Active Learning) โดยทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอาจเกิดการแปรเปลี่ยนไปจากเดิม (เสรี วงษ์มณฑา, 2564) จากที่นักท่องเที่ยวเพียงแค่ออกเดินทางไปเพื่อรับชมเท่านั้นกลายเป็นได้เรียนรู้และลงมือทำให้เป็น โดยทุกจังหวัดและทุกพื้นที่ของไทยไม่เพียงแต่การนำเทศกาลและงานประเพณีมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเท่านั้น ยังควรมีการเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์ใหม่ ๆ (Creative tourism) เสริมเข้าไปอีกด้วย

4. การเพิ่มการใช้ประสบการณ์ทางด้านวัฒนธรรม (Cultural experience) จากการท่องเที่ยวเชิงชาติพันธุ์ (Authentic culture) มาเป็นจุดขายเพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติอยากได้ประสบการณ์ของจริงจากกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่แตกต่างไปจากชีวิตในชุมชนเดิมของเขา อาทิ การให้นักท่องเที่ยวได้แต่งชุดตามท้องถิ่นและเดินเที่ยวชมวิถีชีวิตของชุมชน การจัดกิจกรรมสนุกสนานกับการละเล่นเก่า ๆ ของไทยที่ลานเพลิน เช่น งูกินหางหรืออ้อมอูยซ่อนผ้า หรือการเพิ่มกิจกรรมพิเศษตามแหล่งท่องเที่ยวตามภาคต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยว เช่น ภาคอีสานมีการสอนให้นักท่องเที่ยวหัดเป่าแคน หรือภาคใต้มีการสอนรำโนราห์ให้นักท่องเที่ยว ฯลฯ

5. การปรับตัวเข้าสู่รูปแบบการท่องเที่ยวยุคสมัยใหม่หรือเรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงนวัตกรรม (Innovative tourism) ซึ่งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวอาจเปลี่ยนแปลงไป เช่น การหันมานิยมเดินทางตามลำพัง (Free Individual Travelers: FIT) การค้นหาข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนและจัดการการท่องเที่ยวต่าง ๆ ด้วยตัวเองผ่านระบบดิจิทัล ดังนั้นประเทศไทยควรศึกษาหาช่องทางเพิ่มคุณภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและชาญฉลาดเข้ามามีส่วนช่วยเพิ่มประโยชน์และความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว หรือการสร้างนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวแบบใหม่ให้หลากหลายและน่าสนใจ พร้อมกับการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยเป็นเมืองที่มีความปลอดภัยแท้จริง อาทิ การพัฒนาให้เมืองไทยเป็นสังคมดิจิทัลที่มีบริการระบบติดต่อธุรกรรมผ่านอินเทอร์เน็ตที่สมบูรณ์แบบ โรงแรมมีการเพิ่มความปลอดภัยด้วยบริการอบฆ่าเชื้อในห้องพักทุกห้อง มีการใช้เครื่องฉายแสงยูวีทำลายเชื้อโรคที่ติดมากับถุงเท้าหรือธนบัตร หรือการใช้หุ่นยนต์ทำความสะอาด (Housekeeping) และให้บริการ Room Service รวมไปถึงควรมีการพัฒนาการบริการระบบขนส่ง (Logistics) ให้ได้มาตรฐานสากลยิ่งขึ้น เช่น สนามบิน รถไฟความเร็วสูง ฯลฯ เพื่อทำให้การท่องเที่ยวของไทยสามารถเติบโตและส่งเสริมเศรษฐกิจให้กับประเทศได้

6. การสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจน่าจดจำ (Memorable impressive experiences) (เสรี วงษ์มณฑา, 2564) เพราะเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวไทยเติบโตได้โดยเฉพาะกับนักท่องเที่ยวที่ยินดีจ่ายให้กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สูงในยุคความปกติใหม่ เช่น การที่นักท่องเที่ยวได้รับการดูแลเอาใจใส่ที่ดีมากเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค หรือการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดีและครบถ้วนกว่าเดิม อาทิ การให้บริการสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณไวไฟทั่วถึง ความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินที่มีคุณภาพ รวมถึงการเพิ่มความสามารถภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรการท่องเที่ยว

7. รัฐบาลควรดำเนินการควบคุมร้านค้าไม่ให้คิดราคาเกินจริง รักษาความเป็นจริงของวัฒนธรรมท้องถิ่นแห่งนั้นไม่ให้มีการปรุงแต่งเพิ่มเติมจนหายไป ซึ่งยังรวมไปถึงบรรยากาศและสภาพแวดล้อมไม่ให้เสื่อมเสีย การลดจำนวนขยะและอาชญากรรม ที่สำคัญต้องดูแลระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มีมากพอ นอกจากนั้น ควรใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยในการพัฒนามาตรฐานการครองชีพของคนในพื้นที่ให้ดียิ่งขึ้น ควรให้มีการเพิ่มการกระจายรายได้และสร้างโอกาสให้คนในพื้นที่ดีกว่าเดิม มีการว่าจ้างงานให้ทั่วถึง ส่งเสริมให้คนในชุมชนสามารถลงทุนใน

ธุรกิจการท่องเที่ยวได้ อีกทั้งควรทำให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่ตระหนักรู้และมีความภาคภูมิใจในทรัพยากรท่องเที่ยวของตน รวมทั้งหน่วยงานทางด้านสิ่งแวดล้อมต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบรับผิดชอบต่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และการรณรงค์ให้ทุกคนตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการอนุรักษ์

อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของการท่องเที่ยวไทยต่อจากนี้อาจจะเป็นความปกติแบบไม่เสถียร ซึ่งการที่ประเทศไทยจะสามารถก้าวผ่านไปสู่การฟื้นตัวของการท่องเที่ยวได้ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนา ได้แก่ การบริหารจัดการโควิด-19 ของรัฐบาลให้มีมาตรฐานระดับสากล การกำกับดูแลด้านการเข้าออกเมือง การขนส่ง สภาพเศรษฐกิจของตลาดท่องเที่ยวไทย รวมถึงความร่วมมือของประชาชนและภาคเอกชนในการบริหารจัดการตนเองให้ปลอดภัย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนโครงสร้างทางกายภาพ โครงสร้างสังคม และโครงสร้างวิถีปฏิบัติใหม่ ในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวอาจต้องเตรียมยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น เช่น ตัวเครื่องบินอาจจะมีราคาแพงขึ้นเพราะการรับจำนวนผู้โดยสารต่อเที่ยวบินลดลง หรือสถานบริการต้องให้ความสำคัญกับการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social distancing) โดยงดการรับนักท่องเที่ยวแบบเต็มจำนวน (Overcapacity)

ความท้าทายของการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยภายใต้ความปกติใหม่ระยะถัดไป

การเตรียมยุทธศาสตร์สำหรับอนาคตในช่วงหลังโควิด-19 เพื่อการขับเคลื่อนกลยุทธ์ต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวไทยซึ่งเป็นช่วงของการประคองหรือฟื้นตัวเศรษฐกิจท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นที่รู้จักในฐานะจุดหมายปลายทางด้านการท่องเที่ยวที่ High Trip และ High Trust (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) โดยแนวทางยังควรเน้นการท่องเที่ยวภายในประเทศและประสานการทำงานกับประเทศต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดเพื่อให้การเปิดการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้โดยเร็ว อันประกอบด้วย

1. การสร้างความร่วมมือระดับจังหวัดหรือกับประเทศต้นทาง ให้ความเชื่อมั่นร่วมกันว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะไม่นำเชื้อโรคเข้าสู่ปลายทางและจะไม่นำเชื้อโรคกลับไปสู่ต้นทาง
2. การทำการตลาดและการสร้างแบรนด์ให้เป็นเมืองพื้นที่ปลอดภัยอย่างต่อเนื่อง มีระบบการเดินทางแบบปลอดภัยตลอดห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความปลอดภัยให้กลุ่มนักท่องเที่ยว
3. การเชื่อมโยงแพลตฟอร์มไทยชนะซึ่งสามารถติดตามผู้เดินทาง และการสร้างแอปพลิเคชันด้านการท่องเที่ยวเป็นภาษาต่างประเทศ
4. การปรับโรงแรมที่ใช้เป็นสถานที่กักตัวให้ผู้เข้าพักมีความรู้สึกผ่อนคลาย
5. การปรับเสริมรถรับส่งสาธารณะให้มีฉากกั้นพลาสติกใส และจุดเปลี่ยนถ่ายมีการจัดระบบเพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากขึ้น

6. การประสานความร่วมมือระหว่างกิจการธุรกิจขนาดเล็กในห่วงโซ่อุปทานให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่กันและกัน เช่น โรงแรมขนาดเล็กกับบริการพิตเนสหรือกับนวดแผนไทย ฯลฯ

7. การใช้โอกาสซึ่งมีนักท่องเที่ยวน้อยในช่วงวิถีปกติระยะถัดไปเปิดการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรท่องเที่ยวให้มีทักษะด้านภาษาและการดูแลสุขภาพ

นอกจากนี้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้ประกาศนโยบายเปิดประเทศไทยสู่การท่องเที่ยวในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2565 ด้วยการระดมฉีดวัคซีนให้ทั่วถึงของประชาชนและบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ 10 จังหวัดที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว และได้กำหนดช่วงดำเนินการแนวทางการเปิดประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้จำนวน 3.5 ล้านคน นำรายได้เข้าประเทศจำนวน 298,192 ล้านบาท โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ (ประชาชาติธุรกิจ, 2564) ได้แก่ ระยะที่ 1 นำร่อง 1 เมษายน – 30 มิถุนายน 2564 เปิดรับนักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีน มีใบรับรองการฉีดวัคซีน และกักตัวตามระยะเวลาที่ ศบค.กำหนด ระยะที่ 2 Phuket Sandbox 1 กรกฎาคม - 30 กันยายน 2564 เปิดรับนักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีนแล้วพร้อมมีใบรับรองการฉีดวัคซีนสามารถเข้ามาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตโดยไม่มีการกักตัว ระยะที่ 3 ผ่อนคลายในพื้นที่ที่มีศักยภาพ เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2564 เป็นต้นไป รับนักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีนและมีใบรับรองการฉีดวัคซีน และขยายพื้นที่ไปยังจังหวัดกระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ ชลบุรี บุรีรัมย์ เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และกรุงเทพฯ โดยไม่ต้องกักตัว และระยะที่ 4 เข้าสู่ภาวะปกติ ตั้งแต่ 1 มกราคม 2565 เป็นต้นไป เปิดรับนักท่องเที่ยวที่ได้รับวัคซีนแล้วและมีใบรับรองการฉีดวัคซีนเข้ามายังทุกพื้นที่ทั่วประเทศโดยไม่ต้องกักตัว อีกทั้งพร้อมสนับสนุนให้คนทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั่วประเทศเป็นบุคลากรด่านหน้าต้องได้รับวัคซีน โควิด-19 ไม่ต่ำกว่า 70% โดยเร็วในทุกจังหวัดทั่วประเทศเพื่อรองรับนโยบายเปิดประเทศและสร้างความเชื่อมั่นให้ทั้งประชาชนและนักท่องเที่ยวต่างชาติ

สำหรับพื้นที่ศักยภาพที่ผ่านการประเมินเพื่อดำเนินการจำนวน 10 แห่ง ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดบุรีรัมย์ และกรุงเทพฯ ที่เป็นจุดหลายปลายทางหลักของนักท่องเที่ยว หากสามารถดำเนินการภายใต้แผนการเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวใน 10 จังหวัดได้ คาดการณ์ว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศไทยราว 3,500,000 คน และสร้างรายได้รวมกว่า 298,192 ล้านบาท

นอกจากนี้ยังรวมถึงพฤติกรรม 5 รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ได้แก่ 1. การสวมหน้ากากอนามัยเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ 2. การมีจุดคัดกรองอุณหภูมิและมีจุดบริการเจลแอลกอฮอล์ตามสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ 3. การควบคุมความหนาแน่นของผู้คนในแหล่งท่องเที่ยว/สถานที่ต่าง ๆ 4. การพิจารณาสถานพักแรม ร้านอาหาร และแหล่งท่องเที่ยวที่มี

มาตรการด้านสุขอนามัยที่มีมาตรฐาน และ 5. การมีจำนวนผู้ร่วมเดินทางของการเดินทางลดลงและ มาตรการการรักษาระยะห่าง

ยิ่งไปกว่านั้นควรมีการรณรงค์ปลูกฝังทัศนคติทั้งฝ่ายเจ้าของธุรกิจการท่องเที่ยวรวมถึง นักท่องเที่ยวให้หันมาร่วมมือกันอย่างจริงจังในการมีพฤติกรรมที่เหมาะสม การปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ การเคารพอัตลักษณ์ของชุมชน การให้เกิดวิถีวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมถึงนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในบริเวณเดียวกัน การฝึกให้คนไทยการยอมรับกับวัฒนธรรมที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เจ้าของธุรกิจต้องยึดหลักธรรมาภิบาลและมีจริยธรรมในการ จ้างงานที่ยุติธรรม การกระจายประโยชน์ด้านเศรษฐกิจแก่ชุมชนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง การแสดงความ รับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงสร้างดุลยภาพระหว่างการทำการกำไรกับการปฏิบัติตามปรัชญาของการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งหมดนี้เพื่อสามารถสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

บทสรุป

ความเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวในวิถีปกติใหม่เพื่อลดความเสี่ยงจากโควิด-19 ประเด็นสำคัญลำดับแรกที่นักท่องเที่ยวจะคำนึงจากการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวหรือที่พัก คือ ความปลอดภัยจากโควิด-19 นอกจากนี้การรักษาระยะห่างกลายเป็นเรื่องจำเป็นที่ทำให้สถานที่ท่องเที่ยว ต้องจัดการลดความแออัดของนักท่องเที่ยว ส่งผลไปถึงการท่องเที่ยวแบบกลุ่มทัวร์ในอนาคตจะลด น้อยลงไป ในขณะที่การท่องเที่ยวด้วยตัวเองจะได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะการท่องเที่ยว แบบสำรวจธรรมชาติ เช่น การเดินป่า ปีนเขา การดำน้ำลึก จะเข้ามามีบทบาทมาก เนื่องจาก กิจกรรมเหล่านี้เป็นการท่องเที่ยวที่มีผู้คนจำนวนไม่มาก ขณะเดียวกันนักท่องเที่ยวเองต้องเตรียมตัว ให้พร้อมเพื่อป้องกันปัญหาการออกเดินทางทั้งในประเทศและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการ วางแผน การเลือกสถานที่ท่องเที่ยว การเตรียมเอกสาร การจองโรงแรม การประกันการเดินทาง เครือข่ายโทรศัพท์ที่ใช้ ฯลฯ

ประเด็นต่อมาหลังจากวิกฤตโควิดส่งผลกระทบ ประเทศไทยสามารถกระตุ้นการเติบโตของ เศรษฐกิจโดยใช้ประโยชน์จากการพัฒนาประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ดียิ่งขึ้น รวมไปถึงการอาศัยชาติพันธุ์วัฒนธรรมที่น่าสนใจซึ่งในประเทศ ไทยที่มีมากมายมาเพิ่มเป็นสินค้าในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และประเด็นสุดท้ายในเรื่องของการให้ ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวเพื่อช่วยแก้ปัญหาความยากจนที่เกิดจากผลกระทบของ โควิด-19 ให้ชุมชนในพื้นที่ที่มีความเปราะบางยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอเสนอ MOVE Model เพื่อเป็นแนวทางในการปรับประยุกต์ใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ความปกติระยะถัดไปให้ สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันประกอบด้วย

M (Mind) ผู้คนทุกภาคส่วนควรปรับจิตใจและทัศนคติใหม่ให้มองโลกแง่ดี มีสติในการ ดูแลตัวเองและไม่วิตกกังวลกับการเกิดขึ้นของไวรัสโควิด-19 มากเกินไป

O (Organizing) ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ประกอบการ ร้านค้า ประชาชน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต้องมุ่งพัฒนามาตรฐานการจัดการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพระดับสากลในทุกด้านโดยเร็วที่สุด

V (Viral) ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันสร้างประสบการณ์ที่ดีมากให้กับนักท่องเที่ยวทุกคนเพื่อพวกเขาจะนำเรื่องราวความประทับใจจากการมาท่องเที่ยวในประเทศไทยไปช่วยประชาสัมพันธ์ต่อในสื่อดิจิทัล

E (E-commerce) ควรมีการพัฒนาการให้บริการติดต่อหรือซื้อขายทุกอย่างผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มความสะดวกและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

จากบทเรียนของโควิด-19 ในครั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวทั่วโลกอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปไม่เหมือนเดิม แต่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะต้องพยายามหาหนทางให้ฟื้นคืนกลับมาใหม่อย่างแข็งแกร่งยิ่งขึ้น โดยในช่วงเวลานี้ เนื่องจากหลายสถานการณ์ที่เห็นได้ชัดเจนว่า นักท่องเที่ยวต่างประเทศยังไม่พร้อมเต็มที่สำหรับการเดินทางข้ามประเทศ ดังนั้นภาครัฐควรเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศไทยเป็นหลักให้ดีที่สุดก่อน ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนให้แก่ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในประเทศให้มากกว่าเดิม พยายามลดข้อจำกัดให้มีน้อยลงแต่ยังคงปลอดภัย และนอกจากนั้นหน่วยงานรัฐควรให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาอุบัติเหตุที่เกิดจากโรคระบาดร้ายแรงว่าเป็นปัจจัยที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และส่งผลกระทบในลักษณะโดมิโนที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก ดังนั้นการมีระบบป้องกันความเสี่ยงที่ได้มาตรฐานทั้งในระดับประเทศ ระดับพื้นที่ และระดับธุรกิจตลอดทุกห่วงโซ่อุปทานจึงควรเป็นภาคบังคับในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวของการท่องเที่ยวใหม่ที่ประเทศต้องคำนึงถึง เพื่อให้สามารถเดินทางต่อไปสู่ความยั่งยืนได้ ซึ่งหากประเทศไทยสามารถตั้งรับและผ่านพ้นไปได้กับวิกฤติโควิด-19 ย่อมจะมีโอกาสก้าวเข้าสู่การท่องเที่ยววิถีปกติระยะถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). *สิงคโปร์ กำลังพิจารณาเปิด Travel Bubble กับฮ่องกงอีกครั้ง*. สืบค้น 26 สิงหาคม 2564, จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=11472&filename=ind
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้น 19 สิงหาคม 2564, จาก <https://secretary.mots.go.th/policy/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *Covid-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย*. สืบค้น 28 กันยายน 2564, จาก <https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/4-1TourismEconomicVol4.pdf>.

- ไทยโพสต์. (2563). นักเศรษฐศาสตร์ มธ. ชี้หลังพ้นภัยโควิดต้องยกเครื่อง 'ท่องเที่ยวไทย' เลิกทำตลาดล่างเน้นเชิงคุณภาพ. สืบค้น 2 กันยายน 2564, จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/64337>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). ญี่ปุ่นเร่งแผนฟื้นฟőt่องเที่ยว ช่วยจ่ายค่าโรงแรม 2 หมื่นเยน/คน. สืบค้น 28 กันยายน 2564, จาก <https://www.prachachat.net/world-news/news-471219>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2563). บอร์ดนโยบายท่องเที่ยว เดินหน้าเปิดประเทศ ปี 65 ระดมฉีดวัคซีน 10 จังหวัดท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 18 กันยายน 2564. จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-664575>
- ประชาชาติธุรกิจ. (2564). เปิดวิจัยผลกระทบ “โควิด” กับทิศทาง “ท่องเที่ยว” ในอนาคต. สืบค้น 20 กันยายน 2564, จาก <https://www.prachachat.net/tourism/news-659616>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2563). *New China Insights: อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศของจีน หลังโควิด-19 เป็นอย่างไร*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2564, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9630000095951>
- พัชรียา แก้วชู. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวแบบ New Normal หลังการแพร่ระบาดโควิด-19*. สืบค้น 18 กันยายน 2564, จาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993619.pdf>
- โพสต์ทูเดย์. (2564). เมื่อประเทศอื่นอยู่กับโควิด สุดท้ายเงินจะติดกับดัก Zero-case. สืบค้น 16 กันยายน 2564, จาก <https://www.posttoday.com/world/666727>
- สปริงนิวส์. (2564). *รัสเซีย โครว์ ชวนต่างชาติเที่ยวประเทศไทย 1 พ.ย.นี้ ชมสถานที่สวย-ผู้คนอบอุ่น*. สืบค้น 21 กันยายน 2564, จาก <https://www.springnews.co.th/news/817568>
- เสรี วงษ์มณฑา. (2564). *นวัตกรรมท่องเที่ยวไทยหลังวิกฤตโควิด-19*. สืบค้น 7 กันยายน 2564, จากเอกสารแจกสำหรับนวัตกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลังการสัมมนาสถานการณ์ COVID-19
- สำนักข่าวอิสรา. (2563). *นักท่องเที่ยวต่างชาติปี 62 โต 4.2% จีนเข้าไทยเฉียด 11 ล้านคน*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2564, จาก <https://www.isranews.org/content-page/item/84811-tourism.html>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนแม่บทพิเศษภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจากสถานการณ์โควิด-19 ปี 2564 – 2565*. สืบค้น เมื่อ 7 กันยายน 2564, จาก <http://nscr.nesdb.go.th>

- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *Phuket Sandbox* นำร่องแผนเปิดประเทศ. สืบค้น 15 กันยายน 2564, จาก https://mots.go.th/download/article/article_20210626132450.pdf
- อรรถพล ศรีเวชพันธุ์. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนสู่มาตรฐานความปกติใหม่ (New Normal) เพื่อรองรับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา ชุมชนหนองชะ อำเภอย้ายทับทิม จังหวัดศรีสะเกษ. สืบค้น 15 สิงหาคม 2564, จาก <file:///C:/Users/centr/Downloads/245372-%E0%B9%84%E0%B8%9F%E0%B8%A5%E0%B9%8C%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1-889714-1-10-20210608.pdf>
- อารยา จันทร์สกุล. (2561). *Overtourism ผลกระทบและแนวทางการจัดการเพื่อความยั่งยืน*. สืบค้น 4 กันยายน 2564, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/Southern/ResearchPaper/Overtourism.pdf>
- World Travel and Tourism Council. (2020). *Safe Travels: Global Protocols & Stamp for the New Normal*. Retrieved August 2, 2021, from <https://wttc.org/COVID-19/Safe-Travels-Global-Protocols-Stamp>.

**แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคล
ในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา**
**Development Guidelines for Tourism Implies Personal Values in
Enhancing the Tourism Value under the Coronavirus Pandemic**

ธนากร ทังเรือง¹

Thanakorn Thangruang

บทคัดย่อ (Abstract)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ได้มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีค่านิยมส่วนบุคคล การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยว โดยใช้การวิเคราะห์และสังเคราะห์จากวรรณกรรมรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งไทยและต่างประเทศจนได้ประเด็นสำคัญสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอันเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคชุมชน หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การท่องเที่ยวควรมุ่งเน้น 1) การมีคุณค่าทางการเติมเต็มชีวิตด้วยตนเอง 2) การมีคุณค่าทางความสนุกและเพลิดเพลินในชีวิต 3) การมีคุณค่าทางความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับคนรอบข้าง 4) การมีคุณค่าทางความปลอดภัยในชีวิต และ 5) การมีคุณค่าทางการเคารพตนเอง เพื่อการบริหารจัดการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว รวมถึงแผนการจัดการการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องและรองรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้ภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โดยมุ่งเป้าแนวทางการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ซึ่งหัวใจหลักของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าคือการได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า เสริมสร้างชีวิตของตนเองหรือคนรอบข้างอย่างมีคุณค่า ทั้งนี้เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และตอกย้ำตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติในกรอบพัฒนาประเทศระยะยาวที่ว่าประเทศไทยสามารถเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก

คำสำคัญ (Keywords): ค่านิยมส่วนบุคคล; การมีคุณค่า; โควิด 19; การพัฒนาการท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this academic article were to study the personal value and meaningfulness of tourism by using analysis and synthesis from literature and to research

Received: 2021-03-24 Revised: 2021-05-21 Accepted: 2021-05-26

¹คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, Faculty of Business Administration, Northern College.
Corresponding Author e-mail: thanakorn.thangruang@gmail.com

the relevance of Thailand and Foreign Country which obtains the important guideline on the tourism development. This beneficial to the government, private organization, academic, community, and tourism entrepreneurs in Thailand which can apply an advantage by the study to be tourism strategic planning; 1) Meaningfulness of Self – Fulfillment, 2) Meaningfulness of Fun and Enjoyment in Life, 3) Meaningfulness of Warm Relationships with Others, 4) Meaningfulness of Security, and 5) Meaningfulness of Self – Respect. To manage the tours by Activity, Program, Navigation, and Management that is according to behavior modification in COVID-19 pandemic and the updated in tourism goals are subject to Meaningfulness Tourism. The major of meaningfulness tourism is having an experience valuable, life increasable and socially valuable. To increase stability, prosperity, and sustainability for Thailand's tourism industry and economy that it emphasizes the national strategy visions by long-term in national development plan; Thailand can be the tourism destination.

Keyword: Personal Value; Meaningfulness; COVID-19; Tourism Development

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยวถือเป็นรายได้หลักของประเทศไทย ซึ่งด้วยเป็นจุดหมายท่องเที่ยวของโลก ดังจะเห็นได้ว่าประเทศไทยเป็นจุดหมายที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก ด้วยจำนวนถึง 22.78 ล้านคน (Mastercard, 2020) ทำให้สร้างรายได้เม็ดเงินรายได้จำนวนมหาศาลของประเทศไทย โดยในปี 2562 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.7 พันล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนต่อมูลค่าเศรษฐกิจไทย (GDP) ถึงร้อยละ 16.50 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) ดังนั้นการท่องเที่ยวเป็นอีกหนึ่งยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งของอุตสาหกรรมไทย เนื่องจากการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง เช่น ธุรกิจที่พัก สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร รวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น บริการขนส่งซึ่งช่วยสร้างงานและกระจายรายได้และนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ซึ่งภาคการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ขึ้นอยู่กับเข้ามาของนักท่องเที่ยว หากเมื่อใดที่จุดหมายท่องเที่ยวนั้นเกิดสถานการณ์วิกฤติ จะส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยที่มีการพึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวระดับสูง ซึ่งเมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ในช่วงปลายปี 2562 และแพร่ขยายกระจายไปยังทั่วโลกจนในที่สุดองค์การอนามัยโลก ต้องประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ โดยข้อมูล ณ วันที่ 4 ตุลาคม 2563 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 34 ล้านคนทั่วโลก มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 1.03 ล้านคน (World Health Organization, 2020) ซึ่งสาเหตุการแพร่ระบาดมาจากเชื้อไวรัสในลักษณะเดียวกับไข้หวัดใหญ่ ซึ่งยังไม่มีวัคซีนใดที่จะ

ช่วยป้องกันการระบาดหรือยารักษาอาการติดเชื้อโดยตรง ดังนั้นรัฐบาลทุกประเทศต่างมีมาตรการตอบสนองทางสาธารณสุข เช่น การจำกัดการท่องเที่ยว การกักด่าน การห้ามออกจากเคสสถานเวลาค่ำ ค่ำ การยกเลิกการจัดงาน การปิดสถานศึกษา รวมไปถึงการกักกันพื้นที่ (Lock Down) เพื่อควบคุมการระบาดไม่ให้แพร่ไปในวงกว้างซึ่งคาดว่า กว่าจะควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จอาจจะใช้เวลามากกว่าหลายปี

เมื่อยอดขายสินค้าและบริการท่องเที่ยวภายในประเทศลดลง ธุรกิจท่องเที่ยวจำเป็นต้องประคองและรักษาธุรกิจให้อยู่รอดได้ในช่วงวิกฤตินี้ ธุรกิจท่องเที่ยวที่สายป่านยาวย่อมมีเงินทุนหมุนเวียนเพียงพอและอยู่รอดต่อไปได้ ส่วนธุรกิจท่องเที่ยวที่สายป่านสั้นมีทางเลือกเพื่อความอยู่รอดคือการปรับลดต้นทุนการผลิตและการบริการลง ไม่ว่าจะเป็นการลดปริมาณการใช้วัตถุดิบหรือปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ตลอดจนการลดการจ้างงาน ตั้งแต่การลดการทำงานล่วงเวลา การลดชั่วโมงหรือวันในการทำงานตามปกติโดยไม่ได้รับค่าแรง การลดโบนัสและเงินเดือน การปลดพนักงาน อีกทั้งการลดการใช้ทุนอุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ การลด/การปิดการใช้สำนักงาน การลด/ยกเลิกการใช้หรือเช่าพื้นที่ ฯลฯ ซึ่งย่อมกระทบธุรกิจต่อเนื่องอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ธุรกิจการขนส่งผู้โดยสาร (บก น้ำ รทางอากาศ) โรงแรม ร้านอาหาร บริการส่วนบุคคล นันทนาการ ฯลฯ อีกทั้งธุรกิจนอกการท่องเที่ยวอย่างเช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องหนัง รองเท้า อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ อสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น ธุรกิจเหล่านี้เป็นตัวอย่างสาขาการผลิตและบริการชั้นกลางให้กับภาคการท่องเที่ยวที่จะได้รับผลกระทบทางอ้อม การท่องเที่ยว สมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (IATA) ประเมินว่ากรณีที่มีการแพร่ระบาดอยู่ในวงจำกัด รายรับการท่องเที่ยวโลกจะลดลง 63,000 ล้านดอลลาร์ สรอ. โดยเอเชียจะได้รับผลกระทบสูงสุด รองลงมาคือ ยุโรป ญี่ปุ่น อิตาลี และเยอรมนี ซึ่งล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของนักท่องเที่ยวจีนขณะที่สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยประเมินว่า จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทยไม่ต่ำกว่า 6 เดือน และสูญเสียรายได้กว่า 2.5 แสนล้านบาท การพัฒนาด้านสาธารณสุขและการยกระดับความร่วมมือการทางแพทย์ทั่วโลกจะมีความสำคัญมากขึ้น การเปิดรับ Social Norms ใหม่ ๆ ที่เป็นผลพวงจากการใช้ระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) อาทิ สังคมไร้เงินสด การทำงานทางไกล และ เหนือสิ่งอื่นใด ประชาคมโลกต้องร่วมกันปฏิบัติตามมาตรฐานสุขภาวะระหว่างประเทศเพื่อลดผลกระทบจากภัยคุกคามนี้ และเราจะผ่านเหตุการณ์นี้ไปด้วยกันเพราะ “We are in the same boat and live under the same sky” (นิศารัตน์ วิเชียรศรี, 2563)

สถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ในช่วงปี 2563 ที่ผ่านมาส่งผลให้ภาคการท่องเที่ยวต้องหยุดชะงักลง อันเนื่องมาจากมาตรการปิดการเดินทางระหว่างประเทศทั่วโลก ทำให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศหายไปกว่าร้อยละ 97 อย่างไรก็ตามองค์การท่องเที่ยวโลกมีความพยายามที่จะผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถกลับมาดำเนินการได้โดยแสดงให้เห็นทิศทางในเชิงบวกด้วยมาตรการผ่อนปรนการเดินทางระหว่างประเทศ ถึงแม้จะมีข้อจำกัดในเชิงสาธารณสุขแต่ก็ยังผลักดันให้การท่องเที่ยวดำเนินต่อไป (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) การท่องเที่ยวในประเทศไทยต้องกลับมาชะลอตัวลงอีกครั้ง เนื่องจากการระบาดของโควิด 19 ในประเทศระลอกใหม่ เมื่อเดือนมกราคม 2564 ส่งผลทำให้ทางศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติด

เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ต้องกลับมาใช้มาตรการควบคุมการระบาดของโควิด 19 ที่เข้มงวด จนทำให้เกิดผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ทางกระทรวงสาธารณสุขกล่าวว่าการใช้วัคซีนน่าจะเป็นไปตามแผนที่ทางการวางไว้ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนในประเทศ โดยการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจะสามารถกลับมาฟื้นตัวได้ในช่วงปลายไตรมาสแรกของปีและจะฟื้นตัวได้อย่างต่อเนื่อง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2564)

สภาพปัญหาของภาครัฐกับการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ COVID-19 ทำให้ในปี 2563 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวต่ำที่สุดนับตั้งแต่มีการเก็บสถิติทางการท่องเที่ยว ต่ำที่สุดนับตั้งแต่ปี 2496 ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื้อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหยุดชะงัก ตั้งแต่สายการบิน โรงแรม ไปจนถึงผู้ประกอบการอื่น ๆ จนหลายบริษัทต้องเข้าสู่ภาวะล้มละลาย ขณะที่การท่องเที่ยวในประเทศเริ่มฟื้นฟูกลับมาบางส่วนแล้ว แต่ยังคงยากที่จะบอกว่าเป็นความสามารถของภาครัฐกับการจัดการการท่องเที่ยวจากความต้องการเดินทางอันเนื่องมาจากความเครียด รวมถึงหลังจากธนาคารแห่งประเทศไทยปรับประมาณการทางเศรษฐกิจว่า จีดีพี อาจจะติดลบถึง 8.1% ก็ยังทำให้ยังคงต้องจับตาการท่องเที่ยวในประเทศในระยะยาวต่อไป (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2563) สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูล พบว่า “สถานการณ์ COVID-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยว แม้ประเทศไทยจะผ่านเหตุการณ์โรคระบาดและภัยธรรมชาติมานับครั้งไม่ถ้วน แต่ต้องยอมรับว่าครั้งนี้รุนแรงที่สุด มีการคาดการณ์ระยะเวลาที่เหลือของปีนี้ การท่องเที่ยวจะกลับมาเร็วที่สุดคือช่วงไตรมาสที่ 4 หรือต้นปีหน้า แต่จะกลับมาในรูปแบบพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัย อีกทั้งในประเทศเองยังคงมีมาตรการในการจำกัดการเดินทาง การเคลื่อนย้ายและการรวมตัวของคนจำนวนมาก นอกจากเตรียมพร้อมในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวในด้านโครงสร้างพื้นฐานทั้งในแง่สถานที่ท่องเที่ยว สถานประกอบการ โรงแรมและภาคส่วนการบริการต่าง ๆ รวมถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มที่จะช่วยสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยวในยุค New Normal แล้ว การพัฒนาทักษะ Upskill Reskill คนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นอีกเรื่องที่สำคัญที่การท่องเที่ยวต้องหันมามองเป็นลำดับต้น ๆ โดยเฉพาะกำลังคนในด้าน Health & Wellness และ Digital Transformation” ลงพื้นที่สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (เอกชัย ชำนินา, 2562) จากปัญหาภาคการท่องเที่ยวที่ภาครัฐประสบถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบที่สุดต่อประชาชนกลุ่มที่เปราะบางในสังคม เช่น ผู้พิการ กลุ่ม LGBTI และสมาชิกชาติพันธุ์ต่าง ๆ โดยกลุ่มผู้หญิงจะมีความเสี่ยงสูงต่อการว่างงาน เพราะบางส่วนอยู่ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่กระทบหนักที่สุด ขณะที่แรงงานนอกระบบซึ่งมีจำนวนมากกว่าครึ่งของภาคแรงงาน ก็ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงเช่นกัน เนื่องจากกลุ่มนี้ไม่ได้อยู่ในประกันสังคม และไม่สามารถได้รับสิทธิต่าง ๆ ในสถานที่ทำงาน เช่น เงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าจ้าง การลาภิจ หรือ ลาป่วย ทั้งหมดนี้ ล้วนแต่ต้องการมาตรการเยียวยาที่ตรงเป้าหมาย และแน่นอนเมื่อภาครัฐต้องเยียวยา อีกหนึ่งปัญหาที่ตามมานั่นคือ “งบประมาณ” ภาครัฐจะต้องจัดเตรียมเงินงบประมาณเพื่อรองรับมาตรการด้านต่าง ๆ ที่ต้องเยียวยาความเป็นอยู่ให้กับประชาชนเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตให้ผ่านพ้นช่วงเวลาสถานการณ์อันยากลำบากนี้ไป

ได้ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่า “ประการแรกด้านการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ภาครัฐควรมีการสร้างระบบการให้บริการที่ลดจุดสัมผัสให้น้อยที่สุด เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติ การเลี่ยงการใช้บัตรโดยสาร และใช้การจดจำใบหน้าแทนการตรวจสอบหนังสือเดินทาง ไปจนถึงการสร้างมาตรฐานด้านความสะอาด ในจุดเสี่ยง เช่น มือจับประตูทางเข้าของโรงแรมและร้านอาหาร เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว โดยมีการคาดการณ์ว่า การท่องเที่ยวหลังจากการระบาดของไวรัสโคโรนานั้น นักท่องเที่ยวจะตระหนักถึง 4 ประเด็นสำคัญ คือ ประเด็นที่ 1 ความสะอาด นักเดินทางจะให้ความสำคัญกับสุขอนามัยและความสะอาดของการขนส่งและที่พัก ประเด็นที่ 2 ความเป็นส่วนตัว นักท่องเที่ยวจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นท้องถิ่นและส่วนตัวมากกว่าสถานที่ที่ได้รับความนิยมจากสาธารณะ และมีแนวโน้มจะเลือกสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติมากกว่าเที่ยวในเมือง รวมถึงเลือกใช้รถยนต์ส่วนตัวแทนการใช้รถขนส่งสาธารณะ โดยไปกับกลุ่มคนที่สนิทไว้ใจกันในเรื่องความสะอาดมากกว่าไปกับกลุ่มทัวร์ ประเด็นที่ 3 ความโปร่งใส นักท่องเที่ยวต้องการรูปแบบการเดินทางที่สามารถตรวจสอบการคืนเงินได้อย่างชัดเจนและมีนโยบายการยกเลิกการเดินทางที่ยืดหยุ่น และประเด็นที่ 4 ความเป็นท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะนิยมเที่ยวท้องถิ่นมากขึ้น เนื่องจากธุรกิจขนาดเล็กต่างได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจโดยตรงและบางเมืองมีรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต้องการช่วยสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น” ลงพื้นที่สัมภาษณ์และเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (เจ้าหน้าที่ของกองมาตรฐานและกำกับความปลอดภัยนักท่องเที่ยว สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยว, 2563); (ประชาชนทั่วไป บริษัทท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว, 2563)

การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในระยะยาวทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถตอบโจทย์รายบุคคลด้านทัศนคติ เป็นความคิดความเข้าใจที่จะช่วยประเมินถึงคุณค่าสิ่งต่าง ๆ ของบุคคล เกิดจากการรับรู้ มุมมอง ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นตัวแปรสำคัญนำไปสู่การแสดงพฤติกรรม ค่านิยมส่วนบุคคลจึงถือว่าเป็นปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ความสำเร็จของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าจึงขึ้นอยู่กับความสอดคล้องของค่านิยมส่วนบุคคลเป็นสำคัญ โดยนักท่องเที่ยวเปลี่ยนวิธีคิด มองหาความเชื่อมโยงที่มีความหมายและโอกาสในการไตร่ตรองชีวิตของตนเองมากขึ้น รวมถึงการเดินทางยังได้รับการยกระดับให้เป็นช่วงเวลาแห่งโอกาสสำคัญที่จะตรวจสอบ สำนวนตัวตน หรือใคร่ครวญความต้องการที่แท้จริงของตนเอง การท่องเที่ยวที่มีความหมายจึงเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวยุคใหม่แสวงหาการเติบโต ความงอกงามของชีวิตและจิตใจอย่างจริงจัง (อรรถสิทธิ์ เหมือนมาตย์, 2564) ผลกระทบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ยังไม่นับรวมผลกระทบต่อเนื่องไปยังภาคการค้าระหว่างประเทศ ภาคการลงทุนในประเทศ และภาครายได้และรายจ่ายของภาครัฐ โดยเฉพาะการลดลงของรายได้จากการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ของภาครัฐ การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายของภาครัฐจากการดำเนินมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อรับมือกับ COVID-19 ไม่ว่าจะเป็นมาตรการสาธารณสุขที่กำลังสู้กับ COVID-19 โดยตรง มาตรการเยียวยาธุรกิจและครัวเรือน มาตรการช่วยเหลือแรงงาน มาตรการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ฯลฯ จากสถานการณ์ดังกล่าวที่

เกิดขึ้นเป็นปัญหาระดับประเทศ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาระดับโลกเลยทีเดียว (อนันต์ วัฒนกุล จรัส, 2563)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ (New Normal) เป็นการสร้างรูปแบบการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่ครอบคลุมมากกว่าการช่วยเหลือผู้อื่น ซึ่งหัวใจหลักของการเดินทางที่มีความหมายคือการเสริมสร้างชีวิตของตนเองหรือครอบครัวอย่างมีคุณค่า (Worldway Learning Tours, 2020) ด้วยการค้นหาตัวตน การเสริมสร้างพลังตนเองและความเชื่อมโยงกับผู้อื่น การเดินทางที่มีความหมายไม่ได้เกี่ยวกับการค้นหาความถูกต้องแต่เกี่ยวข้องกับการค้นหาความรู้สึกที่มีคุณค่าในตนเอง เพื่อพิจารณามุมมองเกี่ยวกับชีวิต สังคมและความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Erica Wilson and Candice Harris, 2006) การท่องเที่ยวในยุค New Normal จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเลือกท่องเที่ยวภายในประเทศ เน้นสถานที่ท่องเที่ยวระยะใกล้ใช้เวลาเดินทางไม่มาก และสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่มีนักท่องเที่ยวพลุกพล่านทำให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อ อีกทั้งยังมองหาประสบการณ์และคุณค่าจากการท่องเที่ยวเพื่อโอกาสในการสะท้อนคุณค่าของตัวเอง (Krungthai Compass, 2020) ส่งผลให้พฤติกรรมนักท่องเที่ยวหลังจากเผชิญกับภัยไข้เจ็บติดเชื้อไวรัสโคโรนามีพฤติกรรมแบบ “BEST” ที่ความได้ว่ (B: Booking in advance) เป็นการจองเพื่อใช้บริการล่วงหน้า (E: Environment) ใส่ใจในสิ่งแวดล้อม (S: Safety) ความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และ (T: Technology) เทคโนโลยีในการคัดกรองคน แนวคิด BEST จึงมีความสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวและเกิดเป็นวิถีชีวิตใหม่ New normal โดยสอดคล้องกับแนวคิด SHA (Amazing Thailand Safety & Health Administration) ที่เกิดจากความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เพื่อยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควบคู่ไปกับมาตรฐานความปลอดภัยด้านสุขอนามัย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยว (PPTV Online, 2020) นักท่องเที่ยวต้องคำนึงและให้ความสำคัญในการยอมรับปรับตัวปฏิบัติตามหลัก 6Y คือ (Yourself) นักท่องเที่ยวต้องสังเกตอาการตนเองสม่ำเสมอ หากมีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก หรือเหนื่อยหอบควรงดการเดินทางและไปพบแพทย์ทันที (Your Face) นักท่องเที่ยวต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลา (Your hands) นักท่องเที่ยวต้องล้างมือด้วยสบู่ หรือ เจลแอลกอฮอล์ ก่อนเข้าและออกจากสถานที่ท่องเที่ยวทุกครั้ง (Your Distancing) นักท่องเที่ยวต้องเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1-2 เมตร (Your Risk) นักท่องเที่ยวควรหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่มีคนจำนวนมากเพื่อลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อ และ (Your Strict) นักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติตามมาตรการของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด (สยามรัฐออนไลน์, 2563)

ในภาวะที่เศรษฐกิจไทยชะลอตัวลงการท่องเที่ยวยังคงต้องดำเนินต่อไป ทั้งนี้เพราะการท่องเที่ยวยังมีความสำคัญและมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงความสามารถทางการแข่งขัน การกระตุ้นการท่องเที่ยวทำให้มีประสิทธิผลต่อเศรษฐกิจอย่างชัดเจน มีความแข็งแกร่งในระดับพื้นฐานและตอบสนองต่อการกระจายรายได้ของประชาชน อีกทั้งยังส่งผลดีกระจายไปในหลากหลายธุรกิจ เช่น ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจร้านค้าร้านอาหาร ธุรกิจการขนส่ง และกลุ่มเกษตรกร เป็นต้น (นิชาภัทร สุรวัฒนานนท์, 2562) จะเห็นได้ว่ารายได้ของประเทศมาจากการท่องเที่ยวเป็นหลัก ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

การท่องเที่ยวต้องรู้จักปรับเปลี่ยนรูปแบบของการท่องเที่ยวให้เข้ากับยุค New Normal ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า บนพื้นฐานของความปลอดภัย การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาจึงเป็นบทสรุปสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว รวมถึงแผนการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

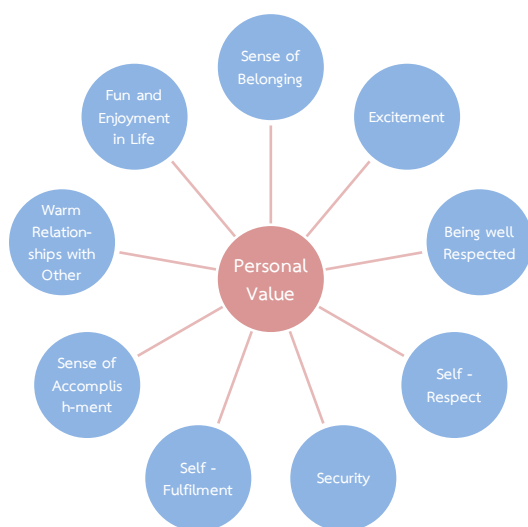
ค่านิยมส่วนบุคคล

ในประเทศไทยได้มีการศึกษาทัศนคติและค่านิยมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผลการศึกษาพบว่าค่านิยมส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อแหล่งท่องเที่ยว (สิรินาถ อมตพันธ์ และคณะ, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงค่านิยมส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ผลกระทบของผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในด้านความคิดสร้างสรรค์ ความตื่นเต้นของชีวิต และยังสามารถทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกได้รับการเป็นอิสระสร้างควมมีคุณค่าในตนเองได้ (Chin Feng Lin and Chen Su Fu, 2016) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการเกษียณอายุและการท่องเที่ยวในรูปแบบเกษียณเรื่องเล่า ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นที่มีต่อการท่องเที่ยวและการเดินทาง มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสถานะและคุณค่าของการท่องเที่ยว ผลที่ได้คือการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เป็นขั้นตอนใหม่ของชีวิตแต่เป็นความสนใจตลอดชีวิต ซึ่งการท่องเที่ยวจะทำให้มีการรับรู้ข้อจำกัดของนักท่องเที่ยวในแง่ของทฤษฎีทั่วไปของค่านิยมส่วนบุคคลในการปรับตัว (Galit Nimrod, 2008) และยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องนันทนาการ ความหมาย และผลกระทบต่อการพักผ่อนของพฤติกรรมการท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่านันทนาการเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ของมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของคุณภาพชีวิต โดยสะท้อนคุณค่าและความหมายของอัตมโนทัศน์ทางด้านค่านิยมส่วนบุคคลส่งผลต่อประสบการณ์อันสูงสุด (Umashankar Venkatesh, 2006) ซึ่งสามารถสรุปแนวทางของค่านิยมส่วนบุคคลได้ดังนี้

ค่านิยมส่วนบุคคล (Personal Value) หมายถึงคุณลักษณะที่มนุษย์ได้พิจารณาแล้วเห็นว่ามีคุณค่า มีความสำคัญ มีความหมายและมีผลเกี่ยวเนื่องกับชีวิต (Carter V Good, 1973) เป็นความเชื่อที่เป็นนามธรรมเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หรือบทสรุปสุดท้ายของบางเฉพาะเหตุการณ์ นำไปสู่การเลือกประเมินผลของพฤติกรรมต่าง ๆ ค่านิยมส่วนบุคคล คือ ประเภทหนึ่งของความรู้ความเข้าใจของสังคมซึ่งสะท้อนถึงสถานะภายในตัวบุคคลที่มีการกระตุ้นระหว่างสิ่งเร้า การตอบสนอง และมีผลต่อการตอบสนอง อันประกอบไปด้วย ความสนุกและเพลิดเพลินในชีวิต (Fun and Enjoyment in life)

ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับคนรอบข้าง (Warm relationships with other) ความรู้สึกต่อความสำเร็จ (Sense of Accomplishment) การเติมเต็มชีวิตด้วยตนเอง (Self - fulfilment) ความปลอดภัยในชีวิต (Security) การเคารพตนเอง (Self - respect) การเป็นที่เคารพนับถือของคนรอบข้าง (Being well respected) ความตื่นเต้น (Excitement) และความรู้สึกได้เป็นเจ้าของ (Sense of belonging) ซึ่งเป็นสิ่งท้าทายของพฤติกรรมมนุษย์ในแต่ละเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ ด้านสังคมศาสตร์จึงมีความเชื่อมโยงการแบ่งคุณค่ากับพฤติกรรมของมนุษย์ที่แตกต่างกันออกไป ยกตัวอย่างเช่น พฤติกรรมทางศาสนา พฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมทางการเมือง และพฤติกรรมทางการท่องเที่ยว (Kahle L. R., 1983) ค่านิยมส่วนบุคคลจึงเป็นความคิด ความเชื่อที่บุคคลหรือกลุ่มคนยอมรับในคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไม่มีเงื่อนไข ค่านิยมส่วนบุคคลนั้นมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านจิตใจของมนุษย์ สามารถให้ความสุขต่อการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะเป็นพลังทางความคิดของแต่ละบุคคลผลักดันให้มีพฤติกรรมเป็นไปต่าง ๆ ตามที่บุคคลยึดถือ (ชนากร ทั้งเรื่อง, 2563)

ดังนั้นค่านิยมส่วนบุคคลจึงมีความสำคัญในการสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้ภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาอันส่งผลต่ออิทธิพลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านจิตใจของมนุษย์ สามารถให้ความสุขต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ค่านิยมส่วนบุคคล

ที่มา : Adapted from Kahle L. R., 1983

การเดินทางท่องเที่ยวในอนาคตจะเปลี่ยนไปตลอดกาล ด้วยผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาแนวโน้มสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยจึงนิยมท่องเที่ยวสถานที่ใกล้และคุ้นเคย คำนึงถึงผลกระทบและพร้อมจะสัมผัสกับความสุขอันเรียบง่ายของจุดหมายปลายทางของการเดินทาง นักท่องเที่ยวจะยังคงหาวิธีตอบสนองต่อความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานความ

ปลอดภัย ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยจะต้องปรับตัวให้ทันกับความต้องการที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงเรื่องค่านิยมส่วนบุคคลเป็นสำคัญ

ค่านิยมส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อจิตใจ สามารถให้ความสุขในการดำรงชีวิตประจำวัน เพราะเป็นพลังทางความคิดของแต่ละบุคคลผลักดันให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ ตามที่ยึดถือ ค่านิยมส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยนำค่านิยมส่วนบุคคลมาปรับประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวของประเทศไทย จะช่วยให้การเข้าใจพฤติกรรมหรือค่านิยมของนักท่องเที่ยว สามารถทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ คือ ความสนุกและเพลิดเพลินในชีวิต (ชีวิตที่มีความสุขและความสนุกในการใช้ชีวิต) ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับคนรอบข้าง ความรู้สึกต่อความสำเร็จ การเติมเต็มชีวิตด้วยตนเอง ความปลอดภัยในชีวิต การเคารพตนเอง การเป็นที่เคารพนับถือของคนรอบข้าง ความตื่นเต้นและความรู้สึกได้เป็นเจ้าของ

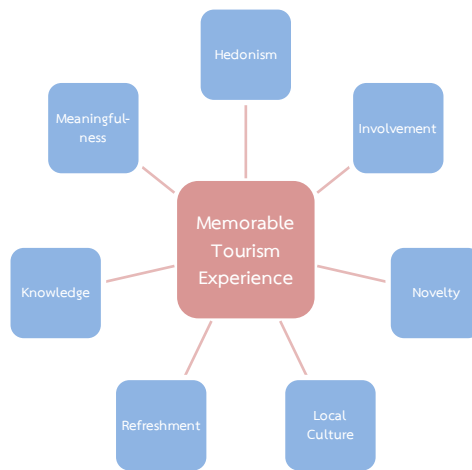
การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยว

ความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยว (MTE: Memorable Tourism Experience) มีลักษณะคำอธิบายความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยว ประกอบด้วยมิติที่สำคัญดังนี้ 1) นิยมความสุข (Hedonism) มีความสุขกับการได้รับประสบการณ์ใหม่ ได้ทำกิจกรรมที่ตนเองชอบ และสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างแท้จริง 2) การมีส่วนร่วม (Involvement) ได้ไปในสถานที่ที่ตนเองอยากไป มีความสุขกับกิจกรรมที่ตนเองอยากทำ และสนใจที่จะได้ทำกิจกรรมที่สำคัญจากการเดินทางไปท่องเที่ยวครั้งนี้ 3) ความแปลกใหม่ (Novelty) เป็นประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิต มีความเป็นเอกลักษณ์ มีความแตกต่างจากประสบการณ์ครั้งก่อน และได้พบกับบางสิ่งบางอย่างใหม่ 4) วัฒนธรรมท้องถิ่น (Local Culture) ได้รับความประทับใจจากผู้คนในท้องถิ่น ได้สัมผัสกับวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด และได้รับรู้ว่าคนในท้องถิ่นมีมิติชีวิต 5) การทำให้มีชีวิตชีวา (Refreshment) รู้สึกมีความสุขและสนุกไปกับความเป็นอิสระ ทำให้รู้สึกสดชื่น และทำให้กลับมามีชีวิตชีวา 6) ความรู้ (Knowledge) ได้สำรวจสิ่งใหม่ๆ ได้รับความรู้ และได้เรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และ 7) การมีคุณค่าแห่งความหมาย (Meaningfulness) ได้ทำในสิ่งที่มีความหมาย ได้ทำในสิ่งที่สำคัญ และได้รู้จักตนเอง เพื่อสร้างรูปแบบที่มีประโยชน์และมีศักยภาพเพื่อต่อความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยว (Kim, Ritchie, and McCormick, 2012) ความคาดหวังของนักท่องเที่ยวก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวจะใช้องค์ความรู้เดิมประกอบรวมกับทัศนคติของตนเองประเมินผล ทำการเปรียบเทียบความรู้เดิมในทัศนคติเดิมกับสิ่งที่ได้รับเป็นข้อมูลใหม่กับทัศนคติใหม่ แล้วเลือกที่จะบันทึกจากความทรงจำให้กลายเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าในทุกแง่มุมของมนุษย์ด้านจิตใจ (ธนากร ทั้งเรือง, 2563) โดยรับรู้จากประสาทสัมผัส มีลักษณะที่เป็นความคิดและความรู้สึกส่วนบุคคลที่ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และมุมมองของแต่ละบุคคล เกิดขึ้นจากการตีความและจากการที่เคยพบเจอด้วยตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งแสวงหาประสบการณ์ที่แท้จริง รวมถึงการมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่ง

ท่องเที่ยว วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำรงชีวิตและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การสร้างประสบการณ์สามารถสร้างความประทับใจ เปลี่ยนแปลงทัศนคติได้และมีส่วนสำคัญในการสร้างการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า (Meaningfulness Tourism) ตามมา (Perreault, Dorden, and Dordon, 1979)

การศึกษาเรื่องการรับรู้ของนักท่องเที่ยวและประสบการณ์ที่น่าจดจำ การทดสอบที่น่าจดจำประสบการณ์การท่องเที่ยวแบบ MTE (Memorable Tourism Experience) ในหมู่นักท่องเที่ยวโรวานีเอมิ (Rovaniemi, Finland) ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยของการท่องเที่ยวที่น่าจดจำต่อประสบการณ์การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยว คือ วัฒนธรรมท้องถิ่นและความแปลกใหม่ ซึ่งมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังปลายทาง แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวและประสบการณ์การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวในสถานที่ควรคำนึงอย่างละเอียด โดยเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเพิ่มความน่าจดจำในการส่งมอบประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อนักท่องเที่ยว (Erose Sthapit, 2013) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความหมายของสถานที่และประสบการณ์การท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าบางครั้งประสบการณ์บางอย่างที่นอกเหนือจากทางกายภาพหรือทางประสาทสัมผัสมักจะเรียกว่าความรู้สึกของสถานที่หรือสถานที่แห่งอัจฉริยะ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ กิจกรรม และคุณค่าความหมายที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว การแสวงหาความหมายของนักท่องเที่ยวเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์และคุณค่าทางการท่องเที่ยว (John Ebejer, 2014) สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องความสนใจและการก่อสร้างของประสบการณ์การท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่าการเข้าใจประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีผลทางด้านคุณค่าจิตใจและความทรงจำของนักท่องเที่ยว (Can-Seng Ooi, 2003) และยังสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตและมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติผ่านการทำสวน ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์ทางคุณค่าจิตใจและความหมายส่งผลต่อศักยภาพในการดำเนินชีวิต (ทิวพร หงษ์ร่อน, 2557)

ดังนั้นความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยวเป็นการตอบสนองความต้องการของตนเองทำให้ชีวิตมีคุณค่า ได้ทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ เกิดความสมหวังในประสบการณ์ที่ได้รับ จึงมีความสำคัญในการสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาอันส่งผลต่ออิทธิพลของการแสดงพฤติกรรมของบุคคล เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านจิตใจของมนุษย์สามารถให้ความสุขต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า โดยสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยว

ที่มา : Adapted from Kim, Ritchie, and McCormick, 2012

ความทรงจำของประสบการณ์การท่องเที่ยวอันนำไปสู่การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาทำให้เกิดการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่นักท่องเที่ยวต้องคำนึงและให้ความสำคัญในการยอมรับปรับตัว โดยนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางของการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ดังนี้

YH: Yourself – Hedonism คือ นักท่องเที่ยวต้องสังเกตอาการตนเองอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นวิธีการดูแลตนเองเบื้องต้นเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้ตัวเองมีความสุขได้ สามารถกำหนดสิ่งที่ต้องการหรือสิ่งที่อยากให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการทำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวที่ช่วยดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต และอารมณ์ เพราะถ้าหากเราดูแลตนเองให้ดีก็สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ และสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

YNR: Your Face – Novelty and Refreshment คือนักท่องเที่ยวต้องสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาในการท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งเป็นความแปลกใหม่ในการดำเนินชีวิต เป็นวิถีใหม่ของการท่องเที่ยว การสวมหน้ากากอนามัยสามารถสร้างความมั่นใจในการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีชีวิตชีวา รู้สึกสดชื่น สนุกไปกับการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่และมีความสุข

YL: Your hands - Local Culture คือนักท่องเที่ยวต้องล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ก่อนเข้าและออกจากสถานที่ท่องเที่ยวทุกครั้ง ซึ่งเป็นวิถีใหม่อันกลายเป็นวัฒนธรรมที่ทุกสถานที่ท่องเที่ยวมีมาตรการในการรักษาความสะอาดและความปลอดภัย นำไปสู่ความประทับใจจากผู้คนในท้องถิ่น คนในท้องถิ่นพร้อมต้อนรับและนักท่องเที่ยวจักได้รู้ว่าคนในท้องถิ่นมีไมตรีจิต

YI: Your Distancing – Involvement คือ นักท่องเที่ยวต้องเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1-2 เมตร เพื่อช่วยลดความเสี่ยงจากการติดเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อสังคม

YK: Your Risk – Knowledge คือ นักท่องเที่ยวสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ผ่านมาใช้ในการสังเกต รับรู้ถึงสถานการณ์รอบตัว ตรวจสอบข้อมูลข่าวสารการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ศึกษามาตรการป้องกันควบคุมโรคของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ควรหลีกเลี่ยงช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวจำนวนมาก เพื่อความปลอดภัยจากความเสี่ยงในโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของตนเองและผู้อื่น เป็นการพัฒนาคุณภาพของการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อโดยนำความรู้ที่นักท่องเที่ยวมีอยู่มาใช้อย่างบูรณาการ

YM: Your Strict – Meaningfulness คือ นักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติตามมาตรการของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด เพื่อความปลอดภัยต่อตนเองและผู้อื่น อันเป็นการทำในสิ่งที่มีความหมาย ได้ทำในสิ่งที่สำคัญสามารถสร้างคุณค่าให้ตนเองได้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลและการมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลและการมีคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเพื่อให้เกิดประสิทธิผลกับตัวบุคคลโดยเฉพาะในเรื่องของค่านิยมส่วนบุคคลและการมีคุณค่าทางการท่องเที่ยว เพื่อคุณค่าทางกายและจิตใจของตัวนักท่องเที่ยว ดังนี้

1. การมีคุณค่าทางความสนุกและเพลิดเพลินในชีวิต (Fun and Enjoyment in life) ความเชื่อที่เป็นบวก และที่สำคัญไม่ได้เกี่ยวข้องกับสุขนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับคน เป็นพื้นฐานของชีวิตสิ่งที่ผู้คนคิดทุกวัน ความสุขหลายอย่างในชีวิตที่เกิดขึ้นจากนั้นหนากการและสิ่งบันเทิงที่บริสุทธิ์เป็นความพอใจในตนเองและความเพลิดเพลินในชีวิตประจำวัน

2. การมีคุณค่าทางความสัมพันธ์ที่อบอุ่นกับคนรอบข้าง (Warm relationships with other) ความเชื่อที่มีความหมายในเชิงบวก ความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและลึกซึ้ง ความสัมพันธ์อันอบอุ่นกับผู้อื่น การให้คุณค่าของคำว่าเพื่อนและมิตรภาพความเป็นเพื่อนสนิท ความเป็นไปได้ของขอบเขตวุฒิภาวะ โดยแบ่งได้ว่าบุคคลบางส่วนอาจจะคิดถึงความสัมพันธ์ระยะยาวที่ยืนนาน หรือความสัมพันธ์อันลึกซึ้งในแง่ของความรู้สึก

3. การมีคุณค่าทางการเติมเต็มชีวิตด้วยตนเอง (Self - fulfilment) ความเชื่อที่มีความแตกต่างเล็กน้อยระหว่างความพึงพอใจในตนเองเชิงลบและความเข้าใจผิดของความพึงพอใจ บางคนบอกว่าจะมีความแตกต่างเล็กน้อยเชิงลบที่เป็นไปไม่ได้สำหรับคนหนึ่งที่จะบรรลุโดยไม่มีคนอื่น คือความสามารถในการทำให้อย่างมีความสุขและสมบูรณ์ผ่านความพยายามของตัวเอง ยกตัวอย่างเช่น การออกเดินทางท่องเที่ยวคือการบรรลุสิ่งที่ตนเองฝันไว้และมีความภูมิใจในตนเอง มีความสุขกับสิ่งที่ตนเองได้ทำ

4. การมีคุณค่าทางความปลอดภัยในชีวิต (Security) สิ่งที่เป็นความเชื่อด้านความปลอดภัยทางกายภาพมากกว่าความปลอดภัยทางการเงินหรือทางอารมณ์ เป็นการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจาก

5. การมีคุณค่าทางการเคารพตนเอง เป็นความเชื่อที่ส่งผลต่อความภูมิใจในตนเอง โดยตนเองต้องปฏิบัติตามมาตรการของสถานที่ท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด นำไปสู่การประเมินคุณค่าในตนเอง ทำให้สามารถตัดสินใจตัดสินใจของตนเองได้

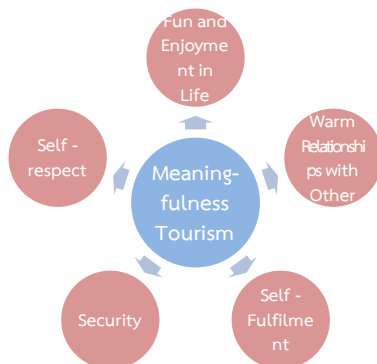
ดังนั้นภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นสารสนเทศในการบริหารจัดการ การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว รวมถึงแผนการจัดการการท่องเที่ยว ในการรักษาและดึงดูดนักท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาจึงควรมุ่งเน้นยกระดับการท่องเที่ยวให้ทัดเทียมและให้มีความสามารถในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวต่อไปได้ เห็นถึงสิ่งที่ควรพัฒนา ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงนโยบาย เพื่อรองรับโอกาสจากจำนวนนักท่องเที่ยวในหลากหลายประเทศทั่วโลก หน่วยงานภาครัฐจึงควรมียุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจนและตรงทิศทาง โดยสรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ดังภาพที่ 3

วิกฤตครั้งนี้ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงสำคัญหลายอย่างทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จนอาจทำให้ธุรกิจหลายประเภทไม่สามารถแข่งขันหรืออยู่รอดได้หากยังยึดติดกับโมเดลธุรกิจรูปแบบเดิม เพราะในภาวะปกติใหม่ที่มีสภาพการแข่งขันและความต้องการของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป กลยุทธ์ทางธุรกิจ ในลักษณะเดิม เช่น การทุ่มงบการตลาด การพัฒนาสินค้าและบริการ หรือกระทั่งการลดต้นทุน อาจไม่สามารถช่วยให้ธุรกิจอยู่รอดได้ ดังนั้นภาคธุรกิจจึงต้องเข้าใจบริบทของโลกใหม่เพื่อปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ธุรกิจจำเป็นต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงในลักษณะพลิกโฉม (Transformative) เพื่อเพิ่มศักยภาพของธุรกิจให้มีความโดดเด่นและมีภูมิคุ้มกันต่อการถูกทำลาย ตัวอย่างที่สำเร็จโดยเบื้องต้นในการประคับประคองให้ธุรกิจอยู่รอดภายใต้ภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาและดำเนินต่อไปได้ในอนาคต ดังนี้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน ด้วยการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน โดยการสร้างอาชีพให้ชุมชนและได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเคารพคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นธุรกิจการท่องเที่ยวหนึ่งที่สามารถดำเนินการผ่านช่วงวิกฤติได้ อีกทั้งยังเป็นเทรนด์การท่องเที่ยวยุคปกติใหม่ที่จัดว่าเป็นสินค้าที่มีคุณภาพในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนมุ่งเน้นการบริหารจัดการคำนึงถึงสถานการณ์ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่มีคุณค่าและคุ้มค่า สำนึกรักบ้านเกิด และยังเป็นแนวทางในการร่วมพัฒนาฟื้นฟูชุมชน เสริมสร้างมูลค่าเศรษฐกิจที่นำไปสู่โอกาสการกระจายรายได้สู่ชุมชนอย่างแท้จริง และเป็นทิศทางสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยวไทยให้อยู่รอดภายใต้ภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2564)

ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร นอกจากเตรียมพร้อมและรับมือทั้งด้านความปลอดภัยเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคแล้ว ประเด็นสำคัญ คือ ต้องมีการวางแผนและปรับกลยุทธ์ใหม่ เพื่อรับมือกับผลกระทบและวิกฤตทางเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น Food Passion ตั้งทีมรับมือได้แก่ ทีมอุด และทีมดีเมือง โดยทีมอุดจะเป็นฝ่ายโอเพอร์เรชั่น ทำหน้าที่ในการอุดรอยรั่วและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค พร้อมวางมาตรการด้านความปลอดภัยตามที่รัฐกำหนด ในขณะที่ทีมดีเมือง

เป็นทีมรุกที่ทำหน้าที่ในการหาช่องทางสร้างรายได้ใหม่ ๆ เพิ่มเติม เพื่อมาระดมคนระดมสมองช่วยกันผ่านวิกฤตนี้ให้ได้ Minor Food Group ไม่ใช่ wait and see แต่ wait and action แม้จะเกิดสถานการณ์การระบาดระลอกใหม่ แต่จากบทเรียนจากครั้งที่แล้ว ทำให้ธุรกิจมีการปรับตัวและเดินหน้าได้อย่างรวดเร็ว โดยเน้น 2 เรื่องหลัก คือ 1) การควบคุมค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น อาทิ ลดงบประมาณประชาสัมพันธ์ ลดงบประมาณในการทำการตลาดร้านประเภท Dining เลื่อนเวลาปิดร้านอาหารที่อยู่ในห้างให้เร็วขึ้น 2) ทำการตลาดเชิงรุกเพื่อโอกาสในการเติบโตและเพิ่มยอดขาย เช่น ช่องทางโทรศัพท์ เดลิเวอรี่ Take away และ ZEN Group วางมาตรการ 6S ต่อเนื่องเพิ่มความมั่นใจแก่ลูกค้า โดยดำเนินการมาตรการปลอดภัย 6S (Supply Chain, System, Staff, Social Distancing, Separate Equipment, and Safe Delivery) ภายใต้แนวคิด “สะอาด ใส่ใจและความปลอดภัย คือ หัวใจของเรา” อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการรับประทานอาหารภายในร้านหรือซื้อกลับไปรับประทานที่บ้าน รวมถึงลูกค้าที่ใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี่ (Marketingoops, 2021) การดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาไม่ได้แค่ให้ความสำคัญเพียงแต่การเจริญเติบโตโดยปราศจากรากฐานที่เข้มแข็งหรือหวังผลกำไรในระยะสั้น แต่จำเป็นต้องสร้างการเปลี่ยนแปลงในลักษณะพลิกโฉม (Transformative) เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันของธุรกิจภายใต้อัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นและบ่งชี้ทิศทางการดำเนินธุรกิจให้อยู่รอดแบบ Next Normal ต่อไป

ภาพที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

บทสรุป

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยนัยยะค่านิยมส่วนบุคคลในการเพิ่มคุณค่าทางการท่องเที่ยวภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาได้มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีค่านิยมส่วนบุคคล การมีคุณค่าทางการท่องเที่ยว และสังเคราะห์สรุปเป็นแนวทางการพัฒนา อันเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคชุมชน หรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเชิงกลยุทธ์การท่องเที่ยว การบริหารจัดการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว การนำเที่ยว รวมถึงแผนการจัดการการท่องเที่ยว ให้

สอดคล้องและรองรับกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปภายใต้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาโดยมุ่งเป้าไปยังการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ คือ การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า (Meaningfulness Tourism) เพื่อการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศไทยให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวอานิสงค์ด้วยการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สมดุล และทั่วถึง ผ่านการนำเสนอคุณค่าทางการท่องเที่ยวของไทย ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ทรงคุณค่า (Value for Experience) และต่อยอดตามวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติในกรอบพัฒนาประเทศระยะยาว ที่ว่าประเทศไทยสามารถเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก

เอกสารอ้างอิง (References)

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวเดือนมิถุนายน 2563*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ประจำปี 2562*. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=593.
- กรุงเทพธุรกิจ. (2564). *ชุมชนทางรอดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย*. สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/908084>.
- นิชาภัทร สุรพัฒน์นันท์. (2562). *การท่องเที่ยวกับบทบาทขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ฮีโร่จำเป็นหรือ ฮีโร่ตัวจริง?*. สืบค้น 15 มีนาคม 2564, จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_29Oct2019.aspx.
- ทิวาพร หงษ์ร่อน. (2557). *ประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในการดำเนินชีวิตและมีความเชื่อมโยงกับธรรมชาติผ่านการทำสวน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. คณะจิตวิทยา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร ทั้งเรือง. (2563). *ค่านิยมส่วนบุคคล ประสบการณ์การท่องเที่ยวและกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- นิสารัตน์ วิเชียรศรี. (2563). *ปัญหาสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับเศรษฐกิจโลก*. สืบค้น 18 มีนาคม 2564, จาก <https://www.posttoday.com/finance-stock/news/618065>.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). *ทิศทางการตลาดไทยเที่ยวไทยปี 2564 การฟื้นตัวคงต้องขึ้นอยู่กับการร่วมมือของทุกภาคส่วนในการควบคุมโรคโควิด-19 (กระแสทรรศน์ ฉบับที่ 3180)*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/Thai-Travel-z3180.aspx>.

- สยามรัฐออนไลน์. (2563). *ท่องเที่ยววิถีใหม่*. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://siamrath.co.th/n/161773>.
- สิรินาถ อมตพันธ์ วัลลภา พัฒนา และสุธี โง้วศิริ. (2560). ศึกษาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราชตามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*. 10(2), 234-246.
- เอกชัย ขำนินา. (2562). ความสามารถของภาครัฐกับการจัดการการท่องเที่ยวภายใต้สถานการณ์โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*. 5(11), 420-433.
- อนันต์ วัฒนกุลจรัส. (2563). *ทักษะธุรกิจเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์จากการระบาดโควิด-19 คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563, จาก <https://www.econ.nida.ac.th>.
- อรรถสิทธิ์ เหมือนมาตย์. (2564). *เหตุใด Meaningful Travel ถึงมาแรง หลังโควิด-19*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563, จาก <https://www.salika.co/2021/02/11/meaningful-travel-trends/>.
- Carter V Good. (1973). *Dictionary of education*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Erica Wilson and Candice Harris. (2006). Meaningful travel: Women, independent travel and the search for self and meaning. *Journal of Hospitality and Tourism Management*. 19(1), 1-4.
- John Ebejer. (2014). *Function and sign: semiotics of architecture*. New York: Guildford : Columbia University Press.
- Kahle, L. R. (1983). *Social Alues and Social Change. Adaptation to Life in America*. New York: Praeger.
- Kim, Ritchie and McCormick. (2012). Development of a Scale to Measure Memorable Tourism Experiences. *Journal of Travel Research*. 51(1), 12-25.
- Krungthai Compass. (2020). *เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563, จาก <https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload>.
- Marketingoops. (2021). *ธุรกิจร้านอาหารเร่งปรับกลยุทธ์สร้าง Game Change ผู้วิกฤตระลอกใหม่*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563, จาก <https://www.marketingoops.com/news/brand-move/food-covid19/>.
- PPTV Online. (2020). *“BEST” คำนิยามพฤติกรรม นทท. หลังวิกฤตโควิด-19*. สืบค้น 18 มีนาคม 2563, จาก <https://www.pptvhd36.com/news/130079?fbclid>.
- Umashankar Venkatesh. (2006). Leisure – Meaning and Impact on Leisure Travel Behavior. *Journal of Services Research*. 6(1), 25-62.

William D. Perreault, Donna K. Darden and William R. Darden. (1979). A Psychological classification of vacation lifestyles. *Journal of Leisure Research*. 9(1), 35-42.

บทบาทพยาบาล: การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินตามวัย

Nurse's Roles: Communication Issues in the Elderly with Age-Related Hearing Loss

กุลธิดา กุลประทีปปัญญา¹ นิปปาภรณ์ สินทร์พย² บุปผา ใจมั่น³
Kunthida Kulprateepunya, Nippapath Sinsap, Buppha Jaiman

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรทางสุขภาพมีความรู้ ความเข้าใจถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงการสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นหนึ่งในโรคเรื้อรังที่มีความสำคัญ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงสูงอายุ โดยการเกิดจะเพิ่มมากขึ้นตามช่วงอายุที่มากขึ้น การที่ผู้สูงอายุมีการสูญเสียการได้ยิน ส่งผลให้มีความยากลำบากในการสื่อสาร ทำให้ไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองได้ ทำให้มีคุณภาพชีวิตลดลง ในหลาย ๆ ด้าน โดยเนื้อหาจะประกอบไปด้วยความหมายของการสูญเสียการได้ยิน กระบวนการเปลี่ยนเกี่ยวกับการได้ยินในผู้สูงอายุ กระบวนการของการเกิดโรค การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน รวมถึงการใช้กระบวนการพยาบาลในการดูแลผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน บทความนี้ทำให้บุคลากรทางสุขภาพสามารถที่จะประเมินความผิดปกติ การแก้ไข การได้ยิน มีการดูแลที่เหมาะสมในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองได้ ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

คำสำคัญ (Keywords): การสูญเสียการได้ยิน; ผู้สูงอายุ; การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน

Abstract

This article is intended to educate health workers. Diseases that are important, that is associated with the elderly, which the birth will increase. Understanding the process of changing hearing loss in the elderly, which is one of the chronic with the increasing age the elderly have hearing loss resulting in the

Received: 2021-03-27 Revised: 2021-05-09 Accepted: 2021-05-11

¹ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี Boromarajonani College of Nursing Sanpasithiprasong. Corresponding Author e-mail: kkulprateepunya@yahoo.com

² โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี Sanpasithiprasong Hospital. Email: nippapath@hotmail.com

³ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์ อุบลราชธานี Boromarajonani College of Nursing Sanpasithiprasong. Email: kungfu2554@hotmail.com

process of disease communication in older people who have lost communication difficulties making it impossible to communicate their own needs. Resulting in a decrease in quality of life in many ways where the content It contains the meaning of hearing loss. The process of hearing change in the elderly hearing includes the use of nursing procedures to care for the elderly with hearing loss. This article empowers healthcare professionals to assess hearing disorders with appropriate care in elderly people with hearing loss will be able to enable the elderly to be able to carry on their daily life Able to communicate their own needs Resulting in a better quality of life

Keywords: Hearing Loss; Elderly People; Communication In The Elderly With Hearing Loss

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบันเราได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์อย่างแท้จริง จำนวนผู้สูงอายุมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงกว่าทุกกลุ่มอายุ และมีอายุขัยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสัดส่วนของประชากรสูงอายุสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด จากข้อมูลของสหประชาชาติ 2019 ได้มีการคาดประมาณประชากรสูงอายุ ในแต่ละกลุ่มวัย โดยในผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปี ขึ้นไปมีจำนวนมากถึง 143.1 ล้านคน คิดเป็น 1.9% (United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, 2020) การที่ประชากรสูงอายุที่มีอายุขัยมากขึ้น มีจำนวนมากขึ้น ส่งผลทำให้เกิดปัญหาสุขภาพในหลาย ๆ ด้านตามมา การสูญเสียการได้ยินเป็นอีกหนึ่งโรคเรื้อรังที่มีความสำคัญ การสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ (Presbycusis หรือ Age-related hearing loss : ARHL) อาจเกิดได้จากหลายสาเหตุ หนึ่งในสาเหตุที่สำคัญในผู้สูงอายุ คือ การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยา และพยาธิสภาพของหูชั้นในที่เกี่ยวข้องกับความชรา ที่มีการเปลี่ยนแปลงของทั้งระบบประสาทส่วนกลาง และส่วนปลาย มีการเสื่อมของเซลล์ประสาทบริเวณ Spiral ganglia ทำให้การได้ยินลดลง (Patel et al, 2018 : Ma et al, 2019) และยิ่งเพิ่มความรุนแรงมากตามจำนวนอายุขัยที่เพิ่มมากขึ้น จากข้อมูลของ World Health Organization, 2021 (WHO, 2011) พบว่ามีประชากรจำนวนถึง 1.5 พันล้านคน ที่มีปัญหาการได้ยิน และประมาณ 430 ล้านคน ที่ต้องการการบริการฟื้นฟูสมรรถภาพสำหรับการสูญเสียการได้ยิน ภายในปี 2593 ผู้คนเกือบ 2.5 พันล้านคนคาดว่าจะสูญเสียการได้ยินในระดับหนึ่ง และอย่างน้อย 700 คนจะต้องได้รับการฟื้นฟูการได้ยิน สำหรับผู้สูงอายุความชุกของการสูญเสียการได้ยินจะเพิ่มขึ้นตามอายุในกลุ่มผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนมากกว่า 25% ที่ได้รับผลกระทบจากการปิดกั้นการสูญเสียการได้ยิน การสูญเสียการได้ยินที่ไม่ได้รับการแก้ไขนั้น ส่งผลทำให้ภาวะทุพพลภาพในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงต่อการหกล้ม ภาวะซึมเศร้า รวมถึงอาจส่งผลทำให้เกิดภาวะสมองเสื่อมได้ (NHS, 2017) ซึ่งภาวะเหล่านี้มีค่าใช้จ่ายในการดูแลที่มีราคาแพง ทำให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายถึง 980 พันล้านเหรียญสหรัฐต่อปี จากข้อมูลรายงานการสำรวจสุขภาพ

ผู้สูงอายุไทย ปี 2556 พบว่ามีผู้สูงอายุที่พิการสูญเสียการได้ยิน มีมากถึง ร้อยละ 24 (สมศักดิ์ ชุนทรศรี, 2555)

การสื่อสารสำหรับผู้สูงอายุนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวัน การที่พิการสูญเสียการได้ยิน ส่งผลทำให้มีความยากลำบากในการสื่อสาร ไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองได้ ส่งผลทำให้มีคุณภาพชีวิตลดลง ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เพิ่มมากขึ้น (World Health Organization: WHO, 2021; Pham D, 2018 Effective hearing loss Age-Related Hearing Loss) ดังนั้น พยาบาลที่เป็นหนึ่งในบุคลากรทางสุขภาพที่ดูแลผู้สูงอายุร่วมในทีมสหสาขาวิชาชีพ จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเปลี่ยนแปลงการได้ยินในผู้สูงอายุ การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน การดูแลผู้สูงอายุที่ได้รับการแก้ไขการได้ยิน เพื่อที่จะคงไว้ซึ่งผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ และป้องกันความพิการที่อาจจะเกิดขึ้นได้ บทความวิชาการนี้นำเสนอความรู้เกี่ยวกับ การสื่อสารในผู้สูงอายุ และการพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้รับการแก้ไขการได้ยิน โดยเนื้อหาของบทความกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการได้ยินเป็นอย่างไร ความหมายของการสูญเสียการได้ยิน การประเมินการสูญเสียการได้ยินเป็นอย่างไร การแก้ไขการได้ยินในผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินเป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถสื่อสารและสามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข

การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการได้ยินเป็นอย่างไร

ในกระบวนการได้ยิน ตามปกตินั้น เริ่มจากคลื่นเสียงในอากาศเปลี่ยนเป็นสัญญาณไฟฟ้า ผ่านไปที่ประสาทหู และจะส่งสัญญาณเหล่านี้ไปยังสมองโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ ดังนี้

1. คลื่นเสียงเข้าสู่หูชั้นนอก และเดินทางผ่าน Ear canal ซึ่งนำไปสู่ Eardrum
2. เมื่อคลื่นเสียง สั่นสะเทือนมากระทบแก้วหู จะกระทบกระดูกในหูชั้นกลาง ได้แก่ กระดูก Malleus, Incus และ Stapes
3. กระดูกหูชั้นกลางจับคู่เสียงการสั่นสะเทือนจากอากาศไปสู่หูชั้นใน เมื่อเกิดการสั่นสะเทือนทำให้ของเหลวภายใน cochlea ในหูชั้นใน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการได้ยิน รับคลื่นที่มากระทบ โดยมี Cell ประสาทรับการกระตุ้น คือ Hair cell เมื่อมีการเคลื่อนไหว ของ Membrane การสั่นสะเทือนของ Endolymph จะทำให้เกิดพลังงานประสาทขึ้น มีการส่งคลื่นความถี่ เข้าสู่ประสาทหูนำสัญญาณไฟฟ้านี้ไปยังสมองเพื่อแปลงสัญญาณเสียงเป็นคลื่นประสาท ส่งผ่านตามเส้นประสาทสมองคู่ที่ 8 เพื่อเข้าสู่สมองและแปลผล เปลี่ยนเป็นเสียงนั้นเรารับรู้และเข้าใจ (NIDCD, 2016: Howarth et al, 2006: ศรีสุนทรา เจริมวรพิพัฒน์, 2552)

ในกระบวนการได้ยินจะต้องผ่านกระบวนการข้างต้น นั่นคือ เริ่มจากคลื่นเสียงเดินทางผ่านกระทบแก้วหู ผ่านหูชั้นกลาง กระดูกหูชั้นกลางจับคู่เสียงการสั่นสะเทือนจากอากาศไปสู่หูชั้นใน การส่งคลื่นความถี่ เข้าสู่ประสาทหูนำสัญญาณไฟฟ้านี้ไปยังสมองเพื่อแปลง

สัญญาณเสียงเป็นคลื่นประสาท ส่งผ่านตามเส้นประสาทสมองคู่ที่ 8 เพื่อเข้าสู่สมองและแปลผล ทำให้เกิดการได้ยิน ถ้าขาดกระบวนการใด กระบวนการหนึ่ง ก็จะทำให้ไม่สามารถได้ยินได้

ความหมายของการได้ยินเป็นอย่างไร

ในกระบวนการได้ยิน มีหลายคำที่เกี่ยวข้องกับการได้ยิน แต่ละคำมีความหมาย นิยามที่แตกต่างกัน ในบทบาทของบุคลากรทางการแพทย์ ควรทราบความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับการได้ยิน เพื่อที่จะสามารถประเมินความผิดปกติเบื้องต้นได้ ดังนี้

ความหมายของการได้ยินในคนปกติ คือ การที่มีระดับการได้ยินที่น้อยกว่า หรือเท่ากับ 25 เดซิเบล ในคนที่มีการสูญเสียการได้ยิน (Hearing loss) หมายถึง คนที่ไม่สามารถได้ยิน เช่นเดียวกับคนที่มี

การได้ยินปกติ มีระดับการได้ยินที่มากกว่า 25 เดซิเบล ซึ่งการสูญเสียการได้ยินอาจไม่รุนแรง อาจมีความรุนแรงปานกลางหรือรุนแรง ซึ่งความรุนแรงนั้นอาจส่งผลต่อหูข้างเดียวหรือทั้งสองข้างและนำไปสู่ความลำบากในการได้ยินคำพูดสนทนาหรือเสียงดัง

หูตึง (Deaf) หมายถึง ผู้ที่สูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับเล็กน้อย ได้แก่ มีระดับการได้ยิน 26 – 40 เดซิเบลระดับปานกลาง ที่มีระดับการได้ยิน 41-60 เดซิเบล ไปจนถึงขั้นรุนแรง คือ ได้ยินที่ระดับ 61-80 เดซิเบล ผู้ที่มีปัญหาในการได้ยินในกลุ่มนี้ ยังสามารถสื่อสารผ่านภาษาพูดได้ สามารถแก้ปัญหาโดยวิธีการใช้เครื่องช่วยฟังการประสาทหูเทียม และอุปกรณ์ช่วยเหลืออื่น ๆ รวมถึงการใช้คำบรรยายได้ภาพ

คนหูหนวก (Deafness) หมายถึง ผู้ที่มีการได้ยินที่ระดับ 81 เดซิเบล ขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่สูญเสียการได้ยินอย่างมาก หมายถึง การได้ยินน้อยมาก หรือแทบไม่ได้ยินเลย ในกลุ่มนี้มักใช้ภาษามือในการสื่อสาร (World Health Organization(WHO), 2021: National Institute on Deafness and Other Communication Disorders (NIDCD, 2018; มนัส โพธารมณ์และคณะ, 2557)

การสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ (Presbycusis หรือ Age-related hearing loss) หมายถึง ภาวะของการเสื่อมสภาพที่เกิดขึ้นตามวัย ตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น การสูญเสียการได้ยินที่เกี่ยวข้องกับอายุส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในหูทั้งสองข้าง การสูญเสียการได้ยินนั้นเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยทั่วไปมักเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของหูชั้นใน แต่ก็อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของหูชั้นกลางหรือจากการเปลี่ยนแปลงของเส้นประสาทจากหูไปยังสมอง การสูญเสียจะเป็นไปแบบช้า ๆ โดยอาจพบความผิดปกติเท่าๆ กันที่หูทั้งสองข้าง มีการสูญเสียการได้ยินที่ระดับความถี่สูง ไปหาความถี่ต่ำ สาเหตุของการสูญเสียการได้ยินที่เกี่ยวข้องกับอายุมีหลายประการ ดังนี้ (NIDCD, 2016 : The NIH National Institute on Aging, 2018: Yup Lee, L. 2013)

1. จากความผิดปกติของระบบการได้ยินในหูชั้นใน จากระบบประสาทส่วนกลาง สู่เส้นใย

ประสาทหู ผ่านไปยังนิวเคลียสของประสาทหู เกิดจากสาเหตุและพยาธิสภาพ การเสื่อมของเส้นประสาทส่วนกลางในหูชั้นใน โดยพบลักษณะ atrophy ของ inner และ outer hair cells และ spiral ganglion ที่ basal turn ของ cochlea

2. ประวัติการมีโรคเรื้อรังต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเสื่อมของหลอดเลือด ซึ่งส่งผลโดยตรงต่ออวัยวะรับสัมผัสในหูชั้นใน ได้แก่ Hypertension, Plasma hyperviscosity, Atherosclerosis, Hyperlipidaemia, Metabolic bone disease, Diabetes mellitus, Hypothyroidism, Alzheimer's disease เป็นต้น โรคต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลทำให้เกิดความผิดปกติของหลอดเลือด ทำให้เกิดภาวะขาดเลือดและออกซิเจน ส่งผลให้ cochlear สูญเสียการทำงาน จะมีผลต่อส่วนประกอบทางโครงสร้างอันได้แก่ ganglionic cells, spiral ligaments และ tectorial membrane ทำให้ผู้ป่วยสูญเสียการได้ยินอย่างถาวร (Lazarini PR, 2006: Howarth H, 2006)

3. ประวัติการได้รับยาที่มีพิษต่อประสาทหู (Ototoxic) ยาในกลุ่มนี้จะส่งผลกระทบต่อความบกพร่องในการทำงานของเนื้อเยื่อในหูชั้นใน เซลล์ของเนื้อเยื่อของหูชั้นในมีการเสื่อม ทำให้สูญเสียการได้ยิน กลุ่มยา ototoxic ที่ใช้ในทางคลินิก ได้แก่ aminoglycoside, cisplatin, carboplatin, macrolide กลุ่มยาปฏิชีวนะ และยาต้านมาลาเรีย โดยเฉพาะยาในกลุ่ม aminoglycoside และ cisplatin เนื่องจากยาทั้งสองกลุ่มสามารถก่อให้เกิดมากที่สุดสูญเสียการได้ยินอย่างรุนแรง ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเมื่อใช้ยาในกลุ่มนี้ (Rybak LP, 2007)

การสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ เป็นการสูญเสียการได้ยินในส่วนของหูชั้นใน ที่มีความผิดปกติในส่วนของเส้นประสาทหูที่เสื่อมตามวัยในผู้สูงอายุ อาจเกิดได้หลายสาเหตุ เช่น การได้รับยาที่เป็นพิษต่อหูชั้นใน การมีโรคเรื้อรังที่ส่งผลต่อหลอดเลือด ทำให้ขาดเลือดไปเลี้ยงที่ส่งผลทำให้ทำให้ประสาทหูเสื่อมได้

อาการ อาการแสดงในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินเป็นอย่างไร

นอกจากการทราบถึงสาเหตุของการสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุแล้วสิ่งที่สำคัญคือการประเมินอาการ อาการแสดงการสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่พยาบาลควรมีการสังเกต และสามารถประเมินเบื้องต้นได้ อาการ อาการแสดงที่สามารถสังเกตเบื้องต้นได้ว่าการสูญเสียการได้ยินเกิดขึ้น ดังนี้ (NHS, 2017)

1. สังเกตความยากลำบากในการสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง รวมถึงความเข้าใจในการสื่อสาร ว่าสามารถเข้าใจในการสื่อสารหรือไม่ มีลักษณะการพูดที่ซ้ำลง
2. พฤติกรรมการดูโทรทัศน์ หรือฟังเพลงโดยใช้เสียงที่ดังกว่าตนปกติ
3. ไม่ได้ยินเสียงโทรศัพท์ หรือเสียงออก
4. ไม่สามารถบอกได้ว่าเสียงที่ได้ยินนั้นมาจากทิศทางใด
5. มีพฤติกรรมที่แยกตัวจากสังคม

จากพฤติกรรมดังกล่าวในเบื้องต้นเป็นสิ่งที่พยาบาล ผู้ดูแลจะต้องมีการสังเกต และสามารถประเมินได้เบื้องต้นได้ เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหการได้ยิน โดยการพบแพทย์เฉพาะทาง เพื่อรับการประเมินด้วยเครื่องมือพิเศษต่อไป

การประเมินการสูญเสียการได้ยิน

การประเมินการได้ยินในผู้สูงอายุเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สำคัญ ในค้นหาความผิดปกติในการได้ยิน ทำให้สามารถช่วยเหลือผู้สูงอายุได้ สามารถประเมินได้ ดังนี้

1. การทดสอบการได้ยินแบบง่าย เช่น การทดสอบการได้ยินแบบง่าย เช่น whispered voice (เสียงกระซิบที่หู), A finger rub (การถูนิ้วข้างหู) เป็นการทดสอบที่ระดับการได้ยินที่ 25 เดซิเบล

2. Vibrating tuning Fork (การใช้ส้อมเสียง) มี 2 วิธี ได้แก่ Rinne test การทดสอบโดยการเคาะส้อมเสียง แล้ววางห่างจากหน้าหู 1 นิ้ว แล้วนำก้านส้อมเสียงมาวางไว้ที่กระดูกหลังหู, Weber test ทดสอบโดยเคาะส้อมเสียงแล้ววางไว้ที่หน้าผาก คาง เพื่อทราบถึงการทำงานของ Cochlear (ศรีสุนทรา เจริมวรพิพัฒน์, 2552)

3. การใช้แบบประเมิน โดยการซักถามถึงความสามารถของการได้ยินในผู้สูงอายุ ได้แก่ Self-Administered questionnaire: Hearing Handicap Inventory for the Elderly Screening: HHIE-S เป็นแบบสอบถามภาวะพึงพาการได้ยินในผู้สูงอายุ สำหรับในประเทศไทยมีงานวิจัยจัดทำแบบประเมินการได้ยิน Five Minute Hearing Test (FMHT) ฉบับภาษาไทยในการตรวจคัดกรองหาภาวะสูญเสียการได้ยินในชุมชน ของขวัญชนก ยิ้มแต่ และคณะ 2554 ประกอบไปด้วยข้อคำถามสั้น กระชับ จำนวน 15 ข้อ (มานัส โพธาภรณ์และคณะ, 2557)

ตัวอย่าง

ชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์..... อายุ..... ปี
ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

แบบ

แบบสอบถามนี้มีจุดประสงค์เพื่อชี้วัดปัญหาที่มีสาเหตุจากการสูญเสียการได้ยิน กรุณาทำเครื่องหมาย “ใช่” “บางครั้ง” หรือ “ไม่ใช่” ลงในคำถามแต่ละข้อ และตอบคำถามตามลำดับ หากท่านใช้เครื่องช่วยฟังกรุณาตอบคำถามตามความรู้สึกเมื่อถอดเครื่องช่วยฟังออก

1. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณใช้โทรศัพท์น้อยลงกว่าที่เคยทำหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
2. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกอายเวลาพบปะกับผู้คนใหม่ๆ หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
3. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณหลีกเลี่ยงการพบปะกลุ่มคนหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
4. ปัญหาการได้ยินเป็นสาเหตุทำให้คุณรู้สึกหงุดหงิดหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
5. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกท้อแท้เวลาพูดคุยกับคนในครอบครัว หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
6. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณลำบากเวลาร่วมงานเลี้ยงหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
7. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกโง่หรือสมองทึบหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
8. คุณฟังลำบากเวลาคนพูดกระซิบหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่

9. คุณรู้สึกว่าคุณเองพิจารณาเพราะปัญหาการได้ยินหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
10. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณลำบากเวลาไปเยี่ยมเยียนเพื่อน ญาติ หรือเพื่อนบ้านหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
11. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา น้อยลงกว่าที่คุณ อยากทำหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
12. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกวิตกกังวลหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
13. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณเยี่ยมเยียนเพื่อน ญาติ หรือเพื่อนบ้าน น้อยลงกว่าที่คุณอยากทำหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
14. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณทะเลาะกับคนในครอบครัวหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
15. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณลำบากเวลาฟังทีวีหรือวิทยุหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
16. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณไปซื้อของน้อยลงกว่าที่คุณอยากทำหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
17. ปัญหาหรือความลำบากในการได้ยินทำให้คุณเสียใจหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
18. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณต้องการใช้ชีวิตอิสระไม่พึ่งพาคนอื่นใช่หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
19. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณพูดคุยกับคนในครอบครัว น้อยครั้งลงกว่าที่ คุณอยากทำหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
20. คุณรู้สึกว่าปัญหาทางการได้ยินรบกวนชีวิตส่วนตัว หรือการเข้าสังคม ของคุณหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
21. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณลำบากเวลาอยู่ในร้านอาหาร กับญาติหรือ เพื่อนหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
22. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกหดหู่หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่

23. ปัญหาทางการได้ยินทำให้คุณฟังทีวีหรือวิทยุค่อยลงกว่าที่คุณอยากทำ หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
24. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกอึดอัดเวลาคุยกับเพื่อนๆ หรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่
25. ปัญหาการได้ยินทำให้คุณรู้สึกโดดเดี่ยวหรือไม่	☐ ใช่ ☐ บางครั้ง ☐ ไม่

รูปภาพที่ 1 แบบสอบถามภาวะพึ่งพาในผู้สูงอายุ
ที่มา : คู่มือค้นหาผู้สูงอายุที่มีความพิการทางการได้ยิน

Simple physiologic test: Audio scope เป็นการตรวจการได้ยินชนิดไฟฟ้า โดยใช้ส้อมเสียงบริสุทธิ์ ในระดับการได้ยินที่ 0, 25 และ 40 เดซิเบล ที่ความถี่ 500, 1000, 2000, and 4000 Hz (Spiby J, 2014)

การประเมินการได้ยินในผู้สูงอายุมีหลากหลาย สามารถเลือกนำไปใช้ในการประเมินในผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม เพื่อที่จะสามารถประเมิน และแก้ไขความสามารถในการได้ยินในผู้สูงอายุได้

การแก้ไขการได้ยิน ในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินเป็นอย่างไร

เนื่องจากการสูญเสียการได้ยินในผู้สูงอายุ เป็นความผิดปกติของเส้นประสาทหูเสื่อม การแก้ไขการได้ยินในผู้สูงอายุประกอบไปด้วย การแก้ไขโดยการผ่าตัดฝังเครื่องช่วยฟัง การใช้เครื่องช่วยฟังชนิดต่าง ๆ และการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยในการได้ยิน ดังนี้

1. การแก้ไขการได้ยินโดยการผ่าตัดหูชั้นในเทียม (Cochlear Implant) เป็นการแก้ไขการได้ยินโดยการผ่าตัดเพื่อฝังอุปกรณ์เข้าไปในอวัยวะรับเสียงในหูของผู้สูงอายุที่หูพิการ ซึ่งไม่สามารถใช้เครื่องช่วยฟังได้ อุปกรณ์ที่ฝังนี้เป็นเครื่องช่วยการได้ยินอีกชนิดหนึ่ง โดยอุปกรณ์ดังกล่าวจะแปลงสัญญาณเสียงให้เป็นสัญญาณไฟฟ้าในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ แต่จะสามารถกระตุ้นเซลล์ขนภายในอวัยวะรับเสียงให้สามารถทำหน้าที่ได้ดีขึ้น หลังจากทำการผ่าตัดฝังอุปกรณ์แล้ว ผู้ป่วยจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพการฟัง และการพูด เนื่องจากเสียงที่ผู้ป่วยได้ยินจะไม่เหมือนกับที่คนปกติรับรู้

2. เครื่องช่วยฟัง (Hearing aids) แบ่งเป็นประเภท ต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เครื่องช่วยฟังชนิดฟังที่เสียงผ่านทางอากาศ (Air conduction hearing aid) เป็นเครื่องที่ใส่ไว้ที่หู โดยให้เสียงผ่านเข้าทางช่องหู

2.2 เครื่องช่วยฟังชนิดฟังเสียงผ่านทางกระดูก (Bone conduction hearing aid) เป็นเครื่องที่ใส่ไว้ที่หู โดยให้เสียงผ่านเข้าที่บริเวณหลังใบหู (mastoid) กรณีที่ผู้สูงอายุไม่สามารถใส่เครื่องทางช่องหู เช่น รูหูตีบ ไม่มีรูหู ผู้ป่วยที่มีหนองไหลจากหูตลอดเวลา เป็นต้น เครื่องประเภทนี้

มีทั้งชนิดที่วางอยู่ภายนอก และชนิดที่แพทย์ต้องทำการ ผ่าตัดเพื่อฝังไว้ที่กะโหลกศีรษะโดยมีตัวรับเสียงอยู่ภายนอก (Bone-Anchor Hearing Aid)

2.3 เครื่องช่วยการรับรู้ด้วยการสั่นสะเทือน (Vibro-tactile hearing aid) สำหรับผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินอย่างมากจนไม่สามารถรับรู้ด้วยการได้ยิน โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่หูพิการและผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางสายตา โดยเครื่องจะทำการแปลงสัญญาณเสียงให้เป็นความรู้สึกสั่นสะเทือนแทน ผู้สูงอายุที่ใช้จะต้องฝึกฝนการรับรู้ เพราะข้อมูลที่ได้อาจมีความจำกัด โดยเฉพาะน้ำเสียงและวรรณยุกต์ ในปัจจุบันไม่ค่อยนิยมใช้ เนื่องจากมีเทคโนโลยีของการผ่าตัดหูชั้นในเทียม ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินรับรู้เสียงได้ดีกว่า (กฤษณา เลิศสุขประเสริฐ, 2009) การแก้ไขการได้ยินในผู้สูงอายุมีหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการผ่าตัด การใช้เครื่องช่วยฟังชนิดต่าง ๆ วิธีเหล่านี้ ควรเลือกให้เหมาะสมในผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ยินเสียงท รุ่รับรู้เสียงได้ดี

การดูแลเครื่องช่วยฟัง

เมื่อผู้สูงอายุที่มีปัญหาการได้ยินโดยใช้เครื่องช่วยฟัง พยาบาลควรให้คำแนะนำการบำรุงรักษาและการดูแลเครื่องช่วยฟังอย่างเหมาะสมจะช่วยยืดอายุการใช้งานของเครื่องช่วยฟัง การดูแลเครื่องช่วยฟังมีวิธีการ ดังนี้

1. เก็บเครื่องช่วยฟังให้ห่างจากความร้อนและความชื้น
2. ทำความสะอาดเครื่องช่วยฟังตามคำแนะนำ ของแต่ละรุ่นที่ใช้
3. หลีกเลี่ยงการโดนน้ำอาจทำให้เครื่องช่วยฟังเสียหายได้ รวมถึงการใช้สเปรย์ฉีดผมหรือผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมอื่น ๆ ในขณะที่สวมเครื่องช่วยฟัง
4. ปิดเครื่องช่วยฟังเมื่อไม่ได้ใช้งาน
5. เปลี่ยนแบตเตอรี่ทันทีที่หมด เก็บแบตเตอรี่สำรองและอุปกรณ์ช่วยเหลือขนาดเล็กไว้ให้พร้อมใช้งาน รวมถึงให้ห่างจากเด็กและสัตว์เลี้ยง (NIDCD, 2015)

การดูแลเครื่องช่วยฟังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่พยาบาลควรแนะนำผู้สูงอายุ และผู้ดูแลให้มีความรู้ในการดูแลเครื่องช่วยฟัง เพื่อช่วยยืดอายุเครื่องช่วยฟังได้

การสื่อสาร การพยาบาลผู้สูงอายุที่มีปัญหาการได้ยินเป็นอย่างไร

การสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินเป็นสิ่งมีความสำคัญ นอกจากการใช้เครื่องช่วยฟังแล้ว ยังมีการสื่อสารหลากหลายแบบ (Laplanche-Lévesque et al, 2016) ในบทบาทของพยาบาลที่ดูแลผู้สูงอายุควรมีความเข้าใจในการสื่อสารในทุกแบบ และการสื่อสารในแต่ละสถานที่ที่มีการสื่อสารและ การจัดสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน การสื่อสารแบบ Lip reading or Speech reading คือ การสื่อสารโดยการอ่านริมฝีปาก ของคู่สื่อสาร และการใช้รูปภาพ .รวมถึงการเขียนในการสื่อสาร

หลักในการสื่อสาร (Barbara E et al, 2019) ในบทบาทพยาบาล โดยหลักการ EARS Model Hearing Assessment Steps ดังนี้

E: Ears ในขั้นแรกของการสนทนา เป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารในผู้สูงอายุ การสนทนาต้องทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกลาย คู่สนทนาต้องทราบว่าหูข้างไหนได้ยินดีที่สุด ให้พูดข้างที่ผู้สูงอายุได้ยินดีที่สุด ยังรวมถึงการพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวถึงปัญหาการได้ยิน การแยกตัวจากสังคม อาจเกิดภาวะซึมเศร้า การสูญเสียการได้ยินนี้อาจส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงทางกาย การทรงตัว อาจเกิดภาวะหกล้มได้ การแก้ปัญหาการได้ยินกับแพทย์เฉพาะทาง รวมถึงการตรวจเฉพาะต่าง ๆ

A: Ask ในบทบาทของพยาบาล การสอบถามเป็นอีกหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลในการแก้ปัญหาการได้ยิน ช่วยในการประเมินปัญหา และความต้องการของผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน การสอบถามความต้องการ การดำเนินกิจกรรมประจำวันของผู้ป่วย การสูญเสียการได้ยินในระดับใด ความยากลำบากในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การดูโทรทัศน์ การเข้าสังคม การพบปะเพื่อนฝูง เป็นต้น

R: Recommendation จากการรวบรวมข้อมูลในหัวข้อข้างต้น ทั้งจากตัวผู้ป่วยเอง และผู้ดูแล หลังจากการประเมินแล้ว ว่าจะมีความจำเป็นต้องพบแพทย์ และรับการตรวจการได้ยินเพิ่มเติม ในขั้นนี้เป็นการแนะนำในการพบแพทย์ และการตรวจพิเศษเพิ่มเติม

S: Strategies เป็นอีกหนึ่งประเด็น ที่พยาบาลต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การเว้นระยะห่างในการพูด อยู่ในที่มีแสงสว่างสามารถมองเห็นหน้าริมฝีปากผู้พูดได้ การจัดสภาพแวดล้อม สถานที่ในการสื่อสาร การพูดหูข้างที่ดีที่สุด ใช้ถ้อยคำสั้นๆ โทนเสียงต่ำในการพูด (Contrera J et al, 2016)

ในบทบาทของผู้ที่สูญเสียการได้ยิน นอกจากการใช้หลักการ EARS แล้ว มีหลักควรใช้ในการสื่อสาร คือ HELP ดังนี้

H: Hearing Assistance การใช้เครื่องช่วยฟัง ในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินตามวัยเป็นการสูญเสียการได้ยินที่มีความบกพร่องของเส้นประสาท วิธีที่จะแก้ปัญหาการได้ยินนอกจากการใช้การสื่อสารแบบไม่ใช้คำพูด เครื่องช่วยฟังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้

E: Engage ผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินควรมีเจตคติที่ดีในการสื่อสาร ยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เรียนรู้ แก้ปัญหา ดำเนินกิจกรรมประจำวันอย่างเป็นปกติ รวมถึงการที่ยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการตัดสินใจในการรักษาปัญหาการสูญเสียการได้ยิน

L: Look at Person when Speaking ขณะสนทนาผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน ควรนั่งตรงข้ามคู่สนทนา สามารถมองเห็นหน้า ริมฝีปากคู่สนทนา รวมถึงการอยู่ในที่มีแสงสว่างอย่างเพียงพอ

P – Position Yourself Away from Noise ในการสนทนาควรหลีกเลี่ยงสถานที่ที่เสียงดัง เพื่อที่จะสามารถรับฟังเสียงของคู่สนทนาได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งการสื่อสารในแต่ละสถานที่ (Yorkston et al, 2009 : Lobe, 2019: Barjakat F, 2018) ดังนี้

1. การสื่อสารในผู้สูงอายุ ที่สูญเสียการได้ยิน ขณะอยู่ที่บ้าน ขณะรับประทานอาหาร สิ่งที่เราควรมีสามสิ่ง คือ แสงสว่างที่เพียงพอ สิ่งแวดล้อมที่เงียบสงบ และการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ที่เหมาะสม ดังนี้

สำหรับผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน

-ผู้สูงอายุต้องมีความเข้าใจในข้อจำกัดในการได้ยินของตนเอง มีทัศนคติที่ดีในการสื่อสารกับผู้อื่น

-จัดสถานที่สนทนาตรงที่มีแสงสว่างให้เพียงพอ อาจติดตั้งไฟเพดาน ที่ส่องแสงสว่างให้สามารถมองเห็นคู่สนทนาชัดเจน หรืออาจอยู่กลางแจ้ง เลือกที่นั่งที่เหมาะสม เห็นหน้าคู่สนทนาชัดเจน

-ลดเสียงรบกวนให้มากที่สุด เช่น ปิดวิทยุโทรทัศน์หรือระบบเสียงหรือลดระดับลงปิดประตูและหน้าต่าง ขอให้คนอื่นหลีกเลี่ยงส่งเสียงที่ไม่จำเป็นขอคุยทีละคน พูดคำสั้นๆ พูดเสียงที่ชัดเจน อาจแบ่งเป็นกลุ่มย่อยในการสนทนา

-ถ้าผู้สูงอายุมีเครื่องช่วยฟัง แนะนำให้ใช้เครื่องช่วยฟังในขณะการสนทนา

-ตรวจสอบความเข้าใจของคุณในระหว่างการสนทนา เช่น “ถ้าฉันเข้าใจถูกต้อง...” หรือ “คุณกำลังพูดถึง...” ไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงหัวข้อสนทนากะทันหัน เมื่อสิ้นสุดมื้ออาหาร การสนทนา ควรมีผู้ที่อยู่ต่อเพื่อสามารถพูดคุย และพูดซ้ำข้อมูล ที่สำคัญในการสนทนา

สำหรับคู่สนทนา

-มีทัศนคติที่ดีในการสนทนาในผู้สูงอายุที่มีการสูญเสียการได้ยิน

-สบตาคู่สนทนา พูดช้า ๆ ชัดๆ ให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านริมฝีปากได้

การสื่อสารในผู้สูงอายุ ที่สูญเสียการได้ยิน เมื่อออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน สิ่งที่สำคัญคือ การใช้เครื่องช่วยฟัง การจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้

สำหรับผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน

-อยู่ในที่มีแสงสว่างเพียงพอ ให้สามารถมองเห็นหน้าคู่สนทนาได้ มองหน้าคู่สนทนา

-หากมีเครื่องช่วยฟังให้ใช้เครื่องช่วยฟัง

-หลีกเลี่ยงการสนทนาในที่ที่มีเสียงรบกวน

สำหรับคู่สนทนา

-ขยับเข้าใกล้ผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน อาจแตะไหล่เพื่อไม่ผู้สูงอายุตกใจ

-ตรวจสอบระยะห่างของการสนทนา ให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านริมฝีปากได้

-พูดช้า ๆ โทนเสียงต่ำ ใช้ประโยคสั้นๆ เข้าใจง่าย หากผู้สูงอายุไม่เข้าใจให้พูดซ้ำ

การใช้มาตรฐานการพยาบาล (North American Nursing Diagnosis Association-NANDA) และ intervention (Nursing Intervention Classification-NIC)

การดูแลผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดูแล โดยใช้มาตรฐานการพยาบาล การวินิจฉัยการพยาบาล (Nursing diagnosis): ขอบเขต (Domain), กลุ่ม (Class), and หัวข้อ (Title) (Herdman, T.H. & Kamitsuru, S, 2014) ดังนี้

ขอบเขต (Domain)	กลุ่ม (Class)	การวินิจฉัยการ พยาบาล (Nursing diagnosis)	กระบวนการ พยาบาล (Nursing intervention)
-กระบวนการรับรู้ (Perception/Cognition)	- การสื่อสาร (communication) -การรับรู้ (Sensation/perception)	-กระบวนการอ่าน (Readiness for enhanced communication) -การบกพร่องด้าน การสื่อสาร (Impaired verbal communication)	-การเพิ่ม ประสิทธิภาพการ สื่อสาร (Communication Enhancement) -ความรู้ของผู้ป่วย (Patient Education)
-การรับรู้ (Self- Perception)	-ความภูมิใจในตัวเอง (Self-esteem) -รูปร่าง ภาพลักษณ์ (Body image)	-ความเสี่ยงการนับ ถือตัวเองต่ำ (Risk for situational low self- esteem) -ภาพลักษณ์ที่ถูก รบกวน (Disturbed body image)	

ขอบเขต (Domain)	กลุ่ม (Class)	การวินิจฉัยการ พยาบาล (Nursing diagnosis)	กระบวนการ พยาบาล (Nursing intervention)
-บทบาทความสัมพันธ์ (Role Relationships)	-บทบาทผู้ดูแล (Caregiving Roles) -ความสัมพันธ์ในครอบครัว (Family Relationships) - บทบาทในครอบครัว (Role Performance)	-เสี่ยงต่อการได้รับการเลี้ยงดูที่บกพร่อง(Risk for impaired parenting) -ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ (Dysfunctional family processes) -สัมพันธ์ภาพในครอบครัวไม่ดี (Ineffective relationship) -ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่บกพร่อง (Impaired social interaction)	-กระบวนการทางสุขภาพ (Health System Management)
-ความปลอดภัย (Safety/Protection)	- ความไม่ปลอดภัยของสภาพแวดล้อม (Environmental hazards)	- เสี่ยงการหกล้ม (Risk for falls) -เสี่ยงต่อการบาดเจ็บ(Risk for	-การจัดการภาวะวิกฤต(Crisis Management) -การจัดการความเสี่ยง(Risk

ขอบเขต (Domain)	กลุ่ม (Class)	การวินิจฉัยการ พยาบาล (Nursing diagnosis)	กระบวนการ พยาบาล (Nursing intervention)
		injury)	Management)

ข้อปฏิบัติที่สำคัญในการดูแลผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินในบทบาทพยาบาล

1. สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการได้ยิน การเปลี่ยนแปลงการได้ยินในผู้สูงอายุ รวบรวมข้อมูลของผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน และส่งต่อข้อมูล ไปสู่ทีมสหสาขาวิชาชีพที่พร้อมให้บริการสำหรับผู้สูงอายุ
2. ทราบสัญญาณและอาการของการสูญเสียการได้ยิน มีความสังเกตถึงอาการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปัญหาในการสื่อสารของผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน
3. รับฟังข้อคำปรึกษา ความกังวลใจของผู้สูงอายุ และผู้ดูแล
4. จัดทำกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการได้ยิน มีความเข้าใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน ในประเด็นต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญในการสื่อสารกับผู้สูงอายุที่มีการสูญเสียการได้ยิน ทั้งผู้สนทนา และผู้สูงอายุเอง ต้องมีทัศนคติที่ดีในการที่จะสื่อสาร มีความเข้าใจในบริบทของของคู่สนทนา จะทำให้สามารถสื่อสารได้เข้าใจทั้งสองฝ่าย ผู้สูงอายุมีความสุขในการสนทนา

บทสรุป (Conclusion)

ปัญหาในการสื่อสารที่ในผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยินเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จำเป็นต้องมีการดูแลที่เน้นผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง พยาบาลที่เป็นหนึ่งในบุคลากรทางการแพทย์ที่สำคัญ ที่ต้องมีความรู้ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงการได้ยินในผู้สูงอายุ ต้องมีการประเมินปัญหา มีความเข้าใจของผู้ป่วย เกี่ยวกับปัญหา ข้อจำกัดในการสนทนา ที่สำคัญ มีการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้ป่วยและแพทย์ มีการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างบุคลากรทางการแพทย์ พยาบาล ทำให้สามารถประเมินปัญหา แก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของผู้สูงอายุที่สูญเสียการได้ยิน ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ที่ช่วยในการสื่อสาร มีทางเลือกในการสื่อสารแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมสามารถสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ใกล้เคียงกับปกติให้ได้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กฤษณา เลิศสุขประเสริฐ. (2009). เครื่องช่วยฟัง (HEARING AIDS). สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.rcot.org/2016/People/Detail/81>.
- ขวัญชนก ยิ้มแต่, พนิดา ธนาวิรัตนานิจ, พรเทพ เกษศิริ, ภาธร ภิรมย์ไชย และกิม เอี่ยมประไพ. . (2559). คู่มือการค้นหาผู้สูงอายุที่มีความพิการทางการได้ยิน สำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน.สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. สืบค้น 9 พฤษภาคม 2564, จาก <https://kb.hsri.or.th/dspace/bitstream/handle/11228/4955/hs2449.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ขวัญชนก ยิ้มแต่, พรเทพ เกษศิริ, พนิดา ธนาวิรัตนานิจ, พิภพ สิริเพาประดิษฐ์. (2011). การประเมินแบบทดสอบการได้ยินห้านาทีฉบับภาษาไทยในการคัดกรองการได้ยินในชุมชนสถาบันสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.kb.hsri.or.th/dspace/handle/11228/3720>.
- มานัส โพธาราม และคณะ. (2557). ภาวะสูญเสียการได้ยิน (Hearing Loss). สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <http://training.dms.moph.go.th/rtcd/storage/app/uploads/public/59b/9e7/9e7/59b9e79e735ec553244298.pdf>.
- ศรีสุนทรา เจริญพรพัฒน์. (2552). การพยาบาล หู คอ จมูก. นนทบุรี: ธนาเพส จำกัด.
- สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์. (2555). รายงานประจำปี สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ : บริษัท ที คิว พี จำกัด.
- Barbara E and Vitale T. (2019). Hearing Wellness Toolkit for Primary Care. *The Hearing Journal*. 72 (8), 36-39.
- Barjakat F. (2018). *Improving Communication With People Who Have Hearing Loss*. สืบค้น 10 เมษายน 2564, จาก <https://www.uofazcenteronaging.com/care-sheet/providers/communication-improving-communication-people-who-have-hearing-loss>.
- Contrera J and Wallhagen I. (2016). Hearing Loss Health Care for Older . *The Journal of the American Board of Family Medicine*. 29(3). 394-403.
- Contrera KJ, Betz J, Li L, Blake CR, Sung YK, Choi JS, Lin FR. (2016). Quality of life after intervention with a cochlear implant or hearing aid. *Laryngoscope*. 126(9), 2110-2115.

- Herdman, T.H. & Kamitsuru, S. (Eds.). (2014). *NANDA International Nursing Diagnoses: Definitions & Classification, 2015–2017*. Oxford: Wiley Blackwell.
- Howarth, A., & Shone, G. R. (2006). Ageing and the auditory system. *Postgraduate medical Journal*. 82(965), 166-171.
- Kevin J and Wallhagen I. Hearing Loss Health Care for Older Adults. (2006). *The Journal of the American Board of Family Medicine*. 29(3). 398-403.
- Laplante-Lévesque A, Hickson L and Worrall L. (2016). Rehabilitation of Older Adults With Hearing Impairment: A Critical Review. *Journal of Aging and Health*. 22(2) 143–153.
- Lee, K. Y. (2013). Pathophysiology of age-related hearing loss (peripheral and central). *Korean journal of audiology*. 17(2), 45.
- Lobe. (2019). *Communication Strategies for Hearing-Impaired People*. สืบค้น 9 เมษายน 2564, จาก https://assets.ctfassets.net/djin4pkuwuw/ycyVq9Y1lQcwUeAOYqIOL/74b835139139665064677c79b4099961/Communication_strategies.pdf.
- National Institute on Deafness and Other Communication Disorders. (2018). *Age-Related Hearing Loss*. สืบค้น 10 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.nidcd.nih.gov/sites/default/files/Documents/health/hearing/AgeRelatedHearingLoss.pdf>.
- National Institute on Deafness and Other Communication Disorders. (2016). *What Works: Hearing Loss and Healthy Ageing*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.england.nhs.uk/wp-content/uploads/2017/09/hearing-loss-what-works-guide-healthy-ageing.pdf>.
- National Institute on Deafness and Other Communication Disorders. (2016). *Hearing Loss and Older Adults*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.nidcd.nih.gov/sites/default/files/Documents/health/hearing/HearingLossOlderAdults.pdf>.
- Rybak, L. P., & Ramkumar, V. (2007). Ototoxicity. *Kidney international*. 72(8), 931-935.

- Spiby J. (2014). *Screening for Hearing Loss in Older Adults*. สืบค้น 11 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.thebsa.org.uk/wpcontent/uploads/2015/09/Hearing_screening_in_adults_review-NSC.pdf.
- Weinstein, B. E. (2017). Dementia and Age-Related Hearing Loss–Part II. *The Hearing Journal*. 70(11), 26-28.
- World Health Organization. (2020). *Deafness and hearing loss*. สืบค้น 8 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>.

ประโยชน์ของเทคโนโลยีบล็อกเชนต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว Benefits of Blockchain Technology to Tourism Industry

เกสสิณี ตรีพงษ์พันธุ์¹
Kessini Tripongpan

บทคัดย่อ (Abstract)

เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ได้ทำการปฏิวัติโลกดิจิทัลโดยการเพิ่มความปลอดภัย ความยืดหยุ่น และประสิทธิภาพของระบบการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เนื่องด้วยเทคโนโลยีบล็อกเชนมีคุณลักษณะเด่นที่เป็นประโยชน์หลายประการ คือ มีความคงทนสูง มีความโปร่งใส ไม่ถูกควบคุมโดยใครคนใดคนหนึ่ง ไม่สามารถถูกเปลี่ยนแปลงได้ ไม่เปิดเผยตัวตน และความสามารถในการตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทั้งในทางปฏิบัติและเชิงกลยุทธ์ ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีบล็อกเชนยังถือว่าค่อนข้างใหม่ แต่จะถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ บทความนี้กล่าวถึงผลประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ในการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม สายการบิน และร้านอาหาร

คำสำคัญ (Keywords): บล็อกเชน; เทคโนโลยี; การท่องเที่ยว; อุตสาหกรรมการบริการ

Abstract

Blockchain technology has revolutionized the digital world by increasing security, flexibility and efficiency of operational systems to be better. Since blockchain technology has a number of useful features, such as highly robust, transparent, decentralized, immutable, anonymous, and traceable, thus it is used in the tourism industry for both practical and strategic purposes. Nowadays, blockchain technology is still relatively new, but it will continue to evolve and become more sophisticated. This article discusses the benefits of blockchain technology used in tourism, including hotels, airlines and restaurants.

Keywords: Blockchain; Technology; Tourism; Hospitality industry

Received: 2021-04-30 Revised: 2021-06-23 Accepted: 2021-06-25

¹ วิทยาลัยนานาชาติการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี International School of Tourism Suratthani Rajabhat University

บทนำ (Introduction)

โลกดิจิทัลถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงนวัตกรรมใหม่ ๆ ไปจนถึงการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าทั่วโลกด้วยการใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ IoT (Internet of Things) และสื่อสังคมออนไลน์ (Online Social Media) ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ได้ทำปฏิวัติโลกดิจิทัล โดยการเพิ่มความปลอดภัย ความยืดหยุ่น และประสิทธิภาพของระบบการทำงานให้ดียิ่งขึ้น (Ahram, Sargolzaei, Sargolzaei, Daniels, & Amaba, 2017) อีกทั้ง สกุลเงินดิจิทัล (Cryptocurrency) สัญญาอัจฉริยะ (Smart contracts) และแอปพลิเคชันแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Applications: DApps) ยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน (Valeri, 2020) ดังจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างมาก (Onder & Treiblmaier, 2018) ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีบล็อกเชนจะอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการใช้งานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ก็มีกรณีตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนนี้ สามารถเปลี่ยนการดำเนินธุรกิจให้มีความปลอดภัย และความโปร่งใสมากขึ้น

บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นทั่วไปเกี่ยวกับเทคโนโลยีบล็อกเชน และประโยชน์ที่ได้จากการนำไปใช้งานอย่างมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจ และธุรกรรมที่หลากหลายของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทความนี้กล่าวถึงธุรกิจที่มีการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ โรงแรม สายการบิน และร้านอาหาร

บล็อกเชน (Blockchain)

หลังจากอินเทอร์เน็ต บล็อกเชน (Blockchain) ถือได้ว่าเป็นเทคโนโลยีที่ปฏิวัติวงการครั้งใหญ่ครั้งต่อไป เนื่องจากการพลิกโฉมวิธีการทำงาน และการใช้ชีวิตของผู้คน (Puthal, Malik, Mohanty, Kougianos, & Yang, 2018) แรกเริ่มบล็อกเชนถูกสร้างขึ้นเป็นอินเทอร์เน็ตในรูปแบบใหม่โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสกุลเงินดิจิทัล (Digital Currency) เช่น Bitcoin ซึ่งเป็นสกุลเงินดิจิทัลที่ทุกคนบนโลกสามารถใช้แลกเปลี่ยนกันได้อย่างอิสระโดยผ่านระบบบล็อกเชน (Zheng, Xie, Dai, Chen, & Wang, 2017) คำว่าบล็อกเชนประกอบด้วยบล็อก (Block) ที่หมายถึง การเก็บข้อมูลรูปแบบหนึ่งที่เก็บเป็นส่วน ๆ และนำมาเรียงต่อกันเรื่อย ๆ เหมือนโซ่คล้องกัน (Chain) โดยมีวิธีเข้ารหัสทางคอมพิวเตอร์เพื่อความปลอดภัยที่ทำให้ทราบข้อมูลถูกเก็บ ณ เวลาใด รวมทั้งทราบว่ามีการแก้ไข หรือไม่ โดยข้อมูลทั้งหมดจะส่ง และกระจายเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่อยู่ในเครือข่าย (Nofer, Gomber, Hinz, & Schiereck, 2017) เทคโนโลยีบล็อกเชนเป็นเสมือนโซ่ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อกระจายข้อมูลเก็บไว้ในชิ้นส่วนโซ่ที่ต่อกัน ฐานข้อมูลของบล็อกเชนไม่ได้ถูกเก็บไว้ในที่ใดที่หนึ่งเพียงแห่งเดียว ข้อมูลเหล่านั้นจะถูกเปิดเผยเป็นสาธารณะ ทุกคนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้ แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ (Jeerichuda, 2017) นอกจากนี้ เทคโนโลยีบล็อกเชนยังถูกออกแบบมาเป็นเทคโนโลยีแบบกระจายอำนาจ ซึ่งหมายถึง การทำงานของเครือข่ายโดยรวมที่ไม่

ขึ้นกับส่วนกลาง (Decentralized Technology) เพื่อจัดข้อกำหนดสำหรับตัวกลางในการตรวจสอบการทำงาน (Litke, Anagnostopoulos, & Varvarigou, 2019) ผู้ใช้บริการสามารถชำระเงินต่อผู้ให้บริการได้โดยตรง (Peer-to-Peer Payment) (Aste, Tasca, & Matteo, 2017)

เทคโนโลยีบล็อกเชนมีข้อดีหลายประการ ประการแรก คือ เป็นระบบที่มีความคงทนสูงมาก (Robustness) มีความโปร่งใสเนื่องจากข้อมูลสามารถเข้าถึงได้โดยสาธารณะ ข้อมูลที่ถูกเก็บไว้บนบล็อกเชนจะไม่ถูกควบคุมโดยใครคนใดคนหนึ่ง และจะไม่สามารถถูกเปลี่ยนแปลงได้ เพราะจำเป็นต้องใช้พลังการประมวลผลอย่างมหาศาลในการลบข้อมูลบนเครือข่ายทั้งหมด ดังนั้นการเข้าไปแทรกแซงบล็อกเชนจึงทำได้ยาก อีกทั้ง เมื่อจุดใดจุดหนึ่งเล็ก ๆ ในระบบเสียจะไม่ส่งผลทำให้ระบบทั้งระบบล่ม (Has No Single Point of Failure) (Jeerichuda, 2017; Kouhizadeh, & Sarkis, 2018) ข้อดีอีกประการ คือ ผู้ใช้งานสามารถมีที่อยู่ (Address) มากมายภายในเครือข่ายบล็อกเชนเพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดเผยตัวตนของผู้ใช้งาน (Monrat, Schelén, & Andersson, 2019) จากการค้นคว้าที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปคุณลักษณะที่สำคัญของเทคโนโลยีบล็อกเชนว่า คือ การกระจายอำนาจ ความคงทนของระบบ การไม่เปิดเผยตัวตน และความสามารถในการตรวจสอบได้

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ นอกจากจะใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อรองรับสกุลเงินดิจิทัลแล้ว วงการอุตสาหกรรมอื่น ๆ ยังได้นำศักยภาพของเทคโนโลยีนี้ไปใช้ประโยชน์เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับธุรกิจอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้น (Jeerichuda, 2017) ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในต่างประเทศมีการใช้บล็อกเชนเก็บข้อมูลโฉนด (Land Registry) หรือช่วยในการแบ่งการเป็นเจ้าของ (Asset Tokenization) ธุรกิจโรงพยาบาลนำบล็อกเชนมาเก็บข้อมูลการรักษาของคนไข้เพิ่มความโปร่งใส และความปลอดภัยด้วยการนำมาช่วยตรวจสอบที่มาของยาแต่ละชนิด ป้องกันการปลอมแปลง เป็นต้น ธุรกิจค้าปลีก เช่น Walmart ได้มีโครงการเก็บข้อมูลอาหารที่ขายเพื่อตรวจสอบการผลิตรายจากโรงงานมาจนถึงขั้นตอนการเก็บรักษา ธุรกิจสายการบิน เช่น Singapore Airline ก็ได้นำบล็อกเชนมาใช้บน KrisFlyer เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ ธุรกิจการศึกษาในประเทศมอลต้าก็มีการออกปริญญาบัตรบนเทคโนโลยีบล็อกเชนอีกด้วย (วรพจน์ ธาราศิริสกุล, 2563) นอกจากนี้ ยังมี การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในแง่มุมต่าง ๆ ของการทำธุรกิจในปัจจุบัน เช่น บริการทางการเงิน และสังคม (Financial and Social Service) การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการดูแลสุขภาพ (Healthcare Facilities) ความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์ (Cyber Security) การเลือกตั้ง (Voting) ประกันภัย (Insurance) โซ่อุปทาน (Supply Chains) ทรัพยากรพลังงาน (Energy Resources) การท่องเที่ยว (Tourism) และอื่น ๆ (Monrat et al., 2019)

กล่าวโดยสรุป คือ เทคโนโลยีบล็อกเชนถูกสร้างขึ้นมาเพื่อพลิกโฉมวิธีการทำงานของธุรกิจต่าง ๆ และมีลักษณะเฉพาะ เช่น เพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล หลีกเลี่ยงการแก้ไข ใช้การกระจายอำนาจโดยจะไม่มีหน่วยงานใดสามารถควบคุมการประมวลผลข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์

เทคโนโลยีบล็อกเชนกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

เทคโนโลยีบล็อกเชนเป็นระบบบนเครือข่ายซึ่งได้รับการพัฒนาเพื่อสร้างบัญชีแยกประเภทที่ปลอดภัย ฉลาด และโปร่งใส (Ozdemir, Ar, & Erol, 2020) บล็อกเชนเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีเครือข่าย (Network-based Technologies) ล่าสุด ซึ่งจะส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่ออุตสาหกรรมส่วนใหญ่ รวมถึงอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วย (Nam, Dutt, Chathoth, & Khan, 2021) เทคโนโลยีบล็อกเชนจะกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ และเป็นศูนย์กลางสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยวภายในปี 2568 (Preece & Easton, 2019) ทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการบริการจะได้รับอิทธิพลจากนวัตกรรม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน การสร้างฐานข้อมูลระดับโลกที่มีข้อมูลที่ครอบคลุม และเป็นกลางที่สุดเกี่ยวกับผู้ให้บริการ และผู้ใช้งานจะช่วยยกระดับมาตรฐานในตลาดการเดินทาง และการท่องเที่ยวใหม่ทั้งหมด ฐานข้อมูลที่สร้างด้วยบล็อกเชนสามารถเข้าถึงได้ในองค์การขนาดใหญ่ รวมถึงธุรกิจขนาดเล็กด้วย (Erceg, Sekuloska, & Kelic, 2020)

หัวหน้าสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย กล่าวว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกำลังเปลี่ยนแปลงด้วยเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเทคโนโลยีบล็อกเชนนี้นจะสามารถนำมาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้ (Wiput, 2017) โดยประเด็นสำคัญหนึ่งก็คือ เทคโนโลยีบล็อกเชนช่วยให้ผู้ใช้บริการสามารถชำระเงินต่อผู้ให้บริการได้โดยตรง (Peer-to-Peer Payment) โดยการชำระเงินสดอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์โดยตรงจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่ต้องผ่านสถาบันการเงิน ทำให้เกิดเศรษฐกิจแบบแบ่งปันที่ไม่ขึ้นกับส่วนกลาง (Hammi, Hammi, Bellot, & Serhrouchni, 2018)

แอปพลิเคชันแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Applications: DApps) เป็นแอปพลิเคชันที่อยู่ในรูปแบบ Decentralized และข้อมูลทั้งหมดจะถูกบันทึกเข้ารหัสลงในบล็อกเชน DApps สามารถประยุกต์สร้างอะไรได้หลากหลาย เช่น แอปพลิเคชันสำหรับการทำธุรกรรมหรือการชำระเงินแบบ Peer-to-Peer ที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งตัวกลาง ปัจจุบันนี้มีการใช้ DApps สำหรับการท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นแอปพลิเคชันล่าสุดของบล็อกเชนสำหรับผู้บริโภค เนื่องจาก DApps มีศักยภาพในการทำให้บล็อกเชนใช้งานง่าย ธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถพัฒนา DApps ของตนเองเพื่อเชื่อมต่อ หรือโต้ตอบกับลูกค้าได้ดีขึ้น (Nam et al., 2021) DApps ที่เป็นที่รู้จัก เช่น Winding Tree DeskBell Chain และอื่น ๆ

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน จะนำมาซึ่งประโยชน์อย่างมากต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งในมุมมองของเจ้าของธุรกิจ และนักท่องเที่ยวดัง ต่อไปนี้

บทบาทของบล็อกเชนในธุรกิจโรงแรม

ในมุมมองของผู้ประกอบการโรงแรม และที่พัก เทคโนโลยีบล็อกเชนจะช่วยแก้ไข ‘Pain Point’ ต่าง ๆ ของธุรกิจโรงแรมได้เป็นอย่างดี ทั้งปัญหาพนักงานต้อนรับส่วนหน้า (Front End)

และการให้บริการภายในโรงแรม (Back End) การจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นจะช่วยเพิ่มรายได้ และลดรายจ่ายซ้ำซ้อนให้กับธุรกิจ ปัจจุบัน แรงงานในธุรกิจโรงแรมกว่าร้อยละ 80 เป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ (Operation) โดยระบบบล็อกเชนจะช่วยดูแลข้อมูลการเข้าทำงานของพนักงาน การเปลี่ยนกะ และการจ่ายค่าตอบแทน ทั้งยังวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators: KPI) ของบุคลากรเพื่อสร้างประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้า (Thaihotelbusiness, 2019) ระบบบล็อกเชนจะช่วยจัดการข้อมูลด้านการบริหารเงินสด เพื่อชี้ให้เห็นว่าการบริหารกระแสเงินสดของโรงแรมดีหรือไม่ รายงานทางการเงินที่ได้มาเป็นจริงมากขึ้นแค่ไหน รวมถึงประสิทธิภาพการบริหารหนี้สิน รายได้ กำไร และขาดทุน (Herskind, Giaretta, Donno, & Dragoni, 2020) นอกจากนี้ ยังมีการคาดการณ์ว่าบล็อกเชนจะสามารถกำหนดตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการเดินทางของลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับอัลกอริธึมการค้นหา (Search Algorithms) จึงช่วยสร้างโอกาสแก่ธุรกิจในการพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแจ้งข่าวสาร วางแผน และจองห้องพักให้กับลูกค้า (Thees, Erschbamer, & Pechlaner, 2020) ดังจะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนมีประโยชน์ต่อธุรกิจโรงแรม และที่พหุหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การจัดการทางการเงิน การตลาด การควบคุมสินค้าคงคลัง และการจัดการข้อมูลลูกค้าที่มาใช้บริการ เป็นต้น (Willie, 2019)

จากงานวิจัยเรื่องเทคโนโลยีบล็อกเชนกับการบริหารจัดการโรงแรม พบว่า เทคโนโลยีนี้ยังคงพัฒนาให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของแต่ละโรงแรม และคาดว่าจะดีขึ้นในอีก 5 ปีข้างหน้า ประโยชน์ที่สำคัญที่ได้จากการใช้บล็อกเชน คือ ขั้นตอนการทำธุรกรรมมีความรวดเร็ว คล่องตัว ปลอดภัย และเป็นส่วนตัวด้านการชำระเงินมากขึ้น ลดต้นทุน ความสะดวกเนื่องจากสามารถทำธุรกรรมเมื่อใดก็ได้ ตามลำดับ (Barrio, Palomo, Domecq, Perez, 2020)

DeskBell Chain ถือเป็นหนึ่งในแพลตฟอร์มสำหรับโรงแรมที่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในการทำตลาด และการบริการ เป้าหมายหลัก คือ การสร้างรูปแบบพิเศษในการสื่อสารรวมทั้งปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า โดยจะมีรายชื่อโรงแรมทั่วโลก และข้อเสนอพิเศษสำหรับผู้ใช้งาน นอกจากนี้ยังมีรายชื่อธุรกิจการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนบริการ ข้อเสนอ หรือกิจกรรมต่าง ๆ (Deskbell, 2021)

จะเห็นได้ว่า การนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจโรงแรม สามารถช่วยเพิ่มการจัดการให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุน และเพิ่มกำไรอีกด้วย

บทบาทของบล็อกเชนในธุรกิจสายการบิน

The World Economic Forum (WEF) องค์กรที่ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากประเทศสวีเดนได้ได้นำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาประยุกต์ใช้ในการระบุตัวตนของนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศโดยเครื่องบินผ่านระบบดิจิทัล (Known Traveller Digital Identity: KTDI)

(Abeyratne, 2019) ระบบนี้เป็นการผสมผสานเทคโนโลยีบล็อกเชน และข้อมูลทางชีวภาพ (Biometric) เช่น ลายนิ้วมือ ใบหน้า หรือม่านตาเพื่อใช้ในการระบุตัวตน โดยข้อมูลแสดงตัวตนจะถูกบันทึกไว้ในแอปพลิเคชันและถูกส่งไปยังเจ้าหน้าที่ท่าอากาศยาน เรียกว่า หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (ePassport) ซึ่งจะช่วยให้ตรวจสอบข้อมูลของนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลา รวมทั้งป้องกันการปลอมแปลงปรับปรุงความปลอดภัยในการเดินทางทางอากาศระหว่างประเทศ และช่วยให้การเดินทางเป็นไปอย่างราบรื่น (World Economic Forum, 2018)

ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในการการท่องเที่ยวอีกตัวอย่างหนึ่ง คือ Hahn Air และ Winding Tree ในประเทศเยอรมนี ได้ร่วมมือกันใช้ตัวเครื่องบินที่ขับเคลื่อนด้วยบล็อกเชน Hahn Air กล่าวว่า แพลตฟอร์มของ Winding Tree ช่วยให้สามารถแสดงรายการสินค้าคงคลัง จัดการการจอง และรับการชำระเงินด้วยเงินสด บัตรเครดิต หรือสกุลเงินดิจิทัล (Sorrells, 2019) จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนช่วยลดบทบาทตัวแทนการท่องเที่ยว (Travel Agents) เช่น Expedia และ eDreams โดยการเชื่อมโยงผู้เดินทางกับผู้ให้บริการโดยตรง ซึ่งมีข้อดี คือ ค่าธรรมเนียมผู้โดยสารจะถูกลด ต้นทุนของผู้ให้บริการก็ลดลงเช่นกัน

อีกทั้ง ระบบบล็อกเชนยังช่วยเรื่องการบริหารข้อมูลเชิงธุรกิจเพื่อนำไปต่อยอดเชิงปฏิบัติการ และการตลาด เพิ่มความเป็นส่วนตัวของลูกค้าในการจองตั๋ว ขณะเดียวกันก็ช่วยสนับสนุนโปรแกรมความจงรักภักดี (Loyalty Program) ที่สามารถติดตามลูกค้าได้ดีขึ้น การลดความคิดเห็นเชิงลบจากลูกค้าผ่านการดูแลระบบให้เสียงตอบรับจากลูกค้า (Feedback) เข้ามาอย่างสมเหตุสมผลมากขึ้นทั้งในเชิงบวก และเชิงลบ จึงสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของลูกค้ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของบล็อกเชน หากเทคโนโลยีบล็อกเชนสามารถช่วยยกระดับประสิทธิภาพการเดินทาง ปกป้องความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยของข้อมูลลูกค้าได้แล้ว เทคโนโลยีนี้ก็จะได้รับการยอมรับนำไปใช้ และถูกพัฒนามากขึ้น (Vinod, 2020)

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านการเดินทาง โดยการลดค่าธรรมเนียมของผู้โดยสารให้ถูกลง จองตั๋วสำหรับการเดินทางได้ปลอดภัยมากขึ้น ลดขั้นตอนการตรวจสอบต่าง ๆ ทำให้สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว ประหยัดเวลามากขึ้น เป็นต้น

บทบาทของบล็อกเชนในธุรกิจร้านอาหาร

เทคโนโลยีบล็อกเชนได้นำมาใช้ในร้านอาหารโดยมุ่งเน้นการเก็บข้อมูลของอาหาร ตั้งแต่แหล่งที่มา การเก็บรักษา ไปจนถึงการรักษาความปลอดภัยของอาหาร (George, Harsh, Ray, & Babu, 2019) เทคโนโลยีนี้ทำให้เกิดความโปร่งใส และทำหน้าที่เป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการยกระดับธุรกิจร้านอาหาร ลูกค้าสามารถมั่นใจได้ถึงความปลอดภัยของอาหาร รูปภาพของร้านอาหาร รวมทั้งเทคโนโลยีบล็อกเชนยังเปิดโอกาสให้ลูกค้าสามารถเรียกดูข้อมูลในอดีตของอาหารจากฟาร์ม ไปจนถึงกระบวนการเสิร์ฟอาหาร ในทางปฏิบัติสามารถทำได้โดยการสแกนบาร์โค้ดของผลิตภัณฑ์

หรือรหัส QR บนอุปกรณ์ที่ลงทะเบียนในบล็อกเชน (Rejeb & Rejeb, 2019) ในมุมมองของผู้ประกอบการร้านอาหาร เทคโนโลยีบล็อกเชนได้นำมาใช้ประโยชน์โดยการติดตามอาหารได้ และสามารถเรียกดูข้อมูลของวัตถุดิบ เช่น อุณหภูมิ และคุณภาพของสินค้า จะเห็นได้ว่า บล็อกเชนส่งผลต่อความโปร่งใส และยังช่วยให้ร้านอาหารสามารถปรับปรุงโซ่อุปทานของตนเพื่อความปลอดภัยของอาหาร และเพิ่มมูลค่าของลูกค้าโดยการให้ข้อมูลโดยละเอียด (Thees et al., 2020) ปัจจุบันนี้ การแสดงความคิดเห็น และการให้คะแนนออนไลน์หลังการใช้บริการร้านอาหาร ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการรักษาฐานลูกค้า และดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ เทคโนโลยีบล็อกเชนจึงช่วยสร้างคีย์ส่วนตัวที่ไม่ซ้ำกันให้แก่ผู้ใช้งานแต่ละคน (ข้อมูลประจำตัวที่ตรวจสอบย้อนกลับได้) ดังนั้นจึงสามารถหลีกเลี่ยงการปรับแต่ง หรือการแสดงความคิดเห็นซ้ำได้อย่างมาก เทคโนโลยียังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของความคิดเห็น และคะแนนของผู้บริโภคได้อีกด้วย (Kizildag et al., 2020)

จะเห็นได้ว่า เทคโนโลยีบล็อกเชนช่วยให้ธุรกิจร้านอาหารสามารถดำเนินงานได้ง่ายขึ้น ด้วยระบบการเก็บข้อมูลที่ทันสมัย เรียกดูข้อมูล หรือตรวจสอบได้ง่าย

บทบาทของบล็อกเชนในการท่องเที่ยว

ในประเทศเกาหลีใต้ มีการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวการแพทย์ หรือการท่องเที่ยวสุขภาพ (Medical Tourism) ลูกค้าเป้าหมาย คือ ผู้ป่วยชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเพื่อการดูแลสุขภาพ และกลุ่มคนที่มองหาการทำศัลยกรรมความงาม กิจการเข้าร่วม (Consortium) ในการสร้างแพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนด้วยบล็อกเชนครั้งนี้ ประกอบด้วย บริษัทนายหน้าการชำระเงิน และโรงพยาบาลต่าง ๆ โดยมีข้อตกลงว่า ผู้ประกอบการในท้องถิ่นจะต้องร่วมมือกับภาคธนาคารโดยเฉพาะกับ Busan Bank เพื่อเปิดใช้งานแอปพลิเคชันบนมือถือสมาร์ตโฟนที่เรียกว่า "แพลตฟอร์มการท่องเที่ยวการแพทย์เคลื่อนที่ระดับภูมิภาค (Regional Mobile Medical Tourism Platform)" สถาบันการเงินเหล่านี้ตั้งใจที่จะทำธุรกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพผ่าน Blockchain Application (Phuphusit, 2020) อีกทั้งเทคโนโลยีบล็อกเชนยังช่วยตอบคำถามผู้ป่วยในเรื่องของความโปร่งใสของการรักษา การประเมินความเสี่ยง และสร้างความไว้วางใจของผู้ป่วย ความเป็นส่วนตัวของเวชระเบียนที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพในขั้นตอนเฉพาะ และอื่น ๆ (Rejeb, Keogh, & Treiblmaier, 2019)

นอกจากนี้ เทคโนโลยีบล็อกเชนยังมีประโยชน์อย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการระบาดของไวรัส COVID-19 โดยมีการสร้างแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า ICC AOKpass ที่ช่วยบันทึกสำเนาเวชระเบียนที่รับรองความถูกต้องโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ แอปพลิเคชันนี้อำนวยความสะดวก พกพาได้แบบดิจิทัล และปลอดภัยเนื่องจากมีแค่ผู้ใช้งานเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงได้ (Aokpass, 2021) ผู้ใช้งานสามารถตรวจสอบสถานะ COVID-19 ได้อย่างทันทีทันใด ใช้งานที่ใดก็ได้ เพราะแอปพลิเคชันสามารถปรับใช้กับกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ และทำให้ผู้ใช้งานสามารถตรวจสอบสถานะข้อปฏิบัติต่าง ๆ ได้ (Ritchie, 2020)

จะเห็นได้ว่า มีการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนมากมายในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวสุขภาพ การตรวจสอบสถานะ COVID-19 เป็นต้น

บทสรุป (Conclusion)

บทความนี้กล่าวถึงประโยชน์ และความสำคัญของเทคโนโลยีบล็อกเชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งการรักษาความปลอดภัยยังคงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง ผลของการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเข้าใจถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของเทคโนโลยีบล็อกเชนต่อรูปแบบธุรกิจ โอกาส และอนาคตทางธุรกิจของตัวกลางในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งประโยชน์ของเทคโนโลยีบล็อกเชนที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน คือ ระบบการโอนเงินมีความปลอดภัยมากขึ้น ประสิทธิภาพดีขึ้น และความไว้วางใจสูงขึ้น อีกทั้ง ผลการศึกษายังพบประโยชน์ของการพัฒนาเทคโนโลยีบล็อกเชนที่ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถสำรวจข้อมูล และรายละเอียดเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พัก และสถานที่ท่องเที่ยวที่กำลังจะไปเยี่ยมชมได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็วมากขึ้น นอกจากนี้ เทคโนโลยีบล็อกเชนยังช่วยให้ผู้ประกอบการต่าง ๆ ในตลาดการท่องเที่ยวไทยสามารถเก็บข้อมูลแบบกระจายซึ่งจะทำให้ข้อมูลเหล่านั้นกระจายตัวไปทั่วทั้งเครือข่าย ไม่ถูกแทรกแซง ไม่บิดเบือน ไม่สูญหาย ผู้ประกอบการต่าง ๆ สามารถเข้าถึงข้อมูลทางธุรกิจได้อย่างเท่าเทียม โดย ‘ไม่มีเจ้าภาพ’ เป็นศูนย์กลางของข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดการสร้างข้อได้เปรียบ หรือความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงข้อมูลเชิงธุรกิจได้ ประโยชน์ที่จะตามก็คือ การยกระดับธุรกิจ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยให้เติบโตขึ้นอย่างมั่นคง ทั้งยังเพิ่มอัตราการแข่งขันอย่างเท่าเทียมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- วรวจน์ ธาราศิริสกุล. (2564). บล็อกเชน (Blockchain) เกี่ยวข้องอะไรกับชีวิตเรา. สืบค้น 27 มกราคม 2563, จาก <https://www.efinancethai.com/MoneyStrategist/MoneyStrategistMain.aspx?id=ZHNzbVhubGcyeU09>.
- Abeyratne, R. (2019). *Legal priorities in air transport*. Switzerland: Springer.
- Ahram, T., Sargolzaei, A., Sargolzaei, S., Daniels, J., & Amaba, B. (2017). *Blockchain technology innovations*. 2017 IEEE Technology & Engineering Management Conference (TEMSCON), Santa Clara, CA, USA, 137-141.
- Aokpass. (2021). *A secure way to present medical information*. Retrieved 20 April, 2021, from <https://www.aokpass.com>
- Aste, T., Tasca, P., & Matteo, T. D. (2017). Blockchain technologies: The foreseeable impact on society and industry. *Computer*. 50(9), 18-28.
- Barrio, M. D., Palomo, J., Domecq, C. F., Perez, M. S. (2020). *Blockchain implementation in hotel management*. In J. Neidhardt, & W. Wörndl.

- Information and communication technologies in tourism 2020 (pp. 255-266). Switzerland: Springer.
- Deskbell. (2021). *DeskBell for guests*. Retrieved 21 April, 2021, from <https://deskbell.io>
- Erceg, A., Sekuloska, J. D., & Kelic, I. (2020). Blockchain in the tourism industry - A review of the situation in Croatia and Macedonia. *Informatics*. 7(1), 1-16.
- George, R. V., Harsh, H. O., Ray, P., & Babu, A. K. (2019). Food quality traceability prototype for restaurants using blockchain and food quality data index. *Journal of Cleaner Production*. 240(2), 1-8.
- Hammi, M. T., Hammi, B., Bellot, P., & Serhrouchni, A. (2018). Bubbles of trust: A decentralized blockchain-based authentication system for IoT. *Computers & Security*. 78(2), 126-142.
- Herskind, L., Giaretta, A., Donno, M. D., & Dragoni, N. (2020). BitFlow: Enabling real-time cash-flow evaluations through blockchain. *Concurrency and Computation Practice and Experience*. 32(12), 1-14.
- Jeerichuda. (2017). *What is blockchain technology and how will it change the world?*. Retrieved 19 April, 2021, from <https://siamblockchain.com/2017/06/04/blockchain/>
- Kizildag, M., Dogru, T., Zhang, T., Mody, M. A., Altin, M., Ozturk, A. B., & Ozdemir, O. (2020). Blockchain: A paradigm shift in business practices. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*. 32(3), 953-975.
- Kouhizadeh, M., & Sarkis, J. (2018). Blockchain practices, potentials, and perspectives in greening supply chains. *Sustainability*. 10(10), 1-16.
- Litke, A., Anagnostopoulos, D., & Varvarigou, T. (2019). Blockchains for supply chain management: Architectural elements and challenges towards a global scale deployment. *Logistics*. 3(1), 1-17.
- Monrat, A. A., Schelén, O., Andersson, A. K. (2019). A survey of blockchain from the perspectives of applications, challenges, and opportunities. *IEEE Access*. 7(2), 117134-117151.
- Nam, K., Dutt, C. S., Chathoth, P., & Khan, M. S. (2021). Blockchain technology for smart city and smart tourism: latest trends and challenges. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. 26(4), 454-468.

- Nofer, M., Gomber, P., Hinz, O., & Schiereck, D. (2017). Blockchain. *Business & Information Systems Engineering*. 59(3), 183-187.
- Onder, I., & Treiblmaier, H. (2018). *Blockchain and tourism: Three research propositions*. Retrieved 21 April, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/324009752_Blockchain_and_tourism_Three_research_propositions
- Ozdemir, A. I., Ar, I. M., & Erol, I. (2020). Assessment of blockchain applications in travel and tourism industry. *Quality & Quantity*. 54(2), 1549-1563.
- Phuphusit, K. (2020). *Blockchain and tourism of south ginseng*. Retrieved 19 April, 2021, from <https://cryptosiam.com/medical-tourism-south-korea/>
- Preece, J. D., & Easton, J. M. (2019). *A review of prospective applications of blockchain technology in the railway industry*. Retrieved 20 April, 2021, from https://www.researchgate.net/publication/333610551_A_Review_of_Prospective_Applications_of_Blockchain_Technology_in_the_Railway_Industry
- Puthal, D., Malik, N., Mohanty, S. P., Kougianos, E., & Yang, C. (2018). The Blockchain as a decentralized security framework. *IEEE Consumer Electronics Magazine*. 7(2), 18-21.
- Rejeb, A., Keogh, J. G., & Treiblmaier, H. (2019). *The impact of blockchain on medical tourism*. Retrieved 23 April, 2021, from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3521841
- Rejeb, A., & Rejeb, K. (2019). Blockchain technology in tourism: Applications and possibilities. *World Scientific News*. 137(2), 119-144.
- Ritchie, D. (2020). *Blockchain-powered app manages COVID travel risk*. Retrieved 20 April, 2021, from <https://www.cirmagazine.com/cir/2020073001.php>
- Sorrells, M. (2019). *Hahn air issues first airline ticket via Winding Tree blockchain*. Retrieved 21 April, 2021, from <https://www.phocuswire.com/hahn-air-winding-tree-blockchain-air-ticket>.
- Thaihotelbusiness. (2019). *Blockchain technology revolutionizes hotel business*. Retrieved 20 April, 2021, from <https://www.thaihotelbusiness.com/hot-issue/blockchain-ธุรกิจ-โรงแรม>.

- Thees, H., Erschbamer, G., & Pechlaner, H. (2020). The application of blockchain in tourism: Use cases in the tourism value system. *European Journal of Tourism Research*. 26(2), 1-21.
- Valeri, M. (2020). *Blockchain technology: Adoption perspectives in tourism*. In V. Ratten. entrepreneurship and organizational change. contributions to management science (pp. 27-35). Switzerland: Springer.
- Vinod, B. (2020). Blockchain in travel. *Journal of Revenue and Pricing Management*. 19(2), 2-6.
- Willie, P. A. (2019). Can all sectors of the hospitality and tourism industry be influenced by the innovation of Blockchain technology?. *Journals Worldwide Hospitality and Tourism Themes*. 11(2), 1-10.
- Wiput. (2017). *Russia believes that blockchain will change the tourism industry "seriously"*. Retrieved 19 April, 2021, from <https://siamblockchain.com/2017/11/08/russian-official-blockchain-will-seriously-change-tourism-industry/>.
- World Economic Forum. (2018). *The known traveler unlocking the potential of digital identity for secure and seamless travel*. Retrieved 19 April, 2021, from http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_Known_Traveller_Digital_Identity_Concept.Pdf.

การสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาแบบองค์รวม

Holistic Health Promotion in Educational Institutions

กฤษณะ ไกรสี¹ อานนท์ เมธีวรฉัตร²
Kritsana Krisee, Anond Metheevarachatra

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ส่งเสริมการสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาแบบองค์รวม โดยใช้กฎบัตรออกตาวา ยุทธศาสตร์ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างนโยบายที่จะเป็นสถานศึกษาสร้างเสริมสุขภาพ 2) การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค 3) การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนเพื่อ การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคให้เข้มแข็ง เน้นการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการปัญหา สุขภาพคล้ายคลึงกันในรูปของกลุ่ม 4) การพัฒนา ทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและ การป้องกันโรคของนักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้อาศัยในชุมชนรอบสถานศึกษา ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ 5) การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ ที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรค นำมาเป็นแนวทางสร้างระบบสุขภาพในสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางหลัก มีหน่วยงานสนับสนุนหลักกระทรวงสาธารณสุขคอยควบคุมคุณภาพมาตรฐานให้มีคุณภาพปลอดภัย มีองค์กรหน่วยงานช่วยส่งเสริมให้ดำเนินการได้ในระยะยาว หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ โดยจัดตั้งคณะทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติ และแนวทางสู่สถานศึกษาปลอดภัยด้านสาธารณสุข

คำสำคัญ (Keywords): การสร้างเสริมสุขภาพ; สถานศึกษาแบบองค์รวม

Abstract

The objectives of this journal were to study the problems of the health promotion in the schools and to promote the holistic health promotion. The health condition of the school-age children was the base of the health condition in their lives. The school-age children had the physical, mental, emotional, cognitive and

Received: 2021-12-09 Revised: 2021-12-28 Accepted: 2021-12-28

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nskhonsawan Campus

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nskhonsawan Campus

spiritual changes, and were able to develop themselves with the potential. Now, the society changes the style of the children's way of life, and the environmental change causes the damage in their health. Therefore, the children were developed in the behavior for the health promotion in the schools sustainably. Promoting the health condition of the school-age children covered 5 strategies: 1) setting the policy to be the health promotion school, 2) creating the environment suitable to the health promotion and the disease prevention, 3) promoting the community activities for the health promotion and the disease prevention strongly, 4) developing the necessary personal skill for the health promotion and the disease prevention of the children, the teachers, the staffs, the parents and the people in the society around the schools, and 5) changing the health service system that focused on the health promotion and the disease prevention.

Keywords: Health promotion; School institute

บทนำ (Introduction)

ความสำคัญของระบบสาธารณสุขในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งในทุกประเทศ บอกถึงคุณภาพของประชากรประเทศนั้นว่ามีสุขภาพดีมากเพียงใด โดยเฉพาะ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กนักเรียนเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสนใจมาก เพราะเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุด เด็กจึงเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยที่สุขภาพ ความสามารถ ความรู้ และพลังของเด็กจะเป็นตัวกำหนดอนาคตของ ชุมชน เมือง และประเทศทั่วโลก (WHO, 2000) เพราะเด็กเป็นผู้รับช่วงทุกสิ่งทุกอย่างจากผู้ใหญ่ รวมทั้งภาระความรับผิดชอบในการดำรงรักษาความสงบสุขของประชากรโลก

เด็กไทยมีปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพเพิ่มขึ้นเช่นกัน พบว่า นักเรียนอายุ 13-15 ปี ส่วนมากสับล้างมือ ในช่วง ร้อยละ 76.5 ดื่มน้ำแอลกอฮอล์ครั้งแรกก่อนอายุ 14 ปี หรือ ต่ำกว่า 14 ปี มีสุขนิสัยที่ไม่เหมาะสม มีปัญหาสุขภาพจิต มี กิจกรรมทางกายน้อยลง มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม สูบบุหรี่ และถูกทำร้ายร่างกาย (Ministry of Public Health, Department of Health, 2008) พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าว ส่งผลให้เกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรังได้ นอกจากนี้ เด็กไทยยังมีเขาวนปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาตรฐาน ร้อยละ 25 เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 67 ใน พ.ศ. 2550

สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อสุขภาพและการศึกษาให้มีความรู้ด้านสุขภาพไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพระยะยาวต่อประชากร สร้างผลกระทบด้านงบประมาณที่ต้องเพิ่มขึ้นเพื่อแก้ปัญหาและไม่เพียงพอ การพัฒนาที่ดีที่สุดความพัฒนาระบบสาธารณสุขตั้งแต่พื้นฐานการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ต้องมีการร่วมมือกันทุกภาคส่วน

ความหมายของระบบสาธารณสุข

องค์การอนามัยโลก ให้คำจำกัดความว่า การส่งเสริมสุขภาพ หมายถึงกระบวนการเพิ่มความสามารถของคนในการควบคุมและพัฒนาสุขภาพของตนเองในการที่จะบรรลุสุขภาพที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจและสังคม ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนจะต้อง มีความสามารถที่จะบ่งบอกและตระหนักถึงความมุ่งมาดปรารถนาของตนเองที่จะตอบสนองความต้องการต่างๆ ของตนเอง และสามารถที่จะปรับเปลี่ยนหรือปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม³

ประเวศ วะสี (2541) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ เป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ที่สุดในการปฏิรูประบบสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพ ประกอบด้วย การที่สังคมมีจิตสำนึกหรือจินตนาการใหม่ในเรื่องสุขภาพและเกิดพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน โรงเรียน สถานที่ทำงาน ระบบบริการสังคม สื่อมวลชน ตลอดจนนโยบายอาจเรียกกระบวนการนี้ว่า การส่งเสริมสุขภาพสำหรับคนทั้งมวล(Health Promotion for All) คนทั้งมวลส่งเสริมสุขภาพ (All for Health Promotion) หรือคนทั้งมวลมีสุขภาพดี(Good Health for All)

เพนเดอร์ (Pender, 1996) กล่าวว่า การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่ยกระดับและเพิ่มความสามารถในการดูแลสุขภาพของบุคคลให้มีสุขภาพดี(well-being)และมี ผลกระทบโดยตรงต่อการเพิ่มระดับความความสุขเพื่อนำ ไปสู่สุขภาพดีของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และ สังคม (Healthy People) เน้น พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพดี

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ระบบสาธารณสุขพื้นฐานด้านความเป็นอยู่ของชีวิต เป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญในทุกระดับทุกภาคส่วน เป็นปัจจัยหลักที่ขาดไม่ได้ในสังคมการดำรงชีวิต

แนวคิดการดูแลสุขภาพแบบบูรณาการ

สมาคมการแพทย์แบบองค์รวมของสหรัฐอเมริกาได้ให้คำ จำกัดความของสุขภาพแบบองค์รวม 2 แบบ (Walter, 2005 อ้างถึงในดวงกมลศักดิ์เลิศสกุล) ดังนี้ 1.สุขภาพแบบองค์รวม คือทุกส่วนของร่างกาย ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ร่างกาย และจิตใจ หรือร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ หรือร่างกาย จิตใจอารมณ์และจิตวิญญาณ เมื่อ นำไปประยุกต์ใช้กับการรักษาจะเรียกว่า การรักษาแบบองค์รวม (Holistic Medicine) 2.สุขภาพแบบองค์รวม หมายถึงการดูแลสุขภาพแบบทางเลือก เป็นการเปลี่ยนการรักษาจาก การแพทย์แผนปัจจุบันและใช้การรักษาแบบทางเลือก ดังนั้นสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health) เป็นปรัชญาของการมีสุขภาพที่ดีโดยพิจารณา ถึงทุกๆ องค์ประกอบในร่างกายได้แก่ ร่างกายจิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ไม่ได้พิจารณาเฉพาะโรคที่เป็นหรือเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายแต่จะพิจารณาจากปฏิกิริยาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ไม่ได้พิจารณาเฉพาะโรคที่เป็นหรือเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย แต่จะพิจารณาจากปฏิกิริยาความสัมพันธ์ระหว่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสภาพแวดล้อม ไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอาศัย ภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาพ

ที่ดีที่สุด แนวคิดเกี่ยวกับ สุขภาพแบบบูรณาการ จะเน้นถึงการมีสุขภาวะ (Well-Being) คือการมี สุขภาพ ดีมีความสุขเป็นสุข ความสมดุล ความเป็นองค์รวมของ 4 มิติคือ กาย จิต สังคม ปัญญาหรือ จิต วิญญาณ ที่บูรณาการอยู่ในการพัฒนามนุษย์และสังคม เพื่อสร้าง “ความอยู่เย็น เป็นสุข” การมีสุข ภาวนั้นจะเน้น ใน 4 มิติดังนี้คือ

1.สุขภาวะทางจิตใจ (Mental Health) หมายถึง จิตใจที่มีความสุข รื่นเริง คล่องแคล่ว ไม่มี ความเครียด มีสติสัมปชัญญะและความคิดอ่านตามควรแก่อายุหรือกล่าวไว้ว่าจิตใจเป็นตัวเชื่อม ระหว่างภายในและ ภายนอก

2.สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางร่างกาย (Physical Health) หมายถึง ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง คล่องแคล่ว มีกำลังไม่เป็นโรคไม่พิการ มีสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ

3.สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางสังคม (Social Health) หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกันใน สังคม มีความสุข มีความสัมพันธ์ที่ดี(เป็นมิตรและเกื้อกูล) ต่อผู้อื่น ต่อครอบครัว ต่อชุมชน ต่อสังคม มี ระบบการบริการที่ดี

4.สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางจิตวิญญาณ (Spiritual Health) เป็นความสุขที่เกิดจากการเข้าใจ ธรรมชาติเข้าใจความจริงแห่งชีวิตและสรรพสิ่ง จนเกิดความรู้มีปัญญาเข้าใจความจริงของโลก และชีวิต มีความมั่นคงทางจิตใจ⁶ การสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษา มีการดำเนินการ จากหน่วยงาน รัฐบาลมาอย่างการมาอย่างช้านานแต่ยังขาดการดำเนินงานอย่างจริงจังจากสถานศึกษา การดำเนินงาน อนามัยโรงเรียนครอบคลุม 8 องค์ประกอบได้แก่ 1) การให้บริการสุขภาพในโรงเรียนทั้งการป้องกันโรค และการส่งต่อ 2) การให้สุขศึกษาในหลักสูตรตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมปลาย 3) การสร้างเสริม สุขภาพสำหรับอาจารย์และบุคลากร 4) การให้บริการปรึกษาแนะนำ การบริการด้านจิต การบริการด้าน สังคม 5) การให้บริการโภชนาการโรงเรียน 6) โปรแกรมพลศึกษา 7) อนามัยสิ่งแวดล้อมโรงเรียน 8) การ ร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน (Allender, Rector, and Warner, 2014) โดยสังเขปดังจะกล่าวต่อไป ตามองค์ประกอบโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ 10 ประการ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการมี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบ ที่ 1 นโยบายของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การบริหารจัดการใน โรงเรียน 2) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม 8 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบ ที่ 3 โครงการ ร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน องค์ประกอบ ที่ 4 การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ องค์ ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน องค์ประกอบที่ 6 สุขศึกษาในโรงเรียน องค์ประกอบที่ 7 โภชนาการและ อาหารที่ปลอดภัย องค์ประกอบที่ 8 การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ องค์ประกอบที่ 9 การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม องค์ประกอบที่ 10 การส่งเสริม สุขภาพ บุคลากรในโรงเรียน⁸

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ระบบสาธารณสุขในสถานศึกษา ต้องมีองค์ประกอบหลากหลาย ด้านบูรณาการเข้าด้วยกันเป็นระบบจึงควรมีการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดอิงกับ กระบวนสาธารณสุขสุข

แนวทางการสร้างเสริมระบบสุขภาพที่ดีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษา เพื่อให้เป็นสถานศึกษาสร้างเสริมสุขภาพ ที่สามารถอยู่อาศัย ศึกษาและทำงานได้อย่างมีสุขภาพดี โดยใช้กฎบัตรรอตตาวา ยุทธศาสตร์ 5 ประการ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ (วิจิตร ศรีสุพรรณ วิลาวัลย์ เสนารัตน์ และชนิษฐา นันทบุตร, บก., 2557; อัมพล จินดาวัฒน์, วิสุทธิ บุญญะโสภิต และสุรณี พิพัฒน์โรจนกุล, 2555) ได้แก่ 1) การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ สถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบายที่จะเป็น “สถาน ศึกษาสุขภาพดีน่าศึกษา” หรือ “สถานศึกษาสร้างเสริม สุขภาพ” เป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โดยกำหนด นโยบายให้ครอบคลุมทั้ง 5 ประการ ได้แก่

1.1 นโยบาย การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค แก่นักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้อาศัยในชุมชนรอบสถานศึกษา

1.2 นโยบายการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ในสถานศึกษา

1.3 นโยบาย การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคให้เข้มแข็ง

1.4 นโยบายการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค

1.5 นโยบายการปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค การกำหนด นโยบายทุกด้านจะต้องครอบคลุมการประเมินและวิเคราะห์ความต้องการ/ ปัญหาของนักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้อาศัยในชุมชนรอบสถานศึกษา

2) การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ที่เอื้อต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ในสถานศึกษาตามนโยบาย ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการให้เกิดความยั่งยืน

3) การเสริมสร้างกิจกรรมชุมชนให้เข้มแข็ง สถานศึกษาจะต้องเสริมสร้างให้เกิดกิจกรรมชุมชนเพื่อสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคตามนโยบายที่กำหนด โดยสนับสนุนให้มีการรวมตัวของกลุ่มบุคคลที่มีความต้องการ/ปัญหาสุขภาพคล้ายคลึงกัน ในรูปของชมรม/กลุ่ม/ชุมชน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ใน สถานศึกษาและชุมชนรอบสถานศึกษา เช่น ชมรมกีฬา ชมรมรักสุขภาพ ชมรมโภชนาการดี ชมรมออกกำลังกาย ชมรมสุขภาพจิต ชมรมชีวจิต ชมรมสุขภาพดีวิถีไทย ชมรมผู้สูงอายุสุขภาพดี ชุมชนน่าอยู่ ชุมชนปลอดภัยน่าอยู่ ชุมชนปลอดภัยและสิ่งเสพติด ชุมชนถนนปลอดภัย เป็นต้น

4) การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นเพื่อสุขภาพ สถานศึกษาต้องดำเนินการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลที่จำเป็นเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกัน โรคของนักเรียน ครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้อาศัยในชุมชนรอบสถานศึกษา ตามนโยบายที่กำหนดผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตรครอบคลุม

4.1 ทักษะการสร้างเสริมสุขภาพด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ เช่น ทักษะการดูแลสุขภาพส่วนบุคคล ทักษะการเลือกอาหาร ทักษะการออกกำลังกาย ทักษะการจัดการความเครียด ทักษะการดำเนินชีวิต ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการคิดเชิงบวก ทักษะการพัฒนาจิตวิญญาณ เป็นต้น

4.2 ทักษะการป้องกันโรค เช่น ทักษะการตรวจสุขภาพตนเอง ทักษะการเฝ้าระวังภาวะเบี่ยงเบนด้านสุขภาพ ทักษะการดูแลตนเองเมื่อมีปัญหาสุขภาพ/เจ็บป่วย เป็นต้น

5) การปรับเปลี่ยนระบบบริการสุขภาพ สถานศึกษาจะต้องจัดบริการสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพ และการป้องกันโรคตามนโยบายที่กำหนดให้มีคุณภาพ เข้าถึงได้ง่ายอย่างเท่าเทียม ต่อเนื่อง และครอบคลุม การ จัดบริการข้อมูล ข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค เช่น ข้อมูลโภชนาการ ข้อมูลการออกกำลังกาย ข้อมูลการจัดการความเครียด ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพที่ดีในแต่ละวัย ข้อมูลการระบาดของโรคติดต่อ ข้อมูลการป้องกันโรคติดต่อ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการสร้างเสริมการสร้างเสริมระบบสุขภาพที่ดีในสถานศึกษาขึ้น พื้นฐานไม่สามารถดำเนินการได้เพียงแค่สถานศึกษาอย่างเดียว ควรใช้ยุทธศาสตร์ 5 ประการ เพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในสถานศึกษาแบบองค์รวมคือการรวมมือรวมใจทุกภาคส่วน ให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด

บทสรุป (Conclusion)

สนับสนุนใช้แนวทางข้อมูลกฎบัตรอตตาวา ยุทธศาสตร์ 5 ประการ เป็นแนวทางของสถานศึกษา โดยคิดระบบสาธารณสุขในสถานศึกษาแบบองค์รวม ตามบริบทของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางหลัก มีหน่วยงานสนับสนุนหลักกระทรวงสาธารณสุขคอยควบคุมคุณภาพมาตรฐานให้มีคุณภาพปลอดภัย มีองค์กรหน่วยงานช่วยส่งเสริมให้ดำเนินการได้ในระยะยาว หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ โดยจัดตั้งคณะทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติและแนวทางสู่สถานศึกษาปลอดภัยด้านสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย. (2559). คู่มือการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2558. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย. (2559). คู่มือการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พ.ศ. 2558. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ 2559.
- ดวงกมล ศักดิ์เลิศสกุล, (2549). สุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Health). สืบค้น 29 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=140405>.
- พิสมัย จันทวิมล. (2554). นิยามศัพท์ส่งเสริมสุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. โครงการตำราสำนักพิมพ์สถาบันระบบสาธารณสุขนทบุรี

Pender NJ, Murdaugh CL Parsons MA. (2002). *Health promotion in nursing practice*.
4th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีย่อสรุปย่อต่อไปนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทย และตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่น่าสนใจ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่นต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>. เท่านั้น

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข⁽¹⁾ เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และ อีเมลของผู้นิพนธ์เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข⁽¹⁾ กำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่ง ขิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้ จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้ง สองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมี ความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขิดขอบกระดาษ ด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียง ตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็น รูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้พิมพ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
หัวข้อย่อ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความที่กำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

เอกสารอ้างอิงในบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น อนวัต กระสังข์ (2560) เป็นต้น
2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. ผู้แต่งหนึ่งคน ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนวัต กระสังข์, 2561)
2. ผู้แต่งสองคน ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองคนโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่ตีพิมพ์ เช่น (อนวัต กระสังข์และสมาน งามสนธิ, 2560)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (สมาน งามสนิทและคณะ, 2562)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Therry, 2018)

2. ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองคน โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Horry & Peter, 2018)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งคนแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Peter et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

1. หนังสือ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์.:/ สำนักพิมพ์. Author.//(Year of Publication).//Title of Book.//Edition of Book.//Place of Publication.:/Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุกวัตร กระสังข์. (2560). พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). *Finite Element Modeling for Stress Analysis*. New york: John wiley & sons.

2. วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร.//ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์).:/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Journal.//Year(Volume).:/page.

ตัวอย่าง

ยรรยงวรกร ทองแถม. (2563). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดออนไลน์โดยใช้อัตลักษณ์ท้องถิ่นในการสร้างแบรนด์ชุมชนกาแฟดอยเผ่าไทยของบ้านรักไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารการบริหารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมท้องถิ่น*. 6(4), 55-68.

3. หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,/เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์.//
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//Title of Article.//Name of Newspaper.//
page.

ตัวอย่าง

ปรียา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). เกียรติอันภาคภูมิใจ. กรุงเทพฯธุรกิจ, น. 13.

Jewell, Mark. (2006, November 7). Silent Aircraft' Spreads its Wings.

Bangkok Post, p. 13

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อวิทยานิพนธ์.//วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต,
มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//Title of Thesis.//Degree of Thesis.//
Publisher Name.

ตัวอย่าง

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

5. รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง.//รายงานผลการวิจัย.//สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

อนุวัต กระสังข์. (2557). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม.

รายงานผลการวิจัย). โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน).//ตำแหน่ง.//[บทสัมภาษณ์].

สุรพล สุยะพรหม. (2560, 5 มีนาคม). รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย [บทสัมภาษณ์].

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง.//(ปีที่เผยแพร่).//ชื่อเรื่อง.//สืบค้น วัน เดือน ปี, //จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2548, จาก
<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com3.htm>

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). *Who Was The Buddha?*. Retrieved March 20, 2020, from <https://thebuddhistcentre.com/text/who-was-buddha>.

